

PIETAS

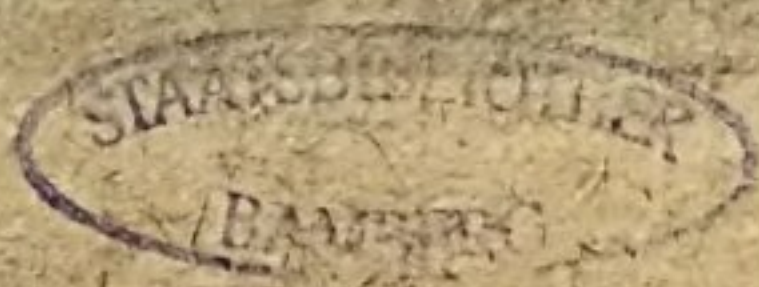
ERUDITIO

Sum ex TOBIAE WAGNERI *Libris*
S. S. Theol. Doct.
INSTITUTIONUM
Johan. HISTORIARUM *Neudecke*
Libri Septem:
FV. EDITIO SECUNDA, 1653.
*Accurate recognita, multisq' in
locis rebus scitu dignissimis
locupletata,*

ULMAE SUEVORUM
Impensis BALTHASARI Kuhnren
Anno
MDC LIII

2

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF
THE
CITY OF
NEW YORK
AND
THE
METROPOLITAN
MUSEUM OF
ART
1000 5th Ave
New York 10018

*Serenissimorum ac Celsissimorum
Principum,*

D. AUGUSTI,

Brunsw. & Luneb. Ducis Incl. &c.
Florentissimo Filio,

D. RUDOLPHO AUGUSTO;

Nec non

D. EBERHARDI,

Württembergiæ Ducis Incl. &c.
Spei plenissimo Filio,

D. JOHANNI FRIDERICO,

Principibus Ducalis Juventutis,

Dominis suis Clemen-
tissimis.

*Lorentissimi Principes, Li-
bellus quem Vobis offe-
ro, compage parvus est,*

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

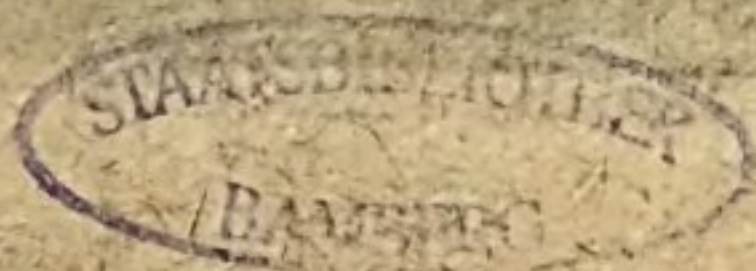
UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

UNIT

*Serenissimorum ac Celsissimorum
Principum,*

D. AUGUSTI,

Brunsw. & Luneb. Ducis Incl. &c.
Florentissimo Filio,

D. RUDOLPHO AUGUSTO;

Nec non

D. EBERHARDI,

Württembergiæ Ducis Incl. &c.

Spei plenissimo Filio,

D. JOHANNI FRIDERICO,

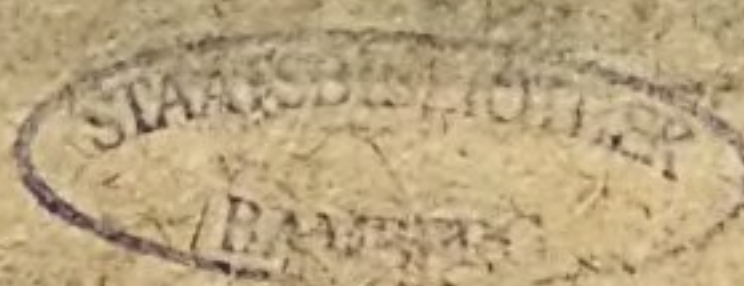
Principibus Ducalis Juventutis,

*Dominis suis Clemen-
tissimis.*

*Lorentissimi Principes, Li-
bellus quem Vobis offe-
ro, compage parvus est,*

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
NATURAL
HISTORY
OF
THE
CITY OF
NEW YORK

*Serenissimorum ac Celsissimorum
Principum,*

D. AUGUSTI,

Brunsw. & Luneb. Ducis Incl. &c.
Florentissimo Filio,

D. RUDOLPHO AUGUSTO;

Nec non

D. EBERHARDI,

Württembergiæ Ducis Incl. &c.
Spei plenissimo Filio,

D. JOHANNI FRIDERICO,

Principibus Ducalis Juventutis,

*Dominis suis Clemen-
tissimis.*

*Lorentissimi Principes, Li-
bellus quem Vobis offe-
ro, compage parvus est,*

2

IN THE DISTRICT COURT OF THE UNITED STATES FOR THE DISTRICT OF COLUMBIA

IN RE: THE ESTATE OF JAMES M. HARRIS, DECEASED

ADMINISTRATOR

VS.

THE UNITED STATES OF AMERICA

PLAINTIFF

DEFENDANT

STANDARD OIL CO.

(EAST)

*Serenissimorum ac Celsissimorum
Principum,*

D. AUGUSTI,

Brunsw. & Luneb. Ducis Incl. &c.
Florentissimo Filio,

D. RUDOLPHO AUGUSTO;

Nec non

D. EBERHARDI,

Württembergiæ Ducis Incl. &c.

Spei plenissimo Filio,

D. JOHANNI FRIDERICO,

Principibus Ducalis Juventutis,

*Dominis suis Clemen-
tissimis.*

*Lorentissimi Principes, Li-
bellus quem Vobis offe-
ro, compage parvus est,*

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

100

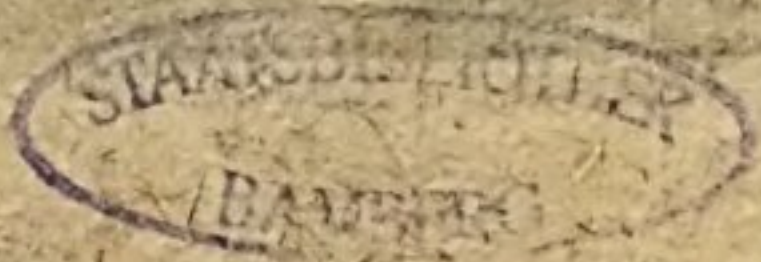
100

100

100

100

100

*Serenissimorum ac Celsissimorum
Principum,*

D. AUGUSTI,

Brunsw. & Luneb. Ducis Incl. &c.
Florentissimo Filio,

D. RUDOLPHO AUGUSTO;

Nec non

D. EBERHARDI,

Württembergiæ Ducis Incl. &c.
Spei plenissimo Filio,

D. JOHANNI FRIDERICO,

Principibus Ducalis Juventutis,

*Dominis suis Clemen-
tissimis.*

*Lorentissimi Principes, Li-
bellus quem Vobis offe-
ro, compage parvus est,*

DEDICATIO.

sed argumento magnus, totius ævi decursus, quo Mundus stetit, peragrans, Ariadnes filo per millenaria & secula deducto. Causas habeo oblationis, & Exemplum. Quotusquisq; enim est publici afflictissimæ Germaniæ status æstimator, qui, dum quibus, post Deum, fulcris Evangelica Ecclesia adpræsens nititur, considerat, oculos ulterius nō emittat, contemplaturus, quosnam Posteritas *πορροτέρω* habitura sit *Salomones, Iosaphatos, Constantinos, Theodosios, &c.* dicere deberem, *Ernestos, Henricos, Augustos, &c. Eberhardos, Christophoros, Ludovicos, Fridericos, Iohann-Fridericos, &c.* sub quibus, si modò novissima fax mundi iis digna est, cuilibet licebit esse pio & quieto? Sic periti

cæ.

DEICATIO.

coelestium Solem, & reliqua sidera
observant, non tantum quando
verticalia sunt, sed etiam dum ori-
untur, progrediuntur, & occidunt,
statisque, & ad centra sua exactis
legibus sibi invicem succedunt; Et
vos, Principum Germaniæ illustris-
sima lumina, in ortu & progressu
Vestri non perstringatis eminens &
cominus oculos eorum, quibus ex-
cubiæ in speculâ Domini publicè
sunt commissæ! Hac enim obser-
vatione excitati, quid non agimus,
quid nō tentamus Oratione, Spe, &
Ambitu? *Oratione*, ut radiorum in
orbem spargendorum plenissima
sidera sint, auspiciatissima progres-
su, tardissima occasu: *Spe*, ; fore, ut
hec tanta Herorum pignora Patri-
bus, Avis & Atavis sint similima,

DEDICATIO.

sed argumento magnus, totius ævi decursus, quo Mundus stetit, peragrans, Ariadnes filo per millenaria & secula deducto. Causas habeo oblationis, & Exemplum. Quotusquisq; enim est publici afflictissimæ Germaniæ status æstimator, qui, dum quibus, post Deum, fulcris Evangelica Ecclesia adpræsens nititur, considerat, oculos ulterius nō emittat, contemplaturus, quosnam Posteritas πορροτέρω habitura sit *Salomones, Iosaphatos, Constantinos, Theodosios, &c.* dicere deberem, *Ernestos, Henricos, Augustos, &c. Eberhardos, Christophoros, Ludovicos, Fridericos, Iohann-Fridericos, &c.* sub quibus, si modò novissima fax mundi iis digna est, cuilibet licebit esse pio & quieto? Sic periti

cæ.

DEICATIO.

coelestium Solem, & reliqua sidera observant, non tantum quando verticalia sunt, sed etiam dum oriuntur, progrediuntur, & occidunt, statisque, & ad centra sua exactis legibus sibi invicem succedunt; Et vos, Principum Germaniæ illustrissima lumina, in ortu & progressu Vestri non perstringatis eminens & cominus oculos eorum, quibus excubię in speculâ Domini publicè sunt commissę! Hac enim observatione excitati, quid non agimus, quid nō tentamus Oratione, Spe, & Ambitu? *Oratione*, ut radiorum in orbem spargendorum plenissima sidera sint, auspiciatissima progressu, tardissima occasu: *Spe*, fore, ut hæc tanta Herorum pignora Patribus, Avis & Atavis sint similima,

(o) 3

quia

DEDICATIO.

quia de lumine non nisi lumen egreditur, & in Dynastis quædam congenita Patrum virtus est, quâ avitæ gaudent esse Religio, Pietas, Justitia: *Ambitu*; ad obtinendum lucellum gratiæ, quo, si non ipsi clientes, qui sorte suâ quali quali contenti sunt, saltem clientum liberi, dum publico bono maturefcunt, in promotione studiorum suorum fruentur. Sat puto causarum, de quibus libellum offero. Nam quod ad argumentum ejus attinet, omni dubio procul habendum est, id studii genus propriè ad eos pertinere, qui regendis populis præficientur, in quo cùm Tua Celsitudo, RUDOLPHE AUGUSTE, jam penè adoleverit, & Ducalem JOHANN-FRIDERICI pueritiam ad emula-

DE DICATIO.

mulationem accenderit, non est ut
Phœbo lumen, Minervæ Palladi-
um commendem. Fuerunt ergo
causæ, sequitur Exemplum: Eo an-
teivit me ante nonaginta annos Io-
hannes Sleidanus, qui suum de qua-
tuor Summis Imperiis libellum iti-
dem dedicavit EBERHARDO, Illu-
strissimo Duci Württembergico,
non obstante, quòd Juventus ejus
Ducalis ornatissimorum viro-
rum Johannis Sigismundi, & Sebastia-
ni Coccii informationi tum com-
missa fuerit, quorum informatio-
nis dexteritati ne libelli Dedic-
tio præjudicare videretur, his cavit
verbis: *Quanquam, inquiens, in te
formando & erudiendo nihil ad sum-
mam diligentiam reliqui faciunt Orna-
tissimi Viri, Doctores tui, Iohannes Si-*

DEDICATIO.

gismundus, & Sebastianus Coccius, tamen ut in hortuli cultura, quem exquisitum, variisque flosculis depictum esse volumus, non solemus aspernari plantulas, & herbas aliunde nobis allatas: ita quoque non ingratus futurum spero, quod ad ingenii tui fundum excolendum a me defertur munusculum, & tantisper quidem defertur solummodò, dum assumpto robore ipse per apertos campos, & loca virentia volitare possis, & expatiari. Quæ verba ad institutum meum pressissimè quadrant, dummodò expunctis Iohannis Sigismundi & Sebastiani Coccii nominibus, substitutam Nobilissimum Fridericum à Cram, & Clarissimum Abrahamum Marconettum, quorum generosâ efformatione, & eruditâ institutione, Florentissime Princeps, Ru-

DEDICATIO.

DOLPHE AUGUSTE, jam tum pre-
mere satagis Paternæ pietatis, justitiæ & scientiæ vestigia: Sic etiam
Nobilissimum *Ludovicum Berchtoldum*, & Doctissimum *Iohannem Betzium*, in quos post Serenissimi
Patris EBERHARDI curam maximas spes Patriæ posita est, Ducalem
Tuam Pueritiam & imminentem
Juventutem, Optime Spei Princeps JOHANN-FRIDERIC, illorum
dexteritate ita effectum iri, ut habiturissimus Principem Genitori, Av-
vis, Atavisque similem; Justitiâ *Severum*, Clementiâ *Bonum*, & quod
rerum caput est, Religione *sincerâ constantē*. Sic toto pectore veneror.

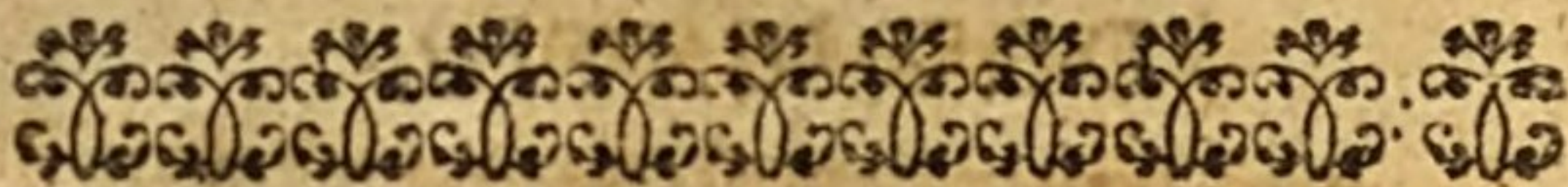
V V. CC.

Dabantur prid. Calend. Sept.

An. Salvatoris 1646.

humilimus Client

Tobias Wagner, D. Ess-
lingensis Ecclesiæ Pastor.

Epistola ad Lectorem.

DEr sanctè testor, *Amice Lector*,
me præter mentem incidisse
in has Institutiones ante
bienniū scriptas. Animus quidē
erat, historiarū semina ad τρόπον πελ-
δείας brevissimè exigere, & paucis pa-
gellis, tanquam tædulis sulphuratis,
accendere amorem erga historias in
schola nostra, quia multum differunt
Historia, & Historica Institutio; quarum
illa, ut ingens classis, lectorem rapit in
altum, & velis datis vastissimo mari
committit; hæc verò remos addit, cur-
sum moderatur, cynosuram monstrat,
& viam ineundam dirigit: Sed ecce!
vix contigit calamus papyrum, vela
dabantur in altum, & spumas salis ære
ruebam, ut Turno Virgiliano, Junonis
artibus aciei subducto, marisque flu-
ctibus in rate exposito, similis mihi vi-
sus, dixerim; *Quo feror? unde abii? la-
borque*

EPISTOLA

borque contrahendi vela tantus fue-
 rit, quantus dandi in altum; præsertim
 cùm in Danielis oracula inciderem,
 qui jam integrum octennium in sacris
 homiliis habendis mihi hebdomada-
 rius est, cujus expositionis incudem se-
 nectuti seposui, si vita suppeditat, & ea
 temporum felicitas fuerit, ubi sentire
 licebit, quæ velimus, & quæ sentimus,
 apertè dicere. Hinc factum, ut urceo
 pagellarum instituto, amphora Insti-
 tutionum, quas vides, exiverit, ut ut
 infestare rectè factis tempora incursave-
 rimus, dum virtutibus, ac si vitia es-
 sent, metuenda est insectatio. Erunt,
 qui objicient, *in alienam messem facem*
nostram mitti. Politica præcepta non esse
biblica: Ista dedecere, ut hæc deceant, Theo-
logum, qui non quid Monarchia, quid Mo-
narcha, quid Imperator, quid Imperium,
quid Regnum de hoc Mundo, sed quis Deus,
quis Pater in cælis, quis Christus sit, & quid
Regnum cælorum, explicet, relictâ profes-
sione Mundi, Professoribus Soli, Poli pro-
fessione

fessione sequestratâ sibi. Ita quidem est. Sed quid? sicubi quæstiones Soli à Poli momentis, & hæc vicissim ab istis, dependent? Ut v. g. videre est in vaticiniis de regnorum & temporum catastrophis. Eò ne ruditatis adigamus Theologum, ut prophetica oracula legat, lecta non intelligat? quæ quidem tantisper non intelliget, quantisper statuum rationes, quas Jus publicum disquirat, ignorabit. Quin igitur laudabile dicamus conjugium, ubi scientia politica, quantum par est, nubet Theologo, & vice versâ scientia Theologica Politico, immotis utrinque vocationum limitibus, & actionum cancellis. Qui enim animum suum eò applicuit, ut discat Legem Dei, necesse est, ut sapientiam antiquorum scriptorum exquirat, & in lectione Prophetarum versetur. Quin dicta & facta hominum celebrium literis consignata diligenter observare, & quid sibi velint, expendere debet, Syr. 39. v. 1, 2, 3. Non deerunt, quos si non offendet,

EPISTOLA AD LECTOREM.

fendet, saltem impeditet primi libelli
de Chronologiæ cōmatis disquisitio;
In his agnum pedicare, natare elephantem.
Atqui lectio lectioni manū præbebit,
imprimis ubi disciplinarū fundamen-
ta sunt jacta, *Lucullus* scribit l. 2. de Ora-
tore, Cicero, dicere solebat, quæ scriberet,
neque ab indoctissimis, neque à doctissimis
legi velle, quòd alteri nihil intelligerent,
alteri plus fortasse, quàm ipse de se. Tan-
dem, ut alia transeant, erunt, qui nega-
būt, omnia à nobis acu esse tacta. *Mul-
ta posse ad incudem revocari, multa corrigi.*
Atqui nec nobis in præcordia venit
hæc tam arrogans præsumptio: in pri-
mis quod Chronologiæ cominata cō-
cernit. *Infinita enim res, inquit Scaliger,*
epochæ, & intervalla temporum, sed in qua
materia nulla justior venia: Siquidem nul-
lius est, ut omnia nosse, sic omnia complecti.
Tuum erit, Optime Lector, cā æqua-
nimitate, quæ displicent, mutare, quæ
non quadrant, dispungere, quâ mode-
stia nos nobis lapsi non fuisse su-
mus nisi.

*APOLOGIA, CONCERNENS
Chronologica, ut & sententiam de ho-
diernâ formâ Status & administra-
tionis Imperii Romani.*

Rgò, Lector humanissimè,
quod jus dispungendi, quæ displic-
cent, in has Institutiones primæ e-
ditionis tibi concessi, id ipsum in
hac editione secunda ipse usurpavi, hinc inde
dispunctis, quæ ex lectione succisivâ hætenus
meliora docto, displicuerunt, & substitutis,
quæ solidiora videbantur; & hoc quidem so-
lo amore veritatis, absque desultoriâ facilitate
sententiam mutandi.

Chronologica quod concernit, depre-
hendi tutissimum esse, premere *Sethi Calvisti*
vestigia, quæ etiam si utrobique inoffensa non
sint, ut ipse quosdam lapides offensionis, quos
libro 3. remonstro, equidem movi, sed solide,
ut volebam, semovere non potui, propiùs ta-
men reliquorum calculis ad terminum verita-
tis accedere observavi. Exinde factum, ut plè-
raque ad eorum filum exacta reduxerim.

Ad

APOLOGIA.

Ad Monarchiæ, statusq; Imperii hodierni formam quod attinet, disertè protestor, mea, quæ lib. 2. c. 2. pag. 133. de Imperatoris Majestate protuli, tantum opposuisse Bodino, qui Imperio Romano Monarchicum axioma abjudicat, & per consequens coronam Monarchicam sancto capiti Imperatoris Romani, ut nunc Imperii status est, profanis suis argumentis detrahare conatur: Nullatenus autem statuere absolutam, nullisque legibus alligatam administrationem; quod ex meismet verbis, loco citato positum planum est, ubi sic de Imperatore nostro scribo: *Sic hodie Imperatori vindicatur & confertur omnium Iurium administratio, quæ quidem ἐξ κυρίᾳ πάντων, καὶ ἁπλῆς πολιτικῆς consistunt; ita, ut Imperator Romanus legibus, respectu quarum summus Princeps dici potest, civilibus puta, non divinis, fundamentalibusve, super quibus ipsa Principis Majestas est edificata, solutus, possit regalia & non regalia concedere, &c.* Ex quibus verbis clarum est, Majestatem nostrorum Imperatorum Legibus fundamentalibus, quæ Cæsareæ Capitulationis basis sunt, statui circumscriptam, & consequenter administrationem cum Aristocraticâ potestate permixtam, à qua Status ipse denominationem realem accipit, ut ex Monarchiâ & Aristocratia MIXTUS dici mereatur, quia *Reipublicæ*

Sta-

APOLOGIA.

Status Civilis administrationis forma est, qua stat & esse suum habet, ut Ioh. Limnaeus in Apologia contra VVizendorfium sect. 1. n. 10. demonstrat; Quod essentiae Axiomatis Monarchici nihil derogat, etsi Majestas ipsa hoc modo inter plures distributa asseratur; sicuti post Alexandrum M. inter quatuor Duces distributa quasi diffiluit; Et in ipso Imperio Romano haud rarò inter duos pluresque divisa, Monarchica mansit; exempli gratiâ tempore Diocletiani, qui Maximianum Collegam ascivit, pari potestate Augustum appellando; quorum uterque sibi iterum alios Collegas ascivit; Diocletianus Galerium Maximinum; Maximianus verò Constantium Chlorum, Constantini M. Patrem, quos Cæsares nominarunt, & nominando re ipsâ juxta se constituerunt; ut infra lib. VII. pag. 471. 472. referemus. Ut ob id non immeritò mirari subeat, quâ VVilhelmus VVizendorfius, S. S. Theol. Licentiatus &c. Juris Publici, ut videtur, non imperitus, in suo discursu de status & administrationis Imperii hodierni formâ Iohanni Limnaeo opposito, Conclus. II. asserere fuerit ausus; Majestatem non tantum esse indivisam, sed etiam indivisibilem, eamq^{ue}, si penes plures sit divisam, jam non amplius in Monarchiâ summam, utpote quæ ad alios respectum divisim haberet: quanquam Iura Majestatis, quæ ejus effecta, non partes consti-

APOLOGIA.

constituentes sint, dividi & communicari possint, &c. Quam sententiam Wizenдорфius assertioni Limnæi, lib. 1. Iur. Publ. c. 10. §. 45 divisibilitatem Majestatis in plures respectu subiecti, solidè demonstrantis, opponit, inferendo, ac si Limnæus jura Majestatis cum ipsa Majestate confunderet: quæ censura facilimè repellitur, si missâ terminorum subtilitate VVizenдорфium obsecramus, ut edisserat; An defuncto Alexandro M. & post ipsum Aridæo fratre interfecto, Imperii Græcorum Majestas ipsa, an verò tantum jura Majestatis in diversos Duces distributa, imò invasione occupata dissiluerint? Si prius sumit, habemus, quem volumus, nempe divisibilitatem Majestatis in divisa Majestate agnoscentem: Sin posterius; tum necesse est, ut inter hos Duces aliquem nominet, in quo Majestas & indivisa & indivisibilis manserit, juribus à reliquis apprehensis & occupatis; quem VVizenдорфius nunquam nominabit; quia jurium paritas invadendi regna (si modo invasiones regnorum jura dici merentur) citra prærogativam prætensionum inter eas videtur fuisse communis: Quod adhuc clariùs conspicitur in communicatâ Majestate inter Diocletianum & Maximianum; iterum inter Diocletianum & Galerium Maximinum: ut & inter Maximianum & Con-

(o) (o) stanti-

APOLOGIA.

stantium Chlorum: ubi divisam ipso facto Majestatem habemus, quam V Vizendorfius indivisibilem magno conatu statuere laborat: & quidem eo ipso divisâ, quia inter plures re ipsâ communicatam, quando *Augustus* existens & permanens, pari potestate *Augustum*, & diversi *Cæsares* sine contradictione existentes, alios juxta se *Cæsares*, appellarunt, nominarunt, quæ appellatio & nominatio ipsissima Cæsarum est constitutio, ex solennitate phrasidis, quæ in Cæsarum historia usu Imperii est stabilita: Et quibus liquidò constat, Majestatem Imperii divisione sui etiam inter Imperatorem & proceres non minui, sed optimè sibi constare, modò intra Imperii limites ex consensu Cæsarum & procerum, juxta leges asserta, contineatur: Quod ipsum *Lampadius* in suo Tractatu de Republica Romano-Germanica pag. 46. haud obscure innuere videtur. Ubi indivisibilitatem Majestatis ratione potestatis occupatæ in rebus administrandis, quatenus essentialiter toti Republicæ, ut subjecto adæquato inhæret, extra respectum unius aut plurium, quidem asserit, in subjecto tamen communi existentia, prout res in republica gerendæ divisionem vel specie recipiunt, adeoque in disparatis subjectis Majestatem consistere posse disertè affirmat, imò *Divisam* pag. 87. expresse profertur

APOLOGIA.

terur, quando scribit: *Principes DIVISAM MAJESTATEM adeptos.* Ex quibus porrò Bodiniana distinctionis inconcinnitas emergit, quā *inter statum ipsum, & status administrationem* distinguitur, cui VVizendorffius multum fedit. Quanquam enim suo sensu, & certo respectu ea admitti possit, videre tamen non possumus, quā ratione consequentiæ ad probandam indivisibilitatem Majestatis inter plures quadret, quæ ita divisa, licet respectu Principis summa non sit, summa tamen est respectu Imperii tanquam subjecti sui adæquati, cujus caput Imperator est, quod Deus præ cæteris Regnis hujus mundi singulari suâ providentiâ, vi vaticiniorum SUMMUM esse voluit, uti lib. 2. harum Institutionum *hanc summitatem* contra Bodinum stabilimus, *quia capitulatio*, (puta, quā multum de Majestate Cæsaris cum proceribus Imperii communicatū & divisū esse observatur) *de data potestate nihil imminuit, sed quas Majestatis partes non impertiant Electores, declarat,* ut Lampadii verba habent in allegato Tractatu pag. 87. &c. Quod in limine libri præfari volui, ne nostra de Monarchiis assertio verioris sententiæ opposita esse videretur: Alienam alioquin litem, præsertim in materia nostræ professioni directè non subjectâ, meam non faciens; quia *Limnaeus* jus publicum discuti-

(o)(o) 2

endi

APOLOGIA.

endi vetus, patrono causæ non indiget, suâque apologiâ iam tum ita sibi cavit, ut facilè appareat, quid distent æra lupinis: Imprimis etiam *Lampadio* faculam allucente in suo Tractatu, de *REPUBLICA Romano Germanica*, quem tamen rectiùs de *IMPERIO Romano-Germanico*, inscripsisse videretur; propter vaticinia Danielis, quatuor *REGNA* καὶ ἑξοχὴν, hoc est, *Summa in Mundo Impria*, quorum Romanum Imperium *Quartum* est, inferentia; ut nesciam, an stylo prophetico inscriptio de *Republica* congruat. Quanquam enim ob commune statuum cum Cæsare Imperium Romani Imperii hodierna administratio multum ex Aristocratiâ commixtum habeat, quò *Lampadius* fortassis hac sua inscriptione respexit, qui ob id regale Imperii genus in Imperio non agnoscit, uti pag. 47. in hoc suo Tractatu scribit, *Vbi solius Cæsaris potestas est, ibi Regnate Imperii genus, Vbi commune statuum cum Cæsare Imperium, Aristocratiam ibi licet agnoscere*; negari tamen non potest, statum ex Monarchiâ & Aristocratiâ in Imperio esse mixtum, ei que deberi summitatis axioma præ regnis reliquis, ut ob id constanter servato *IMPERII* titulo denominatio à potiori fieri, ut videtur, debuisset, missâ inscriptione de
REPUBLICA.

Censu-

CENSURÆ HONORARIÆ

A Fautoribus & Amicis

In Institutiones Historicas TOBIÆ

WAGNER I, SS. Theol. Doctoris,
Eßlingensium Antistitis, scriptæ.

I.

Jambicum ὁμοιοτέλευτον.

O Vile qui pascit Dei, magna fide,
Eique cautus præt exemplo integrè,
Loliúmque pascuis revellit anxie,
Lupósque de stabulis abarcet strenuè,
Agnos fovens juvenculos tenerrimè,
Ac deviantes qui reducit optimè,
Hinc ulcus Antichristianis unicè,
Idémque decurrentis ævi nuperè
Amussicat à lance pendit providè,
WAGNERE, Tu meus es is unus intímè,
Cui sineget Mundus brabeium perfidè,
Cælo rependet Christus olim uberrimè,
Et adsonabunt posteri liberrimè!

Amicâ manu apposuit

Joh. Valent. Andreæ,
Theol. D.

II.

INclyta Sleidani celebratur fama libelli:
 Quo Mundi Imperiis reddita vita sua est.
 At dum Sleidanum, WAGNERE, tot auctibus
 ornas,
 Et Libitinæ obices ponis ab arte novos;
 Dum simul Imperiis accendis nobile lumen:
 O quantos plausus secula cuncta dabunt?

Ita peramanter acclamat

Thomas Lansius.

III.

LAude Columbus ovat, monstrans imitabile
 Cœlum,
 dum rotat immensum, parva carina, mare:
 Laus WAGNERE tua est compar, circumvelis
 Orbem;
 est calamus velum, limpida charta ratis.
 Gesta doces, monstrasque viam, quâ gnava
 Juventus
 decurrat recto tramite in Historiæ.
 Antipodum pelagus pretiosa pericula pandit:
 Ab animi tutas, hæc via, divitias!

*Georg-Philippus Harsdörfferus,
 Patr. Noric. & Patriæ Dicasta.*

IV.

VIta quidem brevis est, sed famam extendere
 factis,
 Est virtus; sed & hæc vivit in Historiis;
 Qui

Qui per mortales vix urbi notus, is orbi est.
Ignarum Lethes os sonat Historia.

Historiæ debes, quod Constantine, parenti;
Hic dedit esse; isthæc Te superesse facit.

Te, domitorem orbis, domuit mors effera, fa-
mam

Non simul, Historiâ vindice, fæva domat.
Annales taceant, brevium Prudentia quæ sit

Annorum? annosa est, condita in Historia.

Qui mento canus, vix sanus mente sine illâ;

Qui mento puer, hâc fit duce mente senex,

Vis mare, vis terras alio sub sole jacentes

Cernere; in Historiis ala parata; vola.

Vis, extra teli jactum, horrida bella tueri;

Historias lustra, nil ibi vulnificum.

Si lubet abstrusos latebroso in pectore mores

Discere; in Historiâ lata fenestra patet.

Cui regere officium suadet, Regina ministra

Ut fax justitiæ, Dux ita militiæ. (est;

Aliud.

Historiarum Arcem paucis contingit adire;

Sunt Labyrinthæis omnia septa dolis.

Hinc, nisi cæca regas tenui vestigia filo,

Error inoffenso non finit ire pede.

Porrigit, en! certum WAGNERI industria filum;

Quo Duce si duci, te sinis, ire potes.

Hinc Æras, Annos, Epochas, & Tempora nôsti,

Et quæ Temporibus gesta subinde suis.

*Hic mundum Imperio lustras quadruplice rectum,
Rectoresque ipsos, hem capita alta! vides.*

*Hoc mihi si filum vernanti flore fuisset
Ætatis planus textus ubique foret.*

Dn. suo Fratri *γνῶσις* amicissimo
apposuit

Melchior Sylvester Eckhardus.

V.

Laus tua, *Vesputi*, magna est, Tua fama, *Co-*
lumbe,

Atque *Magellani*, *Navita*, magna, *freti*:
Sic & *Olivari*, nec non *Draco*, nomine magni.
Queis via per spumas invia nulla falis.

Æmulus en! vestri *WAGNERUS* solve gestit
Remigio calami per freta quanta ratem!

Historiæ Oceanum dum sulcat, nonne mere-
Nunc ipsâ dignus dicier *Historiâ*? (tur
Quem *Virtus cynosura* regit; qui non facit
hujus!

Quos forsan scopulos lurida lingua parat,
Contemptâ Invidia, pergit contingere portum
Ingenium rectum, non nisi *recta* sequens.

Fraterni amoris ergò apposuit

M. Jeremias Rebstock / Pastor
Strimpffelbacensis.

VI.

Parad. Horat. ex lib. 2. Ode 20.

WAGNERE DOCTOR: non tenuis tua
Lans est, bisformis per *sophicum* chorum

Ferris,

*Ferris, sacratos & politos,
Altius: invidiâque major
Scandis. Fidelis ductor es omnium
Lux & sophorum: nomine te vocant
Dilecte vir: famæ nitor resulget;
Nec tenebræ repriment nitorem.
Iamjam resignas Temporis abdita:
Priscinotasti quæ memorant dies,
Ac ordinem rerum, articulosque quosvis
Per digitos numeras paratos.
Ad cœlicam arcem transvolat ocyus
Laus hæc perennis, littora Bosphori,
Syrtesque Getulas adibit
Splendor, hyperboreosque campos.
Te sanctus, & qui dissimulat fidem
Vanæ cohortis rector, & optimi
Nescient Patroni: Te periti
Laudibus egregiis fovebunt.
Adsint proborum vota precantia:
Adsint canentum carmina dulcia:
Adsint honores post sepulchrum:
Perpetuò vigeant honores.*

Observantiæ & honoris E. F.

*M. Jacobus Honoldus, Log.
& Metaph. in Gymnasio Ulm.
Profess. & Supremæ Cl. Præc.*

(o)(o) s Histo-

Historia est plaustrum, (liceat componere
magna

Parvis) & vehitur quattuor illa rotis.

Quattuor ingreditur niveis exculta caballis:

Arte FACULTATEM quisque caballus agit.

Hic AURIGA suum securo tramite plaustrum

Rexit, & edocuit, quomodo quisq; regat.

Sancta fides! hæc qui vestigia certa sequetur,

Infelix nunquam cum Phaëtonte cadet.

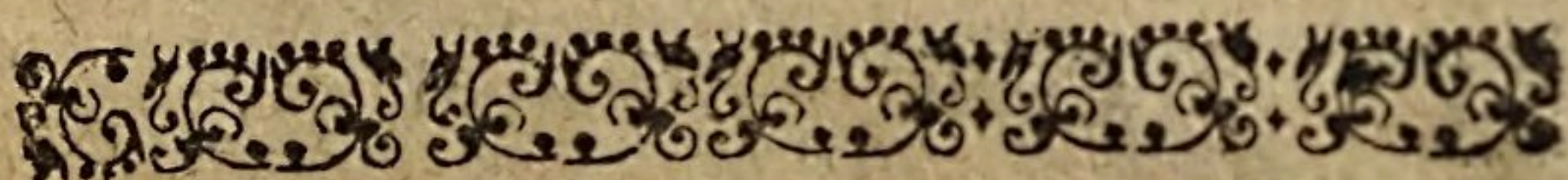
Ex piâ observantiâ accinit

M. Johannes Deckingerus,

Scholæ Essling. Rector.

CATA.

CATALOGUS AUTO- RUM.

*Qui in his Institutionibus allegantur,
cum connotatione editionis eorum for-
mæ, loci & temporis.*

A Braham Bucholzeri *Isagoge Chronologica*, in
8. Francof. ad Oderam 1574.

Amandi Polani *Analysis Prophet. Hoseæ*, cum
Oratione de quatuor Monarchiis apud Danielelem
in 8. Basil. 1601.

Andræ Riveti *Exercitationes in Genesin*, in 4.
Lugduni Batav. 1633.

Andræ Osiandri *Biblia Glossata* in fol. Franco-
furt. 1611.

Æneæ Sylvii *Opera*, in fol. Basil. 1571.

Athenæus in fol. Basil. 1535.

Augustini *opera* in fol. Basil. 1569.

Baptista Mantuanus, in fol. Bononiæ 1502.

Bartholomæi Scheræi *Itinerarium in Psalter. Da-
vidis*, in 4. V Vitteb. 1624.

Benedicti Pererii *Comment. in Daniel.* in 8. Ant-
werp. 1594.

Berosus in 4. Basileæ 1530.

C. Vellejus *Paterculus cum animadv.* Lipsii, in
fol. Antwerp. 1607.

C. Suetonius Tranq. *cum animadv.* Isaaci Ca-
saub. in 4. apud Steph. Gamonetum 1605.

Catalogus Autorum

Ciceronis opera, in 4. Lugduni 1588.

C. Plinius, in fol. Francof. 1599.

Cæsaris Baronii Annales Ecclesiastici, Colon. Agripp. 1609.

Christiani Matthiæ Theatrum Monarchiar. Amsterdami in 4. anno 1648.

Christoph. Besoldi Synopsis rerum, ab orbe condito gestarum, in 12. Ingolstadii 1639.

Christophori Helvici Chronica Universalis, Teutscæ per Cunrad Bachmann/ Giessen 1618. Ejusdem Theatrum Historicum, in fol. Marburgi 1629.

Constantini Manassis Annales, in 4. Basil. 1573.

Cornelius Tacitus, in fol. cum notis Lips. Antwerp. 1607.

Corpus juris Civilis in 4. Lugduni 1589.

Danielis Paræi Medulla historiæ Universalis, in 12. Francof. 1631.

R. Davidis Ganz Chronologia sacra profana, sive German David: ex Hebræo in latinum conversa per Guilelm. Henric. Vorstium in 4. Lugduni Batav. anno 1644.

Davidis Paræi in Gen. Comm. in 4. Franc. 1615.

Diodorus Siculus Henrici Steph. in fol. 1559.

Dionysius Halicarnassæus in fol. Franc. 1586.

Dominici Arumæi Discursus Academici, de Iure Publico, in 4. Ien. 1621.

R. Eliezeri Capitula, ex Hebr. in Latinum conversa
sa

Catalogus Auctorum.

sa per Guil. Henr. Vorstium in 4. Lugd. Batav.
1644.

Eutropius in 8. Basileæ 1546.

Flav. Vegetius in 12. Francof. 1602.

Fr. Spanhemii *Dubia Evangel.* in 4. Genæ. 1639.

Gabrielis Buzelini *Nucleus historiarum* in 12. Vl-
mæ anno 1650.

Gerhardi Ioh. Vossii *dissertatio genuina de Iesu*
Christi Chronologia in 4. Ambsterdami, anno 1643.

Henrici Stephani *Thesaur. Græcæ linguae* 1572.

Herodianus in 8. Francof. 1627.

Herodotus in fol. Francof. 1608.

Hesiodus in 8. Basil. 1559.

Hieronymi *Opera*, in fol. Basil. 1516.

Horatii Tursellini S. I. *Epit. Hist* in 12. Col. 1621.

Hugonis Grotii *de jure belli & Pacis libri 3.* in 4.
Ambsterdami anno 1646,

Iacob. Augusti Thuani *Historia*, in 8. Franc. 1614.

Iacobi Lampadii *Tractatus de Republica Roma-*
næ-Germanica in 12. Helmstadii anno 1640.

Ioach. Clutenii *Sylloge, &c.* in 4. Franc. 1615.

Ioh. Aventini *Annales Boior.* in fol. Ing. 1554

Ioh. Bodini *de Republ. lib. 6* in 8. Francof. 1594.

Ejusdem Method. Histor. in 12. Argent. 1599.

Ioh. Cuspiniani *de Cæsarib. & Impp. Romanis*
opus in fol. Francof. 1601.

Ioh. Heinrichi Alstedii *Thesaurus Chronologicus,*
in 4. Herbornæ 1628.

Ioh

Catalogus Autorum.

Ioh Henrici Bisterfeldii *explication der Göttlichen Vision Dan. 7. Von des Menschen Sohn/ex refut. Crellii de uno Deo Patre, .l. 1. sect. 1. c. 8. vnd vnpartheisch ferner nachrichtlich Bedencken darüber in 4. sine loco impressionis, 1644.*

Iohann Læti *Compendium Historiæ Universalis in 8. Amsterdam anno 1642.*

Iohannis Micrelîi *Syntagma Historicum in 8. Stettini Anno 1644.*

Iohannis Limnæi *tomi Iuris Publici Imperii Romano-Germanici, in 4. Argentorati anno 1630.*

Ioh. Sacrobust. *de Sphæra, & Computo Ecclesiastico, in 8. VVitteberg. 1578.*

Ioh. Georg. Hervvart ab Hohenburg *Ludovicus IV. Imp. defensus, &c. in 4. Monach. 1618.*

Ioh. Pappi *Epit. Hist. Eccles. in 8. Argent. 1596.*

Ioh. Iacobi Hainlini *Clavis Sacrorum temporum in 4. Tubingæ 1642.*

Joh. Löwentlaw *Neue Chronick Türckischer Nation/2c. in fol. Francof 1590.*

Ioh. Sleidani *Comment. in 8. Francof. 1566.*

Ioh. Tiliî *Comm. de reb. Gall. in fol. Franc. 1579.*

Iosephus Scaliger *de emendatione Temporum, in fol. Francof. 1593.*

Iustinus *in fol. Venetiis 1507.*

Leonhard Krenshelm *Chronologia in fol. Görlitz 1576.*

Leon.

Catalogus Auctorum.

Leonhard Rawolffs Reissbuch in 4. Lauging.
1581:

L. Florus in 8. Argent. 1528.

Lud. Cælius Rhodiginus in Fol. Basil. 1572.

L. Annæi Senecæ Opera cum Iani Gruter. anim-
advers. ex Topographeio Hieron. Commel. 1593.

Manethon in 4. Basil. 1530,

Martini Crusii Turcogracia in fol. Basil. 1584.

Martini Rümmlinii ad Auream Bullam Caroli
IV. Dissertatio in 4. Tubing. 1619.

Martini Zeilleri Historici, Chronologi & Geogra-
phi celebres, in 8. Vlmæ an. 1652.

Michaelis Mæstlinii Examen Calendarii Gregor.
in 8. Tubing. 1586.

Ejusdem Chronol. theses in 4. Tubingæ. 1642.

Nicolai Mülleri Dissertatio inauguralis, de stati-
bus Imperii, in 4. Tubing. 1640.

Philippi Melanchthonis Chronic. Carionis in 8.
Francof. 1594.

Plutarchus cum Præfat Grynæi: item alia editio
cum præf. Gemusæi, in fol. Basil. 1553.

Polybius Megapolit. in fol. in Basil. 1549.

Ptolomæi Almagest. in fol. Venetiis 1515.

Q. Curtius in fol. Tubing. 1513.

Reinerus Reineccius ejus Historia Iulia, in fol.
Helmstadii 1594.

Salmasii Exercitationes in Caji Iulii Sabinii Poly-
histora, in fol. Venetiis anno 1630.

Sebae

Catalogus Auctorum.

Sebastiani Münsteri *Biblia Hebræo-Latina* in fol. Basil.

1535.

Seder Olam, in Bibliis Münsteri jam dictis.

Sethi Calvisii *Opus Chronol.* in 4. Franc. 1629.

Strabo in fol. excusus ab Eustachio Vignoni Atrebat. 1587.

Theodori Reinking *Tractatus de Regimine seculari & Ecclesiastico* in 4. Marpurgi 1633.

Thomæ Demsteri à Muresk *Antiquitatum Romanarum corpus absolutissimum*, Lutet. apud Petr. & Jac. Chouet in 4. an. 1640.

Titus Livius in fol. Francof. 1568.

Le tiers liure des illustrations de Gaule & singularitez de Troje, in 8. à Paris 1540.

Vilhelmi Schikardi *Deus Orbis Saracenorum*, in 4. Tubing. 1622.

Ejusdem Tarich, de Regibus Persicis in 4. Tubing. 1625.

VVolfsg. Franzii *Schola Sacrificiorum Patriarchalium* in 4. VViteb. 1625.

[Porro plurimum adhuc scriptorum in his Institutionibus sit mentio, uti sunt, *Africanus* apud Eusebium, *Annius Viterbiensis*, *Arrianus*, *Appianus*, *Bonaventura Cornelii*, *Frugdonius*, *Budeus*, *Calvinus*, *Cedrenus*, *Claudianus*, *Clemens Alexandrinus*, *Cusanus Cardinalis*, *Dantes Florentinus*, *Dio*, *Eusebius in Chronico*, *Eustathius*, *Franciscus Junius*, *Fridericus Hufmann*, *Laurentius Valla*, *Lucanus*, *Ludovicus Vives*, *Macrobius*, *Marcellinus*, *Marsilius Patavinus*, *Orosius*, *Palingenius*, *Pausanias*, *Paurmeister*, *Petrus de Vineis*, *Sextus Rufus*, *Solinus*, *Zonaras*, *Tatianus*, *Vatablus*, &c.

Sed horum allegatio ut plurimum ex superius recensitis auctoribus desumpta est : Ergò ad eos referenda.]

INDEX

*Librorum & capitum harum
Institutionum.*

LIBER PRIMUS

De Historia in genere.

- Cap. 1. De Definitione & natura Historiæ, — — — — — pag. 1.
- C. 2. De Historiæ divisione, & ipsis Historicis, qui Historias scripserunt p. 5.
- C. 3. De Methodo Historias legendi p. 9.
- C. 4. De Historiæ adjunctis in genere; & in specie de Chronologiæ definitione & divisione — — — — — p. 21.
- C. 5. De Æræ definitione, ejusque speciebus — — — — — p. 24.
- C. 6. De Annis, & eorum characteribus — — — — — p. 35.
- C. 7. De Anni vulgaris seu vertentis partibus — — — — — p. 56.
- C. 8. De Epochis — — — — — p. 62.
- C. 9. De Epocharum in S. Scriptura exstantium demonstratione p. 65.
-)o(C. 10. De

INDEX.

- C. 10. De Alligatione Epocharum extra
scripturam ad annos Mundi, & earum
demonstratione p. 77.
- C. 11. De Consensu & dissensu Chronolo-
gorum — — — p. 89.
- C. 12. De Geographiâ, Astronomiâ & A-
rithmeticâ, fundamentis Historico &
Chronologo necessariis p. 104.
- C. 13. De Utilitate & Usufructu Historia-
rum — — — p. 110.
- C. 14. Canones de Historiarum lectione,
usu, & ferendo de iis iudicio p. 121.

LIBER SECUNDUS.

De Monarchiâ in genere.

- C. 1. De definitione Monarchiæ p. 128.
- C. 2. De divisione & numero Monarchia-
rum — — — p. 138.
- C. 3. De Controversia, contra communẽ de
Monarchiis sententiam mota p. 142.
- C. 4. De elevatione vaticiniorum Danielis,
quâ Bodinus probationem quatuor Mo-
narchiarum declinare conatur: de cona-
tu primo — — — p. 145.
- C. 5. De Secundo conatu Bodini p. 148.
- C. 6. De Monarchiæ Babylonicæ magni-
tudine respectu aliorum Imperiorum.
p. 153.

C. 7. De

INDEX.

- C. 7. De Persicæ Monarchiæ magnitudine
respectu aliorum Imperiorum p. 155.
- C. 8. De Græcâ Monarchiâ, ejusque sum-
mitate ———— p. 158.
- C. 9. De Romanæ Monarchiæ summitate
respectu aliorum Imperiorum; Item
de Germanici Imperii summitate, quam
Bodinus impugnat ———— p. 160.
- C. 10. De tertio Bodini conatu, concernens
aureum seculum ———— p. 172.
- C. 11. Canones generales de Monarchiis
p. 179.

LIBER TERTIUS.

De Monarchia prima, quæ fuit Babylonica.

- C. 1. De definitione Monarchiæ primæ, i-
tem de Origine Chaldæorum, ipsisque
Monarchiæ initio ———— p. 183.
- C. 2. De statu hominum ante Monarchi-
am primam ———— p. 187.
- C. 3. De Mutationibus Monarchiæ primæ
p. 199.
- C. 4. De singulis Regibus & Monarchis
Monarchiæ primæ p. 195.
- C. 5. De Regibus Medorum post eversum
Sardanapalum usque ad Cyrum p. 229.

)o(

c. 6. De

INDEX.

- C. 6. De Synchronismo rerum Ecclesiæ à diluvio usque ad primum excidium Hierosolymitanum sub Monarchia primâ — — — p. 233.
C. ult. De Reliquis Regnis, Monarchiæ, primæ Synchronis — — — p. 247.

LIBER QUARTUS.

De Monarchia secunda, quæ fuit Persarum.

- C. 1. De definitione Monarchiæ secundæ p. 255.
C. 2. De translatione axiomatis Monarchici à Babyloniis ad Persas, item de Chronologia hujus Monarchiæ p. 278.
C. 3. De Persicorum Regum successione cum historia eorundem p. 281.
C. 4. De Synchronismis aliorum Regnorum sub hac Monarchia; imprimis de autonomiâ Iudæorum Ecclesiastica & politica — — — p. 295.
C. 5. De Synchronismis aliorum regnorum sub hac Monarchia — — — p. 302.

LIBER QUINTUS.

De Monarchia tertia, quæ fuit Græcorum.

C. 1. De

INDEX.

- C. 1. De definitione Monarchiæ Græcorum ——— p. 306.
 C. 2. Exegetis locorum Danielis de ventre statuæ, c. 2. & de Pardo c. 7. ut & de Hirco c. 8. ——— p. 309.
 C. 3. De serie & successione Regum sub hac Monarchia ——— p. 322.
 C. 4. Regum singulorum sub hac Monarchia recensio ——— p. 326.
 C. 5. De Synchronismo Regni Judaici sub hac Monarchia ——— p. 360.
 C. 6. De Synchronismis aliorum Regnorum ——— p. 365.

LIBER SEXTUS.

De Monarchia quarta, quæ est Romanorum.

- C. 1. De definitione Romanæ Monarchiæ p. 369.
 C. 2. De visionibus Danielis c. 2. & 7. sub statuæ & bestiarum imagine p. 376.
 C. 3. De Argumentis Polani, quibus Romanorum Monarchiam impugnat. p. 378.
 C. 4. De Monarchiæ Romanorum robore & ferocia ——— p. 388.
 C. 5. De divisione & dismembratione Romani Imperii ——— p. 391.

)o(3 . C. 6. De

INDEX.

- C. 6. De frustraneo conatu redintegrandi
Romanum Imperium p. 410.
C. 7. De Majestate Romani Imperii præ
Majestate trium priorum Monarchia-
rum ———— p. 414.
C. 8. De duratione Imperii Romani usque
ad finem Mundi p. 416.

LIBER SEPTIMUS.

De Imperatoribus Romanis us- que ad imperatorem nostrum Ferdi- nandum III. Cum Synchro- nismis.

- C. 1. De Imperatoribus à Julio Cæsare us-
que ad Constantinum M. p. 433.
C. 2. De Imperatoribus à Constantino M.
usque ad Carolum M. p. 474.
C. 3. De Imperatoribus Græcorum post
Constantinum VI. cum Occidentali-
bus Impp. usque ad captam Constanti-
nopolim decurrentibus. p. 519.
C. 4. De Imperatoribus à Carolo M. de-
scendentibus ——— p. 536.
C. 5. De Imperatoribus qui fuerunt Saxo-
nes, ab Henrico Aucupe ad Cunradum
Salicum ——— p. 545.
C. 6. De Imperatoribus à Cunrado usque
ad

INDEX.

ad Cunradum III. sub dynastia Fran-
corum ——— p. 555.

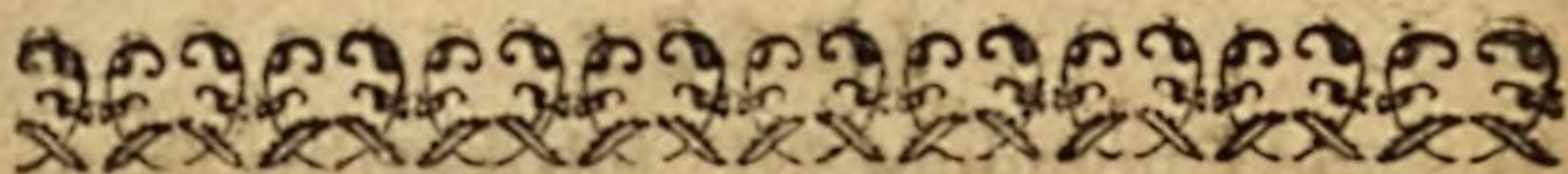
C. 7. De Imperatoribus sub Dynastia Sue-
vorum à Cunrado III. ad Rudolphum
Habsburgensem ——— p. 563.

C. 8. De Imperatoribus à Septemviris ele-
ctis, à Rudolpho Habsburgensi usque
ad Imperatorem nostrum Ferdinan-
dum III. ——— p. 576.

C. 9. De Synchronismo Ecclesiæ Christia-
næ sub decursu Monarchiæ quartæ p. 616.

C. 10. De Synchronismis reliquorum Re-
gnorum & Politiarum sub Monarchia
quarta ——— p. 634.

Errata quaedam Typographica
in hac precedente Dedicatione, apologia
&c. commissa ita corrigantur.

In Dedicatione corrige.

- P. (o) 2. versâ facie; lin penult. pro *fax*, lege, *fax*.
P. (o) 3. facie 1. l. penult. pro *Herorum* lege *He-
roum*.
P. 4. l. 7. à fine Dedicationis pro *Fridferice*, lege,
Friderice.

In Apologia corrige.

- Pag. secunda, facie prima hujus Apologiæ, l. 15. pro
ἀρχῇ lege, *ἀρχῇ*.
P. (o)(o) facie prima l. 23. pro *asserationi*, lege,
assertioni.
P. ead. facie versa l. 11. pro *Et quibus*, lege *Ex quibus*
P. ead. l. antep. pro *Specle*, lege *Specie*.
P. (o)(o) 2. facie versa lin. 19. pro *regnate*, lege
Regale.

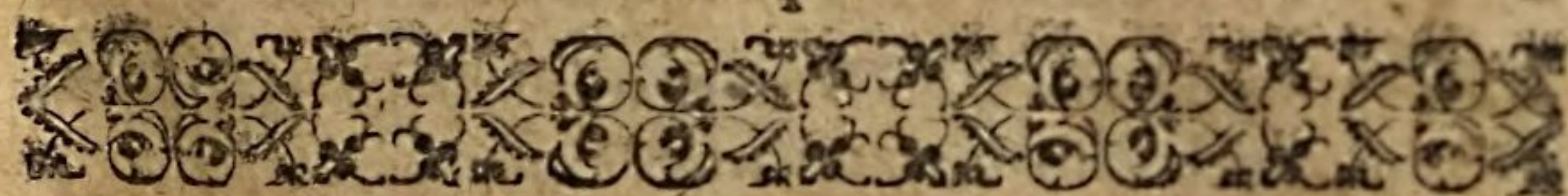
In Epigrammatibus corrige.

- P. (o)(o) 3. facie Versa, lin. 14. 15. pro *circumVelis*
Orbem, lege. *circumVehis Orbem*.

In Cathalogo librorum corrige.

- Pro *Gab. Buzelini* lege *Gabr. Bucelini*.
Pro *Gerhardi Ioh. Vossii dissertatio genuina*, lege
Gerb. Ioh Vossii gemina.
Pro *Iohan. Latii Historici VniVersalis*, lege, *Ioh. Latii*
Historie VniVersalis.
P. ult. facie versa. l. 19. pro *plurimum*, lege, *pluri-*
me.

INSTITUT-

INSTITUTIONVM
HISTORICARVM

LIBER PRIMUS.

De Historia in genere.

CAP. I.

De Historiæ definitione & naturâ.

Quid est Historia?

HISTORIA est rerum gestarum Expositio, à viris prudentibus & fide dignis conscripta, ad comparandam in rebus agendis & omittendis prudentiam, propter humanos casus, qui sui similes, velut in orbem aliquando recurrunt.

[I. *Definitum est Historia, ab ἱστορία dicta, quod est; historiam narro, specto, video, inquirō, interrogo, scio, quero; disco, & alia, : imo quicquid verè & graviter explicatur, historia dici potest; Budæus in comment. græcis. Item, Historia ab ἱστορίᾳ deducitur, hoc valet, ut historia sit & ἱστῶν res, atq; spectata, quasi quis dicat, gesta; Vives de causis corrupt. art. Quia ἱστορίᾳ est spectare, inquirere, & explorare aliquid coram, ut apud Plutarchum in Theseo, ἱστορήσας χῶρον; in visere regionem: & in Pompeio; Cato ascendit Antiochiam, βελόμενος ἱστορήσας in visere τὴν πόλιν. Vide Perzeliū in Epist. dedicat. Mellificii, cuius Etymol.*

sensus non est, ac si Historicus nihil deberet scribere, quod suis vel oculis gestum non exploravit; qua ratione definitio allata longè latior esset suo definito, sed hoc est, quoad hac notatione innuitur, ut in historiam nihil inferatur, quoad aliquando factum, adeòq; *ab hominibus spectatum, inquisitum & exploratum non est*; iuxta differentiam definitionis, qua historia dicitur *rerum gestarum expositio*: de qua è vestigio dicatur. *Definitio* constat genere & differentiâ specificâ. 1. *Definitionis genus est Expositio*: Ita Cicero l. de invent. Rhetorica; Quam nihil aliud olim fuisse, nisi *annalium confectionem*, idem 2. de Orat. lib. scribit. Herodotus lib. 1. in limine operis historici appellat ἀπόδειξις, hoc est, *demonstrationem, sive explicationem*; utpote quæ facta, & res gestas secundum seriem circumstantiarum refert, demonstrat & explicat. 2. *Differentia specifica* sumitur ab obiectis, causis efficientibus, & finali. *Obiecta* historiæ sunt res gestæ; Rerum enim gestarum dicitur expositio; Ταῦτοιοι, item ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμάσια: hoc est, *gesta opera ingentia & admiranda*, iuxta Herodot. l. c. ad excludendas non solum rerum fictarum fabulas, quarum δαλέασι pueros ab initio inescandos esse, Strabo l. 1. putat, donec προίεσις τῆς ἡλικίας ἐπὶ τὴν τῶν ὄντων μάθησιν, hoc est, *progrediente ætate ad rerum ipsarum cognitionem ducuntur*; Historia enim finis est *veritas*, ut idem lib. cit. inquit: & in Historiis *veritatem ac prudentiam, sapientiaque principia recondita*, omnes credimus; Dyonys. Halicarnass. l. 1. circa initium; sed etiam ad omitendas levium, nihilque momenti habentium narratiunculas, quia in *futilibus actionibus Historia constare non debet*: Bodinus in Method. hist. pag. 14. cap. 1. Ut pote quæ ideò conscribitur, ut sit *thesaurus ad omnem posteritatem potius, quàm ludicrum quiddam, quo ad præsens tantum*

tantum tempus aures demulceant; ut Thucydides l. i. de bello Pelop. statim ab initio scribit. Non obstante, quod historia interdum fabulosa esse convincitur, ut *Adrianus Scribecius* Advers. l. 4. c. 3. circa Origines rerum Celticarum, Romanarum &c. latè per sequitur; & *Lucianus*, duobus libris verarum historiarum quorundam Historicorum stylum satis falsè pro more obstrigilat, absurdissima quæque proponendo, quomodo ipse ad orbem habitabilem *Luna* navibus transfreta verit, quos *Vultures* τρισκεφάλαις ibi viderit, quorum alæ malis onerariæ navis maiores fuerint; ut & pulices, quarum magnitudo quasi 12. Elephantum fuerit &c. Quæ omnia magis de vitiis Historicorum, quam de ipsa Historia sunt accipienda, neq; per Fallaciam Accidentis imputanda ipsi Historiæ. Causæ Efficientes sunt viri, ab adiuncta rerum prudentiâ & dignitate fidei descripti. Historicus enim Interpretes est gestarum rerum, cujus iudicium si vitio laborat, perinde sit, ut cum Vinum, ex sese generosum & nobile, graveolentiam vel è vase contrahit, vel aliqui lenocinio depravatur, quæ res vel impostura, vel inscitia maxima est, & intoleranda, scribit *Grynæus* in Præfat. ad *Plutarchum* de Viris illustr. Quemadmodum v. g. *Hier. Gemusæus* in idem *Plutarchi* opus, de ipso *Plutarcho* scribit; Eum aule sectatorem olim, & magnâ apud Imperatorem *Trajanum* autoritate pollentem, sic in Republicâ versatum fuisse, ut *Philosophiæ* studium nunquam deponeret, ac prudentiam cum sapientia conjunctam semper haberet. Causa finalis Historiæ definitur esse prudentia, in rebus tum agendis, tum omittendis, dum res præsentibus cum præteritis contendimus, & de similibus idem iudicium facimus, quia res & casus humani in orbem sui similes recurrere videntur, & Semper, ut ait *Thucydides*, eadem fabula in mundo agitur. Quid enim est, quod fuit? ipsum quod futurum est, Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub Sole novum

Gum: nec valet quisquam dicere; Ecce, hoc recens est. Iam enim precessit in seculis, quæ fuerunt ante nos, inquit Ecclesiast. c. 1. v. 9. 10. 11. Summatim, ut in figura faciem prævisam facilius agnoscamus: sic in historia noti moris exempla, Lipsius in præfatione in Annales Taciti, Adeo enim, inquit idem in allocutione Taciti iterata & novissima, & debeo asserere, hunc hominem puta Tacitum) videri in altâ quadam specula rerum humanarum fuisse; & illinc gnarum, scientemque proclamare Hoc cave, hoc facito: Invenit, aut ledet, ille & ille effectus erit, &c. Hinc Bodinus in præf. Method. p. 1. scribit, ex omnibus, qui historiam veris ac propriis laudibus exornarunt, neminem verius ac melius, quam qui Vitæ magistrum eam appellavit. Id, quod Ciceronem fecisse ex lib. 2. de oratore constat, quando scribit. Historia est testis temporum, Lux Veritatis, Vitæ memoria, Magistra Vitæ, nuncia Vetustatis. Pulchrum enim est, sunt verba Diodori Siculi in præfatio, ex aliorum Erratis (τῶν ἄλλων ἀγνοήμασι) in melius instituere Vitam nostram, & non quid aliæ egerint, querere, sed quid optime actum sit nobis ad imitandum proponere. Seniorum consilia, quos longa ætas prudentiores effecit à junioribus laudantur: ac hoc antecellit historia, quanto plura Exempla rerum complectitur diuturnitas temporis, quam hominis ætas. Itaque ad Vitæ institutionem utilissima historia censenda est, &c. De his pluribus suo loco, ubi ex professo de historiæ utilitate agemus. Interim cum iis, quæ modò dicta sunt, confer Luciani suprà citatos libros, Fr. Patritii decem decalogos de Historia, Bodini Historiarum Methodum, Friderici Tilemanni l. c. ut & Davidis Chytræi discursum de Historiarum delectu, Sebast. Fortunati singularem librum de scribenda Historia, Fr. Robertelli de eodem argumento brevem libellum, Vberti Folickæ de hoc argumento, ut & de similitudine normæ Polybianæ libellos duos, Andrea Franckenbergeri insti-

institutiones Antiquitatis et Historiarum, *Pauli Benij* de Historia libros quatuor, *Keckermanni* de natura Historiarum Commentarium, *Gerhardi Iohannis Vossij* Artem Historicam. &c.]

CAP. II.

De Historiæ divisione, & ipsis Historicis qui Historias scripserunt.

Quotuplex est Historia?

Generalissimè loquendo, duplex; Universalis & Particularis.

[Operosa & præceptis Sapientiæ munitissima est à Bodino allata Historiæ divisio, quâ eam cap. 1. Method. Hist. in tria genera veræ narrationis distribuit; *humanum naturale, divinum*. Primum ad hominem, alterum ad naturam, tertium ad naturæ parentem referens: Quorum unum actiones hominis in societate vitam agentis explicet; aliterum causas in natura positas, earumque progressus ab ultimo principio deducat; Postremum præpotentis Dei, animorumque immortalium in se collectam vim, ac potestatem intueatur. Ex quibus triplex assensio oriatur, *probabilis, necessaria, religiosa*; totidemque virtutes: *prudencia scientia, religio, &c.* His tamen omnibus sagacissimè & optimè in rationis solertissimæ lance appensis, tandem ad humanum narrationis veræ genus Bodinus se confert, & relicto divino narrationis genere Theologis, naturali Philosophis, ad humanam historiam progreditur, eamque in *communem*, aut *propriam* dividendo, hanc ipsam nostram distributionem historiæ, in Universalem & Particularem, reipsâ, ut maximè vocabulis, & syllabis, non tamen sensu, dif-

Cum: nec valet quisquam dicere; Ecce, hoc recens est. Jam enim precessit in seculis, quæ fuerunt ante nos, inquit Ecclesiast. c. 1. v. 9. 10. 11. Summatim, ut in figura faciem prævisam facilius agnoscimus: sic in historiae notis moris exempla, Lipsius in præfatione in Annales Taciti, Adeo enim, inquit idem in allocutione Taciti iterata & novissima, & debeo asserere, hunc hominem puta Tacitum) videri in altâ quadam specula rerum humanarum fuisse; & illinc gnarum, scientemque proclamare Hoc cave, hoc facito: Invabit, aut ledet, ille & ille effectus erit, &c. Hinc Bodinus in proœm. Method. p. 1. scribit, ex omnibus, qui historiam veris ac propriis laudibus exornarunt, neminem verius ac melius, quam qui Vita magistram eam appellavit. Id, quod Ciceronem fecisse ex lib. 2. de oratore constat, quando scribit. Historia est testis temporum, Lux Veritatis, Vita memoria, Magistra Vita, nuucia Vetustatis. Pulchrum enim est, sunt verba Diodori Siculi in proœmio, ex aliorum Erratis (τῶν ἄλλων ἀγνοήμασι) in melius instituere Vitam nostram, & non quid alii egerint, querere, sed quid optime actum sit nobis ad imitandum proponere. Seniorum consilia, quos longa ætas prudentiores effecit à junioribus laudantur: ac hoc antecellit historia, quanto plura Exempla rerum complectitur diuturnitas temporis, quam hominis ætas. Itaque ad Vitæ institutionem utilissima historia censenda est, &c. De his pluribus suo loco, ubi ex professo de historiæ utilitate agemus. Interim cum iis, quæ modò dicta sunt, confer Luciani suprâ citatos libros, Fr. Patritii decem decalogos de Historia, Bodini Historiarum Methodum, Friderici Tilemanni l. c. ut & Davidis Chytræi discursum de Historiarum delectu, Sebast. Fortunati singularem librum de scribenda Historia, Fr. Robertelli de eodem argumento brevem libellum, Vberti Folickæ de hoc argumento, ut & de similitudine normæ Polybianæ libellos duos, Andreae Franckenbergeri insti-

institutiones Antiquitatis et Historiarum, *Pauli Benij* de Historia libros quatuor, *Keckermanni* de natura Historiarum Commentarium, *Gerhardi Iohannis Vossij* Artem Historicam. &c.]

CAP. II.

De Historiæ divisione, & ipsis Historicis qui Historias scripserunt.

Quotuplex est Historia?

Generalissimè loquendo, duplex; Universalis & Particularis.

[Operosa & præceptis Sapientiæ munitissima est à Bodino allata Historiæ divisio, quâ eam cap. 1. Method. Hist. in tria genera veræ narrationis distribuit; *humanum naturale, divinum*. Primum ad hominem, alterum ad naturam, tertium ad naturæ parentem referens: Quorum unum actiones hominis in societate vitam agentis explicet; alterum causas in natura positas, earumque progressus ab ultimo principio deducat; Postremum præpotentis Dei, animorumque immortalium in se collectam vim, ac potestatem intueatur. Ex quibus triplex assensio oriatur, *probabilis, necessaria, religiosa*; totidemque virtutes: *prudencia scientia, religio, &c.* His tamen omnibus sagacissimè & optimè in rationis solertissimæ lance appensis, tandem ad humanum narrationis veræ genus Bodinus se confert, & relicto divino narrationis genere Theologis, naturali Philosophis, ad humanam historiam progreditur, eamque in *communem*, aut *propriam* dividendo, hanc ipsam nostram distributionem historiæ, in Universalem & Particularem, reipsâ, ut maximè vocabulis, & syllabis, non tamen sensu, differens.

ferentibus, confirmat. Vide & perlege totum caput allegatum, lectione dignum. Confer Pezel. in Epist. dedic. Mellificii &c.]

Quæ est historia universalis?

Est Expositio generalior & summaria quæ totius Mundi historia, ab orbe condito, usque ad nostra tempora, vel ea tempora, quibus scripta est, contextitur,

[Scriptores historiæ Universalis vide in Method. Histor. Bodini, c. 10. p. 529, 530. 531. 532. 533. cujusmodi sunt: *Liber Geneseos Mosis*; *Berosi Chaldei fragmenta Univerſæ Historiæ*, in Sardanapalo desinens; *Herodotus Halicarnasseus*; *Polybius Megapolitanus*; *Trogus Pompejus* in Epitome à Iustino libris 44. comprehensâ; *Diodorus Siculus*, *Philo Hebraeus*, *Eusebii Chronicon*, ab Hieronymo, *Prospero Aquitano*, *Palmerio Florentino*, *Palmerio Pisano* continuatum imprimis à *Iosepho Scaligero* commentariis insigniter illustratum; *Phreculphi Epitome*; *Beda Chronica*; *Adonis Viennensis* de sex mundi ætatibus; *Mariani Scoti Chronicon*; *Zonara fusa Historia*; *Honorii Augustodunensis Chronicon*; *Sigeberti Chronicon*; *Abbatis Urspergensis Chronicon*; *Vincentii Belluacensis Chronicon*; *Antonini fusa historia*; *Fasciculus temporum*, M. *Antonii Cocci Sabellici Aeneades*; *Donati Bossii historia*, *Ioh. Nauclerus*; *Philippus Bergomensis*; *Mart. Lutheri series temporum*; *Achillis Gassari epitome Chronicorum Mundi*; *Pauli Constantini Phrygionis Chronicon*: *Iohan. Carionis libri Chronicorum tres*, à *Philippo Melanthane*, & *Cass. Peucero* aucti & locupletati; *Pauli Iovii historia omnium fere populorum*; *Henrici Bullingeri Chronicon*; *Iohan. Funckii Chronologia*; *Mercatoris Chronologia*; Quibus *Bodinus* etiam *Geographicos Universales* annumerat; *Strabonem*, *Pomponium Melam*, *Pausaniam Cesariensem*, *Raph. Vola-*

Volateranum, Munsterum; quibus ipsis ab eodem Bodino accensentur Historici rerum variarum, quales sunt *Athenaus, Aelianus, Tzetzes, Leonicius, Solinus, Valerius Maximus, Plinius, Suidas*. Hos Bodinus. His novissimè accesserunt *Bucholzerus, Cranzhemius, Ioseph. Scaliger, Ioh. Funccius, Gerh. Mercator, Matth. Beroaldus, Panthaleon Candidus, Gualtherus, Bellarminus, Sethus Calvisius, Helvicius, And. Helvigius, Ioh. Bohemus, Vbbo Emmius, Alstedius*, qui libros Chronologicos: *Ioh. Sleidanus*, qui de quatuor summis Imperiis, *Matth. Dresserus*, qui Isagogen historicam per sex mundi millenarios; *Christ. Pezelius*, qui mellificium historicum in Sleidani de summis Imperiis libros, *Philippus Glaserus*, qui Synopsin Historicam de totius Mundi rebus: *Laur. Lude- nius*, qui historicam seriem ad nostra tempora; *Daniel Pareus*, qui Medullam historiæ Universalis; *Ioh. Clu- verius*, qui Epitomen historiarum totius Mundi; *Ioh. Gual- therius*, qui Chronicon Chronicorum: *Horat. Tursell- nus* qui Epitomen historiarum, *Lud. Gotesfrid*, qui historicam omnium temporum descriptionem, *Christoph Besoldus*, qui Historiæ Universalis synopsis, *Ioannes La- rus*, qui Compendium Historiæ Universalis, *Gabr. Bue- celinus*, qui accuratum Historiarum Nucleum &c. scrip- sit, ita, ut lecturientibus electio difficilis fiat, quènam horum præreliguis eligant, cum ferè nullus eorum sit, cujus scriptionem aliqua Charitum historiarum non imbuat.]

Quenam est Historia particularis?

Est rerum, apud certum aliquem populum, certo tempore & loco gestarum, specialis ex- positio.

[Hinc varia Historicorum particularium genera sive species, cuiusmodi sunt *Diaria* seu *Ephemerides*, res ge-

Ræ cujuslibet diei, *Annales*, acta five gesta cujuslibet anni, referentes: cum quibus coincidunt *Fasti*: Historiæ item certarum nationum, populorum, rerum in choro, foro, aut thoro gestarû, quas Bodinus in *Method. Histor.* c. 10. à pag. 533. usque ad finem libri, sequentem in modum, cum annotatione Historicorum, qui de iis rebus scripserunt, distribuit: Vt *primo loco* post historiam Vniuersitatis ponat Res Ecclesiasticas cum suis Historicis, qui de Religione, religionis item Sectis, antiquitate, & Iudæorum rebus gestis scripserunt: cujusmodi sunt Historici paganæ superstitionis: Historici Christianæ Religionis: Historici Sectæ Arabicæ *Secundo loco* Historicos Chaldæorum, Assyriorum, Medorum, Aegyptiorum, Persarum, Phœnicum, Hebræorum, Parthorum, quorum gesta ab iisdem ferè Scriptoribus fuerunt comprehensa. *Tertio loco* Historicos Græcorum, quo nomine veniunt Iones, Aeoles, Dores, qui Asiam minorem, & Europam à Danubio, Acrocerauniis, & Hæmo monte, usque ad mare Ionicum, in Insulis & continente, sedes fixerunt. *Quarto loco* Historicos Romanorum & Pænorum, rerumque Italicarum, quorum itidem benè multi sunt. *Quinto loco* Historicos Celtarum, five Gallorum & Francorum, quâ appellatione omnes veniunt populi, qui Rheno, Pyrenæis, Alpibus, & utroque Mari cinguntur. *Sexto loco* Historicos Germanorum, & populorum omnium, qui ab Alpinis usque ad mare Balticum, & à Rheno usque ad Vistulam sedes habent, quibus conjuncta est Historia Gallorum, Vandalorum, Hunnorum, Herulorum, Helveticorum, Longobardorum, Polonorum, Moscovitarum, Danorum, Suecorum: Hinc Historici Austriæ, Hungariæ, Poloniæ, Sclavoniæ, Daniæ, Sueciæ, Gottici, Longobardiæ, Saxoniæ, Lubeci, Borussia, Bataviæ, Bohemiæ, Helvetiæ. *Septimo loco* Historicos Britannorum, qui post Anglo-Saxones etiam Scoti sunt appellati. *Octavo loco* Historicos Hispanorum. *Nono loco* Historicos Arabum, qui

qui olim Africæ, Syriæ, Persiæ, Hispaniæ Imperia tenuerunt, vulgò Saraceni appellati. *Decimo loco* Historicos Turcarum. *Undecimo loco* Historicos Tartarorum. *Duodecimo loco* Historicos Aethiopum, Indorum, Americorum, & omnium Africæ populorum. *Decimotertio loco* Historicos de illustribus Viris. Vide, & lege ipsum Bodinum loco citato, per integrum caput, tum invenies Historicos ferè omnes, qui extiterant, cum dictus Bodini de *Methodo Historiarum* libellus, anno 1566. scriberetur, præter eos, quos sequior, suorum minimè incuriosa ætas usque ad nostra tempora parturivit, inter quos historia *Meterani*, *Thuani* sui temporis, *Reineccii* historia Julia, sive *Syntagma Heroicum* facile excellunt, Item, Historicum quoddam opus in quatuor tomos divisum, maximam partem scriptores & Historicos de Germaniæ rebus bellis & expeditionibus sub Imperatoribus *Carolo V.* *Ferdinando I.* *Maximiliano II.* gestis in se continens, ut alia clarissimorum ingeniorum monumenta & *Stegóſo* prætermittamus, quæ *M. Ioh. Micrelius* in præfatione ad *Lectorem* sui syntagmatis refert; ubi vide.]

CAP. III.

De Methodo Historicos legendi.

*Quo ordine & Methodo legendi
sunt Historici?*

ORdine & Methodo analyticâ, incipiendo à generalioribus, & progrediendo ad particularia.

[Est enim historia è censu disciplinarum practicarum, quarum methodus, ut ex Logicis constat, est analytica, hoc est, resolutiva. Hinc Bodinus in suâ Histor. methodo

c. 2. p. 19. Ab universis paulatim ad singula delabemur, eo tamen ordine, quo in tabulis Chronicorum sunt comprehensa. Item cap. eod pag 15 16. Quemadmodum falluntur, qui regionum tabulas prius intuentur, quam totius universi orbis, partiumque singularum inter se, & cum toto rationem accuratè didicerint: ita non minus errant, qui singulas historias prius intelligere se posse putant, quam universæ historie, omniumque temporum ordinem ac seriem, velut in tabulâ propositâ, judicant. Eadem utemur analysi in singulari gentis cujusque historiâ: Vt si quis Romanorum historias plane intelligere, ac memoria mandare velit, prius Sextum Rufum legat, qui quatuor paginis totam historiam complexus est; hinc ad Flori Epitomen, deinde ad Eutropium, post ad Livium & Polybium accedat, &c. Quod Bodinus ex Polybio habet, qui libro I. non adeò procul à principio scribit: *Μίβι κίδεμ όμνίνο έδέντιρ, κί δ' ίσός ίσος καλὰ μέρ & ίσος ίσος*, per particulares historias, satis intelligi posse universa existimant, non minus à vero deflectere, quam si quis animati atque formosi corporis separatas in vicem partes consideret, putet se propterea omnem ejus animalis operationem atque ornatum intellexisse. Et paulò post. *Δίό πάντελώς βερχύτι νομίσέον, συμβόλμεθα τήν κατά μέρ & ίσος ίσος πρὸς τήν τών όλων έμπειρίαν κί ώίςιν*: hoc est, quapropter prorsus paululum conferre posse particularem historiam, putandum est, ad universi notitiam ac fidem. Haftenus Polybius. Ex quibus omnibus videre est, Historiam universalem esse introitum ad historias particulares; nec aliâ, quam resolutivâ methodo ad sufficientem historiarum cognitionem feliciter perveniri posse.]

Ergóne opus est futuro Historico, omnes omnium Historicorum, quos Bodinus recen-
set

set, & qui deinceps ad hæc nostra tempora perdierunt, libros versare & perlegere?

Quanquam non satis est, magnum Historicorum cumulum domi habere, nisi cujusque usus, & quo quisque ordine ac modo legi debeat, intelligatur, ut rectè monet Bodinus circa initium cap. 2. Methodi; Plerisque tamen omnes legere, multas ob causas impossibile est. Ergò librorum historicorum delectu habito, ratio hujus Studii instituenda est, ut consideretur 1. Scopus professionis, quem Facultatum diversitas discriminat, dum *Theologus* futurus ad vaticiniorum complementa conquirat Historicos, nec non ad statum Ecclesiæ è fundamento dijudicandum in Ecclesiasticos Annales se immittit, & ad virtutum fomenta scelerum; insectationem, juxta sacros Scriptores, in manu habet etiam profanorum Exemplar: *Politicus* ad remonem Regiminis publici rectè dirigendum, maturè sibi prospicit de Regiminum formis, mutationibus, Ortu & Interitu Regnorum, præmiis virtutum, supplicio scelerum, &c. quæ omnia historia in consignatis exemplis & Eventibus liquidissimè ob oculos ponit, &c. Et ita deinceps, de singulorum singulis scopis & intentionibus. 2. Ut consideretur, quid cuiusvis humeri ferre valeant, aut recusent: Quod Cicero de dicendi generibus prudenter

monet, dum Offic. l. i. scribit, *quosdam in singulis dicendi generibus, perpaucos in omnibus floruisse. Ad quas autem res aptissimus quisque erit, in iis elaboret potissimum.* Idem de Historicorum lectione judicandum est, ut quivis ingenii sui modulo se metiatur, quàm optimos, suo ingenio aridentes, non quàm plurimos, vires ingenii sui superantes Scriptores eligat, & electos multùm legat. Hinc Lipsius ad Lectorem in Tacitum: *Iam antè testor, me nec pueris ista elaborasse. Quid enim iis cum Tatito?*

[Hoc punctum, de legendis Autoribus, quibusnam, & qualibus, in nostro Gymnasio Logico Rhetorico, c. 4. à pag. 63. usque ad finem pertractavimus, theorematibus & quæstionibus ultrò citròque disputatis, ubi, si lubet, vide. Interim, En' prudentissima Senecæ in hoc tramite dirigendo verba: Vbi in Epist. 2. ad Lucilium ita scribit: *Primum argumentum compositæ mentis existima, posse consistere, & secum morari. Illud autem vide, ne ista lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum habeat aliquid vagum, & instabile. Certis ingenis immorari & innutrirî oportet, si velis aliquid irahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc venit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est iis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia carsim, & properantes transmittunt.* Et paulò post: *Distrahit animum librorum multitudo. Itaque cùm legere non possis, quantum habueris, sat est, habere quantum legas, &c.* Vbi tamen notandum est, historiarum studium oportere esse ubique, dum universam historiam perlegit, & ab universis ad singula se confert; hâc tamen cautelâ adhiberi, ne singulos libros & Scriptores de eadem

dem

dem re perlegendos sibi censeat, sed singulos optimos de singulis commentarios extantes: non plane neglectis reliquis, quos per transennam introspicere interdum utile est, ut ipse Seneca suo exemplo docuit, quando in allegatâ ad Lucilium Epistolâ scribit: *Soleo enim & in aliena castra transire, non tanquam transfuga, sed tanquam Explorator*.)

Pervelim tamen definitum capessere consilium, ex quibûsnam determinatè nominatis Autoribus historia quævis peti possit?

Non contemnendum est Danielis Parei consilium de studio historiarû feliciter instituendo, quod ex Bodino sumfisse, & suæ Medullæ universalis historiæ præfixisse videtur; Faciamus hujus consilii compendium.

I. Processum ab universalibus, ad particulares Autores, nobiscum statuit.

II. In universali historiâ à Chronologicis, Funccio, Bucholzero, Mercatore, Beroaldo, Helvico & Alstedio, auspicari jubet.

[Nos addimus incomparabile opus Chronologicum Sethi Calvisii, aliorum supputationes, cum primis Functi, maturo judicio, graviter corrigentis, quod tamen confirmatum his in rebus ingenium requirit. Ratio autem hujus consilii est in promptu. Chronologia enim Universalem historiarum dispositionem nobis ministrat. Ex hac summorum terminorum mundi, quibus Monarchiarum concluditur distributio, & maximarum Epocharum, v. g. ab orbe condito, ad diluvium; à diluvio, ad migrationem
onem

onem Abrahamæ ex Haran : ab hac migratione ad exitum ex Ægypto : ab hoc exitu ad Salomonis Templum conditum, &c cognitio resultat. Hinc Bodinus. c. 2. Method. Hist. p. 18 *Primum igitur communem, & velut omnium temporum tabulam, nudam illam, ac simplicem, nobis ad intueendum proponamus, in qua Mundi origines, Eluſiones, rerumque publicarum, ac religionum, quæ magis claruerunt initia duntaxat, & Exitus habuerunt, contineantur. Et paulò poſt; ejusmodi Chronica brevia auſpiciantibus eſſe facilia: Ac tametiſi non exactam contineant temporum rationem, proximè tamen accedere ad rei Veritatem]*

III. Poſt hos Eusebii Chronicon, Zonaræ fuſam hiftoriam, Vrſpergenſem, Coccium, Sabellicum, Juſtinum, Diod. Siculum, Herodotum, Reuſnerum de Summis Regibus, Pezelii Mellificium, Chronicon Carionis, Philip. Glaſerum, Iacobum Capellum, Chriſt. Beſoldum, qui Synopſes Uniuerſalis hiftoriæ ſcripſerunt, legendos ſuadet.

[His addi poſſunt omnes illi, quos M. Ioh. Micrælius in Præf. ad Lectorem, Syntagmati Hiftoriarum præfixa num. II. recenſet, quorum præter hos, impræſentiarum à Pareo nominatos, benè multi ſunt.]

IV. De Monarchia prima, Berofum, Maretho- nem. Diod. Siculum, Juſtinum, Herodotum; de Secunda, præter Juſtin, Herodot. Diodor. Siculum, etiam Megafthenem, Cteſiam, Thucydidem, Xenophontem; de Tertia iterum præter Juſtinum, Diod. Siculum, etiam Ariānum, Plutarchum, Q. Curtium, Polybium, Appianum; de Quarta Suetonium, Corn. Tacitum, Vellejum Paterculum, legere jubet. Quibus in hâc quartâ Monarchiâ addendos eſſe
ait

ait. *Lampridium*, *Iulium Capitolinum*, *Flavium Vopiscum*, *Trebellium*, *Pollionem*, *Sext*, *Aurelium Victorem*, *Pomponium Latum*, *Eutropium*, *Ammianum Marcellinum*, *Procopium*, *Agathiam*, *Iordanem*, *Paulum Diaconum*, qui omnes in unum corpus, duobus tomis distinctum, redacti sunt. Item, *Dionem Cassium*, *Herodianum*, *Zosimum*, *Zonaram*, *Nicetam*, *Zedrenum*, *Gregoram*; qui Græcè de Monarchiâ Romanâ scripserunt: cum recentibus, qui latinè scribunt; ut pote sunt *Luitbrandus*, *Hermannus Contractus*, *Matthæus Palmerius*, *Otho Frisingensis*, *VVitekindus Saxo*, *Abbas Urspergensis*, *Iohannes Cuspinianus*, *Volaterranus*, *Blondus*, *Sabellicus*, *Paulus Iovius*, *Iac. Augustus Thuanus*, à Garolo V. ad Matthiam, *Iacobus Strada*, *Nicolaus Reusnerus*, & *Georgius Sabinus*, qui Imperatores Romanos descripserunt.

V. Sequuntur Scriptores de singulis Regnis, singulis Monarchiis: Sub primâ Monarchiâ, de Regno Ægyptiorum, item Medorum, Lydorum, Trojanorum, legi iubetur *Diod. Siculus*, *Herodotus*, *Pausanias*, &c. Sub Monarchiâ secundâ, præter jam allegata Regna, de Regno Heraclidarum, Epirotico, & Æacidarum, iterum *Herodotus*, *Diod. Siculus*, *Xenophon*, *Pausanias*, *Plutarchus* & *Iustinus*. Sub Monarchiâ tertiâ, de Regno Syriaco, *Iosephus*, de Pontico *Diodorus Siculus*, de Armeniaco *Polybius*, de Parthico *Appia-*
nus,

nus, de Pergamensi præter allegatos jam, *Livius, Florus, Caesar*. Sub quartâ Monarchiâ, de Persico Regno, rursus post ad Partho translato, *Petrus Bizarus, Reinerus Reineccius*; de Hierosolymitano *Vilhelmus Tyrinus, & Reineri Reineccii Chronicon Hierosolymitanum*; *Michael Ritius* de Regibus Hierosolymitanis: de Tartarico *Hayth Armenius, & Matthias Mechovius*; de Turcico *Paulus Iovius, Cælius Augustinus Curio, Martinus Barletius, Iohann Leunclavius, Petrus Bizarus, Laonicus Calcondylas, Nicephorus Gregoras*.

VI. Sequuntur Historici, qui de Rebus publicis scripserunt: De Atticâ *Herodotus, Thucydides, Xenophon, Diodorus Siculus, Iustinus, Bartholomæus Keckermannus, Carolus Sigonius*; de Spartanâ *Plutarchus* in Laconicis, *Gemistus, Keckermannus*, alii, modò nominati; de Carthaginensi, & Romanâ simul *Livius, Florus, Polybius, Diod. Siculus, Dionys. Halicarnassens, Plutarchus, Appianus, Caesar, Salustius*: Quos secuti sunt recentiores de Rebus publicis recentibus, ut, *Marquardus Freherus* de Imperio Romano recenti, *Münsterus* in Cosmographiâ, *Christoph. Lehmann* in Chronico Spirensi, *Sleidanus, Thuanus*, alii.

VII. Sequuntur Historici de novissimis sub hac ultima Monarchia Regnis in Mundo, cuiusmodi sunt 1. *Hugo Falcatus, Facius, Guicciardinus, Michael Ritius, Pandolphus, Collenutius*, qui scripserunt

ferunt de Regno Siculo & Neapolitano, item Carolus Sigonius, cuius historia extat de Regno Italix. 2. *Damianus à Goes, Iohan. Vaseus, Michael Ritius, Franciscus Tarapha, Iohan. Goropius, Becanus*, qui scripserunt de Regno Hispanico. 3. *Paulus Æmilius Robertus Ganguinus, Petrus Pithæus, Philipous Cominaus, Ioh. Serranus. Ioh. Tilius, Vincentius Luparus, Petrus Matthæus, Iac. August. Thuanus, Frosardus, Michael Ritius*, qui scripserunt de Regno Gallico. 4. *Ioh. Marius, Polydorus Virgilius, Paulus Iovius, Matthæus Paris, Guilielmus Cambdenus, Ponticus Virungius, Iohan. Pitsæus, Galfridus Arturius, Gildas, Cambricus, Nicolaus Trivetus*, de Regno Anglico. 5. *Hector Boëthius, Georgius Buchananus, Ioh. Ionsdonus, Ioh. Lessæus*, de Regno Scotico. 6. *Antonius Bonfinius, Michael Ritius, Gothardus Arthusius, Casparus Ens, Nicolaus Reusnerus, Iacobus Sadoletus*, de Regno Hungarico. *Alexander Gaguinus, Ioh. Herburtus, Martinus Cramerus, Salomon Neugebauerus à Cardano*, de Regno Polonico. 7. *Aneas Sylvius, Ioh. Du-bravius, Pantaleon Candidus*, alii, uno volumine contenti; Item *Melchior Haiminsfeldius Goldastus*, de Regno Bohemico. 8. *Albertus Crantzius, Olaus Magnus, David Chytraeus in suâ Saxoniâ* de Regno Suecico. 9. *Albertus Cranzius, Iohan. Bocerus, Casp. Ens, Sa-*

10. *Grammaticus*, *Erpoldus Lindenbruch*/de Regno Danico. 10. *Ioh. Lericus* de America; *Hieronymus Fforius*, *Gothardus Arthusius*, *Casp. Ens*, *Ioh. Petrus Maffæus*, *Petrus Martyr*. de Regno Indico.

VIII. Sequuntur Historici, qui scripserunt de Electoratibus, Ducatibus, Principatibus, atque Rebuspublicis maioribus. 1. *Marquardus Freherus*, *Ioh. Aventinus*, *Hubertus*, *Thomas Leodius*, alii, de Electorali Palatinatu. 2. *Albertus Cranzius*, *David Chytræus*, *Georgius Fabricius*, *Augustinus Brunnus*, *Melanchton* in orationib. de Saxonie Electoratu. 3. *Augustinus Brunnus* de Brandenburgicorum Electorum vita. 4. *Nicolaus Serarius*, *Iesuita*, *Cunradus Episcopus*, *Caspar Bruschius*, de rebus Moguntinis. 5. Iterum. *Casp. Bruschius*, de Trevirensium & Colonienfium Archiepiscoporum vita; *Wilhelmus Kyriander*, de civitate Augusta Treverorum; *Petrus Mersæus* in Catalogo omnium Electorum Ecclesiasticorum.

Summatim IX. de Bavaria scripsit *Aventinus*; de Austrie Archi Ducibus, *Cuspinianus*; de Moscovie magno Ducatu *Sigismundus ab Herberstein*; de Burgundia *Cominaus*; de Silesia *Ioachimus Curæus*; de Suevia *Martinus Crusius*; de Venetorum Republica *Sabellicus Bembus*, *Natalis Comes*. P. *Iustinianus*; de Gen-

Cenuensi Republica Sabellicus, P. Bizarus; de Belgio Cominaeus, Guicciardinus, Meteranus, Pantaleon Candidus, Iac. August. Thuanus; de Helvetia Stumpfius, Iosias Simlerus, Lamberus Schafnaburgensis, Franciscus Guilimarus; de Borussia Stella Grunovius, Schurzius, Hennebergerus: Omisfis Civitatum singularum historiis, quarum pené infinitæ sunt.

Tandem se offerunt Scriptores Ecclesiastici, cuiusmodi præter sacram Scripturam, quæ omnium excellentissima est, quippe in Canonicis libri: *Θεόπνευστος* sunt. de Ecclesia Judaica V. T. *Iosephus & Hegesippus*; de Republica Hebræorum *Carolus Sigonius*; de Politia Judaicâ *Cornelius Bertramus*; de Republica Judæorum, *Petrus Cunaus*; de Ecclesia Christiana *Eusebius, Socrates, Theodoretus, Sozomenus, Evagrius, Nicephorus, Zonaras, Antonius Monachus, Chronicon Bergomatis: Centuriæ Magdeburgenses, Catalogus Testium Veritatis, Tomi Conciliorum, Mystrium Iniquitatis Plessæi; Historia Rudolphi Hospiniani de origine Templorum, Monachatus, Festorum*; Nam dere Sacramentaria mendax, indignus Historici titulo est. His subjungenda est historia de Ecclesia per Evangelium reformata, de qua scripserunt, *Sleidanus, Thuanus, Martyrologium Gallicum, David Chytræus in Saxonia, &c. Vitas, & historiam Pontificum Romanorum descripserunt Plati-*

na, Onuphrius, Antonius Cicarella, Luitbrandus Ticinensis, Georgius Lilius, Steph. Szegedinus, Daniel Angelocrator, Robertus Barns, Anglus, &c. partim cum iudicio singulari legendi.

(Huc referenda & conferenda est M. *Micrae* Praefatio, syntagmati historiarum Mundi omnium praefixa, quam paulò suprà tetigimus, in qua idem consilium, quod haftenus ex Pareo prolixè recitavimus, historicorū scriptis ordine recitatis, operosè pertexit.)

Cur dicis sub finem huius consilii de his historicis, quod *partim cum iudicio singulari sint legendi?*

Hoc ideò dico, quod multi eorum in scribenda historia affectibus suis, studio partium abrepti, multum indulserint, suæq; scriptioni immiscuerint, quæ eleganter omitti potuissent, ut pote à rerum veritate haud rarò nimium quantum dissona, quæ prudentiores scriptores magis magisq; notare, & ut constet, quantum distent æra lupinis, refutare incipiunt; ut proinde legenti historias geminis oculis lectioni attendendum sit, uno diligentia, quid legat, altero prudentia ad iudicandum, qualemnam sit, quod legit.

(Hic confer, quæ *Melchior Canus* de Mirabiliariis scriptoribus, *Georgius Herſartus* de Bzovio, Baronii Continuatore, *Isaacus Casaubonus* de ipso Baronio scribunt. Vbi notandum, imprimis post Evangelicam Reformationem hoc cacoëthes affectuum apud multos invaluisse, ut in scribendis historiis magis suæ cau-
sa,

ſæ, quàm rei geſtæ attenderint, omiſſis, quæ obſeſſent, & quæ prodeſſent, mirum in modum, ſi non fictis, ſaltem amplificatis; ſicut e. gr. videre eſt in *Surio*, *Hoſpiniano*, aliis. Ut proinde magno in pretio habenda ſint monumenta & judicia, quæ *Vosſius* de *Historicis Latinis & Græcis ſuis* in libris ex profeſſo tulit; Ut & nuperrimus tractatus *Zeilleri*, in quo *Historicos*, *Chronologos*, & *Geographos* celebres, ex variis, qui de eorum tempore, quo vixerunt, & operibus, quæ reliquerunt, ſcripſerunt, ac de pleriſq; iudicium ſuum tulerunt, ſtudioſè & accuratè collegit; liber, qui *historias* quacunq; in materia allegare volenti, perpetuò in manu verſetur, ad protinus videndum, fide dignus ne ſit, qui in rei fidem adductus allegari poſſit. Confer etiam, quæ *Calviſius* in *Iſagoge Chronolog.* c. 18. de *Metaſthene*, *Beroſo*, *Manethone*, *Philone Iudæo*, *Xenophonte*, & aliis quibusdam figmentis *Annii Viterbiensis*, affert.)

CAP. IV.

De *Historiæ Adjunctis* in genere; & in ſpecie de *Chronologiæ* definitione, & diſiſione.

Quot accidunt Historiæ?

TRia potiſſimùm 1. ratione *Temporis* adjuncti ei accidit, ut ſciatur & obſervetur, quid quolibet tempore ſit factum aut geſtum; Hinc *Chronologia*. 2. Ratione ſubjecti loci, ut ſciatur & obſervetur, ubinam & quo quilibet loco ſit factum, aut geſtum; hinc *Geographia*.

phia. 3. Ratione fundamentorum, cognoscendi gestorum tempus & locum, scientia computandi tempora, & distinguendi loca; hinc *Astronomia*, cujus adminiculum *Arithmetica* est.

(De his agemus dehinc ordine, quantum præsentî instituto sufficit. Ad sua enim singulæ hæ disciplinæ pomœria pertinent: hîc tantum de iis agemus, ut de prologomenis præcognoscendis ad Historiam, non tanquam de subjectis ex professo tractandis.)

Quid igitur est Chronologia?

Chronologia est disciplina, demonstrans, quo tempore res quæque, in Historiis narratæ, evenêre.

(I. *Definitum* est Chronologia, à χρόνος & λόγος ut dicas, *sermo de tempore*, puta, non absolute considerato, vel quod naturam temporis concernit, quæ consideratio Physica est, vel quod ad ejus numerum ἐξ ἀριθμοῦ, & abstractè ad motum cœli examinatum attinet, quæ consideratio purè Astronomica est: Sed relatè, ἐκ προσωτέρω rerum gestarum, ut Chronologiam *notationem temporis*, rerum gestarum memoriâ *illustrat* Seth. Calvis. in Hag. c. 1. p. 3. rectè dixerit, & proinde Chronologiam partim ad prædicamentum *Quando*, ob connotationem temporis, partim ad prædicamentum *Actionis*, ob connotatas res gestas, referas, sive juxta Ramæos modulos, partim ad argumentum *adjuncti*, partim *ad effecti*. Neque enim ex solâ Historiâ sufficienter, sine calculo astronomico, Chronologia deducenda est, ut suo loco ex Calvisio, harum rerum peritissimo, monebimus. II. *Definitio* constat suo

suo genere & differentiâ. 1. *Genus* est, disciplina, quod exinde probatur, quia ejus fundamentum solidissimum, ex quo demonstrari eam oportet, Mathematicum est, ejus disciplinarum generis, quod in disciplinis nobilissimum est: ex potiori igitur Parte non immerito fiat demonstratio. Bodinus c. 8. p. 434. in Method. Hist. vocat *temporum doctrinam*. 2. *Differentia specifica* sumitur à *sine* hujus disciplinæ, quæ est demonstratio temporis, relati ad res gestas, & in historiis narratas: Qui finis proximus est, ad ulteriorem, nempe veritatem rerum gestarum demonstrandam, tendens. *Temporis enim annotatio lux veritatis est, & anima quasi historie, & diuturnitatem ejus, memoriamque rerum gestarum sola conservat & tuetur.* Contrà Verò apud quos ratio temporis non coheret, apud illos neque veritatis, neque fidei historice ratio ulla constare potest, juxta Tatianum, allegante eum Calvisio in proœm. Hag. Chronol. Summatim: *Chronologia, velut Ariadne, regit ceca vestigia filo.* Bodin. in Method. hist. c. 8 p. 434. *Temporum doctrina omnium Dux historiæ; id. ibidem.*

Quot sunt partes Chronologia?

Generaliter loquendo, duæ. 1. Chronographia, quæ intervalla temporum exanninat & demonstrat.

2. Canonica, quæ intervalla temporum demonstrata & collecta sigillatim, & per annos expansos, ac series suas digerit, Archontes cum consulibus annotat, Reges cum Cæsaribus, externa cum vernaculis confert, &c.

(Sic Iosephus Scaliger Chronologiam dividit in animadvertionibus in Eusebium pag. 4. Quanquam Chronologiæ appellatione unicâ tam Canonica, quàm Chronographia vulgò indigitari consueverit.)

Quid intelligis per intervalla Temporum?

Epochas intelligo, in quibus consideranda sunt tria; 1. Terminus à quo, qui in Æris inquirendus est. 2. Medium per quod, quod in annis, & 3. terminus ad quem, qui in Eventibus consistit.

(Vt enim se habet Tempus, ita etiam se habent Epochæ, quæ sunt temporum intervalla. Atqui temporis natura est, ut motum, his Terminis, à quo, ad quem, & medio per quod, constantem numeret. Ergò idem de Epochis est concludendum. Vbi simul notandum, temporis rationem hic haberi tantum in abstracto, quatenus adjunctum est sui subjecti, & juxta motum cœlestem mensurabile durationis spacium; non in concreto, cum influxu divinæ virtutis in res à se conditas &c. vide solem Temporum *Dn. Hainlini*, magis Theologicè quàm Philosophicè de temporis cognitione differentem fol. 16.)

C A P. V.

De Æræ definitione, ejusque speciebus.

Quid est Aera?

ÆRa est initium temporis, à quo supputationes annorum incipiunt.

(Bodinus in Method. Histor. c. 8. p. 474. vocat *Radicem temporum*. Vsurpatur tamen vocabulum *Aera* etiā pro numero integro ab Ecclesiasticis scriptoribus, adeoq;

adeoq; non rarò in Synecdochicâ significatione pro ip-
 sis *Epochis*: Ipsum verò vocabulum *Aera* ab Hispanis
 primùm inventum & usurpatum est, qui temporum
 computationes ab anno 16. Augusti Cæsaris, ad quem
 Dominium Hispaniarum tum delatum fuit, ob saluta-
 rem suum sub Augusto statum, ordiri solebant: Itaq;
 rerum suarum gestarum annos in hunc modum an-
 notabant: *Hæc sunt acta Corduba, pridie Calend Aprilis; Annus erat Augusti septuagesimus.* Deinde brevi-
 tatis causâ principia duntaxat illorum verborum scri-
 bebant, sed punctis hoc modo distinctis: A. ER. A.
 LXX. idest; *Annus erat Augusti septuagesimus*: ad ex-
 tremum progressu temporis tabellionum inscitia &
 socordia literæ illæ, omisis punctis, in unam hanc
 dictionem *Aera* coaluerunt: Sic quidem Epitome præ-
 cognitorum Histor. incerti Autoris de etymo vocabuli
Aeræ refert. Contra *Calvisius* in *Isagog. in Chronol. o-*
peris chronolog. c. 43. sic de hoc vocabulo scribit: *Vo-*
cabulum autem ære numerum significat, quemadmo-
dum apud Ecclesiasticos scriptores usurpatur. Sed apud
antiquiores, qui purè locuti sunt, tantum pluraliter in
genere neutro usurpatur, ut Cicero in Hortensio: Quod
tu, inquam, soles, cum rationem à dispensatore accipis, si
singula æra probasti, summam, quæ ex his confecta sit,
non probare? Lucilius. Hæc ratio perversa est: æra sum-
ma subducta improbo. His recensitis *Calvisius* subjun-
 git: *Posterius tamen seculum mutavit neutrum in fæ-*
mininum, ut Ægalia. Nos contra Etymologiam pri-
 orem ab Hispanis inventam approbamus, nec quic-
 quam hanc commune habere dicimus cum clasico
 vocabulo *Aera*, quod à singulari numero *Aes* declina-
 tur, & pro ipsa pecuniæ summa in allegatis verbis Ci-
 ceronis accipitur; quod frequens est apud poetas; e-
 g. apud *Horat. l. 4. od.*

Donarem pateras, grataq; commodis,
 Cenforine, meis æra fodalibus.

Quid intelligis per intervalla Temporum?

Epochas intelligo, in quibus considerata sunt tria; 1. Terminus à quo, qui in Æris inquirendus est. 2. Medium per quod, quod in annis, & 3. terminus ad quem, qui in Eventibus consistit.

(Vt enim se habet Tempus, ita etiam se habent Epochæ, quæ sunt temporum intervalla. Atqui temporis natura est, ut motum, his Terminis, à quo, ad quem, & medio per quod, constantem numeret. Ergò idem de Epochis est concludendum. Vbi simul notandum, temporis rationem hic haberi tantum in abstracto, quatenus adjunctum est sui subjecti, & juxta motum cœlestem mensurabile durationis spacium; non in concreto, cum influxu divinæ virtutis in res à se conditas &c. vide solem Temporum *Dn. Hainlini*, magis Theologicè quàm Philosophicè de temporis cognitione differentem fol. 16.)

C A P. V.

De Æræ definitione, ejusque speciebus.

Quid est Aera?

ÆRa est initium temporis, à quo supputationes annorum incipiunt.

(Bodinus in Method. Histor. c. 8. p. 474. vocat *Radicem temporum*. Vsurpatur tamen vocabulum *Aera* etiā pro numero integro ab Ecclesiasticis scriptoribus, adeoq;

adeoq; non rarò in Synecdochicâ significatione pro ipsis *Epochis*: Ipsum verò vocabulum *Aera* ab Hispanis primum inventum & usurpatum est, qui temporum computationes ab anno 16. Augusti Cæsaris, ad quem Dominium Hispaniarum tum delatum fuit, ob salutarem suum sub Augusto statum, ordiri solebant: Itaq; rerum suarum gestarum annos in hunc modum annotabant: *Hæc sunt acta Cordubæ, pridie Calend Aprilis; Annus erat Augusti septuagesimus.* Deinde brevitatâ causâ principia duntaxat illorum verborum scribebant, sed punctis hoc modo distinctis: A. ER. A. LXX. idest; *Annus erat Augusti septuagesimus*: ad extremum progressu temporis tabellionum inscitâ & socordiâ literæ illæ, omisis punctis, in unam hanc dictionem *Aera* coaluerunt: Sic quidem Epitome præcognitorum Histor. incerti Autoris de etymo vocabuli *Aeræ* refert. Contra *Calvisius* in *Isagog.* in *Chronol.* operis *chronolog.* c. 43. sic de hoc vocabulo scribit: *Vocabulum autem æra numerum significat, quemadmodum apud Ecclesiasticos scriptores usurpatur. Sed apud antiquiores, qui purè locuti sunt, tantum pluraliter in genere neutro usurpatur, ut Cicero in Hortensio: Quod tu, inquam, soles, cum rationem à dispensatore accipis, si singula æra probasti, summam, quæ ex his confecta sit, non probare? Lucilius. Hæc ratio perversa est: æra summa subducta improbo.* His recensitis *Calvisius* subjungit: *Posterius tamen seculum mutavit neutrum in femininum, ut Ægalia.* Nos contra Etymologiam priorem ab Hispanis inventam approbamus, nec quicquam hanc commune habere dicimus cum clasico vocabulo *Aera*, quod à singulari numero *Aes* declinatur, & pro ipsa pecuniæ summa in allegatis verbis *Ciceronis* accipitur; quod frequens est apud poetas; e. g. apud *Horat.* l. 4. od.

Donarem pateras, grataq; commodis,
Censorine, meis æra sodalibus.

Item *ovid.* in Fastis:

*Æra dabant olim, melius nunc nomen in auro est,
Victaq; concessit prisca moneta novæ.*

Adeò ut Chronologicum nostrum vocabulum *Æra* nihil, ut putat *Calvisius*, commercii habeat cum classico vocabulo *Æra*, neq; quoad Etymologiam, neq; quoad significationem.)

*Quot sunt & inveniuntur Ærae, ad quas
Scriptores suas narrationes
exigunt?*

Tot sunt, quot annorum species (respiciendo, ad tempus tum Politicum, tum Astronomicum) apud Autores inveniuntur, juxta quos res gestæ evenisse memorantur.

Quid est Tempus Astronomicum?

Tempus Astronomicum est mensura cœli: hoc est, motus cujusdam sideris, à dato puncto cœli, ad idem punctum. Sic annus est *Solis* à dato puncto ad idem punctum conversio: Sic est mensis & *Lunæ* conversio, &c.

Quid est Tempus Politicum?

Tempus Politicum est moderatio temporis Astronomici, ad usum Politicum directæ, ut
etiam

etiam à rudi plebeculâ numerari posfit, Astro-
nomico quidem omnibus suis partibus non
consentiens, ita tamē dispositum, ut adhibitâ
intercalatione, aut dierum aliquot omissione,
cum Astronomico in certis periodis paria fa-
ciat.

(Hinc, puta ob annorum diversitatem, Aerarum di-
versitas, uti est Aera mundi conditi, Periodus Iuliana,
Periodus Iudaica, Aera ab exitu ex Ægypto, Aera Ju-
bilæorum & Sabbathicorum, Aera Nabonassaris, O-
lympiadum, Ipsili, Romæ conditæ, septuaginta heb-
domadum Danielis, Periodi Calippicæ, Annorum Phi-
lippeorum, Chaldæorum seu Babyloniorum, Seleuci-
darum, Maccabæorum, Tyrriorum, Dionysii Aegypti-
aca, Antiochena, Hispanica, Aera à cæde Iulii Cæsaris,
annorum à consulatu, Aera Actiacæ victoriæ, Anni
Iuliani, Annorum Augusti, Annorum Laodicensium,
Edeffenorum, Ascalonitarum, Aera Christiana, Aera
agonum Capitolinorum, Diocletiani, ab Encœniis
Constantinopolitanæ urbis, indictionum, Hegiræ, si-
ve Arabum, quæ etiam Turcica, Iez degird, quæ etiam
Persica, quarum descriptiones *Seth. Calvisius* in
Isag. Chronologicâ, & *D. Helvicus* in prolegom. Thea-
tri Historici, maximè omnium *Iosephus Scaliger* de e-
mend. temp. l. 5. de Epochis temporum, per librum
totum, ordine tradunt.)

*Quanam ex his recensitis Aeris præ reliquis
sunt nobiles & frequentes?*

Aera Mundi conditi, Aera Nabonassaris &
Olympiadum, Aera Romæ conditæ, Aera sep-
tuaginta hebdomadum, Aera Hispanica, Aera
Christiana, Aera Indictionum, Aera moder-
norum

norum Imperatorum Romani Imperii.

Quenam est Aera Mundi conditi?

Est initium annorum, qui ab Orbe condito numerari solent, de quo, quoad anni partes, sententia discrepant.

(*Plerique, inquit Seth. Calvisius in Isag. Chronol. cap. 34. p. 185. initium omnium rerum, vel ad equinoctium Vernalis alligant, vel etiam ad equinoctium autumnale: utraque sententia multos habet Sectatores, &c. & mox: Quando sacra Scriptura sententiam in hac Epochâ adstruendâ sequimur, necesse est, ut Mundum in Autumno conditum esse pronuntiemus. Sic Scaliger annos Mundi ab autumno incipit, hoc est, à mense Octobri, ita videlicet, ut annus Mundi, Iuliano anno oppositus, intelligatur inire à præcedentis anni Iuliani Octobri, & in præsentis anni Octobri finire. Vide Helvic. in Theatr. Histor. prolegomenis; quin ipsum Scaligerum lib. 5. de Emend. Temp. cap. de Mund. cond. fol. 198. 199. 200. 201. Mundus & Adam, inquit Mœstlinus in Tab. Chronolog. p. 1. creantur tempore autumnali, die 4 creationis (qui erat dies 23. Octobr. juxta annum nostrum Iulianum) Sol & Luna (in equinoctio Autumnali, & in Novilunio) creantur.)*

Quod est fundamentum Aerae Mundi conditi?

Sola Scriptura sacra, quæ in numerandis annis sacris est *θεόπνευστος*, & infallibilis. Usque ad annum mundi ter millesimum, trecentessimum, sexagesimum, ut præstantissimi Chronologorum supputant; quo anno Hierosoly-

rosolymâ à Nebucadnezare devastatâ, Chronologia Scripturæ exspirat, & supplementum sequiorum seculorum in numerandis annis exprofanorum Scriptorum monumentis sumendum est, ut suo loco planum fiet.

Quæ est Æra Nabonassaris?

Est annorum initium, quod à Regis Nabonassaris Regno, anno à Mundo condito, ter millesimo, ducentesimo tertio, sumitur, & per totum annum vagatur, donec spatio annorum 1641. ad primum terminum redeat, ita ut Anni Nabonassarei 1641. faciant annos 1640. Iulianos; vocantur etiam *anni Aegyptiaci*.

[De hujus Ære Epochâ, inquit Seth. Calvis. in Isag. Chronol. c. II. pag. 100. decurrit singulari quadam anni formâ hæc Epochâ, quæ dicitur æquabilis, habetque dies tantum 365. absque appendice horarum sex, quæ quarto quoque anno exactè diem in anno Iuliano efficiunt intercalandum, seu perpetuo tenore suos dies 365. retinet, unde necessario fit, ut singulis quadrienniis ab annis Iulianis uno die differat, & caput ejus per omnes menses anni Iuliani vagetur, non pessumendo, sed ascendendo, si ve retrogradiendo, &c. Propter hanc æquabilitatem hæc forma anni Astronomis aptissima est, qui tabulas suas de motibus cælestibus hætenus inde confecerunt, &c. Hæc Calvisius. Vbi notandum, quòd hæc Æra exspirantem Æram Mundi succenturiatur, sicut videre est apud Ptolomæum, qui Canonem Mathematicum habuit, in quo ab initio hujus Epochæ Reges Assyriorum, Babyloniorum & Medorum, inde Persarum, post Ægyptiorum, & tandem Romanos Imperatores ordine, usque ad sua tempora, nominatim recen-

recenset, & quot quisque annis præfuerit annotat. Hinc Calvisius l. c. ab initio capitis ait. *Nobilis est hæc Epochæ, & magno usui Chronologis. Et si enim tantum apud Ptolomæum Astronomum in Venitur, & apud Censorinum, tamen beneficio hujus Epochæ omnes aliæ, quæcunque sunt, quasi catenâ quâdam connectuntur.* De hujus Æræ annis quàm exactissimum crexit Iosephus Scaliger abacum Astronomicum, qui habetur l. 3. de Emend. Temp. cap. *de annis Nabonassari Aegyptiacis.* Item. l. 5. *de primo Thot Nabonassari;* Isthic fol. 136. & seqq. hic fol. 214. Porro de ipso Nabonassare, quisnam ille fuerit, sententiæ discrepant. Plerique ex eo Salmanassarem, Assyriorum Regem faciunt. Scaliger l. 5. de Emend. Temp. fol. 214. 215. id infitatur, perhibens, Babylonix Regem, Patrem Markedempadi, ab Esaia Merodach dicti, Nabonassarem fuisse. Prior & communior sententia posteriori verior esse præsumitur.)

Quæ est Aera Olympiadum?

Est initium annorum, incidens in annum Mundi ter millesimum, centesimum, septuagesimum quartum, juxta quos Græci longo tempore seriem rerum gestarum in monumentis publicis perscribere consueverunt.

Ipsæ autem *Olympiades* fuerunt Epochæ quatuor annorum, dictæ ab ordinario Conventu Græcorum ad Elidem in Arcadia, super monte Olympo, qui semper celebrabatur post quartum annum in plenilunio, quod Solstitio æstivo proximum est, quo Græci annum suum incipiebant.

(Olympiadum numeratio in Chronologicis magnū

gnum lumen est. Ex annis enim Nabonassaris dependent, quarum prima Nabonassarem annis 19. antecessit. *Et usque ad Olympiades*, inquit Africanus apud Eusebium, *nihil exploratum in historia Græcorum invenitur, sed omnia confusis conscripta sunt temporibus.* Scalig. l. 5. de Emend. Temp. fol. 208. cap. de initio Olympiadum inquit: *Caput Olympiadis primæ Iphiteæ est initium ejus inter Valli, quod Varro isopixdov appellavit unde omnis ratio temporum in Scriptis Græcorum. Exinde de insigni earum usu in supputando historiarum tempore, argumentum est sumendum.)*

Quanam est Ara Romæ condita?

Est initium annorum Lunarium cum Epactis, qui à primordio Urbis conditæ à Romanis numerari solebant, incidens in annum Munditer millesimum, centesimum, nonagesimum octavum.

(Ad hanc Æram etiam referri possunt *anni Consulium Romanorum*, dum multi olim Historici Romanam historiam scribere aggressi, cum rebus gestis simul Magistratum nomina, qui rebus gerendis præfuerant, digesserunt, ut videre est apud *Polybium, Dionys. Halicarnasensem, T. Livium, Corn. Tacitum, Cassium Dionem, Ammianum Marcellinum, &c.* Ergo hæc Æra in lectione Historiarum veterum nequaquã susque deque est habenda.)

Quæ est Aera septuaginta Hebdomadam?

Est initum quadraginta nonaginta annorum, per septuaginta apud Daniele Hebdomadas

madas intellectorum, incidens in secundum annum Darii Nothi, Regis Persarum, in annum verò Mundi ter millesimum, quingentesimum, vigesimum septimum.

(*Ab omnibus Sexatam questionem appellat Ios. Scal. questionem de Hebdomadibus Danielis, l. 6. de Emend. Temp. cap. de Hebdom. Danielis, fol. 281. Scriptura hujus Æræ Dan. 9. v. 25. expressè meminit, ubi hæc habentur verba: Scito ergo, & animadvertite: ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Ierusalem, usque ad Christum Ducem, hebdomades sexaginta duæ erunt, & rursus ædificabitur platea, &c. Vbi notandum, in libris Esræ & Nehemiæ quatuor Edicta publicata, de reædificandis Hierosolymis, recenferi. Primus Cyri, Esræ cap. 1. & 2. Chron. 36. v. 22. Quod tamen vivente adhuc Cyro, & postea sub Ahasvero & Artaxerxe Longimano, Esræ 4. impeditum fuit. Secundum fuit Darii Nothi, qui Cyri Edictum renovavit, & magnâ severitate impedimentum restitutionis Hierosolymorum prohibuit, ipsis Prophetis, Haggæo & Zachariâ, sententiâ dei de instaurando Templo promulgantibus. Vide hoc Edictum Esræ 6. Tertium Edictum, fuit Artaxerxis Mnemonis, qui Edictum Darii renovavit & repetiit, Esr. 7. ubi Esra cum Iudæis & Sacerdotibus in Iudæam rediit. Quartum Edictum fuit, quando idem Rex Artaxerxes anno vigesimo Regni sui, Nehemiam cum potestate muniendæ Urbis, Hierosolymam mittit, Nehem. 2. Ad horum quatuor Edictorum unum referenda est prophetia de exitu sermonis, ad ædificandam Hierosolymam: Quod verò illud erit, nisi Darii, non Histaspis, sed Nothi, medii inter duos Artaxerxes, unum patrem Longimanum, alterum filium Mnemonem, quippe potissimum à Spiritu S. profectum, à Rege magnâ autoritatis Majestate confirmatum, à nemine unquam impeditum, & cum exitu 70. heb.*

domadum, hoc est, 490. annorum, exactissimè respondens.)

Quæ est Aera Hispanica?

Aera Hispanica est, cujus primus annus sub Cæsare Augusto, 1. Ianuarii incipiens, fuit Octavus annus ordinationis, sive Emendationis Iulianæ Cyclis Lunaribus, hoc est, 38. annis antiquior Ærâ Christianâ.

[Dicitur etiam *Aera Cæsaris*, & κατ' ἐξοχήν *Aera Aera*. De hac inquit Ioseph. Scaliger lib. 5. de emend. temp. cap. de *Aera Hispanicâ*, fol. 234. *Aeram Hispanicam non solum 38. annis præcessisse Natalem Christi, sed etiam attributam esse Iulio Cæsari ab Hispanis, sciunt; qui illorum libros, & Alphonsinos Indices legerunt. Vñtatisima est in Tomis Conciliorum, quia frequentissima Concilia habita fuerunt Toleti, & alibi in Hispania; imò etiam Carthagine, & in aliis Africæ locis; cum Vandali Africam occupassent, qui ex Hispania traducti, Æram Hispanicam retinuerunt, quâ omnia ad hosce annorum numeros sunt consignata. Vide Seth. Calvis. in Hag. Chronol. c. 44. p. 216. Item quæ suprà de Etymologiâ vocabuli *Aera* diximus.]*

Quæ est Aera Christiana?

Est initium annorum, quos Christianus orbis à nato Christo numerat, exordio à Calendis Ianuarii sumpto.

[Dicitur etiam *Aera Dionysiana*, à Dionysio exiguus, Abbate Romano, qui illam anno 532. tempore Iustiniani, introduxit. Quanquam autem hæc Æra sit antiquissima, ultra mille annos in Ecclesiâ usurpata, & diurnâ temporis præscriptione confirmata, ut plerique

que Chronologi eâ nixi, quod in aliis historiis pugnare videtur, confidenter ad ejus basin exegerint, integro tamen biennio eam minorem esse, quàm debeat esse, Sethus Calvisius in Ifag. Chronolog. cap. 46. à pag. 228. ad fin. cap. firmissimis argumentis demonstrat. natus enim, juxta hanc Dionysii Æram fuisset Salvator anno 4. Olympiad. 194. Nabonassaris 748. Urbis conditæ 752. Mundi 3949. cùm tamen verus desideratissimæ Nativitatis annus integro biennio major sit; incidens in annum 1. Olymp. 194. Nabonassaris 746. Urbis conditæ 750. Mundi 3947. ita, ut præsens annus Christi, quem numeramus 1645. deberet esse annus verus 1647. omnium autem in hac de æra Christianâ disputatione operosissimus est *Gerhard. Joh. Vossius*, in singulari Tractatu de Vero anno Nativitatis Christi, in quo omnia accuratissimè examinat & computat; ut & *Fr. Spanhemius*, in dubiorum Evangelicorum parte secunda, à p. 1. usque ad pag. 59. qui profectioribus in his rebus scripti, lectu dignissima in medium afferunt.]

Quæ est Aera indictionum?

Est initium annorum, quos Romani numerabant in Privilegiis & conventionibus scriptis, ne tributorum solvendorum memoria laberetur.

Ipsa autem Indictio est spatium 15. annorum, ad recipienda ab extraneis Tributa constitutum, à 24. Septemb. incipiens.

(Cum enim Romani dominarentur ferè universis nationibus, terras fecerunt sibi tributarias, precipientes, ut remotiores, propter difficultatem transitus, in fine primi quinquennii persolverent aurum, ad dominationis Ty-

pum;

pari; in fine secundi argentum, ad stipendia militum; in fine tertius, & ferrum, ad armorum reparationem. Unde instituerunt Romani, quod nullum Privilegium, nulla etiam conventio scripta commendata, esset stabilis vel firma: nisi haberet annum Indictionis annotatum, & hoc, ne tributorum solvendorum memoria laberetur; Ioh. de Sacrobusto in lib. de computo Ecclesiastico.)

*Restat Aera modernorum Imperatorum;
Quenam illa?*

Est initium annorum, quos moderni Imperatores ab imperii sui initio numerant, connexis reliquorum Regnorum annis, quibus hæreditariâ successionem præfunt.

(Sic Imperator noster Romanus *Ferdin. III.* hoc anno currente, diplomata sua & Rescripta, post Æram Christianam, etiam Ærâ Imperii & reliquorum, quæ hæreditariè possidet, Regnorum insignit, concludendo, *Geben/ 2c. Unserer Reiche / des Römischen im Neundten/ des Hungarischen im Zwanzigsten/ und Böhemischen im Achtzehenden Jahre.* Id quod ad Majestatem Imperii facere videtur.)

CAP. VI.

De Annis, & eorum Characteribus.

Fuerunt Aera sequuntur Anni; Quæro igitur, quid sit Annus?

Annus est spacium Temporis, sideris cuiusdam motu, vel simpliciter, vel civili ordinatione. determinatum.

(Scaliger l. 1. de emend. temp. fol. 7. annum *maximum* *σύνολον* dierum esse ait. Fundamentum huius definitionis est in differentia temporis, quorum aliud *Astronomicum*, aliud Politicum est, ut supra cap. 5. fuit definitum.)

Porro vocabulum *Anni* Servius ab annulo dictum putat; Græcis ἐνιαυτός, q. ἰὼν ἐς ἐαυτὸν in seipsum rediens appellatur, quod Virgilius significanter expressit hoc versu:

Atq; in se, sua per vestigia volvitur Annus:

Epit. præcogn. Histor. l. 2. pag 466.

(Differunt autem *Tempus*, *Aeternitas* & *Aeum*, quia *tempus* spacium significat, quo res mutabiles incipiunt & desinunt: *Aeternitas* autem soli Deo tribuitur, qui nec principium nec finem habet: *Aeum* vero de iis dicitur, qui quidem Principium habuerunt, finem autem non habitura sunt, ut Angeli, et Animæ humanæ.)

Quotuplex est Anni divisio?

Multiplex, pro diversitate considerationis;

Nam annorum alius est *communis*, alius *Sacer*, si ve *Mysticus*.

Communis vel est *Cœlestis*, vel *Politicus*.

Cœlestis iterum vel *Solaris*, vel *Lunaris*,

(Vide Scalig. l. 1. de emend. temp. ubi in genere de Anno ait; *Tot constitui possunt, quot sunt siderum errantium*

quantum Periodi: Est enim annus circuitus ejus periodi, cujus cognominis ipse est. Nos vero ad Luminaria magna in hac dyxotomia respicimus; Quia, benè notante Scaligero, vulgò obtinuit, ut duorum Siderum, Solis & Lune, labentem cælo qui ducunt annum, ratio in temporibus civilibus haberetur.)

Politicus itidem varius est, uti erat annus *Atheniensium*, annus *Metonis magnus*, *Periodus Calippica*, annus *Romanus*, *Nabonassareus*, *Julianus*, aliis annis multis prætermistis.

Sacer five *Mythicus*, alius *Sabbathicus*, alius *Jubilæus*.

In genere, annorum alii sunt *collecti*, alii *expansi* five *dispersi*, alii *currentes*, alii *completi*, five *exacti*.

[De horum annorum descriptionibus dehinc brevissimè agemus.]

Quis est Annus communis?

Annus communis est, qui communiter apud hunc vel illum populum fuit in usu, qualiscunque vel tandem is, excepto *Mythico*, fuerit, five *Solaris*, five *Lunaris*, five *Metonis*, five *Calippi*. &c.

(Sic apud nos *Annus Julianus* pro anno communi habetur, quia is in universo Imperio Romano, & apud exteros, in usu est. Apud Turcas *annus Hegira*, cujus forma *Lunaris* est, apud Persas *annus Aera Iezdegird*, annus communis est, & sic deinceps.)

Quis est annus cælestis?

Annus Cœlestis est mensura motûs cuiusdam Sideris, à dato puncto cœli, ad idem punctum.

(Hinc *annus Solaris*, cuius circuitus definitur dierum 365. & paulò minùs, quàm quadrantis: eadem ferè quantitas attribuitur Veneri & Mercurio. Saturni annus est dierum 10955. horarum 12. Iovis annus dierum 4331. horarum 18. Martis dierum 687. Lune dierum 29. cum semisse, & paulò plus quàm duarum trientium horæ, quem *Mensem* vocant; Scalig. de Emend. Temp. fol. 7. Hic igitur annus, cognito motu Sideris, ad quem exigitur, non dependet ab hominum ordinatione, sed in solidum ex motu cœlesti supputandus est, ut maximè sumptio initii ejus penes hominum arbitrium sit, quia revolutione immutabili à puncto ad idem punctum definitur)

Quis est annus Solaris?

Est spatium temporis, quo Sol à quocunque quatuor punctorum Zodiaci æqualitatis, vel conversionis movetur, circumiens totum Zodiacum motu proprio, rediens iterum ad idem punctum, ita, ut revolutio ejus 365. diebus, & quarta diei naturalis parte, hoc est, sex horis, præter rem modicam, secundùm sensum, perficiatur.

(Secundùm *Tychonem Brahe*, si is annus ab initio Mundi deducatur, diebus 365. horis 5. minutis 49. absolvitur. Porro si hæc Anni Quantitas per 12. dividitur, Mensis Solaris 30. dierum erit, 10. horarum, & 29. minutorum, & 36. secundarum, juxta *Sacrobostum*)

Quis

Quis est annus Lunaris?

Est spatium 12. Lunationum; in anno Solari vicissim transeuntium, ita ut revolutio ejus diebus 354. minutiis omisissis, perficiatur, undecimque diebus brevior sit anno Solari.

(*Annus Solaris & Lunaris dicitur etiam Annus Vertens & Vulgaris ad differentiam Anni Magni, seu Platonici, quem spatium esse ajunt, quo sidera omnia ad eundem locum redeunt, eundemque quadraginta novem Vertentium annorum millibus constare addunt; asseverantes, ut Vulgarium, ita hujus quoque anni magni certas quasdam partes, siue mutationes esse; Brumam nimirum, ac Aestatem; Et hanc quidem, cum incendio vel igne structura Mundi conflabit; Illam Verò, quando Cataclysmus seu Diluvium orbem terrarum infestat; Epit. Præcognit. historic. Autoris incerti l. 2. pag. 46. quod figmentum Platonium Platonem nos Christiani libenter relinquimus. confer etiam, quæ Salmasius in Plinianis exercitationibus fol. 550. 551. de hoc anno ex variis Autoribus affert.*)

Antequam ad annos Politicos progredimur, prius duo Dubia enodanda veniunt.

Primum Dubium est, quomodo in Chronologicis certitudo haberi possit, cum tamen anni Solares & Lunares, multis diebus non coeant, hi undecim diebus breviores sint istis, præter horas & minutias, ex quibus, progrediente tempore, etiam dies, septimanae, Menses, &c. fiunt.

Quanquam hic responderi posset, nervum Chronologiæ consistere in traductione unius Epochæ anni ad diversam Epocham, uti e. g. annus Iulianus Solaris communis temporis mensura est, quæ reliquos reliquarum Epocharum annos metit, attamen quia huic dubio hæc responsione non satisfaceret, si quæstio adhuc esset, sintne anni computandi Solares ac Lunares, ut verbi gratiâ, qui in Scriptura sacra ab orbe condito numerantur, ideò factum est, ut variæ intercalationes fuerint inventæ, quibus effectum fuit, ut tempora æqualiter decurrerent, & Chronologica supputatio sibi constaret.

Quas dicis temporum intercalationes, respectu anni Solaris & Lunaris, ut hi in decursu æqualiter se habeant?

Quanquam defectus minutiarum quantitatem, propter diversitatis parvitatem, inveniri impossibile sit, ut *Sacrobus* ex *Almagesto Ptolomæi* rectè monet, tamen quod ad residuas anni Solaris horas, & deficientes dies anni Lunaris attinet, ne ex eorum neglectu infigne vitium temporis in computando consequeretur, duo potissimum remedia inventa sunt, nempe, *Bisextum* in anno Solari absolvendo, & *Epactæ*. in anno Lunari cū Solari exæquâdo.

Quid

Quid est Bisextum?

Est unius diei in Februarium quarto anno Cycli Solaris interpositio, ut tempus cursui Solis adæquetur. Unde ipse hic annus *Bisextilis* nomen habet.

(Sex enim horæ per 4. multiplicatæ 24, adeoque diem naturalem integrum constituunt. Finis autem *Bisexti* hujus est, ut initium certi anni constitui possit, quia difficile esset, has sex horas peculiariter quolibet anno continuare. Hoc enim modo, si annus inciperet à manè, secundus à meridiè, tertius à vespere, quartus à media nocte inciperet, cui incommodo *Bisextum*, quatuor annorum horis 24. in diem redactis, pharmacum adhibet. In Februario autem hic dies interponitur, quia hic mensis est brevissimus.)

Quid sunt Epactæ?

Sunt undecim dies, qui annis Lunaribus, ut Solaribus adæquarentur, addebantur, quam additionem Romani, qui ante annum Iulianum Lunari utebantur, & intra octo annos per tres intercalares menses eam ritè perficiebant, *Octoeterida* nominabant, ita, ut tres postremi anni singuli haberent tredecim menses.

[Hæc de anno Lunari communis intelligenda sunt: de anno *Embolismali* vide *Sacroboſtum* in libello de computo Astronomico accuratè docentem. Epactas autem dies quod concernit, ante Romanos Solon eas ordinavit, initio anni constituto in conjunctione Solis & Lune, æstivo Solstitio proximâ. Melanchth. in Chronico. Canon 1. 2. pag. 109.]

*Secundò dubitatur; num in Chronographia
Scriptura sacra intelligantur anni So-
lares, an Lunares?*

Respondetur: Invieta argumenta in medio sunt, annos in Scriptura numeratos, nostris fuisse pares, nisi omnia confundere velimus. Quod adeò certum est, ut ipsos annos vitæ Patriarcharum, quorum unus ad annos usque 969. pervenit, quantitate nostris Iulianis minores fuisse, neutiquam credendum sit, quomodocunque ipsos appellemus, *Solares, an cum Epactis Lunares.*

[Bodinus in Method. Histor. c. 8. p. 472. scribit: *Hebraei quidem Lunaribus (annis) utebantur. sed tertio quoque anno mensem intercalarem inferebant, qui ab illis Vaadar dicebatur, id est, geminatus Adar: Quare Garceus in eo labitur, quòd Hebræos atque Aegyptios annis Solaribus usus scribit.* Hanc Bodini sententiam gravissimè refutat Ioseph. Scalig. lib. 3. de Emend. Temp. cap. de anno priscor. Hebræor. Abrahamæ, fortissimè concludendo, *Annum priscorum Hebræorum duodenis equalibus mensibus, cum quinque appendicibus diebus tributum, adeoque Chaldaicum, aut, si mavis, Aegyptiacum annum fuisse.* Confer. Calvis. in Hag. Chronolog. c. 35. pag. 190. ubi miratur, quid quibusdam veniat in mentem, ut menses Lunares in anno diluvii numerent. Melanchton ait lib. 2. Chron. Car. pag. 33. *Numerus mensium & dierum in hac (de Noah) narratione, ostendit, annum Solarem complexum esse duodecim menses Lunares, & dies decem: Ideò dicitur Noah egres-
(us esse ex arca, anno ætatis suæ sexcentesimo primo, videlicet anno à condito Mundo, millesimo, quinquagesimo
septis-*

Septimo. Porro quod annos vitæ Patriarcharum concernit, fuerunt quidem, qui illos paulò plus, quàm mēstruos esse putarunt, & tantum dies sex & triginta effecisse, ut esset numerus quadratus, qui efficitur ex numero senario, sexies ducto: quorum itaque annorum ex nostris unus decem contineret, & talibus annis in duodecim menses divisus, unusquisque mensis tres dies contineret. Quid Augustinus de hac perversione probabiliter judicet, Videre est in ejus lib. 15. de Civitate Dei, cap. 13. Quicquid sit de hujusmodi vitarum Patrum diminutione, *Andreas Rivetus* eam Exercitationibus in Genesin, Exercitat. 48. p. 239. solidissime refutat. Nam si, inquit ille, ita esset, Ebraicā Veritate manente, quæ præferri debet, cum Henoc & Cainan filios genuerint, anno ætatis suæ 65. sequeretur, si decem ex illis unum nostrum efficiant, paulò minus quàm septen-nes pueros fuisse patres filiorum. Quod si addantur etiam centum anni, qui in Edit LXX, reperiuntur, cum omnes etiam Hebraei, quàm Græci Codices in summa vitæ uniuscujusq; conveniant, nullus autem diutius vixerit, quàm Mathusala, cujus anni fuerunt 969. sequeretur nullum Patriarcharum pervenisse ad 97. annum, cum tamen hoc etiam tempore reperiantur, qui illum sunt supergressi. Præterea aut mutata esset ratio numerandi post diluvium, cujus rei vestigium nullum apparet, aut si annorum calculus sic esset reducendus, ridiculum esset; quod de Abrahamo Scriptura dicit, plenum, vel satuum dierum, in bonā senectute, diem obiisse, qui cum 175. annos vixerit, mortuus esset anno ætatis suæ 18 nondum completo. Sed commentum illud planè refellit, quod infra c. 7 illo anno, quo diluvium duravit, numerantur menses usque ad decimum, & mensis secundi diei 27. fit mentio, Hactenus verba Riveti.]

*Fuit annus Cælestis, Solaris & Lunaris;
sequitur Politicus: Queritur, quis-
nam ille sit? An-*

Annus Politicus est spatium temporis certum & determinatum, quod quidem cum anno Cœlesti non semper exactè consentit, aliquando tamen ad eum redit, & paria cum eo facit, quantum ob ignorantiam Solis & Lunæ cursus apud veteres possibile fuit.

[Non est, ut hîc loci multum laboremus de *anni Politici* speciebus inquirendis, definiendis, quisnam fuerit *annus Atheniensium*, *annus Metonis*, *Periodus Calippi*, *Annus Romanus*, &c. Quia tractatio hæc ex professo Chronologica est, & intricatior, quàm ut hic loci ὧς ἐν διεξίδῳ tractari possit: tractavit eam satis enucleatè *Sethus Calvisius* in *Isag. Chronol.* parte secundâ, à pag 76. per multa capita; omnium verò accuratissimè *Ioseph. Scalig.* de *Emend. Temp.* l. 1. 2. 3. 4. Nabonassaris annus quis sit, ex definitione *Æræ Nabonassaræ* cap. antecedente traditâ, constat. De solo anno Iuliano, ejusq; præstantia, pauca monebimus; si quæ *Bodinus* de his Annis in *Method.* c. 8. p. 471. scripsit, prius recitavimus: *Errandi causa*, inquit (puta in Chronologico calculo) *nulla major fuit, quàm ex ignoto Solis ac Lunæ cursu; in quo, tametsi omnis antiquitas se valde torsit, efficere non potuit, ut certam annorum ac mensium rationem haberemus. Nam Leostrati ὀκτοετήριδες mendose reperte sunt, nec usum ullum præbuerunt: Et aurea, quæ dicitur, Regula Metonis novendecim annorum, fallax, adeo, ut anno post 318. dies unus, ac ferè 18. horæ superarent, quo Solis cursum Luna antebat: Fallax etiam Calippi annus: Mendose Hipparchi Regule trecentesimo quarto post anno unius horæ errorem indicarunt: nec multo certior Philolai ac Democriti Ε'μβολισμὺς. Postremò Caesaris annus hoc habet incom-*
modè

modi, quod Lunares sustulit, & nunc plenus est erroris. Jam paulatim æstivæ feriæ ad hybernos menses regrediuntur. Hactenus Bodinus.)

Quisnam est annus Iulianus?

Est annus Solaris, à Calendis Ianuarii incipiens, cujus rationem Iulius Cæsar de consilio Sosigenis Mathematici instituit, quem ex Alexandria Romam duxerat.

(De Hujus anni præstantiâ in Chronologico studio vide apud Sethum Calvis. in Isag. Chronolog. cap. 15. Summa eorum, quæ de hoc anno scribit, est: 1. Quod hujus anni formæ in annis æræ Christianæ omnes assueverimus; solam hanc esse certissimum temporis vehiculum, cum omnibus sit notissima, & c. 2. hujus anni formam quàm proximè accedere ad annum Astronomicum Tropicum, & æquabilem, & Aequinoctia ac Solstitia prope modum statis diebus quotannis retinere; 3. hunc annum certos quosdam Characteres aptissime & apertissime recipere; quibus quilibet eorum faciilime absque omni errore deprehendatur, &c. Hinc omnes omnium seculorum Epochas, ad hanc anni formam, à condito Mundo, ad nos usque reducti, eidemque alligari. Confer, quæ Scaliger c. de primis Kalendis anni Iuliani putat lib. 5. de Emend. Temp. fol. 231. Item, quæ Salmasius in Plinianis, exercitationibus contra Solinum, mirè de intercalatione hujus anni hallucinantem; accuratissimâ crisi fol. 20. 21. 22. prolixè disputat.)

Ergone annus Iulianus est omni numero absolutus & perfectus?

Hoc non sequitur, sed hoc tantum, commodiorem anno Iuliano non esse, ad quem exigat-

exigatur Calculus Chronologicus; modò enim ex Bodino recitavimus, habere hunc etiam annum hoc incommodi, quòd æstivæ feriæ paulatim ad hybernos menses regrediantur.

[Hinc ille conatus Gregorij Papæ, in corrigendo Calendario Iuliano; sed num rectior, an ineptior, jamdudum pronuntiatum fuit. Videatur Alterum M. Michaelis Mæstlini Examen, quo ex ipsis fontibus demonstratur, Nō sum hoc Gregorij Calendarium omnibus suis partibus, quibus reformatum esse putatur, multis modis mendosum, & in ipsis fundamentis vitiosum esse. Ergò modestissime de hoc anno illustris & profundissimus Scaliger lib. 8. de Emend. Temp. c. de Anno Iuliano, fol. 417. postquam computum hujus anni deduxit. *Hæc est, inquit, Vera, & ad naturæ leges descripta anni forma, quam ideò proposuimus, ut nobiliora Ingenia, aut ad hanc amplectendam, aut ad meliorem comminiscendam, excitarentur.*)

Sequitur annus sacer, sive Mysticus :

Quisnam is est?

Annus Sacer, sive Mysticus, est Veteris Testamenti temporibus peculiaris, qui à mense Tisri, vel Ethanim, nostro Septembri respondente, incipiebat, quo Hebræi in supputationibus suis usi sunt, ubi de rebus sacris & Ecclesiasticis, ac Ceremoniis agebatur.

[Huic Hebræorum anno sacro, sive mystico, contradiſtinguebatur annus communis, quo utebantur Hebræi in contractibus civilibus, qui incipiebat à Men-

se Nisan, nostro Martio respondente. *Hanc enim distinctionem*, inquit Rivetus in cap. 7. Genes. Exercit. 54. pag. 273 *tempore Mosi in usu fuisse, omnes agnoscunt, &c.* quod nos sacrum hunc annum, respectu communis, *Mysticam* appellamus, causæ in promptu sunt, quæ in Archetypo Christo, temporumque Novi Testamenti complementis ad oculum demonstrari possunt; ut *ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς* vitæ æternæ, qui sunt finis fidei nostræ, taceamus. Porro quadriennium nunc est, cum Clariss. Dn. *Ioh. Iacobus Hainlinus*, Superintendens Generalis, jam temporis Tübingæ Mathemata profitens, ederet *clavem sacrorum temporum, seu propositionum Heptadas tres*, quibus per novam, & à multis seculis ignotam Mysticam formam annorum Sabbathicorum, Iubilæorum & LXX Hebdomadum Danielis aditus ad temporum Biblicorum adyta tentatur, in quibus Mysticorum annorum formam ab his nostris Mysticis & sacris annis planè diversam & singularem proponit. Annum enim Mysticum definit, si rem spectemus; *spatium septem Mensium mysticorum, quorum quisque septem hebdomadibus, hoc est, diebus 49 absoluitur, ita, ut revolutio ejus diebus 343. absolvetur, diebusque 22. & horis 6. brevior sit anno nostro communi Juliano, qui Solaris est.* Ex quibus Mysticis annis etiam Sabbathicos & Iubilæos annos deducit, ita, ut *mysticorum annorum septimus quisque Sabbathicus, & Sabbathicorum quisque septimus Iubilæus sit, supputationis mysticæ primordio à primo Genes. 2. Mundi Sabbatho rectè sumpto, Sabbathicis que & Iubilæis annis ex radice septenarii numeri ritè decurrentibus.* Quæ licet nova, & à multis seculis incognita Annorum mystica forma, ut ipse Autor eam appellat, à communi omnium Chronologorum calculo *ἡς δὲ τὰς αἰώνων* distet, nihilominus, quia reducta ad Iulianos annos, cum primis

mis in Myfticis S. Scripturæ numeris, mirabili concen-
 tu rerum eventus ad tempora applicat, quod in diffici-
 lima apud Daniele LXX. Hebdomadum fupputati-
 one, annorumque ad literam vaticinii digeftione ad
 oculum demonftratum extat, omnino concludimus;
 has profundi ingenii meditationes fufque deque neu-
 tuquam ferendas, fed ad accuratam demonftrationum
 aftronomicarum incudem revocandas, & fi *Θεϊότης*
 fubfit, grato erga autorem animo agnofcendum effe.
 Quanquam argumenta, quæ huic novæ formæ anno-
 rum myfticorum opponi poffunt, contemnenda non
 fint; inter quæ palmarium eft, quod initium annorum
 Iubilæorum, ex lege Mofaica in decimum diem fepti-
 mi menfis incidens, juxta hanc novam myfticorum
 annorum formam vagatur etiam per alios menses an-
 ni, quàm Tisri, puta, feptimus Mensis erat; respon-
 dens nostro Septembri; id quod Legi divinæ nimis
 præjudiciofum effe deprehenditur: Cui quidem nodo
 cuneus quæfitus effe videtur, fi dicatur; Locum Levit.
 25. v. 9. 10. in quo hæc Septimi Mensis decimi diei de-
 terminatio habetur, *Nec de principio, nec de fine Sabba-
 tici vel Iubilai quicquam agere, fed hoc tantum jubere, ut
 die decimo Mensis septimi, fefto sc. Expiationis in ma-
 ximâ populi Iudaici frequentia Annus Sabbathicus vel
 Iubilæus fanctificaretur, hoc eft, promulgaretur, & quo
 die incipiendus fit, publicè denunciaretur; quia Vox He-
 braea *קדש* fanctificare, etiam promulgare, & denun-
 ciare fignificet; quâ demum denunciatione factâ Annus
 Sabbathicus aliquot feptimanis vel Mensibus poft initi-
 um sumere potuerit. Sed quid, fi ipfius pafchatis cele-
 bratio etiam per alios menses & dies, quàm constitu-
 tio divina fert, vaga evadit? & præterea cum ratione
 dicatur, Vix verifimile effe, tanti & tam celebris fefti
 initium per diverfos anni menses & dies effe vagum,
 pro-*

promulgationis autem diem ad tam decretorium, puta decimum septimi mensis diem, astrictum. Quæ ad altiore[m] indaginem suscipiendam movere fuit visum]

Dixisti, duas sacri, seu mystici anni esse species, Sabbathicum, & Iubilæum: Quaero, quisnam sit annus Sabbathicus?

Annus Sabbathicus est, qui ex præcepto divino, septimo Iudæorum mense, circa Septembrem nostrum, ritè inchoabatur, & toto illo anni spatio observabatur, ita, ut servi indigenæ manumitterentur, & agri inculti relinquerentur; quia nec sementem faciebant, nec metebant, nec vineas putabant, nec uvas colligebant; quicquid sponte nascebatur, id omnibus commune erat, & indifferenter à quibusvis colligebatur. Ex quo sex anni sequentes agricolationi destinati erant, quorum in sexto præcipue anno tantum colligebant, ut trium annorum spatio, à sexto videlicet anno, usque ad nonum, de repositis vitam tolerare possent,

[Descriptio hæc desumpta est ex Exod. 23. v. 10. 11. Levit. 25. v. 3. 4. 20. 21. Causæ instituti tres potissimum dari possunt. 1. *Theologica*; hæc erat, ob quietem terræ, figura quietis æternæ, ubi requiescemus à laboribus nostris, Apoc. 14. v. 3. celebrantes Sabbathum ex Sabbatho, Esa. 66. v. 23. ubi tempus erit refrigerii, Act. 3. v. 20.

in quo requiescemus, Syr. 22. v. 11. liberi ab inferno, Ose 13. v. 4. a maledictione legis, Gal. 3. v. 13. a peccato, Ioh. 8. v. 36. a morte aeterna, quam liberator Christus absorpsit, Esa. 25. v. 8. . . Ethica, dum hæc externa pædago-

gia Iudæis ὀφειλόμενον ad fidem, & obedientiam erga Deum sedulo exercendam esse debuit, qui promiserat, se sextu anni frugibus benedicturum, ut agri & vineæ eo anno trium annorum fruges ferrent, ad charitatem etiam proximo præstandam. 3. Oeconomica, dum quies aliqua terræ concedenda erat, ut etiam consequentium annorum seges fertilior esset. Ad Chronologicum usum quod attinet, hi anni multum faciunt ad annos mundi rectè ordinandos, & inter se conferendos, quia statotempore in sacra historia recurrunt. Necessè est enim, ut statia rerum gestarum in annis Sabbathicis inclusa, septenario numero semper numerari possint: Ideò tanquam statua Mercuriales (sunt verba Calvisii) ferè habentur à Chronologis; ad quas respiciant, & quibus in viam, si aberraverint, revocentur: nullis aliis notis dignoscuntur, nisi quòd semper incipiunt in Septembri, eo Cyclo Solis ferè finiente, qui ex septenario numero excessit. Vide Seth. Calvil. in Ilag. Chronol. cap. 26. Hinc Ioseph. Scaliger. l. 8. de Emendatione Temp. cap. de anno Sabbathico inquit. Adjectis septenariis de annis Mundi, relinquatur annus Hebdomadis currentis. Et sanè mirum est, occulto quodam DEI Opt. Max. consilio in annis Mundi eam observationem anni Sabbathici lucere.]

Quisnam est annus Iubilæus?

Annus Iubilæus est, qui à principio Mundi deductus, annisque ab eo numeratis, per septenarium divisus, & ordine Sabbathario nunquam turbatis, quinquagesimo anno (exclusivè

si vè sumpto) mandato divino celebrabatur, decimâ die mensis septimi tubâ clangente, quo omnia debita dimittebantur, & quilibet hæreditatis paternæ restitutionem, servusque manumissionem, accipiebat.

(Hujus anni descriptio habetur Levit. 25. Deut. 15. aliàs etiam *annus Libertatis* dictus. Germanicè, ein *Balljahr*. Cujus prototypus fuit Iubilæus, quem dulcissimus Salvator noster IESUS CHRISTUS adventu suo maximè salutare instituit; utpote à Patre in hunc mundum missus, ut *predicaret captivis libertatem, & in cunctis apertionem carceris*, Esa. 61. v. 1. 2. Ille enim *debita nobis dimisit*. Matth 6. v. 11. hæreditatem paternam restituit, *dando potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomen ejus*, Ioh. 1. v. 12. *& liberando nos ab inimicis nostris, & de manu omnium, qui oderunt nos*, Luc. 1. v. 71. Quod ad Tempus, sive terminum, à quo sit numerandus hic annus, attinet, sunt, qui eum à quolibet anno quinquagesimo completo numerant, quia putant, quovis anno quinquagesimo solido ex mandato divino Iubilæum esse peractum. Hanc opinionem fortissimis argumentis Calvisius refutat: inter quæ valdè militat, quòd hâc ratione duo anni Sabbathici continuarentur; scilicet Iubilæus anno quinquagesimo, qui semper etiam Sabbathicus erat, ut Levit. 25. videre est, & annus quadragesimus nonus, in quem ex radice septenarii, Sabbathicus ritè cadebat. Quod absurdum esse, per se manifestum est. Ad Argumentum ex phrasi, quâ Iubilæus anno quinquagesimo celebrari mandato divino iubetur, sumptum, Calvisius respondet; *Ambiguitatem esse in eâ, quia annum quinquagesimum exclusivè annumeret, quem illi inclusivè intelligunt*. Phrases enim de temporum terminis in omnibus linguis ita usurpari, ut antecedens terminus cum sequen-

te termino simul comprehendatur. Sic enim hebdomadem usitatè vocari octiduum, Olympiadem, quæ tantum quatuor annos solidos comprehendat, quinquennium, &c. Hinc Ioseph Scaliger Iubilæos annos non aliter, nisi abjectis abjiciendis ab annis mundi, & quod reliquum est, per VII. dividendo, inquirere jubet, addito: *Reliqua Iubilea aliorum, tam Veterum, quam retentiorum, commentitia sunt*, ut videre est lib. 7. de Emend. Temp. fol. 37. cap. de Iubileis. Quomodo ergò Iubilæus annus quinquagesimus solidus est?)

Fere oblitus sum *Annorum Climactericorum*, qui etiam *scanfiles* dicuntur; quaeritur ergò etiam de his, qui nam illi sint?

Sunt anni ex septenariis & novenariis numeris collecti, ut sunt 7. 14. 21. 28. 35. 42. 49. 56. 63. 70. & 9. 18. 27. 36. 45. 54. 63. 72. 81. 90.

(His annis à multis peculiare mutationum periodi, inprimis quod ad vitam hominum, eorumque sortes attinet, adscribuntur; de quo cuilibet integrum sit, abundare suo ingenio. Certò tamen ponderosissima sunt argumenta *Salmasii*, quibus horum annorum scanfiones præter reliquorum annorum decursum non magni æstimat; *sortes meæ* (puta sine astricto annorum numero) inquit divinus Pfalses, hoc est, juxta Hebræum textum, *tempora mea sunt in manibus tuis, domine* Psalm. 31. v. 16. Ut prudentissimum, juxta & pientissimum esse oportuerit Imperatorem Maximilianum II. qui cuidam de anno 49. ætatis, ut climacterico superato gratulanti respondit, *Annos omnes esse climactericos.*)

Restant

*Restant anni Collecti & Dispersi, curren-
tes & completi, sive exacti: Qui-
nam sunt illi?*

Anni Collecti sunt anni integræ alicujus E-
pochæ, in unam summam conjecti. *Anni Di-
persi* sunt anni resoluti majoris alicujus Epo-
chæ in suas partes, tanquam Epochas minores,
v. g. quando anni 480. ab exitu ex Ægypto,
usque ad templum Salomonis, resolvuntur in
Epochas minores, cujusmodi sunt 40. anni in
deserto; Iosux Regiminis ad divisionem terræ,
anni 6. gubernationis Iudicum ad Samuel
exclusivè anni 350. Regiminis Samuelis &
Sauli anni 40. Regni Davidis anni 40. Salo-
monis anni 4. ad initium Templi. Hi anni di-
cuntur *Dispersi*; in unam summam, nempe 480
conjecti, dicuntur *Collecti*. *Anni curren-
tes* sunt, qui nondum ad finem pervenere; cujusmodi
ferè omnes sunt, qui in calculo sunt ultimi.
Anni completi sunt, qui ad finem suum per-
venerunt, & decursu sunt perfecti.

*Suprà in inscriptione hujus capitis chara-
cterum annorum mentio facta est;*

*Quid sunt characteres
anni?*

Sunt notæ Astronomicæ, qui in aliquo an-
no Iuliano, ad quem reliqui anni reducuntur,
aliquid peculiariter definiunt.

Qui sunt illi Characteres?

Potissimum *Cyclus Solis*, *Cyclus Lunæ*, & *Eclipses*.

(De Indictione , annis item Sabbathicis & Iubilæis paulò suprà egimus , ex quibus etiam cetti anni alicujus definitio tumi potest)

Quid est Cyclus Solis?

Cyclus Solis est revolutio viginti octo annorum, quibus elapsis, feriæ, sive festa statâ, in orbem redeunt.

(Dicitur autem *Cyclus Solis* , non quòd ex eo môtum Solis discamus , sed quòd ejus beneficio literam diei Solis, Vel diei Dominici scire possumus. Inventus est propter annum Bisextilem. Si enim singuli anni Juliani tantum haberent dies 365. tum quotannis feriæ sibi ordine succederent , & qui dies mensis hoc anno feriam primam habuisset, sequenti anno incurreret in feriam secundam, dies enim 365. divisi per septenarium, relinquunt unitatem, quæ significat unius feriæ successionem, quemadmodum id in annis æqualibus Ægyptiis, Nabonassareis perpetuò accidit.)

Quid est Cyclus Lunæ?

Est revolutio periodica novendecim annorum, quibus elapsis, Novilunia & Plenilunia ferè ad idem tempus redeunt.

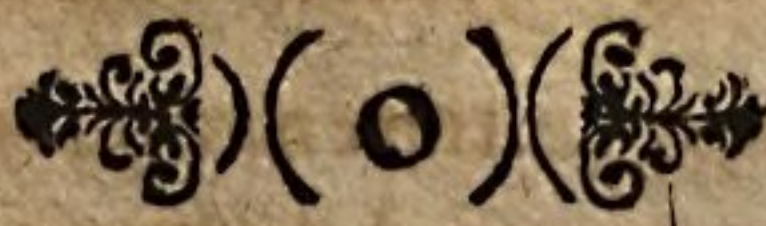
(Dicitur aliàs *Cyclus decemnovennalis* , vel etiam *ἐννεαδεκάετηρς* ; item *numerus aureus* , propter insignem ejus usum, in designandis festis mobilibus totius

tus anni, & deinde in motibus Lunaribus deprehendendis; quanquam hic usus hodie ferè obsolevit, propter anticipationem Lunæ in annis Iulianis: restat tantum hic usus, ut sciamus terminum Paschalem, nempe, quâ Dominica hoc festum celebrare debeamus.)

Quid sunt Eclipses?

Eclipses sunt oppositiones Luminarium magnorum cœli, ex quarum observationibus invariabilis annorum series colligi potest.

(Magis Chronologica, quàm Astronomica est hæc definitio. Genus enim, dum oppositiones Luminarium *Eclipses* esse dicuntur, est Astronomicum, differentia ab adiuucta proprietate connotandi seriem temporum, est Chronologica. Hinc Alstedius in *Thesauro Chronologiæ* pag. 53. scribit: *Eclipses & observationes Astronomicæ sunt incomparabilis Thesaurus Astronomiæ & Chronologiæ, utpote bases & characteres temporis naturalis, eoque infallibiles. Itaque si hoc volumen cœli jungatur cum volumine Bibliorum, inde ab anno M. 3180. quo prima Eclipsis ab Autoribus est memoriæ prodita, irreprehensibilis haud dubiè annorum series con-textetur, scriptæque Ethnicorum hac ratione cum historiâ sacrâ connecti possunt. Ratio est, quia abacus Astronomicus mathematicè exactus est, & ob id indubitata Chronologiæ mensura, si ad eum res gestæ referuntur, id quod in *Almagesto* Ptolomæi ad oculum demonstratur: ut alia specimina horum Characterum anni hîc loci prætereamus.)*

CAP. VII.

De Anni vulgaris, seu ver-
tentis partibus.

Definitis Annorum speciebus, restat dicere
de eorum partibus; quænam
sunt illæ?

Anni vulgaris partes sunt quatuor;
Ver, Æstas, Autumnus, & Hyems:

Quæ ulterius resolvuntur in *Menses*, Menses
in *Septimanas*, Septimanæ in *Dies*, dies in *di-*
em verum & noctem, ambo in *horas*, *Horæ* in
minuta; de quibus de hinc ordine.

*Quæ est descriptio quatuor anni
partium?*

Singulæ partes anni sunt spatium trium
Mensium, ita, ut *Ver Martium, Aprilem,*
Majum; *Æstas Iunium, Iulium, Augustum*;
Autumnus Septembrem, Octobrem, Novem-
brem; *Hyems Decembrem, Ianuarium, Febru-*
arium præterpropter absolvat.

(Notandum; his quatuor Anni partibus ex motu
Solis accidere *Æquinoctia*, quæ sunt summa diei no-
ctisq; æqualitas; Vt & *Solstitia*, quæ sunt summa diei
noctisq; inæqualitas: Et quidem *Æquinoctia* duo;
Vernum, quando Sol Arietem ingreditur; incidens in
10. aut 11. Martii diem; Et *Autumnale*, quando Sol
Libram

Libiam ingreditur, incidens in 13. Septembris diem;
juxta versum:

Lampert, Gregori nox est equata diei.

Sic etiam Solstitia duo; *Aestivum*, quando Sol ingreditur Cancrum, incidens in 12. Junij diem; Et *Hybernum*, quando Sol ingreditur Capricornum, incidens in 12. Decembris diem; hinc versus:

Vitus, Lucia sunt duo Solstitia.)

Quid sunt Menses?

Menses sunt spacium, quo Luna à Sole digressa, cursu suo confecto ad eundem redit; id quod singulis Mensibus fit 30. diebus; & horis 10. cum dimidia.

(Horum nomina sunt 1. *Ianuarius*. 2. *Februarius*. 3. *Martius*. 4. *Aprilis*. 5. *Majus*. 6. *Junius*. 7. *Julius*, in honorem *Julij Caesaris* sic appellatus, prius dictus *Quintilis*, quòd quintus esset à Martio, quem *Romulus* primum Mensem esse voluit: 8. *Augustus*; in honorem *Augusti Octavi*. sic appellatus; prius dictus *Sextilis*, quia sextus à Martio fuit. 9. *September*. 10. *October*. 11. *November*. 12. *December*: sic appellati, quod quilibet hoc suo numero à Martio tanto intervallo distaret.)

Nihil ne prater ea Mensibus accidit?

Accidunt eis *Calendæ*, *Nonæ*, *Idus*: quæ sunt peculiaris numerandi Mensium dies ratio.

Quid sunt Calendæ?

Calendæ sunt cujuslibet mensis dies primus: Ut *Calendæ Maij* sunt primus dies *Maij*.

(A *Calando*, id est, *Vocando* sic dictæ; quòd hoc die

senatus convocaretur. Vbi notandum; post *Calendas* sequi *Nonas*, & post *Nonas Idus* & quot dies post *Idus* supersunt, eos insequentis Mensis nomen accipere: v. g. *pridie Calendas Iunii*, idem esse, ac si scriberetur, *Ultimo Maij*: Item *Tertius Calendas Iunij*, idem esse, ac si scriberetur, *penultimo die Maij*: *Quarto Calendas Iunij*, ac si scriberetur; *quarto die a fine Maij* Et sic de inceptis.)

Quid sunt Nonae?

Nonae sunt dies quintus Ianuarii, Februarii, Aprilis, Iunij, Augusti, Septembris, Novembris, Decembris; & *Septimus* dies Martij, Maij, Iulij & Octobris.

(Hic notandum, diem, qui *Nonas* praecedit, *pridie Nonas*, sive *Nonarum* dici: Vt; *Pridie Nonas Maij*, id est, *die Nonas proximè praecedente*: *Quarto Nonas Maij*, id est; *Quarto die ante Nonas Maij*: *Sexto Nonas Maij*, id est, *Sexto die ante Nonas Maij* &c. qua numeratione ipse etiam *Nonarum* dies includitur. Porro ex definitione *Nonarum* allata videre est, *Martium*, *Maium*, *Iulium*, *Octobrem* habere *Sex Nonas*, reliquos autem Menses tantum quatuor, secundum versus:

Sex Nonas Maius, October, Iulius, & Mars;
Quatuor at reliqui dabit Idus quilibet octo.)

Quid sunt Idus?

Idus sunt in Martio, Maio, Iunio & Octobri *decimus quintus dies*, in reliquis mensibus *decimus tertius*.

(Notandum, unum quemque mensem habere *octavo Idus*, & ab iisdem denominationem sumere septem dies,

dies, Nonas immediatè sequentes, non quod ipsæ Idus sint, sed quod eas antecedant: Vnde *Octavo Idus* idem est, quod *Octavo ante Idus*; *Septimo Idus*, quod *Septimo ante Idus*; & ita deinceps, qua ratione etiam ipse Iduum dies inclusus intelligitur).

Quid sunt septimanae seu hebdomades?

Septimanae seu hebdomades sunt spatium septem dierum civilium, quorum nomina & signa hæc sunt:

1. <i>Dies Solis.</i>	☉	} Appellantur etiam <i>feriae</i> : Ut <i>feria prima</i> , <i>feria Secunda</i> , <i>feria tertia</i> &c.
2. <i>Dies Lune.</i>	☾	
3. <i>Dies Martis.</i>	♂	
4. <i>Dies Mercurij</i>	♀	
5. <i>Dies Iovis.</i>	♃	
6. <i>Dies Veneris.</i>	♀	
7. <i>Dies Saturni</i> <i>vel Sabbathi.</i>	♄	

Quid sunt dies?

Dies sunt spatium temporis, vel à solis, super horizonte versantis lumine, vel à lucis & tenebrarum vicissitudine, determinatum:

Hincque vel *Naturalis*, vel *Civilis*.

Quid est dies Naturalis?

Dies Naturalis est tempus, quo Sol ab Oriente ad Occidentem revolutus supra terram lucet,

Inep-

(Ineptè à recentioribus dies *Artificialis* appellatur.)

Quid est dies Civilis ?

Civilis dies est tempus horarum viginti quatuor aequalium, & lucem & tenebras completens.

(Appellatur autem sic, quia in Civilibus negotiis imprimis observatur; Ut, cum quis aliquot dierum inducias cum aliquo paciscitur, simul etiam noctem seu tenebras comprehendit; dicitur etiam à Latinis *dies plenus*, cujus initium Astronomi sumunt à Meridie, non à media nocte. à nonnullis dicitur *Dies Naturalis*.)

Quæ sunt partes Diei Civilis ?

*Lux & tenebræ: seu dies verus
& Nox.*

Lux seu *Dies verus* est ipse dies *Naturalis*, quem modò definivimus, constans quinque partibus; quarum. 1. *Manè*, quod est diei principium. 2. *Ortus*, tempus pro meridiano. 3. *Meridies*; medium diei. 4. *Pomeridianum tempus*, cum Sol ad occasum fertur. 5. *Suprema tempestas*, novissimum Diei tempus.

Quid est Nox, seu tenebræ ?

Est tempus, quo Sol ab occasu ad Orientem revolutus, infra horizontem versatur; constans sex partibus, quales sunt: 1. *Vesper & Crepusculum*, cum Sol occidit, & Hesperus oritur. 2. *Prima fax*, tenebris jam ingruentibus.
3. *Nox*

Nox concubia & intempesta, cùm homines quiete tradunt. 4. *Mediano*x, cùm altâ quiete omnia tenentur. 5. *Conticinium*, ubi omnia tacere solent. 6. *Gallicinium*, noctis ad diem inclinatio. 7. *Diluculum*, *Lucifer*, *Aurora*, die jam paulatim illucescente.

(Veteres Noctem in *quatuor Vigiliis*, & harum singulas, in *horas ternas* diviserunt.)

Quæ sunt partes seu Elementa, in quæ Dies et Nox resolvitur?

Horæ, quæ sunt vicesima quarta diei civilis pars,

(Dicuntur etiam *horæ æquales*, quia semper sunt ejusdem quantitatis, ad differentiam *horarum in æquælium*, quæ sunt duodecima pars diei aut noctis naturalis, quæ pro incremento & decremento diei & noctis modò longiores, modò breviores sunt, & ob id *inæquales* dicuntur.)

Horarum principia, in quæ resolvuntur, quanam sunt?

Minuta, quæ sunt Sexagesima pars horæ.

(Confer cum his omnibus *triplex Calendarium*, nempe *Romana Ecclesiæ Græco oppositum*; Item *Rituale seu Ceremoniale*, & *Historicum Gabrielis Bucelini in Nucleo*, quæ eorum, quæ jam scripsimus, yberri-
mus commentarius esse possunt.)

(*Ineptè à recentioribus dies Artificialis appellatur.*)

Quid est dies Civilis ?

Civilis dies est tempus horarum viginti quatuor æqualium, & lucem & tenebras completens.

(Appellatur autem sic, quia in Civilibus negotiis imprimis observatur; Ut, cum quis aliquot dierum inducias cum aliquo paciscitur, simul etiam noctem seu tenebras comprehendit; dicitur etiam à Latinis *dies plenus*, cujus initium Astronomi sumunt à Meridie, non à media nocte. à nonnullis dicitur *Dies Naturalis*.)

Quæ sunt partes Diei Civilis ?

*Lux & tenebræ: seu dies verus
& Nox.*

Lux seu *Dies verus* est ipse dies Naturalis, quem modò definivimus, constans quinque partibus; quarum. 1. *Manè*, quod est diei principium. 2. *Ortus*, tempus pro meridianum. 3. *Meridies*; medium diei. 4. *Pomeridianum tempus*, cum Sol ad occasum fertur. 5. *Suprema tempestas*, novissimum Diei tempus.

Quid est Nox, seu tenebræ ?

Est tempus, quo Sol ab occasu ad Orientem revolutus, infra horizonem versatur; constans sex partibus, quales sunt: 1. *Vesper & Crepusculum*, cum Sol occidit, & Hesperus oritur. 2. *Prima fax*, tenebris jam ingruentibus.
3. *Nox*

Nox concubia & intempesta, cùm homines quiete tradunt. 4. *Mediano*x, cùm altâ quiete omnia tenentur. 5. *Conticinium*, ubi omnia tacere solent. 6. *Gallicinium*, noctis ad diem inclinatio. 7. *Diluculum*, *Lucifer*, *Aurora*, die jam paulatim illucescente.

(Veteres Noctem in *quatuor Vigiliis*, & harum singulas, in *horas ternas* diviserunt.)

Quæ sunt partes seu Elementa, in quæ Dies et Nox resolvitur?

Horæ, quæ sunt vicesima quarta diei civilis pars,

(Dicuntur etiam *horæ æquales*, quia semper sunt ejusdem quantitatis, ad differentiam *horarum in æquinoctium*, quæ sunt duodecima pars diei aut noctis naturalis, quæ pro incremento & decremento diei & noctis modò longiores, modò breviores sunt, & ob id *inequales* dicuntur.)

Horarum principia, in quæ resolvuntur, quænam sunt?

Minuta, quæ sunt Sexagesima pars horæ.

(Confer cum his omnibus *triplex Calendarium*, nempe *Romanæ Ecclesiæ Græco oppositum*; Item *Rituale seu Ceremoniale*, & *Historicum Gabrielis Bucelini in Nucleo*, quæ eorum, quæ jam scripsimus, yberri-
mus commentarius esse possunt.)

CAP. VIII.

Fuerunt Æræ, & Anni: sequuntur Epochæ,
quæ ex Æris & Annis consequuntur.

Quid sunt Epochæ?

Epochæ sunt certa & determinata temporum intervalla, ab æris incipientia, & aliquò usque, ad certam aliquam, aut insignem mutationem rerum gestarum, per continuationem annorum perducta: quales v. g. sunt à *Mundo condito ad Diluvium*, à *Diluvio ad nativitatem Abrahamæ*; ab hac *nativitate ad Exitum Israelitarum ex Ægypto*, & sic deinceps.

[Epocha sumitur bifariam; 1. Pro ipsa radice temporum, quâ ratione synonymon est vocabuli *Æræ*, juxta Cœlium Rhodig. l. 1. c. 15 ubi inquit. *Illud verò nec relatu indignum, ἐποχὰς dici gradus, in quibus deprehenduntur Planete in Zod. iaco, cujus unaquæque pars in XXX. distribuitur gradus μοίρας vocant Greci. Mox ἑ καὶ Μῆρα in LX. dirimitur portiones, quas πρῶτα dicunt λεπτά, id est, prima Minuta, deinde ἑ καὶ Minutum primum in LX δεύτερον λεπτά, id est, secunda minuta. Confer Henrici Steph. Thesaur. in voce ἐποχὴ. 2. Sumitur pro certo continuato intervallo temporis, qua ratione ab Æra differt, ut principiatum à principio, totum à parte; quia hoc significatu Æra est initium temporis numerandi; Epochæ verò integer tractus temporis numerati. Et hoc posteriori modo nostra definitio accipienda est.]*

Quæ

Quæ sunt igitur illa Epochæ, in quas Chronologi res gestas ad annos Mundi distribuunt?

Utile, & necessarium est hoc scire, & has Epochas tenacissimè memoriæ infigere, quia quasi Mercuriales statux sunt, ad quas distributio Chronologica attentissimè respicit.

Prima Epochæ est ab anno Mundi conditi, usque ad Diluvium, continens in se annos 1656. completos.

Secunda Epochæ est à Diluvio, usque ad nativitatem Abrahamæ, continens in se annos 292. incidens in annum Mundi 1948.

Tertia Epochæ est à Nativitate Abrahamæ, usque ad ejus vocationem, continens in se annos 75. post diluvium annos 367. incidens in annum Mundi 2023.

Quarta Epochæ est à vocatione Abrahamæ, usque ad Exitum Israelitarum ex Ægypto, continens in se annos peregrinationis 430. & incidens in annum Mundi 2453.

Quinta Epochæ est ab Exitu Israelitarum ex Ægypto, usque ad initium Templi Salomonis, continens in se annos 480. & incidens in annum Mundi 2933.

Sexta Epochæ est à fundato Templo, usque ad obitum Salomonis, & distractionem Regni, continens in se annos 37. & incidens in annum Mundi 2969.

Septima Epochæ est ab obitu Salomonis, & distractione Regni, usque ad captivitatem Babyloniam, in Iechonia Regis Iuda captivitate incipientem, continens in se annos 379. incidens in annum Mundi 3349. ad desolationem verò Templi, continens in se annos 390, incidens in annum Mundi 3360.

Octava Epochæ est, à Captivitate Babylonica, in Iechonia incipiente, ad captivitatis Babylonice finem, annos in se continens 70. incidens in annum Mundi 3419.

Nona Epochæ est à solutâ per Cýrum captivitate Babylonica, usque ad initium 70. Hebdomadum Danielis, continens in se annos 110. incidens in annum secundum Darii Nothi, Regis Persarum, cujus Edictum de reædificando Templo ratum mansit, qui fuit annus Mundi 3529.

Decima Epochæ est ab initio 70. Hebdomadum Danielis, usque ad earundem finem, continens in se annos communes 490. incidens in secundum Excidium Hierosolymæ, à Tito, Vespasiani filio, anno Mundi 4019. post natum Christum septuagesimo, susceptum, & ita volente ad rastriâ divinâ, perfectum.

(Huic ultimæ V. Testamenti, in N. Testam. expiranti Epochæ inclusa est Æra Nativitatis & Passionis Salvatoris nostri Iesu Christi, quâ Salvator juxta æram Dionysii communem anno Mundi, 3949 natus, 3982. verò passus est. Biennio tamen minorem esse æram

nativitatis vulgarem, quàm debebat esse, probat Sethus Calvisius in Hag Chronol. cap. 46. pag. 212. & seqq. Sicut etiam annum Passionis juxta æram vulgatam annis 33. ætatis Christi biennio minorem esse, demonstrat, scilicet, non 33. sed 35. ætatis anno Salvatorem nostrum passum fuisse, anno Mundi 3982 Vide ejus Hagog. c. 49. pag. 238 & seqq: item quæ suprâ c. 5. de hac ærâ dicta sunt: Ubi etiam Gerh. Joh. vossius, & Fr. Spanheimii allegata habentur.)

*Quod est fundamentum Chronologicum
harum Epocharum?*

Septem priores Epochæ, usque ad annum Mundi 3360. fundatæ sunt in Canonicis Scripturis Veteris Testamenti; reliquæ ex profanorum Autorum scriptis ἀναγνίςκειντος demonstrari possunt.

CAP. IX.

**Demonstratio Epocharum
annorum Mundi, usque ad annum
3360. ex S. Scripturâ.**

Quomodo demonstrantur septem priores Epochæ ex S. Scripturâ?

PRima Epochæ fundamentum habet Gen. 5. in descriptione ætatum Patrum antediluvianorum, ubi uniuscujusque anni, priusquam liberos gigneret, recensentur. Comple-

E

verat

verat enim Adam, cum Sethū gigneret. 130. annos; Seth 105. annos; Enos 90. annos; Kenan 70. annos. Mahaleel 65. annos; Jared 162. annos; Henoch 65. annos; Methusalah 187. annos; Lamech 182. annos; Noah 600. annos; Summa est 1656. annorum; expleverat enim Noah sexcentefimum ætatis annum, cū Diluvium 13. Octobris inciperet, à quo liberatus fuit, cū die 12. Decemb. anni 1657. currentis, sese terræ cum universis animantibus, DEO mandante, iterum committeret.

[Quòd in hâc Chronologiâ anni communes intelligentur, capite superiore probatum fuit. Porro observandum hic est, ideò hic tantum annos priores, quibus Patres generâsse dicuntur, in computum venire, quia annos reliquos cum filiis & nepotibus transegerunt communes,]

Nihilne contradictionis patitur huius primæ Epochæ demonstratio?

Equidem peculiarem annorum Mundi supputationem habet Eusebius, & reliqui Scriptores Græci, sed petitum ex depravatis numeris Versionis LXX. Interpretum cap. 5. & 11. Genesæos, ex quibus à creatione rerum usque ad Diluvium colligunt annos 2242. ubi Hebræis tantum prodeunt, ut Epochâ præsens habet, anni 1656. completi, quæ discrepantia est 586. annorum. Sed responsio facilis est, si dica-

dicamus, corrigendos esse Græcæ Versionis numeros ad Textûs hebraicæ veritatem: *Quia* dicente Augustino, *rerum gestarum fides ab eâ linguâ repetenda est, ex qua interpretatum est, quod habemus.*

(Aliud porro dubium affertur; nempe Noachum fuisse natû annos 500. cum inciperet generare, Gen. 5. v. 31. & c. 6. v. 10. mandatum acciperet de extruendâ arcâ Gen. 6. v. 14. Cum verò diluvium ingrueret, 600. annos habuisse, Gen. 7. v. 13. Quomodo hæc stare possint cum Gen. 6. v. 3. Ubi dicitur: Erunt dies ad diluvium 120. anni. Resp. Id Hieron. Chrysost. & Hugo super hoc loco ita conciliant: 120. annos primò fuisse datos, sed propter malitiam hominum decurtatos. Augustinus a. quæst. 47. in Exod. statuit; Noachum non fuisse completè 500. annorum, cum juberet ipsum Deus extruere arcam, sed maiorem partem quinti centenarii fuisse transactam. Esse enim scripturæ familiare, tempora ita numerare, ut, quod de summa perfectioris numeri paululum excrevit, aut infra est, non computet. Sic Lutherus putat, quòd Noah adhuc coelebs 480. annos habens, mandatum de faciendâ arcâ, & de concionibus pœnitentiæ divinitus acceperit & 20. demum pòst annis uxorem duxerit &c. Vide Salve Chronologicum Dn. Adami VVeinheimeri Amici mei singularis pag. 6.)

Quæ est secunda Epochæ demonstratio?

Hæc Epochâ à Diluvio ad natum Abrahamum 292. annos complectens, fundamentum suum habet Gen, 11. à v. 10. ad finem; in descriptione annorum ætatis Patrum post Dilu-

vium, ubi similiter, sicuti cap. 5. uniuscujusq; anni, priusquam liberos gigneret, numerari debent. Genuit enim Sem Arphaxat post Diluvium anno secundo. Arphaxat, genuit Salah, anno ætatis 35. Salah genuit Eberum anno ætatis 30. Eberus genuit Peleg anno ætatis 34. Peleg genuit Regu anno ætatis 30. Regu genuit Serug anno ætatis 32. Serug genuit Nahor anno ætatis 30. Nahor genuit Thara anno ætatis 29. Thara genuit Abraham anno ætatis 70. Summa est, quæ fuit demonstranda, annorum 292.

Quid contradicitur huic Epochæ?

I. Idem, quod primæ; nempe ab eodem Eusebio, à depravatis numeris Versionis Græcæ LXX. Interpretum decepto, ubi à Diluvio ad natalem Abrahamæ annos 942. numerat, quæ distantia à demonstratâ nostrâ Epochâ est annorum 650. Sed Græcæ Versionis ad hebræos fontes correctio est solidissima ad hoc objectum responsio, ut in defensâ primâ Epochâ fuit responsum.

II. Imprimis hîc notandum, versionem LXX. Interpretum inter Arphaxad & Salah posuisse generationem *Cainan*, cui annos 130. tribuerunt. Sic enim legit ista versio Gen. 11. *Arphaxad genuit Cainan anno ætatis 135. Cainan genuit Salah anno ætatis 130. Quam versionem sequi-*

sequitur Luc. c. 3. *Qui fuit Sale, qui fuit Cainan.* Ubi sciendum, LXX. Interpretes hæc addidisse de suo, & locum apud Evangelistam Lucam scribarum incuriâ ex LXX. Interpret. versione irrepsisse; uti D. VValtherus multis argumentis probat Harm. 5. script. Gen. 11. v. 12.

III. De anno nativitatis Abrahamæ intricata se offert disputatio. Nos enim primas nativitatis Abrahamo inter fratres vindicantes, eundem in hac primâ Epochâ natum dicimus, anno parentis LXX. ex literâ Mosaicâ Genes. c. 11. v. 26. ubi hæc verba habentur: *Vixit autem Tharah septuaginta annos, & genuit Abram, Nahor, & Haran.* Item v. 29. *Istæ sunt generationes Tharah, Tharah genuit Abram, Nachor, & Haran.* Quâ repetitione Moses omninò ostendere videtur, Abrahamum fuisse primogenitū, septuagesimo anno ætatis Tharah natum. Et hanc sententiam confirmant viri doctissimi, Alphonsus Tostatus Abulensis, Benedictus Pererius, Iosephus Scaliger, Sethus Calvisius, qui ex eo sua desumpsit, contra sententiam Theod. Lyrani. Cajetani, Gasparis Sanctii, Leonardi Marii, Tornielli, Beroaldi, Francisci Junii, Davidis Paréi. Ioh. Deodati, Ioh. Temporarii, & Iacobi Capelli, qui, referente Riveto in hunc Genes. locum, statuunt, nativitatis Abrahamæ annum necessa-

riò incidisse in annum centesimum, trigessimum vitæ Therahi, Nahorémque fuisse natum majorem; Haran, secundum; Abrahamum minimum, primum tamen dignitate, ex prærogativa fœderis divini: Et hoc quidem ex hoc argumento, quia dies Therah fuerunt quinque & ducenti anni, cum Abraham anno 75. ætatis, Therah in Haran mortuo, ex Haran egrederetur, ut Scriptura expressè testatur, Gen. 11. v. 32. *Fuerunt autem dies Therah quinque & ducenti anni, mortuusque est Therah in Haran.* Act. 7. v. 4. Stephanus inquit: *Postquam Therah mortuus esset, transtulit Deus Abrahamum in terram hanc.* Ex quo apertè concludi videtur, Si Abraham anno 75. ætatis post mortem patris Therah. 205. annos completis, egressus est ex Haran, quòd non 70. sed 130. ejusdem anno natus, adeòque non maximus, sed minim⁹ inter fratres natus fuerit. Subtractis enim 75. à 205. remanent 130. hinc 60. annorum scrupulus in universa Chronologia à nativitate Abrahami usque ad tempora nostra.

Quanquam autem nostrum non sit, inter doctissimos viros hanc tantam componere litem, tamen de modestiâ nostrâ protestantibus vitio non dabitur, si in hanc posteriorem, contra communem in hac Epochâ à nobis ipsis, docendi gratiâ, ne universam Chronologiam turbare videremur, assertam sententi-

am

am inclinemus, moti argumenti gravitate, quâ Mosen ipsum hunc centesimum trigessimum nativitatis Abrahamæ annum apodicticè confirmare videmus, dum patris defuncti ducentesimum quintum annum, cum filii ætatis anno septuagesimo quinto, coincidere in textibus parallelis, præter Stephani allegationem, apertè observavimus. Quemlibet tamen suo sensu abundare permittimus, modò etiam nobis par sit abundare nostro; liberumque relinquare studiosis Chronologis, aut inhærere anno nativitatis Abrahamæ septuagesimo quinto, quem vulgò statuunt, donec exercitationi in his rebus iudicio sibimetipsis suffecerint; aut ob necessitatem calculi Mosaici, his 75. annis addere annos 60. reliquos, & ab hac nativitatis Abrahamæ ærâ universam Chronologiam, ad usque nostra tempora, sexaginta annis pro auctiori habere, ipsumque Abrahamum inter fratres non ut primogenitum, sed ut prærogativâ fœderis clientem, primo loco positum, agnoscere; quemadmodum ipsum Semum, minorem natu, primo inter fratres loco positum, idem Moses recenser.

*Quenam est demonstratio Epochæ
tertiæ?*

Epocha tertia. 75. Abrahamæ annos ad eius vocationem, in se continens, κατὰ τὸ πρῶτον extat

Gen. 12. v. 4. ubi hæc habentur verba: *Septuaginta quinque annorum erat Abram, cum egrederetur de Haran.*

(Nihil hic occurrit, quod obijci possit ad disturbandum Studiosi historiarum ingenium. Et sanè (sunt verba Bucholzeri in Isagoges Ipatio primo) *cum ipsa sacre Scripturæ verba hanc annorum seriem (hanc Epocham) gignant, quid opus est, nodum in scirpo querere?*)

Quæ est demonstratio Epochæ quartæ?

Epocha quarta, continens 430. annos peregrinationis Israël, itidem, ac præcedens: κατὰ τὸ εἰρηνὸν in Scriptura, nempe Exodi 2. v. 40. extat, ubi Moses ait: *Habitatio filiorum Israël, quæ manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum annorum, quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti.*

(Hic notandum, loqui Mosen συνηλοχικῶς, complectendo sub habitatione Israelitarum in Ægypto, quæ à descensu Iacobi, usque ad egressum illorum, non diutius, quàm 215. annis duravit, reliquas quoque Patrum eorum peregrinationes retrò usque ad vocationem Abrahamæ numerando: Quam annorum supputationem Apostolus ad Galat. 3. v. 17. confirmat, enumerans à promissione factâ Abrahamæ, usque ad promulgationem legis, quæ paulò post exitum secuta est, 400. annos. Vide glossam marginalem in Bibliis cum Gloss. D. Andreæ Osiandri in loc. Exod. 12. v. 40.)

Quod

*Quod est fundamentum Epochæ
Quintæ?*

Quinta Epochæ ab Exitu Israel ad initium templi Salomonis 480. annos in se continens, iterum κατὰ τὸ πῆντον extat 1. Reg. 6. v. 1. ubi hæc verba leguntur: *Factum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno Egressionis filiorum Israel, de terra Egypti in anno quarto (mense Ziph, ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, edificare coepit domum Domino.*

(Notanter scribit Abraham Bucholzerus in suæ Isagoges spatio primo, sub initium: *Esset manca, mutila & inutilis temporum notatio in sacris Bibliis, si duobus illis numeris 430. & 480. carendum nobis esset. Ac priore quidem numero 430. addito ad annum Abrahæ 75. [mundi 2024.] deducitur series annorum à Creatione rerum, ad exitum ex Aegypto. Rursus, cum ab exitu ex Aegypto, tempore Iudicum, variis mutationum vicibus res Israeliticæ solverentur, hic quoque Dei bonitas in futuram prospiciens, cavet, ne quid damni perpetua illa Ecclesiæ Chronologia caperet. Annotati sunt igitur in libris Regum anni 480. quibus à rerum Creatione, ad Templum Salomonis, annorum 2933. Systema absolvitur. Confer etiam cum his objectum, quod ex Act. 13. v. 20. offertur, ubi Apostolus annos 450. numerat. Post hæc, inquiens, annis circiter 450. dedit Indices usque ad Samuelem Prophetam. Quibus in verbis adhuc desiderantur anni 30. Ad quæ varia respondentur, quæ vide in Salvæ Chronologico Adami VVeinheimeri pag 10. 11.)*

Da demonstrationem Epochæ sextæ?

Sexta hæc Epochæ ab initio Templi Salomonis

Gen. 12. v. 4. ubi hæc habentur verba: *Septuaginta quinque annorum erat Abram, cum egrederetur de Haran.*

(Nihil hic occurrit, quod obijci possit ad disturbandum Studiosi historiarum ingenium. Et sanè (sunt verba Bucholzeri in Isagoges Ipatio primo) *cum ipsa sacre Scripturæ verba hanc annorum seriem (hanc Epocham) gignant, quid opus est, nodum in scirpo querere?*)

Quæ est demonstratio Epochæ quartæ?

Epocha quarta, continens 430. annos peregrinationis Israël, itidem, ac præcedens κατὰ τὸ γένος in Scriptura, nempe Exodi 2. v. 40. extat, ubi Moses ait: *Habitatio filiorum Israël, quæ manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum annorum, quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti.*

(Hic notandum, loqui Mosen συνηλθόντων, complectendo sub habitatione Israelitarum in Ægypto, quæ à descensu Iacobi, usque ad egressum illorum, non diutius, quàm 430. annis duravit, reliquas quoque Patrum eorum peregrinationes retrò usque ad vocationem Abrahæ numerando: Quam annorum supputationem Apostolus ad Galat. 3. v. 17. confirmat, enumerans à promissione factâ Abrahæ, usque ad promulgationem legis, quæ paulò post exitum secuta est, 430. annos. Vide glossam marginalem in Bibliis cum Gloss. D. Andreae Osiandri in loc. Exod. 12. v. 40.)

Quod

*Quod est fundamentum Epochæ
Quintæ?*

Quinta Epochæ ab Exitu Israel ad initium Templi Salomonis 480. annos in se continens, iterum κατὰ τὸ πῑντὸν extat 1. Reg. 6. v. 1. ubi hæc verba leguntur: *Factum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno Egressionis filiorum Israel, de terra Egypti in anno quarto (mense Ziph, ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, edificare coepit domum Domino.*

(Notanter scribit Abraham Bucholzerus in suæ Isagoges spatio primo, sub initium: *Esset manca, mutila & inutilis temporum notatio in sacris Bibliis, si duobus illis numeris 430. & 480. carendum nobis esset. Ac priore quidem numero 430. addito ad annum Abrahæ 75. [mundi 2024.] deducitur series annorum à Creatione rerum, ad exitum ex Aegypto. Rursus, cum ab exitu ex Aegypto, tempore Iudicum, variis mutationum vicibus res Israeliticæ solverentur, hic quoque Dei bonitas in futuram prospiciens, cavet, ne quid damni perpetua illa Ecclesiæ Chronologia caperet. Annotati sunt igitur in libris Regum anni 480. quibus à rerum Creatione, ad Templum Salomonis, annorum 2933. Systema absolvitur. Confer etiam cum his objectum, quod ex Actor. 13. v. 20. offertur, ubi Apostolus annos 450. numerat. Post hæc, inquiens, annis circiter 450. dedit Iudices usque ad Samuelem Prophetam. Quibus in verbis adhuc desiderantur anni 30. Ad quæ varia respondentur, quæ vide in Salvæ Chronologico Adami VVeinheimeri pag 10. 11.)*

Da demonstrationem Epochæ sextæ?

Sexta hæc Epochæ ab initio Templi Salomonis

monis, ad finem ejus, in se continens annos 37. demonstratur ex collatione cap. 6. v. 37. & cap. 11. v. 42. libri Regum, Nam cap hoc 11. v. 42. exprimuntur anni Regni Salomonis his verbis: *Dies autem, quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israel quadraginta anni sunt. Dormivitque Salomon cum Patribus suis:* Capite autem 6. v. 37. hæc habentur verba: *Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph, &c.* Ex qua collatione utriusque loci 37. anni Salomonis inclusive à fundato Templo manifestè colliguntur, Nam 3. à 40. subtractis, 37. remanent.

*Quomodo demonstratur Epochæ
septima?*

Septima hæc Epochæ ab obitu Salomonis, & distracto Israelis Regno, ad captivitatem, sub Iechonia capto, Babylonicam 379. annos in se continens, fundamentum suum habet, tum in consignatis Regiminis Regum Iuda & Israel annis, tum in Prophetæ Ezechielis c. 4. v. 4. 5. 6. ubi hæc leguntur verba: *Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates domus Israel super eo numero dierum, quibus dormies super illud, & assumes iniquitates eorum: Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum trecentos, & nonaginta dies: & portabis iniquitatem domus Israel.* Quibus in verbis nu-

numerus dierum 390. expresse ponitur; quod autem per dies tot anni intelligendi sint, iterum in textu expresse subiungitur, his verbis: *Dies pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi*: Quibus si subtrahantur 11. anni regis Zedekiae, remanent anni 379. usque ad Iechoniam captum cum cuius captivitate ipsa captivitas Babylo-nica incepta fuit. Tantum inquirendum est, ubinam locorum in Scriptura hic apud Ezechielem 390. anni incipiant.

[Notabilia sunt verba Sethi Calvisii de hoc apud Ezechielem expresso 390. annorum numero, in Isag. Chronol. c. 40. pag 202. quando inquit, à distractione Regni usque ad captivitatem Babyloniam, iterum de numero annorum controversiae orirentur, nisi Deus per Ezechielem cap. 4. annos peccatorum Israelis in unâ summâ collegisset. Et si enim illo seculo anni Regum Iuda & Israel ita annotantur, ut scripsi possit, quando quisque Regum cæperit, & quot annos imperaverit, manifestum tamen est, quod quidam Reges cæperint Patribus suis & Gentibus, & Regni administrationem simul gerentibus, quemadmodum id collatio Regum Iuda & Israel evidenter ostendit, unde historiae simul cum Chronologia huius temporis turbarentur, si absque hoc numero Ezechielis esset. Hos autem eosdem 390. annos quomodo Sethus Calvisius dispergat, & ad sacram Scripturam, Regum Iuda & Israel historiam recensentem exigat, ne conjecturas lectori obtrudere videatur, id in capite citato prolixè videndum est. Nunc de initio horum 390. annorum, ubinam locorum in Scriptura id sumendum sit, inquiremus.]

Vbinam in Scriptura hi 390. anni peccatorum Israel, apud Ezechielem 4, c. indicati, exordiendi sunt?

Bucholzerus in Isag. Chronol. p. 11. cum Crenzhemio statuit, hos peccatorum Israel annos, non à morte Salomonis, & primo Rehabeami anno, quo decem Tribus ab hoc Rege defecerunt, & à Regno Iuda abscissæ sunt, sed triennio post numerando incipiendos esse, anno nempe quarto Rehabeami, quo defectio Israelis à Deo demum facta sit, ut liber 2. Paralipomenon 11. v. 18. testetur, *Israelitas adhuc tribus post distractionem Regni annis quæsiuisse Dominum Deum Israel, venisse in Ierusalem ad immolandum victimas suas coram Domino DEO Patrum suorum, & ambulavisse in viis David & Salomonis.* His autem non reputatis, non eosdem peccatorum Israelis annos statim à morte Salomonis, & distactione Regni inchoandos esse statuimus, ex hoc fundamento, quia iniquitates domûs Israel statim primo defecti-
onis anno plenis, quod agunt, velis eruperunt, cum non mediocria erant, quæ peccaverunt, ordinarium suum Magistratum per Rebellionem abdicando, Quæstorem ejusdem Adu-
ram, ad se missum lapidando, & recedendo à domo David usque ad captivitatem, in quam
à Sala-

à Salmanaſſare abducti ſunt, ut videre eſt 2. Paralip. c. 10. v. 18. 19. Quin ſtatim primo defectionis anno verum Dei cultum à Ierobeamo abrogatum, Sacerdotes & Levitas abjectos, & contra Sacerdotes excelforū, Dæmoniorū, vitulorumque, quos fecerat, conſtitutos fuiſſe, textus 2. Paralip. 11. v. 15. 16, expreſſe teſtatur, ut maximè de cunctis tribubus Iſrael fuerint, qui cor ſuum aliquandiu dederant, ut quærent Dominum Deum Iſrael. Quales adhuc dum ſub Achabo fuiſſe, Hiſtoria Eliæ teſtatur. Quod utique iniquitatis ſatis fuit, donec defectione à Deo Patrum ſuorum univerſalis ſubſequeretur. Ergò manente ipſius Bucholzeri & Crenthemi hypotheſi, hos annos 390. à defectione Iſraelis inchoandos eſſe, iidem à primo diſtracti Regni anno inchoandi ſunt, quia defectione à Rege & à Deo, uno & eodem anno fuit commiſſa.

CAP. X.

Alligatio Epocharum, quæ extra Scripturam poſitæ ſunt, ad annos Mundi, & earundem demonſtratio.

HActenus uſque ad ter miſimum, trecen-
teſimum

tesimum, sexagesimum annum, annos Mundi ex scriptura demonstravimus. Iam autem calculo in Scriptura desinente, quaeritur,

*Vnde petenda sit reliquorum annorum
Mundi demonstratio?*

Hæc quaestio apud Chronologos est valdè salebrosa & intricata. Quamvis enim negandum non sit, profanos Historicos, qui rerum historias à se descriptas ad certas Æras & Epochas. v. g. Nabonassaris, Olympiadum, annos Urbis conditæ, &c. exegerunt, ut fecerunt Ptolomæus in Almagesto, Censorinus, alii, magnum lumen adferre rebus Chronologicis; imò in numerandis annis pergere, ubi Scriptura desinit; quod singulari Dei providentiâ factum, rerum harum intelligens nemo non agnoscit; attamen si ad alligandos numeratos apud hos autores annos cum annis à condito mundo justâ serie continuandis, devenitur, dici vix potest, quantis difficultatibus historiarum Chronologiæ Studiosus impediatur, ad statuendum, quod apodicticè concludendum est; ob diversitatem sententiarum, quibus excellentissimi Astronomi, quorum calculus Chronologiæ anima est, inter se dissentiunt.

(Hic loci notandum est, nos non loqui de Chronologia in abstracto, quæ ex Scriptura usque ad Baptismum Christi sine profanorum Autorum adiminculo op-

lo optimè de monstrari potest; quippe quæ etiam captivitatæ Babylonicæ annos 70. ut & 70. Hebdomades post captivitatem usque ad Christum expressè definit: Quo respectu Dn. VVeinheimerus, Amicus meus charissimus, in *Salve Chronologico* p. 4. rectè scribit, ad has Epochas demonstrandas gentium historias non requiri; inquiens; *Numquid à tam illustribus & perspicuis oraculis confusa gentium historia mere vocabunt? Scripturas scrutari jubemur (præsertim in hoc negotio) non gentium lacunas &c.* Sed in concreto nobis sermonem esse de hoc studio, quatenus sacros numeros applicamus ad res gestas, & ex Chronologia facimus Canonem. Hic quia Scriptura in rebus gestis ad sacros numeros exigendis definit, haudquaquam inconsultò faciunt Chronologi, si Canonem ex profanis scriptoribus erigunt, & quantum possibile est, hos scripturæ numeros ad res gestas, ab his autoribus descriptas, imò res gestas ad hos numeros sacris exigunt.)

Quenam est ista sententiarum diversitas?

Non producemus *Funccium*, *Bucholzerum*, *Crentzhemium*, qui in hoc tricarū genere valdè sudant. Novissima inter Mathematicos lumina, *Illustris Scaliger*, *Clarissimus Mæstlinus*, Præceptor noster honoratissimus, *Calvisius* solertissimus, prodeāt, qui in medio termino, quo hanc alligationem demonstrare laborant, *ὅς δὲ πρὸς* distant, dum *Mæstlinus* in *Quæstionibus Chronol.* pag. 6. & seqq. Nabopolassarem Ptolomæi Nebucadnezarem Magnum scripturæ esse ait; *Scaliger* verò lib. 5. de

5. de emend. temp. pag. 217. 218. Nabopollas-
sarem Ptolomæi, Patrem Nebucadnezaris
Magni fuisse contendit: quam eandem cum
Scaligero sententiam *Sethus Calvisius* in *Isag.*
Chronolog. c. 30. 31. 32. magnâ severitate con-
firmat. Magna est utriusque, *Mæstlini* & *Cal-*
visi, asseverationis & refutationis concertatio;
dum uterque suis demonstrationibus nititur,
affirmando, quod alter refutat, & refutando,
quod alter affirmat. Quî igitur per Nebucad-
nezarem Magnum transitus ad annos Mundi,
post Scripturam ex Ptolomæo continandos,
certissimus & planissimus esse potest, si adhuc
sub iudice lis sit, per Nabopollasarem Pto-
lomæus intelligatne in *Almagesto* Nebucadne-
zaris patrem, an Nebucadnezarem Magnum
ipsum, patris filium?

(Non opis est nostræ, tantas componere lites; ut-
pote quibus religio est, esse Censoribus, nedum refu-
tatoribus virorum tantorum, ut maximè amica nobis
sit veritas. *Sethus Calvisius* in *Isag. Chronol.* c. 30. acri-
ùs invehitur in *Iohannem Funccium*, affirmantem,
quod Nebucadnezar Magnus sit idem cum Nabopol-
lassare Ptolomæi. *Iohannes Funcius*, inquit, ante an-
nos fere sexaginta *Chronologiam* edidit, in qua monstra-
torensus *Andream Osiandro*, novam, & Veteribus igno-
tam formulam excogitavit alligationis annorum Mundi,
ad annos *Æræ Christianæ* per annos *Nabonassaræos*. &c.
Et paulò post. Hoc (scilicet, *Osiandro*) Duce usus *Func-*
cius statuit, Nabopollasarem, & Nebucadnezarem es-
se unum & eundem, & cum in sacris literis quartus an-
nus

nus Iojakim concurrat cum primo Nebucadnezaris, & primus annus Nabopollassaris apud Ptolemaeum idem sit cum centesimo & vicesimo tertio Nabonassaris, concludit, quartum annum Iojakim etiam eundem esse cum centesimo & vicesimo tertio Nabonassaris, atque ita excidium populo Iudaico illatum anno decimo nono Nebucadnezaris incidere in annum 141. Nabonassaris, antecessisseque primum annum Aerae Christianae annis 607. Hanc autem rationem alligandi annos Mundi cum aera Christiana, Clavis. Moestlino non displicuisse, clarum est ex ejus Quaestione. Chronol. 1. ubi pag. 5. ita scribit: *Ad sequentia autem tempora (scilicet post Nebucadnezarem) progressus datur à Ptolomeo, qui lib. 5. c. 14. Almagesti scribit, Eclipsin Lunarem anno 5. hujus Nabachodonosaris, quem ipse Nabopollassarem vocat, observatam. Is autem annus, sicut calculus Astronomicus evincit, est annus 127. Nabonassari, siue Nabuchodonosori Magni annus est 123. annus Nabonassari, ejusque initium, secundum annos Aegyptiacos, quibus Ptolomaeus in suo Almagesto utitur, incidit in diem 27. Januarii, ante Christum natum 625. Viden, Lector, sententias è diametro oppositas? praesertim Calvinium severissimè in Funccium, tum temporis optimam intentione glaiem, quod ajunt, primam non fingendi, sed veritatem indagandi studio, in hac sententia frangentem? Nostrium est, qui de Chronologicis hic loci non ex professo, sed tantum ὥς περὶ τῶν προλεγομένων Historiarum agimus, hanc controversiam committere ingeniiis ex professo talia tractantibus, in quibus Clavis. Dn. Hainlinum numeramus, qui inter alia multa commata Chronologica, etiam hanc intricatam quaestionem de connexionione temporum Sacrorum cum Exoticis, Olympiadum, Annorum Nabonassaris &c. in sua Clave sacrorum temporum. pag. 19. expediendi promissionem fecit.)*

Ergone nihil certi de hac annorum Exoticorum ad annos Mundi alligatione definiri potest?

Tutissimus ibit Chronologiæ Studiosus, si, donec majorum capax erit, præsupponat, quæ suprâ in definitione Ærarum Nabonassaris, Olympiadum, & annorum Romæ conditæ dicta sunt, ceu προαποδεδειγμένα; Nempe, incidere Nabonassaris Æram in annum Mundi 3203. Olympiadum in annum Mundi 3174. Urbis conditæ in annum 3198. ex quibus facile colliget, calculum Scripturæ aliquandiu decurrere cum his Æris, donec is anno Mundi 3360. expirat; verum Nabonassaris Æram decurrere cum hoc Scripturæ calculo annos 157. Olympiadum 186. Urbis conditæ 162. annos, qui anni sponte ad annum Mundi 3360. alios que annos Mundi hoc pacto se alligant, quæ alligatio veterum vestigia exactè premit, puta Clementis Alexandrini, qui stromate primo ait; *Hierosolymam everfam esse Olympiade quadragesimâ septimâ*, & Eusebii, qui *eiusdem Olympiadis annum definitum nempe secundum*, exprimit; quam Sethus Calvitijs tam argumentis, asseveranter adstrictis, quàm autoritate præstantissimorum Chronologorum, quos Clemens & Eusebius secuti sunt, in Isag. Chronol. 33. confirmat.

(Alligationem ergo harum Epocharum, Nabonassaris, Olympiadum, & Urbis conditæ, quæ post Spirituam

turam

turam continuandæ Chronologiæ fundamentum sunt, definimus; modum autem alligationis, & viam, tanquam altioris indaginis, in medio relinquimus, qui ex Chronologis, rationem temporum ex professo tractantibus, accuratè petendus est)

Quomodo demonstratur Epocham numero octava, incipiens à captivitate Babylonica, ad eiusdem finem, continens in se 70. annos, & desinens in annum Mundi 3419.?

Scriptura quidem hanc Epocham definit tanto tempore duraturam, ut videre est Ier. 25. v. 12. Daniele. 9. v. 2. sed exactam in Canone, puta ad res gestas applicato, non demonstrat. Constituto autem initio 70. annorum captivitatis sub Iechonia capto, anno Mundi 3349. & præsuppositis alligationibus Nabonassaris, Olympiadum, & Urbis conditæ Aerarum cum annis Mundi, in quos incidunt, facilis erit 70. horum annorum supputatio, nempe incidere eorum initium in annū Mundi 3349. Quo primus captivitatis Babylonice, in Iechonia capto, lapis positus est, & desinere anno Mundi 3419. quo Iudæi, concessâ sibi à Cyro potestate, in Patriam redeundi, iter ingressi sunt, homines numero 42360. servis exceptis, cui anno respondet annus 217. Nabonassari ; 246. Olympiadicus ; 223. urbis conditæ.

(Confer cum his Clariss. Mæstlini Quæstionem
F2 Chro-

Chronologicam secundam, expressè de hac Epochâ agentem, nempe *sub quibus Regibus Babyloniorum, seu Assyriorum, populus Iudaicus 70 annos captivus fuerit detentus, & quamdiu quisque eorum regnâverit, usque ad Cyrum, qui Monarchiam Assyriorum ad Persas transtulit*, à pag. 15. ad pag. 30. Vbi quidem Mœstlinus à Calvisio discrepat, incipiendo captivitatis annos 70. à desolatione Templi, quos Calvisius à Iechonia capto incipit; argumenta, quæ uterque producit, momentosa sunt, altiori indagini relinquenda. Confer etiam D. VVeinheimerum paulò ab hac sententia discrepantem, facilè tamen, diverso respectu habito conciliandum, pag. 16. 17. Salv. Chronol.)

Quomodo demonstratur Epochâ nona, sub Cyro incipiens, & 110. annos usque in annum Darii Nothi secundum continuans?

Hæc Epochâ demonstratur ex Regum Persarum successione, & Regiminum annis. Cyrus enim, primus Persarum Rex, regnavit annos 30. Cambyfes, ejus filius, annos 7. Interregnum falsi Smerdis 7. Mensium, vulgò ad Cambyfis septem annos refertur, ut Cambyfis anni octo numerentur. Darius Hytaspis 36. annos; Xerxes, qui in sacris literis Ahasverus est, 21. annos, Artaxerxes Longimanus 41. annos Darius Nothus 19. annos. Hinc Artaxerxes Mnemon 43. annos. Ochus 23. annos, Arses 3. annos. Darius Codomanus 6. annos. Ex Cyri igitur Regiminis aliquo annorum justo initio sumpto. facilis est hujus Epochæ demonstratio.

Vbi:

*Ubinam in Regiminis Cyri annis initium
huius nonæ Epochæ, post Captivitatem Ba-
bylonicam, ad initium 70. Hebdoma-
dum, sumendum est?*

In vicesimo nono ejusdem Imperii anno
incipiente; quod ita demonstramus, 1. Quia
ejusdem Imperii anno vigesimo octavo 70.
anni Captivitatis Babylonice desierunt, id
quod ex demonstratâ Epochâ præcedenti spõ-
te sequitur.

(Præsupposito enim, Iechoniæ transmigrationis an-
num, qui in annum Mundi 3350. currentem incidit,
annum primum captivitatis Babylonice & esse, & in
Scriptura vocari, dispersio annorum hujus Epochæ per
devastationem Templi, in annum 19 Imperii Nebu-
cadnezaris, & initium Regiminis Cyri, omnium Histo-
ricorum & Chronologorum consensu, in annum 1.
Olympiadis 55. Mundi verò 3391. incidentis, usque ad
annum 2. Darii Nothi, facilima est,)

2. Quia ab hoc eodem anno secundo Darii
Nothi 70. Hebdomades Danielis incipiunt,
uti mox ad oculum demonstrabimus. Ergò
constituto alicujus Epochæ principio & fine
certo, de annorum ejusdem decursu dubium
nullum esse potest.

(Confer, quæ Calvisius in Hag. Chronol. c. 42. cir-
cumspectè disputat in dubio decidendo, quod ex di-
stantia annorum 112. ab anno 29. Imperii Cyri, usque
ad annum 2. Darii Nothi moveri potest. Ex hac enim
disputatione multa, quæ ad elucidandam hanc Epo-
cham

cham faciunt, colligi possunt, præsertim quod ad initium Cyri attinet, de quo Calvinus l. c. pag. 110. ita scribit: *Nequaquam primus annus Cyri, quemadmodum in sacra Scriptura appellatur, intelligi potest primus annus Monarchiæ Cyri, cujus terminus certus ex nulla historia dari potest; sed fuit Consensus populi Iudaici, qui gratam memoriam liberationis huius ex captivitate Babylonica, & restitutionis in antiquam Patriam ad posteris propagare volebant, hanc institutâ Epochâ, quâ in posterum in temporibus numerandis uterentur, &c.* Et paulo post: *Putabant, hoc edictum Cyri illud esse, de quo Verba Danielis intelligi deberent, & a quo numerandi essent anni 490. septuaginta Danielis Hebdomadum. Verum postea cum hoc edictum irritum fieret, Epocham hanc etiam repudiarunt, &c.* Et paulo post: *Omnibus peractis, & provinciis Regni ordinatis & constitutis, Cyrus Babylonem reversus jure potuit dicere: Dominus Deus cæli dedit mihi omnia Regna terræ, id quod non, nisi circa finem sui Imperii accidere potuit, &c.* Hinc à vicefimo nono anno ejus Imperii initium præsentis Epochæ.)

*Quomodo demonstratur decima Epochâ,
nempe 70. Danielis Hebdoma
dum?*

Hanc Epocham demonstrant verba Vaticinii Danielis c. 9. v. 24. quorum 1. propositio hæc est: *Septuaginta Hebdomades determinatæ, sive decise sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam.* Ex his verbis invictè concluditur, Excidio populi Iudaici, & urbis sanctæ, has hebdomades 70. finitum iri. Quo-
modo

modo enim alioquin *decisa*, hoc est, mensura hujus temporis determinati esse potuissent? Cui sensui 2. non repugnat, quasi in morte & passione Christi hæ hebdomades exspiraverint, quia subjungitur, *ut consummetur pravaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur Iustitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & ungatur Sanctus Sanctorum, &c.* hisdem enim verbis concludi posset, quod etiam hinc, cum Christus unctus fuit, hæ 70. hebdomades exspiraverint; atqui statim in conceptione unctus fuit: Ergo statim in conceptione finitas fuisse has hebdomadas, consequens esset, quod itidem absurdum est. Ex quo sensus emergit, durantibus adhuc septem annis illis, consummatum iri pravaricationem, finemque accepturum esse peccatum, deletumque iri iniquitatem, adductumque justitiam sempiternam, &c. ac proinde Sanctum Sanctorum, hoc est, promissum Messiam, post illius temporis decursum non amplius expectandum esse. Subjungit v. 26. *& civitatem & sanctuarium dissipabit populus cum Duce venturo: Et finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio;* Quid apertius hoc sensu, quem attendimus? nempe Excidio Urbis Hierosolymæ, & interitu populi Iudæici, has 70. hebdomadas, numerando ab egressu sermonis, hoc est, Edicti Darii, ut supra c. 5.

hoc ipso libello monstravimus, finitum iri ?
 Quæ omnia Christus expressè confirmat, cùm
 in vaticinio de interitu Urbis Matth. 24. v. 15.
 daniellem de abominatione desolationis, stan-
 tem in Sancto loco, allegat, & Luc. 21. v. 20.
 addit, *dies ultionis hos esse, ut impleantur omnia,*
quæ scripta sunt. Hinc resolutis 70. Hebdoma-
 dibus in annos 490. communes, exactissima
 annorum Mundi cum hoc calculo convenien-
 tia. Vespasianus enim, fatalis hujus Belli Dux,
 à Nerone in Iudæam missus, atrocissimo bello
 Iudæos afflixit, anno Christi 68. qui fuit Mun-
 di 4017. & post biennium Hierosolymâ ex-
 pugnata, & solo æquatâ, Iudæos ferè omnes
 per Titum trucidavit. Subductis igitur annis
 490. (tot enim 70. hebdomades Danielis fa-
 ciunt) ab annis Mundi 4017. remanent anni
 3527. Qui annus est ipse annus Darii Nothi,
 Regis Persarum secundus, medii inter Artaxerxes duos, Longimanum Patrem, & Mne-
 monem filium.

(Hoc calculo diversissimas de initio & fine 70. heb-
 domadum Danielis sententias tolli putamus; dum
 quidam earum initium in primo Edicto Cyri; quidam
 in anno secundo Darii Histaspis; quidam in anno sep-
 timo Artaxerxis Longimani, quidam in vicesimo ejus-
 dem quærunt; Finem verò earundem statuunt qui-
 dam in profanatione Templi Antiochianâ, quidam in
 captâ Hierosolymâ à Pompeio, quidam in eâdem ab
 Herode occupatâ, quidam in Passione & morte Christi,
 qui-

quidam in Morte Agrippæ Regis. Sed, uti probatum, hic noster Calculus nervum Danielis, in determinati-
one harum hebdomadum quàm proximè tangit & in-
cidit. Pulchrè etiam Dn. *VVeinheimerus* de hoc nodo
disputat in *Salve Chronologico* pag. 20. 21. Confer ta-
men Dn. *Hainlini* Calculum Mysticum, in Clavis sa-
crorum temporum Heptade 3. pag. 14. 15. 16. juxta cu-
jus supputationem 62. hebdomas mirandâ harmoniâ
incidit in ipsum annum passionis & mortis Christi,
planè ex vaticinio Angeli Dan. 9. v. 16. quam 62. heb-
domadem ad annum mortis Christi aptare, hætenus
omnibus Chronologis impossibile fuit.)

CAP. XI.

De Consensu & Dissensu
Chronologorum.

*Consentiuntne Chronologi in assignandis
annis Mundi ad res gestas in
Historiis?*

PAUCISSIMI sunt, inquit Calvisius, in Isag.
Chronol. c. 27. pag. 160. qui inter se consen-
tiunt. Plerique suas opiniones sequuntur, & diver-
sos à condito Mundo annos statuunt, quibus Chri-
stum Θεάν Υἱον τον natum esse contendunt. *Frideri-
cus Husmannus* (inquit porro) in Epistola ad
Electorem Palatinum quadraginta Chronologo-
rum opiniones, de primo anno Æræ Christianæ,
ad annos Mundi applicando, recenset. & *Hainli-
nus* in Sole Temp. fol. 83. *D. Mæstlinus*, qui

omne ferè tempus, ut in reliquo Mathematico, ita etiam in Chronologico Studio felicissimè consumsit, de Temporis à Mundi Creatione ad Natalem Christi elapsi summa 132. discrepantes Chronologorum sententias, vel opiniones potius recenset, quas partim ipse apud illos legerit, partim ab aliis allegatas viderit.

Vnde orta sunt tot sententiarum in Chronologicis divortia?

Causæ plures sunt, quarum aliquot, ad iudicium dirigendum, afferemus.

Prima Causa est diversitas interpretationis quorundam locorum Scripturæ, dum alii eos aliter intelligunt, & numeros annorum inde diversimodè computant, ex quo non potest non sequi calculi, in supputandis annis Mundi, diversitas.

[Hoc certitudini scripturæ propterea non præjudicat, ut dicere fas sit, ob hanc diversitatem interpretationis sacram Scripturam plus certitudinis non habere, quam habeat corpus Iuris Civilis; quæ petulans Scripturæ diminutio non sine sacrilegâ profanitate, haud rarò in medium afferri solet. Neque enim Luci imputandum est, sed vitio oculorum, si Myopes illam non rectè intuentur, aut in obscuris cæcutiunt.]

Secunda Causa est diversitas appellationum, quibus Assyriorum, Persarum, & Ægyptiorum Principes apud auctores appellantur, verbi gratiâ, dum disputatur, an Salmanassar sit Nabonasser?

nassar? Nebucadnezar Nabopollassar? Xerxes Ahasverus? & quæ sunt sexcenta in hunc modum alia. Quæ igitur Chronologi sibi invicem consent, si errore ob diversa nomina in Assyriorum, & Persarum Regum personis commisso, ad eosdem rationem temporum in sacris & profanis literis exigunt?

(Frequens est hæc apud Græcos & Latinos Autores in nominibus propriis hallucinatio aut inversio, v. g. Qui alibi *Flaccus*, alibi *Potitus*, referente Livio, vocatur Qui in columnis triumphalibus *Numerius Fabius*, à Cassiodoro *Marcus Fabius* dicitur: Quæ Suetonio *Liſilla*, Tacito in stemmate Augusti *Iulia est*. Imperator, qui in Britannia purpuram induit, Historicis est *Clemens Maximus*; atqui in nummis ejus *Magnus Maximus* inscriptus. Uxor Stephani, Regis Angliæ, in Annalibus Anglicis *Matildis* dicta, in Historia Francica, teste Tilio, *Coalda & Graholdis* appellatur; Vide dissertat. de succèssionibus &c. Georg. Ludov. Lindenspûr in Epist. dedic. Quid igitur mirum, si antiquissima, & à nostris seculis remotissima nomina apud Autores variant, & inde hallucinatio in computandis temporibus oriatur?)

Tertia Causa est, quòd Græci & Latini Scriptores Hebræorum atque Ægyptiorum linguas non intelligebant, & Antiquitates eorum nesciebant. Hinc ille Eusebianus error, qui, ut paulò suprà dictum est, Septuaginta Interpretes secutus, ducentos ac mille amplius annos, quàm Hebræi, complexus est ab orbe condito, ad usque Christum natum.

Quarta

Quarta Causa est Ærarum diversitas, dum Græci annos incipiebant ab æstivo Solstitio, Latini ab Hyberno, alii à Sectione vernâ, Arabes ab ingressu Solis in Leonem; Chaldæi, Persæ, Indi, Ægypti, Hebræi, ab autumno: ex qua diversitate non exigua perplexitas introducta est.

Quinta Causa est, quòd Ægyptii, Persæ, & Hebræi certam Epocham, seu radicem temporum non haberent, sed Regum ætatibus tempora definirent, dissolutiùs, quàm Græci, qui Olympiadibus, & Latini, qui ab Urbe conditâ tempora numerabant: Christiani quoque ferò, nempe, Anno Christi sexcentesimo vel tandem à Christo nato, Arabes verò, sive Turcæ ab Hegira, hoc est, expeditione Mahumedis, anno circiter 592. incipiente, ordiebantur.

Sexta Causa, & ea quidem insignis erat, quòd Solis ac Lunæ cursus satis diu à multis Scriptoribus ignorabatur, in quo licet omnis antiquitas se valde torserit, efficere tamen non potuit, ut certam annorum ac mensium rationem haberemus: sicut nec ipse annus noster Julianus ad unguem, ut suprâ dictum, exactus est, ut quo currente æstivæ feriæ paulatim ad hybernos menses regrediuntur.

(Certè valde plausibile est argumentum, quòd Dn. Hainlinus pro annis suis mysticis in Sole Temporum ex hac Causa neçtit; vitiosissimum esse, Anni vitiosam formam Anno à DEO instituto tribuere; sicut omnes

Annorum Cæcilium forma, quatenus motum Cæli sequuntur, verum perfecte nunquam assequuntur, vitiosa sunt; Quod Argumentum eò plausibilibus est, quò lentius M. Dorncrelius ejus nervum incidere videtur.)

Septima Causa est indefinita passim annorum numeratio, non expresso, intelligantur ne anni currentes, an completi & exacti: quæ determinationis omisso in collectione annorum calculum non rarò notabiliter discriminat.

*Ergone nulla inter has Chronologorum
ἀντιλογίας conciliatio institui
potest?*

Vbi adest vitiligandi pruritus, ibi multa ad incudem revocari, & ubinam differentia & dissensionis causæ lateant, quasi digito monstrari possunt, quo demonstrato, conciliatio faciliore est.

*Quæso, exhibe mihi specimen huiusmodi
diversitatum Demonstrationis &
Conciliationis inter Chronologos?*

Quinque conferemus Chronologos in præcipuis Epochis, Funccium, Bucholzerum & Crëthemium, qui duo posteriores ob consensum ferè ubique pro uno stant. Mæstlinum item & Calvinium, ad oculum monstraturi, undenam diversitatis eorum calculi causæ extiterint.

Præ-

Præcipuarum Epocharum ex Funccio, Buchholzero, Crenzhemio, Mæstlinio, & Calvisio collatio & ratio.

Ab initio Mundi ad Diluvium sunt anni,

Ratio diversitatis est : *Funccius*, *Buchholzer* & *Crenzhemius*, numerant annum Diluvii currentem, *Mæstlinus* & *Calvisius* annos ante Diluvium cōpletos.

A Diluvio ad Nativitatem Abrahamæ concordant.

Et tamen si quæ suprâ de Abrahamo 130. anno Tharæ nato, attulimus, firma sunt, adhuc 60. anni huic Epochæ

<i>Func- cius.</i>	<i>Buch- olze- rius</i>	<i>Mæst- linus.</i>	<i>Calvis- ius.</i>
	<i>Cren- zhe- mius.</i>		

1657.

1657.

1656.

1656.

292.

292.

291.

291.

ad-

addendi sunt, &
hæc Epocha hoc
modo contineret
annos 352.

Ab initio Mundi
hucusque

Ratio diversita-
tis est, quia Gen. ii.
v. 11. habetur, *Sem-
genuisse Arphachsad
biennio post diluviũ;*
Funcius bienniũ
istud numerare in-
cipit A. M. 1658.
tanquam à fine Di-
luvii, reliqui ab ini-
tio Diluvii.

A nativitate A-
brahæ ad usq; Exi-
tum ex Ægypto.

Unde à Mundo
condito hucusque.

Hinc addũt *Func-
cius & Bucholzerus*
ad A. M. 1950. sal-
tem annos 504. cõ-
pletos; unde cum
reliquis coincidũt.

Ab Exitu ex Æ-

*Func-
cius.*

*Buch.
Crẽz.*

*Mæst.
linus.*

*Calvẽ
sius.*

1950.

1949.

1984.

1948.

505.

505.

505.

505.

2454.

2454.

2453 $\frac{1}{2}$

2453

gypto

gypto ad Templū
Salomonis inceptū
sunt anni 480. i.
Reg. 6. v. 1. expres-
si ab omnib⁹ Chro-
nologis hactenus
observati. *Mæstli-*
nus autem ponit
592. Unde ab initio
M. hucusq; Anni

Func.
civis.

Buch.
Créz.

Mæst-
linus.

Calci-
sus.

2934

2934

3045

2933

Hic *Mæstlinus* à
reliquis ferè 112. an-
nis differt, & annos
istos 480. numeran-
dos esse dicit ab eo
tempore, quo Tri-
bus Dan tandem si-
bi assignatâ terrâ
potita est, quod fa-
ctum est A. M. 2565.
quo anno demum
Exitus ex Ægypto
verè finitus sit. Vide
Tabul. ejus Chro-
nol. pag. 12.

Dispersio anno-
rum 480.

Commorati sunt

Isra-

Israelitæ in deserto
40. annis.

Func-
cius.

Buch.
Créz.

Mæst-
linus.

Calvi-
sus.

Iosuz regimen
ad divisam terram
continet 6. annos.
ex ætate Caleb. Ios.
14. collectos.

Gubernatio Iu-
dicum ad Samue-
lem exclus. ut ex A-
ctis 13. v. 10 pater,
continet annos 350

Hic, ut anni sibi
constent, simul an-
ni Tyrannorum in
lib. Iudicum, qui
populum afflixerunt,
includendi sunt annis subsecu-
torum Iudicum,
quod in *Mæstlino*
non fuit observa-
tum, qui annos ser-
vitutis, annis cujus-
vis Iudicis connu-
meravit. Unde à di-
visione terræ usque
ad Samuel 4. 61, an-
nos cōgessit, quod

est contra textum
Act. 13. v. 20. Regi-
men Samuelis, cui
inclusum est regnū
Saulis, Act. 13. v. 21.
in se continet an-
nos 40.

Regnum Davi-
dis, 1. Reg. 2. v. 11.
annos 40. conti-
nens.

Salomon cœpit
ædificare Templū
anno quarto Regni

Hinc summa
480. annorum, qui
fuerunt demon-
strandi.

A fundamento
Templi Salomo-
nis, ad regnum His-
kiæ.

A Regno His-
kiæ, usque ad de-
solationem Tem-
pli.

Stetit ergo Tem-
plum.

Horum annorū

*Func-
tus.*

*Buch-
Cren.*

*Mæst-
linus.*

*Calvi-
sinus.*

283.

293.

292 $\frac{1}{2}$

289.

139.

138.

135.

138.

422.

431.

427 $\frac{1}{2}$

427.

diver-

diversitas, præterquam quòd *Funcius* 11. annos Interregni inter Amaziam, & ejus filium Ufiam planè omisit unde ipse à reliquis multum discrepat, est nulla alia, quàm quod anni Regum Iuda & Israel nunc pro completis, nunc pro currentibus habentur. In specie in annis ab Hiskia ad desolationem Templi, *Mæstlinus* ideò à reliquis discordat quia aliquoties unius Regis ultimū, & subsequentis primum annum pro uno posuit, in supputatione reliquis accuratior.

Hinc à M. condito ad desolationem Templi. . . .

Calvisij calculus

Funcius.

Buch. Créz.

Mæstlinus.

Calvisius.

3356.

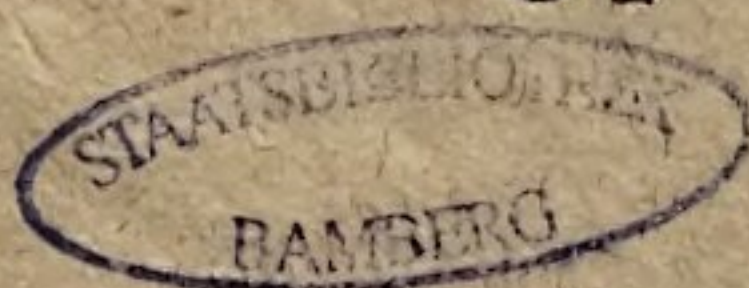
3356.

3472½

3360.

G 2

proce-

captiviratis in desolatione Templi; hinc præter *Mæstlinum*, numerant à Cyro per subsequētes Reges Persicos usque ad septimū annum Artaxerxis Longimani, quo anno (ex Esdr. 7. v. 8. & seqq.) Esdras magno comitatu Sacerdotum & Plebis, plenóque Regis mandato, Politiā restaurandi instructus, ex Babel Hierosolymam rediit. Hinc illi ordiuntur 70. Danielis Hebdomades, in hoc uno differētes, quòd *Funccius* Cyro 8. annos tribuit in Monarchiā, reliqui saltem annos septem. *Mæstlinus* verò progreditur usque ad 2. annum Darii no-

*Funccius.**Buch. Crēz.**Mæstlinus.**Calvisius.*

	<i>Funccius.</i>	<i>Buch. Crēz.</i>	<i>Mæstlinus.</i>	<i>Calvisius.</i>
thi, quo anno Templum perfectum, & celeberrimū istud Pascha Eſdr. 6. v. 15 celebratū fuit. Hinc 70. hebdomadam initium, quod operosè probat in Quæst. Chronol. 8. p. 82. <i>Calvisius</i> orditur captivitatem sub Iechonia: hinc ejus calculus 11. annis in hac Epochâ ditior. <i>Ergò:</i> Ab initio Mundi ad initium 70. Hebdomadam Danielis numeratur aſſi Quemadmodū autem de initio 70. hebdomadam inter Chronologos diverſitas eſt, ita etiam de earundem fine conveniri non poteſt. <i>Funccius, Buchol-</i>				
	3506.	3514.	3659.	3529.

zerus, Crenzhemius
ponunt finem in an-
num passionis &
mortis Christi, qui
est Annus Mundi. .

Func.
cius.

Buch.
Crēz

Mæst-
linus.

Calvi-
sius.

3926.

4004.

4112 $\frac{1}{2}$

Deinde subtra-
hit *Funcius* annos
ætatis Christi 33.
completos, *Buchol-*
zerus autem & *Cren-*
zhemius demunt
annos 34. currentes
hinc annus N. Chri-
sti à Mundo condi-
to. . . .

3963.

3970.

Mæstlinus & *Cal-*
visius finem 70. he-
bdomadam collo-
cant in ultimum
Excidium Hiero-
solymæ, quod inci-
dit in annum Mun-
di, juxta *Mæstlinū*. . . .

...

...

4149.

Juxta *Calvisium*
verò in A. M. . . .

...

...

...

4019.

Diversitatis ra-
tio inter hos am-
bos, ex superiori-
bus colligi potest.

[Hoc, de diversitate Chronologorum argummen-
tum, pluribus exemplis demonstrari posset, præser-
tim quod ad deductionem annorum 70. captivitatis
per Reges Babylonios, annorum 490. 70. hebdoma-
dibus Dan. 9. designatorum, per Monarchias Persa-
rum, Græcorum, & initia Monarchiæ Romanæ, attinet:
sed hac materiâ præer mentem sub calamo crescen-
te, his, quæ de Chronologia per modum Prolegome-
norum historicarum Institutionum dicta sunt, con-
tenti acquiescemus.]

CAP. XII.

De Geographiâ, Astronomiâ, & Arith-
meticâ, insignibus adjumentis Historico,
& fundamentis, Chronologo ne-
cessariis.

*Suprà cap. 4. dictum est, ad Adiuncta hi-
storiarum pertinere etiam consideratio-
nem locorum Geographicam, & funda-
mentum temporum Astronomicum, cum
supputationis arte Arithmeticâ: Queritur
ergò, cur Geographia referatur
ad historiam?*

Geographia est quasi memoria localis le-
ctionis historicæ, si attendatur, quid
quolibet in loco sit factum, aut gestum,
v. g. in Europa, Africa, Asia, America, terra
marique; in harum partium Mundi subdivi-
sis

sis regionibus, provinciis, principatibus, ducibus, v. g. in Europæ nationibus, regnis, Germania, Italia, Gallia, Hispania, Anglia, Scotia, Dania, Suecia, Bohemia, Hungaria, &c, et ita deinceps. Harum orbis partium, nationum, regnorum, &c. situs ignorare, est causa confusionis historicæ, quæ ingenium obtundit, memoriam confundit.

[Hinc mapparum Geographicarum delineatio, in quibus si quis historiarum Lector domi est, ubique terrarum est, peragrans animo universum Orbem, quæ peregrinatio uti jucundissima est, ita etiam tutissima, & extra omnem teli jactum posita, ubi vis in portu navigans, nusquam, etiam inter Scyllam & Charybden, naufragium passura. Et quidem multò jucundior atque utilior, si lectionem historicæ comitetur Geographorum Lectio, inter quos *Atlas Major* quasi Macrocosmus est, quem compendiographi in Microcosmum contraxere, ut e. g. *philippus Cluverius* vi. libris Introductionis in universam Geographiam tam veterem, quam novam, egregium specimen abbreviationis præstitit, Et *Bucelinus* suo Nucleo non inconcinnes pagellas Geographicas, rudiori licet lineâ expressas, nuper appendit.]

2. Geographia est quasi index & manu-ductio lectionis historiarum rectè instituendæ. Sicut enim in hujus cognitione primò universalis Tabula animo comprehendenda est, ab universali deinceps ad particulares procedendo: sic etiam historiarum lectione prius universalis rerum gestarum tractus percurren-

dus est, tum demum particularis historię dispositio instituenda.

[Bodinus de hoc puncto copiosè differit in Method. Histor. cap. 24. 25. monstrans, quomodo primò omnium Cosmographia concipienda, & mundi totius imago brevi tabulâ comprehensa, sub aspectum collocanda sit. *Orbem terræ*, inquit, *pingui Minerva* à primū in quatuor, aut quinque partes, in Europam scilicet, *Asiam*, *Africam*, *Americam*, & *Australem terram* parti, earūque situs inter se, & cum cœli facie conferre: tum eam terræ partem, quæ temperantior est, & populorum nobilitate clarior, puta, *Europam* in *Hispaniam*, *Galliam*, *Italiam*, &c. necesse est. A Geographia Progreditur Bodinus ad Chronographiam, à Chronographia, ad Topographiam, &c.

3. Quid multis? Annon pleręque res gestę à subjectis locis, in quibus gestę sunt, descriptę, apud Autores inveniuntur? Quid sunt ista Epitheta præliorum *Cannensis*, *Pharsalici*, *Actiaci*, &c. aliud, quàm intenti digiti ad Geographiam, ut oculos aperiāmus, ubinam locorum ejusmodi res magnę in orbe gestę sint? Ex quo cōsequens est, quòd loca priùs obscurissima, magnitudine gestorum clarissima fiant, et ipsa Bethlehem, ob natalem Salvatoris, nequaquam minima, sed præclarissima in millibus Iuda, hoc est, toto orbe terrarum, ubi nomen Iesu in corde credentium est, habeatur. Quod pluribus, quàm mille exemplis demonstrari posset.

(Hujus)

[Huius, scil. Geographiæ, inquit Bodinus, tanta est cū Historia cognatio & affinitas, ut altera alterutrius pars esse videatur. Et Scytharum, Indorum, Aethiopum, Americorum, historias a Geographis duntaxat hausimus & expressimus. Præter hæc Historici Geographicis descriptionibus utuntur, & Historici terrarum regiones semper describunt, ut si ars ulla Historico necessaria sit, profecto Geographia summe necessaria videatur. Bodinus in Meth. Histor. c. 2. p. 23. 24.]

Res plana est de Geographiâ: de Astronomiâ etiam per velim scire, cur illa futuro Historico necessaria sit?

1. Necessaria est Astronomia Historico propter Geographiam, dum habitudinem cœlestium corporum ad hæc elementaria demonstrat, climata mundi ostendit, longitudinem & latitudinem terræ per circulos maximos, eorundemque gradus metitur, & Poli altitudinem, depressionemve exactè docet: Quæ omnia Iudicium, in æstimandis rerum gestarum locis, mirum in modum dirigunt.

2. Necessaria etiam est propter cognitionē temporum, de qua hætenus in Chronologicis quæstionibus egimus. Neque quid sit dies, nec quid mensis, nec quid annus, nec quid cycclus Solis, nec quid Lunæ, nec quid hoc, vel illud punctum Zodiaci, v. gr. æquinoctium vernum, aut autumnale, Solstitium æstivum,
aut

aut brumale, nec quid Eclipsis, & quæ sunt sexcenta alia, ex fundamento intelligi potest, Astronomiæ fundamentis non intellectis. Quintemporis Politici mensuram esse tempus Astronomicum, ex superioribus satis est manifestum. Quomodo autem de tempore Astronomico judicabit, qui quid Astronomia sit, non intelligit?

[Hinc Bodinus Iudæos, tempora Danielis depravantes, etiam orbium cœlestium motu refutandos esse, dicit, quippe cujus certa radix est, ut inquit, apud Ptolomæum in libris magnæ constructionis à Nabonassaris dominatu. Unde Astrologi, cum nihil habeant in suis Observationibus antiquius, incipere consueverunt: Hoc igitur animadversione dignum est, quod ex illâ motuum radice universi temporis ordo ac ratio pulcherrimè congruit Hebræis, Chaldaeis, Grecis ac Latinis, &c. in Meth. Hist. c. 8. p. 477 Adhuc prescius Sethus Calvis. in Isag. Chron. proœmio pag. 2. Hisce difficultatibus (puta τῆς ἀντιλογίας in Chronologicis) se implicarunt plerique, quod Chronologiam ex historia tantum deducendam arbitrarentur, cum potius Chronologia ad Astronomiam pertineat, quæ per se temporum rationem, dimensionem & articulos tractat, suisque partibus digerit, & deinde, ut earundem meminisse possimus, easdem rerum gestarum exemplis illustrat, &c. Et c. i. pag. 4. Cum itaque manifestum sit, Chronologiæ fundamenta ex solâ Astronomia peti, consecrarium est, Chronologiam ab aliquo rectè tractari non posse, qui sit Astronomia imperitus, &c. Ex quo Astronomiæ doctrinæ dignitas, necessitas, & utilitas est concludenda.]

Ergo nemo potest esse Historicus, qui non est exactus Astronomus?

Distin-

Distingucndum est inter *Esse, benè esse, & absolute, five perfecte esse. 1. Esse* quidem potest Historicus, quàmvis non sit Astronomus, intuitu momentorum, quæ tractantur ab Historicis, sepositâ disputatione temporum: Quales Historici inveniuntur etiam apud illiteratos. Ut his sua relinquenda est laus & existimatio; sic etiam sua laude non defraudandi sunt, qui 2. *Benè sunt Historici*, ut qui res in Historia extantes, non tantùm ad tempora applicant, sed ipsa tempora inter se discernunt, Epochas, Æras, & annorum rationes intelligunt, & quali quali solertiâ in tempore Politico ad tempus Astronomicum examinando, sunt versati. 3. Omnium verò maximi sunt faciendi, qui *sunt absolute Historici*, & à sole Historiarum ac Temporum perfecte candent; quales sunt, qui in Astronomico calculo sunt exquisiti, in tabulis, ad tempus Astronomicum cognoscendum necessariis, exercitati, in rebusque historicis per multitudinem lectionis profundi; tales erant *Ioseph Scaliger, Mæstlinus, Keplerus, Calvisius, &c.* Nostro a. tempore *Hainlinus, Franckenbergerus*, alii.

Restat, ut aliquid dicatur de Arithmetica; Quidnam illi commercii est cum Historia?

Propter supputationem temporum per-
mul-

multum. *Arithmetica enim*, inquit Philosoph. lib. 1. *Phyficorum*, *omnes Mathematicas scientias precedit*; & cum primis *Astronomiæ*, omnisque calculi baculus est indissociabilis, ad minutissima usque, tantum non ad atoma, aut dividenda, aut multiplicanda, aut subtrahenda, aut consummanda, processum faciens, ut animal citius sine pedibus currere, quàm Chronologum tempora sine *Arithmetica* supputare, aut *Astronomum* siderum motus, sine exquisita numerorum scientia examinare diceret: quod v. gr. in sexagesimis multiplicandis, aut dividendis, in extractione Radicis quadratæ, in numeris Logisticis, & in summa nuspiam non ad oculum demonstrari posset.

[Igitur non intempestivè mirari subit, *Arithmetice* ferè nuspiam in Scholarum palæstris rationem haberi, Iuventutemque in hac disciplinâ negligi, quæ Disciplinarum Mathematicarum exactissima mensura, regula, & maximè necessarium adminiculum est.]

CAP. XIII.

De Utilitate, hoc est, de Effectu, & usufructu Historiarum.

Quisnam est usufructus Historiarum?

Historiarum usus est inæstimabilis, Prodest

dest enim lectio earundem OMNIBUS, IN
OMNIBUS, AD OMNIA.

[Hujus Canonis nemo oculatior commentator est
Diodoro Siculo, statim in primordio operis; cujus ver-
ba dignissima sunt, ut ferè integra huc transcribantur.
Magnas, inquit, gratias τοῖς τὰς κοινὰς ἱστορίας πρᾶ-
γματισταμένοις, hoc est, publicas historias molientibus
omnes homines debere, justum est, qui suis laboribus com-
muni vitæ plurimum prodesse studuerunt. Legentibus e-
nim doctrinam tutissimam ejus, quod prodest, explican-
tes, hac suâ operâ pulcherrimam experientiam præbent.
Nam quia multarum rerum experimenta, variis cum
laboribus, periculisque, procul ab omni discrimine, gesta
legimus, maximè nos admonent, quid conferat ad degen-
dam vitam. Ideoque τῶν ἡρώων πολυπειρότατοι, hoc est,
Heroum experientiâ multorum infortuniorum
cumulatissimus habitus est is, qui multorum Urbes vi-
dit, ἔθνη mores cognovit. Ἡ δὲ διὰ τῆς ἱστορίας περιγί-
νομένη σύνεσις, hoc est, cognitio autem ex historia alio-
rum tum secundis, tum adversis rebus percepta, doctri-
nam habet omnium periculorum expertem, ἔστι καλὸν
γὰρ τὸ δύνασθαι τοῖς ἄλλων ἀγνοήμασι πρὸς διορθώ-
σιν χρῆσθαι παραδείγμασι, hoc est, Pulchrum est igitur,
posse ex aliorum ignorantis uti exemplis ad correctionē:
Et juxta variè in vita contingentia, ἔχειν μὴ ζήτησιν
τῶν πρασσαμένων, ἀλλὰ μίμησιν τῶν ἐπιτετευγ-
μένων, hoc est, non habere quæstionem factorum, sed
imitationem rectè actorum. Seniorum consilia, quos lon-
ga ætas prudentiores effecit, laudantur à junioribus. At
hos antecellit historia, quantò plura exempla rerum
complectitur diuturnitas temporis, quàm ætas. Itaque ad
vita

Vita institutionem utilissima censenda est historia, cum junioribus, quos lectio diversarum rerum antiquioribus aequat prudentia, tum etate maturis, quibus diuturna vita rerum experimenta subministrabit καὶ τὴς μὲν ἰδιώτας ἀξίους ἡγεμονίας καλὰ σκευάζει, hoc est, Et privatos quidem Principatu dignos facit: Imperatores ad praeclara facinora impellit, milites propter laudem, quae mortuos sequitur, promptiores efficit ad subeunda pericula pro patria: Improbos timore infamiae à malis facinoribus deterret Denique literarum monumentis, quae testimonium virtuti praebent, moti quidam condidere civitates leges utiles vitae mortalium edidere: Nonnulli novarum artium, doctrinarumque inventores ad usum gentium extitere: sed omnium rerum, quibus felicitas hominis paratur, laudem praecipuam, causamque historiae tribui decet. Est enim custos τῆς τῶν ἀξιολόγων ἀρετῆς, hoc est, eorum, quae digna memoratu cum virtute acta sunt, praebens se testem malitiae malefactoris, beneficam erga omne gentes hominum. Etenim si ea, quae de inferis fabulosè feruntur, multum conferunt hominibus ad pietatem & iustitiam servandam, quanto magis putandum est, τὴν προφῆτιν τῆς ἀληθείας ἱστορίαν, hoc est, historiam, veritatis assertricem, totius Philosophiae Metropolin, mores nostros effingere πρὸς καλοκαγαθίαν, ad rectè agendum? Omnes enim homines naturae infirmitate ἀκαριαίον τι μέρος τῆς παντὸς ἀνώνυ, h. e. maiorem vitae partem segnem degunt, τετελευτήκασι δὲ πάντα τὸν ἴσον χρόνον, mortui autem sunt omni tempore sequiori, quia nihil sermone dignum in vita fecerunt. Virtutis verò facinora immortalia sunt, adjuncta τῷ δειοτάτῳ τῆς ἱστορίας σώματι, hoc est, divinis- simo historiae ore. Et pulchrum esse opinor, rependi prae-
den.

dentum labores mortales, per τὸν ἀθάνατον εὐφημίαν, h. e. per immortale praconium. Hercules quidem magnos, multosque, dum vixit, labores ac pericula sponte adiit, ut suis erga omnes gentes beneficiis immortalitate donaretur; ceteros egregios virtute viros, alios quidem heroum, alios vero deorum honores affectos videmus, omnes certe magna laude dignos, τὰς ἀρετὰς αὐτῶν τῆς ἰσορίας ἀπαθανατίζουσ, h. e. historia eorum virtutes immortales reddente. Etenim τὰ μὲν ἄλλα μνηστῆρα, hoc est, alia monumenta parvo tempore perdurant variis disturbata casibus, historia vis per universum orbem diffusa, ipsum, quod cetera consumit, tempus custodem sui habet. Adfert praeterea multum adjumenti Eloquentiae, qua nihil ferè praeclarius reperitur: hanc Graeci Barbaris, docti indoctis praeferuntur, cum hac una sit, quā homines inter se ceteris antecellunt. Videtur quoque res esse tanta, quanta dicentis virtus, & eloquentia. Et quidem viros bonos laude dignos arbitramur, ut qui τὸ πρωτεῖον τῆς ἀρετῆς, h. e. principatum, si se primas virtutis nobis ostenderunt. Verum cum alii aliud, inter sibi delegerint, Poësis quidem magis oblectare animos, quā prodesse videtur, & gentium leges ac instituta magis punire, quā docere: Ita & reliquæ artes, quarum quaedam nihil faciunt ad felicitatem, quaedam vero damno permixtam habent utilitatem, quaedam vero à veritate aberrant, sola historia pares verbis res gestas representans, omnem complectitur utilitatem. Nam ad honestatem & iustitiam impellit, vitia detestatur, probos extollit, improbos deprimat. Τὸ σύνολον ἐμπειρίαν περὶ ποῖσα τοῖς ἐντυχάνουσι, hoc est, summam, experientiam maximam confert iis, qui eam rectè assicantur.]

En! Studiose φίλοις, gravissimam Diodori Historiæ commendationem, qua ejus usus inæstimabiles vivo colore exprimit, & prolissimis ponderibus argumentorum speciatim probat, quod nos generatim posuimus asserendo; Historiarū lectionem prodesse OMNIBUS, IN OMNIBUS, AD OMNIA.

[Superfedebimus aliorum, tam recentiorum, quàm veterum Encomiis, quibus Historiam, ab effectibus & fructibus, quos legentibus se confert, extollunt, ne potius declamationes instituere, quàm præcepta tradere videamur. In specie tamen quædam subjungamus, quæ ad singulos hominum status attinent.]

I. Historia est religionis Christianæ primum fundamentum & myrothecium: historia, puta, *Sacra*, cum qua in multis profana consentit. Unde enim rerum omnium creatio, hominis formatio, per peccatum deformatio, prima ad Ecclesiam vocatio, gratuita erga genus humanum miseratio, & quæ sunt alia plura religionis nostræ fundamenta, si non ex *δειοτάτῳ τῆς ἰσοείας πρώτης σόματι*, ut Diodori stylum æmulemur, h. e. ex divinissimo historiæ primæ, puta, Genesios, Exodi, Levitici, Numerorum, Deuteronomii, Iosua, Iudicum, &c. ore? *Nec est alia diligentia Christiano homine dignior, quàm colligere exempla iræ & misericordiæ, Iustitiæ & Clementiæ Dei, & testimoniis roborantia doctrinam, quam amplecteris*

vis & profiteris, ut consensus assensionem confirmet, & augeat conceptam in mente lucem, ut Melanchthonis verba, quæ de hoc argumento habet, usurpemus. Exemplis enim mollissimè suadetur.

II. Historia est Magistratuum qualiumcunque *εἰσὸπτερον*, h. e. speculum, in quod intentissimis oculis intueantur, positis ob oculos Regibus, Davide, Iosaphato, Ezechia, Constantino, Theodosio utroque, si Pietatem & Iustitiam sectari; Salomone, si sapienter; Alexandro Magno, si fortiter; Iohanne Friderico, Saxoniae Electore, si constanter agere velint, juxta Ciceronis exemplum, ita in Orat. pro Archia scribentis: *Quàm multas nobis imagines, non solum ad intuendum, verum etiam imitandum fortissimorum virorum expressas scriptores & Græci & latini reliquerunt, quas ego semper in administranda Republ. mihi proponens, animũ & mentem meã ipsã cognitione hominum excellentium conformabam: quo sine Imper. Augustus Livium Tacitus Cæsar Corn. Tacitum, Scipio Xenophontem, Carolus V. Cominaum, & præter hunc, Thucydidem, Herodotum, Livium, sibi lectione familiares redderunt: Econtrà Nerone, Caligulã, Domitiano, Heliogabalo, aliisque monstribus innumereis non susquẽ deq; latis, si horrenda scelera*

libidines vagas, cædes injustas, rapinas, summatim, Tyrannidem fugere, æternumque exitium, cum temporali Catastrophe rerum animus eorum fert effugere; juxta illud Tyranni: Εἰς ἐμὲ εἰσορῶν τις εὐσεβὴς ἔστω. *Qui me intuetur, pius esto.*

III. Historia Principum & Rerum publicarum Consiliariorum Cynosura & Promptuarium est, unde Consilia sua depromant, & quòd salutaria futura sint, exemplis eventuum, tanquam experimentis probatis, demonstrèt: adeoq; *in decidendis negotiis gravioribus uno oculo, unâq; aure alios superent*; Ein Ohr vñnd ein Aug mehr haben / als ander Leute / ut sapienter ait M. Georg. Aclurius in prooem. Glaciographiæ fol. 1. ad concludendum, quod ob-erit, quod proderit, ut illud vitetur, hoc observetur; quod quidem magnam circumsp-ctionem, prudentiam & dexteritatem, in ex-plorum delectu, & imitatione requirit, ne κακοζήλι & quadam seducti, mala consilia, & Consultoribus & Principibus, qui ea sequuntur, pessima sint, & Patriæ commune exitium attrahatur, quod tum demum amat fieri, quando æmulatio, ambitio, vindictæ cupiditas, iracundia vehemens, præcipitantia, odiũ, avaritia, fiducia potentia, pedissequa Magnatũ superbiæ, animos perturbant, & consilia

non

non tam ad præsumendos rerum eventus, quam ad placitum Potentiorum diriguntur, ex quibus principiis excidia populorum & principatuum non aliter consequuntur, quam consequens est Incendii flagratio, cui oleum affunditur, quod aut cinere ante primam flammam suppressi potuisset, aut erumpens extinguere debuisset aqua copiose superfusa. Sic exemplis historiarum recte intellectis & applicatis. Roma in multis feliciter imitata fuit Athenas, ut cum Cæsare interfecto ἀμυνσίαν sanxit, exemplo Thrasybuli; seditionibus ob usurarum magnitudinem motis, consilium imitata fuit Solonis, reductis usuris ad centesimas; præcipuasque XII. Tabularum leges ab iisdem quasi mutuavit. Malè autem historiarum exemplis applicatis, quid motuum & mutationis in Imperiis & Regnis non fuit consequens? Sic Marius Syllæ, Pompejum Cæsaris ussit gloria; Sic Alcibiades impulsus ambitione absque magnâ causâ bellum transtulit in Siciliam, non reputato, quod Patriam intestino bello ardentem exarmaret; Sic causa belli Peloponnesiaci proxima fuit Periclis pertinacia, nolentis retractare injustum decretum de Megaris: sic Demosthenes persuadendo sibi, suum consilium, de defendendâ patriâ contra Macedones, esse Themistocleum, infelici bello Philippum provocavit: Sic Cicero sui ipsius fuit

κακοζήλωτης, sibi persuadendo, se eodem progressu oppressurum esse Antonium, quo prius oppresserat Catilinam, &c.

IV Historia est Theologorum manus sinistra, quæ dexteram multis modis adjuvat, non tantum quatenus maxima pars Bibliorum historica est, sed etiam quod historiam profanam & ecclesiasticam, ad sacram referendam, concernit. Neque enim Ecclesia ens est respectu mundi ἐξ ἀφαιρέσεως, sed est collectio fidelium, in Mundo, & sub mundo, instar rosæ, quæ sub spinis est, enascens, ut vix possit esse bonus Biblicus, qui non est bonus Historicus. Quæ enim Theologus Prophetarum vaticiniis explicandis sufficiat, si historias, complementa vaticiniorum, nescit? Interpretare Danielis visiones, si vires, cognitione profanorum Historicorum susque deque habitâ? Explica, si Theologus es, Ecclesiæ per singula summa Imperia mirabilem conservationem, varium, nec rarò miserabilem statum, doctrinæ in eâ formam, iudicia, gubernationem, disciplinam & censuram ecclesiasticam, rituum & exercitiorum consuetudinem; Quin errorum & hæresium variarum ortum, progressum, manifestationem, & refutationem, annalibus temporum sepositis, & historiâ à seculis ad secula neglectâ aut ignoratâ. Si Epicurus sacram paginam ridet, annon os ejus obstruet

struet pagina profana, quæ sacræ, quam iste magnificat, multis in rebus ὁμοῖον & est, & concordans? Hinc Syracidis sapientissima adhortatio cap. 39. v. 1. 2. *Qui animum suum eo applicuit, ut discat legem Dei, necesse est, ut sapientiam antiquorum scriptorum exquirat, & in lectione Prophetarum versetur. Quin etiam facta & dicta hominum celebrium literis consignata diligenter observare, & quid sibi velint, expendere debet. &c.*

V. Historia Iurisconsultis & politicis est Magistra prudentiæ politicæ, & Manuductrix ad justitiam, sine quâ justitiæ Sacerdos & assertor sæpissimè hallucinabitur & impinget, conjecturis potius, aut ἀνταδεία, quàm rationibus nixus, nisi initia, fontes, causas, occasiones, autores legum, formam & consuetudinem Judiciorum, & Rerum publicarum ordinem & discrimina Magistratuum ex εὐπορίᾳ Historicâ didicerit, casuumque infinitam varietatem legibus, ex veterum historiis adjunxerit, quod vel ex solius Bodini de Republica libris, ex Arumæi laboribus de jure publico, ut alios innumeros taceamus, satis superque demonstratum dari posset; ut infinita ferè exempla brevitatis studio ad præsens omittamus.

Summatim, *Nescire, quid antequam uari-*
H 4 sis,

*sis, acciderit, id est semper esse puerum: Quid enim est etas hominum, nisi cum memoria veterum cum superiorum etate contextitur. Inquit cicero ad Brutum. Hinc Syracides c. 2. v. 11. Respiciete nationes hominum, & scitote; vertente Luthero, Sehet an die Exempel der Alten/ vnd mercket sie. Quotusquisque enim est, qui non tantum consequi possit ex historiarum exemplis, quantum ex præceptorum præscriptis ad usum suum in totâ vitâ, quicunque obijciantur casus, prosperi, vel aduersi? Quod si magnifaciamus naturam propter remedia corporum, ad tuendam valetudinem; quanti faciamus Historiam, quæ nobiliorem nostri partem, animum puta, format, fingit, erudit, instruit, emendat, atque ad omnes vitæ casus, cum pietate, invocatione Dei, spe auxilij cælestis, moderatione & constantiâ, homine Christiano dignâ, excipiendos ac præferendos præparat, & præmunit! Ex quibus omnibus denuò concludimus, quòd Historiarum usus sit inæstimabilis, & quòd earum lectio profit omnibus, in omnibus, ad omnia, & præp
Id est de iis.*

C A P. XIII.

Canones de Historiarum lectione, Usu, & ferendo de iis iudicio.

In

I. IN Historiarum lectione progrediendum est methodicè : Confusio enim omnium obtundit ingenium, mentem non perficit.

II. Methodus lectionis Historicæ sit analytica, à generalibus ad particularia sensim progrediendo.

[*Ut igitur plena sit, & facilis Historiarum scientia, principio adhibeatur præstans illa docendarum artium Magistra, quæ dicitur Analysis, quæ universum in partes secare, & partis cujusque particulas rursus dividere, totiusque ad partium coherentiam, quasi concentum. inter ipsa, mirâ facilitate docet Bodinus in Meth. Hist. cap. 2. pag. 17.*]

III. In Historiæ universalis lectione generaliora sufficiunt, quæ consistunt in qualiquali cognitione quatuor Monarchiarum & rerum, quæ tum ante illas, tum sub illis excellenter sunt gestæ.

IV. Ergo consultum est, maximas Epochas Mundi fixissimè memoriæ infigere, ut sint quasi Cynosuræ, ad quas in supputandis temporibus oculus dirigi possit.

V. Historias legere volenti valdè prodest Geographiæ, Uranographiæ & Chronologiæ cognitio.

VI. In Historiarum lectione disparitas circumstantiarum unius & ejusdem historiæ, à diversis descriptæ, lectorem non terreat, ut historiam talem protinus fabulam esse suspicetur.

[Ratio Canonis est, quia facilis est memoriae lapsus in referendis & describendis rerum aut personarum circumstantiis, quæ substantiam facti non tollunt. Verbi gratiâ; *Tacitus* lib. 4. histor. fol. 422. & *Suetonius* lib. 8 in vita Vespasiani. cap. 7. pag. 137. referunt geminum miraculum à Vespasiano factum, dum hic Imperator resperfo excremento oris luminibus orbatoculos restituerit, contactu verò calcis manu egrum sanavit, quem *Suetonius* *debilem crure* fuisse scribit. Nemo tamen historiam miraculi, cujuscunque ope facti, pro fabula ob hanc diversitatem hætenus habuit. Sic ipse *Livius* à se disfidet de mensura aureorum anulorum, detractorum in Cannensi pugnâ à digitis occisorum Romanorum, quos modò dimidium super tres modios explevisse, modò mensuram modii excessisse, scribit, vide lib. 23. ab urbe cond. &c. Relinquamus ergò Causidicis hanc instantiam, quâ ex minimâ circumstantiâ omnimodam variationem, sæpè inficiationem facti extorquere conantur: quin modestè τῶν ἐναντιοφανῶν conciliatio quærenda est, & scriptoribus sua existimatio constet.]

VII. Ipsa relatio eorum, quæ fabulosa esse videntur, gravitati historiographorum non præjudicat, si illi, se ea aut legisse, aut vidisse protestantur.

(Quamquam enim in *futilibus actionibus*, ut *Bodinus* suprâ citatus ait, *historia constare non debet*, tamen futile non est, si Historicus, quod fabulosum videtur, alibi pro non fabuloso habitum narrat, quia nō narrator, sed excogitator fabularum fabulosus est, ut præter meritum *Herodotum* hoc nomine vapulare oporteat, ob ea, quæ minùs ἀξιόμιστα in ejus historiâ extant, quia in plerisque suo candori cævet, certis protestandi for-

formulis, v. g. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τὸ πῶν ἔκ' ἔρχομαι
ἑρῶν, ὡς ἔπος, ἢ ἄλλ' ὅπως ταῦτα ἐγένετο, lib. 1.
fol. 3. Sic quod τὸ θάῤῥμα, hoc est, miraculum, quod
vocat, Arionis eod. fol. 9. 10. concernit, ait de illo,
cū id recitasset, ταῦτα μὲν νῦν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσ-
βιοι λέγουσι, Et sic in aliis multis.)

VIII. In Historiis tamen multa esse vel *fi-
cta*, vel *incerta*, vel vulgari cerebro *incredi-
bilia*, negari non potest.

(Quæritur ergo, talia si lectori se offerant, quid
agendum? Ad *facta* quod attinet, suâ absurditate Le-
ctori judicioso ea se faciliè produnt; verbi gratiâ; si
Athenæus l. 2. Dipnosophist. c. 17. Selenetidas muli-
eres ova parere, indeq; nascentes homines quinquen-
nes nobis decies esse ampliores scribit; quis tam ve-
cors est, qui primo intuitu fabulam, non historiam id
esse non observet? *Incerta* plerunque à seculorum
barbarie, vel diversitate scriptorum, & mutatione no-
minum introducta sunt, & ob id respectu ad substan-
tiam facti habito protinus non repudianda, quia facile
est in nominibus errare, qui error rei veritatem non
collit, quod multis exemplis demonstrari posset. De
vulgò *incredibilibus* illud Livii Decad. 1. l. 5. obser-
vandum est; *In rebus Antiquis si quæ verisimilia sunt,*
pro veris accipi, & cum Philostrato pro lucro reputari de-
bere, neque omnibus fidem adhibere, neq; omnia, tanq;
impossibilia, aspernari.)

IX. Historicus procul habeat causas eo-
rum, de quibus narrationem instituit.

(Sic Tacitus lib. 1. Annalium, fol. 2. pauca de Au-
gusto, mox Tiberii principatum, & cætera traditurus,
pro-

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripsit, legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianothus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo (si morbus est suorum popularium disignitatem honesto mendacio tueri) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates plane cognitas haberent.)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit Herodotus, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur. Quàm providus Thucydides, ut gravitati rerum, gravitas scripti-
onis responderet! Quàm accuratus Polybius, ut falsis, quantum possibile, è fundamento everfis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex Suetonius! quàm argutus Tacitus! quàm planus Caesar. Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scripti-
onibus sedeant; Præsertim quod ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Autorum Clasficorum) *adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc disco potius, quam contumeliosè, multo à Laertio se verius Vitas Philosophorum scriptas, quam à Christianis Vitas Sanctorum, longeque incorruptius & integrius Suetonium res Cesarum exposuisse, quam exposuerunt Catholici, non res dico imperatorum, sed Martyrum, Virginum & Confessorum.*)

XII. Etiam Modus scribendi, quem Clasfici scriptores in Historiis referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disvulsum habetur: Addito, sic ipsum Plinium, cujus abbreviator Solinus est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac disiectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxta ac Latij Auctorum libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat; in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis*
non:

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. *Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparationem ferre potuit. Eodem morbo! si morbus est suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri*) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus cribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitæ haberent.)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur. Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas scripti-
onis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento ever-
sis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cæsar*. Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scripti-
onibus sedeant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Autorum Classicorum) *adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliosè, multo à Laertio se verius Vitas Philosophorum scriptas, quam à Christianis Vitas Sanctorum, longeque incorruptius & integrius Suetonium res Caesarum exposuisse, quam exposuerunt Catholici, non res dico imperatorum, sed Martyrum, Virginum & Confessorum.)*

XII. Etiam Modus scribendi, quem Classici scriptores in Historiis referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disvulsum habetur: Addito, sic ipsum Plinium, cujus abbreviator Solinus est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxta ac Latij Auctorum libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat, in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis*
non:

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. *Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo! si morbus est suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri*) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus cribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitas haberent.)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas scripti-
onis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento ever-
sis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cesar* Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scripti-
onibus sedeant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Autorum Classicorum) *adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliosè, multo à Laertio se verius Vitæ Philosophorum scriptas, quam à Christianis Vitæ Sanctorum, longeque incorruptius & integrius Suetonium res Caesarum exposuisse, quam exposuerunt Catholici, non res dico imperatorum, sed Martyrum, Virginum & Confessorum.*)

XII. Etiam Modus scribendi, quem Classici scriptores in Historiis referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disvulsum habetur: Addito, sic ipsum Plinium, cujus abbreviator Solinus est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxta ac Latij Auctorum libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat, in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis*
non:

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. *Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo (si morbus est. suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus cribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cùm peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitæ haberent.*)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur. Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas scripti-
onis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento ever-
sis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cæsar*. Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scripti-
onibus sedeant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Autorum Classicorum) *adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliosè, multò à Laertio se verius Vitæ Philosophorum scriptas, quam à Christianis Vitæ Sanctorum, longeque incorruptius & integrius Suetonium res Caesarum exposuisse, quam exposuerunt Catholici, non res dico imperatorum, sed Martyrum, Virginum & Confessorum.*)

XII. Etiam Modus scribendi, quem Classici scriptores in Historiis referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disvulsum habetur: Addito, sic ipsum Plinium, cujus abbreviator Solinus est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxta ac Latij Auctorum libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat, in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis*
non:

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. *Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo (si morbus est suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitas haberent.*)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur. Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas scripti-
onis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento everfis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cesar*. Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scripti-
onibus sedeant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Auctorum Classicorum) *adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliosè, multò à Laertio se verius Vitæ Philosophorum scriptas, quam à Christianis Vitæ Sanctorum, longeque incorruptius & integrius Suetonium res Cesarum exposuisse, quam exposuerunt Catholici, non res dico imperatorum, sed Martyrum, Virginum & Confessorum.*)

XII. Etiam Modus scribendi, quem Classici scriptores in Historiis referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disvulsum habetur: Addito, sic ipsi Plinium, cujus abbreviator Solinus est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxta ac Latij Auctorum libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat, in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis*
non.

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. *Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo (si morbus est suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitas haberent.)*

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur. Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas scripti-
onis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento ever-
sis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cesar*. Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scripti-
onibus sedeant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Autorum Clasicorum) adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliose, multo à *Laertio* se verius *Vitas Philosophorum* scriptas, quam à *Christianis* *Vitas Sanctorum*, longeque incorruptius & integrius *Suetonium* res *Cesarum* exposuisse, quam exposuerunt *Catholici*, non res dico imperatorum, sed *Martyrum*, *Virginum* & *Confessorum*.)

XII. Etiam Modus scribendi, quem Clastici scriptores in Historiis referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disvulsum habetur*: Addito, sic ipsum *Plinium*, cujus abbreviator *Solinus* est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac disiectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam *Herodoti*, *Thucydidis*, *Livii*, *Salustii*, & aliorum *Græciæ* juxta ac *Latij* Auctorum libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat, in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis

non:

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. *Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo si morbus est. suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri*) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus cribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitæ haberent.)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur. Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas scripti-
onis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento everfis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cæsar*. Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scripti-
onibus sedeant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Auctorum Clasicorum) adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliosè, multò à *Laertio* se verius *Vitas Philosophorum* scriptas, quam à *Christianis* *Vitas Sanctorum*, longeque incorruptius & integrius *Suetonium* res *Cesarum* exposuisse, quam exposuerunt *Catholici*, non res dico imperatorum, sed *Martyrum, Virginum* & *Confessorum*.)

XII. Etiam Modus scribendi, quem Clastici scriptores in Historiis referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disclusum habetur*: Addito, sic ipsi *Plinium*, cujus abbreviator *Solinus* est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam *Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxta ac Latij Auctorum* libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat; in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis

non.

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 *difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.*)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorū fimbrias extendunt. *Quis autem risū tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo! si morbus est suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri*) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cū peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitas haberent.)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scriptiōis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavēdo, ne excogitasse ea videretur Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas scriptiōis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento everfis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cesar* Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scriptiōibus sedcant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Auctorum Classicorum) adeo à mendacio abhorrerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliosè, multò à *Laertio* se verius *Vitas Philosophorum* scriptas, quam à *Christianis* *Vitas Sanctorum*, longeque incorruptius & integrius *Suetonium* res *Cesarum* exposuisse, quam exposuerunt *Catholici*, non res dico imperatorum, sed *Martyrum, Virginum & Confessorum.*)

XII. Etiam Modus scribendi, quem *Classici* scriptores in *Historiis* referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disclusum habetur*: Addito, sic ipsum *Plinium*, cujus abbreviator *Solinus* est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam *Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxta ac Latij Auctorum* libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat, in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis

non:

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 *difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.*)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. *Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo! si morbus est suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri*) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitas haberent.)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur. Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas scripti-
onis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento everfis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cæsar*. Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis scripti-
onibus sedeant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum I. II. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Auctorum Classicorum) adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliosè, multò à *Laertio* se verius *Vitas Philosophorum* scriptas, quam à *Christianis* *Vitas Sanctorum*, longeque incorruptius & integrius *Suetonium* res *Cesarum* exposuisse, quam exposuerunt *Catholici*, non res dico *imperatorum*, sed *Martyrum*, *Virginum* & *Confessorum*.)

XII. Etiam Modus scribendi, quem *Classici* scriptores in *Historiis* referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disclusum habetur*: Addito, sic ipsum *Plinium*, cujus abbreviator *Solinus* est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam *Herodoti*, *Thucydidis*, *Livii*, *Salustii*, & aliorum *Græciæ* juxta ac *Latij* Auctorum libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat, in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis

non.

protestatur, se id facturum sine ira & studio, quorum causas procul habeat, quanquam, dicente Bodino cap. 4. in Meth. Hist. pag. 49 difficile est, de sceleratis virum bonum scribentem abstinere maledicto.)

X. Quò defæcator est Historicus affectu, eò dignior habendus est fide.

(Hinc fit, ut Historicis, qui aliorum hominum Historias referunt, tutius sit credendum, quàm qui domesticorum fimbrias extendunt. *Quis autem risu tenere possit, inquit Bodinus in Method. Histor. c. 4. pag. 58. 59. qui Sabellici scripa legat, ubi Venetorum Bella cum Romanorum gestis comparat? At ne Donatus quidem Gianotus, civis Venetus, istam comparisonem ferre potuit. Eodem morbo! si morbus est suorum popularium dignitatem honesto mendacio tueri*) omnes ferè Historici laborant. Itaque libenter Cesari de Gallorum moribus scribenti, aut Tacito de Germanis, aut Polybio de Romanis, aut Ammiano de Francis, assentior, cùm peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitas haberent.)

XI. Moderni Historici classicis Historiarum scriptoribus, ut gentilibus, quoad scripti-
onis candorem, non sunt præferendi.

(Absit invidia Verbo; Quamvis enim & in his nævi appareant, tamen quàm sollicitus fuit *Herodotus*, dum fabulosa refert, sibi cavendo, ne excogitasse ea videretur. Quàm providus *Thucydides*, ut gravitati rerum, gravitas descriptionis responderet! Quàm accuratus *Polybius*, ut falsis, quantum possibile, è fundamento everfis, quæ merè vera sunt, referret! Quàm simplex *Suetonius*! quàm argutus *Tacitus*! quàm planus *Cæsar*. Et ita de reliquis, ad quorum pedes moderni libenter meritòq; suis descriptionibus sedeant; Præsertim quod
ad

ad scriptores Vitarum sanctorum, & eorundem Miraculorum attinet, de quibus *Melchior Canus*, scriptor Pontificius locorum l. ii. v. 6. inter alia hæc habet; *Quidam eorum* (puta Autorum Classicorum) adeo à mendacio abhorruerunt, ut jam pudendum fortasse sit, historicos gentium quosdam veraciores fuisse, quam nostros. Dolenter hoc dico potius, quam contumeliosè, multò à *Laertio* se verius *Vitas Philosophorum* scriptas, quam à *Christianis* *Vitas Sanctorum*, longeque incorruptius & integrius *Suetonium* res *Cesarum* exposuisse, quam exposuerunt *Catholici*, non res dico imperatorum, sed *Martyrum, Virginum & Confessorum.*)

XII. Etiam Modus scribendi, quem *Classici* scriptores in *Historiis* referendis tenent, simplicior est, quam quem tenere solent aliquot moderni.

(Pulcherrimè & scitissimè de hoc commate differit *Salmasius* in prolegomenis suis, exercitationibus in *Caij Iulij, Solini* Polyhistora præmissis, ubi inter alia inquit: *Veteres etiam libri hoc magis ostendunt, in quibus totum opus pari tenore perscriptum, nec ulla in parte capitum distinctionibus disvulsam habetur*: Addito, sic ipsum *Plinium*, cujus abbreviator *Solinus* est, concatenato textu primitus exaratum, ejusque libros in antiquissimis, ac melioris notæ codicibus singulos continenter scriptos, nec ullâ capitum aut titulorum interruptione dissociatos ac dissectos fuisse; Quo eodem contiguitatis tenore etiam *Herodoti, Thucydidis, Livii, Salustii, & aliorum Græciæ juxta ac Latij Auctorum* libros nullis capitibus aut sectionibus interstinctos esse rectè ait; & præterea in hunc sensum plura, lectu non indigna, memorat, in hunc, ut videtur, finem, ut transultoriam quorundam per capitum titulos, & librorum indices eruditionem perstringat, qui inspectis non.

non lectis libris docti videntur, sed docti non sunt; dum inter alia de indicibus & distinctionibus his librorum doctissimus hic vir inquit: *Non solum omnia fiunt ut labor studiis minuatur, sed etiam ut nihil laboretur. Hinc plerique nihil sciunt, nihil sapiunt, nisi per Indices.*)

XIII. Purissima est Historia, quæ rerum gestarum recensione acquiescit, iudicium legentibus linquit.

Quæstionem, Vtrum Historicus laudare, vituperare, ac de re proposita sententiam ferre, an verò legentibus iudicium integrum relinquere debeat? Vide in utramque partem disputatam apud Bodinum, in Method. Hist. c. 4. pag. 59.)

XIV. In Chronologicis, si in Ærâ, temporum radice, erratur, infiniti Errores Chronologici consequuntur.

(Ibi valet illud Philosophi Phys. I. I. c. I. *Ἐνός ἀπὸ τοῦ πρὸς δοθέντος, τὰ ἄλλα συμβαίνει*: Vno absurdo dato, reliqua accidunt.)

XV. Chronica tamen incipientium, quamvis temporum rationem exactissimam non habeant, proximè tamen ad rei veritatem pleraque accedunt.

Ideò novitius Historiarum Studiosus primo conatu non nimium in hoc tricarum genere, scrupulis indulgeat, nec statim omnia ad vivum refecare conetur. Lectio lectioni multa addet.)

XVI. Historiarum non sufficit lectio, sed requiritur lectionis repetitio, repetitionis ruminatio, meditatio. (Lege-

[*Legere enim, & non repetere, est serere, & non metere juxta Hebræorum proverbium. Lectio lecta placet, decies repetita placebit.*]

XVII. Habendus tamen est Historicorum delectus, modusque tenendus, ut non quàm plurimi, sed quàm optimi, & cujusvis professioni accomodatissimi Scriptores legantur.

[Nusquam enim est, qui ubique est, brevisque est vita nostra, quæ universis legendis non sufficit. *Tanta enim Historiarum multitudo, inquit Tursellinus in Præf. Epitomes, atque Varietas, cujusvis ut hominis non sit, aut perlegere omnes, aut in ordinem redigere, aut memoria custodire. Pulcerime & judiciosissime Bodinus Method. Histor. c. 2. pag 16 17. Quod in artium tradendarum ratione ac modo fieri solet, idem nobis est, opinor, in historiarum disciplina faciendum. Neque enim satis est magnum Historicorum cumulum domi habere, nisi cujusque usus, & quo quisque ordine ac modo legi debeat, intelligatur: Et quemadmodum in epulis, tamen si magna condimentorum suavitatis est, nihil tamè in suavius, si misceantur: Ita quoque providendum erit, ne historiarum ordo confundatur, id est, ne postrema priore loco, vel media postremo ad legendum proponantur; quod qui faciunt, non solum res gestas capere nullo modo possunt, sed etiam memoria vim penitus labefactant.*]

Hactenus de Historia in genere, sequitur
Institutio de Monarchiis.

FİNIS LIBRI PRIMİ.

IN.

INSTITUTIONVM
HISTORICARVM.

LIBER SECVN-
DUS.

De Monarchiâ in genere.

CAP. I.

De definitione Monarchiæ.

Quid est Monarchia?

MONARCHIA est summum, à Deo in Mundo constitutum Imperium, ad homines certis legibus. iudiciis & disciplina regendos, & compescendos Reges cæteros.

[I Definitum est *Monarchia*, non Etymologiâ nominis, quasi præter Monarchiam aliud Regnum in Mundo consistere non posset, definienda, quo sensu Aristoteles in politicis Monarchiam philosophicè definit, quòd sit Imperii forma, ubi unus imperat omnibus; sed determinanda sensu politico, imò Theologico; quo, vi vaticiniorum apud Danielelem extantium, Axioma, in relatione ad alia Regna, *summum* denotatur. Quo de Reinerus Reineccius in prolegomenis Historiæ Iuliæ, fol. 19. ex Danielis, inquit, cap. 2. & 7. istud simul de nomine teneatur; Videri illum è communi & trito

trito sermone, usitataque tum Imperiorum & formulâ
 & appellatione indigitasse, nondum Vocibus repertis, qua
 rem significantius exprimerent, &c. Et paulo post: At
 Nicolaus Lyra Danielelem enarrans; & Eo paulo recen-
 tior Nicolaus Trivet in cap. 12. lib. 1. August de C. D. e-
 adem Regna nuncupasse græca voce: Monarchias, haud
 scio, annon uterque Eusebii & Evagrii imitatione. Nam
 apud illum pari modo usurpata reperitur lib. 1. de Vita
 Constantini, apud hunc lib. 3. cap. 41. placuisse eadem
 Scholiastæ Homeri in Iliad β. Ἡ περσῶν ἀρχή, inquit,
 διὰ τῆς μοναρχίας μεγάλη ἐστὶ. Placuit patrum me-
 moriæ Aeneæ Sylvio Placuit nostrâ, Ioanni Adsentino &
 Philippo Melanchtoni: Voluit idem, qui καθολικὰ οἶκε
 μενικὰ & summa Imperia appellârunt, proximè tamen
 Monarchiæ nomine res representatur. Haftenus Rei-
 neccius. Iusto igitur pressius Bodinus de Republ. lib.
 6. pag. 1149. Monarchiam coarctat, dum eam adeò in-
 dividuam esse oportere scribit, ut, si dividatur, Mo-
 narchia non sit, &c. Ut etenim, inquit, coronam, sic Re-
 gnum, si pluribus dividatur, vim penitus ac nomen a-
 mittere. Verum, Imperiorum genera, non tam è Philoso-
 phorum, & id genus aliorum scriptorum opinionibus,
 quàm ex ipsis sacrarum literarum fontibus hausta; ite-
 rum Reineccius l. c. scitissimè monet. Confer Christi-
 anum Matthiam in Theatro Historico, pag. 1. ubi Mo-
 narchiam à μόνος & ἀρχή κατ' ἐξοχήν sic dictam hic
 intelligi innuit, ut sensus sit: Monarchiam esse sum-
 mum in Mundo Imperium, si ve tale Regnum, quod Ma-
 jestate sua omnia reliqua Regna superet, seu vincat &c.
 II. Genus definitionis est Imperium, quod verbum
 Bodinus in Method. histor. cap. 7. p. 415. in Melanch-
 thone, alicubi Monarchiam summam unius Reip. po-
 tentiam appellante, desiderat. Estque hinc, scribit Rei-
 nec-

neccius l. cit. quod Georgius Fabricius etiam Assyriacos Reges Imperatores; Lutherus & Aventinus generatim Imperia illa reddidère germanicè *Keyserthumb.*

III. Differentia specifica sumitur à relatè oppositis; Causâ efficiente principali; subjecto & fine. 1. *Relatè oppositum* est, quo Monarchia, respectu ad minora regna habito, dicitur *Imperium summum*, quo sensu Sleidanus suum de universali historia libellum de 4. summis Imperiis inscripsit: & ut Reineccius l. cit. meminit, dum summam Rempubl. nominat, è Cicerone voce traductâ, ut appareat, Romanum intelligere, ad indicandum Axioma monarchicum, quo Monarchiæ *ἡγεμονίαι τῶν ἄλλων ἀρχῶν* in Mundo excellunt, tamen si statu earum inclinante, vires & amplitudo Imperii huic axiomati respondere desinant, quia constat, *parem in rebus humanis atque in omnium rerum naturâ esse conversionem*, ut Bodinus ait l. c. cap. 7. p. 424. Et quod Lamormaini de modestissimo Imperatore Ferdinando II. in ejus virtutibus c. 6. p. 29. refert: respondisse eum, *Res mortales omnes suam habere periodum, nasci, crescere, deficere: fieri posse, ut Austriacorum Imperium, in ipso concludatur, & si Deo ita visum fuerit, se non refragari, sed nec tristari, &c.* Quo sensu Chaldaica, Persica, & Græca Monarchiæ summa fuerunt Imperia, dum in flore erant, ut Spir. S. Ipse Nabuchodonosoris Imperium prædicat Dan. 2. v. 37. *Tu Rex Regum es, & Deus Cæli regnum, & fortitudinem, & Imperium, & gloriam dedit tibi & omnia, in quibus habitant filii hominum, & Bestiæ agri; Volucres quoque Cæli dedit in manu tua, & sub ditione tua universa constituit*: ut maximè, rebus vergentibus summa quoad vires non fuerint, manente tamen Axiomate usque ad earum interitum. 2. *Causa efficiens* est Deus, dum dicitur Monarchia, à DEO constitutum

Impe-

Imperium, quod S. Scriptura frequentissimè testatur, ut videre est Prov. 8. v. 15. Dan. 2. v. 21. cap. 4. v. 22. quin Ipsi Monarchæ, dum verbo Dei illuminantur, id profitentur, quando *Gratiâ Dei se constitutos esse agnoscunt*, ut Lamormainus l. 2. de Ferdinando II. refert, quod suprà citatis verbis etiam sequentia subjunxit: *Deum suo arbitratu his illisve dare Imperia & regna, humanis ad hoc aut opibus aut potentia non egere, quas dare & auferre potest, cum lubet*: 3. *Subjectus Monarchiarum & Imperiorum locus est Mundus*, synecdochicè pro orbe terrarum, valle lachrymarum, sumptus, sicuti Scriptura Romanum Imperium *πᾶσαν τὴν οἰκουμένην* universum orbem, Luc. 2. v. 1. appellat, ut Monarchiæ meminerint, se esse Vasallos Dei, & reddituros ei rationem administrationis. *Audite ergo Reges*, inquit Sap. Salom. c. 6. v. 2. 3. 4. *& intelligite, discite Iudices finium terræ: præbete aures vobis, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis Nationum. Quoniam data est a Domino potestas vobis, & Virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Ergo discite Iustitiam moniti, & non temnere Deum*, Æneid. l. 6. 4. *Finis Monarchiæ duplex assignatur, quorum prior est Legum, Iudiciorum & disciplinæ inter homines administratio, quia, Deus non ἀγλασσίᾳ, sed pacis Deus est*, 1. Cor. 14 v. 13. Posterior, cæterorum Regum aut subactio, aut exactio, juxta illud: *TERRET MAIESTAS*; ut intelligas (sunt verba Melanchthonis in Chron. lib. 1. præfat pag. 121.) *Monarchiam non quidem complexam Regionem & gentes, sed tantum, quæ magnam partem Orbis terrarum tenuit, & tantam habuit potentiam, ut ceteros Reges compescere possit*: quo sensu in suprà allegatis Evangelistæ verbis, Imperium Romanum *πᾶσαν τὴν οἰκουμένην*, universum Orbem, Synecdochicè

chicè appellari audivimus, ut non videamus, quo jure Bodinus nobis in Method. histor. c. 7. p. 417. objiciat: *Monarchiam nobis esse Imperii ac Regionis quibusdam finibus constituendam, vel Principis ac populi origine claram, ut intelligatur, quid sit illud, quod Monarchiam vocant.* Confer cum his definitionem Christiani Matthiae, quam in Theatro suo, dum hæ nostræ Institutiones secundâ impresione publicantur, in hunc modum, quoad rem, nobis optimè convenientem, pag. 1. proposuit: *Monarchia Theologicè, & specialiter accepta, est summum in orbe Imperium, à Deo ipso præfiguratum, & à Daniele Propheta ex Spiritus S. inspiratione explicatum, quod Deus præceteris Mundi Regnis magna potestate armavit, atq; Majestate ornavit, ut præ illis emineat.*]

Quæ sunt Adiuncta propria, quæ Monarchiæ competunt?

Ea, quæ ex analysi definitionis allatæ & demonstratæ sponte sequuntur, cujusmodi sunt;

I. Ut Monarcha non tantum sit Rex, sed Rex Regum, sicut sub Nabuchodonosore erat Rex Edem; Rex Moab; Rex filiorum Ammon; Rex Tyri & Rex Sidon, Jer. 27. v. 7.

[Ratio est; Quia Majestatem seu αἰσῶμα Imperatoris, & Imperii Romani, ut plurimum jura territorii Principibus concessa protelariè testantur; quando quidem tantò quis est major & potentior, quò Majoribus & illustrioribus præest; Eoque nobilior existimatur, quo nobilius habet subiectum; Quia ex ipsa dignitate subditorum noscitur dignitatis præeminentia; Ut proinde Imperatoris non tantum augeantur honor & Majestas dignitate subditorum, verum etiam ejus status potentior, magis

magis honorabilis, magisque timendus efficiatur; Kinchen de subl. & Reg. Territ. Iure c. 1. n. 1. 2. 3. 4. Sic hodie sub Imperatore Romano sunt omnes Status imperii in 10. circulos distributi, sub quibus non tantum omnes Principes Imperii, sed etiam ipse Rex Hispaniæ, ratione Burgundiæ, item Rex Daniæ, & Regina Sueciæ respectu provinciarum ad Imperium pertinentium, continentur, ut alios taceamus, qui Imperium, ejusque summum Administratorem, Cesaream nimirum Majestatem, comiter observant, tametsi quoad omnimodam subjectionem ab Imperii corpore avulsi sint, ut videre est apud Reink. tract. de Regim. sec. & Eccles. l. 1. cl. 2. cap. 8. n. 51. quod utique Monarchici Axiomatis invictum argumentum est.)

II. Vt Monarcha sit potens, omnimodam jurisdictionem, Maiestatem summam & curiam possidendo, atque leges exercendo. Quæ omnia Spir. S. Nabuchodonosori sub vocabulis Regni potentis vindicat.

(Sic hodie Imperatori vindicatur & confertur omnium Iurium administratio, quæ quidem ἐν κρείᾳ πάντων καὶ ἀρχῇ πολιτικῇ consistunt, ita, ut Imperator Rom. Legibus, respectu quarum Summus Princeps dici potest, civilibus puta, non divinis, fundamentalibusve, super quibus ipsa Principis Majestas est ædificata, solutus possit Regalia & non Regalia concedere; Regalia puta, quibus accedit & inest regia dignatio, cum Iuribus omnigenis regisq; ob id in tesseram & Symbolum, imò pignus summi honoris, potentie & ditionis concedentis ita insignita; quali cum primis Romani Imperii Principes ab Imperatore sunt decorati; ut probat Kinchen l. c. c. 1. n. 326. 327. ipse verò Imperator dominum Iurisdi-

13

ctionis

tionis omnigenæ, & superioris in universum per totum orbem, idest, iurisdictionem summam, ut & solus territorium per prius habeat, idem. cap. n. 187. 188. Adeo ut etiam contra lus commune dispensare, in omnibus causis, Ecclesiasticis & spiritualibus exceptis, pronunciare, & summam Iurisdictionem exercere possit, & ipso facto exerceat: quod sanè Monarchiæ Majestatis argumentum est. Vide Arumæum Volum. I. de Iure publ. disc. I. à pag. 6. usque ad p. II.)

III. Ut Monarcha sit fortis, quem ferrum tueatur, ne, si vis vi repellenda sit, vana sit sine viribus ira: qui sciat.

Parcere subjectis & debellare superbos.

(Sic suis viribus Imperator sat diu se & Imperium Romanum, sibi commissum, masculè defendit. Germaniæ peccatis, in cœlum clamantibus, & lemniscato Seculorum fini dandum est, *plus luti quàm ferri pedibus Celosi, Nabuchodonosori in somnis monstrati, hoc nostro tempore relictum videri.* Imperatoria tamen Majestas & Monarchica dignitas Germanorum Imperio nondum, ut probabitur, sunt abjudicanda.)

IV. Ut Monarcha sit gloriosus, cujus Maestas universorum oculos perstringat: Hoc enim vult Spir. S. dum Nabuchodonosori Regnum gloriosum vindicat.

(Sic Imperator Rom, tanquam *Stella matutina in medio nebule meridionalis inter omnes ceteros Reges eminere dicitur, ut qui meritò, quia est caput, non solum Imperii Romani, sed & totius Orbis Christiani, precipuus Princeps secularis est, Sanctissimus, Nobilissimus Christianissimus, & Divinus audit: Cui non solum Chri.*

Christiani Reges palmam Majestatis libenter porrigunt ut de Alphonso Neapolis Rege constat, qui Friderico Austriaco Imperatori lubens loco cedit, & omnes Reges Imperatori, tanquam summo Regi reverentiam debere fassus est: Sed & ipse Turcarum Tyrannus stylo usitato ei scribere solet: Auß den Potentaten Jesu der fürnembste / vnnnd zwischen den Geschlechtern Jesu erwehlter / fürnembster Herr aller Christlichen Völcker / ein Versorger vnd Administrator der Gerechtigkeit. Reink. de Regim. Sec. & Eccl. l. 1. cl. 2. c. 6. n. 17 & 41. Sicut etiam Legato Imperatoris Romani apud Turcam præ omnium cæterorum Regum Legatis locus conceditur primus, contra, quàm Bodinus sine fide lib. 1. de Rep. c. 9. scribere ausus est. Vide Arumæum Vol. 1. de jure publ. l. c.)

V. Vt Monarcha sit Dominus territorii amplissimi, quod in manu sua habeat, sub ditione sua constitutum, ne Monarchia sit titulus sine re, quanquam jura Maiestatis, præcisè loquendo locorum (patiis, aut Regionum amplitudine non sint definienda.

(Tale erat etiam Imperium Romanum, cùm adhuc in flore suo steterat, cum primis temporibus Trajani, ut Appianus & Sext. Rufus testantur, illud Danubio quidem & Orcadibus à Septentrione, Gadibus ab Occasu, Euphrate ab Ortus, Oenopoli Verò à Meridie terminatum tum temporis fuisse, conjuncta insuper Mesopotamia & magna Arabia felicitis parte; Bodinus in Meth. hist. c. 7. pag. 417. Quòd verò Germanorum hodiernum Imperium six centesimam partem Orbis terrarum comprehendat, ut Bod. l. c. suggillat id mirum esse non debet: hæc enim diminutio & dismem-

bratio à Prophetâ fuit apertè prædicta, Regique Baby-
lonio in somno monstrata, quod ergò in fatiſ eſſe no-
vimus, immeritâ vitilitigatione in præjudiciũ Imperiũ
à Deo conſtituti allegatur)

*VI. Vt Monarcha ſit terribilis omnibus, quò
ei immorigeri ſunt, & rebellant. Hoc enim urget
verba, quibus Babylonius Rex כְּסִיפָא דְּבִלְיָא
caput aureum dicitur.*

(Sic Romanum Imperium terribile fuit, ejusque
plures Imperatores terribiles fuere omnibus ſuis ho-
ſtibus; ut maximè hoc tempore in ſummas redactum
videatur anguſtias, tamen quanto Regibus externis
ſanguine ſuæ victoriæ conſtent, experientia abundè
teſtatur: adeò ut ne quidem Victores contra Imperium
Victores, ſed ejus conſervatores, ſtatuumque inclinan-
tium Reſtauratores, omnes uno ore, & unâ proteſta-
tione haberi deſiderent: quod argumento eſt, nec dum
terribilem, & conſequenter Monarchiam eſſe deſiſſe
Romanum Imperium.

CAP. II.

De diſiſione & numero Monarchia-
rum, ſeu ſummorum Imperio-
rum in Mundo.

Quotnam ſunt numero Monarchiæ?

QUatuor: *Babylonica, Perſica, Græca, &
Romana.*

(Notan-

(Notandum hîc triplicem esse Monarchiæ primæ appellationem, dum etiam *Chaldaea* & *Assyriaca* vocatur. *Babylonica*, quia *Nimrod*, *Chami* Nepos Regiam sedem Babylone, Chaldaëæ Metropoli posuit, de quo Gen. 10. v. 10. *Initium Regni ejus fuit Babel*; quam non procul à confluente Tigridis Euphrat flumen mediam secatur; unde *Babylonia Terra Nimrod*, qui primus Rex Babylonis fuit, Mich. 5. v. 6. vocatur; & Reges huius Monarchiæ *Reges Babylonis*, uti videre est 2. Reg. 24. v. 1. Jer. 21. v. v. 2. &c. *Chaldaea* vel *Chaldaica*, à Regione Chaldaea Orientali, in qua Babylon Sedes Regia erat sita, & Reges Babylonici regnabant; hinc Nabuchodonosor *Rex Chaldaeorum*, 2. paral. 36. v. 6. Esdræ 5. v. 12. Ipsa verò Babylon *Decus Regnorum*, & *Gloria Majestatis Chaldaeorum*, Esa. 13. v. 19. *Assyriaca* autem, vel *Assyriorum* ab *Assur*, filio *Semi*, qui Regnum Assyriæ primus fundavit, & Monarchiam à Chaldaeis ad Assyrios, adeoq; à familia Chami ad stirpem Semi transtulit, quia *Assyrii* ab *Assur*, filio *Semi* descendunt; quam ob causam Assyria Mich. 5. v. 6. *Terra Assur*, Reges verò primæ Monarchiæ, ut *Phut*, *Tiglatphalassar*, *Salmanassar*, *Senacherib*, qui & *Sargon* item *Nabucdonosor* *Reges Assyriorum* vocantur; ut videre est 2. Reg. 15. v. 19. c. 16. v. 7. c. 17. v. 3. c. 18. v. 17. Es. 20. v. 1. Iudith. 1. v. 5.)

Quomodo probatur hic quaternarius Monarchiarum numerus?

Primò ex Propheta Daniele, qui tam manifesta vaticinia de hoc quaternario Monarchiarum numero habet, ut politicum divina inspiratione sagacissimum eum diceret.

Primum vaticinium extat cap. 2. v. 31. &

seqq. Ubi propheta Regi Babylonio sequens somnium in mentem revocat: *Tu Rex, videbas, & ecce, quasi statua una grandis, statua illa magna, & statua sublimis stabat contra TE, & intuitus ejus erat terribilis. Hujus statuæ Caput ex auro optimo erat, pectus autem & brachia de argento, porro venter & femora ex ære; Tibia autem ferrea, pedum quædam pars erat ferrea, quædam fictilis, videbas ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus ejus ferreis & fictilibus, & comminuit eos. Tunc autem contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum & aurum, & redacta quasi infavillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento, nullusque locus inventus est eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus, & implevit universam terram. Hactenus somnium, cujus interpretationem Propheta è vestigio subjungit v. 37. Tu Rex Regum es, &c. Tu es ergo CAPUT AVREUM. v. 39. Et post Te consurget REGNUM ALIUD minus te, argentum: Et REGNUM TERTIUM aliud æreum, quod imperabit universæ terræ. v. 40 & REGNUM QUARTUM erit velut ferrum: quomodo ferrum comminuit, & domat omnia, sic comminuet & conteret omnia hæc, &c. Ecce quasi digitis numerata 4. summa Imperia Mundi!*

Alterum in hunc eundem sensum clarissimum vaticinium cap. 7. v. 2. & seqq. hisce
ver-

verbis ab ipso Daniele descriptum: Vide-
 bam in visione mea nocte, & ecce, quatuor venti
 cœli pugnabunt in mari magno, & **QUATUOR**
BESTIAE GRANDES ascendebant de ma-
 ri, diversa inter se. v. 4. **PRIMA**, quasi Leona,
 alas habebat Aquile, aspiciebam donec evulsa
 sunt Alæ ejus, & sublata est de terra, & super pe-
 des quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.
 v. 5. Et ecce, **BESTIA ALIA** similis Urso in
 parte stetit, & tres ordines erant in ore ejus, & sic
 dicebant ei, surge, comede carnes plurimas. v. 6.
 Posthac aspiciebam, & ecce **ALIA**, quasi Par-
 dus, & alas habebat quasi avis, quatuor super se,
 & quatuor capita erant in bestia, & potestas da-
 ta est ei. v. 7. Posthac aspiciebam in visione noctis,
 & ecce, **BESTIA QVARTA** terribilis atque
 mirabilis, & fortis nimis. Dentes ferreos habe-
 bat magnos, comedens atque comminuens, & re-
 liqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem
 erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, &
 habebat cornua decem. v. 8. Considerabam cor-
 nua, & ecce! cornu aliud parvulum ortum est de
 medio eorum, & tria de cornibus primis evulsa
 sunt à facie ejus, & ecce! oculi, quasi oculi homi-
 nis, erant in cornu isto, & os loquens ingentia.
 Visne interpretationem horum sermonum?
 Audi eam ex uno de assistentibus filio homi-
 nis, qui v. 17. rotundè ait. Hæ **QUATUOR BES-**
TIAE MAGNAE QUATUOR SUNT REGNA,
 quæ consurgent de terra. (Præ-

(Præcisè ergò his duobus Prophetæ locis quaternarius Monarchiarum numerus est demonstratus: quomodo autem singula horum vaticiniorum membra ad singulas Monarchias quadrent, id sequentibus libris planum faciemus. Confer *Dresseri* orationem de Monarchiis, millenario Quarto annexam: Item, Orationem de Imperio Romano, Millenario Quinto annexam; Item Theatrum *Christ. Matthiæ* lib. I. in tractatione Generali pag. 5. 6. 7. 8.)

Secundum pro quaternio Monarchiarum numero argumentum sumitur ab ipsa experientia, quæ vaticiniorum Danielis complementum est. Nulla enim alia, præter jam nominata, in mundo fuisse regna summa, quorum ultimum jam tùm vergens & præruptum est, infra in speciali de Monarchiis tractatione probatum dabimus.

(Sumitur hæc ratio ab effectis, quæ vaticiniorum prophetarum Illustrissimus commentarius sunt.)

Tertium Argumentum pro quaternario Monarchiarum numero sumitur ex multiplici, tam profanorum, quàm Ecclesiasticorum Scriptorum testimonio, quorum Catalogum texere, longum esset.

(Constat, Patres non dubitasse, quòd allatis Danielis vaticiniis suprà nominatæ Monarchiæ indigitatæ sint. Testis est *Hieronymus* Tom. 5. Comment. in Dan. cap. 2. fol. 700. b. & c. 7. fol. 715. 716. qui in interpretandis istis vaticiniis nostram sententiam examussum confirmat: quod idem fecisse *Nicolaum Lyram*, *Danielem enarrantem*, item *Nicolaum Trivet* super

c. 11. l. 1. August. de C. D. qui eadem Regna Monarchias vocaverunt, paulò suprà ex Proleg. Hist. Iul. Resneccii allegavimus, & utrumq; quidem Eusebii & Evangelii imitatione. Quin ipse Bodinus, qui hanc de 4. Monarchiis sententiam in veteratum errorem appellat, fatetur, habere eam propè infinitos Bibliorum Interpretes; habere è Iunioribus Martinum, Melanctonem, Sleidanum, Funccium, Onuphrium rerum disinarum & antiquitatis homines valde peritos, in Meth. Hist. cap. 7. p. 416. Idem confirmant scriptores profani. Allegat Helvicus in Synopsi Histor. Univers. p. 11. Suidam in voce Ρωμαίων scribentem : Ρωμαίων ἀρχὴ αὐτῆς τῆς Ἀσσυρίων, καὶ Περσῶν, καὶ Μακεδόνων τῶν πρὶν μακρῶ ὑπερῆγεν, Hoc est, Romanorum Imperium Assyriorum, Persarum & Macedonum, quæ prius extiterunt, longè superat. Quam ipsam sententiam Dionys. Halicarnass. Scriptor gravissimus lib. 1. Antiquit. Rom. fol. 2.3 confirmat, Imperia Mundi tanquam summa enumerans. Quale erat 1. Ἡ μὲν γὰρ Ἀσσυρίων ἀρχὴ παλαιάτις ἔσται, Antiquum Assyriorum Imperium, &c. 2. Persarum, qui μὴδ' οὐ καὶ λαγωνισάμενοι Ἀσίαν πενὲς totὰν ποτὶσι sunt. 3. Ἡ Μακεδονικὴ δύνασις, Macedonū potentia, quæ καθελάσσει τὴν Περσῶν ἰσχύον, opprimens Persarum potentiam Imperii magnitudine omnes, quotquot ante fuerint, superavit. Quibus 4. subiungit Ρωμαίων ἡγεμονίαν, Romanorum Imperium, quod longo intervallo post se reliquisse scribit imperia cætera, quorum tum temporis memoria extiterit. Et quàm rotundè Velleius lib. 1. Hist fol. 14. Assyrii Principes omnium gentium rerum potiti sunt: Deinde Medi, postea Persæ; Deinde Macedones: Exinde duobus Regibus Philippo & Antiocho

cho; qui à Macedonibus oriundi erant, haud multò post Carthaginem devictam, subactis, summa Imperii ad populum Romanum pervenit. Vbi notandum, Medos partim ad Assyrios, partim ad Persas referendos esse. Summatim, τὰς μεγάλας τέσσαρας βασιλείας, quatuor magna Regna, Cedrenum dixisse Rein. Reinec. lib. cit. in Prol. fol. 19. scribit.)

CAP. III.

De Controversia, quæ contra communem de Monarchiis sententiam est mota.

Estne hæc de quatuor Monarchiis omnium sententia eadem?

Quanquam de speciebus Monarchiarum Scriptores varient, præsertim quod ad quartam Monarchiam attinet, ut suo loco videbimus: attamen quatuor ejusmodi *summa Imperia*, quæ sensu non tam philosophico seu grammatico, quàm Politico, imò Theologico *Monarchias* vocamus, vi vaticiniorum, ex Daniele modò allatorum, sibi mutuò succedere debuisse, plerique tam Politicorum, quàm Theologorum constanter statuunt: Et si qui sunt, qui ab hac nostra communi sententiâ divortium faciunt, horum Antesignanus *Ioannes Bodinus*, Politicorum alioquin sagacissimus,

cissimus, esse, jure censendus est, qui in suo libello, quem de methodo historiarum scripsit, hanc nostram de 4. Monarchiis sententiam toto cap. 7. à pag. 416. usque ad p. 433. ridendo magis, & exhibendo, quàm solidè concludendo, oppugnat. Sic enim inscriptio capituli istius habet: *Confutatio eorum, qui 4. Monarchias aureâque secula statuunt.*

(Nunc ipsum Bodinum à Reimero Reineccio in Prolegom. Hist. Jul. p. 19. perstringi, dubium non est, quando scribit. *Porro autem quibuscunque appellationibus uti adhibuerit, id toto pectore agamus, ne rem ullis Sophisticæ offuciis eripi nobis patiamur. Quid enim hoc nostro seculo quidam sibi sumserit, in medio est. Sed nihil mirum: Nam quid unquam extra litigationis aleam positum est? Interim damnum potissimum in Authorem recidere, quando videlicet hunc idem propemodum, quod canis Aesopico, pro carne umbram captanti, accidere cernimus seu quemadmodum Galenus loquitur, ut nimium altercando veritatem amittamus. Expressè tamen Bodinum refutat Matthews Dresserus in duabus Orationibus, quarum primam subjunxit *Isagoges suæ Historiæ Millenariæ Quarto*, alteram *Millenariæ Quinto*, in quarum prima Bodini rationes præclaras specie esse ait; In secunda iisdem acumen aliquod tribuit, judicio certo & accurato ponderandis. Prima habet *αἰσχρογνώμην* nostræ, altera *ἀνασχευήν* Bodini sententiæ; ambæ cum his nostris fundamentis, quæ Bodino opponimus, optimè in plerisque convenientes.)*

Quibus ergò, & qualibus argumentorum conatibus, nititur Bodinus in oppugnandâ hac nostrâ receptissimâ de 4. Monarchiis sententiâ?

Plau.

Plausibilibus quidem, & ad imponendum imperitis incautisve efficacibus, solutu tamen facilibus, si ad fundamentorum bilancem ea appendantur.

Primus conatus Bodini consistit in declinatione vaticiniorum Danielis, quæ elevat, & *ἡ ἐνδεκάμηνη* α in medium latâ, tanquam inidonea ad 4. summa Imperia concludenda, pronuntiat.

Secundus ejus conatus consistit in comparatione Monarchiarum cum aliis in Mundo Regnis, quasi majoribus, quàm sunt, & fuerunt hæc quatuor Imperia summa.

Tertius conatus consistit in negatione seculorum aureorum, ut iis negatis, etiam aureum primæ Monarchiæ caput consequenter negare proclive sit.

(Notandum hîc, *Bodinum* Rhetoricâ dicacitate suas rationes masculè colorare, ut necessarium sit, eas ad formales terminos revocare, ne *ἑτεροζήτησις* Rhetorica videatur esse soliditas Dialectica.)

C A P. IV,

De elevatione vaticiniorum Danielis, qua Bodinus probationem 4. Monarchiarum declinare conatur, in specie de primo ejus conatu.

Quis

Quis est Primus conatus Bodini, quo vaticinia Danielis elevat?

MOvebar, scribit Bodinus, (scilicet esse quatuor summa Imperia) etiam oraculo Danielis, cujus fidem elevare, scelus, authoritatem infringere, nefas est, postea tamen verba Danielis obscura & ambigua in varios sensus torqueri posse intellexi, & in oraculis interpretandis malui iudiciorum illam formulam, **NON LIQVET**, usurpare, quam temere, ex aliorum opinione non intellecta cuique assentiri. Ac valde mihi probatur Calvinus non minus urbana, quam prudens oratio, qui de libro Apocal. sententiam rogatus, ingenuè respondit: se penitus ignorare, quid velit tam obscurus scriptor, qui qualisque fuerit, nondum constat inter eruditos: Ita non video, quemadmodum beluas & statuam Danielis ad ea, quæ nunc ubique florent, quæque tot seculis floruerunt, imperia traducamus; Meth. Hist. c. 7. p. 416. Et post: Mihi diutius cogitanti, quid propheta innuere vellet, nihil commodius occurrit, quam interpretari de Babylone, quæ in potestatem Medorum, Persarum, Græcorum & Parthorum pervenit, quæque sæpius vastata est, ac tandem aliquando deleta, &c. loc. c. p. 23. & paulò post. pag. 424. Iosippus Hebræus, optimus Danielis Interpres, scribit: Medos, Persas & Græcos à Daniele ad imperium Babylonis vocari. De Romanis

manis, à quibus ipse nomen Flaviae gentis, civitatem, & statuam adeptus erat, nihil à Daniele scriptum reliquit, &c. Haec tenus verba Bodini, quæ in sequentem Syllogismi formam possumus redigi:

Quaecunque sententia nititur prophetae alicujus verbis obscuris & ambiguis, quæ in varios sensus torqueri possunt, ea sententia inveteratus error est.

At qui sententia de 4. monarchiis nititur Danielis verbis obscuris & ambiguis, quæ in varios sensus torqueri possunt,

Ergò. Sententia de 4. monarchiis inveteratus error est.

Minor & Conclusio est in verbis Bodini; Major in Enthymemate omissa est, quæ ad argumenti vanitatem demonstrandam, expressè poni debuisset.

Respondetur I. Major non est necessaria. Posito enim, non dato, Danielis verba esse obscura & ambigua, nulla tamen consequentia est, statum inveteratum esse errorem, quod ex eis concluditur. Ratio negatæ consequentiæ in verbis Angeli, Dan. 12. v. 4. aperta est: Tu autem Daniel, claudes sermones, & signa libri usque ad tempus statutum. Plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia, q: d. Tu hæc omnia diligenter consigna in libro, & tamen nihil

hilominus obscura manebunt, donec in temporibus ultimis re ipsa eveniant, tunc multa intelligetur: Ut habet glossa marginalis Bibliorum D. Andr. Osiandri.

II. Nec absolute vera est Minor: Quamvis enim negari non possit, Danielis vaticinia obscura esse, quæ adhuc complenda sunt; completa tamen, qualia, quæ de 4. monarchiis facta sunt, eadem obscuritatis nebulâ involuta esse, ut non liqueant, quomodo Bodinus dicet? Et quidem, qui de eodem Prophetâ attentè legendo Christus monere potuisset, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, qui legit intelligat, si illa τῶν ἐπεχόντων formula, non liquet, tam crudè locum haberet?

III. Vaticinia hæc de Babyloniiis & Medis ad Babylonios pertinentibus; Persis item & Græcis loqui, in Christumque quasi scopum tendere, & ob id Babylonis conversionem & exitum prædicere, Bodinus rectè affert, sed eorum imperia summa non fuisse, nullo consequentiæ nexu infert. Parthorum potentiam, ut monarchicam, his vaticiniis comprehendendi, absurdum est. Quamvis enim eorum potestas post defectionem à Callinico & Hierace, Regibus Syriæ, sub tertiâ monarchiâ, Romanis multum negotii facesserit; tamen sub monarchiâ quartâ tempore Alexandri Severi defuit, ut videre est apud Iustinum lib. 41. & 42

nec unquam eò dignitatis progressa est, ut *summa*, hoc est, *monarchica* dici mereretur.

IV. Iosephi autoritas quanti hîc æstimanda sit, ex ipso Bodino colligere est, qui l. c. refert: *Errore non caruisse Iosephum, quod ad hanc disputationem ex Daniele attinet, quia Danielis sacras sortes ad suam quisque opinionem, non ad historię fidem retulerit. Hinc putasse eos, quinque duntaxat Persarum reges esse oportere, quòd Daniel quinque duntaxat futuros esse diceret, cum omnium scriptorum consentiens autoritas eò posuerit: nonnullos propter seditiones & bella civilia, posuisse decem.*

CAP. V.

Proponitur secundus conatus Bodini, in quo sententiam de 4. monarchiis, conferendo eas cum aliis regnis, impugnare laborat.

Propone secundum Bodini conatum, quo sententiam de quatuor monarchiis eludere nititur?

VSè hoc argumentum dicto c. 7. Meth. hist. à pag. 417. usque ad pag. 424. Bodinus tractat, quæ omnia sequenti syllogismo complecti possunt.

Quæ-

Quaecunque mundi imperia juxta se, & supra se, habent majora imperia; illa summa mundi imperia, & consequenter monarchica dici non possunt.

Atqui hæc 4. mundi imperia, Babylonium, Persicum, Græcum & Romanum, habuerunt juxta se, & supra se majora imperia.

Ergò Nominata hæc 4 imperia summa mundi imperia, & consequenter monarchica, dici non possunt.

In hujus argumenti Minoris probatione operosissimus est Bodinus; Majoris, oratorio modo occultatæ, probationem ne quidem digito attingens, in qua tamen πρῶτον λέυδεται.

Quî enim I. Bodinus probabit, quòd, absolute loquendo, è terminorum latitudine argumentum de regnorum majestate sumendum sit? Opponimus Bodinum de Republ. l. 1. c. 9. pag. 224. ipsi Bodino, ubi de Moscho-vvitarum duce expressè scribit: Ipsum potentiâ finitimos reges, excepto rege Turcarum, aut superasse, aut exæquasse, non quod jura majestatis locorum spatiis, aut regionum amplitudine definiantur. Nam Eumenem fractis opibus, nihil præter arcem, in qua obsidebatur, suum dicere potuisse, cum tamen de pace ageretur cum Antigono Asiæ rege, qui ut potentiâ, sic etiam dignitate

Superior videri vellet; Ipsum legatis Antigoni respondisse: Superiorem se neminem accepturum, quamdiu gladium exertum manu teneret. Hinc inter ipsos principes dignitatis quandam prerogativam ipse Bodinus agnoscit deberi antiquioribus principibus ac rebus publ. tametsi opibus ac potentiâ inferiores sint. Ut quid ergò ex latitudine terminorum aliorum regnorum majori, antiquitatis dignitatem, & dignitatis majestatem Imperii Romani absolute oppugnare allaborat?

Ergò II. ut res planior evadat, ita limitamus hanc Majorem in enthymemate Bodini omittam:

Quaecunque imperia juxta se, & suprâ se SEMPER habuerunt majora imperia, tam in ortu aut progressu, quàm in declinatione; ea summa, & consequenter monarchica dici nequeunt.

Hoc modo limitata Major transeat; Minor autem ex historiis demonstratu impossibilis, ut audiemus, negatur.

Necessariam autem, & imperiorum mutationibus fundatissimam esse hanc limitationem, iterum ex ipso Bodino probatur, qui, dum cap. cit. de imperiis disputat, bis conversionem omnium rerum, consequenter etiam Imperiorû, statuit. *Siquis, inquit pag. 424. historiâ, non roetarum excutiat intelligenti-*

am, profecto judicabit, parem esse in rebus humanis, atque in omnium rerum naturâ, conversione, nec aliquid sub Sole, ut ait ille Sapientia Magister, novum esse. Iterum cap. cit. pag. 431. hæc est illarum omnium tam certa conversio, ut dubitare nemo debeat, quin idem in hominum ingeniis, quod in agris eveniat, qui majore ubertate gratiam quietis referre solent. Quin toto capite sexto suæ Methodi, quid aliud intendit, quam mutationes status, conversionesque rerum publ. imperiorumque demonstrare? Si hoc; utique nullius in mundo imperii status dabitur, qui sine vicissitudine, incremento & decremento sibi perpetuò fuerit similis, aut æquabili majestatis tenore constanter decurrerit, cum, juxta prudentissimum Imperatoris Ferdinandi II. effatum suprâ allegatum, res mortales omnes suam habeant periodum, nascendo, crescendo & deficiendo.

———— *Sic omnia verti*

*Cernimus, atque alias assumere pondera gentes,
Concidere has.* Ovid. Metam. l. 14.

———— *Summisque negatum est*

Stare diu. Luc. lib. 1.

Concludimus ergo, ad asserendam Monarchicū axioma imperiorū sufficere, si ea aut in ortu, aut progressu aliquò usque continuato, summa fuerint, ut maximè vel tandem vergendo prærupta sint deprehensa, quibus axio-

matissummitas ante defectionem sui, ex providentiæ divinæ ordinatione abjudicanda non est. Sicut enim homo senio confectus, aut manibus pedibusque truncatus, tam homo est, quàm fuit, cum adhuc viribus, vigore & membris esset integer: Sic imperia summa tam Monarchica sunt ob majestatis axioma, quod quasi monarchiarum anima est, cum deficiunt, donec delentur, quàm fuerunt cum adhuc in flore monarchicæ dignitatis versarentur; quod in monarchia Græca videre est, quæ tantisper pro Monarchiâ habenda fuit, quantisper adhuc unica Ægyptus, tanquam lacinia monarchica, sui sceptri jurisque regii erat, cujus in Romanorum manus redactio, vel tandem totalis erat monarchiæ Macedonum deletio.

(Hactenus limitata fuit Major argumenti Bodiniani propositio: Sequitur Minor, in cujus probatione magna opum vi Bodinus laborat; dehinc igitur allatas probationes ordine expediemus.)

C A P. VI.

De Monarchiæ Babylonicæ magnitudine, respectu aliorum imperiorum.

Quo-

*Quomodo probat Bodinus, Monarchiam
Babylonicam habuisse iuxta se, & su-
prà se, maiora imperia?*

Sunt adhuc, inquit, & fuerunt non quatuor
modo, sed propè infinita imperia Babylónico
majora. Omittunt enim imperium Chaldaeorum,
qui primi Babylonis fundamenta jecerunt. Omit-
tunt imperium Medorum, qui Assyrios depule-
runt: Et certè Nabuchodonosor Medus fuit, non
Assyrius, l. c. p. 420. Et paulò pòst: Prætermittunt Arabes, qui Babylonicum Imperium occu-
pârunt, & magnam Asiæ, Africæ & Europæ par-
tem armis domuerunt.

(Notandum hîc, Bodinum hanc disputationem
confusè profèqui, non observando monarchiarum
ordinem, sed sequendo ductum ingenii & venæ, quâ
pollebat, propriæ, modò hanc, modò aliam monarchi-
am elevans. Nos contrà libertate analyticâ nixi, se-
quemur ordinem naturæ rerum.)

Argumentum autem in forma
tale est:

*Chaldaeorum, Medorum, Arabûmque impe-
rium Babylónico imperio fuit majus.*

*E. Babylonicum imperium juxta se & supra
se habuit majus imperium: consequentér-
que non fuit in mundo summum.*

Respondetur I. apertè contradicit Bodinus
Spiritu Sancto, qui in visionibus apud Dani-

elem planè contrarium statuit, nempe, majus imperium Babylonico in mundo non fuisse, ut videre est apud dictum Prophetam cap. 2. v. 37. 38. & cap. 4. v. 17. 18. 19. 20.

II. Committit elenchum divisionis eorum, quæ conjungere debuisset, dum ex Chaldaeorum Medorumque imperiis diversa à Babylonico facit, cum tamen constet, ea sub uno axiomatis. monarchici complexu comprehensa esse, & propter mutationes, quæ accessione & scissione regnorum etiam in hac monarchia evenerunt, nomina tantum, non ipsum imperium mutari, dum *Assyriacum*, *Chaldaum*, *Babylonicum*, aut etiam ob scissionem partis de hac monarchia per Arbacen & Belesin factam, *Medicum* appellatur, ut libro sequenti ex historia planum faciemus.

III. De Nabuchodonosore quî Bodinus probabit, Medum ipsum fuisse, non Assyrium? Certum est, Nabuchodonosorem M. cujus Scriptura meminit, filium fuisse Nabopolassar Regis Babylonici, quem eundem à Ptolomæo in Almagesto Nabopallasarem vocari, Cl. Maestl. in quæst. Chronol. quæst. 1. p. 6. 7. 8. magnâ contentione probare allaborat. Qui ergo filius regis Babylonici Medus erit, procul dubio Babylone oriundus?

IV. Arabes h. e. Saraceni sub quartâ tandem monarchia grassari inceperunt, tempore

re Heraclii Imperatoris, circa annum Christi 622. cum Babylonicum regnum à subsequēte Persico dudum fuisset deletum. Ut quid igitur Saraceni nondum in rerum naturā existentes Babylonico Regno quasi minori, aut non summo opponuntur?

CAP. VII.

De Persicæ Monarchiæ magnitudine, respectu aliorum Imperiorum.

Quomodo probat Bodinus, Monarchiam Persicam habuisse iuxta se, & supra se, maiora imperia?

Quod si, inquit porrò Bodinus, Chaldaeos, Medos, Assyrios, Parthos eadem imperii appellatione complectuntur, cur non Persas quoque illis finitimos adjungunt? praesertim cum Medi longè fuerint remotiores; Parthi verò remotissimi à Babylone, quam tamen occuparunt. Nam si mutatio Principum à Medis ad Persas, imperii varietatem affert, id est, unius Cyri dominatus, genere & moribus cum Medis conjunctissimi, cur non idem de Chaldeis, Parthis, Medis, Arabibus judicandum erit? Quā igitur ratione Cyrus Persa novam Monarchiam constituit,

tuit, eâdem illi quoque monarchias efficient.
Et Trajanus Hispanus Monarchiam Hispani-
cam; Caracalla Carus, Carinus, Antoninus uati-
one Galli Monarchiam Gallicam. Idem judi-
cium erit de Alexandro & Heliogabalo Syris, de
Philippo Arabe, &c. Bod. l. c. pag. 420. 421.

Hæc probatio in forma sic se
 habet.

Quodcûque imperium sub alio majori im-
perio continetur, illud suprâ se habet ma-
jus imperium.

Atqui imperium Persicum, cum Babylonis
imperio armis associaretur, & eâdem ap-
pellatione imperii cum Chaldeis, Medis,
Assyriis, Parthis, comprehendendum es-
set, sub alio majori imperio continebatur.

Ergo. Imperium Persicum suprâ se habuit
majus imperium, & consequenter non fu-
it summum.

Minor probatur ex Bodini verbis, 1. *A de-*
fectu rationis, si dicatur, Persas solos post Cyri
victoriam non pertinere ad Babylonem; reli-
quos autem populos, Chaldæos, Medos, Assy-
rios, Parthos pertinuisse ad eam, cûm tamen
Persæ & Medis & Parthis Babyloni propio-
res fuerint. 2. Ab absurdo, si ob unius Cyri,
novi Babylonis Principis dominatum, quia
Persa erat, Imperium Babylonicum desisse,
 &

& in Persicum vertisse statuatur; etiam sequutum esse, Imperium Romanum dudum defuisse, factumque fuisse Hispanicum, Gallicum, Syriacum, ob Imperatores, ex istis nationibus oriundos; Consequens autem, intendit Bodinus crypticè inferre, absurdum. Ergò & Antecedens.

Respondetur I. Minor propositio argumenti est falsissima, absurditate magnâ laborans. Annales orbis testantur, Cyrum Persam vicisse Babylonem armis, in suamque potestatem redigisse Monarchiam universam. Quî ergò Persarum regnum, quod Cyrus, teste Herod. lib. 1. ante devictam Babylonem ex manibus avi sui materni Astyagis eripuit, in suamque potestatem redégit, sub Babylonico, non autem Babylonico sub Persico erit? An victores sub victis esse Bodinus statuet? Quàm efficax est præconceptæ opinionis seductio!

II. Quod ad probationes Minoris attinet, fumus illæ sunt. 1. Cur enim ratio dari non possit, solos Persas, licet Babyloni propiores, sub Babylone non comprehendi; Chaldæos autem, Medos, Assyrios & Parthos sub eâ comprehendendi? annon fati rationis est, Persas esse victores Babylonis, reliquos verò esse ejus regni aut subditos, aut membra? Quantum intervallum est inter victorem, & inter membrum imperii! 2. Secunda probatio commit-

tit

titelenchum parium. Neque enim sola Cyri quia Persa erat, mutatio ex Babylonico imperio facit Persicum, sed Cyri, ante occupationem Babylonis Persiâ potiti, victoria, quâ ut Rex Persarum, Babylonem subegit, monarchiæ mutationem attulit, ut Babylonica defierit, & Persica inceperit esse, id quod de allegatis Imperatoribus, sive Hispanis, sive Gallis, sive Syris, dici nequit, quorum nullus harum nationum Rex fuit, ut in suum regnum imperii majestatem traduceret, multò minus armorum invasione, occupato Imperio, aliam, quàm habebat, majestatem afferret.

C A P. VIII.

De Græca Monarchia, ejusque
summitate.

*Quomodo probat Bodinus, nec Græcam
Monarchiam fuisse summum in mun-
do imperium?*

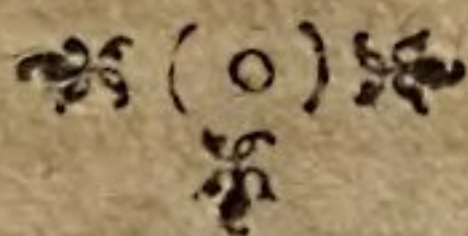
Alexander Magnus, inquit, qui Persarum opes fregit, vix annos 12. imperavit, sed quasi fulgur coruscans in varias partes dissiliit: ita suum imperium ad principes quatuor delatum, paulo post evanuit. Bod, l. c. pag. 421.

Re-

Respondetur I. Arena sine calce. Quæstio est de imperiorum summitate: Bodinus opponit de imperii brevitatem: etiam quod brevi duravit, summum esse potuit.

II. Falsum est, imperium Alexandri ad Principes 4. delatum paulò post evanuisse, quin longo satis tempore durasse dicendum est. Quatuor capita erant in Bestia, inquit visio Prophetica. Dan. 7. v. 7. & potestas data est ei. Ergò ex prævisione providentiæ divinæ determinanda est hæc quæstio, ut suo loco audiemus, non ex sinistro rationis iudicio.

(Quamquam nec Rationi adeò repugnet, esse summum imperium, & esse divisum, ut Hugo Grotius de Iure Belli ac Pacis l. I. c. 3. n. VIII, p. 62. 63. Demonstrat, inquiens: Quarto notandum, Quandò Summum Imperium unum quiddam sit, ac per se indivisum, constans ex illis partibus, quas supra enumeravimus, addita summitate, idest, τὸ ἀνυπερβύνα, fieri tamen interdum, ut dividatur, sive per partes, quas vocant, potentiales, sive per partes subjectivas. Sic cum unum esset Romanum Imperium, factum tamen sæpe est, ut alius Orientem, alius Occidentem teneret, aut ut tres etiam tripartito orbem regerent &c. Ex quo consequitur, si divisio Romani Imperii summitati non obstitit, eam etiam non obstitisse imperio Græcorum, quò minus summum fuerit.)

CAP. IX.

De Romanæ monarchiæ summitate ;
respectu aliorum juxta se Imperio-
rum: Item de Germanici Imperii,
quam Bodinus ait esse, te-
nuitate.

*Quomodo probat Bodinus, Monarchiam
Romanam habuisse, & habere iuxta
se, & suprâ se maiora im-
peria?*

Quartam Monarchiam Bodinus odiosius;
quàm gravius impugnat, nimirum exa-
gitando Germanorum Imperium: hoc enim
elevato, etiam Romanam Monarchiam de
statu dejecti autumat. *Germani, inquit, vix cen-
tesimam partem Orbis terrarum sua ditione te-
nent. Hispaniarum princeps imperium habet
Germanico majus, tum populorum multitudine,
tum amplitudine regionum, ut omittam regio-
nes Americas (quibus ex magna parte domina-
tur) Europa triplo majores. At ne regi quidem
Lusitaniæ pares sunt, si Regionum longitudine im-
perium definiamus: nam is universam penè oram
Africae armis occupavit, &c. Et paulò post:
Non video, quomodo Germania Hispaniarum &
Italorum Legionibus, Duce Carolo V. resistere
potuit*

potuit, qui nisi Gallorum virtute revocatus esset, imperium illud in provinciae formam redegerat, ut Germani clarissimis ac sempiternis monumentis testatum reliquerunt, &c. Sed ad externos veniamus. Quid habet Germania, quod Principi Turcarum opponat? Occupat enim opulentissimas Asiae, Africae & Europae partes, totiusque mari mediterraneo, & insulis omnibus, exceptis admodum paucis, latissime regnat: Armis autem ac viribus tantus est, ut unus omnibus fere principibus par esse possit, &c. Qui Bizantium, Imperii caput, Christianis; Babylonem Persis ademit, suumque dominatum ultra Danubium usque ad Borysthenis ostia produxit. Omitto Aethiopiae principem, cujus imperium paulo minus universa Europa. Quid Tartarorum Imperator? qui gentes immanitate barbaras, multitudine innumerabiles, viribus indomitas habet, quibus cum si Germaniam comparas, muscam elephanto, &c. Ridiculum ergo, Germanos Monarchiam & Imperium Romanum tenere, qui nullam Imperii Romani partem, praeter Noricam & Vindelicam occupent. Ineptius visum esse, qui Carolum Magnum (qui, quam Monarchiam vocant, primus, occupaverit) natione Gallum, in Gallianatum, lingua quoque moribus & institutis Gallorum unam cum suis Majoribus educatum, modo Germanum, modo Alemannum vocant. Tametsi enim à Francis, veterum Gallorum colonis originem traxisse plerique putent

tent, non tamen negant, quin Gallorum armis & legionibus Germaniam, Italiam, & magnam Hispaniæ partem cum Imperio Gallorum conjunxerit, ac primogenitis Galliam, veluti Imperii sedem, alius alias Regiones, ab hoc Imperio avulsas, dederit, quousque Henricus Auceps, natione Germanus, Regem sese ferens, Germaniam, hujus Imperii partem occupaverit. Multò veriùs igitur & justius Gallica Monarchia dici debet, quæ prius virtute Gallorum parta est, quàm Germani Monarchiæ verbum audissent. Quis enim negare potest, quin Brittanni suam quoque Monarchiam multò veriùs, quàm Germani, sub Constantino Magno stabilierint? Cùm enim fuerit natione Britannus, tametsi Romano Patre satus, genere nobilis, contraque Senatus, & populi Romani voluntatem ab ultimis oris in Germaniam venit, Romanos Imperatores armis fregit, religiones & instituta majorum abolevit, Christi nomen colendum proposuit, Imperii sedem Bizantium transtulit, Romanis omnem dignitatem ademit, denique urbem ipsam de suo nomine appellavit. Quod si Persarum Monarchiam facit Origo Cyri, sanguini patriæque Assyriis finitimi, cur Monarchiam non efficit hoc tam novum, tamque insolens Constantini Imperium, quod generis, locorum, legum ac Religionum tantam conversionem attulit? Hactenus non tam Argumentorum, quàm verborum strues Bodiniana, uti in Meth. hist.

cap. 7. pag. 418. 419. 420. 421. 422. totidem verbis est expressa.

(Vide plura in hanc sententiam apud Arumæum, Vol. 1. de jure publ. disc. 3 super quæstionem; *Num Imperium hoc nostrum Romanum rectè etiamnum dici possit?* Confer etiam, quæ Hugo Grotius de Jure Belli ac Pacis l. 2. n. XIII. pag. 387. fecit in hunc Bodini sensum Romano Imperio, imò Imperatori Romano non ita pridem objecit. *Vix adderem, inquiens, stultum esse titulum, quem quidam tribuunt Imperatori Romano, quasi ipse etiam in remotissimos & incognitos hætenus populos jus imperandi habeat, nisi Iuris-Consultorum diu præceptis habitus Bartolus hæreticum ausus esset pronunciare qui id negat; nimirum quia & Imperator interdum se mundi dominum vocet &c* Quibus verbis Grotius Imperatoris Romani titulum, dum *Monarcha* audit, obstrigillare videtur, quasi is jus imperandi in remotissimos & incognitos hætenus populos inferret, quæ apertissima æquivocationis fallacia est, ex suprâ dictis, ubi vocabulum *Monarchiæ* explicuimus, facile detegenda. Sed transeat Grotius, nobis nunc cum Bodino negotium est.)

Vt nervum, quem Bodinus in his allegatis verbis habere videtur, rectè assequar, quæso, resolve mihi integrum locum formaliter in distincta argumenta, cum suis responsionibus?

Primum argumentum in forma tale est :
*Germanorum Imperio majus est Hispanicum,
 Lusitanum, Turcicum, Ethiopicum, Tartaricum.*

Ergò: *Romana Monarchia supra se, & juxta se habet majora imperia, & consequenter monarchia non est.*

Ratio consequentiæ est, quia Germanorum imperium pro Romana Monarchia à Germanis venditur.

Quid respondetur ad hoc Argumentum?

1. Non probatur, quod probari debet; scilicet, Monarchiam Romanam SEMPER juxta se, aut supra se, tam in progressu immediate sub Romanis, quàm in defectu sub Germanis, habuisse majora se imperia. Constat enim, ipso Bodino pag. 419. attestante, *Romanorum Imperium sub Trajano fuisse florentissimum, ut videre sit ex Appiano & Sexto Rufo, qui Trajani temporibus scripserint: Danubio quidem & Orcadibus à Septentrione; Gadibus ab Occasu; Euphrate ab Ortu; Oenopoli verò à Meridie terminatum fuisse, cum Trajanus, ponte lapideo supra Danubium extructo, Daciam Imperio adjiceret, ac de Rege Decebalo triumpharet, deinde, fuis Parthorum legionibus, Euphratem transmitteret ac Mesopotamiam, magnamque Arabia felicitatem, cum Imperio majorum conjungeret, &c.* Ex quibus verbis colligitur, Romanam Monarchiam circa hæc tempora majora imperia supra se, aut juxta se neutiquam habuisse: quod

quod ad asserendum monarchicum Axioma, etiam hodierni sub Germanis residui imperii, ut exsuprà dictis constat, tam sufficit, quàm ad demonstrandum sufficit; decrepitum, senioque confectum hominem esse hominem, ob animam rationalem, quæ in ipso est.

Ergò II. Extra quæstionis lineam est, quod Bodinus affert, *hoc Imperium neque antea majus extitisse, & postea semper fuisse imminutum: dummodò nondum deletum est, ut maximè Hispanicum, Lusitanum, Turcicum, Æthiopicum & Tartaricum duplo, triplo, aut quadruplo majus sit dimensione, non tamen excellentius dignatione. Nec enim sequitur, inquit Arumæus Vol. 1. de jure publ. disc. 3. pag. 14. b. quicquid (Imperium) in Asia & Africa tenuit, amissum est: Ergò totum Imperium amissum est.*

Secundum ex Bodini verbis collectum Argumentum in forma tale est:

Carolus M. quem fundatorem Germanici Imperii esse dicunt, natione Gallus, Germaniam Gallorum Imperio conjunxit.

Ergò: Monarchia, quam Germanorum esse dicunt, veriùs Gallica est.

Respondetur. Hoc Argumentum ex intentione Bodini ad absurditatem deducere laborat Germanorum Imperium hoc modo: Si Carolus M. est fundator Germanici Imperii, & con-

sequenter Germanorum Imperium est monarchicum, tunc Imperium hoc Monarchia Gallica erit, quia Carolus M. natione Gallus fuit, nec Galliam Germaniæ, sed Germaniam Gallia adjunxit. Consequens autem, quod Bodinus intendit subsumere, est absurdum, E. & antecedens. Sed contra.

I. Si ob Carolum M. Monarchia Gallica dici debet; quæritur, quæ fiat, quòd Galli, ut Imperii coronam Regis sui capiti adaptarent, tantâ contentione Germani videri voluerint ob Francones Germanos vetetes, Suevis finitimos, qui factâ quâdam irruptione in eâ Gallia parte confederunt, quæ nomen ad hoc usque tempus ab illis retinet, & Francia dicitur, cujus Regionis caput est Lutetia Parisiorum, totius Regni Metropolis? *E Francorum ergo stirpe, scribit Sleidanus lib. 8. pag. 126. procreatum sese dicit Franciscus, eodem usus adminiculo superioribus annis, cum à Maximiliani Cæsaris morte affectaret dignitatem Imperii. Cum enim exteris populis ad hunc gradum sciret esse legem jam inveteratâ præclusum aditum, voluit demonstrare, se quoque Germanum esse.*

II, Carolum M. natione Gallum fuisse, falsum est. *Natus est Carolus M. Ingelhemii ad Moguntiacum; scribit Joh. Tilius Comment. lib. 1. de rebus Gallicis, fol. 25. altero à Moguntia lapide, quem locum palatii postea, monum-*
tis-

isque decoravit. Confer Arumæum Vol. 1. de jure publ. discurs. 3. p. 17. ubi scribit: Cùm in controversia ea, quâ quis civis hujus vel istius civitatis perhibetur, ante omnia respiciendum sit ad locum nativitatis, l. 1. ff. ad municip. & incol. relinquitur si demonstraverimus, Carolum Magnum in Germania natum esse, Germanum rectè perhiberi. De eo ergo sic ait Cuspinianus in vita ejus: Carolus filius Regis Francorum Pipini, natus in Ingelheim villa, quæ duobus distat millibus passuum à Moguntiaco, adeò ut frustra sibi hunc Galli vindicent, cùm Germanus fuerit, & patriâ, & linguâ, & moribus, b. e. integritate & dexteritate, &c. Nec obstat, hunc Caroli M. nativitatis locum fuisse de Gallia Orientali, ut Gallicus quidam Scriptor in libro: des illustrations de Gaule & singularitez de T'roye, pag. 117. 6, in hunc modum scribit: Or fut L'Empereur Charles le grand natif de France Orientale c' est à dire, du territoire de Mayence, sur le fleuve du Rhin, on debueroit plus tost dire, estre située en Gaule Belgicque, jacçit ce, qu'ils parlent allemant, &c. Nationes enim non ditionibus, sed populorum linguis moribúisque definiuntur, ut res ipsa loquitur: Sicut de Carolo V. Imperatore constat, ipsum ab Electoribus origine pro Germano fuisse habitum, quia Gandavi in Flandria ex matre Johanna, Ferdinandi Hispaniæ Regis filiâ fuit natus, quã-

vis cætera linguâ, moribus, & institutis Hispanorum, unâ cum suis maioribus fuerit educatus.

III. Quo argumento probabit Bodinus, Carolum M. Gallix junxisse Germaniam? *Italica nobilitas*, scribit Melanchthon in Chrō. lib. 4, p. 650. *axioma ei* (Carolo M.) *Imperatoris tribuit, quo tamen Carolus non usus est, nisi factâ transactione cum iis, qui imperium Constantinopoli tenebant.* Ex quibus verbis iusta quidem imperii Occidentalis adeptio, non autem imperii cum Gallia conjunctio colligi potest. *Postquam enim Rex fuit totius Gallix Regni*, testatur suprâ allegatus Tilius lib. & loc. cit. p. 24. *Primus Imperator Occidentis coronatus est per Leonem Papam.* Quæ coronatio adeò non potest dici imperii Romani cum Galliarum regno conjunctio, ut sit potius distinctionis utriusque imperii & coronæ demonstratio.

[Vide Hug. Grotium de Iure Belli & Pacis l. 2. c. 9. n. XI. p. 208. 209. super quæst. *de his, quæ Romani imperii fuerunt, cujus nunc sint*: Vbi quidem satis præjudiciosè contra Romanum imperium disputat, inquit, se nescire, quam surrogationem Germanici sive Regni, sive imperii in locum Romani imperii multi sibi confingant; cum tamen Germania tota transrhennana maximâ temporis parte extra complexum imperii Romani fuerit, & imperium Romanum penes populum Romanum, tanquã penes corpus, in quo esset,

ac viveret, manserit; nec præsumenda videatur mutatio, aut translatio, nisi certis documentis probetur, &c. Quæ omnia altioris sunt indaginis; quanquam documenta translationis sunt in promptu: In quem sensum, parum à Bodini sensu discrepantia Grotius d. h. plura dissent; Planè tamen in eo Bodino contrariatur, quasi ob junctam Galliæ Germaniam imperium Romanum Germanorum potius *Gallicum* dici debeat, quàm *Germanum*. Libet adscribere ipsa verba Grotiana: Cum illi, inquit (puta Constantinopolitani) contra mentem ac morem populi Romani scæmina Irenes subissent imperium, ut alias causas omittamus, merito populus Romanus illam concessionem, si ve expressam, si ve tacitam revocavit, & per se Imperatorem legit, (ac voce primi Civis, idest, Episcopi sui, quomodo & in Iudaica republica rege non existente, prima erat summi Pontificis persona) pronuntiavit. Fuit autem hac electio Personalis in Carolum Magnum, & quosdam ejus successores: qui ipsi jus imperii quod habebant in Francos, ut & in Longobardos, à jure Imperii in Romanos, ut novè ex causa quæsito, sollicite distinxerunt. Postea verò diviso Francorum populo in Occidentalem, qui Galliam nunc obtinet, & Orientalem, qui Germaniam, si ve Alemaniam tenet (duo Francorum regna vocat Frisingensis) cum populus Francorum Orientalis eligendo sibi reges facere cœpisset (nam & ad id tempus Francorum Regum successio quasi agnatica, non tam à jure certo, quàm à populi suffragiis pependerat) placuit populo Romano, quo certius præsidium haberet, regem non proprium sibi sumere, sed eum, quem GERMANI fecissent. En Bodino è diametro contrarium Grotium, ut maximè ambos axiomati monarchico ad Germanos translato parum æquos.]

Tertium ex Bodini verbis collectum
Argumentum in forma tale est.

Ls.

Si

Si monarchia Romana propter Carolum M. natione Germanum, est Germanica, tùm propter Constantinum M. natione Anglum, qui nobis erat, & insigniter imperium mutavit, etiam dicenda erit Britannica; Sicut ob unius Cyri, qui Persa erat, nationem, Assyriaca monarchia à nobis dicatur Persica.

Sed posterius, quod intendit Bodinus subsumere, etiam nostro sensu est absurdum,

E. Absurdum erit etiam prius.

*Respondetur I. Falsa nobis affingitur hypothesis, quasi statueremus, solâ Principum origine monarchias aut mutari, aut denominari, quæ sententia nostra non est, qui scimus, monarchiarum mutationes armis fieri, ubi abolito statu priori, axioma majestatis à populo in populum profusione multi sanguinis transfer-
tur; ut de translatione Assyriorum majestatis in Persas, Persarum in Macedones, Macedonum in Romanos, ex historiis constat: & aliorum regnorum mutationum exemplis pluribus ab Hug. Grotio lib. iii. de iure Belli & Pacis, c. 8. de imperio in victos, probatur, quando scribit: Imperia armis quæri, victoriis propagari dixit Tertulianus. Quintilianus jure belli regna, populos, fines gentium atque urbium contineri. Alexander apud Curtium leges à victoribus dici, accipi à victis. Minio in oratione ad Romanos: Cur Syracusas, atque alias Siciliae Græcas urbes*

*bes prætorem quotannis cum imperio & virgis, & securibus mittitis? Nihil aliud profecto dicatis, quàm armis superatis, vos iis has leges imposuisse Ario vistus apud Cæsarem jus esse belli ait, ut qui vicissent, iis, quos vicissent, quemadmodum vel-
lent, imperarent &c. Quod verò ad denomi-
nationes summorum Regnorum attinet, tum
demum, puta, axiomaticè à natione in natione,
populo in populum translato, eas mutari soli-
tas fuisse, fundamento tamen eorum manen-
te; uti de prima monarchia constat, quæ hanc
ob causam modò *Assyriaca*, modò *Chaldaica*,
modò *Babylonica*, aut etiam *Medica*, vocari
solet, & res ipsa de Romano Imperio loqui-
tur, quod ob hujusmodi translationem, fun-
damento ejusdem usque ad lutum pedum
manente, modò *Orientale*, modò *Occidentale*,
modò *Germanicum* vocatur. Ex quo Bodini-
ani argumenti nullitas, umbram pro corpore
habentis, apparet.*

II. Constantinum M. nothum fuisse, quî
Bodinus probabit? certè eum ex Constantio
Chloro, & Helena Britannica, primâ Con-
stantii conjuge, natum esse, historiæ testan-
tur.

III. Et quanquam insignis sub Constan-
tino M. facta sit in utròque, tam seculari, quàm
Ecclesiastico statu, mutatio; non tamen axi-
omaticis imperiî à Romanis ad Britannos, ut
im-

imperium Britannicum dici posset, sed in Orientem, fuit translatio, ut monarchia ob id, non *Britannica*, sed *Orientalis*, apud historicos appelletur.

(Fuit hætenus secundus Bodini conatus: sequitur tertius, qui verè *ἐκταραχία* est, dum aurea secula refutando aggredi præsumit.)

CAP. X.

Tertius Bodini conatus de aureo seculo.

Quisnam est tertius conatus Bodini, quæ sententiam de 4. Monarchiis infringere allaborat?

IS ipse, de quo suprâ cap. 3. monuimus; Effecum negationem aureorum seculorum, ut iis negatis, protinus etiam aureum primæ monarchiæ caput negari sit necessum. Hanc sententiam, ex statua Danielis, *cujus caput aureum; thorax argentea, crura ærea, tibiæ ferreæ, & pedes fictiles, malè cum ferro coagmentati fuisse feruntur*, quatuor aut plura secula, aureum, argenteum, æreum, ferreum, tandemque luteum statuit, minuendam esse Bodinus ait, disputando contra eam cap. 7. Meth. Hist. à pag. 424. usque 433. paginam, adeoque usque ad finem

finem capitis, cuius summa est. 1. *Ætatem*,
quam auream dicant, veriùs ferream fuisse. *Nā.*
2. *Eluvium* divinitus propter hominum scelera
contigisse, ut Deum pœnituere hominis creati. 3.
Camefis, Saturni, Nimrodi, Iovis Beli, condito-
rum aurei seculi scelera, contumeliam adversus
parentem, latrocinia, parricidia, stupra, tyranni-
dem, extructis turribus & aggeribus, immortalī
Deo illata bella, esse decantata, quæ monstrane-
tquam arguant aurea secula: quod idem de Her-
cule, piratarum maximo, Theseo item, & Piritho-
ne, judicandum sit. 4. Ante Thucydidem mera in
Græcia latrocinia, adhuc dum Cæsaris temporibus
eadem nullam habuisse apud Germanos infami-
am. 5. Lacedæmonios non in furto eduliorum,
sed in furti sola deprehensione scelus inesse putavis-
se. 6. Olim furta civili tantum iudicio punita, nūc
ubique gentium capite puniri. 7. Si ergo res hu-
manæ in deterius prolaberentur, jam pridem in
extremo vitiorum ac improbitatis gradu eas con-
stitisse. 8. In funeribus & sacris innocentissi-
mos, servitutis specie, crudelissimè mactatos, in
spectaculis publicis à belluis laceratos, mutuisque
vulneribus ad populi voluptatem trucidatos fuis-
se. 9. Et hoc quidem etiam apud Romanos, qui in
summa justitiæ opinione floruerunt, &c. 10. Hoc
nostro tempore autem ea esse sublata, utile de o-
mnibus disputandi genus stabilitum. 11. Et tamen
nostra monumenta habere suos Catones, Fabritios
Camil-

*Camillos, Alexandros, neque illis, quàm nobis, de
 meliore luto finxisse præcordia Titanem. 11. Non
 majorem gloriam militarem fuisse in Alexandro
 M. quàm in Carolo M. Illum enim molles Asiati-
 cos, hunc ferocissimas Europæ nationes perdomu-
 isse: Ex omni vetustate D. Ludovico nullum
 Principem opponi posse, quâ Religionem adversus
 Deum, quâ fidem in patriam, amorem erga sub-
 ditos & justitiam in omnes. 12. Sed & disciplinas
 in nostris hominibus atque in veteribus pares fu-
 isse: Literis enim esse etiam suam vicissitudinem,
 & hoc quidem multas ob causas, &c, 14. Nostris
 temporibus multò post, quàm literæ toto penè ter-
 rarum orbe conquierint, tantum subito splendore
 effulsisse, tantam fertilitatem ingeniorum exti-
 tisse, ut nullis unquam ætatibus major. 15. Quin
 veteribus, ut inventoribus, gloriam deberi, plera-
 que tamen ex iis imperfecta relictæ, quæ à nostris
 consummata posteris tradantur. 16. Et ipsa inven-
 ta nostrorum cum Majorum inventis esse confe-
 renda, ut ex usu Magnetis in navigationibus, ex
 Geographia, ex motu inerrantium syderum, ex
 magnioris trepidatione, ex formarum à materia
 ἀφαίρεσι, ex modo investigandæ longitudinis cœ-
 lestis, ex horis æqualibus, ex veterum catapultis,
 & antiquis belli tormentis collatis cum nostris,
 ex Typographia, ex infinitis artibus aliis, tum fa-
 brilibus, tum lanificiis manifestum sit. 17. Cum
 eternâ quadam lege nature conversionem rerum
 omni-*

omnium, velut in orbem redire videri, ut aequè
vitia virtutibus. ignoratio scientiæ, turpe honesto
consequens sit, atque tenebræ luci. 8. Falli ergò,
qui genus hominum semper deterius seipso evade-
re putent: in eo errore esse senes, quem eis contin-
gere credibile sit, quod florem ætatis, quæ per se ip-
sam letitiam, ac jucunditatem spiret, amissum
meminerint, cùmque se ab omni voluptatum ge-
nere deserì videant, ac pro delitiis acerbissimos
dolores, pro sensibus integerrimis membrorum o-
mnium imbecillitatem sentiant, fieri, ut tristissi-
mis obruantur cogitationibus, & falsa rerum
imagine decepti, fidem ac amicitiam hominum
inter homines desuisse putent, ac velut ex longin-
qua navigatione profecti, aurea secula, auream æ-
tatem adolescentibus narrent, similes iis, qui cum
à portu evehuntur in altum, domos urbesquè à se
discedere existimant: sic illos oblectationem, hu-
manitatem, justitiam in cælum evolare ac ter-
ras deferere opinari. Hactenus Bodini verba,
juxta paginas suprà notatas in compendium
redacta, quorum nervus in sequenti forma
manifestò conspicitur:

*Quæ ætas scatebat horrendis sceleribus atque
nefandis crudelitatibus, & ipsis disciplinis
inferior fuit nostra ætate, illa non tam au-
rea, quàm ferrea dici meretur.*

*Atqui ætas sub prima monarchia, cui nos au-
reum*

reum caput ex Daniele adaptamus, scatebat horrendis sceleribus, & nefandis crudelitatibus, & ipsis disciplinis fuit inferior nostra ætate.

[Nota in probanda hac propositione minori hæc universa dicacitas Bodini totaliter est occupata.]

Ergò *ætas sub monarchia prima, cui nos aureum caput ex Daniele adaptamus, non tam aurea, quàm ferrea dici meretur, & consequenter verba illa: TV ESCAPVT AVREVM*, nostro sensu ad auream aliquam monarchiam referri nequeunt.

Quid respondetur ad hoc argumentum Bodini?

Bodinus ἀμαρτάνει τῷ σκοπῷ vaticinii prophetici, in quo nihil de *auro Chiliastico*, quod fanatica devotio non ad primordium regnorum mundi, sed ad calcem eorum refert. 2. Nihil de *auro pietatis Theologico*, quod non tam ad constituenda imperia hujus seculi, quàm ad fundandam sub imperiis veram Dei Ecclesiam pertinet, & à Christo ipso circa primordia imperiorum mundi negatur, ut ex collatione locorum Gen. 6. v. 7. & Matth. 24. v. 37. 38. 39. apertè colligitur, ubi ratione impietatis hominum ultimorum temporum circa ultimum Christi adventum, cum istis sub primo mundo temporibus manifesta est collatio. 3.

Nihil

Nihil etiam de *auro justitiæ & æquitatis politico*,
aut *disciplinarum scholastico*, quarum respectu,
si in flore sunt, secula haud absurdè à compa-
ratis *aurea* dicimus, cùm constet, virtutes iis
temporibus, quibus facile gignuntur, optimè
æstimari; alioquin laudari quidem; sed algere:
quæ omnia ad directum vaticinii Danielis co-
pum neutiquam pertinent, ut maximè Bodi-
nus proluxa suâ rhetoricatione iis tenacissimè
inhærere videatur. Sed aurum 4. quod in sco-
po visionis hujus continetur, est *merè politicū*,
excellentiā, maiestatem, durationem & di-
gnitatem monarchiæ primæ, respectu sequi-
orum denotans, dum Persarum imperium Ar-
genteū; Græcorum æreum, Romanorum fer-
reum, & tandem luteum fore, apertè indigi-
tatur: ut ex abundante hunc sensum Prophe-
tica explicatio confirmat, dum capiti aureo
subjungit v. 39. *Et post te consurget regnum
aliud MINVS TE argenteum.* Quis enim nes-
cit primæ monarchiæ amplitudinem, ob quā
Nebucadnezar, κατ' ἐξοχήν Rex Regum dici
meruit? quis nescit ejusdem Majestatem, quæ
totum Orbem terruit, *omnia in quibus habitāt
filii hominum?* quis nescit ejus fortitudinem,
& imperium, & gloriam, cui resistere nemo
potuit? quis nescit ejus durationem à Nimro-
do usque ad interitum annos 1676. continua-
tam? quæ, ut & alia plura, tanto majestatis gra-
du,

du, & tam cumulado concursu, in reliquis monarchiis non deprehenduntur, tamen si etiam his sua Axiomata minimè abjudicanda sint, donec vel tandem à metallo in lutum novissimi seculi hæ res mortalium desinere cœperunt. Hinc Bodini paralogismus ex iuncto dicacitatis in hunc modum extractus:

Quaecunque monarchia est potentissima; majestate splendidissima, seculorum tractu longissima, illa ex visione statuæ Propheticae per aureum caput intelligitur, & aurea dici meretur.

Atqui monarchia prima fuit potentissima, majestate splendidissima, seculorum tractu longissima.

Ergò: Monarchia prima ex visione statuæ Propheticae per aureum caput intelligitur, & aurea dici meretur.

Quid in hac opinione minuendum est, Bodine? quid pro delirio senili aut melancholico habendum? si maximè nostra tempora respectu priorum aut *ferrea*, aut *lutea* dicamus: Quanquam Danielis scopo ex oculis dimisso, neutiquam absurdum sit, hæc nostra tempora, ob horrendam securitatem & impietatem hominum, appellare aut *ferrea* aut *lutea*, & dicere, non tantùm nos discedere à pristino felicitatis Statu, sed etiam hunc iusto Dei judi-

judicio discedere à nobis; & ipsa tempora magis mala esse, quia homines mali sunt, quàm homines malos, quia tempora mala sunt: ut alia multa, quæ Bodinus, cum primis de fatali ingeniorum conversione, & vitiorum post virtutes successionem, ex scholâ citiùs Stoicâ quàm Christianâ, attulit, ad præsens silentio prætermittamus.

CAP. XI.

Canones generales de monarchiis.

Annon, quæ hætenus dicta sunt, quod fundamenta concernit, συλλέγειν certis canonibus inclusa proponi possunt?

Hoc commodè fieri potest, attende Ergò ad sequentes Canones.

1. Monarchia non ex vocabuli Etymo, sed ex sensu Theologico-politico, definienda est.

(Sensus autem Theologico-Politicus hîc intelligitur, qui prædictionibus de monarchiis divinis, non disputationibus profanis, nititur: juxta verba Reineccii suprâ allegata: *Imperiorum genera non tam è Philosophorum, & id genus aliorum scriptorum opinionibus, quàm ex ipsis sacrarum literarum fontibus hausta, hic intelligi.*)

2. Monarchia non *solum*, aut *unicum*, sed *summum* in Mundo est *imperium*.

3. Monarchia non ex defectu, sed profectu Axiomatis æstimanda est, & tantisper Monarchia dicenda, quantisper adhuc spiritum axiomatis monarchici haurire videtur; sicuti homo dicendus est, quamdiu vitæ manifestus est.

4. Monarchiæ sunt insigne documentum providentiæ divinæ, res mortales Deo esse curæ juxta illud Hesiodi : Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες, *Ex Deo verò sunt Reges.*

5. Ἀναρχίας ἔκ ἐστὶ μείζον κακὸν Sophoc. Hinc illud Politicorum : *Præstat habere malū. Principem, quàm nullum; Tacit. Hist. l. 1.*

6. Si defunt, qui imperant, nulla in re quicquam præclari geri potest. Xenoph. lib. 3. αἰα. 6.

7. Monarchiæ singulæ fatales habent limites :

[Primam enim ad mare mediterraneum promovit Nabuchodonosor II. Persica in Asiam ad Bosphorum Thracium & Hellespontum substitit. Tertiā Indiæ Hyponis conclusit. Quartam terminarunt Tygris & Euphrates; & versus Occidentem Danubius & Rhenus. Nam Parthorum & Germanorum arma frustra à Romanis tentata, & ambæ gentes victæ quidem aliquando, debellatæ nūquā fuere Reinec. Rein. in Hist. Iul. Proleg. fol. 20.)

8. Nec tamen Arithmetica, sed Geometrica est monarchiarum dimensio.

5. Ante Diluvium imperia intra paternæ Authoritatis metam consistebant, diutissimè tùm Patribus viventibus, suamque in descendentes potestatem retinentibus.

10. In Caino tamen imperiorum initium quoddam cernimus, qui, condito oppido Henoch, novam faciem generi humano induxit.

11. In Hebræorum populo familiarum capita authoritatem paternam à Diluvio usque ad Mosen retinuerunt: Dehinc Iudicum & Ducum, post hos, Regum potestas introducta.

12. *Nemo regere potest, nisi qui & regi.* Sen. lib. 2. de ira.

13. *Fallitur egregio quisquis sub Principe credit.*

Servitium; nunquam libertas gratior extat.

Quàm sub Rege pio. —

Claudian. in laud. Stilic. Paneg. 3.

14. Monarchiarum mutationes violentæ sunt & cruentæ, multo sanguine constantes.

15. Nec tamen Numine caret, quod in rebus humanis violentum & cruentum est.

16. In monarchiis familiarum diversitate non parùm fuit variatum, & tamen Axioma monarchicum, usque ad terminum fato destinatum, conservatum.

2. Monarchia non *solum*, aut *unicum*, sed *summum* in Mundo est *imperium*.

3. Monarchia non ex defectu, sed profectu Axiomatis æstimanda est, & tantisper Monarchia dicenda, quantisper adhuc spiritum axiomatis monarchici haurire videtur; sicuti homo dicendus est, quamdiu vitæ manifestus est.

4. Monarchiæ sunt insigne documentum providentiæ divinæ, res mortales Deo esse curæ juxta illud Hesiodi : Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες, *Ex Deo verò sunt Reges.*

5. Ἀναρχίας ἔκ ἐστὶ μείζον κακόν Sophoc. Hinc illud Politicorum : *Præstat habere malū. Principem, quàm nullum; Tacit. Hist. l. 1.*

6. Si defunt, qui imperant, nulla in re quicquam præclari geri potest. Xenoph. lib. 3. ἀνα6.

7. Monarchiæ singulæ fatales habent limites :

[*Primam enim ad mare mediterraneum promovit Nabuchodonosor II. Persica in Asiam ad Bosphorum Thracium & Hellespontum substitit. Tertiam Indiæ Hyponis conclusit. Quartam terminarunt Tygris & Euphrates; & Versus Occidentem Danubius & Rhenus. Nam Parthorum & Germanorum arma frustra à Romanis tentata, & ambæ gentes victæ quidem aliquando, debellatæ nūquā fuere. Reinec. Rein. in Hist. Jul. Proleg. fol. 20.)*

8. Nec tamen Arithmetica, sed Geometrica est monarchiarum dimensio.

5. Ante Diluvium imperia intra paternæ Authoritatis metam consistebant, diutissimè cum Patribus viventibus, suamque in descendentes potestatem retinentibus.

10. In Caino tamen imperiorum initium quoddam cernimus, qui, condito oppido Henoch, novam faciem generi humano induxit.

11. In Hebræorum populo familiarum capita auctoritatem paternam à Diluvio usque ad Moysen retinuerunt: Dehinc Iudicum & Ducum, post hos, Regum potestas introducta.

12. *Nemo regere potest, nisi qui & regi.* Sen. lib. 2. de ira.

13. *Fallitur egregio quisquis sub Principe credit.*

Servitium; nunquam libertas gratior extat.

Quàm sub Rege pio. —

Claudian. in laud. Stilic. Paneg. 3.

14. Monarchiarum mutationes violentæ sunt & cruentæ, multo sanguine constantes.

15. Nec tamen Numine caret, quod in rebus humanis violentum & cruentum est.

16. In monarchiis familiarum diversitate non parùm fuit variatum, & tamen Axioma monarchicum, usque ad terminum fato destinatum, conservatum.

[Nam post Nimrodum & Belum in Prima monarchia Tres floruerunt; In secunda post Cyaxarem duae; In tertiâ unus Alexander, post quem simul & eodem tempore à diversis regnatum; In quarta Caesarum domus, quae Philoni Augusta est, initium fecit, sed ut deinde infinitae propemodum successerint, donec Occidentis imperium ad ἀσπὸνδ'us Romani nominis hostes, Germanos devolutum. Reineccius Reiner. in Hist. Iul. Vol. 1 fol. 20.]

17. Summatim Rebus cunctis in est quidam veluti orbis: Tacit. lib. 3.

(Vnde non immerito in reprehensionem Vocatur Romanorum, tam de urbe, quam de imperio suo, non minus stolidi atque impia persuasio Nam, praequā quod illam aeternam crediderint, quā de re saepe Marcellinus lib. 15. & 19. & Ausonii est:

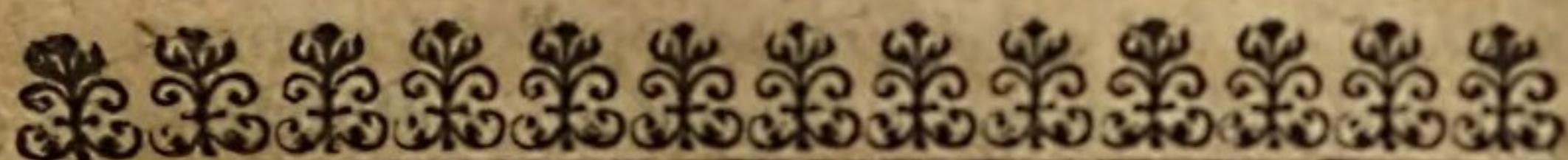
Ignota aeternae sint tibi tempora Romae.

etiam Deam fecere, & templo honorarunt, &c.
Reinecc. Rein. l. c. fol. 22.

FINIS LIBRI SECVNDI.

INSTI-

INSTITUTIONVM
HISTORICARVM.

LIBER TER- TIUS.

*De Monarchiâ prima, quæ fuit
Chaldæorum & Assyriorum, dicta
Babylonica.*

CAP. I.

De Definitione monarchiæ primæ; O-
rigine item Chaldæorum, ipsiusque
monarchiæ initio.

Quenam fuit hæc monarchia prima?

Fuit summum, à Deo in Mundo con-
stitutum imperium, quod penes Chal-
dæos & Assyrios, à Nino usque ad Na-
bonnedum, Darium puta Medum Da-
nielis, quem Cyrus Persa vicit, circiter annos
1507. stetit: Dan. 2. v. 38. per aureum caput sta-
tuæ, & cap. 7. v. 4. per primam bestiam simi-
lem Leoni præfiguratum.

(I. Definitum est Monarchia prima, respectu secun-
dæ, tertiæ & quartæ, sic dicta: à subjectis etiam nati-
oni-

onibus *Chaldaica & Assyriaca* appellata, non quasi hæ gentes, Chaldæorum & Assyriorum, distincta alia, & peculiaria regna habuerint, sed quòd alternatim hanc potentiam possederint, Appellatur etiam *Babylonica* & ipsi cj⁹ monarchæ in sacris literis vocantur *Reges Babylonicæ* ob Babylonem civitatem, quæ totius Regni & imperii Metropolis fuit quo de suprà l. 2. c. 1. quamvis non semper ab his regibus habitata, quò Merodachi domus, tertia hujus monarchiæ Regum series, sedem transtulit, ut ceu postliminiò ad gentem & urbem rediisse imperium videretur: non secus ac quædam Monarchia, Romana à Roma dicitur, quamvis hæc urbs in Pontificis manus prætextu donationis Constantini, pervenerit. II. Definitio ipsa constat genere, & differentiâ specificâ, 1. *Genus est summum imperium*, de quo suprà lib. 2. cap. 1. quod de hac primâ monarchiâ probatu est facilimum; præsertim si eam in visione statuæ Dan. 2. divinitus significatam fuisse demonstratum dabimus: ne ipsis quidem profanis Scriptoribus, summitatem imperii huic monarchiæ abjudicantibus, ut suprà lib. 2. cap. 2. ex Velleio lib. 1. audivimus: *Assyrios Principes omnium gentium rerum potitos esse*. 2. *Differentia specifica* constat Efficiente, subjectis, adjuncto, & comparatis, testimonio divino probatis. *Efficiens est Deus*, id quòd suprà in genere de monarchiis probavimus, esse ea imperia à Deo constituta: Quod igitur probatum est de genere, probatum est de speciebus. Nec obstat, quod invasione Tyrannica nonnunquam regna & imperia occupentur, ut plerique de Nimrodo arguunt (quia dicitur *fortis Venator coram Domino* Gen. 10.) apprehensorem Tyrannicum primæ monarchiæ ipsum fuisse. *Deus enim* inquit August. lib. 5. de C. D. cap. 21. Tom. 5. *regnò terrenum piis & impiis dat, sicut ei placet, cui nihil injustè placet. Subjecta sunt Chaldæi & Assyrii*: Chaldæi quidem, ut nostri temporis viri docti adstruunt, quasi

Chas.

Chasdei ab Hebræo *Chasdim* dicti; *Assyrii* autem ab *Assur*, filio Semi, & nomen & originem trahentes, juxta nominis enunciationem, quam Eustathius *Ἀσσυρος* fecit, ut & Barbari *Assyriam* *Attyriam* nuncupant, literarum mutatione per dialectum factâ, de quo, ut dictum, l. 2. c. 1. supra egimus. Adjunctum est *continuatio temporis*, quo hæc monarchia in Mundo duravit, in cujus determinatione Scriptores variant, ob incertitudinem initii, quod in hac monarchia statuendum est. Nos communioem & probabiliorem sententiam sequuti, primum monarcham Ninum fuisse statuimus. de quo Hugo Grotius l. 3. de jure Belli & pacis, c. 8. n. 1. p. 496. scribit, narrare Iustinum ex Trogo, qui ante Ninum bella gesserant, non imperium sibi, sed gloriam quæsisse, & contentos Victoria abstinuisse imperio: Ninum primum fuisse, qui fines imperii proferret, aliosq; populos subigeret. Quamvis enim primum Babylonie Regem Nimrodum fuisse dubium non sit, ut quem Scriptura celebrat, quod potens caperit esse in terra & robustus fuerit Venator coram Domino. Gen. 10. v. 8. cui Belus successisse scribitur; Primum tamen omnium Ninum oppresso Rege Sabatio, & longè latèque finibus productis, monarchiam cœpisse, credibile est, in cujus imperium etiam nos initium monarchiæ ponimus, numerando ejus Reges usque ad Darium Medum, qui Herodoto *Labyætes*, & ultimus hujus monarchiæ Rex & Imperator fuit. Paulò secus, quàm Sethus Calchisti, qui hanc monarchiam Anno M. 1718. incepisse, & in capto Astyage defuisse statuit cujus verba hæc sunt: Anno Mundi 1718. ante C. N. 2230. F. ①18.) 12. Babylonici Regni initium statuitur. Diodorus Siculus enim dicit, Regnum Assyriorum stetisse annis 1360. usq; ad Sardanapali cædem. Inde numerat Ctesias Cnidius apud Diodorum annos 313. usque ad captum Astyagem à Cyro; summa horum annorum est 1673. Nos verò eandem

in Nino, qui Patri Belo anno M. 1905 ante C. N. 2043ª successit, incepisse, & in Dario Medo, quem Cyrus anno M. 3412. captâ Babylone ad deditionem coegit, defuisse statuimus. Subtractis ergò 1905. à 3412. remanent durationis primæ monarchiæ anni 1507. quos in definitione posuimus. *Comparata* divino testimonio comprobata, citatis apud Daniele locis extant. Quod enim cap. 2. v. 38. *Aureum caput* est in statua, id ipsum hæc monarchia est in summis imperiis mundi numerata. Sicut enim caput est summa & primaria pars corporis: Ita hæc Chaldæorum & Assyriorum monarchia reliquarum monarchiarum summa & primaria est. Et sicut Aurum inter reliqua metalla est præstantissimū: Ita monarchia hæc prima reliquarum est longè nobilissima. Vt reliqua ejus Encomia prætermittamus, quæ interpretes Daniel vaticinio spiritu ad Regem Babylonicum, seu potius ad ipsum Regnum in litera applicat, *נאֵר פְּנֵי הַנֵּזֶם* asserendo: *Tu es aureum caput*. Vbi quidē negandum non est, præcipuè intelligi Nabuchodonosorem, eique hoc Axioma præcæteris tribui, cæteros tamen præcedentes non excludi, patet ex v. 39. ubi dicitur: *Post TE consurget regnum aliud*; atqui defuncto Nabuchodonosore regnum aliud non surrexit, usque ad Darium Medum inclusivè: Ergò Nabuchodonosor, exclusis reliquis hujus imperii monarchis, non intelligendus est Sic etiam bestia cit. 7. cap. Dan. v. 4. quæ Leoni similis erat, optimè ad hanc monarchiam quadrat. Sicut enim hæc bestia inter 4. bestias est numero prima: Sic Chaldæorum Monarchia inter 4. monarchias etiam numero est prima Sicut hæc bestia similis erat Leoni: Sic hujus monarchiæ reges præcipui ob generositatem & heroicam animi magnitudinem, erant quasi Leones, ut non solum res ipsa de Nabuchodonosore, sed etiam de Nimrodo, Nino, & aliis, loquebatur; Et vel in ipsa Semiramide videre fuit, quæ, ut Iustinus testatur

statu, virtute sua viros anteivit: Ipsumque Alexandrū
 M. præ ceteris gentibus in admirationem traxit, teste
 Curtio, lib. 7. Sicut hic Leo Aquilæ alas habuisse dici-
 tur: sic victoriarum sub hac monarchiâ summa fuit ce-
 leritas & felicitas, ut videre est Ierem. 4. v. 7. Ezech.
 17. v. 3. Thren. 4. v. 19. Habac. 1. v. 8. Sicut hic Leo
 sublatus de terra scribitur: Sic hanc monarchiam de
 terra sublatam dicere possumus tum, quando illius Re-
 ges superbiâ turgebant, & divinos honores sibi affe-
 ctabant, ut videre est Esa. 37. v. 17. Dan. 3. & 4. & 5.
 Tum, quando ejus imperium eversum, & ad Persas per
 Cyrum translatum fuit. Huc faciunt historicorum
 profanorum testimonia, qui unanimi consensu impe-
 rium primum Assyriis adscribunt, ut Iust. lib. 1. dum
 ait: *Primus omnium Ninus Rex Assyriorum veterem,*
Et quasi a vitum gentium morem nova imperii cupidita-
te mutavit. Item: *Ninus magnitudinem quaesita domi-*
nationis continua possessione firmavit. *Primus intulit*
bella finitimis, Et rudes ad resistendum populos ad Ly-
bie terminos usque perdomuit. Sic Diodor. lib. 2. circa
 initium scribit: *Πρῶτον δὲ τῶν εἰς ἰσوریαν, καὶ μνή-*
μην ᾧ ἀρδεόμενων Νίνου ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων
μεγάλας πρῶξεις ἐπετελέσατο, hoc est: *Primus eo-*
rum, qui in historiam Et memoriam relati sunt, est Ni-
nus Rex Assyriorum, qui magnas res perfecit. Confer
 Dionys. Halicarn. supra lib. 2. c. 2. allegatum Item
 Hieron. qui tom. 6 in Os. cap. 2 scribit: *Ninam Beli*
filium omnes Et Græcæ Et Barbaræ narrant historie 1.
 tem Christ. Matthiam in Theatrol. 1. Tract. Gen. n.
 4. 5. 6. 7. 8. pag. 5. 6. 7. 8.)

CAP. II.

De Statu hominum ante monarchi-
 am primam.

Ergo-

Ergone ante monarchiam primam, à Mundo condito, annos ferè totos 1756. nullum omninò fuit imperium in mundo, omnia legibus & disciplinâ diffibulata fuerunt?

Minimè gentium: Negatâ enim monarchiâ, non protinus inferenda est anarchia. Quanquam enim negari non potest, sed, teste Scripturâ, confitendum, eò progressam fuisse ante diluvium hominum malitiam, ut Deum creati hominis pœnituerit: Patriam tamen potestatem viguisse tùm temporis, vel inde constat, quia patres primi rerum divinarum & humanarum cognitionem habuerunt excellentissimam, juxta immediatas patefactiones, quas Scriptura expressè testatur ipsis factas fuisse. Quis igitur divinis & humanis legibus eorum vitæ statum caruisse dixerit?

[Reinecc. Reinerus addit etiam longævitatē patrum Antediluvianorum, ad astringendam patriam ipsorum auctoritatem, dum ait: *Quæ diluvium præcessere, intra paternæ auctoritatis metam consistebant, divitissimè tùm patribus & viventibus, & in suos, qui per innumeros interea generis gradus propagati, in maximam multitudinem excrescerent, eandem potestatem retinentibus, &c.* Vide Prolegom. Hist. Iul. fol. 17. Hinc veteres tempora Mundi distribuerunt secundum τὸ ἡγεμονικὸν, θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικὸν in homine: ut primam ætatem ante monarchias adscripserint τῷ ἡγεμονικῷ

ἡμῶν, ubi excelluit sapientia, cum artes essent inventæ, & gubernatio paterna sapientiæ, justitiæ & authoritatis adhuc plena vigeret: *Secundam* ætatem adscripserunt τῷ θυμικῷ, in qua fortitudo bellica, donec imperia fuerant constituta, & ad summam perducta, excelluit, quæ usque ad monarchiam quartam, tumultibus quidem plenam, sed paulatim languescere incipientem, & ob id ἐπιθυμητικὴν dictam, duravit. Vide Chron. Car. l. 1. pag. 131. 131. Item H. Grotium l. 1. de Iure Belli & pacis c. 3. n. XVI. XVII. XVIII. &c. accuratissimè de Regiminum formis, imprimis de summo imperio differentem.)

Quid Scriptura, summam loquendo, de Statu generis humani ante diluvium adeoque ante monarchias constitutas refert?

Primò, creationem Mundi & hominis, Gen. 1. & 2. *Secundò*, institutionem Ecclesiæ & Conjugii, Gen. 2. & 3. *Tertiò*, Legem protoplastis latam, ut obedientiæ exercitium extaret, Gen. 2. *Quartò*, institutionem dominii, ibid. *Quintò*, Lapsum, causam mortis & calamitatum, quibus in hac valle lachrymarum premimur, Gen. 3. *Sextò*, Ecclesiæ restitutionem & pœnæ mitigationem, ibid. *Septimò*, Evangelii de semine Mulieris promulgationem, ibid. *Octavò* primæ sobolis procreationem, Gen. 4. *Nonò*, Legis ob fratricidium Caini concionem, & homicidii prohibitionē, ibid. *Decimò*, artium

um apud primos patres inventionem, ibid. *Undecimò*, Annorum à condito Mundo annotationem, Gen. 5. *Duodecimò*, corruptissimi inter homines status, diluviique cum omnibus circumstantiis narrationem, Gen. 6. & 7.

(Hæc est summa capitum Geneseos usque ad diluvium inclusivè, à principio rerum incipiendo: post diluvium restant tria capita, quæ donec monarchicus status fuit stabilitus, summam rerum continent, nempe caput 8. recensens diluvii recessum, & Noë ex arca egressum, cap. 9. Noë, & filiorum ejus benedictionem etus suffocatorum & homicidii interdictionem; Iridis item significationem, & Noë ebrietatem, c. 10. Genealogiam filiorum Noë, & Terræ inter ipsos divisionem. Quibus adde caput 11. in quo Spir. sanctus ædificationem Babel, tanquam primum, & eum quidem angularem lapidem, monarchiæ primæ annotavit.)

Quot igitur anni numerantur à condito Mundo, usque ad finem diluvii, quo Noë ab ex arca egressus fuit?

Anni mille, sexcenti & quinquaginta septem, ut supra lib. 1. in distributione epocharum annorum mundi notavimus, & ex genitura patrum antediluvianorum probavimus.

Quis sit, quòd sacra Scriptura tam sicco pede tanti temporis historiam tractet, cum non dubium sit, quin res notatu dignissime ante diluvium inter tam longævos patres evenerint?

Prin-

Principalis causa hujus brevitatis delitescit in scopo Spiritus S. qui erat lineæ Christi descriptio, & ecclesiæ perpetuè in mundo conservatæ demonstratio. A simplicibus igitur ad composita quasi systaticè progrediendo in primordio ad scopum præfixum propriè non pertinentia longius digredi, Spiritui S. qui & vocis & linguæ artifex est, consultum non videbatur: juxta Genealogiam Christi, ab ipsis Evangelistis extractam, verbi gratia: *Arpachsad qui fuit Sem, qui fuit Noë, qui fuit Lamech, qui fuit Mathusalem, qui fuit Enoch, qui fuit Jared, qui fuit Malaleel qui fuit Cainan, qui fuit Enos, qui fuit Seth. qui fuit Adam, qui fuit Dei, Luc. 3. v. 36. 37. 38.*

(Pulcherrimè hac de re differit D. VVolfgang. Franzius in Scholæ sacrificiorum Patriarchal saciæ disput. 2. aliquibus thesibus: v. g. in Thesi 2. ubi ait *Quod primævi, longævi, & sine dubio revelationum divinarum axiomatibus illustres patriarchæ, ore ad os inter se invicem eandem (scil. de sacrificiis) doctrinam acceperint & propagaverint* Et thesi 67. disp. ead. *Sepe demonstratum est alibi, à Mose scriptos esse quinque libros, exitu ex Aegypto, quo tempore suffecit ipsi summorum primævorum patriarcharum catalogum saltem prioribus capitibus 12. delineare, ut in reliquis 38. capitib. producta Dei providentia de promissionum Abraham, Isaaco, Iacobo factarum certitudine completa, copiosè animaret illos Abraham filios, ad terram Chanaan citra metum invadendam, ut pote in qua citra pericula diu privati, & solitarii, & peregrini habitassent Abraham, Isaac & Iacob, &c.* Disp. ead. à thesi 119. usque ad finem, idem The.

Theologus pulcherrimè explicat, quomodò expendi queant priora 10. capita Genes. quippe parum verborum in litera habentia, plurimum autem meditationis in recessu)

CAP. III.

De mutationibus, quæ in Monarchia Chaldæorum & Assyriorum contigerunt.

Semperne eiusmodi fuit monarchia prima?

TAmetsi hæc monarchia omnium florentissima, experstamen mutationum non fuit, quin tribus præcipuè vicibus ita mutata & quassata, ut in totidem dynastias distribui omni jure possit.

(Dicitur *tribus præcipuè vicibus mutata*. Constat enim, præter tres insignes mutationum vices hanc monarchiam etiam alias mutationes fuisse expertam, adeò, ut, dum adhuc in incunabulis vagiret, statim in ortu sui mutari inceperit. Nimrodum enim filiū Chusi, Nepotem Chami, primum mortalium potentiam affectasse, haud obscurè ex sacris literis constat, ad quā, ut facinore aliquo illustri sibi pararet aditum, turris Babylonicæ condendæ author fuit; ipsa urbe Babylone à fundamentis hinc conditâ, quæ Metropolis instituti imperii erat, quam successor Belus ut regiam retinuit, donec Ninus, qui haud obscuris ex S. Scriptura ar-

argumentis Assur, filius Semi, nepos Noë fuisse colligitur, Belo, ut videtur, à se oppugnato, succedit, qui conscriptis copiis imperium Chaldaeis eripuit, & Babylonem aspernatus, Regiam imperii Niniven, de suo nomine ædificatam, transtulit: Vide Reiner. in Instit. lul. Vol. 1. fol. 47. 52. En mutationem hujus imperii, statim à primordio, quo Babylonicum seu Chaldaicum esse desit, & Assyrium esse incepit: *Assyri enim dicuntur ab Assur, filio Sem, nepote Noë, qui Assur primus urbem magnam, Niniven postea dictam, cōdidit, inquit Suidas, allegante Reiner. l. c. fol. 47.)*

Recenseas mihi, ve im, precipuas istas tres mutationes, ob quas monarchia prima in totidem dynastias, seu familias, distribuenda est?

Prima dynastia duravit annos circiter 1172 à Nino usque ad Sardanapalum, (quem Vellesius Paterculus, ut mox audiemus, natum à Nino & Semiramide loco tertio & tricesimo scribit: sic ut semper regni paterni successor esset fili,) ob flagitiosam voluptatem, quā diffuebat, ab Arbace Medorum præfecto imperio exutum, & in angustias desperationis redactum.

Secunda dynastia est Phul Belochi, ejusque stirpis, usque ad Assarhaddonem, annos circiter 95. durans, in quo hæc familia desit, quæ & Assyriorum imperium cum Babylone continuâ successionem tenuit. Nam postquam Arbaces Sardanapalum vicit, ipse profectus in Medos, Phul Belocho, qui & Belesis, socio
N rebel-

rebellionis contra Sardanapalum Babylonis præfecturam, commendavit, quomodocunque res cum Assyriorum imperio, eidem Belocho obtingente, se habeat; ita ut hæc dynastia divisi in Assyrios & Medos imperii fuerit usque ad quartam ætatem, hoc est, ultrà 300. annos. Tanto enim tempore, ut Dionys. lib. 1. testatur, regnum tenuere Medi: Assyriis interim potentiâ denuò crescentibus, cum primis Israelis regnum crebrò infestantibus, tandèmq; delentibus, & decem tribus in captivitatem insolubilem ducentibus, ut legere est 2. Reg. cap. 17.

Tertia dynastia, quæ secundam sustulit, duravit Babylone circiter annos 207. à Nabonassar incipiendo usque ad Darium Medum, ultimum hujus monarchiæ Regem, qui Babylonem regni sedem tenuit, ut ceu postliminiò ad gentem & urbem rediisse imperium videretur; unde est, quòd hi reges in literis sacris nominantur *Babylonici*, ut suprâ notavimus.

CAP. VI.

Inspecie de singulis singularum sub hac prima monarchia familiarum regibus & monarchis.

Potest.

Potestne certus Regum Chaldaeorum & Assyriorum catalogus pertexi?

Quanquam inde à Nimrodo, usque ad hanc præsentem ætatem, nomina omnium monarcharum hujus monarchiæ extent, neque id solùm in monarchiarũ florente & integro, verùm etiam perturbato, & ad interitũ inclinato statu, ut Reiner. in Prolegom. Hist. Iul. fol. 20. testatur, contra Diodorum, qui lib. 1. c. 1. conqueritur, *Primos in orbe reges ignorari, propterea quod nulli scriptores eos in literas retulerint*: Nec silentio prætermittendum sit, quòd Ioseph. Scaliger tertiam hujus monarchiæ dynastiam, regũque ejus seriem ex indiculo quodam genethliaco, cum annorum assignatione integram primus in lucem protulit, cùm aliàs non nisi pauci extarent, ut D. Helvicus in Synopsi histor univers. p. 16. refert: Attamen negari non potest nos in hac prima monarchia commentandâ, magnâ historiæ incertitudine laborare, in multisque nobis, non ut volumus, sed ut possumus, oportere hoc negotium prosequi: qua in parte, quia Reinerus in sua Historia Iulia videtur esse antiquitatis sagacissimus, visum est nobis, in quibusdam ejus suffragiis has nostras institutiones munire.

Quod si omnium monarchiæ primæ regum nomina apud scriptores extant, non abs re est querere, quinam illi scriptores sint, apud quos de his regibus inquirendum?

Post Scripturam, quæ aliquot horum inter primos & ultimos regum primæ monarchiæ meminit, fide digni sunt authores *Archilochus, Elianus, Arrianus, Augustinus, Berosus, Casiodorus, Constantinus, Manasses, Curtius, Cyritus, Diodorus, Eusebius, Eustathius, Fabius Pictor, Glycas, Hieronymus, Iornandes, Iosephus, Iustinus, Lactantius, Macrobius, Marcellinus, Megasthenes, Orosius, Philo, Plinius, Plutarchus, Solinus, Strabo, Suidas, Sulpitius, Severus, Xenophon, Zonaras, &c.* Apud hos historicos non tantum plurium primæ monarchiæ Regum nomina, sed & variæ res ab ipsis gestæ inveniuntur, ex quibus regum ejus catalogus quodammodo probari potest.

Qui igitur, & quot fuere Reges Chaldaici & Assyriaci in dynastiâ primâ?

Notabile est valdè, quòd Vellejus lib. 1. Histor. fol. 13, de hoc Assyriorum imperio usque ad Sardanapalum scribit: *Quippe inquit, Sardanapalum eorum regē mollitiis florentem & nimium felicem malo suo, tertio & tricesimo lo-*

eo à Nino & Semiramide, qui Babylona condiderant, natum, ut semper successor regni paterni foret filius, Pharnaces (qui & Arbaces) Medus imperio vitæque privavit. Quod tam disertâ mentione, inquit Reinerus in prolegom. Hist. Iul. fol. 48. alibi nuspiam traditum, non potest non antiquitatis studiosis gratissimum esse. cum is regum numerus propemodum convenit cum Eusebio, & tantum unus gradus deficit.

Quod si à Nino exordienda est monarchia prima, ubi manent Nimrodus & Belus?

Stravisse eos potius successoribus suis viam ad monarchicum imperium, quàm monarchas, pleno axioma te cluentes fuisse, statuimus. NIMRODUM quidem, ut suprâ dictû, filium Chusi, Nepotem Chami, pronepoté Nohe, qui primus mortalium imperium affectavit; condendæ Babylonis cum turre ipsius, author fuit; grassatores per viros fortes, quos Gigantum & Titanum nomine antiquitas celebrat, repressit, juxta Scripturæ testimonium Gen. 10. v. 9, quòd cæperit esse potens in terra, robustus venator fuerit coram Domino, principiumque regni ejus fuerit Babylonia. Tribuuntur ei imperii Anni 56.

(Stet illud nobis, inquit Reiner. in Hist. Iul. fol. 51. Nimrodum ideo Venatorem dici, quòd homines, ut feras besti-

as, in suam ditionem potestatemque redegit, qui antea non nisi domestica paternaque imperia tulerunt. Suidas vocat eum Nebrot seu Nebrodem. Confer etiam Andr. Rivetum in Exerc. in Gen. ad c. 10. Exerc. LXV. super verba; Nimrod potens Venator coram domino, Vbi inter alia scribit: Venationem etiam figuratè oppressionem à violentis factam, reliquorum hominum Venationis & aucupio comparari certissimum est. Nec potest in dubium vocari, hoc loco Nimrodum insimulari, tanq̃ qui primus violentia sua, & quasi Venatione alios homines subegerit. Probabile est tamen, primum ab arte Venandi propriè dicta incepisse, roburq̃ suum, & industriam adversus feras primū exercuisse, deinde facto periculo homines ipsos invasisse, prout accidit sepe, ut ex nimia Venationis consuetudine homines ad immanitatem erga suos procedant &c.)

Sic etiam *BELVM*, qui quisquis fuerit, Babylonem munivit, tyderalem scientiam excoluit, post obitum ab Assyriis nominatus Deus: regnavit in Assyria annos 55. Plinius ejus templum etiam suo tempore superfuisse memorat, quod Herodotus cum turre ejus præclare describit.

(Descriptio templi Beli cum turre Babylonicâ extat in Herod. lib. 1. fol. 75. 76. sequentem in modum: In altero Verò, inquit (puta alterius civitatis plagæ medio) Διὸς Βήλης ἱερὸν χαλκόπυλον, Iovis Beli templum areis portis, id quod mea etiam nunc etate existit, duorum undecunque stadiorum. amplitudine, figurâ quadratâ. In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii, cui alia rursus superimposita turris, & huic subinde alia ad octavam usque, &c. Et paulò post

post: In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & apposita mensa aurea. Statua tamen in hoc Sacello nulla est, &c. Et post: Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod magnam habet Iovis statuam, eamque auream, pone mensam & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea, adeo ut Chaldaei octingentorum talentorum auri opus aestiment, &c. Hinc Paræus in Comment. in Genes. cap. 11. pag. 891. Octo igitur turres in vicem superimpositae erant; turris una octo stadiorum altitudine, id est, milliaris Italici. Stupenda moles, de cuius ruderibus suis met oculis visis D. Leonhard. Rauwolff/ in suo itinere part. 2. c. 7. pag. 204 inter alia hæc habet: Den (intellige turrem Babyloniam) ersiehet man noch hinter dem Schloßberg/ vnd hält wol eine halbe Meilwegs herum in sich/ ist aber dermassen zerfallen vnd abgangen/ daß er nicht mehr hoch/ 1c. De Beli statuis, horumque cultu evertendo vaticinatur Esa. cap. 46. & Ierem. 50.)

Quæro igitur adhuc, quinam, & quot reges dynastiae primæ in monarchia prima fuerint?

Ultimum huius dynastiae regem Sardana-palum fuisse, omnes consentiunt; de numero autem eorum scriptores valde discrepant, quemadmodum Reinerus Reineccius in prolegom. Chald. & Assyrior. Histor. Iul. fol. 44. 45. 46. 47. 48. 49. has discrepantias inter se collidentes operose perstringit. Quod enim ad numerum monarcharum huius dynastiae

attinet, seriem eorum integram Scaliger in
 appendice Operis sui Eusebiani pertexit, nu-
 merando exclusivè à Nino ad Sardanapalū 31.
 reges, quem Reinerus in Hist. Iul. fol. 52. &
 seqq. sequitur. Atque si consulimus Calvi-
 sium in opere Chronologico, in quo ut pluri-
 mum secutus est Africanum, tum plures in hac
 dynastiâ reges inveniemus, quàm triginta u-
 num, nempe inclusivè à Semiramide ad Sar-
 danapalum triginta novem, quorum nomina
 cum annis eorum regiminis ad annos Mundi
 alligatis hæc sunt

I. <i>Ninus</i> , cognomento <i>Assur</i> , juxta Iustinum monarcha primus, qui conscriptis copiis imperium Chaldeis eripuit, & Babylonem re- giam aspernatu: <i>Niniven</i> de suo no- mine ædificavit, eoque monarchiæ se- dē trāstulit, Armeniis, Medis, & Asiâ, usque ad Bactrianos subjugatis, & Semiramide, quam deperit amore ardente, à Menone marito abductâ, inq; propriam conjugem sibi vindi- catâ: Tandem in oppugnatione quadam ex ictu sagittæ periit, regno Semiramidi relicto Imperii ejus an- ni fuerunt 52.	2203.
--	-------

[De urbis *Ninivæ* magnitudine, & con-
 versione ad Deum vide Ionam c. 1. & 3.]

Semi-

II. *Semiramis*, tam celebris in historiis, ac ipse *Ninus*, de qua historici discrepant, dum laudatur ab his, culpatur ab illis; quanquā plus vituperii, quā laudis eam promeruisse verisimile sit. Venuſtate formæ præcellens à plerisque fertur, quæ Menoni adhuc nupta *Iapetem*, & *Idaspe*m peperit. Virum ad Bactrianum bellum comitata, fortitudine sua Nino in expugnatione Bactrorum ita se commendavit, ut Ninus eam Menone ex impatientiâ amoris sibi vitam abrupte, protinus in uxorem duxerit, & propter obsequia, quibus animum Nini regis sibi devinciebat, eidem regnum legaverit; Ejus facta & res gestæ fuerunt amplificatio Babylonis, ejusque muri, qui in septem mundi miraculis numerantur; Media quoque & Persia ab ipsa perlustrata, Ægyptus, Æthiopia, & Lybia vastata, donec anno 62. ætat. in bello Indico occubuit, incertū vulneribus eo bello acceptis, an scelere sui filii, quem Nino Regi peperit. A mariti enim obitu incontinentissima fuisse scribitur, formæ & decore præstantissimos viros

in castris ad concubitum legere solita, quos deinde necarit; quam ipsam ob causam à filio, à se ad incestus flagitium sollicitato, jugulata existimatur. Regni ejus anni numerantur 42.

III. *Ninyas, Nini, & Semiramidis* filius, mollius à matre educatus, Ammonis oraculo ei infidiator prædicitur. Imperiū adeptus, deposito belli studio, voluptatibus se totū mancipavit, juxta Phœnicis Colophonii Iambos, quos Athenæus de ipso l. 12. citat;

1299.

*Αεις & ἐδίειν καὶ πίνειν, τὰ δὲ

*Ἀλλὰ κατὰ πετρῶν ὥθει:

*Ad edendum & bibendum optimus,
Cetera verò in saxa mandat.*

Regiminis ejus anni fuerunt 30.

(Brevisfimi, recitatis regum nominibus, dehinc erimus ob defectum horū historiarum, de quo, ut supra fuit allegatū, Theophilus Antioch. l. 2 pag 325 *Assyriorum reges silentium & obliuio oppressit; Omnes enim saltem postremorum meminere temporum; puta ex professo; quia multa hinc inde particulatim, & in fragmentis, (ut loquitur Clariss. Mæstlinus in quæst. 2. p. 15) in historiis inveniuntur; quæ in hac* Μεξόδω conquirere non vacat, ubi nudā

nomin-

nominum eorum recensione cum annorum regiminis annotatione ad annos mundialligatâ acquiescemus.)

Nomina Regum		Anni regiminis.	Anni Mundi.
IV.	<i>Arius</i>	30.	2047.
V.	<i>Aralius</i>	40.	2067.
VI.	<i>Xerxes</i>	40.	2096.
VII.	<i>Armamithes</i>	28.	2137.
VIII.	<i>Belochus</i>	35.	2165.
IX.	<i>Palæus</i>	42.	2203.
X.	<i>Seibus</i>	32.	2245.
XI.	<i>Mamythus</i>	30.	2277.
XII.	<i>Aschalius</i>	28.	2307.
XIII.	<i>Sphærus</i>	22.	2335.
XIV.	<i>Mamylus</i>	30.	2357.
XV.	<i>Sparteus</i>	42.	2387.
XVI.	<i>Ascadates.</i>	38.	2429.
XVII.	<i>Amyntas.</i>	35.	2467.
XVIII.	<i>Belochus II.</i>	25.	2503.
XIX.	<i>Balatores.</i>	30.	2528.
XX.	<i>Lamprides.</i>	32.	2558.
XXI.	<i>Sosares,</i>	20.	2590.
XXII.	<i>Lampares.</i>	30.	2610.
XXIII.	<i>Panyas</i>	35.	2638.
XXIV.	<i>Sosarmus.</i>	35.	2675.
XXV.	<i>Mithroos.</i>	27.	2713.
XXVI.	<i>Teutarus.</i>	27.	2740.

XVII. Ten-

XXVII. <i>Teutæus.</i>	24.	2769.
XXVIII. <i>Arabelus</i>	34.	2793.
XXIX. <i>Chalaos.</i>	24.	2827.
XXX. <i>Anabos.</i>	21.	2851.
XXXI. <i>Babius.</i>	27.	2872.
XXXII. <i>Thinaus.</i>	24.	2899.
XXXIII. <i>Dercylus</i>	22.	2923.
XXXIV. <i>Eupacmes.</i>	30.	2945.
XXXV. <i>Laosthenes.</i>	18.	2975.
XXXVI. <i>Puritiades.</i>	24.	2993.
XXXVII. <i>Ophratæus</i>	24.	3007.
XXXVIII. <i>Epacheres</i>	21.	3028.
XXXIX. <i>Acracarnes.</i>	22.	3050.
XL. <i>Tonosconcoleras.</i>	22.	
qui Græcis <i>Sar-</i>		
<i>danapalus</i>	25.	3057.

[Hic ultimus de familia Nini in hac monarchia rex reliquis propter obscuritatem morum in historia celebrior; conditor *Tarsi* & *Anchiales* in Cilicia; cætera nefarius, & muliere corruptior, inter eunuchos & scorta lanam & colum tractans, induta & veste & voce foemineâ: Ex quo *Arbæcis*, Medorum præfecti, ut & *Phul Belochi*, qui & *Belesis*, contra ipsum conspiratio, quos tribus proeliis represit, donec provinciis passim deficientibus, *Nini* Ven egregie munitam se contulit, ubi biennium integrum obsessus, magnâ muri parte ex inundatione Euphratis concidente, sese cum mulieribus & eunuchis ex desperatione in ignem cremandum conjecit. E-

ius monumentum in urbe Anchiale hoc
fuisse scribitur: *Sardanapalus*, *Anacyn-*
daraxis filius, *Anchiale* & *Tarsum* una
die condidit, Tu verò hospes, ede, bibe, lude.
Ejus nominis etymy quidam hanc rationē
reddunt, quasi compositum esset ex *Sar*,
Dan, & *Niphal*, hoc est; *Excelsus*, *Dominus*,
Everfor. Contra *Calvisius* in *Chronolog.*
opere sub A. M. 3057. scribit, à *Græcis*
dictus *Sardanapallus*, per duplex *LL*. ut sit
& nomine, & vitiis deformis secundum *Ci-*
ceronem in 3. de *Repub.* Est enim *Pallus* &
tripallus in obscenis; Quamquam alias *Sar-*
danapal *Assyriacum* est &c.

Video annos regiminis regum dynastia pri-
mæ in hac monarchia alligatos ad annos à
mundo condito; quæro, an hac alligatio
certis & indubitatis argumentis
nitatur?

Probabilis, sed non demonstrabilis est hæc
alligatio, ut paulò supra diximus, ob historicos
in recensendis his regibus valdè variantes, ut
ob id certus chronologiæ canon in hac dy-
nastia constitui non possit, ut maximè, si cum
Calvisio *Africanum* sequimur, topica proba-
bilitate constitutum, quem cernis, canonem
habeamus. Nam si *Iustinum* sequeris, initi-
um *Nini* in annum *Mundi* 1777. incidet; Nu-
merat enim is annos 1300. ad casum *Sarda-*
napali; Sin *Diodorum* & *Ctesiam*, & æram
Chal-

Chaldæorum, tùm initium Nini quinquennio erit posterius: Quanquam nec Africanus, si strictè ejus ductum sequeremur, huic consignato, à Calvisio mutuato canoni sufficit, qui supra diluvium hujus monarchiæ initium constituere deprehenditur. Non igitur ut volumus, sed ut possumus, in hoc navigio fluctuamus.

[Fuit dynastia hujus monarchiæ prima, sequitur secunda.]

*Quomodo se habet Familia seu dynastia
secunda in monarchia
primâ?*

Hæc verò quoad Reges ex hoc fundamento est certissima, quia scriptura sacra eam confirmat, quinque eorum Reges à *Phulbelocho* ad *Affarhaddonem* inclusivè ab effectis & expeditionibus quibusdam valdè notabilibus referens, quanquam quamdiu quilibet eorum gubernaverit, sicut fit in historia Regum Iudæ & Israel, non connotet; Ut proinde nefas sit, de horum Regum successione dubitare, aut scrupulos movere de historica hac veritate à Spiritu S. asserta.

(Συλλήβδην 2. Reg. 15. v. 19. item 16. v. 7. 8.
& 2. Paral. 28. v. 20. 2. Reg. 17. v. 3. Esa. 40. v. 1.
c. 36. & 37. 2. Reg. 18. & 19. de his Regibus
agitur

agitur, ut mox de singulis sua ex scripturis loca producemus, Hinc Reinerus in proleg Chald & Assyrior. fol. 49. notanter scribit: *De Cujus* (scil. familiae in hac monarchia secundae) *historia ideo minus laboramus, quod diligenter pertractetur in Sanctae scripturae libris, unde fide optima repetit Iosephus.*)

Qui igitur, & quot, nam sunt reges familiae seu dynastiae secundae in monarchia prima?

I. *Phulbelochus*, qui Diodoro est *Belesis*, gente Chaldaeus, praefectus Babylonis, ut refert Diodor^o l. 3. insignis inter sacerdotes, astrologiae peritus, Arbaci, cuius amicus erat, ex arte divinationis praedicens, potiturum eum omnium, quorum Sardanapalus potiebatur; hacq; via Arbace ad rebellionem, ad quam ob molliem & turpitudinem Sardanapali sponte inclinabat, incitato, post devictum & eversum Sardanapalum Babylonis praefecturam obtinet, quomodocunque Assyriorum regno deinceps ex manibus Arbacis in suam potestatem redacto, Medorum Regno sub Arbacis, ejusq; posterorum imperio permanente. Hic imprimis a regum Israeliticorum intestinis discordiis invitatus, bellum contra *Menahem* fecit, pacemque suppliciter petentem mille talentis mulctavit, ut legere est 2. Reg. 15. vi9. Sunt qui sub hoc rege *Ionam* Nini-ven appulisse, & universam urbem ad poenitent-

tentiam commovisse existimant. Anni regni ejus numerantur 48.

II. PHUL. ASSAR, cognomento THEGLAT, hinc TIGLATPILESER. Hic bellum patris contra Israelitas, & regem Phaceiam redintegravit, & occupata Galilæa, tribum Naphthali in Assyriam transtulit. Achazo item, regi Iuda, contra Phaceiam & Razinem auxilium præstitit, ipso Razine cæso, Damascum vi expugnat. Vide 2. Reg. 15. & 16. item 1. Paralip. 5. & 2. Par. 28. Anni regni ejus numerantur 23.

III. SALMANASSAR; Bello Israelitis truculentus, Oseam regem stipendiarium reddit, & res novas molientem in carcerem conjicit, regnum ipsum cæde & incendiis vastat, & Samaria triennali obsidione in potestatem redacta, Israelitas in Assyriam transfert, agrisque in Media donat. Tyrriorum item regem Elulæum oppugnat & infestat, 2. Reg. 19. & seqq. Anni Regni ejus numerantur 7.

IV. SENNACHERIB, qui & SARGON esse putatur, expugnator Azoti Palæstinorum per Thartanem, Esa. 20. v. 1. Res ei etiam erat cum Medis rebellibus. Ut Ezechix regis defectionem vindicaret, Iudæam infestis copiis invasit, ipsum Ezechiam, spem suam in Deo reponentem, per Rabfacen barbarico fastu exagitavit, tandem cum convitia in Deum iterasset, una nocte 185000. hominum amittit,

tit, & ignobili fugâ domum reversus, in æde Nisrochi deastri sui, à filiis de vita tollitur. Vide Esaia cap. 36. 37. item 2. Reg. 18. & 19. Anni regni ejus numerantur 7.

V. ASSARHADDON, subrogatur patri in imperio obinnocentiam. Confer 2. Reg. 19. v. ult. Hinc fratrum armis oppugnatus. etiam Babylone novum hostem Merodachum experitur, cum quo infelicitè congressus, interitu suo & familiam propriam, & Assyriorum regnum simul finivit. Numerantur anni ejus Regiminis 10.

Qui sit, quod in hac secunda dynastia seu familia huius monarchiæ anni regiminis regum non alligantur ad annos mundi?

Hoc fit propter inevitabiles scopulos Chronologicos, in quos impingimus, quaquaversus carbasa dirigamus, si successionem regum in hac dynastia cum regibus dynastiæ tertiæ, rerum in hac monarchia potitis, conferimus; præsertim si filum canonis Ptolomæi, cui Sethus Calvisius plurimum, ut audiemus, tribuit, sequi, & omnes in eo recensitos reges à regibus, quos modò in hac secunda dynastia enarravim⁹ pro distinctis & singularib⁹ habere velimus. Quod tamen ad horum expeditiones

attinet, facilis est earum ad annos mundi alligatio, quia scriptura indicat, sub quibus regibus Iuda & Israël singulae acciderint, verbi gratiâ;

I. Phul Belochi expeditie contra Manahen anno Mundi. - - - - -	Anni Mundi 3180.
II. Phulassar, sive Tiglat-Peleferi, à Rege Iuda, contra Regem Israelis Peka & Syrorum Rezin, in auxilium vocati expeditio, anno Mundi - -	3209.
III. Salmanassar Hoseam regem Israelis tributarium facientis expeditio anno Mundi, — — —	3220.
Samaritam obsidentis, anno Mundi; — — — — —	3225.
Expugnantis anno M. — — —	3227.
IV. Sennacheribis, Regnum Aegypti multiplicibus, cladibus afficientis, urbemq; Noevertentis &c. expeditio, anno Mundi — — —	3231.
Item Hierosolyma obsidionem intendantis anno M: — — — —	3233
V. Assarhaddonis, sive Assaradini in regno Babylonico electio, anno Mundi — — — — —	3270.

(Fuit dynastia sive familia hujus monarchiæ secunda: sequitur tertia.)

Quo-

*Quomodo ergò res regie, quoad historicas
narrationes, se habent in tertiâ dyna-
stia seu familiâ monarchie
primæ?*

*Valde intricatè, & quo d ad Chronologiam ferè
inextricabiliter, præsertim si indiculum genethli-
acum regum hujus dynastie, quem Scali-
ger cum annotatione annorum mundi primùm
edidit, pro canone in hac dynastia habeamus, qui
Indiculus ille ipse canon Ptolomæi est, in quo ab
initio Epochæ Nabonassareæ reges Assyriorum,
Babyloniorum, Medorum & Persarum, cum Ro-
manorum Imperatoribus, annisq; regiminis eo-
rum recensentur, quem canonem Scaliger valde
quidem corruptum apud Georgium Syncedum,
Anianum & Pandorum invenit, Calvisius au-
tem ex manuscripto Ptolomæi, quod Londini in
Anglia habetur, beneficio D. Overalli, Paulinæ
Ecclesie ibidem Decano, per Abrahamum Scul-
tetyum integrum, & incorruptum accepit, & Isag.
Chronolog. c. 11. eum pretiosiores auro æstimat;
addito: si is dudum innotuisset, res Chrono-
logicas multò meliùs se habituras, nec adeò
in diversas sectas Chronologos abituros fu-
isse.*

*Quis est igitur ille canon Ptolomæi, quem
tanti æstimat Calvi-
sius?*

Sic

Sic habet inscriptio, prout in opere Chronologico Calvisii editionis quartæ habetur:

Κανὼν βασιλείων

Ἀσσυρίων καὶ μύδων.

ἔτη. Συναγωγῇ.

Ναβονασσάρκ	ιδ	ιδ	14
Ναδίς	β	ισ	16.
Χινζίρκ κὺ πώρκ	ε	κα	21.
Ἰεγαίς	ε	κς	26.
Μαρδοκεμπάδκ	ιβ	λη	38.
Αρκιανῶ	ε	ιγ	43.
Αβασλεύτκ πρῶτκ	β	με	45.
Βηλίβκ	γ	μη	48.
Απρωναδίς	ς	νδ	54.
Ριγηβήλκ	α	νε	55.
Μεσεσσιμορδάκκ	δ	νθ	59.
Αβασλεύτ κβ	κ	ξζ	67.
Ασσαρχδίνκ	ιγ	π	80.
Σαοσδεχήκ	κ	ρ	100.
Χυριλαδάνκ	κβ	ρκβ	122.
Ναβοπολασσάρκ	κα	ρμγ	143.
Ναβκολασσάρκ	μγ	ρμς	186.
Ἰλκαροδάμκ	β	ρπα	188.
Νιεκασσολασσάρκ	δ	ρζβ	192.
Ναβοναδίς	ιζ	σθ	209.

(Sic habet Anglicum exemplar, exscriptum apud Calvisium.)

Scaligeri .editio ejusdem canonis
apud Helvicum.

A. M.

3202	Nabonassar	14
3217.	Nasius	2.
3219.	Chinzerus & } Porus	5.
3224.	Dulileus	5.
3229.	Mardochempad.	10.
3241.	Arkeanos	5.
	Interregnum.	12.
3258.	Belithus	3.
3261.	Aporonadicus	6.
3267.	Herigebalus	8.
3268.	Nasnoemondacus	4.
	Interregnum	17.
3289.	Ieraedin	13.
3302.	Saosducinus	9.
3311.	Kiniladachus	29.
3325.	Nabopolassar	30.
3341.	Nabuchodonosor	43.
3386.	Evilmerodach	2.
3388.	Neriglissooror	4.
3392.	Laborosoardach	9. Mens.
3393.	Nabonidus Medus	17.

(Sic in nonnullis corruptè Scaligeri editio, ad Anglicum manuscriptum exemplar exigendum, addit etiam Calvisius in quarta editione sui operis reliquorum

rum Persarum, Græcorum, Ægyptiorum, & Romanorum regum catalogum: quem in editione tertia omisit; De quibus regibus, & singulorum catalogis infra suis in locis agemus.)

Quid ergo? Annon hic Ptolomæi canon exactus est, & ut Calvisius ait, pretiosior auro? Cur igitur suprâ dixisti, hanc tertiam dynastiam primæ Monarchiæ quoad Chronologiam respectu huius canonis se inextricabiliter ferè habere?

Dixi hoc propter inevitabilia dubia, quæ stante hoc Ptolomæi canone juxta scripturæ canonem in dynastia secunda, se offerunt, si rem penitiùs introspiciamus.

Primum dubium est τὸ ἀβασίλευτον, & inter regnum regni Babylonis 121. annorum solidorum, quod emergit ab interitu Sardanapali usque ad Nabonassarem, Babylonici regni fundatorem, ut Calvisius sub A. M. 3203. scribit; Nabonassar in Chaldaea imperium Babylone instituit. Constat enim, ipso putante Calvisio, Sardanapalum successisse Acracarni A. M. 3057. & regnasse annis 25. qui annis Mundi jam dictis additi faciunt annos 3082. quos si ab annis Mundi 3203. quo tempore Nabonassar, uti dictum, Babylonis regnum fundasse scribitur, subduxeris, remanent inter regni anni,

nō 121. quī fuerunt demonstrandi: Falsissimū autem esse, Babylonix regnum hoc tanto tēpore regibus vacuū fuisse, tū ex Scriptura, tum ex profanis autoribus facilimū est probatu: Ex scriptura quidē, quæ Babylonis regnū in manibus regum Assyriorum secundæ dynastiæ fuisse exinde affirmat, quia non solū testatur, Assyriorum regem, v. g. Salmanassarem captivos Israelitas in Babyloniam deduxisse, sed etiam coloniam de Babylone Samariam reduxisse, uti 2. lib. Reg. c. 17. v. 24. expressè legitur: *Adduxit autē rex Assyriorū viros de Babylone, & de Cutha, & de Ahajath, & de Emath, & de Sepharuaim, & collocavit eos in civitatibus Samariæ pro filiis Israel, qui possederunt Samariam*; quibus in verbis tam ipsam urbem Babel, quā regionem Babel innui, & consequenter Imperiū regni Babylonici præsupponi, quilibet ex contextu, & circumstantiis rerum facile intelligit. Ex profanis autoribus idem constat, qui omnes uno ore testantur, post eversum Sardanapalum Phul Belocho Babylonem, & cum Babylone etiam Assyriorum regnum cessisse, Arsaci verò Mediam; quanquam Diodorus & Cedrenus Assyriam etiam huic vindicet, contra expressam Scripturæ S. iterā, quæ Assyriorum regnum Phul Belocho ejusque posteris absque contradictione adscribit. Primum id dubium est.

Secundum Dubium oritur ex confusione & collisione regum quorundam *tertia Dynastiae* cum regibus *Dynastiae Secunda*, si uterque Canon, nempe scripturæ pro regibus *Dynastiae secundæ*, & Ptolomæi pro regibus *dynastiae tertiæ* juxta se collocantur, & inter se conferuntur, ex qua collatione aliqui reges *secundæ dynastiae* Ὀφθαλμοφανεῖς^ω fiunt & prodeunt coætanei aliquibus regibus *dynastiae tertiæ*; quod manifestam absurditatem arguere videtur. Exempli gratiâ; In canone Ptolomæi Nabonassaris imperium, juxta Calvisium Babylone institutum, incidit, uti dictum, in annum mundi 3203. durans annos 15. usque ad regimen Nalîi, succedentis A. M. 3218: Quo ipso tempore scriptura Phulassarem suscepisse expeditionem contra Peka & Rezin pro rege Iuda testatur, incidentem quippe in A. M. 3209. adeoq; hujus Assyriorum Regis regimen attingentem: quo dato, tres necessariò reges, inter quos monarchia prima in hac *tertia dynastia* dividua statuenda esset, coætanei sequuntur, nempe *Phulassar* in Assyria, *Nabonassar* Babylone, & *Arbianes* in Media, cujus regimen iterum ex Ptolomæi Canone, putante Calvisio, in A. M. 3227. incidit, & consequenter amborum, Phulassaris, & Nabonassaris regimini, coætaneum fuit. Idem dicendū est juxta utrumque scripturæ, & Ptolomæi canonem

de

de *Chinzeri & Pori*, ut & *Dulilai*, Babylonix regum imperio, in A. M. 3220. atque 2225. incidente, quod exactè cum *Salmanassaris*, Assyriorum regis expeditionibus A. M. 3220. contra *Hoseam* Regem Israel; item Anno M. 3225. contra *Samaritam*, eam obsidendo, & biennio post excindendo, susceptis coincidit: etiam *Arbiane* in Media A. M. 3217. regnum aggresso, continuato regimine usque ad A. M. 3239. Iterum tribus Regibus datis pro duobus; & duobus pro uno; Id quod in historiis in auditum est de hac monarchia, imprimis de ejusdem dynastia secunda. Ubi enim sacra & profana historia mentionem facit duorum Regum, quorum alter Assyriorum, alter Babylonis Regnum in hac dynastia una & simul tenuerit, sicut post *Salomonem* in populo Dei duos & diversos reges *Iuda & Israel* fuisse sacre literæ testantur? quod tamen ex hoc *Ptolomæi* canone, juxta canonem scripturæ positum sequi deprehendimus. Annon contrarium ex suprâ dictis manifestum est, dum post *Sardanapalum* Babylonis regnum *Phul belocho*, ejusque posteris cessisse unanimi profanorum scriptorum calamo demonstravimus, unaqueque probavimus, Assyriorum reges eosdem cum Babylonis fuisse? Quod etiam ex utriusque regis, & Babylonis & Assyriorum regis situ, ut & Babyloniorum & Assyriorum conditione colligendum est,

ab uno , non à diversis regibus inibi fuisse imperatum , quia Ninive à Babylone vix 23. milliaribus germanicis distat, ut credibile vix sit, duos tantæ potentiaæ dynastas in tanta viciniâ, atque in promiscuo populo promiscuas possessiones, imò tantùm non contiguas regias habuisse, quarum una alterus perpetua , in diametrali oppositione, fuisset Ecclipsis, quod in minorum gentium, nempe Iudæ & Israel regibus factum esse scriptura testatur, donec interveniente tertio, puta Salmanassare, interneccione unius partis, nempe Israelis, & tandem superveniente Nebucadnezare, captivitate partis residuæ, nempe regni Iuda inter utrosque bellum fuit finitũ, quod in hac monarchia sub dynastia secunda factum esse non legimus, donec progressu temporis Assyrii à Medis, imprimis à Cyaxare valdè fuerunt afflicti, & ipsa regia Ninive, cū Nebubadnezar Babylone resideret, eversa; procul dubio prætextu juris, quod Medorum reges, ab Arbace descendentes, in Assyriorum regnum prætendebant, quia Arbaces, ut Diodorus l. 3. testatur, victo Sardanapalo, omnium sibi rerum potestate permissâ, rex salutatus, Belocho Chaldo, Arbaci ex astris Regni spe factâ, ut socio conspirationis, Babylonem in præmium conjurationis concessit, quo de antea in conspiratione inter ipsos fuit conventum, quo præmio

mio Phul Belochus non contentus, neglecto Arbace in Media, ipsi Assyriorum regno inhiasse, idque vi occupasse, & Medorum iras adversus se irritasse videtur; quæ conjectura quanquam nostra sit, rationibus tamen nixa inde probabilis est, quia Phulbelochi, quem Diodorus *Belesin* vocat, ingenii vafrities, præter astrologicam curiositatem statim in affectandis Ninives divitiis adversus Arbacem se prodidit, dum prætextu voti incensæ regis Sardanapali cineres, & sub cineribus vim magnam auri & argenti, paratis navigiis, Babylonē devexit, ut re manifestatâ per judices capitibus damnatus, sed ab Arbace, confesso, *Majora Phul Belochi erga se beneficia, quàm injurias esse*, absolutus criminis fuerit; quæ machinatio ideò fortissimum infidelitatis adversus Arbacem etiam post argumentum est, quia scripturâ testante Assyriorum regni compos factus est, & cum posteris Assyriorum rex in expeditionibus adversus regnum Israeliticū, ut & contra alia regna appellatur. Quæ omnia quàm momentosa sint, ad concludendum, Assyriorum & Babylonis reges in dynastia hujus monarchiæ secunda non diversos, sed unos fuisse, cuilibet historias, & status Imperiorum exactiùs pensitanti pronum est judicare; non reputato, quod Ptolomæus ad Babyloniorum æram, non ad Assyriorum, Ecclipses

ses accidisse demonstrat.

Quibus omnibus ex abundanti addi potest testimonium R. Davidis Ganz in Chronologia sacra profana, à Guil. Henr. Vorstio latine cōversa, ubi pag. 169. n. 128. ita scribit: *Anno 1337. regnavit Belochus super Babel, Niniven, & omnes regiones Occidentis. Et Arbaces regnavit super Persiam & Mediam.* Et paulò post n. 140. *Licet autem omnes reges, qui ante illum (puta Phul) fuerunt, vocentur in versu (Scriptura) tantum reges Assyria, usq; ad Nebucadnezarem quia locus successionis eorum erat Ninive, quæ erat in regione Assyria, sicut dicitur de Sennacheribo; & consedit Ninive; tamen perpetuò habuerunt REGEM UNVM, prout exposuimus in præfatione nostra. Regnum etiam Assyria & Chaldaum erant sibi invicem vicina, prout notum est peritis Geographia.*

*Ergó ne hunc Ptolomæi canonem pro re-
rectitio, habendum esse
statuis?*

Id verò ut statuam, absit, quomodocumq; vel tandem hæc nostra in contrarium allata argumenta se habeant; quia constat, canonem hunc inter alia soliditatis argumenta etiam Ecclipsium caractere esse munitum, & præsumptione rectitudinis ex reliquorum Regum Medorum, Græcorum, Aegyptiorum & Romano-

manorum catalogo niti, in quo, ut suis locis videbimus, omnia recto talo stare deprehenduntur.

Aut igitur in modo alligationis ad annos mundi error est; quem tamen Ecclipsium observatio, quæ in hoc tramite diu errare non permittit, haud facile concedit: Aut hallucinatio ob nominum varietatem & confusionem, quibus hujus monarchiæ reges apud Historicos indignantur, in personis committitur, ut quidam Reges in canone Ptolomæi cum quibusdam regibus dynastiæ secundæ, quos canon scripturæ exhibet, sint iidem, sed à nobis pro diversis habiti: Quemadmodum constat, inter doctissimos Chronologos adhuc sub iudice litem esse, quisnam ipse *Nabonassar*, *Daduchus* & primicerius in Ptolomæi canone fuerit? *Salmanassar* ne? quod plerique volunt, & hoc volentes eum ad secundam dynastiam hujus monarchiæ referunt; an verò *Merodach*, ut vult Scaliger, l. 5. de emend. temp. fol. 314. 215, quem patrem *Markedempadi* fuisse ibidem affirmat: Quemadmodum de ipsis regibus in hoc Ptolomæi canone, quibusdam adhuc controversia est, quinam illi fuerint: Quis *Mardoch Cempad*, sive *Merodach-Cempad*, quintus numero rex in hoc canone? à Calvisio in Isag. Chron. c. 30. pro *Merodacho*, filio Baladan habitus, qui Ezechiæ

chiæ regi de recuperatâ valetudine, gratulatus est, Esa. 39. v. 1. et seqq. Item quis *Nebucadnezar*? Annon *Nabopolassar*? quod Calvisius adversus Funccium magna severitate & contentione refutat. Quæ omnia altiori indagini virorum, qui ex professo Chronologi sunt, relinquere malim, quàm incertus, quo me vertam, ausim decidere.

[Confer hîc, quæ suprà l i. c. 10. de consensu & dissensu Chronologorum, ut & de dissensus causis §. *Secunda causa est diversitas appellationum, quibus Assyriorum & reges appellantur, diximus*]

Quenam est historia regum in hoc canone Ptolomæi contentorum?

Excepta Sacra Scriptura, quæ de nonnullis insignes expeditiones respectu populi Dei refert, paucissima sunt, quæ in profanis scriptoribus de iis habentur

<i>Nomina Regum.</i>	<i>Anni Regiminis</i>	<i>Anni Mundi</i>
I. <i>Nabonassar.</i>	14.	3203.
[Hic in Chaldæa, ut dictum, imperium Babylone denuò instituisse scribitur: à quo celeberrima annorum Nabonassareorum æra incipit, cujus initium est die 26. Febr. feriâ 4. in Meridie, ad quam Ptolomæus, & alii Astronomi Eclipses suas com-		

putant

Nom Regum.

Anni Regim.

Anni
Mudi

putant, & radicem motuum Astronomicorum ad hoc tempus statuunt. Et motus, quidem solaris æquabilis erat in gradu O. 45. piscium I. Lunæ verò in gradu II. 22. Tarui. Ptolom: 3. & 4. Μεγαλ. Συνταγ.)

II. Nassius.

2.

3218.

III. Chinzarus. }

IV. Porus. }

5.

3220.

[Hibini reges simul regnasse scribuntur. Ptol. in canone.]

V. Dulileus

4.

3225.

VI. Mardochempad.

12.

3229

[Hujus regis tempore anno primo, diebus 29. transactis Mensis Thot, hoc est, mensis primi, Ptolomæus l. 4. Μεγ. Συνταγ. Ecclipsin factam annotat &c. Porro hunc ipsum regem Merodachum filium Baldam fuisse supra ex Calvisio retulimus; de quo scriptores, qui ad regnum venerit, variat; præsertim quod ad conspirationem contra Assarhaddonem, cæso Sennacheribo attinet; de quo Calvisius contra Funccium id asserentem ita in vectus in Isag. Chron. c. 30. scribit: Vbi obsecro hæc Funccius legit apud ullum scriptorem? Et cum hæc Funccius fingat, quo potest esse tanta præstantia figmenti alicujus, à quovis

etiam

<i>Nom. Regum.</i>	<i>Anni Regim.</i>	<i>Anni Mund.</i>
etiam homine propositi, cujus causa ab apertis Scripturae verbis recedere, & interpretationem violentam admittere velimus? Quæ infectatio licet sententiâ Funccianâ veritati affinior, tamen justo durior est, quia Funccius non fingendi libidine, sed veritatis indagandæ studio, talia inquisivisse, putasse, aut conjecisse præsumendus est, ut maximè rem acu non tetigerit. Et verò quæ recessio ab apertis scripturae verbis, & quæ violentæ interpretationis admissio, ut maximè Merodachum Assarhad-doni rebellasse imò regnum Assyriis ereptū denuo Babylonem retulisse statuamus? Quam quidem sententiam Reineccius in Hist. Iul. de Monarch. Chald. & Assyriæ fol. 62. & nos ex eodem in prima editione habita institutionum Historic. sine studio fingendi sumus secuti. Est is rex, ut suprâ dictum, ipse ille Merodachus, qui regem Ezechiam, postquam de mirifico Solis regressus per id tempus edoctus erat, ceu Deo charum, per legatos muneribus honoravit; uti legere est in 2. lib. Reg. c. 20. v. 12. & seqq. De cujus idolorum excidio Ieremias Proph. c. 50. v. 2. ita vaticinatur: <i>Capta est Babylon, turpificatus Bel, Merodachus obtritrus, turpificata ejus statua, obtrita nefanda simulacra.</i>)		
VII. <i>Arkeanos.</i>	5.	3241.
<i>Interregnum.</i>	2.	
VIII. <i>Belibus.</i>	3.	3248.
IX. <i>Apronadius.</i>	3.	3251.
		X. <i>Rige-</i>

<i>Nom Reg.</i>	<i>Anni Regim.</i>	<i>Anni Muds</i>
X. <i>Rigebelus.</i>	1.	3257.
XI. <i>Meseßimardacus.</i>	4.	3258.
	Interregnum.	8.
XII. <i>Affaradinus.</i>	13.	3270.
XIII. <i>Saosducheus.</i>	20.	3283.
XIV. <i>Xeniladannus.</i>	23.	3303.
XV. <i>Nabopollasar.</i>	21.	3325.

[Rex hic longè clarissimus, quem *Fune-*
cus Nebucadnezareem fuisse ex quibus-
dam circumstantiis coniecit; ut supra
mentio facta, à Calvisio, in Hag. Chronol.
c. 30. refutatus]

XVI. <i>Nebucadnezar.</i>	49.	3346
---------------------------	-----	------

[Ob rerum gestarum magnitudinem
etiam *Magnus* dictus: filius *Nabopollasa-*
ris, in scriptura clarissimus: ad huc vivo
patre cum exercitu A. M. 3341. ad rebelles
Ægyptios, Iudæos, Palæstinos &c. coer-
cendos missus; à qua expeditione scriptu-
ra ejus annos inchoat; Hic Pharaonem
Necho ad Euphratem magno prælio hoc
anno vicit, Ierem 46. Ejus terrore etiam
Rechabita se Hierosolymam conferunt,
quo etiam Nebucadnezar, victoriam pro-
secutus, venit, & Danielelem puerum regi-
um cum reliquis Babylonem mittit, atq; in-
stitui jubet, Dan. 1. Dehinc Tyro trede-
cim annis obsessâ &c. tandem, ut dictû,
postquam quantum annum in Syria regna-
vit, patri succedit, & adhuc 39. annos im-
perat. Is ipse est, qui *Ioiachino* regi tribu-

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni
Mundi

tum indixit, idq; post triennium pendere recusantem in vincula conjecit, & jugulatum sepulturâ privavit; ejusdemq; filium *Iechoniam*, quem tamen successorem nominârat, cum florentissimâ populi parte captivum abduxit, regno *Sedechie* permisso: post etiam hoc deficiente, Iudæam novâ expeditione infestavit, Hierosolymamque vi expugnavit, & expugnatam cum templo concremavit; rege è fuga retracto, & post spectatas suorum neces excæcato; Et quæ sunt plura ejus in scriptura annotata facinora; inter quæ singulariter notanda, quæ Propheta Daniel de eodem in prioribus 4. capitibus refert.]

XVII. *Evilmerodach.*

2.

3389.

[Hic *Iechoniam*, regem Iuda captum è carcere extraxit, & comiter præ cæteris regibus tractavit, ut videre est Ierem. 52. v. 31. 32. 33. 34. Herodoto *Labynitus*, *Nitocris* reginæ maritus esse videtur, de qua iste lib. 1. multa miranda monumenta, quibus Babylonem adornavit & munivit, refert, inter quæ pōs admirand⁹ per Euphratem magnâ opum vi extructus, quo utramque Babylonis, quæ medio flumine dividebatur, partem conjunxerat, cujus rudera D. Leonhart Rauwolff se vidisse, & admiratum fuisse in suo Itinerario part. 2. c. 7 p. 203. 204. testatur, ubi, ita scribit: Diese Gegne (puta ubi Babylon extructa fuit, cujus rudera ad huc dum inibi cer-

nun.

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni
Müdi

nuntur) ist gar Wüst vnd Dürr / daß
 sie nicht zu bawen / auch so Ged / daß
 ich schier gezweiffelt hette / ob die
 mächtige vnnnd gewaltige Stadt /
 (verstehe Babylon) welche bald die
 Höchste ein Zeitlang in der Welt
 gewesen / vnnnd in der schönen vnnnd
 fruchtbaren Landschaft Sinear ge-
 legen / alda gestanden wäre / wann
 ichs nicht der Gelegenheit nach /
 auch bey den viel gar alten vnd her-
 lichen Antiquiteten / so hierumb gantz
 Ged stehen / hette abnehmen vnnnd
 erkennen mögen: Als 1. bey der
 alten Brucken / von deren noch et-
 liche Stück vnd Bögen an dem
 Orth / die vor Jahren vber den Eu-
 phraten gangen (welche auch vom
 Propheten Baruch c. 1. Sud wirdt
 genennt) ein wenig ober halb / da
 wir geländet / sind zu sehen. Diese
 Bögen sind von gebrandten Stei-
 nen / vnd so gewaltig erbawet / daß
 sich einer wol zu verwundern hat /
 vnd so viel desto mehr / dieweil auff
 der ganzen fahrt / sonderlich von
 Bir auß / als da dz Wasser vil fleiner
 nicht eine Brück zu finden / als
 diese / wie sie doch über das Wasser /
 da es schier einer halben Meilwegs

Nom. Regum.	Anni Regim.	Anni Mūdi
breit/ vnd zimlich tieff ist / hat mögen geführt werden. Sed Herodotus l. i. fol. 76. 77. modum describit, quo pons hic fuit extructus, nempe <i>effossum fuisse effluuium paludis, & in locum depressum omnem fluminis cursum eversum; interea pristino alveo arefacto, opus pontis exornatum, & fluuium Euphratem ex palude in pristinum alveum reuocatum fuisse.</i> Lucundissima mihi lecto Rauolfi fuit, qui ruderera hujus pontis suis met oculis in sua peregrinatione vidit, & quomodo factus sit, fuit admiratus, quem ego ante hoc, cum legerem <i>Herodotum</i>, factum fuisse vix credebam. Hæc de <i>Nitocris</i> monumentis, quā Evilmerodachi conjugem fuisse Viri docti opinantur.)		
XVIII. <i>Belsazer.</i>	4.	3391.
[Hic Nebucadnezaris ex filia nepos, ut Berosus habet apud Iosephum, post avunculum Evilmerodachum ab affine suo sceleratè oppressus, primis sub annis sub tutore Nerigliofforo fuit: quam ob causam hic, ut tutor pro pupillo, in Canone Ptolomæi ponitur.]		
XIX. <i>Nabonedus Medus.</i> 17.		3395.
(Belsazer enim, pravæ indolis adolescens, ab amicis oppressus cum cruiatu interficitur. Qui eum oppresserant, conveniunt, & de communi sententia regnum huic Nabonedo, qui etiam Darius Medus vo-		

catur

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni
Mūdi

catur, tradunt, ut infrà dicetur. Hunc Cyrus prælio vincit, urbemq; præfidiis destitutam averso flumine ex insidiis capit, & munimentis spoliat; ipsumq; Darium ad Borsippum deditione captum, vitâ donat, & Carmaniae præficit, ut *Berosus* apud *Ioseph Megastenes* apud *Eusebium*, & *Ptolom.* in *Can.* scribunt; Imprimis *Herodotus* l. I. qui ipsum *Labynitum* appellat, Patris nomen & imperium habentem, & consequenter *Nitocris* reginae filium, de qua paulò suprà mentio facta quod *Esmerodach* ejus maritus fuerit, quem etiam *Labynitum* fuisse vocatum ex allegato *Herodoti* loco sequitur.)

CAP. V.

De regibus Medorum post eversum
Sardanapalum usque ad
Cyrum.

*Suprà fuit dictum, post Sardanapalum
Phul Beloch Babylonem cum Assyriâ, Ar-
baci autem Mediam cessisse; queritur er-
gò, quinam reges Arbaci in regno
Medorum successe-
rint?*

Opportunè hoc quæritur, propter Medorum regum incursus, quibus Assyriorum regnum vehementissimè affligerunt, tandem captâ, & everfa ipsa regia Ninive, ut videtur, ob Phul Belochi artes (quemadmodum hanc conjecturam supra ex Diodoro firmavimus) quibus Arbacis in Assyrios imperium in se transtulit, & Regis hujus, ut & ejus successorum iras adversus se & Assyrios concitavit.

Reges autem, de quibus quæritur,
hi sunt.

<i>Nomina Regum:</i>	<i>Anni Regiminis</i>	<i>Anni Mundi</i>
I. <i>Arbaces</i>	28.	3077.
(De hujus conspiratione cum Phul Belochi contra Sardanap. supra dictum.)		
II. <i>Mandaucæ.</i>	50.	3105.
(Hoc regnante regnum Medorum seditionibus in multas lacinias discerptum fuit, quarum magnam partem occuparunt Assyrii, ut ex historia sacra constat)		
III. <i>Sosarmus</i>	30.	3155.
IV. <i>Artica</i>	32.	3185.
V. <i>Arbianes.</i>	22.	3117.
VI. <i>Dejoces.</i>	53.	3239.
(Hic familiæ dignitatem & auctoritatem veterem restituit, non armis, sed jure & legibus. Fuisse enim ipsum prudentiâ incredibili scribit Herodot. l. I. <i>Ἀνὴρ</i> , inquit,		

ens,

Nom. Regum.

Anni Regim.

Anni
Mūdi

ens, μὲν οὖν κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, Vir so-
lus secundum id, quod rectum est, judicans.
(Orosius Dioclem appellat.)

VII. Phraortes.

22.

3293.

(Hic non contentus Imperio Medorum
bellum Persis intulit, eosque sibi subjecit,
inde aggressus Asiam, magnamque ejus par-
te sibi subjectam tandem etiam Assyrios bel-
lo petiit, in eoque perit.)

VIII. Cyaxares.

40.

3314.

(Hic est Phraortis filius, qui patris
necem ulturus, bellum cum Assyriis con-
tinuat, eosque magno praelio vincit, urbem-
que Niniven obsidet, obsessam capit, cap-
tam evertit. Herod. l. i. Ier. c. 50. Ezech. 31.
& 32.)

IX. Astyages.

35.

3355.

(Dicitur etiam Apandas. Hic filiam su-
am, quam habebat unicam, quæ Mandane
vocatur, Persæ cuidam Cambysi, non
regiâ stirpe oriundo elocat, territus som-
niis, quæ de Mandane somniârat, ex qua
Cyrus paulò post natus, & mirâ Dei provi-
dentiâ contra Astyagis mandatum, con-
servatus est; quem deinceps Cyrus, ejus
tyrannidem ab Harpago edoctus, regno e-
jecit, & partem hac contra avum maternum
victoriâ primum gradum ad condendam
Persarum monarchiam conscendit.)

Consentiunt ne Autores de his Medorum Regibus?

Minimè verò : Quidam pauciores, quidam plures numerant; Alii liberos, & absque imperio regum Medos usque ad Deiocem fuisse volunt, quam sententiam Herodotus lib. 1. amplectitur, *Deiocem, Phraortem, Cyaxarem, Astiagen* nominando; cui convenit Halicarnasseus, qui in rege quarto Medorum regnum defecisse ait: Alii cum libertate regium nomen repetitum esse, primumq; Mediæ regem *Arbacem* esse dicunt, dehinc catalogum nostrum jam recensitum ferè ex Diodoro & Ctesia integrum enarrantes, quæ sententia citra dubium verior est.

(De Mediæ limitibus, nomine, gentibus, Medorum item origine, imperiis, familiâ regiâ, ejusq; propagatione interitu & institutis, vide *Reinecc. part. 2. Hist. Jul. à fol. 1. ad fol. 13.*)

CAP. VI.

Synchronismus rerum ecclesiæ à diluvio usque ad excidium Hierosolym. sub Nebucadnezare, incidens in primam monarchiam, ad quem omnes exoticæ historiæ exigi debent.

Sem-

Semperné uniusmodi fuit administratio rerum Ecclesiasticarum, durante monarchiâ primâ?

NEquaquam: siquidem tres diversas dynastias Hebræi populi, sub prima monarchia in sacris literis deprehendimus, quarum *prima* fuit *patria*, sub patriarchis, usque ad Iosephum in Ægypto: *Secunda Heroica* sub ducibus & iudicibus, à Mose usque ad Samuelem inclusivè: *Tertia regia*, à Saule usque ad excidium Hierosolymorum, sub qua divisio regni Iuda & Israel post Salomonem contigit.

(Restant adhuc tres dynastiæ rerum ecclesiasticarum sub monarchiis, nempe *quarta*, quæ *Ducalis* est, & Pontificum post captivitatem Babyloniam, sub Persica: *Quinta*, quæ *Hasmoneorum* seu *Maccabeorum*, sub Græca: & *Sexta*, quæ *Herodiadarum* & *Romanorum* sub Romana Monarchia, de quibus infra, libris sequentibus, suis locis, agemus.)

Recense Patres cum præcipuis eventibus sub primâ dynastiâ, nempe patria?

A. M.

1558.

Sem, filius Noæ, Gen. 10. v. 1.

vixit annos

1658.

Arphachsad, biennio à diluvio natus, Gen. 11. v. 10. vixit annos

Anni
Cite

600.

438.

Ps

San

A. M.

1693.

Salah, Gen. 11. v. 12. vixit años

1723.

Eber, à quo quidam hebraicam linguam deducunt, Gen. 11. v. 11.

1757.

Peleg, cujus tempore fuit confusio Babylonica, Gen. 11. v. 16.

1787

Regu, Gen. 11. v. 18.

1819.

Serug, Gen. 11. v. 20.

1849.

Nachor, Gen. 11. v. 22.

1878.

Tharah, Gen. 11. v. 24.

1948.

Abraham, Gen. 11. v. 26.

2023.

Migratio Abrahami ex Haran, anno 75. ætatis Abrahamæ, Gen. 12. v. 4.

2047.

Circumcisio instituta anno 99. Abrahamæ, Gen. 17. v. 10.

2048.

Isaac, nascitur anno centesimo Abrahamæ, Gen. 21. v. 2. vixit annos.

2108.

Iacob & Esau, natî, Gen. 25. v. 25. & vixit Iacob annos

2199.

Ioseph, nascitur anno 24. servitutis Iacob, & vixit annos

2372.

Moses, nascitur, Exod. 2. v. 2. vixit

2453.

Exitus Israelitarum ex Ægypto, Exod. 12. v. 37.

Recen-

*Recense heroes sub dynastiâ
secunda, nempe heroica,
cum precipuis e-
ventibus.*

A M

2453.

Eodem anno, quo Israel ex
Ægypto exivit, *Moses* à Deo Dux
Israelitarum in deserto constitu-
tus fuit, Exod. 3. v. 10.

Anni
guber-
natio-
nis.
40.

2403.

Iosua, filius Nun, qui terram
Chanaan plenè occupavit

18.

2499.

Divisio terræ inter 12. tribus.

Ios. 131

2536.

Othoniel, seu *Athaniel*, Iud. 3.

v. 9.

40.

2591.

Ehud, seu *Ajoth*, Iud. 3. v. 15.

80.

2631.

Samgar, Iud. 3. v. 31.

2668

Debora & *Barac*, Iud. 4. v. 4. 6.

40.

2687

Gideon, Iud. 6. v. 14.

40.

2718.

Abimelech fratricida, Iud.

9. v. 1.

3.

2721.

Thola: Iud. 10. v. 1.

23.

(Hoc iudice rerum potente excidi-
um Trojanum contigit)

2744.

Iair Iud. 10. v. 3.

22.

2779

Iephtah, Iud. 11. v. 11.

6.

2785.

Ebzán, five *Abesan*, Iud. 12. v.

8.

7.

2792.

Elon, Iud. 12. v. 11.

10.

Abdon

2802.	Abdon, Jud. 12. v. 13.	8.
2190.	Samson, Jud. 13. v. 25.	20.
2810.	Eli Sacerdos, 1. Sam. 4. v. 18.	40.
2851.	Samuel propheta, 1. Sam. 3. v. 19.	40.

*Recense reges cum precipuis
synchronis sub dynastia
tertia, nempe
regia;*

2875.	Saul, rex primus, vivente adhuc Samuele, creatur, 1. Sam. 10. v. 1.	
-------	---	--

2880.	David, rex & propheta, 1. Sam. 16. v. 13. & denuo 2. Sam. 5. v. 30.	20.
2890.		40.

2919.	Salomon, vivo adhuc patre Davide in regem unctus, 1. Reg. 2. v. 12.	
-------	---	--

2933.	(Templum à Salomone magnificè extructum. 1. Reg 6. v. 1. quod stetit annos 427. Sequuntur dehinc reges regni diversi, juxta se Synchronologicè positi.)	
-------	---	--

A M	Reges Iuda.	An Regni.	Reges Israel.	Annis Regni
2969.	Rehabeam, sub hoc regnum in tribu Juda, Benjamin & 10. tri.		Ierobeam, hic contra Rehabeam à 10. tribubus fuit electus, & no-	

bus

A. M.	Reges Iuda.	A. M.	Reges Israel.	Anni Regni
	bus fuit divi- sum, 1. Reg. 12 v. 16. regna- vit annos.		vum cultum in Bethel in- stituit, 1. Reg. 12. regnavit	
2985.	<i>Abia</i> , Impi- us: fit rex año 18. regni Iero- boami, 1. Reg. 15. v. 1. regna- vit annis	17		12.
2988.	<i>Assa</i> , pius & sinceri cul- tus instaura- tor: fit rex an- no 20. Iero- boami, 1. Reg. 15. v. 9. reg- navit annis	3.		
2900.	<i>NB.</i> *	41	* <i>Nadab</i> , impi- etatis pater - næ æmulus, fit rex año se- cundo <i>Assæ</i> regis Iuda, 1. Reg. 15. v. 25. regnavit annis	2.
2990.			<i>Baesa</i> , ho- mo impius, & minarum divinarum se-	

A. M.

Reges Iuda.

Anni Regni.

Reges Israel.

Anni
Regni

3013.

.

curus, fit rex
año tertio Af-
sæ, 1. Reg. 15.
v. 33. regn.

24.

Ella, homo
fatuus, temu-
lent⁹, & impi-
us, fit rex an-
no 26. Affæ,
1. Reg. 16. v. 1.
regnau.

2.

3014.

.

Amri, fit
rex anno 31.
Affæ in turbis
Simri & Tib-
ni, & postea
solus regnat

12.

(Hic transtu-
lit sedem regni
in *Samariam*, 1.
Reg 16)

3025.

.

Achab. im-
piorū pesim⁹,
gener *Ithoba-
li*, regis Tyri,
& obid *Izabe-
li* uxori, fœ-
minæ gentili,

dedi-

A. M. 3014.	Reges Iuda.	Anni Regni.	Reges Israel.	Anni Regni
			deditissimus fit rex an- no 38. Af- sæ, 1. Reg. 16. v. 29. regna- vit annis	22.
3028.	Iosaphat, op- timus & pien- tissimus, fit rex año quar- to Achabi 1. Reg. 22. v. 41. regnavit an- nis	25.		
	(Sub hoc va- ticinatus fuit propheta Elias 1 Reg. 17.)			
3044.			Ahasia, fit rex anno 17. Iosaphati, 2. Reg. 1. v. 1. regnat annis	2.
3045.			Ioram, fit rex anno 28. Iosaph. 2. Reg 3. v. 2. regnat annis	12.

A. M.	Reges Iuda.	Anni Regni.	Reges Israel.	Anni Regni.
3049.	<i>Ioram</i> , pi- entissimi pa- rentis Josa- phati impius filius, fit rex anno 5. Jora- mi regis Isra- el, 2. Reg. 8. v. 16. (Sub eo floru- it propheta <i>Eli- sæus</i> , 2. Reg. 3 &c.)	8.		
3056.	<i>Ahasia</i> , im- pius, fit rex an- no 12. Jorami regis Israel, 2. Reg. 8. v. 25. (Hujus tem- pore contigit vera historia de <i>Didone</i> , & initi- û Carthaginis)	1.		
3057.	<i>Athalia</i> , ty- rannidem e- xercet per an- nos 2. Reg. 11. v. 1.	6.	<i>Iehu</i> , Hic progeniem A- chabi divino jussu extirpa- vit 2. Reg. 10. v. 36. regna- vit annis	
3063.	<i>Ioas</i> , prudẽ- tiâ amitæ suæ			28. Cædi

A. M.

Reges Iuda.

P
R

Reges Iſrael.

A. R.

cædi Athali-
næ subtractus
pius quamdiu
loada sum-
mus sacerdos
vixit, fit rex
anno septimo
Jehu, 2. Reg.
12. v. 1. reg.
annis

40

3085.

.....
[Hoc rege regnā
te Monarchia Af-
syriaca, intereū-
te *Sardanapalo*,
ab *Arbace* & *Be-
lesi* fuit in Baby-
lonios & Medos
divisa]

Ioahas, fit

rex anno 23.
Ioas regis Iu-
da; 2. Reg. 13.
v. 1. regn. an-
nis

176

Hic rex à
Syris miserè
fuit afflictus.

3099.

.....

Ioas, felix
juxta vatici-
nium *Elifæi*,
fit rex anno
37. *Ioas* regis
Iuda; 2. Reg.
23. v. 10. reg.
annis

16.

3100.

Amazia,

Q

quo.

A. M.

Reges Iuda.

A. R.

Reges Israel.

A. R.

quodammo-
do pius, fit rex
anno altero
Ioas Regis Is-
rael, 2. Reg.
14. v. 1. reg.
annis

29.

3114.

.

(Interregnum
annorū II. quo
tempore Hoseas
& Amos prophe-
tarunt.)

Ierobeam II.
felix, quam-
vis impius, fit
rex anno 15.
Amaziæ, 2.
Reg. 14. v. 23.
regn. annis

41.

(Interregnū
in Israel, quod
duravit annis
20.)

3140.

Usias, five
Asarias, rex
pius & strenu-
us, fit rex año
27. Ieroboa-
mi; 2. Reg. 15.
v. 1. regnavit
annis

52.

(Sub hujus re-
gis tempore, nē.

<i>Reges Iuda.</i>	<i>A.R.</i>	<i>Reges Israel.</i>	<i>A.R.</i>
pe tricesimo quinto ejus regi- minis anno, qui incidit in annū Mundi <i>ter mile- simum</i> , <i>centesi- mum</i> , <i>septuage- simum</i> quartum <i>Olympiades</i> in- ceperunt)			
3177.		<i>Zacharias</i> , fit Rex anno 38. <i>Ufia</i> ; 2. Reg. 15. v. 8. regn. anni	$\frac{1}{2}$
		<i>Sallum</i> fit rex anno 39. <i>Ufia</i> ; 2. Reg. 15. v. 13. regn. men- sem	
3178.		<i>Menahem</i> , a- varus & im- manis in reg- no, fit rex iti- dem anno 39. <i>Ufia</i> ; 2. Reg. 15. v. 17. Fuit infestatus à <i>Phul-Beloch</i> rege <i>Assyrio</i> ,	

A. M.	Reges Indæ.	A. R.	Reges Israel.	A. R.
			& regnavit annis	10.
3189.			<i>Pekaja</i> , fit rex anno 52. <i>Ufia</i> . 2. Reg. 15. v. 27. regn.	2.
3191.			<i>Pekah</i> , audax, per parricidi- um regni in- vasor, filius <i>Remaliaæ</i> , fit rex anno 52. <i>Ufia</i> , 2. Reg. 15. v. 27. regn. annis	20.
3192.	<i>Iotham</i> , pius & felix, fit rex anno secundo <i>Pekah</i> , 2. Reg 15. v. 32. regn. annis	16.	(Valdè fuit in- festatus à <i>Tiglat Pileser</i> , rege Assyrio)	
	(Hujus regis tempore, nem- pe regiminis e- jus anno sexto,			

qui

A. M.	Reges Iuda.	A. R.	Reges Israel.	A. R.
	qui incidit in annum mundi ter millesimum, centesimum, nonagesimum octavum, Roma fuit condita. sub hoc etiam rege, ut & sub <i>Vsia</i> , <i>Achas</i> & <i>Ezechia</i> vaticinatus est <i>Esai</i> propheta, ex regio sanguine oriundus.)			
3207.	<i>Achas</i> , impius hypocrita, religionum & rituum externorum stultus imitator, fit rex anno 17. <i>Pekah</i> ; 2. Reg. 16. v. 7. regn. annis	16.		
3218.	-----		<i>Hosea</i> , ultimus rex Israelis, fit rex anno 22. <i>Achas</i> ,	
3220.	<i>Ezechias</i> , piissimus, fit rex anno 3. <i>Hosea</i> . 2. Reg. 28. v. 7. regnavit ann.	29.	2. Reg. 17. v. 7. regnavit ann.	29.

A. M.

Reges Iuda.

(Hujus regis anno primo celeberrimum Pascha fuit celebratum, quod describitur. Paral. 30.

Ejus etiam tempore 10. tribus abductæ fuerunt in captivitatem Assyriacam.)

A. R.

Reges Israel.

(Tributarius fuit novem annis regni sui. Tandem à Salmanaflare Assyriorum rege captus, & unâ cum 10. tribub⁹ in perpetuam captivitatem abductus fuit, regno Israel hoc modo totaliter everso, 2. Reg. 17.)

A. R.

Restant aliquot reges Iuda, donec captivitas Babylonica, fuit infecuta.

3251.

Manasses, impiorum crudelissimus, prophetarum parricida, augurum & fatidicorum cultor; tandem à deo per calamitates ad poenitentiam adduct⁹, 2 Reg. 21. v. 1. regnat diutius, quam quisquâ alius in populo Dei, nempe annos

55.

3305.

Amon; impius, patris calamitatibus nihil melior factus, 2.

Reg.

- A. M. | Reg. 21. v. 19. regnat annos | 2.
 3307. | *Iosias*, rex piissimus & religio-
 | fissimus, 2. Reg. 22. v. 1. regnavit
 | annos | 31.
 | (Hujus tempore vaticinati sunt pro-
 | phetæ *Sophonias* & *Ieremias*)
 3337. | *Ioachas*, mente & factis impi-
 | us, pientissimo parenti valde dif-
 | similis, qui à Pharaone regno
 | privatur, & cum fratre Sallum
 | in Ægyptum traductus, exul &
 | vinctus moritur, 2. Reg. 23. v.
 | 31. regnavit menses tres.
 3338. | *Iojakim*, fratri abducto sub-
 | stitutus, quo nec animo, nec pie-
 | tate meliorem se exhibuit; tan-
 | dem malo per inconstantiam socie-
 | tatis à Babyloniis sibi attracto,
 | interit, & insepultus abjicitur,
 | 2. Chronic. ult. regn. annis | 11.
 3349. | *Iechonias*, in captivitatem ab-
 | ductus, regnavit 3. menses, 2. Reg.
 | 24. v. 8. Advenienti Nebucadne-
 | zari cum exercitu se dedidit, à
 | quo Babylonem transportatus
 | fuit, inter alios plurimos unà cū
 | propheta *Ezechiel*, qui hinc nu-
 | merat captivitatis Babylonicæ
 | annos, quos ab hoc anno incipi-

A. M.	endosse Ieremias c. 24. & 29.	A. R.
	demonstrat	

3349.	Zedekias, ultimus rex Iuda,	
	regnavit annis	

3360.	Anno undecimo regni sui ca-	II.
	ptivus abducitur Babylonem,	
	regnumq; Iuda universum cum	
	templo & politia destruitur, vi-	
	de 2. Reg. 25.	

Ejus tempore vaticinatus est	Ezechiel.
------------------------------	-----------

(Ex hac accuratâ collatione successionis regum Iuda & Israel patet, aliquoties patrem & filium per aliquot annos, unâ in solio sedisse. Evidenter etiam ex hac computatione apparet, quàm egregiè anni regum à distractione regni Iuda & Israel conveniant, cum istis 390. diebus, Ezech 4. v. 5. de quibus suprà lib. I. in demonstr. epochæ septimæ mentio fuit facta;)

*Fuit synchronismus rerum Ecclesiæ sub
Monarchia prima: recense etiam reliqua
regna, quæ huic Monarchiæ fue-
runt synchrona?*

Primò est regnum Ægypti, ab ultima antiquitate repetitum, à Manethone sacerdote Ægyptio in certas dynastias distinctum, quod duravit usque ad tertiâ Monarchiâ, etiâ sub secunda Monarchia infestatum à Cambyse, & sub Persicâ potestatem redactum.

(Hujus regni dynastiæ, ut à Scaligero excerptæ habentur ex Africano, ab origine longissimè supra annos mundi excurrunt, quod vanitati Ægyptiorum tribuendum est; in posterioribus tamen cum S. Scriptura non malè consentiunt. Regni ejusdem accuratam descriptionem vide in hist. Jul. Reinecc. Vol. 1. à fol. 245 usque ad fol. 272.)

Secundò est *regnum Germanorum*, sive *Tenonicum*, quod Aventinus à Tuiscone filio No-hæ, anno 121. post diluvium inchoat.

(Quid Berofus & Tacitus de hoc regno referant, & quomodo id referant, videndum est in hist. Jul. Reinecc. Vol. 1. fol. 642. 643. ubi assertiones utriusque, Berosi & Taciti, censentur & refutantur.)

Tertiò est *regnum Sicyonium*, in Græcia omnium antiquissimum, cujus authorem Pausanias Eusebius & Suidas Ægialeum celebrant, per reges usque ad tempora excidii Trojani, & post, gubernatum. Tandem Ægialei familiæ successit familia Phaësti ex Heraclidis. Tèpore Eli sacerdotis hoc regnum defecit.

(De Sicyonis Urbis primordiis & dominationibus, vide Strabonem lib. 8. Item Reiner. Reinecc. Hist. Jul. Vol. 1. fol. 303. & seqq.)

Quartò est *regnum Argivorum*, qui erant Ægyptii, sed Græcis permixti, quorum primus rex fuit Inachus, quem Solinus Archivæ genti nobilitatis initium dedisse scribit. Cœpit temporibus Isaaci, durans usque ad Mycenarum regnum, quod ipsum in hanc

Qs

pri-

A. M. | endos esse Ieremias c. 24. & 29. | A. R.
demonstrat

3349. | Zedekias, ultimus rex Iuda,
regnavit annis

3360. | Anno undecimo regni sui ca-
ptivus abducitur Babylonem,
regnumq; Iuda universum cum
templo & politia destruitur, vi-
de 2. Reg. 25.

Ejus tempore vaticinatus est
Ezechiel.

(Ex hac accuratâ collatione successionis regum Iu-
da & Israel patet, aliquoties patrem & filium per ali-
quot annos, unâ in solio sedisse. Evidenter etiam ex
hac computatione apparet, quàm egregiè anni regum
à distractione regni Iuda & Israel conveniant, cum i-
stis 390. diebus, Ezech 4. v. 5. de quibus suprâ lib. 1.
in demonstr. epochæ septimæ mentio fuit facta.)

*Fuit synchronismus rerum Ecclesie sub
Monarchia prima: recense etiam reliqua
regna, quæ huic Monarchiæ fue-
runt synchrona?*

Primò est regnum Ægypti, ab ultima anti-
tiquitate repetitum, à Manethone sacer-
dote Ægyptio in certas dynastias distinctum,
quod duravit usque ad tertiâ Monarchiâ, etiâ
sub secunda Monarchia infestatum à Cambyse,
& sub Persicâ potestatem redactum.

(Hujus regni dynastiæ, ut à Scaligero excerptæ habentur ex Africano, ab origine longissimè supra annos mundi excurrunt, quod vanitati Ægyptiorum tribuendum est; in posterioribus tamen cum S. Scriptura non malè consentiunt. Regni ejusdem accuratam descriptionem vide in hist. Jul. Reinecc. Vol. 1. à fol. 245 usque ad fol. 272.)

Secundò est *regnum Germanorum*, sive *Tenonicum*, quod Aventinus à Tuiscone filio No-hæ, anno 121. post diluvium inchoat.

(Quid Berofus & Tacitus de hoc regno referant, & quomodo id referant, videndum est in hist. Jul. Reinecc. Vol. 1. fol. 642. 643. ubi assertiones utriusque, Berosi & Taciti, censentur & refutantur.)

Tertiò est *regnum Sicyonium*, in Græcia omnium antiquissimum, cujus authorem Pausanias Eusebius & Suidas Ægialeum celebrant, per reges usque ad tempora excidii Trojani, & post, gubernatum. Tandem Ægialei familiæ successit familia Phaësti ex Heraclidis. Tèpore Eli sacerdotis hoc regnum defecit.

(De Sicyonis Urbis primordiis & dominationibus, vide Strabonem lib. 8. Item Reiner. Reinecc. Hist. Jul. Vol. 1. fol. 503. & seqq.)

Quartò est *regnum Argivorum*, qui erant Ægyptii, sed Græcis permixti, quorum primus rex fuit Inachus, quem Solinus Archivæ genti nobilitatis initium dedisse scribit. Cœpit temporibus Isaaci, durans usque ad Mycenarum regnum, quod ipsum in hanc

Qs

pri-

primam Monarchiam incidit, suisque in regum ordine familiis diversis constitit.

(Vtriusque regni, Argivorum & Mycenarum, accuratam descriptionem, vide in Hist. lul. Reinecc. Vol. I. fol. 308 & 329)

Quintò, est *regnum Atheniensium*, quorum regum familiæ diversæ fuerunt. Prima erat *Cecropidarum*, à Cecrope, primo rege, tempore Moïsis adulti. Secunda *Erichtonii*. Tertia *Melanthi*. Sed non tantum à regibus, verùm etiam post reges, à principibus Athenæ fuerunt gubernatæ. Hinc etiam dynastiæ diversitas. Quarum *prima* fuit regum à Cecrope usque ad ultimum regem Codrū, in cuius pietatis memoriā, postquam pro salute patriæ se hostibus devoverat, quod tempore Saulis, Hebræorum regis factum est, Athenienses deinceps neminem in se regnare passi sunt, ut Iustinus testatur; hinc *dynastia secunda*, quæ erat ἀρχόντων perpetuorum, quorum principatus morte finebatur usque ad ἀρχοντας decennales, quorum erat *dynastia tertia*, incipiens temporibus Iothami, regis Iuda, & durans annos 70. usque ad dynastiam quartam, quæ erat ἀρχόντων annuorum, durans & permanens usque ad Monarchiam tertiam. Quomodo hoc regnū à seditioso Cylone turbatum, & à Pisistrato tyranno quassatum fuerit, id apud historicos est legendum.

Sex-

Sextò fuit *regnum Trojanum*, authore Dardano, circa exitum Hebræorum ex Ægypto incipiens, annos 300. durans usque ad excidium, quod in tempora Tholæ, Hebræorum iudicis, incidit.

(Pleniorè hujus regni descriptionem vide in Hist. Iul. Rein. Reinecc. Vol. I. à fol. 166. usque ad 139)

Septimò fuit *regnum Aboriginum*, quod etiam *Latinum & Albanum*, (nam Aborigines postea Latini dicti fuerunt) à temporibus E-hud iudicis, annos circiter 180. usque ad excidium Trojanum durans, cujus anno secundo Æneas in Italiam venit. generque Latini factus dynastiam secundam suscitavit, nempe Æneadarum, quæ annos 430. usque ad initium Urbis Romæ duravit. Hinc, Româ conditâ, dynastia tertia Regum Romanorum, temporibus Iothami regis Iuda surrexit, annosque 244. duravit, usque in Monarchiam secundam.

(De hoc regno vide Hist. Iul. Reinecc. Vol. I. à fol. 588. usque ad fol. 622.)

Octavò fuit *regnum Spartanum*, quod etiâ Lacedæmoniorum. Primus Rex *Eurota* fuisse dicitur, à quo Dynastia prima. Dynastia secunda est Heraclidarum, ex Proclis & Eurysthenis fratrum familia gemina semper binos reges, usque in Monarchiam tertiam, habens,
Hinc

Hinc *Ephororum* magistratus paulò post Romanam conditam institutus fuit. In hanc dynastiam incidit initium Olympiadum, temporibus *Usie* seu *Asariae*, regis Iuda.

(Hujus regni plenam descriptionem vide in Hist. Jul. Reinecc. Vol. I. à fol. 354. usque ad fol. 383.)

Nonò fuit *regnum Corinthiorum*, cujus dynastiam *primam* fundavit Sisyphus; *Secundam* Aletes ex Heraclidis; *Tertiam* Bachiadae, tempore *Assae* regis Iuda; *Quartam* Cypselidarum, Cypseli videlicet & Periandri tyrannorum. Periandro autem occiso, Corinthii libertatē recuperarunt, tempore captivitatis Babylo-nicæ.

(De hoc regno vide Hist. Jul. Reinecc. Vol. I. à fol. v48. usque ad fol. 459.)

Decimò, fuit *regnum Lydorum*, cujus *prima* dynastia fuit obscurior, quæ erat Atyadarum; *Secunda* Heraclidarum ab Agrone circa tempora *Sair*, judicis Hebræorum incipiens; *Tertia* Mermnadarum, circa tempus *Ezechiae* regis Iuda, incipiens à Cyge, qui Candaulum interemit, usque ad Croesum à Cyro victum, annos 170. durans.

(Hujus regni pleniorē descriptionem vide in Hist. Jul. Rein. Vol. I. à fol. 202. usque 212.)

Vndecimò fuit *Macedonum regnum*, cujus conditorem Justinus *Caranum* ex Heraclidis esse

esse dicit, circa tempora *Amazie* regis Iuda fundatum putatur, durans usque in Monarchiam tertiam, quæ ipsa erat Macedonia, ut suo loco audiemus. Vide Histor. Iul. Reinecc. Vol. 2. à fol. 137. usque 140.

Duodecimò fuit *regnum Tyri*, cuius conditorem Curtius lib. 4. *Agénora* autumat: Josephus lib. 8. & Eusebius in Chronol. annis 240. templo Hierosolymitano vetustiores Tyrum faciunt. Hoc regnum fuit pars regni Phœnicei, cuius imperia potissimum erant *Sidoniorum, Tyriorum, & Aradiorum*. Hujus regni Salomonis tempore rex erat *Hiramus*, Salomoni ad ædificium templi ligna suppeditans; ut lib. 1. Reg. cap. 1. videre est.

(Phœnicei regni, & consequenter etiam Tyrii, plenior descriptionem, vide Rein. Vol. 1. à fol. 136. usque 149.)

Decimò tertio erat *regnum Syriacum*, cuius variata nomina, gentis originem, regna nobiliora & singulorum occasus, vide in Hist. Iul. Rein. Vol. 1. à fol. 150. usque ad fol. 157.

(Notandum, Reinerum Reineccium imperia cætera, quæ monarchiæ primæ tempore floruerunt, in Hist. Iul. Vol. 1. fol. 67. 68. ordine sequenti recensere, & in toto volumine operosè ex historiis pertrahere I. In *Asia*, regnum Chananæum, Palæstinum, Moabiticum, Ammoniticum, Madianiticum, Idumæum, Israeliticum, in Hierosolymitanum & Samaritanum divisum, Phœniceum, Syriacum, Phrygium, Trojanum

janum, Mysium seu Teuthraneum & Pergamentum,
 Lycium, Lydium, Scythicum, Amazonicum, Rhodi-
 um, Cretense. II *in Africa*, regnum Ægyptiacum,
 Cyrenaicum, Æthiopicum. III *in Europa* regnum Si-
 cyonium, Argivum, Mycenæum, Spartanum, Mes-
 seniacum, Pherense, Oechaliense, Arcadium, Eleum,
 Corinthiacum, Atheniense, Thebanum, Locrense, Æ-
 tholicum, Pelasgium, Phocense, Phthium, Æginæum,
 Salamineum, Cephalineum, Ithacense, Thessalicum,
 Euboicum, Scyrium, Latinum, Albanum, Roma-
 num, Tyrrhenum, Ligusticum, Celticum,
 Celtibericum & Teuto-
 nicum.)

FINIS LIBRI TERTII.

INSTITUTIONVM
HISTORICARVM.

LIBER QUAR-
TUS.

De Monarchia secunda

Persarum,

CAP. I.

De definitione Monarchiæ secundæ,
quæ erat Persarum.

Quenam fuit hæc Monarchia Persica?

Fuit summum in mundo imperium,
quod à Cyro post devictam Babylo-
nem usque ad Darium ultimum, quæ
Alexander M. devicit, circiter annos
207. penes Persas stetit, Dan. 2. v. 39. per ar-
genteum pectus & brachia, & cap 7. v. 5. 17. per
secundam bestiam urso similem præfiguratum.

(I Definitum est, *Monarchia Persica*: de vocabulo
Monarchiæ actum est suprà, lib. 1. cap 1 *Persica* au-
tem dicitur à Persis, penes quos stetit hoc imperium.
Vbi notandum, *Persas* sæpè à Græcis *Medos* nuncu-
pari,

pari, ut Reinecc. in Hist. Iul. Vol. 2. fol. 14. monet,
 quod axiomati Monarchico Persarum non præjudi-
 cat, tum quia, cum sub *Persis* erant *Medi*, factum est,
 ut hæc Monarchia interdum etiam à Medis appellati-
 onem caperet, tum quia Medorum regnum per Arba-
 cem Assyriis ereptum, diu potentissimum erat, orta est
 hæc nominum *Medorum* cum *Persis* confusio: Quia
Medos etiam *Persas* nominari Theodoretus scribit,
 quòd Cyrus à patre Medo, & matre Persa originem
 duxerit, & quia primus eorum rex fuerit. Nec præte-
 reundum hic, eosdem etiam appellari *Elymaeos*, & in
 S. Scriptura *Elamitas*, à Conditore gentis *Elam*, filio
 Sem, ut videre est ex collatione Gen. 10. Esa. 11. v. 21.
 22. Jerem. 25 v. 49. Ezech. 32. &c qua de re accuratè
 agit Reiner. Reinecc. in Hist. Iul. Vol. 2. fol. 14. 15.
 16. II. Definitum sequitur *Definitio*, constans genere
 & differentiâ specificâ. *Genus* est *summum in mundo*
imperium, quod de imperio Persico probatu est facili-
 mum, si id in visionibus statuæ & bestiarum apud Da-
 nielem præfiguratum demonstrabimus. *Differentia*
specifica, constat causa efficiente, corruptente,
 subjectis, adjuncto & testimonio divino gemino. 1.
Causa procreans est CYRVS, primus hujus Monarchiæ
 fundator, ut demonstrabimus, si ad seriem regum hu-
 jus imperii deventum fuerit. 2. *Causa corrup-*
pens est Alexander M. qui per victorias aliquot Dario
 ultimo clavam Monarchicam extorsit, fundando Mo-
 narchiam Græcorum novam, Dan. 8. v. 5 &c. Per *hir-*
cum Caprarum usque ad Arietem ab Occidente venien-
tem prophetæ in visione monstratus. 3. *Subjecta* sunt
Persæ, synecdochicè genere pro specie sumpto, regi-
 bus puta, qui Persis monarchicè imperabant, quorum
 decem, ut mox audiemus, inclusivè à Cyro, usque ad
 Darium ultimum inclusivè numerantur. 4. *Adjun-*
ctum est temporis continuatio, quo hoc imperium
 mo-

monarchicè duravit. Vbi notandum, diversos diversam chronologiam hujus Monarchiæ concinnare. Nā Strabo collegit annos 50. Suidas amplius 200. Clemens 235. Constantinus Manasses 223. referente Reineccio hanc diversitatem in Hist. Iul. Vol. 1. fol. 22. cujus diversitatis causæ variæ dari possunt. Nos Chronologiam retinemus eventibus hujus Monarchiæ analogam, & in rei veritate fundatam, non obstante, quod hujus Monarchiæ, ut rectè monet Calvisius in Isag. Chronol. c. 42. *terminus certus ex nulla historia dari potest*; quia in tantis mutationibus non tam momenta temporum, quàm ipsa tempora attenduntur.

5. *Divinum*, & id quidem *geminum testimonium*, consistit duabus visionibus apud Daniele in allegatis capitib. descriptis. Quod enim cap. 2. v. 32. in statua est pectus cum brachiis, incipientibus ubi caput desinit, hoc in Monarchiarum ordine est regnum Medicum & Persicum, ex quibus hæc Monarchia, providente Deo, est conflata; Et quod idem pectus argenteum esse dicitur, hoc respectu capitis aurei de minori majestate est intelligendum, quia hoc regnum Babylonico *minus* v. 39. expressè vocatur. Eadem ratione ad hanc Monarchiam optimè quadrant, quæ cap. 7. v. 5. & seqq. de bestia Vrso simili, habentur. Nam. 1. sicut hæc bestia dicitur *secunda*, sic Persarum Monarchia Babylonici succedens, itidem est numero *secunda*. 2. Sicut hæc bestia vrso similis est, cui ob voracitatem dictum est, *Surge; comede carnes*; Sic Persarum Monarchia carnis humanæ, per victorias multas, erat voracissima. 3. Quod in parte una stetisse dicitur, Hebræi, juxta Hieronymum in hunc locum, exponunt, nihil eos adversus Israel crudele gessisse. 4. Sicut tres ordines erant in ore ejus, & in dentibus ejus; Sic tres præcipui reges erant in ista Monarchia, *Cyrus, Darius Hystaspes, Xerxes*, qui præ cæteris potentiam imperii auxerunt & stabiliverunt.

Confer visionem Danielis cap. 8. v. 3. de ariete, quæ exactissimè cum Dario, ultimo hujus Monarchiæ rege ab Alexandro M. victo, & inibi per hircum adumbrato, convenit.)

CAP. II.

De translatione axiomatis monarchici à Babyloniis ad Persas. Item de Chronologia, sub hac Monarchiâ, observanda

Quomodo axioma monarchicum à Babylonis ad Persas fuit translatum?

ARmis, quæ Cyrus avo materno Astyagi intulit, Persis ad defectionem permotis, plurimisque regnis, dum Monarchiam adipisceretur, suæ potestati subactis, inter quæ subacta Persia & Media proximus gradus erant ad summitatem imperii, donec occupatâ Babyloniâ, axioma monarchicum fuit stabilitum.

(Historiam de Cyri expeditionibus, & in potestatem redactis totius Asiæ regnis, occupatâ item urbe Babyloniâ, Herodotus fusè tractat lib. I. quæ, si juxta omnes circumstantias vera est, utique admiranda est. Quanquam de eodem historiæ valdè variant; quarum diver-

diversitatem Rein. Reinecc. in Hist. Iul. part. 1. fol. 19. 20. 21. inter se contendit.)

Quòd si captâ demum Babylone secunda Monarchia, à Cyro fuit stabilita, queritur, quis tùm Babyloniorum rex fuerit, quem Cyrus axiomaticè monarchico exuit?

Hoc in puncto historici variant. Quidam Belsazerem à Cyro victum fuisse putant, quam sententiam etiam Reinerus Reineccius, à nobis multoties allegatus, amplectitur, dum Vol. 1. Histor. Iul. fol. 65. scribit: *Eum, urbe à Cyro captâ, confossum, & Monarchiæ primæ finem interitu ipsius impositum fuisse.* Quanquam autem in hoc Bellazare posteritas Nebucadnezaris defecerit, non tamen Babyloniorum reges in eo defecisse, sed adhucdum residuum ei regem successisse Berossus, Megasthenes, & Ptolomæus in Almagesto expressè testantur, *Nabonidum* puta, seu *Nabonidochum Meden*, ut Megasthenes eum appellat, qui ipse *Darius Medus* est, Dan. 5. v. ult. Herodoto verò lib. 1. *Labyinthus*. Occisum autem esse Belsazerem non à Cyro, sed oppressum ab amicis, & cum cruciatu interfectum (τετυμπαρισμένον) ab iisdémque Nabonido huic, seu Dario Medo, regnum de communi sententia traditum, jam allegati Authores expressè habent. Hunc

Darium Medum, Nabonidum seu Labynithum à Cyro post captam Babylonem victum quidem, & ad Borsippum deditione captum, vitâ tamen donatum, & Carmæniensi præfecturæ præpositum fuisse, Berosus apud Ioseph. Megasthenes apud Euseb. & Ptolomæus in Canone clarè testantur.

[*Darius autem Medus*, ut Daniel scribit, *non si occupasse regnum, sed accepisse* legitur; sic enim habent verba Danielis c. 5. v. ult. *Et Dariæves Medus accepit regnum*. Confer Mœstlini quæstiones Chronol. qui quidem hunc Darium de semine Medorum, non autem ex Astyage ortum, sed filium Ahasveros fuisse ait.]

Quodnam est fundamentum Chronologia, ad quam rerum eventus sub hac secunda & subsequente tertia Monarchia exigi debent?

Fundamentum Chronologicum sub hac secunda, & sequente tertia Monarchia est planè diversum. Nam sicut S. Scriptura historiam à mundo condito *annorum ter mille, trecentorum & sexaginta*, usque ad everfionem politiæ Iudaicæ, à Nebucadnezare factam, continuâ serie nobis exhibet; Ita historiæ, quæ post vastationem Hierosolymorum sequuntur, nullo certo temporis intermedii nexu cū prioribus in S. Scriptura cohærent. Singulari autem providentia Dei factum est, ut prophana

phana scripta Chronologiam continuent, ubi scriptura in ea pertexendâ definit, quia constat,,exiguo ante expirantem scripturæ Chronologiam tempore inveniri temporum radices, ad quas historiarum veritas, etiam quod ad connotationem temporis attinet, tutissimè exigi potest.

(Vide quæ suprâ lib I. cap. 9. de hoc commate Chronologico dicta sunt. Hic loci tantum duas in memoriam revocæ æras, nempe *Olympiacam*, quæ incidit in A. M. 3174. ut Sethus Calvisius in Isag. Chronol. cap. 41. demonstrat, de qua Africanus antiquus historicus annal. lib. 3. his verbis apud Eusebium utitur: *Usque ad Olympiades nihil exploratum in historia Græcorum invenitur, sed omnia confusis conscripta sunt temporibus*: Sic etiam æram *Nabonassaram*, quæ incidit in annum Mundi 3203. quæ itidem celeberrima est, ad quâ Ptolomæus, & alii Astronomi eclipses suas computant, motuumq; Astronomicorum radicem ad ejus tempus statuunt. Hinc etiam post expirantem in S. Scriptura Chronologiæ calculum, exigendo rerum eventus ad has æras, justâ earum alligatione ad annos mundi factâ, Chronologicæ certitudinis continuatio, sed & uti dictum, diversa à S. Scripturâ ad hujusmodi epochas supputandi ratio exoritur.)

C A P. III.

Historia regum Persicorum, & quarum illorum successio.

Potestne certa dari regum successio, durante dynastia regni Persici?

DOnec hoc regnum fuit monarchicum, satis luculenta est regum ejus apud historicos successio: retrò autem numerando ad ejus primordium, intricatissimè de hoc regno, tam ejus populis quàm regibus ipsis, historiæ loquuntur: regnatum tamen fuisse in Persia ab ipsis primordiis, verisimile est, quia plurimùm valuit cœptum Babylone Nimrodi exemplū, quanquam Diodorus, eos Assyriis paruisse asseverat. Nos hîc loci de Persiæ regibus & regimine, ante monarchicum ejus axioma non admodum scrupulosè tricabimur, contenti historica veritate, quæ successionē regum sub Monarchia ejus nobis aperit.

(Laboriosus est Reinecc. part. 2. Hist. Iul. à fol. 14. per multa folia in recensendis Persiæ gentibus, imperiis, familiis imperiosis, earundemque successionē, propagatione & interitu, ubi cum primis firmiter tenendum esse, fol. 18. monet, quòd ab Achæmene regnum in Persis iterum novum fundatum, & ad posterōs propagatum sit. inter quos eminentissima domus Hystaspis, quam Herodotus solam ab Achæmene usque ad Darium & Xerxem, serie posteritatis continuā, exposuerit. Sub Medis tamen Persas ante Cyrum fuisse, clarum est ex historia Astyagis, qui avus maternus Cyri erat, quam Herodot. lib. 1. fusè describit, cujus summa est: Astyagen Medorum regem metuentem, ne suus ex filia Mandane nepos, quem nasciturum, nondum natum, ob visiones suspectum habuit, totā Asiā potiretur, elocasse fili-

am

am nulli Medorum, sed Cambysi cuidam Persæ, ingenio sedato, & obscura gente orto; plane tamē contrario, quā intenderat, eventu, uti exitus postmodum demonstravit. Confer etiam Tarich, h. e. seriem regum Persiæ, ad Ardschir Babekar, &c. editum per VVilhelmum Schikhardum. &c. in proœm. pag. 43. & seqq.)

*Supra mentionem fecisti, in correcto cano-
ne Ptolomæi, à D. Overallo per Abraham.
Sculdetum Calvisio ex Anglia misso, habe-
ri etiam reges Persarum, quæso ex-
hibe exemplar tran-
scriptum!*

κανὼν περσῶν βασιλείων:

Κύρῃ	θ.	ση.	218.
Καμβύσῃ	κ.	σκς.	226.
Δαρείῃ α	λς.	σξβ	262.
Ξέρξῃ	κα.	σμΓ	283..
Αρταξέρξῃ α	μα	τκδ	324.
Δαρείῃ β	ιθ	τμγ	343
Αρταξέρξῃ β	μς	τκθ	389.
Ωχῃ	κα.	υι	410.
Ἀρῳῃ	β	υιβ	412.
Δαρείῃ γ	δ	υις	426.

*Pertexas igitur mihi velim catalogum ho-
rum regum, qui iuxta hunc Canonem
in hac Monarchia regna-
runt?*

R 4

I. Cy-

I. *Cyrus*, Cambyſis Perſæ & Mandanæ filius, cujus regni triplex initium conſtituitur. 1. Anno mundi 3397. dum victo Aſtyage avo, Medorum regnum ad Perſas tranſtulit. 2. Anno mundi 3412. quando, devictâ Babylone, omne ferè imperium ad ſe tranſtulit, & Monarchiam ſtabilivit. 3. Anno mundi 3420. quando Iudæis ex Babylone reditum in patriam conceſſit, quod initium judaicus populus, ut ſuprà l. 7. c. 10. ex Calviſio monuimus, ſuo conſenſu conſtituit, qui gratam memoriam liberationis ſuæ ex captivitate Babylonicâ, & reſtitutionis in antiquam patriam, ad poſteros propagare hac epochâ inſtitutâ voluit, quâ impoſterum in temporibus numerandis uteretur. Ejus autem res geſtæ inter alia ſunt: Aſtyagis avi materni ſubactio; Medorum ſub Perſas ſubjectio; Babylonis occupatio; Totius Aſiæ per Mardonium ad parendum ſibi coactio; Iudæorum ex captivitate Babylonica dimiſſio: Cræſi Lydorum regis ſuppreſſio; tandemque infelix adverſus Maſſætas expeditio, de qua Herodotus, λόγον μετὰ τῆς τοῦ ἐſſe ait, quo Cyrus occubuiſſe, ejusque caput à Tomyri regina in utrem; humano cruore completum, demiſſum ſcribitur, cum inſultatione: *Σὲ δ' ἐγὼ αἵματι καὶ ποτίσω*, *Ego verò te ſanguine ſatiabo*. Regnavit à primo regni initio annos 30.

(Vtile & necessarium est, hæc diversa Cyri initia observari, ut Chronologiâ S. Scripturæ, hujus Cyri multoties cum annotatione annorum ejus regni mentionem facientis, rectè assequamur, de quo supra l. I. c. 9. mentio facta fuit. Porro quod ad historicos, Cyri historiam referentes attinet, illi multum inter se dissentiunt, sicut ipse Herodotus lib. I. trifarias de Cyro narrandi vias nominavit. Cæterum, quæ S. Scriptura de eo refert, authentica sunt, & extra omnem dubitationis aleam posita.)

II. *Cambyfes*, Cyri filius, A. M. 3421, Rex à patre in Massagetas profecturo designatur. expeditionem in Ægypto contra regem Psammenitum suscipit, & deditione captum humaniter tractat, in reliquis expeditionibus plerisque infortunatus; Ægyptiorum sacerdotibus & sacris infestus; Fratricida Smerdis, propter suspicionem injuriarum; Sorore, *Atofsam* & *Meroen* in uxores duxit, alteramque, ob fraternam cædem non nihil dicentem, parâ parricidio interemit. Tandem, multis facinoribus designatis, in Ecbatanis Syriæ proprio gladio, fortè evaginato, vulneratus, & in morbum lethalem incidens, ut meruit, decessit, cùm regnasset annos 7.

(Post obitum Cambyfis, Smerdes Magus, A. M. 3428. se verum Smerdem, Cyri filium mentitus, imperavit 7. menses, qui menses ad complendum octavum annum Cambyfis fuerunt reliqui. Ideò hujus Smerdis tempus pro interregno potius, quàm ipso regno habetur. Historiam ejus vide apud Herodot. lib. 3.)

R s

III. Da-

III. *Darius*, Histaspis Filius, A. M. 3429. Hic occisis in Persia Magis (undè ὁρτὴ μεγάλη in Persia, quam μαγοφορίαν appellant, Herodot. lib. 3.) fulmine confirmatur, industriâ equisoni: Oebaris ad regnum designatus, postquam pro regio statu contra *Otanem* & *Megabyzum* acriter dimicaverat. Inter alias ejus expeditiones notabilis est Babylonis recuperatio, quæ sub Cyro occupata, postea rebellaverat, qua in recuperatione cum primis notanda est Zopyri præstita fidelitas, de qua similiter Herodotus. Privatus adhuc *Zorobabelem* Iudæum, ex regia Davidis posteritate oriundum, inter necessarios amicos coluisse scribitur, Rex creatus, ut dignitatem connubiis confirmaret, duas Cyri filias, & totidem neptes uxores duxit. Epitaphium ejus Strabo & Eustathius fuisse commemorant: φίλος ἦν τοῖς φίλοις: ἰππεύς κ' ἡ τοξότης· αἰεὶ δ' ἐγενόμην: κυνηγῶν ἐκέρτεν: πάντα ποιεῖν ἡδυνάμην, hoc est, *Amicus eram amicis; Eques & jaculator optimus; Venatores superavi; omnia facere potui.* Regnavit annos 36.

(Hujus Darii tempore consules Romani creari cœperunt, *Sexto Tarquinio* regis *Tarquinii* filio, cum patre & totâ familia, ob stuprum *Lucretiæ* Româ expulso: Primi consules erant *Junius Brutus*, & ipse *L. Tarquinius collatinus*, *Lucretiæ* à *Sexto Tarquinio* stupratae maritus. Eodem tempore *Zopyrus* & *Heraclitus* Philosophus floruerunt.)

IV. *Xerxes*, A. M. 3464, qui in sacris Bibliis *Ahasverosch* dicitur, propter hanc causam, quia Hebræi in initio vocum duas consonantes pt, st, & enunciare non possunt, sed ꝑ euphoniæ causâ in sua lingua præponunt, ut *Aphtolmi* id est *Ptolomeus*, *Achsan*, id est, *ἄσας*: Sic etiam *Achsveros*, seu *Axvers* pro *Xerxes*, id quod etiam in mediis syllabis sanctæ linguæ usitatū est, ut cum pro *Vespasian* scribunt *Alpasianos* ut videre est in *Judæorū Chronico*, dictum *Seder Olam*. Fuit is *Darii Histaspis* filius, & *Estheræ* maritus, ut multis argumentis concluditur, qui convivium illud celeberrimum egit, de quolib. *Esth.* c. x. Variæ & inconstantis fortunæ fuerunt ejus expeditiones. Nam *Ægyptum* feliciter recepit, patris bellū contra Græcos redintegravit; Exercitum hominum 1000000. contra Græcos duxit, de quo *Vegetius* lib. 3. rectè scribit: *Evidenter apparere, nimium copiosos exercitus magis propria multitudine, quam hostiū virtute depressos*; *Athon* montem incredibili labore perfodit; *Hellespontum* ponte junxit, ad *Magenfiā* naves 400. naufragio amisit; Græcorum præsidium in *Thermopylis* infeliciter tentavit; mari ad *Aphetas* & *Artemisium* dubiâ pugná certavit; *Thespias*, *Platæas*, *Athenas* vi captas incendit; Tandem classe ad *Salaminem* cum Græcis infeliciter congressus, *Mardonio* pedestri-

tribus copiis permisis, præcipiti fugâ se in Asiam recepit, rebus ejus magis magisque in pejus collabentibus, donec tandem ab *Artabano* patruo suo, occisus, omni fortunæ finem imposuit. Eius iracundia in mari flagris cædendo nemini non est nota, quam *Amer Melitenes* imitatus esse, à *Cedreno*, referente *Reineccio*, scribitur. *Regnavit annos 21.*

(Hujus regis tempore florere *Aeschylus* & *Pindarus* Poetæ; *Themistocles* dux Græcorum, cuius artibus *Xerxes* fugâ sibi consuluit; *Aristides*, *Ostracismo Athenis* ejectus, & *Empedocles* Physicus. Notandum etiam hîc, *Artabanum*, post *Xerxen* trucidatum, regnasse 7. menses, sed qui pro interregno habentur, & à quibusdam 21. annis *Xerxis* annumerantur. Porro nunc clarum evadit, hos 4. Persiæ reges, *Cyrum*, *Cambysem*, *Darium* & *Xerxen* esse illos ipsos reges, de quibus *Dan. II. v. 2. 3.* *Ecce adhuc stabunt tres reges in Perside, & quartus ditabitur opibus magnis præ omnibus, cumque prævaluerit opibus suis, excitabit omnes contra regnum Græciæ. Et mox: Stabit autem rex fortis, & cum steterit, conteretur regnum ejus, ut dividatur in 4. Ventos cæli.* Ergò per quantum regem, *Xerxen* & per eum, quæ subiungit, *Alexandrum M* per saltum intelligit; vide *Mæstlinum* in quæst. Chronol. pag. 37. Id quod multi Hebræorum non attendentes, quatuor tantum Persiæ reges fuisse ex allegato loco *Danielis* statuerunt, ut *R. David Ganz* in *Zamach David* lib. 2. p. 173. ex *Seder Olam* c. 30. & 28. allegat, sed & refutat his verbis: in numero Regum Persiæ multi intricati hærent. Licet autem in *Seder Olam* cap. 30. & 28. dicant, non invenire nos reges Mediæ & Persiæ, nisi 4. duntaxat, tamē scias ex sententia *Pirke R. Eliezaris*, quem omnes com-
men-

mentatores sequuntur, multò plures fuisse Reges Persiarum quod idem Ganz multis allegationibus ex Rabbino-
rum Eliezaris, Rasi, Sehadie, Abr. Ezra, Zacharia Le-
ge, Don Isaaci Abarbinelis, & ipsius Iosephi inibi de-
monstrat.)

V. *Artaxerxes Longimanus*. A. M. 3485.
Græcè Μανγόχης, quod cognomen Strabo ei
fuisse lib. 15. scribit, quod brachiorum & ul-
narum tantâ longitudine fuerit, ut genua con-
tingeret. Ejus res gestæ præcipuæ sunt; Artaba-
ni cum liberis everasio; Ægypti magnâ opum vi
recuperatio; Clemens peccantibus, benignus
clientibus fuisse scribitur. Tametsi Iudæos gra-
viter accusatos, à Templi & urbis Hierosoly-
morum structurâ, serio edicto prohibuerit,
Regnavit annos 40.

(Huius regis temporibus floruere *Democritus* phy-
sicus, *Hippocrates* medicus, *Euripides* & *Sophocles* poe-
tæ, *Herodotus* historicus. Et quod benè notandum,
belli Peloponnesiaci initium factum est, cuius historiâ
Thucydides accuratè descripsit. Porriò notandum hic est
Artaxerxi successisse Xerxen II. filium, in cuius regni
assignato tempore Eusebius & Diodorus differunt,
dum hic unius anni numerum, ille saltem duos men-
ses numerat: Ipsique Xerxi II. succedente Sogdiano
vel Ogdiano 7. mensium rege, ex quo factum, ut a-
pud nonnullos horum duorum regum tempus pro in-
terregno habeatur, annisque Darii sequentis adijci-
atur.)

VI. *Darius Nothus*, interempto Sogdiano,
A. M. 3527. rex fit, qui is ipse est, cujus anno
secun-

secundo structura tépli Hierosolymitani reasumpta fuit, Domino Iesum, summum sacerdotem, & Zorobabelem ducem, per Haggæum & Zachariam prophetas confirmante & corroborante, ipsóque rege Dario approbante, mandatúmque Cyri hætenus antiquatum, novo edicto serio repetente; id quod Scaliger firmissimis argumentis demonstrat. Ab hoc igitur Dario, & exitu verbi ejus de restaurando templo 70. Hebdomades Chronologorum peritissimi supputare incipiunt, quas Scaliger scopulum tam eruditorum, quàm imperitorum vocavit, apud quem nemo sine naufragio prætervehi potuerit. *Regnavit annos 19.*

(Huius regis temporibus duravit & flagravít sub Artaxerxe inceptum bellum Peloponnesiacum, florueruntque *Thucydides*, huius belli scriptor gravissimus; *Socrates* philolophus, & vaticinati sunt prophetæ *Haggæus* & *Zacharias*.)

VII. *Artaxerxes Mnemon*, Darii Nothi Filius, A. M. 3546. Huius regis multæ res gestæ memorantur ab historicis, inter quas laude dignissimum est, quòd Esdram mitterit Hierosolymam, & post eum Nehemiam, ad absolvendum ea, quæ ad restaurandam politiam Iudaicam adhuc desiderabantur. *Regnavit annos 43.*

(Huius regis temporibus floruerunt *Alcibiades*, *Aristophanes*, *Isocrates*, natusque *Aristoteles*, eiusdem regni

gni anno circiter 23. Stagyrae, qui vicus est agri Olynthiaci, Patre *Nicomacho*, ex Hippocratis familia, ut est apud *Laertium*; Fuit triennio ferè major Demosthene.)

VIII *Artaxerxes Ochus*, Mnemonis filius, A. M. 3589. Fratrum natu minimus, regnum ambit, cum primis Atossam Novercam, & sorores stupro ad conjugium, & regni societatem pellicit. Vi pro rege se gerens, superstites 80. fratres uno die obtruncat. Ingenio quidem fuit acri & industrio, sed saevo & avaro; hinc multae expeditiones ab inquieto profectae, successu multiplici; donec vel tandem Bagoæ Eunuchi insidiis perit, cadavere ejus felibus projecto, & ossibus in gladiatorum manubria versis: *regnavit annos 22.*

(Hujus regis tempore *bellum sacrum* inter Thebanos Lacedæmoniosque, & Phocenses, ob violatas inducias contigit. Hos enim Thebani apud Amphictyones accusarunt, qui in exsolubilis pecuniae summae damnati, bello vim à se propullare decreverunt.)

IX. *Arses* vel *Arsames*, A. M. 3611. Ochi filius, ob aetatem, parricidae Bagoæ nondum formidabilem, conservatur; Patris in regno successor vindicaturus cognita Bagoæ scelera, nisi praecipuus ab hominum astutissimo cum omni prole extinctus fuisset: *Regnavit annos 3.*

(Circa hæc tempora floruerunt *Plato*, *Diogenes Cy-*
renicus

nicus, Aristoteles, Demosthenes, Aeschynes, Euclides)

X. *Darius ultimus, Codomannus* à Iustino appellat⁹, A. M. 3614. Hic Ocho militavit cōt^a Cadusios, & provocatorem barbarum, exercitui insultantem, duello confecit. Bagoæ opera ad regnum evectus, ab eodémque insidias sibi necti compertus, prudenter exitium prævenit, cogendo Bagoam venenum bibere, quod in necem suam paraverat. Rebus firmatis, Asiæ aditus contra Macedonas munivit, sed, renuentibus fatis, frustra. Tribus enim pugnis contra Alexandrum Magnum pugnat^{is}, in ultimâ occidit, trucidatus à suis : In prima, victis ad *Granicum flumen* ducibus suis, Asiâ omni anteriore exuitur. In secunda novis copiis 300000. peditum, & 100000. equitum coactis, ad *Issum Ciliciæ* graviter vulneratus, Matris, conjugis & liberorum turpem captivitatem spectat, acceptâque ab Alexandro superba denunciatione, ut regni arbitrium victori supplex submitteret quia *Mund' nec duobus Solibus regi nec duo summa regna, salvo terrarum statu, habere possit*, bellum, copiarum superiorum numero duplicato, tertio instaurat, inito ad *Gangamela*, secundum Strabonem, lib. 16. seu, ut multi tradunt, ad *Arbelam*, cum hoste cruento bello, ubi iterum fusus, fugatusque in Bactrianam, à Besso & Nabarzane præfectis, interimitur, cujus corpus ab Alexan-

Alexandro repertum in Persiam deportari, regi-
isq; monumentis inferri jubeatur. Spiranti ad-
huc Alexandrum supervenisse, ejusque cala-
mitatem vehementer indoluisse, ipsique pre-
canti se, ut hoc parricidium ulcisceretur, hoc
promisisse, multumque operæ in persequendo
Bello impendisse, nonnulli tradunt. Confosso,
in terramque strato solum canem, quem edu-
caverat, cæteris diffugientibus, fidelem per-
mansisse, Ælianus scribit. In fuga cum aquam
turbidam, & cadaveribus inquinatam bibis-
set, negasse eum, scribit in Tuscul. Cicero, *se
unquam jucundius bibisse*, addito quod nunquam
sitiens biberit. Ingenio fuit miti & simplici, sed
ab Adulatoribus, regum, principum, & aula-
rum pestibus, non raro in transversum acto.
Regnavit annos 6.

Tantæ molis erat, summum Persarum im-
perium destruere, & fundare Monarchiam
Græcorum novam. Hinc Seneca:

*Non sic Lybicus Syrtibus æquor
Furit alternos volvere fluctus,
Non Euxini turget ab imis
Commota vadis unda, nivali
Vicina polo, ubi cæruleis
Immunis aquis lucida versat
Plaustra Bootes;
Ut precipites regum casus
Fortuna rotat.*

S

Ergò

Ergò, ut ultrà addamus, quod idem Magnatibus terræ inculcat;

*Vos, quibus rector maris atq; terræ
Ius dedit magnum necis atq; vitæ,
Ponite inflatos tumidosq; vultus:
Quicquid à vobis minor extimescit,
Major hoc vobis Dominus minatur,
Omne sub regno graviore Regnum est.
Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem.
Nemo confidat nimium secundis,
Nemo desperet meliora lapsus,
Miscet hæc illis prohibetq; Clotho
Stare fortunam, rotat omne fatum.
Nemo tam divos habuit faventes,
Crastinum ut possit sibi polliceri,
Res Deus nostras celericitas
Turbine versat.*

C A P. IV.

Synchronismi aliarum politiarum, quæ, durante Persarum Monarchiâ, suam αὐτονομίαν habuerunt: Et primò quidem de αὐτονομίᾳ Iudæorum politicâ & ecclesiasticâ.

Quis.

Quisnam fuit status Ecclesiae post captivitatem Babylonicam sub Monarchia Persica?

H *ἑρμονικὸς* hoc est, *ducalis*, dum res Iudæorum, captivitate Babylonicâ à Cyro solutâ, templôque Hierosolymitano sub Dario Notho restaurari permisso, & initio 70. hebdomadam Danielis factô, valdè quidem afflictæ & perturbatæ, autonomicè tamen administratæ fuerunt, ut ex historia Esdræ & Nehemiæ, item Iosepho, colligitur.

(Iosephus hanc Iudæorum dynastiam *αἰς οὐκράτειαν* appellat, Euseb. in Chronol. *ἀποδασμὸν*, referente Reinecc. Hist. Iul. part. 20. fol. 246 Vbi recolligenda sunt, quæ suprâ l. 2. c. 6. de administratione hujus politiæ attulimus, nempe fuisse dynastiæ ejus formam *patriam* sub Patriarchis; *heroicam* sub judicibus; *regiam* sub regibus, usque ad captivitatem Babylonicam. Has sequuntur tres reliquæ, *ducalis* & *pontificum* (ut modò diximus) ad Persicam; *Maccabæorum* ad Græcam; *Herodiadarum* ad Romanâ Monarchiam pertinens. Porro notandum hîc, hanc quartam politiæ Iudaicæ dynastiam, à veteribus valdè negligenter in historias esse relatam, ut nimium perplexa sit controversia de Zorobabelis successoribus, & de ipsa Iudæorum politiâ, qualisnam illa fuerit; quia extra Nehemiæ, *Ἀγλειπομένων*, Iosephi, & libri *Seder Olam*, Eusebiique historias, Iudaicorum ducum nomina difficulter alibi inveniuntur, sicut *Guilielm. Henric Vorstius* in Chronologia sacra profanâ R. *Davidis Ganz* id observavit, qui in præfatione ad bene-

volum Lēctorem, quod ad hoc punctum, ita scribit; Sed revertamur ad nostrum Ganz; qui subinde à scopo aberrat, præsertim in historia regum ac ducum sub II templo, ubi nimis pressè inheret vestigiis nugatoris Iosippi: & Iosephus ipse l. II. c. 4. testatur, à reditu ex Babylone penes Pontificem fuisse summam Authoritatem, donec Asmonæorum gens, mutato rerum statu, regnum obtinuerit. Quæ sententia, Ducalem potestatem nullam fuisse, concludere videtur, quod tamen, quia Iudaica historia expressè contradicit, commoda moderatione mitigandum est, ut dicamus, non sequi; summam potestatem fuisse apud Pontifices; Ergò nullam fuisse apud duces: juxta sententiam Bonaventuræ Cornelii de politia Iudaica, allegante eam Rein. Reinecc. part. 2. Hist. Iul. fol. 247. ubi inter alia etiam hæc habentur: Fieri tamen potuit, ut Iaddus reliquique Iudæi, ducem aliquem ex tribu Iuda delegerint, qui primas in summo Synedrio obtineret, sed nomen tenus potius, quam re ipsa, cum omnia à summis pontificibus penderent, Ac fortasse eò spectat, quod vulgò de eorum ducum serie circumfertur nomine Philonis. Hæc ille.)

Qui sunt igitur duces, durante dynastiâ quartâ Iudæorum?

I. Zorobabel, filius Sealthiel, dux primus post captivitatem Babyloniam.

(Hic etiam prophetis, sanctis Dei hominibus, celebratus est. Seder Olam de eo inquit: *Et ascendit Zorobabel in Ierusalem, & transmigratio cum eo, anno primo Cores, regis Persarum. Et mox: Et reversus est Zorobabel in Babel, mortuusque est ibi.*)

II. Mesullam, Zorobabelis Filius, alio nomine Mosollam; Idem etiam, ut Rein. Reinecc. notat, Riesa dictus.

(De

(De hoc ait Seder Olam : Stetit autem post eum (Zorobabelem) Mesullam filius ejus, & in diebus ejus imperium habuit Regnum Græcorum. Hic Seder Olam in dubium vocari posse videtur. Quia enim hujus ducis dynastiâ durante Græcorum regnum imperium habere potuit, cum constet, Persarum imperium annos 210. usque ad Darium Codomannum inclus. duravisse, & contra, Mesullam patri, primo duci, initia rerum Iudaicarum restaurandarum circa initium Persicæ Monarchiæ molienti, successisse? Verum si concedamus, Zorobabelem 110. annos præfuisse regno Iudaico, etiam huic Hebræorum Chronico suum calculum cum existimatione relinquamus.)

III. Hananias. IV. Berechias. V. Hasadias. VI. Isaias. VII. Obadias. VIII. Sechonias. IX. Schemaia. X. Naadiah. XI. Hiskias

(De his Seder Olam inquit: Alexander Macedo, rex Græciæ regnavit 12. annis, mortuusque est Mesullam, & stetit post eum Hanania filius ejus. Anno 140. Græcorum mortuus est Hanania, atque Mathathia filius Iohanan filii Simeonis, stetitque post eum Berechia filius ejus. In diebus ejus fuit Seleucus & Antiochus, qui edificavit Antiochiam, & Ptolomeus, qui descripsit legem Græcè. Anno 70 Græcorum mortuus est Berechia, stetitque post eum Hasadia filius ejus. In diebus ejus fuit tribulatio magna contra Israël, in diebus sc. Nicanoris, Regis Græcorum: egredientesque filii Hasmonum (qui Maccabæi) occiderunt eum, & omnem militiam ejus, ipse est annus 175 Græcorum, regnavitque Iohanan filius Simeonis, filius Mathathie, filius Hasmoni 37. annis. Et dormiens Hasadia, stetit post eum Iesaias, vide Seder Olam, ejus catalogum, in V. Instr. Tom. 2. Münsteri, post operis vestibulum. Reliquos Duces vide in Iosepho & Eusebio. Nam quos Seder Olam hic

porrò subjungit, illi ad tempora Maccabæorum pertinent, & quæ eos sunt sequuta, de quibus suo loco agemus. Confer item Reinecc. part. 2. Hist. Jul. fol. 249. & seqq.)

Qualis autem fuit pontificum Iudæorum potestas sub hac Monarchiâ secundâ Persarum?

Pontificum Judaicorum potestas post solutam captivitatem major fuit, quàm ducalis, præsertim postquam ad Asmonæos hæc dignitas fuit devoluta, adeò, ut Dion expressè scribat, allegante Rein. part. 2. Hist. Jul. fol. 252. *Regi nomen summi pontificis apud Iudæos.* Et Philo de Legat. ad Cajum affirmare non dubitat: *Pontificum dignitatem Iudæos pluris fecisse, quàm regiam.* Quod inde veniunt videtur, quia regis nomen, solutâ captivitate, exteris regibus, præsertim Iudæos ad *αὐτονομίαν* remittentibus, valdè suspectum & odiosum reddi potuisset, quod periculum *Pontificum*, quàm *regum* titulo, concurrente ducum jurisdictione, meliùs averti potuit, donec vel tandem rebus suis firmatis Iudæi, abusu potius, quàm usu dignationis, suos pontifices eò auctoritatis progredi, & ducum potestatem deleri passi sunt.

[Regnantibus in Iuda & Israel regibus, pontifices in ordinem redacti, & intra tramitem demandati officii

officii consistere coacti sunt, ut ex S. Literarum historia constat. Quod itidem denuò factum est, postquam Romanis per Pompejum Judæorum res celsere, manente quidem nomine tenus *αὐτονομία* & ecclesiastica, re ipsa tamen sacerdotio ad arbitrium tyrannorum sæpius constituto.]

Recita iudæorum pontificum catalogum à solutâ captivitate usque ad Maccabæorum tempora?

Ex Nehemia & Iosepho prodeunt.

I. *Iehosua*, vel ut Esdras eum appellat, *Iosua*, filius Jozedek, Zorobabeli in officio ultra 110. annos *ὄνυχρον* Θ.

II. *Ioachim*, Jesuæ filius, Nehem. 12. v. 10.

III. *Eliafib*, Ioachimi filius, ibid.

IV. *Iojada*, Eliafibi filius, ibid. v. 11.

V. *Jonathan*, Iojadæ filius, ibid.

VI. *Iaddua*, Jonathæ filius.

[Hic est ille *Iaddua* seu *Iaddus*, cujus historiam Joseph. lib. 11. c. 8. describit, quod monitu Dei in somnis Alexandro M. cum populo candidato, sacerdotali habitu inducus, obviâ inierit, iratumque flexerit. Cujus è contra frater *Manassès* filiam *Sanaballati* in uxorem duxerat, permissuque Alexandri novum Templum in monte *Garizim* extruxerat, & novum cultum instruxerat, de quo Nehem. 13. v. 28. Joseph. lib. 10. c. 8.]

VII. *Onias Priscus*, Jaddi filius, 2. Macc. 12. v. 20. Joseph. lib. 11. cap. 8.

VIII. *Simon Iustus*, Oniæ filius, Syr. 50. Joseph.

seph. lib. 12. c. 2. *Ptolomæo Lago σύγγραφον*.

IX. *Eleazer*, frater Simonis Justi, *Ptolomæo Philadelpho σύγγραφον*. Joseph. lib. 12. cap. 2.

X *Manasses*, Simonis & Eleazari patruus.

XI. *Onias, II.* Simonis Justi filius, ob avaritiam *Ptolomæo* tributa dare negavit, Joseph. lib. 12. c. 3.

XII. *Simon II.* *Oniæ* filius, *Syracidi σύγγραφον*. Hujus filii de pontificatu disceptantes, magnas turbas excitarunt, & *Antiochum Epiphanem* in Judææ perniciem attraxerunt, Joseph. lib. 12. c. 6.

[Hinc magna rerum in Ecclesia confusio, cum primis quod sacerdotes summos concernebat, quorum successio magis violenta, quam ad præscriptum legis exacta fuerat, uti fieri amat, ubi legibus, divinis præsertim, solutis, in præceptis datur administratio.]

XIII. Hic loci 4. quasi *Cadmæi* fratres successivè conjungendi veniunt. 1. *Onias III.* qui pius erat, sub Seleuco Philopatre, Heliodoro thesauros exigenti denegans, 2. Maccab. 3. v. 10. 11. 22. 2. *Iason*, ope Antiochi Epiphanis pontificatum adeptus. 3. *Onias*, five *Menelaus*, qui fratri pontificatum eripuit, ab Eupatore Epiphanis filio, iusto Dei, ob ejus impietatem, judicio, interfectus. Joseph. lib. 12. c. 14. 4. *Lysimachus* 2. Macc. 4. v. 29.

XIV. His successit *Alcimus*, natus quidem ex Aaronis progenie, sed è familia pontificali
non

non oriundus, suffectus à Demetrio, 1. Macc. 7. v. 5. 9. alio nomine *Iacimus*, Joseph. lib. 20. cap. 8.

XV. Huic successit *Onias*, *Oniæ* III. Filius, qui à *Ptolomæo Philometore* rege, & regina *Cleopatrá*, impetravit veniam, *Heliopoli* in *Ægypto* condendi templum, Hierosolymitano simile. Joseph. lib. 15. cap. 6.

Quid sit autem de Chronologia ducum & pontificum regni Iudaici, annon eorum anni ad certos annos mundi affigi possunt?

Quod ad initium restitutæ post captivitatem *αὐτονομίας* Iudaicæ attinet, Zorobabelis primi ducis, & Iehosua primi pontificis primordium administrationis in A. M. 3419. circiter incidit. Templo Hierosolymitano tandē A. M. 3533. sexto Darii Nothi, à Zorobabele absoluto, uti legere est Esræ c. 6. v. 13. 14. 15. Succedentium autem anni probabiliter ex plurium administratione colligi quidem, apodicticè autem concludi vix possunt, donec ad Maccabæos rerum administratio fuit devoluta, ubi plus luminis Chronologis, etiam in rebus ad Ecclesiam pertinentibus oriri incipit.

CAP. V.

Synchronismi aliorum regnorum & politiarum, sub Monarchia Persica, præter αὐτονομίαν Iudaicam

Quenam fuerunt regna & Politiae reliquæ, quæ, Monarchia Persica stante, steterunt?

I. **F**uit *regnum Ægyptiorum*, quod post Cyrum Cambyfes ad Persas transtulit, semperque sub jugum redactum; tametsi aliquoties rebellando ad pristinam libertatem summa opum vi aspiraverit, donec stante Monarchia Græcorum collum ejus fractum, sub Lagidarum potentia, usque ad subjugationem Romanam, permanferit.

II. Fuit *regnum Romanorum*, cujus insignis mutatio, stante Persarum Monarchia, de regio statu in democratiam, sub consulibus, tempore Darii Hylistaspis, ut supra indicavimus, facta est. Ex quo statu annis circiter 60. in decemviratum laxati fuerunt: decemviratu reverso in consulatum, consulatu in tribunorum militum jus, consulari Potestate mixtum, & postea consulari potestate denuò plenè restituta.

[Etiam hæ Romanæ reipubl. formæ aliis mutationibus

nibus, cum primis dictaturâ, permixtæ fuerunt, ut Tacitus statim in vestibulo Annalium lib. 1. summam regiminis Romani, ante constitutum Monarchiæ axioma, prosequitur, dum scribit: *Urbem Romam à principio Reges habuere: Libertatem & Consulatum L. Brutus instituit: Dictaturæ ad tempus sumebantur. Neque decemviralis potestas ultra biennium neque tribunorum militum consulare jus diu valuit. Non Cinna, non Sulla longa dominatio: Et Pompeii Crassique potentia cito in Caesarem, Lepidi atque Antonii arma in Augustum cessere.*]

III. Fuit *Macedonicum regnum*, de quo pauca ante Philippum, Alexandri patrem: de horum autem potentiae augmento, ex mutuis Græcarum civitatum bellis & ruinis, luculentus testis est Justinus lib. 8. c. 11.

IV. Fuit *regnum Siciliae*; cuius Tyrannus Gelo cum successoribus memoratur, à Xerxis tempore in tertiam usque Monarchiam perdurans.

V. Fuit *regnum Francorum*, ex Trojanis, à Marcomiro, Antenoris filio, ex Scytia ad ostia Rheni ductis, oriundorum, qui sedibus ibi fixis, per multa secula usque ad A. C. 419. habitaverunt: quo tempore in Galliam transierunt, & facta irruptione, in ea Galliæ parte confederunt, quæ nomen ad hucusque tempus ab illis retinet, & *Francia* dicitur, cujus regionis caput est *Lutetia Parisiorum*, totius regni Metropolis, Sleidan. lib. 8.

VI. Fuerunt *Respublicæ: Lacedæmoniorum*
&

CAP. V.

Synchronismi aliorum regnorum & politiarum, sub Monarchia Persica, præter αὐτονομίαν Iudaicam

Quenam fuerunt regna & Politiae reliquæ, quæ, Monarchia Persica stante, steterunt?

I. **F**uit regnum *Ægyptiorum*, quod post Cyrum Cambyfes ad Persas transtulit, semperque sub jugum redactum; tametsi aliquoties rebellando ad pristinam libertatem summa opum vi aspiraverit, donec stante Monarchia Græcorum collum ejus fractum, sub Lagidarum potentia, usque ad subjugationem Romanam, permanferit.

II. Fuit regnum *Romanorum*, cujus insignis mutatio, stante Persarum Monarchia, de regio statu in democratiam, sub consulibus, tempore Darii Hystaspis, ut suprâ indicavimus, facta est. Ex quo statu annis circiter 60. in decemviratum laxati fuerunt: decemviratu reverso in consulatum, consulatu in tribunorū militum jus, consulari Potestate mixtum, & postea consulari potestate denuò plenè restituta.

[Etiam hæ Romanæ reipubl. formæ aliis mutationibus

nibus, cum primis dictaturâ, permixtæ fuerunt, ut Tacitus statim in vestibulo Annalium lib. I. summam regiminis Romani, ante constitutum Monarchiæ axioma, prosequitur, dum scribit: *Urbem Romanam à principio Reges habuere: Libertatem & Consulatum L. Brutus instituit: Dictaturæ ad tempus sumebantur. Neque decemviralis potestas ultra biennium neque tribunorum militum consulare jus diu saluit. Non Cinna, non Sulla longa dominatio: Et Pompeji Crassique potentia cito in Caesarem. Lepidi atque Antonii arma in Augustum cessere.]*

III. Fuit *Macedonicum regnum*, de quo pauca ante Philippum, Alexandri patrem: de horum autem potentiae augmento, ex mutuis Græcarum civitatum bellis & ruinis, luculentus testis est Justinus lib. 8. c. 11.

IV. Fuit *regnum Siciliae*; cujus Tyrannus Gelocum successoribus memoratur, à Xerxis tempore in tertiam usque Monarchiam perdurans.

V. Fuit *regnum Francorum*, ex Trojanis, à Marcomiro, Antenoris filio, ex Scytia ad ostia Rheni ductis, oriundorum, qui sedibus ibi fixis, per multa secula usque ad A. C. 419. habitarent: quo tempore in Galliam transierunt, & facta irruptione, in ea Galliæ parte confederunt, quæ nomen ad hucusque tempus ab illis retinet, & *Francia* dicitur, cujus regionis caput est *Lutetia Parisiorum*, totius regni Metropolis, Sleidan. lib. 8.

VI. Fuerunt *Respublicæ: Lacedæmoniorum*

&

CAP. V.

Synchronismi aliorum regnorum & politiarum, sub Monarchia Persica, præter αὐτονομίαν Iudaicam

Quenam fuerunt regna & Politia reliquæ, quæ, Monarchia Persica stante, steterunt?

I. **F**uit *regnum Ægyptiorum*, quod post Cyrum Cambyfes ad Persas transtulit, semperque sub jugum redactum; tametsi aliquoties rebellando ad pristinam libertatem summa opum vi aspiraverit, donec stante Monarchia Græcorum collum ejus fractum, sub Lagidarum potentia, usque ad subjugationem Romanam, permanferit.

II. Fuit *regnum Romanorum*, cujus insignis mutatio, stante Persarum Monarchia, de regio statu in democratiam, sub consulibus, tempore Darii Hystaspis, ut suprâ indicavimus, facta est. Ex quo statu annis circiter 60. in decemviratum laxati fuerunt: decemviratu reverso in consulatum, consulatu in tribunorū militum jus, consulari Potestate mixtum, & postea consulari potestate denuò plenè restituta.

[Etiam hæ Romanæ reipubl. formæ aliis mutationibus

nibus, cum primis dictaturâ, permixtæ fuerunt, ut Tacitus statim in vestibulo Annalium lib. I. summam regiminis Romani, ante constitutum Monarchiæ axioma, prosequitur, dum scribit: *Urbem Romanam à principio Reges habuere: Libertatem & Consulatum L. Brutus instituit: Dictaturæ ad tempus sumebantur. Neque decemviralis potestas ultra biennium neque tribunorum militum consulare jus diu saluit. Non Cinna, non Sulla longa dominatio: Et Pompeji Crassique potentia cito in Caesarem. Lepidi atque Antonii arma in Augustum cessere.]*

III. Fuit *Macedonicum regnum*, de quo pauca ante Philippum, Alexandri patrem: de horum autem potentiae augmento, ex mutuis Græcarum civitatum bellis & ruinis, luculentus testis est Justinus lib. 8. c. 11.

IV. Fuit *regnum Siciliae*; cuius Tyrannus Gelo cum successoribus memoratur, à Xerxis tempore in tertiam usque Monarchiam perdurans.

V. Fuit *regnum Francorum*, ex Trojanis, à Marcomiro, Antenoris filio, ex Scytia ad ostia Rheni ductis, oriundorum, qui sedibus ibi fixis, per multa secula usque ad A. C. 419. habitarent: quo tempore in Galliam transierunt, & facta irruptione, in ea Galliae parte confederunt, quæ nomen ad hucusque tempus ab illis retinet, & *Francia* dicitur, cujus regionis caput est *Lutetia Parisiorum*, totius regni Metropolis, Sleidan. lib. 8.

VI. Fuerunt *Respublicæ: Lacedæmoniorum*
&

& *Atheniensium*, quarum hæc per annos suos Archontes magnam lucem historiis infert: ambarum præcipuè memorabilis victoria de Xerxe celebris est, apud Herodotum lib. 1. Et postea utriusque mutuū bellum *Peloponnesiacum*, quo Athenienses prorsus attriti fuerunt. Sic etiam respublica *Lacedæmoniorum*, quæ, finito bello Peloponnesiaco, Thebanis valde infesta fuit, & hi ipsi paulò post ab Alexandro M. omninò deleti: ut & *Phocensium* respublica, de qua tamen, præter bellum sacrum, nihil memorabile in historiis existit.

[Longum esset, singula regna cum rebus publicis in hanc Monarchiam incidentibus referre, quam negandum non sit, paucioribus *αὐτονομίαι* contigisse sub Monarchia secunda, quàm sub prima, postquam nobiliora in Asia & Africa regna Persis cessere, & quæ non cessere, Monarchiæ tamen hujus Majestatem agnoverunt. Prosequitur ea Rein. Reinec. in Hist. Jul. part. 2. toto fere volumine quàm laboriosissimè ex historicorum monumentis, ordine sequenti, dnm recenset 1. Regna, in Asia 1. *Sacæum*. 2. *Masageticum*. 3. *Cilicium*. 4. *Caricum*. 5. *Bosporanum*. 6. *Cyprium*, & præcipuè *Salaminium* *Teucidarum*. In Africa, 7. *Ægyptium*. In Europa, 8. *Thracium*. 9. *Macedonicum* *Elymiotarum* & *Lyncestarum*. 10. *Pæonicum* & *Pannonicum*. 11. *Epiroticum*, in primis *Molossum* *Pyrrhydarum*. 12. *Geticum*. 13. *Dacicum*. 14. *Mysium* triplex, *Dardanorum*, *Tribalorum*, *Mysorum*. 15. *Scythicum*. 16. *Celticum*. 11. Tyrannides, quales sunt in Asia, 1. *Hellepontia*. 2. *Ionica* quinque, *Milesia*, *Phocensis*, *Ephesia*, *Chia*, *Samia*.

3. *Æolica* dua: *Cumæa*, *Lesbia*. 4. *Atarnensis*. 5. *Heracleensis*. 6. *Sinopensis*. 7. *Naxia*. 8. *Coa*. In Europa, 9. *Sicyonia*. 10. *Argiva*. 11. *Epidauria*. 12. *Phthia*. 13. *Messenia*. 14. *Megarensis*. 15. *Oeanthensis*. 16. *Thesalica*, & potissimum *Pherea*. 17. *Ezboica*. 18. *Sicula* tredecim, uti erant, *Leontina*, *Agrigentina*, *Geloa*, *Syracusana*. *Zanclea*, seu *Messanensis*, *Himerensis*, *Catanensis*, *Ætnea*, *Apolloniensis*, *Selinutia*, *Taurominitana*, *Agyrina*, *Centuripina*. 19. *Italica* quatuor, *Rhegina*, *Cumana*, *Sybaritica*, *Eleatica*. III. *Respublicæ*, quales sunt in Africa. 1. *Chartaginenensis*. In Europa, 2. *Attica*. 3. *Thebana*. 4. *Phocensis*. 5. *Æginea*. 6. *Locrensis*. 7. *Crotoniensis*. 8. *Tarentina*. 9. *Romana*. 10. *Campana*. 11. *Sabina*. 12. *Samnitica*. 13. *Lucana*. 14. *Bruttana*. De his omnibus & singulis Rein. Reineccius copiosè differit in allegata parte 2. Hist. Jul. cujus allegatione hunc librum quartum de Monarchiâ secunda finimus.]

FINIS LIBRI QVARTI.

INSTITUTIONVM
HISTORICARVM

LIBER QUINTUS.

De Monarchia tertia, à Persis in Græcos translata.

CAP. I.

De definitione Monarchiæ tertiæ, quæ fuit Græcorum seu Macedonum.

Quæ fuit Monarchia Græcorum?

Fuit summum, à Deo in Mundo constitutum imperium, quod ab Alexandro M. usque ad victum Antonium, mortemque Cleopatæ, & redactam ab Augusto Ægyptum in provinciæ formam, annos 30. penes Græcos sub diversis ducibus stetit, Dan. 2. v. 32. *per ventrē & femora exere.* Ib. c. 7. v. 6. 7. *per Pardū quatuor alas, & quatuor capita habentem;* Ibid. cap. 8. v. 5. 8. *per Hircum,*
primò

primò cornu magnum, deinceps eo fracto, cornua quatuor habentem, divinitus præfiguratum & ostensum.

[I. *Definitum est Monarchia Græcorum*, dicitur, etiam ἡ Μακεδονικὴ δυναστεία, Macedonum potentia, ab Halicarnasseo lib. I. antiq. Rom. nempe à conditore Monarchiæ hujus, qui fuit *Alexander M. Philippi Macedonis Filius*. II. *Definitio* constat genere & differentia specifica. 1. *Genus est summum in Mundo imperium*, ut interpretatio propheticiæ statuæ expressè habet. Dan. 2. v. 39. *Tertium aliud æreum (Regnum) quod imperabit universæ terræ*. Intelligi autem hîc Græcorum regnum, mox probatum dabimus. 2. *Differentia specifica* constat causis efficiente principali & ministra, adjuncto, comparatis divino testimonio demonstratis. *Causa efficiens principalis est Deus*, dum hæc Monarchia dicitur *Summum à Deo in Mundo constitutum Imperium*, ex fundamentis in superioribus libris allegatis & adductis, feuda summorum, & omnium in mundo imperiorum, dependere à Deo, collatore eorum ex liberrima voluntate, unico. *causa ministra* erat *Alexander M.* quem in suo genere causæ Monarchiæ hujus conditorem nominavimus ob victorias, quas donec sertum monarchici axiomatis reportaverat, obtinuit, quarum aliquot suprà lib. præced. recensuimus, nimirum tres illas, quibus *ultimum Darium* Regni Persici, cognomine *Codomannum* evertit, & evertendo eum, summum sceptrum ad se transtulit. Quò etiam illud referendum est, quòd Græci in Isthmo convenientes, Alexandrum Magnum ante primum cum Persis congressum communi suffragio ducem contra Persas elegerint, ut author est Plutarchus in Alexandr. *Adjunctum temporis est determinatum trecentorum & decem annorum tempus*, quo hæc

hæc monarchia continuo tractu stetisse rectè statuitur, constitutis terminis à quo & ad quem: *Termino à quo*, qui erat Alexander M. Monarchiæ conditor inclusivè: *Termino ad quem* inclusivè, qui erat *Ptolomæus Dionysius*, ultimus Ægypti rex, quem *Julius Cæsar* vicerat, regno tamē ejus sorori *Cleopatra* concessio, donec *Cæsar Octavian⁹ Augustus* etiā hanc cum Antonio depresserat, ipsumq; Ægypti regnū redegerat in provinciæ formam, ut videre est in Plutarchi Antonio; Item in Ptolomæi *Almag* lib. 3. c. 8. *Comparata sunt, statuæ Danielis Venter ferreus, Pardus quadriceps* & τετραπτερ &, nec non *Hircus quadricornis* allegatis Danielis testimoniis demonstratus.]

Quod si hæc Monarchia hoc tanto tempore, ut in definitione dictum est, stetit, tum consequens est, debere aliquod immotum fundamentum chronologicum esse, ad quod res sub hac Monarchia gestæ exigendæ sunt:

Quæritur ergò quodnam, & quale sit illud fundamentum?

Fundamentum chronologicum hujus Monarchiæ idem est, quod suprà in Monarchia Persica fuit jactum, nempe prophætorum scriptorum in connotandis temporibus continuatio, in primis Olympiadum diligentissima annotatio, & Nabonassaris æræ exactissima ratio, ad quam Ptolomæus, & Astronomi alii, eclipses suas computarunt, ad ejusque tem-
pus

pus motuum astronomicorum radicem statuerunt.

(Vide quæ libro præced: cap. 2. de hoc puncto dicta sunt, ista in hac tertia Monarchia tam accuratè concordant, ut Alexandri M. mors omnium scriptorum consensu in Olympiadis 114. annum primum incidisse statuatur.)

CAP. II.

Excutiuntur loci Danielis de statuæ ventre cap. 2. & cap. 7. de pardo, & cap. 8 de hirco, & applicantur ad hanc Monarchiam Macedonum.

Quomodo convenit Græcorum Monarchia cum statuæ ventre & femoribus æreis, Dan. 2. Babyloniorum Regi monstratis?

1. **I**ndicatur hac visione Monarchiæ Græcorum *ordo & successio*. Sicut enim ventet subest pectori: sic regnum Alexandri & Græcorum successit proximè Persarum imperio.

2. *Indicatur hujus Monarchiæ insatiabilis dominandi cupiditas*. Sicut enim venter omnē cibum appetit, ad se trahit & subigit; Sic Alexandri M. habendi regna cupiditas fuit insatiabi-

tiabilis, quod libro præced. cap. 3. ex superbo
ejus responso colligendum est, quando Dario
denunciavit: *Mundum nec duobus Solibus re-
gi, nec duo summa regna, salvo terrarum statu,
habere posse; Diodor Siculus l. 17.*

3. *Indicatur regiminis Alexandri M. brevi-
tas, qua in medio victoriarum cursu defecit. Si-
cut enim venter cibum confectum diu in se
non retinet, sed ad alia membra transmittit:
Sic Alexander M. regnis, quæ in potestatem
suam redegerat, diu potiri non potuit, sed du-
cibus suis ea possidenda reliquit.*

(Vulgò per ventrem etiam Alexandri M. intem-
perantiam notari volunt, de qua Curtius lib. 5 scribit
*Ipsam temperantiam intolerabili vini cupiditate fœdas-
se.* Verum, utrum hoc unum tertium hîc loci à Spiri-
tu Sancto intendatur, non immeritò dubitamus, quia
constat, primæ & secundæ Monarchiæ reges tam fuisse
intemperantes, quàm fuit Alexander, conditor
Monarchiæ tertiæ; cuiuslibet tamen liberum sit, abun-
dare suo ingenio.)

4. Dum venter & femora ex ære fuisse dicun-
tur, *indicatur nominis Alexandri M. celebritas.*
Sicut enim æ vocalissimum (sunt verba Hiero-
nymi) & sonantissimum, sonumque magnum &
clarum longè latèque diffundit: ita hac re deno-
tatur magna imperii Græcorum fama & gloria,
non solum ob potentiam, sed etiam sapientiam &
eloquentiam, quæ apud Græcos maxime floruit.
Præcipuè verò significatur, famam Alexan-
dri

dri M. super omnes reges & imperatores omni ævo fore clarissimam & celebratissimam.

(Decem in primis res numerantur, quæ nomen Alexandri omnibus seculis admodum mirabile & memorabile reddiderunt. 1. *Ætas ejus*, quæ quasi in lanugine his tantis rebus, quas expedivit, suffecerat, incipiendo ab anno vigesimo, pergendo usque ad tricesimum secundum. Hinc *Julium Cæsarem* Suetonius refert, Gadibus, cum in templo Herculis simulachrum Alexandri M. aspexisset, quasi ignaviam suam pertæsum, ingemuisse, quod qua ætate Alexander totum orbem subegerat, eâ ipse ætate nihil dum memorabile gessisset. 2. *Parvitas exercitus*, quo universum orbem subjugare aggressus est: Affirmante enim Plutarcho, militum, quos in Asiam ad debellandum Orientem transmisit, minus quadraginta millia habuit, nec amplius in stipendium quam septuaginta talenta, nec nisi ad triginta dies commeatus tulit. *Tanta apparatus exiguitate*, inquit Justinus, *utrum sit admirabilius, Alexandrum viciisse orbem, quam vincere aggressum esse.* 3. *Felicitas* in summis rebus expediendis, ut in primis videre est ex tribus victoriis, quibus *Darium Codomannum* Monarchiâ suâ exuit, ut libro superiori à nobis est memoratum, ubi *Darius* jactasse scribitur, se pro uno milite Alexandri denos in suo exercitu habere. Quin tantam fuisse felicitatem Alexandri, addit Justinus, ut nullo unquam cum hoste congressus sit, quin eum devicerit, nullam civitatem obsederit, quin eam oppugnaverit, nullam gentem adjerit, quin eâ calcaverit, denique præsentem Alexandro, tantam fuisse militum ejus fiduciam, ut armatos hostes vel inermes ipsi adoriri non dubitaverint, semperque certam animo præsumerent victoriam. 4. *Ejus secundissima fortuna*, tam in præsentissimis periculis superandis, quàm

in populis vincendis, & munitissimis locis occupandis, de qua Curtius lib 10 scribit *Fatendum esse, cum plurimum virtuti debuerit Alexander, plus tamen eum debuisse fortune, quam solus omnium mortalium in potestate habuerit* Hinc gentes devictæ, cum extincto Alexandro, mors ejus ipsis nuntiaretur, fidem nuntio non habuerunt, ut Justinus initio, lib 13. narrat, *quod ut invictum regem, sic immortalem eum crediderunt, recordantes, quoties presenti morte ereptus esset. & amplitudo Imperii ejus.* Subjecit enim sibi clariorem & nobiliorem Europæ partem, omnem Syriam & Ægyptum, universam Asiam & Indiam usque ad Gangem & Oceanum. Confer Plinium lib 6. cap. 16. 17. Item lib. 4 cap 10 Hinc Daniel in interpretatione hujus ventris ænei, hoc regnum universæ terræ imperaturum prædixit. Unde illud Lysippi inventum, quo Alexandrum ex ære finxit supinâ facie cælum suspicientem, his subjectis versibus:

Æreus in cælum suspectans fare, quid aiat

Iuppiter, asserui terram mihi, Tu asserere cælum.

6. *Victoriarum ejus celeritas*, dū tredecim annorū spatio tot & tam disitas gentes devicit, quod tempus iis vix obeundis & videndis sufficere videtur: ex quo factum, ut Apelles Alexandrum *fulminiferum* pinxerit, & eum quidem tam ex ætère ad vivum, ut vulgò diceretur: *Duos esse Alexandros, unum Philippi filium, nullis virtutibus superabilem, alterum, opus Apellis, nulla arte imitabilem* 7. *Terror & fama nominis ejus*, quo sibi plura subjecit, quàm bello. Hoc videre fuit statim post primas ejus victorias, dum omnes certatim illi sese dederant: & Oriente victo, etiā non victarum gentium ex Africa, Carthagine, Hispania, Gallia, Italia, Sicilia; Sardinia, legationes Babylone, eò reversus, invenit Summatim, *cunctæ Gentes velut iam destinato sibi Regi adlabantur*, ut Historici de eo usurpata

pata verba sonant. 8 *Monumenta stupenda*, ut sunt, civitates ab ipso extructæ, quas Plutarchus in prior oratione de fortuna Alexandri, amplius 60. fuisse affirmat, ferinis ingenius barbararum gentium passim correctis & expolitis. *Ipse enim*, ut ait Plutarchus, *Hyr- canos uti conjugis, Archesios agriculturam docuit: Sog- dianis, ut parentes alerent, non occiderent, persuasit; Persas, ut matres honorarent, nec uxorum loco haberent, induxit; Scythas, ne mortuos suos commederent, sed se- pelirent, permovit.* 9 *Virtutes planè regales*, quas Curtius lib. 19. recenset, quales erant, incredibilis ani- mi vigor, incomparabilis in rebus arduis agendis for- titudo, & in pervincendis constantia, mortisque per- petuus contemptus, erga victos & captivos admirabi- lis clementia, continentia & munificentia. Matrem Darii à se captam, ut matrem coluit, ejusdem uxorem, & formosissimas filias honorificè tractari voluit, & ne eas deperiret, ne quidem earum formas ab aliis sibi laudari æquo animo sustinuit, nedum ut eas videret. Summatim, fuisse in eo fortitudinem Achillis; casti- moniam Agamemnonis, pietatem Diomedis, magnanimi- tatem Cyri, sagacitatem & solertiam Themistoclis, Bras- sidae audaciam, & Philippi patris peritiam ac pruden- tiam militarem. Quanquam has tantas virtutes ingen- tibus vitiis æquatas fuisse, Scriptores non dissimulant, juxta illud. Μεγάλων ἀνδρῶν μεγάλα σφάλματα. grosse Leut pinnen auch nicht reine Seiden. 10. Denique huc referenda est scriptorum illius seculi, & seculorum subsequantium celebritas, quorum cala- mus rebus gestis Alexandri M. commentandis egre- giè pare rat, quales fuerunt Hechataeus, Aristobulus Cal- listhenes, Duris, Onesicratus, Diodorus Siculus, Trogus Pompejus sive Justinus, Q Curtius, Plutarchus, Arria- nus, alii, adeò ut, quod ipse prædicaverat de Achille, fortunatum eum fuisse, quòd rerum suarum præco- nem

nem Homerum habuerit, id sanè multò verius dici possit de ipso, quod non unum Homerum, sed plures rerum à se gestarum præcones habuerit. Quæ omnia ad melius intelligenda in Daniele, capitibus 7. 8. & 11. de hoc Monarcha loquentia loca, valdè profunt: de quibus dehinc.)

Quomodo convenit Græcorum Monarchia cum tertiâ bestiâ apud Danielem cap.

7. pardo simili?

Hæc visio optimè convenit cum ipso Alexandro, tum & successorib⁹ ejus, inter quos Græcorum Monarchia quasi distributa, usque ad summum Romanorum Imperium, steterat.

Nam 1. sicut pardus est animal velocissimum, id quod per 4. alas, tanquam celeritatis hieroglyphica in visione notanter moneatur; ita Alexander M. in expediendis rebus uti celeberrimus, ita celerrimus fuit, ut alarum, quasi pardi remigio in 4. Mundi plagas volasse magis, quàm profectus fuisse, dici potuerit, *Sex enim annis*, ut ait Hieronymus, *magna parte Europa, universâ Egypto, Syria & Palestina, omnique Asia usque ad Indiam potitus est*, de quo paulò suprâ.

2. Sicut pardus saltu in prædamest animal procacissimum: Sic Alexandri M. ingenium in populos subigendos erat incitatissimum, ut Curtius lib. 10. de ipso scripserit: *Quoties fortuna illum à morte revocavit? quoties temerè in per-*

pericula vectum perpetua felicitate protexit?

3. Sicut huic pardo in prophetæ visione quatuor capita vindicantur: Ita Monarchia post Alexandrum distributa fuit in 4. regna principalia, quæ erant *Syriacum, Ægyptium, Macedonicum, Asiaticum*. Quamvis enim plures post Alexandri M. obitum Satrapiæ Græcorum, quàm hæc nominata 4. regna, fuerint, ut testantur *Iustinus, Curtius*, alii; His tamen quatuor, ut principalibus, monarchicum axioma vindicandum fuisse velinde cōstat, tūm quia cæteræ Satrapiæ his se paulatim adjunxerunt, eisque fasces submiserunt, tūm quia interfecto Aridæo, Alexandri fratre, ad quem summa rerum devenerat, horum 4. regnorum Duces regium titulum sibi sumpserunt, ut *Iustinus Plutarchus*, & alii memorant: donec, & iis paulatim everfis monarchicum Axioma ad Romanos delatum fuit. De quo suo loco.

(Notandum hîc est, quantus quantus Alexander viribus & fortitudine, armis & potentia fuerit, Ipsum tamen non tam viribus suis, quàm Dei concessione, ope & providentiâ singulari tantum Imperium fuisse consequutum: quod ipse Alexander confessus est. Nam, referente Iosepho lib. 11. cap. 8. Cum Alexander venisset Hierosolymam, vidissetque Iudæorum pontificem *Iaddum*, qui pontificali habitu ornatus extra urbem ipsi obviam processerat, protinus ad illius pedes se abiecit, eumque adoravit: interrogatusque ab amicis, cur præter morem huic pontifici tantum hono-

rem exhibuisset, respondit: *Se non honorasse hominē, sed in homine Deum, qui eodem illi habitu in somno sibi visus esset, cum in Vrbe Macedonia Dio versaretur, & animo suo de suscipiendo bello adversus Persas agitaretur, eundemque certam sibi Victoria spem ostendisse.*)

Quomodo convenit Monarchia Græcorum cum hirco caprarum, & iis, quæ de ipso Dan. c. 8. v. 5. & seqq. in visione memorantur?

Hæc similitudo hirci congregientis cum Ariete, eumque vincentis, manifestam habet significationem victoriarum Alexandri de Persis, & eorum, quæ post Alexandrum insigniter acciderunt.

Nam. 1. sicut hircus ardentior, velocior & potentior est ariete: Sic Alexander M. ardentior, velocior & potentior fuit Persarum regibus.

2. Sicut hircus hic vocatur hircus caprarum: Sic Alexander fuit dux Græcorum. Nam

3. Sicut aries ovium, sic hircus caprarum dux est & princeps. Ergo

4. Sicut capræ, teste Plinio, sagacioris sūt ingenii, acutioris visus, & agiliores motu, quàm oves: Sic Persis Græcos his rebus prestitisse dubium non est.

5. Sicut hircus hic ab Occidente venisse dicitur: Sic Alexander è Macedonia, quæ Persis Occidentalis est.

7. Sicut

6. Sicut hircus venisse visus est super faciem totius terræ: Sic Alexander imperio universæ terræ (ut habet visio Dan. 2.) potitus est.

7. Sicut hircus non tangens terram venisse dicitur: Sic Alexander M. advolasse potius, quàm advenisse ad populos subigendos, ob summam expeditionum pernicitatem, de qua suprà, dicendus est.

8. Sicut hircus cornu insigne inter oculos suos habuisse dicitur: Sic hæc tertia Monarchia primum Imperatorem Alexandrum M. quasi cornu excellentissimum habuit inter oculos suos, ut "Ρωμην ἀνευ φρονήσεως, robur absque prudentia in hoc dynasta nunquam fuisse dicerēs.

9. Sicut hircus usque ad arietem venisse, eum percussisse, in terram misisse, & conculcasse dicitur, ut arietem de manu ejus liberare nemo quiverit: Sic Alexander M. tribus, quos suprà memoravimus, victoriis rege Persarum superior, imperio eorundem finem imposuit, ipsiusque regis internecio arieti huic finis fuit.

10. Sicut hircus hic arietis duo cornua fregisse à propheta visus est: Sic Alexander M. vincendo Persas, una hac victoria duas gentes subegit, penes quas erat (sunt verba Theodoretz) hoc imperium duplici nomine, Medorum & Persarum ab omnibus appellatæ, propter Cyrum hujus

imperii fundatorem patre Medo, matrèque Persa natum.

(NB. Lapsus est Theodoretus in his verbis in illo, quòd *Cyri Patrem Medum, matrem Persam dixerit*, cum res, ut ex superioribus patet, se planè contrà habeat.)

11. Sicut hircus hic *Magnus nimis factus* dicitur: Sic Alexander ob res gestas ex professo dictus est *Magnus*.

12. Sicut cornu magnum, cum crevisset, fractum fuisse visum est: Sic Alexander M. qui 32. ætatis anno diem obiit, postquam congregavit virtutem, & exercitum fortem nimis, & cor ejus exaltatum, & elevatum est, decidit in lectum, & cognovit, quia moreretur, ut lib. 1. Maccab. 1. legitur. Incertum vino, an veneno, an utroque finierit.

13. Sicut orta sunt quatuor cornua subter illud, juxta vulgatam versionem, ut verò fons textus habet, *Et surrexerunt visionis quatuor* (subintellige cornua) *pro eo*; (cornu fracto) ubi nota hebraïsmum in phrasi *cornu visionis*, id est, *conspicuum & illustre*: Sic mortuo Alexandro M. Babylone, surrexerunt pro eo quatuor duces ejus, qui sibi, ut Hieronymus loquitur, *Imperium diviserunt*: *Ægyptum Ptolomæus Lagi filius tenuit, Macedoniam Philippus, qui & Aridaeus Frater Alexandri M. Syriam & Babylonem, & omnia regna Orientis Seleucus*
Nica-

Nicanor, in Asia regnavit Antigonus. Nam, ut supra dictum est, quamvis ex *Iustino, Curtio, Diodoro, Orosio*, plures Duces his quatuor nominari possint, qui, mortuo Alexandro, partē de tunica Monarchiæ scidisse videntur, tamen hi quatuor fuerunt Principes, quibus de imperio dimicantibus reliqui adhæserunt, singuli singulis, à quibus defensionem contra vim factam expectare poterant.

14. Denique sicut ex uno quatuor istorum cornuum egressum est *cornu modicum*, quod grande factum, & usque ad fortitudinem cœli magnificatum est, de fortitudine & de stellis dejiciens & conculcans eas, magnificatum usque ad principem fortitudinis, propter peccata robur contra iuge sacrificium accipiens, ut v. 9. 10. presentis vaticinii habetur. Sic ex uno aliquo successorum Alexandri genus suum & originem duxit *Antiochus Epiphanes*, nempe ex *Seleuco Nicanore*, qui post Alexandrum fundator imperii Syriaci & Asiatici fuit, à quo ille *Epiphanes*, propter tyrannidem dictus *Epimanes*, genus & originem ducens, octavus rex Syriæ numeratur, qui in hac visione *modicum cornu* dicitur, tum quia regni hæreditas ad ipsum, tanquam minorem fratrum non pertinuit, tum quia Romæ privatus, pro patre datus, *obses*, vixit, ut initio lib. 1. Maccab. & apud Iustinum lib. 34. videre est, cujus expeditiones, ut ex libris

bris Maccabæorum constat, Ecclesiæ Dei fuerunt funestissimæ, donec à Deo punitus periit.

(Ex his omnibus videre est, quàm exactissimè eventus rerum his Danielis vaticiniis & visionibus respondeant; quod profectò indubitatum divinitatis, horum vaticinorum, ipsiusque libri Danielis argumentum est; *Quia quicumque liber in se continet verissima & eventu probatissima vaticinia de iis rebus, quarum nullum signum in rebus creatis haberi potuit; Ille liber absque dubio est Θεόπνευτος & h e divinitus inspiratus, divinam auctoritatem habens: Atqui liber propheta Danielis in se continet verissima & eventu probatissima vaticinia de iis regnis & regibus, quorum, ut longo tempore post futurorum, nullum signum in rebus creatis haberi potuit Ergò, Liber propheta Danielis absque dubio est Θεόπνευτος & divinitus inspiratus, divinam habens auctoritatem. Ut quid ergò objicitur, ab adverla parte Scripturam sacram ut divinam non posse probari ex Scriptura. Hæc ὡς ἐν δεξόδῳ.)*

Quomodo cum Alexandro M. convenit quod Dan. ii. v. 34. habetur: Surget rex fortis & dominabitur potestate multâ, & faciet, quod placuerit ei?

Si hujus loci textus expenditur, non nihil dura videtur ejus interpretatio de Alexandro. Sic enim angelus in immediatè antecedentibus verbis loquitur: *Ego autem ab anno primo Darii stabam, ut confortaretur & roboraretur.*

E:

*Et nunc veritatem annuntiabo tibi; Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside & quartus ditabitur opibus nimis super omnes & cū invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversus regnum Græciæ. His in verbis per tres reges *Cyrum, Cambysen, Darium Histaspidem*, & per quartum *Xerxen* intelligi, dubium nullum est. His autem immediatè *Alexandrum M.* ejusque regnum post ipsum jungi quī probabitur? Sic enim tantum quatuor Persicos Monarchas fuisse, sequi videtur, quod contra manifestam historiarum veritatem militat, ex qua nos libro superiori 10. numero reges, durante Monarchia ista, produximus. Ex quo scrupulo Judæorum error, de quo superiore lib. c. 3. egimus, manavit, qui putarunt tantū quatuor & referente Bodino in lib. de meth. hist. cap. 7. pag. 424. *quinque duntaxat reges Persarum esse oportere, quod Daniel quinque duntaxat, ut ipsis videbatur, futuros esse diceret.* Sed facilis est solutio, si cum Cl. Mattiæo ex quæst. Chron. pag. 37. quæst. 3. cujus ut dictum libro præced. cap. 3. in historia regum Persicorū mentionem fecimus, dicamus: *Propheta per saltum omnes cæteros reges (etiam eos, qui templi structuram promoverunt) transiit.* Iterum pag. 16. quæst. 2. *At inde (puta à Xerxe) per magnum & ultra multos reges intermedios, saltum transiit ad Alexandrum M. quem eadem*
verbis*

verbis Angeli nemo non agnoscit. Nec tamen existimandum est, illos ceteros intermedios reges oraculo divino fuisse incognitos. Ita etiam hæc apud Hieremiam cap. 27. Prophetia est interpretanda. Hucusque verba Cl. Mastlini b. m. Præceptoris nostri.

C A P. III.

De serie & successione regum sub hac Monarchia.

Potestne certa series regum huius Monarchiæ proferri?

IN linea recta nulla regum sub hac Monarchia datur successio, quia constat, *Alexandrum Magnum* non tam successorem, quam successores statim ab exitu suo habuisse, juxta illud propheticum Dan. ii. v. 4. *cum steterit, conteretur regnum ejus, dividetur in quatuor ventos cœli, sed non in posteros ejus, neque secundum potentiam illius, qua dominatus est, lacerabitur enim regnum ejus etiam in exteros.* Sed quod lineam collateralem concernit, constat, *quatuor duces*, uti dictum, & allegata angeli verba innuunt, successisse *Alexandro M.* quorum singuli singulas suas portiones, de Monarchia apprehenderunt, uti erant

Ptolo-

Ptolomæus Lagi Filius, qui Ægyptum, Aridæus, qui Macedoniam, Seleucus Nicanor, qui Babylonem & Syriam cum omnibus Orientis regnis, Antigonus, qui Asiam, post Alexandri mortem tenuit.

*Ergone legitima, & ordine iusto se habens
est horum ducum, post Alexandrum,
in Græcorum Monarchia
successio?*

Quamquam negari non potest horrenda accidisse, dum post Alexandrum invaluit ducum diversorum imperii administratio, & in imperio singulorum successio, vicissim tamen negari non potest, legitima fuisse eorum regna, & providentiâ divinâ firmata, ut isti duces gratiâ Dei in axiomatico monarchico versati fuerint. *Deus enim, inquit August. lib. 5. de C. D. c. 21. regnum terrenum piis & impiis dat, sicut ei placet, cui nihil injustè placet, etsi causis occultis, numquid injustis?*

Quomodo autem Monarchia sub quatuor regibus monarchia esse potuit? Annon hoc est contra naturam Monarchiæ, quam Bodinus de Rep. lib. 6. adeò individuum esse oportere scribit, ut, si dividatur, Monarchia

narchia non sit? *quippe ubi eis μὲν ὁ ὕμνος unus solus, ut Otanis apud Herodotum vocabulo utamur, Rex esto?*

Hic nodus ut solvatur, sciendum est axioma monarchicum his regibus non separatim singulis, sed conjunctim omnibus, simul intellectis vindicandum esse, ut præfectis & locum tenentibus unius principis aut Monarchæ, si is decesserit, juxta canonem logicum de causis sociis, *quæ simul sumptæ, pro causa una stare censentur*. Ex quo consequens est, hanc Græcorum Monarchiam prius defuisse nequam dicendum esse, antequam tota in aliorum, nempe Romanorum manus devenerat, quod tum tandem factum esse sciamus, cum Jul. Cæsar Ptolomæum ultimum Ægypti regem vicisset, ejusque sorore Cleopatrá, cui victor regnum concesserat, devictâ, regnum ab Augusto in provinciæ formam mutatum fuisset. Summatim, *providentia Dei Pardo quatuor cornua imposuit, quibus avellendis, aut ejiciendis, nuda vocabuli Monarchiæ grammaticatio non sufficit.*

(Vide Dresserum in Orat. de 4. Monarchiis pag. 573. ubi ait: *Quod mortuo Alexandro regnum ejus in quatuor partes distinctum est, nequaquam Monarchiam Græcam tollit, aut minuit. Retinuit enim, atque tuetur nihilominus nomen summi, nec sedem, aut locum mutat.*)

Quis

*Quis autem fuit huius Monarchiæ sub his
ducibus progressus? Omnia recto
steterunt talo?*

In perpetuo bellorum falo hæc Monarchia sub his ducibus fluctuavit, paulatim deficiens & magnis sui partibus diminuta, crescente interim urbis Romæ potentiâ, quæ progressu temporis omnia ista regna in potestatem suam redegit. Primum quidem *Asiam Minorem*, victo Antiocho Magno, ut testatur *Livius* & *Iustinus*. Deinceps *Macedoniam*, victo Perseo, annis 156. post mortem Alexandri. Macedoniam secuta est *Syria*, victo Tigrane à Pompejo, annis circiter 260. post mortem Alexandri, ut testantur *Livius*, *Plutarchus*, *Iustinus*. Tandem ipsa *Ægyptus* à Jul. Cæsare victa, atque ab Augusto in provinciæ formam redacta, ubi axioma monarchicum à Græcis vel tandem ad Romanos fuit translatum.

Quando, præcisè loquendo, axioma monarchicum Græcorum desit?

Non prius, nisi Ægypto ad Romanos devolutâ. Sicut enim, vi visionis propheticæ, Romanum imperium ob solam plantam pedis superstitem & residuam, adhuc monarchicum dici meretur: Sic etiam Græcorum imperium ob solam Ægyptum superstitem, Monarchicum dici meruit, quâ victâ, & in potestatem Romanorum actâ, etiam de axiomate monar-

chico actum fuit. Sublatis enim omnibus partibus, totum negari consequens est. De paribus ergo par iudicium.

CAP. IV

Continet hoc caput reges Monarchiæ Græcorum: Et primo quidem Schematismum singulorum, cum annotatis annis mundi.

*Quinam fuerunt reges monarchiæ
Græcorum?*

Primus, ut diximus. Græcorum Monarcha fuit *Alexander M.* qui, postquam A. M. 3614. viginti annorum adolescens parenti interempto successit, & sequente A. M. 3619. Darium ultimum Persarum regem vicit, hoc axioma obtinuit, & illud augendo, ut verus Augustus, administravit; donec vel tandem paulò, antequàm secundus Annus Olympiadicus 4. inciperet, postquam duodecim anno, & septem Menses, *ut habet Diodorus Siculus*, regnando, triginta autem duos annos, & octo Menses *ut Arrianus*, vivendo impleverat, in febrim delapsus diem suum obiit; gravissimâ animi perturbatione prius affectus, cui obruendæ conviviis indulgisse, morbiq; malum sibi potando attraxisse scribitur; Quamq; *Curtius, Diodorus Iustinus*, alii, veneno periisse contendunt, cuius mentionem nemo ausus fuerit facere propter Antipatri, qui id admīnistra-

infraverit, potentiam; quod Plutarchus refutat, affirmans, se diarium morbi Alexandri accepisse, in quo, quomodo se singulis diebus in febrili paroxysmo habuerit, fuerit perscriptum, & quod decimo morbi die perierit. Persæ & Asiatici luxerunt eum, ut patrem; Græci, qui ejus potentiam horruerunt, exhilarati sunt. *Sisigambis* mater Darii ex luctu se vitâ abdicavit, quod eum, quem putasset esse hostem, filium experta sit. *Diodorus Sicul. l. 17.*

Post *Alexandrum M.* ut dictum, incipit in quatuor duces distributa hujus Monarchiæ administratio. Ubi notandum, quod regnum *Antigoni*, qui renovato inter duces hospacito A. M. 3639. Asiam obtinuit, regisque titulum unâ cum filio *Demetrio* assumpsit, diuturnum non fuerit, sed ante ejus nuptias expiraverit. *Demetrius* enim *Antigoni* filius A. M. 3650. patri succedens, à *Seleuco Nicanore*, rege Syriæ, cujus focer erat *Demetrius*, bello captus, & usque ad ejus mortem in custodia detentus fuit. Hic licet universam ferè Græciam in potestatem suam redegerat, eo tamen victo, regnum Asiæ ad *Seleucidas* pervenit, & cum Syria conjunctum fuit. Hinc summa rerum apud *Macedonas* permansit, donec, gliscente potestate Romanorum etiam horum ducum potentia magis magisque minuta fuit, & vel tandem penitus extincta, quorum successio ex sequenti schematismo *Synchrōologico* est videre

*Schematismus successionis ducum Ale
& Aridaei, Fratris*

AM	Seleucida.	Ann. Regn.
3626.	-----	
3633.	-----	

*xandri M. Seleuci, Ptolomai Lagi,
Alexandri Magni.*

<i>Lagida.</i>	<i>Anni Regni</i>	<i>Macedones.</i>	<i>A.R.</i>
<i>Ptolomeus, Lagi fili^o, dux Alexandri.</i>	32	<i>Arideus,</i> frater Alex- andri M. cui sana mens nō constabat, ad- ministrato- rem <i>Perdic-</i> <i>cam</i> habuit, eoque occiso, <i>Antipatrum.</i>	
.....		<i>Cassander,</i> Antipatri fi- lius. hic inter- fecit Alexan- dri M. Matrē <i>Olympiadem,</i> <i>Pydnæ</i> obles- sam, pri ^o cru- delem in <i>A-</i> <i>rideum</i> , ejus- que coniugē <i>Eurydicen</i> ; e- contrā ejus fi- liā <i>Thessaloni-</i>	7.

3638.

Seleucus, dux Alexandri, postquam *Lyfimachum* vicisset, ipse à *Ptolomæo Cerauno*, *Lyfimachi* affine occisus fuit.

32.

[*Huic Synchronus fuit Megasthenes Historicus.*]

3654.

.

3656.

.

3664.

*Lagida.**Annus Regni.**Macedones.*

A. R.

cen, Alexandri
M. Sororem, in
uxorem duxit;
Roxane verò cū
filio in custodiā
ductā, iisdēq; vel
tandem inter
emptis. *Diodorus*
Sic. l. 19.

9.

.....

Antipater, (a-
liis Antigonus)
& *Alexander*, fi-
lii Callandri,
qui Macedoni-
am inter se divi-
serunt, mutuis
bellis se confici-
unt.

4.

.....

Demetrius Poli-
orcetes rex Asiae,
filius Antigonī,

V 4

ducis

Anni
*Mundi**Seleucida.*

A. R.

3664.

: : : : : : : :

3665.

: † : : : : : :

Lagida.

A.R.

Macedones.

A.R.

ducis Alexandri
ascitus ab Ale-
xandro Cassan-
dri filio contra
fratrem *Antipa-
trum*, quo occi-
so, regnum oc-
cupat.

7.

Pyrrhus, Rex
Epiri, ejecto De-
metrio, unâ cum
Lysimachodyna-
stâ Thraciæ, re-
gnat 7. menses;
Post cum *Lysi-*
machus, dux A-
lexandri M. U-
xodremetrii, ne
maritum iterû
privatum vide-
ret, veneno vi-
tam claudit.

5.

Ptolomeus Phi-
ladelphus, ita di-
ctus, quia sororē
Arsinoen in uxo-
rem duxerat. Er-
ga literas & lite-

334

A. M.

INSTITUT. HISTORICA R.

Seleucida

A. R.

3368.

Lagide.

A. R.

Macedones.

A. R.

ratos munificē-
tissimus. Extru-
xit Alexandria
bibliothecā co-
piosissimā: qua
occasione Biblia
Hebræa in ser-
monem græcū
conversa fue-
runt.

38.

(Factum inde ut
ex omni Græciā e-
ruditi viri Alexan-
driam confluerent,
inter quos enituere
Aratus Apollonius,
Theocritus, Lyco-
phron, Nicander,
Philicus, Homerus
Junior, omnes Poe-
tæ, qui, quod nu-
mero septem essent
Plejades dicti sunt
Fuerunt & alii ibi-
dem viri celebres;
ut *Conon, Hippar-*
chus, Mathematici,
quorum operā A-
lexandriæ libera-
les artes fuerunt
excitatae.)

Pto.

334

A.M.

INSTITUT. HISTORICAR.

Seleucida.

A. R.

3368.

Lagidas.

A. R.

Macedones.

A. R.

ratos munificē-
tissimus. Extru-
xit Alexandria
bibliothecā co-
piosissimā: qua
occasione Biblia
Hebræa in ser-
monem græcū
conversa fue-
runt.

38.

(Factum inde ut
ex omni Græciā e-
ruditi viri Alexan-
driam confluerent,
inter quos enituere
Aratus, Apollonius,
Theocritus, Lyco-
phron, Nicander,
Philicus, Homerus
Junior, omnes Pœ-
tæ, qui, quod nu-
mero septem essent
Plejades dicti sunt
Fuerunt & alii ibi-
dem viri celebres;
ut Conon, Hippar-
chus, Mathematici,
quorum operā A-
lexandriæ libera-
les artes fuerunt
excitatae.)

Pto.

A. M.

Seleucide.

Anni
Regni

3668.

.

3669.

Antiochus Soter.

12.

[Huic σύγχενοι erant Berosus
Historicus, Zeno Philosophus.]

3670.

.

3689.

Lagida.

Macedones.

R. A.

A R.

Ptolomæus Ce-
raunus , frater
Ptolom. Phila-
delphi, *Lyfima-*
cho à *Seleuco*
occiso , *Seleucū*
vicissim occidit,
 & regnum oc-
 cupat: *Lyfima-*
chi viduam Ar-
finoen sororem
 suam duxit, quā
 paulò post in e-
 xilium pepulit,
 liberis ejus, quos
Lyfimacho pepe-
rerat trucidatis:
regnum 210. dies
tenuit

Antipater, à
Gallis occiso
Meleagro 45.
dies regnat.

Softhenes Gal-
los pellit.

Antigonus Go-

natas

338

INSTITUT. HISTORICAR.

Anni
Mundi

Selencida.

A.R.

3689.

Antiochus Theos.

15.

3703.

• • • • •

3704.

*Lagida.*A
R.*Macedones.**A.R.*

natas, Demetrii
 Poliorcetæ fili-
 us, Macedonia
 regnum adver-
 sus Antiochum
 Seleuci filium
 recuperat, quod
 penes eius poste-
 ritatem perma-
 net usque ad fi-
 nem. E contra A-
 siæ regnum ipsi
 ereptum, belli
 jure ad Seleuci-
 das transit: re-
 gnavit

40.

Ptolomæus Ever-
getes, Philadel-
 phi filius: Hic
 bello vicit Se-
 leucum Callini-
 cum Syriæ Re-
 gem, qui Soro-
 rem, Ptolomæi
 novercam unā
 cum filio inter-
 fecerat.

(Huc σύγγρονος

erant

A. M.

Selencida.

Anni
Regni

3704.

Seleucus Callinicus, cujus frater erat *Antiochus Hierax*.

(Circa ejus tempora flagrauit primū Bellum Punicum, sub Duce Carthaginensi *Amilcare*, floruerunt etiam *Chrysippus Philosophus*, *Polybius Historicus*.)

3711.

• • • • •

3716.

• • • • •

3725.

Seleucus Ceraunus, dolo Gallorum occiditur in expeditione contra *Attalum*, Regem Pergami.

3726.

Antiochus Magnus, frater Seleuci, ab *Achæo* cognato Rex creatus, tam vi, quàm dolo Ægypti regnum affectat, à Roma-

nis

*Lagide.**erant Syracides, &
Callimachus.)*

A.R.

Macedones.

A.R.

Demetrius II.

Antigoni filius.

13.

*Antigonus II.*cognomēto *Doson*, sic dictus, q
multa promit-
teret, pauca præ-
staret : Tutor
Philippi, cujus
nomine regna-
vit annos ferè

14.

X

Pto.

A. M.

Seleucida.

A. R.

nis in ordinem redactus.

[Circa hujus tempora flagrauit secundum bellum Punicum, cujus dux erat Hannibal, Vincere hostem sciens, Victoriâ uti nesciens. Tum Et in flore erant Archimedes Mathematicus, Ennius & Plautus, Poetæ.]

3728.

3746.

3763.

3770.

Seleucus Philopator, vel Soter.

12.

3771.

Lagida.

A.
R.

Macedones.

Anni
Regni

Ptolomæus Philopator, per antiphrasin sic dictus, utpote qui interemit matrem & fratrem, Incestuosus, & voluptuarius; victoriam reportans de Antiocho.

Ptolomæus Epiphanes, quinquennis.

Ptolomæus Philometer, itidem per antiphrasin ita dictus, cum matri fuerit inuisissimus.

Philippus, Demetrii II. filius, victus à Romanis, Græcis sua libertate ab iisdem restituta; moritur tandem in ærore animi, cum resisteret innocentiam filii sui *Demetrii*, quem veneno inde sustulit, quia alter ejus filius *Perseus* eum fratrem de suscipienda fugâ ad Romanos falso suspectum reddidit. regnavit

25.

vit

42.

X 2

Per-

A. M.

Seleucida.

A. R.

3771.

• • • • •

3775.

Antiochus Epiphanes, tyrannus crudelissimus, præsertim adversus Judæos, quem Propheta Daniel cap. 8. vers. 23. appellat *Regem impudentem facie, & intelligentem enigmata*: Vertente Luthero, Einen frechen vnd tückischen König / cuius crudelissimas res gestas libri Maccabæorum calamo, non atramento, sed sanguine tincto describunt, ob quas per antinomasian non *Epiphanes*, sed *Epimanes* dici solebat.

12.

(Hu-

*Lapida.**Annus Regni.**Macedones.**A.R.*

. . . .

Perseus, ultimus
Macedoniæ rex,
victus à Roma-
nis duce Æmi-
lio consule, in-
que triumpho
ductus, tandem
in carcere vi-
tam miserè fini-
ens, Macedoniâ
in potestatem
Romanorū re-
ductâ, regnavit

II.

A. M.

Seleucide.

A. R.

(Huic εὐχρηστοί fuerunt P. Scipio Africanus, Carneades Philosophus, Maccabæi, seu Hasmonæi, Terentius Comicus.)

3786.

Antiochus Eupator Epiphanis filius, à Lyfia in locum patris subvectus.

2.

3788.

Demetrius Soter, Seleuci, Regis quondam Asiæ, filius, obses Romæ elabitur, & regnum occupat.

12.

(Hoc tempore flagrauit Bellum Punicum tertium: in flore etiam fuit Scipio Africanus Iunior; Item Carthago, latâ Romæ de ejus deletione sententiâ, exterminata.)

3798.

Alexander Bala, seu *Veles*, extraneus, Syriam occupat, adjutus à Ptolomæo, qui filiam suam Cleopatram ei locavit, quem ob infidias sibi ab eo structas iterum profligavit.

6.

3804.

Demetrius Nicanor, Demetrii Soteri filius.

4.

3805.

• • • • •

Anti-

Lagida.

A.
R.

Macedones.

A.R.

Ptolomæus Pby-
scon ad instar
farciminis sic di-
ctus à saginâ vè-
tris, aliàs Ever-

348

INSTITUT. HISTORICAR.

A.M.

Sciencie.

A.R.

3806.

*Lagida.**Macedones.**A, R.*

getes II, per anti-
 phrasin, quia fu-
 it crudelissimus;
 exinde populo
 invisus, ut ac-
 censa à suis Re-
 giâ clâm in
 Cyprum profu-
 gerit, repudiavit
 sororem Cleo-
 patram, quam
 in uxorem du-
 xerat, ductâ in
 ejus locum Cle-
 opatræ filiâ suâ
 privigna, prius
 à se stuprata. Cû
 verò intelligeret
 repudiatæ Cle-
 opatræ regnum
 deferri, suum
 proprium, quem
 ex ea genuit, fi-
 lium occidit,
 eidemq; ut ma-
 tri caput ejus,
 manus, & pedes
 misit. regnavit

*Xs**Pro-*

A. M.

Seleucida.

A. R.

3806.

Antiochus Entheus, à Trypho-
ne puer in regnum Syriæ ex Ara-
bia reducitur ; reductus postea
occiditur.

2.

3809.

Tryphon, extraneus, fugato De-
metrio Nicanore, & occiso An-
tiocho Entheo, regnat.

3.

[*Huic σύγχεροι fuerunt Hippar-
chus Astronomus, Lucilius Poeta. Cir-
ca idem tempus Numantia in Hispa-
nia fuit deleta.*]

3811.

Antiochus Sidetes, Demetrii
Nicanoris, apud Parthos captivi,
frater, pulso Tryphone: *Pius* &
Soter dictus ob beneficia in lu-
dæos collata, postea tamen, cum
Tryphonem hostem vicif-
set, beneficia collata maleficiis
abundè compensavit & Judæos
graviter afflixit.

10.

3822.

Demetrius Nicanor, è Parthi-
ca captivitate dimissus, denuò
regnat, tandem miserè inter-
emptus.

3.

3824.

Alexander Zebenna, extra-
neus, à Ptolomæo Physcone cõ-
tra Demetrium subornatus: po-
stea ingratus, pellitur ab eodem.

2.

Anti-

[Egide.

A.R.

Macedones

A.R.

A.M.

Seleucida.

A.R.

3826.

Antiochus Gryphus, ita dictus
à Naso, Demetrii filius, ab Anti-
ocho Cyzieno fratre diuturno
bello vexatur.

29.

[*Huic σύγχρονοι fuerunt* Lucretius
Poeta, Mitridates, Rex Ponti. Circa hac
tempora flagrauit etiam bellum Iu-
gurthinum.]

3834.

• • • • •

3850.

• • • • •

Zyri-

Lagidas.

A.R.

Macedones.

A.R.

Ptolomæus Lathyrus, seu *Lathyrus*; *Physcon* ab Eusebio, *Soter* ab Epiphaniō appellatus, crudelis, multa millia Judæorū interficiens, & occisorum carnibus captivos vesci cogens.

16.

Ptolomæus Alexander, frater *Lathuri*, à Matre Cleopatra ejecti, quæ, cū etiam ipsi Alexandro insidias strueret, ab eo-

dem

3855.

Cyzieni, nec non quatuor filiorum Antiochi Gryphi, puta *Seleuci, Philippi, Demetrii, & Antiochi*, bella intestina, & quasi interregnum per annos.

8.

[*Hoc tempore vixerunt Sylla, flagrante ejus bello civili; Item Cn. Pompejus, M. Tull. Cicero, Lucullus, Diodorus Siculus, Catilina seditiosus.*)]

3861.

• • • • •

3863.

Tigranes, Armeniæ Rex, ob intestina Seleucidarum bella, à Syris evocatus, regnavit pacificè annos.

18.

Posteà à Romanis, quibus bellum indixit, Duce Lucullo vict^o, regnoq; exutus, Syria in Provinciam versa.

3869.

Lagida.

Macedones.

A.R.

dē propter cru-
delitatem inter-
fecta fuit; dignū
vitæ exitum sor-
tita.

10

Lathurus re-
dux, pulso Ale-
xandro ab Ægy-
ptiis, ab initio sui
regiminis regn.

3.

356

INSTITUT. HISTORICAR.

A.M.

Seleucida.

A. R.

3869.

• • • • •

M

Lagide.

Anni

Regni

Ptolomeus, Dionysius, qui & Auletes, sic dictus, quia in habitu regio cū tibicinibus publicè certavit, à subditis ob ignaviam, & crudelitatem regno pulsus per Romanos, autoritate Pompeji restituitur. Hic Pompeiū à fuga Pharsalicæ Cladis occidi curat, à quo tamē ipse regno restitutus fuit: Et cum etiam Iul. Cæsari infidias strueret, ab eodem fugatus in aqua interit.

Cleopatra, filia Ptolomæi Auletæ unica, libidinosa & luxuriosa mulier, quæ, victo Antonio, suo Amasio, Victore Augusto, sibi per aspides mortem ascivit.

Ergò deficiente Lagidarum stirpe Ægyptoque in Provinciam versa, reliquisque Græcorum regnis à Romanis occupatis, Græcorum quoque Monarchia desit, Romanorum verò incepit.

Y

Cur

*Cur ita dispositos, & iuxta se positos re-
ges Monarchie Græcorum pro-
ponis?*

Ad demonstrandam divinæ providentiæ efficaciam, quæ vel maximis confusionibus dirimendis sufficit, Ecce! hoc regnum annon simile est horologio? quot rotis, inæquali ad sensum nostrum pondere motis, distincto? quot vacillantibus passim fractis dentibus, interrupto? Ut modò sisti, modò in præceps omnia labi, diceres: Et tamen quàm provida Dei dispositio! quàm efficax & præpotens tyrannorum de sede depositio, donec Romanis, sub quibus Salvator Christus in carnem venire debuit, Monarchicum axioma plena Majestate cessit! Quis ea, quæ Deus futura prædixit, dum fiunt, Deo non intuen- te, non moderante, non disponente, fieri diceret, ut maxime magna confusione sursum, deorsum, antrosum, retrorsum ferri videantur?

(Ergò putidissima est Taciti quiritatio de cladibus populi Romani, quasi illæ Deo curæ non fuissent, dum lib. 1. Histor. circa initium scribit: *Nec enim unquam atrocioribus populi Romani cladibus, magisve justis judiciis approbatum est, non esse curæ Deis securitatem nostram, esse ultionem.* Loquitur ut ethnicus, à suæ rationis cæcitate in dubitationis salum conjectus, cujus oculi in perspiciendis judiciis Dei sunt ὡς ὄμματα τῶν πυκτείδων πρὸς μεσημβρίαν. Quanquam ἀντιπαρὶς
ferè

Ferè sint; Non esse cura Deis securitatem nostram; Et,
Esse ultionem; quod posterius omnino iustam Dei, omnia, quæ injustè fiunt, iustè animadvertentis, providentiam arguit.

Suprà in recensione Monarchiæ primæ & secundæ regum protulisti Ptolomæi Canonem: Quos reges hic Canon recenset in hac Monarchia tertiâ?

Tantum Ægyptios, & quidem sequentes:
cum inscriptione

(γενών) Ἑλλήνων βασιλῆς ἐν Αἰγύπτῳ.

Πτολομαῖος λ' α' γ' β'	κ	λθ	39	463.
Π' ; φιλαδέλφους	λκ	οζ	77	501.
Π'. εὐεργέτης	κε	ρβ	102	536.
Π'. φιλοπάτορος Θ	ιζ	ειθ	119	543.
Π'. ἐπιφάνους	κδ	ρμγ	143	567.
Π'. φιλομήτορος Θ	λε	ρον	178	602.
Π'. εὐεργέτης β	κθ	σζ	207	631.
Π'. Σωτήρος Θ	λς	σμγ	243	667.
Διονύσιος	κθ	σοβ	272	696.
Κλεόπατρας	κβ	σζδ	294	718.

(Hos è vestigio sequuntur Romanorum Imperatores, quos vocat reges, inclusive ab Augusto usque ad Antonium, Adriani successorem)

CAP. V.

De Synchronismis aliarum politiarum: In specie; De quinta Judæorum dynastia, quæ fuit Pontificum.

Superiori libro dixisti, quis populi iudaici status sub Persica Monarchia, & ulterius usque ad Maccabæos, fuerit: Quis verò eiusdem status fuit à tempore Maccabæorum usque in Monarchiam quartam?

EXceptâ historiâ Iaddi Pontificis, à Josepho lib. 11. c. 8. de quo libro præcedenti dictum, descriptâ, & Ptolomæi lagidæ, adversus Judæos exercitâ perfidiâ, ab eodem lib. 12. cap. 1. notatâ, Hebræorum res usque ad Antiochum Epiphanem & Maccabæos, in historia obscuræ sunt; donec Antiochi crudelitas, qua Ecclesiam horrendum in modum afflixit, eas clariores reddidit, juxta visionem annos 400. antequam tyrannus hanc lucis usuram aspexisset, Danieli cap. 8. factam, ut suprâ demonstravimus. Hinc Asmonæorum sive Maccabæorum stirps & familia, quæ, repurgato tēplo ab Antiochi abominationibus, & armis libertate

te recuperata, in dynastia Iudæorum quinta, *ἐρχιερεινική* puta, h. e. *Sacerdotali* rerum potita est, juxta Iosephum lib. 14. v. ult. annos 126. usque ad regnum Herodis, qui capta Hierosolyma, principatum ad se transtulit, annis 7. ante victoriam Actiacam, finemque Monarchiæ Græcorum, ut idem Iosephus testis est lib. 15. c. 7.

Vnde deducta fuit Asmonæorum & Maccabæorum appellatio?

Asmonei dicti fuerunt, quia patrem habebant Mathathiam ex familia *Asmonæi*. Huic Mathathiæ quinque filii erant, *Iohannes, Simon, Iudas, Eleazar & Jonathan*, quos acriter ad constanter resistendum Antiocho, exemplo & verbis, instigavit, dicendo: *Nunc ergo, ô filii, emulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento patrum nostrorum, & mementote operum patrum nostrorum, quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum*, 1. Maccab. cap. 2. v. 50. Hoc *nomen æternum* principaliter nomen *Macca-* bai est, quod cognomen fuit Iudæ, filii tertii *Matathias*, ut d. l. v. 4. videre est, cui *Mathathias* summam belli, armis adversus Antiochum gerendis, commisit, l. d. v. 66. Et *Iudas Maccabæus*, fortis viribus à juventute sua, sit vobis princeps militiæ, & ipse agat bellum populi.

Huic ergo cognomen suum loco symboli fuit, quo Deum suum pro invictissimo Deo confessus est, ex Exodi c. 15. v. 12. *Quis similis tui in Diis, Domine?* Hujus dicti initiales literæ constituunt nomen *Maccabai* à quo Maccabæorum nomen in S. Scriptura: mansit, manebitque, donec Ecclesia in terra militabit.

[Hinc constat, rectius scribi *Maccabai*, quàm *Ma-chabai*, propter puncta, quæ dictis literis initialibus juxta analogiam punctandi in Sanctâ linguâ hoc modo subternenda sunt, ut pronuncietur, *מַכַּבַּי*, vide ite-

nerar. in Psalt. David. M. Barthol. Scheræi, pag 459. Nec absimilis à Verò quorundam conjectura est, Maccabæos duces, in vexillis suis quatuor hasce literas impræsas gestasse: Atq; hoc etymon non minus ingeniosâ, quàm probabili originatione subnixum videri debet; scribit Guilielm. Henr. Vorstius super R. Ganz in observationib. p 272. Addito; Ex Græco longius petendum est. (Cum enim (R. Ganz.) vult hac voce denotari linguâ Græcâ fortem, bellicosum, respexit forsân ad Μαχόβιας.)

Recita successorum nomina de Maccabæorum stirpe, à tempore Antiochi Epiphanis & templi repurgati?

Judas Maccabæus, (A. M. 3783.) filius Mathiæ Asmonæi, qui templum repurgavit, & exemplo patris Antiocho se fortiter opposuit, vitamq; pro lege patria paciscendo, & tandem sanguinem fundendo, fortiter occubuit, præfuit annos 9.

Iona-

Jonathas: (A. M. 3793.) Frater Iudæ, cognomine *Apphus*, itidem heros strenuus, ab Alexandro rege Syriæ pontifex constitutus, tandē perfidē cum filiis à Tryphone occiditur. Præfuit annos 18.

Simon frater Iudæ, (A. M. 3807.) cognomine *Thasi*, ab universo populo Iudaico princeps constitutus: idem summus sacerdos; dolo generi sui Ptolomæi, cum filiis duobus Iuda & Matathia occisus. præfuit an. 8.

Iohannes Hircanus, (A. M. 3815.) idem Dux & summus Sacerdos filius Simonis, destructor templi in Garizim, quod Manasses ædificaverat, & everfor Samariæ. Præfuit annos 31.

(Sub hoc orta sunt in Ecclesia Dei tres sectæ, Phariseorum, Sadducæorum, Essenorum, de quibus Vide Evangelicam historiam & Iosephum)

Aristobulus, (A. M. 3845.) Hircani filius; qui primus titulum regis diademate sibi impositopost captivitatem resumpsit, tres fratres minores cum Matre, quam inediâ suffocavit, in carcerem conjicit, Antigonom verò quartum fratrem regni participem facit; quem ipsum ex invidia, ob res præclare gestas, occidit; cuius parricidii iusto DEI iudicio recentem poenam passus est. Præfuit anno 1.

Alexander Iannæus, (A. M. 3846.) itidem Hircani filius, princeps fortunatus, tandem ex

intemperantia quartanam febrim accersit, moriturq; cùm regnasset annos 26.

Alexandra Salome, (A. M. 3873.) Iannæi Uxor, quæ defuncto marito, natu majorem filium Hircanum summum sacerdotem fecit, ipsa verò regnans annos 9.

Aristobulus (A. M. 3881.) junior filius Iannæi, Hircano fratre maiore, quem Senatus Romanus in regni successione & pontificatu jam cōfirmaverat, prius depulso. Hunc Pompejus captivum duxit, Hierosolyma à se capta. Præfuit an. 6.

Hircanus, (A. M. 3887.) ab Aristobulo fratre minore pulsus, à Pompejo in Sacerdotium absque regno restituitur: Autonomia ecclesiastica Iudæis relicta, politica verò iisdem adēpta, inque Romanos translata. Præfuit annos 23.

Antigonus, (A. M. 3909.) filius Aristobuli, Hircanum auribus truncatis, captivum misit in Parthiam, Præfuit annos. 4. *Quem Herodes*, (A. M. 3913.) expugnata Hierosolyma, interfecit, regnumque ex Romanorum concessione arripuit, deficiente stirpe Maccabæorum, circa initium Monarchiæ quartæ.

[Commentarios de his pontificibus, rebûsque ab aliis gestis, scripsit Iosephus sparsim in libris suis de Antiquitatibus Iudaicis, cum quo si libros Maccabæorum contuleris, pauca desiderabis. Hoc unum hîc ex-

expendendum venit, scil. in quam horrendam ἀνα-
Τασαρία res hominum, gliscente potestate, vel tan-
 dem deveniant, dum videmus, optimæ Asmonæo-
 rum stirpis succedentem familiam, in pessimos ramos
 degenerasse, & posthabitis juribus divinis, in constitu-
 endo Sacerdotio sanctissimo summam tyrannidem
 prævaluisse, ut etiam fæmina, defuncto marito, te-
 monem retinuerit : Et hæc monstra adumbrarunt
 Christum, cum constet, sacerdotes V. T. fuisse typos u-
 nici summi sacerdotis N. T. Iesu Christi. En ! typum
 novissimorum temporum, in quibus eadem tragœdia
 in Ecclesia Dei in sancto loco, luditur.]

CAP. VI.

De Synchronismis regnorum & re-
 rumpubl. extra Ecclesiam, duran-
 te tertia Monarchia.

*Recense præcipua regna extra Ecclesiam,
 Monarchia tertia σύγκροτα.*

1. **F**uit Regnorum Parthorum, qui à Callini-
 co & Hierace fratribus, regibus Syriæ, in
 mutua bella ruentibus, defecerunt, inque ma-
 gnæ potentiam excreverunt, ut multum ne-
 gotiū sequutis temporibus Romanis facesserint
 Hoc regnum duravit usque in quartam Mo-
 narchiam ad tempora Alexandri Severi. Vide
Justinum, Appianum & Sextum Ruf.

2. Fuit regnum Scotorum, quod initium cir-

ea tempora *Alexandri M.* sumpsisse putatur. Ejus in *Tacito* & *Solino* mentio fieri videtur.

3. Fuerunt regna *Armenie, Ponti Epiri, Cappadociae, Numidiae, Mauritaniae*, quorum Romana historia meminit, destituta temporum successu.

4. Fuit regnū *Siciliae*, quod ad usque bellum *Punicum* secundum duravit; tunc enim à Romanis occupatum, regnum esse desit, ut *Livius* authore est.

5. Fuerunt *Respublicae Graecorum, Spartana, Attica, Rhodia, Massiliensis*, quæ durante hac Monarchia variè afflictæ, multisque tribulationibus & mutationibus subjectæ fuerunt, ut civitatibus fieri amat, quæ præpotentium principum spoliū sunt. De his vide *Iustinum, Diodorum, Plutarchum, Pausaniam*, alios.

6. Fuit *respublica Carthaginensis*, de dominatu orbis adversus Romanos æmula, tandem à Romanis, tempore *Demetrii Soteris* regis *Syriæ*, deleta: *Plinius, Diodorus*.

7. Harum omnium potentissima esse incipit *respublica Romana*, quæ, labente paulatim *Seleucidarum, Ptolomæorum & Macedonū* imperio, quasi candidata axiomatis monarchici fuit, merita ejus admirandis expeditionibus complere strenuè satagens, ut eas in suis historiis prolixè enarrant *Plinius, Livius, Polybi, Salustius, Solin, Florus, Tacitus, Suetonius*,

Appianus, Eutropius, alii: Summa istarum expeditionum sunt bella, ab hac republica, heretica planè fortitudine, longè lateque in orbe terrarum, ad cuius dominatum aspirabant, gesta, ut erant: Bellum Tarentinum cum Pyrrho, anno Urbis Condita 473. gestum. Bellum Punicum I. anno V. C. 488. Bellum Gallicum Cisalpinum, anno V. C. 527. Bellum Punicum II. anno V. C. 534. Bellum Macedonicum cum Philippo, anno V. C. 551. Bellum cum Antiocho, anno V. C. 562. Bellum Macedonicum II. cum Perseo, anno V. C. 581. Bellum Punicum III. anno V. C. 604. Bellum cum Viriato; item Bellum Achaicum, quo Corinthus fuit deleta, anno V. C. 608. Bellum Cimbricum, anno V. C. 640. Bellum Iugurthinum, anno V. C. 642. Bellum Sociale Marsicum, anno V. C. 66. Bellum Mithridaticum & Civile Syllanum, anno V. C. 665. Bellum Gladiatorium, anno V. C. 680. Conjuratio Catilinae, anno V. C. 690. Bellum Gallicum Caesaris: Bellum Parthicum, quo Crassus occubuit, Bellum Civile Caesaris & Pompeji, anno V. C. 704. Quo Caesar rerum potitus, & vel tandem angularis lapis Monarchiae Romanae positus fuit.

[Notandum, si quis velit novisse, in quem annum mundi quodlibet horum inciderit, Is cujuslibet belli annis V. C. addat 3197. uipote tot annos mundi Urbem conditam antegressos, & habebit annum mundi

isti bello coincidentem. V. G. Si velis scire, in quem
annum Mundi inciderit bellum Punicum I. adde ad
annos V.C. 488. prædictos annos Mundi 3197. Urbem
conditam antegressos, tum habes A.M. 3685. quo
bellum Punicum I. exarsit, & sic
de cæteris]

FINIS LIBRI QVINTI.

INSTITUTIONVM
HISTORICARVM

LIBER SEX- TUS.

*De Monarchia quarta, quæ
est Romanorum.*

CAP. I.

De definitione Monarchiæ Ro-
manorum.

*Quenam est quarta Monarchia, quæ
Romana appellatur?*

Est summum, à Deo in Mundo con-
stitutum imperium, à Julio Cæsare in-
cipiens, & adhuc dum durans, dura-
turum usque ad finem mundi, Dani-
elis cap. 2. v. 33. per tibiae ferreas, pedesque ex
parte ferreos, ex parte fictiles; Item in eodem
Propheta cap. 7. v. 4. per ferocissimam, & ter-
ribilem admodum bestiam, dentibus ferreis o-
mnia devorantem, & comminuentem. signifi-
catum.

[1. Considerandum venit *definitum*, quod est *Monarchia Romana*, sic dicta ab Urbe Româ, quæ metropolis erat monarchica hujus imperii, cujus initia, & incrementa expendenda sunt. *Omniū enim ferè rerum*, inquit Seneca de tranq. An. c. 1. *Politicarum Verò. Et imperiorum maximè, tenera sunt principia; tempore ipsis duramentum Et robur accedit.* Id, quod in primordio Urbis Romæ, & historiâ ejus Monarchiæ maximè videre est. Quâ, ut Eutropius l. 1. ab initio, inquit, *ab exordio nullum ferè minus, nec incremento toto orbe amplius Imperium humana memoria recordari potest.* De quo Ioh. Rosinus l. 1. Antiquit. Rom. c. 1. inter alia ita scribit: *Post Aventinum (puta undecimū Albanæ Regem) Procas rerum Albanarum potitus est, Et regnavit annos 13. relictis duobus filiis, Numitore Et Amulio, quorum hic regnum, quod Numitori fratri propter ætatem debebatur, fraude occupavit; Et ne Vincens regni ex fratris genere oriretur, ac ipse regno ejiceretur; Rheam Sylviam, filiam Numitoris, Vesta sacerdotem consecravat. Hæc perpetuæ Virginitati devota, à Marte, ut fingunt antiqui, sive ab alio quodam, gravidata facta, geminos procreavit pueros; Romulum scilicet, ac Remum; Amulius igitur hæc recognitâ, Rheam Sylviam carceri includit, pueros exponi jubet, qui à Faustulo, regii pecoris Magistro, in ripa fluminis Tyberis reperti, inter pastores ab ipsius uxore Laurentia, quæ ob vulgatum corpus Lupa dicta fuit, educati sunt. Remus ubi ætatem virilem est adeptus, captus à prædonibus, perductusq; ad Amulium patrum Regem, accusatur, ut qui Numitoris greges abigere solitus sit; itaq; Numitori traditur, ut ipse de eo pro arbitrio pœnas summat. Verum Remus multis sermonibus vicissim habitis, Et signis cognitis, nepos Numitoris agnitus est. Supervenit Et Romulus cum Fausto, auxilium fratri Remo laturus. At hi omnes conjuratione factâ ex inopinato*

Amu-

Arulium obruunt, atq; obtruncant, regnumq; Aeo Numitori restituunt. Anno hujus secundo Romulus & Remus Urbem Romam in eo loco, ubi expositi fuerant, condiderunt. Exortopostea bello inter Romulum ac Remum de Imperio, Remus occiditur. Romulus Civitati ac civibus Romanis nomen dedit. Haftenus Rosinus, intertexens etiam per parenthesin chronologiam Urbis hujus conditæ, quam apud autores invenit; annum nempe à capto Illo 431. Olympiadis septimæ primum: his tamen ad annum mundi non rectè alligatis, perhibens, esse annum 3220. juxta alios 3213. cum verius annus 3198. juxta *Calvisium* in opere Chronologico, fuerit. Dehinc Romulo defuncto, sex ordine sibi succedentes Urbis Romæ reges; post reges, quorum ultimus fuit *Tarquinius Superbus*, qui ob violatam à filio Sexto Lucretiæ pudicitiam è regno fuit ejectus, libertate & consulatu per *L. Brutum* instituto; post hunc Dictaturæ ad tempus sumptæ Decemviri potestate, quæ ultra biennium non duravit, succedente; & post hanc consulari jure tribunorum militum, quod itidem non diu valuit, ob *Cinnæ* & *Syllæ* dominationem, nec non *Pompeji* *Crasique* potentiam, citò, ut audiemus, à *Cesare* imminutam.

II. *Definitio* constat genere, & differentiâ specificâ 1. *Genus est*, quòd sit *Summum in Mundo imperium*: Scimus enim illud in *Europa* tenuisse *Italiam*, *Dalmatiam*, totamque *Græciam*, *Insulas Siciliae*, *Sardiniae*, *Candia*, *Cypri*, *Rhodi*, *Nigroponti*, & omnes *Insulas Maris mediterranei*; Item *Hispaniâ*, *Galliam*, *Germaniam inferiorem*, *Angliam* & *Scotiam*, *Africâ*, destructâ *Carthagine*, habitabilem totam; In *Asiâ* *Syriam*, *Phœniciam*, *Palæstinam*, *Phrygiam*, *Cariam*, *Ciliciam*, *Bythiniam*, *Ægyptum*, *Cappadociam*, *Armeniam* & *Colchum*, &c. ut *Paurm.* de *Jurisd.* lib. 2. c. 1. n. 21. numerat: adeò, ut territorium ejus graduum 90.

in longitudine, hoc est, milliarium 1350. germanico-
rum; in latitudine graduum 45 hoc est, milliarium
675 fuisse censeatur. Quod ipsum consequens erit;
si, quæ Danielis c. 2. & 7. capite visiones divinitus fa-
ctæ de hoc imperio referuntur, accuratius expende-
mus. 2. *Differentia specifica* constat causis, efficiente
principali, procreante, adjuncto, & comparatis, divi-
nis testimoniis demonstratis. *Causa efficiens princi-*
palis est DEVS, à quo etiam hoc imperium constitu-
tum dicitur; quippe cujus gratiâ reges regunt, Prov. 8.
v. 10. Quod ipsi Imperatores hujus Monarchiæ luben-
tes fatentur; ut *Iustinianus* Imperator in l. 1. c. de V. I.
E. l. 1. C de offic. præf. præt. Afr. Nov. 28. c. 4. in f Nov.
47. c. 1. Sicut etiam hodierni Imperatores *se gratiâ Dei,*
von Gottes Gnaden / electos scribunt, ut videre est
in Aureâ Bullâ Caroli IV. Imper. ubi hic Imperator *di-*
vinâ favente Clementiâ Imperator nominatur: *Quia*
Imperium Romanum, seu supremum in mundo caput,
solum Deum recognoscit superiorem, Rûmelinus in Dis-
sert. 1. ad A. B. th. 4. p. 3. Nec obstat, pontificum
romanorum, Imperii Romani jus penes se esse, ut pri-
us penes populum fuerit, contendendum, intole-
randa præsumptio; sicut *Hadrianus* IV. primus Impe-
rium beneficium Papæ esse contenderat, missis ad Im-
peratorem *Fridericum* literis, quarum tenor apud A-
ventinum l. 3. annal. habetur, &c. Hoc enim quâ pro-
babunt? *Reges gentium dominantur, Vos autem non*
sic, inquit Salvator, Luc. 22. v. 26. *Regnum enim ejus*
non est de hoc mundo, Ioh 18 v. 36 Ex quo factum, ut
hæc affectatio ab Imperatoribus Romanis multoties
gravissimè fuerit refutata; uti videre est in *Ludovico*
Bavaro, qui anno 1338. Coloniae de consensu proce-
rum constitutionem promulgavit, in quâ imperiale
dignitatem & potestatem à solo Deo immediatè esse,
Imperatorémque à principibus electum, nullâ Papæ
con-

confirmatione indigere dicit, illósque qui secús sentiunt, læsæ majestatis damnandos esse statuit. Reink. l. 1. cl. 2. c. 3. Et Fridericus Ænobarbus Germaniæ episcopis, eum commonentibus, ut debitam reverentiam Pontifici exhiberet, respondit: *Debitam patri nostro reverentiam libenter exhibemus: liberam Imperii coronam diVino tantum beneficio adscribimus*; Arum. ad A. B. disp. 1. th. 23. Item Vol. 1. de jure publ. disc. 3. pag. 14. 15. 16. cujusmodi exempla infra lib. 7. plura producentur. Summatim,

Ecclesiam regat ille suam, diVinaque iura

Temperet: Imperium nobis, fascesq; relinquat:

Inquit Fridericus I. apud Guntherum. *Causa procreans est Iulius Cæsar*, Monarchiæ hujus conditor. Vbi notandum, præcedentium Romanorum heroicas res gestas, quibus via ad monarchiam latissimè strata fuit, oblivione hîc loci minimè esse involvendas. Neque enim, ut Cyrus ex abrupto surgens, primus Persicam, sic Iulius Cæsar Romanam Monarchiam fundavit. Magnæ molis prius erat romanam condere gentem. Annus jam 166 ante subactam à Romanis Ægyptum, tempore Antiochi Magni, Græci in publico Isthmiorum ludorum conventu, cum ab iisdem pacem & libertatem recepissent, hoc encomium dederunt, ut dicerent, *Esse aliquam in terra gentem, quæ suâ impensâ, suo labore ac periculo bella gerat, pro libertate aliarum. Nec hoc finitimis, aut propinqua Vicinitatis hominibus, aut terris continenti junctis, præstet, mare trajiciat, ne quod toto orbe terrarum injustum imperium sit, & ubique jus, fas, lex, potentissima sint.* Liv. ab Vrbe Cond. l. 33. fol. 669. Quod ipsum primus Maccabæorum liber cap. 8. à v. 1. usque ad v. 16. gravissimè testatur, & prolixè confirmat. Hinc glacie, magnâ opum vi multis in terrarum orbe præliis gestis, fractâ, Iulio Cæsari proclive erat, ultimum, qui restabat, monarchia

chiæ gradum conscendere, dum victa à se Ægypto, contra leges perpetuus Dictator creatus, res romanas regio planè jure administrandas suscepit, & ut Suetonius in ejus vita cap. 77. refert, *nihil esse rempublicam, dixit, appellationem modò, sine corpore ac specie* &c. *debere homines consideratius jam loqui secum, ac pro legibus habere, quæ dicat.* Quanquam, ut idem Suetonius cap. 79. refert, *& plebi, regem se salutanti, Cæsarem se, non regem esse, responderit; nempe, ut odiosum regis nomen cautè declinaret, ipsa re sub specie repugnantis, flagrantissimè desiderata.* Et quamvis non secus ac patriæ invasor, & libertatis oppressor, ob hanc monarchicam clavem, quam apprehenderat, vel tandem tribus & viginti vulneribus confossus, per conspirationem in curia, autoribus, M. Bruto, & C. Cassio, perierit; multò tamen hebetior fuit pugionum parricidarum acies, quàm ut Gordium monarchiæ nodum, providentiâ Dei astrictum, incidere; cum constet, quàm providis artibus Augustus, Iulii Successor, id ipsum confirmaverit, quod Iulius antecessor fuit molitus, ut qui cuncta discordiis civilibus fessa, nomine principis sub imperium accepit. Hinc posito *Triumviri* nomine, ut Tacitus l. 1. Annalium refert, *Consulem se ferens, & ad tuendam plebem tribunitio jure contentum; ubi militem donis, populum annonâ, cunctos dulcedine otii pellexit: Insurgere paulatim, munia senatûs, magistratuum, legum, in se trahere, nullo adversante, cum ferocissimi per acies, aut proscriptione, cecidissent. Ceteri nobilium, quanto quis servitio promptior, opibus & honore extolleretur; ac novis ex rebus aucti, tuta & presentia, quàm vetera & periculosa mallent. Neque provincia illum statum abnuebant, suspecto senatus populi que Imperio ob certamina potentium, & avaritiam magistratuum; in valido legum auxilio, quæ vi, ambitu, postremo pecunia turbabantur.* Haftenus verba Taciti.

Citi. Ex quibus, tanquam ex proximis causis à priori, demonstratam Monarchiam Romanorum nemo est, qui non videt: ut tanta contentione opus non sit, ad probandum: *Quando lex regia*, qua populus Romanus omnem ac summam potestatem in principem transtulit, *lata fuerit*? Quæ Quæstio in politicorum schola est πολυδίλιντος; cui decidendæ verba Dionis lib. 53. & 57 iufficiunt, dum ait: *Senatus eum* (Augustum) *omni legum necessitate liberauit, ut, quemadmodum à me dictum est, revera sui juris, & absolute potestatis, tam respectu sui ipsius, quam legum, omnia, quæcunque vellet, faceret, quæcunque nollet, non faceret.* Adjunctum temporis hujus Monarchiæ determinatè est duratio ejus ab Imperatorum Romanorum primo, qui Iulius Cæsar est, usque ad finem mundi: Id quod non tantum suprà lib. 2. contra Bodinum ἀνασκευασικῶς, respondendo ad ejus argumenta, quibus Romanam Monarchiam infestat, demonstr. vimus, sed etiam ex professo hoc ipso libro κατασκευασικῶς demonstratum dabimus, quando suo loco hujus monarchiæ durationem ad usque consummationem seculi stabiliemus. Quo etiam referri potest Dn. D. Mülleri disputatio de statibus Imperii Romani, ubi concl. 1. c. 1. à pag. 1. ad 6 usque *infantiam, adolescentiam, juventutem & senectutem* Imperii Romani, ex *historiis συντόμως* exponit. Restant *comparata*, duplici Danielis loco confirmata; dum hæc Monarchia *tibiis ferreis, pedibusque ex parte ferreis, ex parte fictilibus*, c. 2. item *ferocissima bestia*, c. 7. comparatur: de quibus dehinc iusta ἀναλύ-

σεως methodo agemus.]

Z 2

CAP. II.

CAP. II.

De visionibus duabus, Dan. 2. & 7.
capitibus, sub statuæ, & bestiarum i-
magine, etiam quartam monar-
chiam significanti-
bus.

*Quomodo probatur, hanc quartam Roma-
norum Monarchiam dictis Danielis vi-
sionibus, cap. 2. & 7. fuisse præfi-
guratam?*

HOc probatur ex eventu, & complemen-
to, quod exactissimè in decursu Imperii
Romani cum his visionibus, ad præsentem us-
que diem convenit, præsertim quod ad ejus 1.
robur & ferociam 2. *dismembrationem & ab-*
scissa Regna, 3. *restituendi abscissa, & redinte-*
grandi divisa attentationem frustraneam. 4. *ma-*
jestatem & exaltationem, & tandem 5. *ad usque*
finem mundi durationem, attinet. Quæ omnia
uti prophetica visiones de quarto regno pe-
culiariter asserunt, ita in quartâ Romanorum
Monarchia completa fuisse, & adhuc comple-
ri, historiæ cum experienciâ testantur.

[Harmoniam eventuum cum his visionibus, etiam
sub quata Monarchia, sequentibus capitibus ad ocu-
lum demonstrabimus; antequam progrediamur, ex-
pedie-

pediemus argumenta, quæ à Polano in contrarium afferuntur, quasi per pedes statue ferreos cap. 2. & per quartam bestiam, Dan. 7. non quarta Monarchia; sed successores Alexandri M: usque ad Antiochum Epiphanem, sub Monarchia tertia, intelligerentur.]

Omniunè unanimis est sententia, quartam Monarchiam Romanorum Dan. 2. per quartam bestiam intelligi?

Constans est, non vulgi opinio, inquit Cluten. in Sylloge th. 2. pag. 7. sed magni nominis theologorum unanimi consensu, multis seculorum ætatibus, comprobata sententia, Romanam Monarchiam in duabus illis visionibus colossi, & quatuor bestiarum, apud Danielelem prophetam adumbrari, &c. hoc tamen nō obstante. pag. 9. thes. ead. idem asserit; Nonnullos esse, qui per quatuor metalla Dan. 2. & quatuor bestias, Dan. 7. intelligent 1. Babylonios 2. Persas, 3. Alexandrum Magnum, 4. Alexandri successores decem, usque ad Antiochum Epiphanem. Huius opinionis autorem primum esse Porphyrium Christiani quondam nominis hostem acerrimum, quem refutat Hieronymus in Danielelem, & Theodoretus, &c. Et quidem Porphyrium præter Piscatorem secutus fuit Franciscus Junius, quem D. Helvicus in Chronicâ, à Cunrado Bachmano in Germanicum translata, fol. 3. 4. 5. 6. 7. solidè refutat. Nobis ad

præsens res sit cum *Polano*, qui non tantum in comment. in Dan. cap. 2. per statux pedes Romanam Monarchiam intelligi negat, sed de hoc eodem argumento ex professo integram orationem scripsit, & pag. 371. 372. ejusdem 1. sententiam nostram de Romanâ Monarchiâ impugnat, 2. probare præsumit, per crura imaginis ferrea, & pedes partim ferreos, partim testaceos Seleucidarum, & Lagidarum regnum; per quartam vetò bestiam c. 7. Syriæ, quod & Asiæ, regnum intelligi. Argumenta, quæ nobis, & ipsi suo Calvino opponit, dehinc examinabimus, & solvemus.

CAP. III.

Proponuntur, & solvuntur argumenta Polani, quibus Monarchiam Romanorum 2. & 7. Danielis capitibus adumbratam, impugnat.

Propone argumenta, quibus nostram de Romane Monarchiæ Dan. 2. & 7. fundatâ adumbratione, sententiam impugnat?

QUò minus Romana Monarchia, ad cōsummationem seculi duratura, per crura imaginis ferrea, & pedes partim ferreos, par-
tim

tim testaceos, intelligi possit, repugnare scribit Polanus

Primò *Interpretationem Danielis*, ex qua constet, destructo hoc quarto regno, Christum venturum fuisse, qui regnum erigeret in toto mundo, in æternum duraturum destructis prius regnis illis, quæ per imaginem fuerunt figurata. At Christum non venisse destructà Romanà Monarchia, sed sub ejus principium: Nec Romanam Monarchiam esse adventu Christi abolitam sed tùm florere cœpisse, ac sub Trajano, ut ex Appiano, Rufo, Victore constet, patuisse latissimè. Neque verba Danielis de ultimo Christi adventu, qui ad judicium erit, esse intelligenda. Nam sic lapidem illum de monte venientem crescere non posse, & totum terrarum orbem implere. Christi enim regnum non demum post ejus ad Iudicium universale adventum crescere debere, sed à primo debuisse augeri adventu & à tenuissimis principiis inchoatum paulatim tantos progressus habere, ut brevi in toto terrarum erigeretur. Hactenus verba Polani in Orat. de IV. Monarch. pag. 371. 372. Analyti Hoseæ annexâ.

Respondetur: Hoc argumentum, textu Danielis ex oculis dimisso, plausibile, acriter autem inspecto, solutu facile est.

1. Negatur argumenti antecedens, nempe vi interpretationis Danielis, Christum destructo quarto regno venire debuisse: Reclamat textus,

qui *ἡ ἀρχὴ τοῦ βασιλείου* ait: *Comminuet autem & con-*
sumet universa regna hac. Ex quibus verbis cla-
 rissimum est, respectu quarti regni diminutio-
 nem in futuro, respectu primi secundi, tertiū,
 in præterito esse intelligendam; scilicet, Chri-
 stum illud *ὡς ἐν σαρκοῦ* in plenitudine temporis
 destructurum, hæc autem *ὡς ἀσάρκοῦ* destruxis-
 se, cū interciderent, aut in se mutuò desine-
 rent. Sic intelligenda est illa temporis enal-
 lage, qua etiam testam & ferrum, à lapide de
 monte abscisso, sine manibus comminutum,
 vidisse Nebucadnezare, Daniel affirmat. 2.
 Nec absolute verum est, hæc verba Danielis
 de ultimo Christi adventu non intelligenda
 esse; Loquuntur enim ea manifestè de univer-
 so Christi regno, ejus ortu, progressu, & du-
 ratione in æternum, ut clarissima litera verbis
 tum præteriti, tum futuri temporis hoc my-
 sterium exprimit: Ergò de utroque adventu;
 de primo, dum *lapis de monte sine manibus ab-*
scissus; de secundo, dum *universa regna con-*
sumpturus v. 44. 45. scribitur: quod Pererius
 comment. in Dan. c. 2. pag. 103. scitè notavit,
 inquiens: *Quamvis autem quæ Daniel hoc loco*
vaticinatur, ea quadrent in regnum Christi, post
ejus adventum, inchoatum, & per varia incre-
menta & decrementa processurum usque ad fi-
nem mundi, non est tamen negandum, eadem
magna

magna ex parte regno Christi, quod post secundum adventum erit, perfectissime convenire. Ergo vaticinium Danielis de regno Christi, convenit ei post primum adventum, inchoatè & aliquatenus, post secundum autem adventum, consummatè, ac secundum omnes numeros absolutè.

Secundò argutatur Polanus: Quartum regnum statim duo crura habere, hoc est, in duo regna divisum esse, & à duabus familiis administrari debuit, hoc de Romana Monarchia dici non posse. Quæ etsi post Constantinum M. divisa sit, non tamen in duas, sed in tres partes illam divisam fuisse, & e. longo demum tempore post in Orientis & Occidentis imperium equaliter divisam. Polanus l.c. pag. 372.

Respondetur 1. per Instantiam. Si Romana Monarchia propterea statim in duo regna divisa esse debuit, quia statua duo crura habet, sequitur, etiam Persicum Imperium statim in duo regna divisum esse debuisse. Sed falsum est consequens. Quanquam enim duo Brachia duo regna, Persicum & Medicum, secundæ Monarchiæ denotant, non tamen denotant ea divisa, sed conjuncta & conflata in unum. Ergo falsum est etiam Antecedens. Ergo 2. quod falsum est, rectè negamus. Si enim dualitati crurum hoc divisionis subesset mysterium, non dubium est, in interpretatione Danielis id non fuisse omissum, in qua ad di-

gitos pedum numerata regna habemus, nedum ut integra crura omitta, aut oblivione neglecta credamus. Quin 3. si maximè quis instaret, duo crura duo imperii regna denotare, quid absurdi statueretur, si divisio imperii in Orientem & Occidentem talia urgenti reponeretur?

Tertium argumentum Polani est: *Familias illas quartum regnum inter se divisum administrantes, conjugis coalescere, & alteram alterius regnum per connubia ad se transferre conaturas fuisse. Tale nihil in Romana Monarchia fuisse factum, nec fieri potuisse, cum familiae plures idem regnum plerunque administraverint.* Polonus l. c. pag. 372.

Respondetur: Familiis certis constitisse, & adhuc constare administrationem Romani Imperii, nemo est, qui negat. Atqui tale, quod Polanus de conjugis affert, in Romanâ Monarchia nihil fuisse factum, qui historiarum obliviosissimus probabit? Illustrissima documenta sunt, quæ D. Helvicus in sua Synopsi pag. 55. & seqq. ex historiarum latifundio quartæ Monarchiæ affert, quæ argumento Polani contrarium ἀνὰ τὴν ῥῆσιν in faciem demonstrant.

Quartò, inquit Polanus: *Regnum illud quartum debuit regno Christi exoriente, planè esse deletum, ut ex v. 34 35. c. 2. Dan. liquet: Vidisti, inquit,*

quit, usque dum excisus est lapis, qui non est in
nullis manibus, & percussit imaginem ad pedes i-
psius ferreos, & aurum; adeo, ut comminueret e-
os. Tunc comminuta sunt pariter ferrum, lutum,
æs, argentum & aurum, fueruntque ut gluma ex
areis aestivis, ita abstulit ea ventus, & nullus locus
inventus est eis: lapis autem qui percusserat ima-
ginem, effectus est mons magnus, adeo, ut imple-
ret totam terram. Polanus l. c.

Respondetur: Si antecedens loquitur de re-
gno Christi triumphante, conceditur; Sed in
conclusionem status quæstionis non attingitur.
Sin de regno Christi militante, tum antece-
dens negatur, ex fundamentis solutionis ar-
gumenti primi.

Quintò infert: *Regnum illud quartum omnes
Babyloniorum regi Nebucadnezari subjectas di-
tiones, quas postea etiam Medi & Persæ occupá-
runt, debuit obtinere. At Romani de regno Ba-
bylonio nihil obtinuerunt, exceptâ Ægypto & Sy-
ria, de Persico regno tantum Asiam subegerunt
minorem, &c.* Polanus l. c.

Respondetur 1. Quo sensu *πᾶσα ἡ οἰκουμένη*
universus orbis, Augusto Octaviano ad centu-
ram sui ab Evangelista Luc. 2. v. 1. subjectus
scribitur, ut maximè multas gentes, cum pri-
mis ultra Euphratem, Romano Imperio nun-
quam fuisse subjectas concedendum sit; hoc
sensu etiam universus orbis Imperio Roma-
no sub-

no subjectus fuisse dicendus est, videlicet *Synecdochico totius, pro parte*: Qua ratione nec Babylonis regnum à Monarchiâ Romana excludi debet. 2. Tum demum autem consummative eveniet ista absoluta omniû in mundo regnorum sub hanc Monarchiam subiectio, cùm institerit, & præsens erit hujus seculi abolitio, id, quod visio Colossi v. 34. 35. apertè dicit: *Lapidem sine manibus abscissum, percussurum statuam, in pedibus ejus ferreis & fictilibus, & comminuturum esse eos. Tunc contritum iri pariter ferrum, testam æs, argentum & aurum, & redactum quasi in favillam æstivæ aræ, quæ raptæ sunt vento, nullumque locum inventum iri pro eis.* Quid in hac totali subiectione & everfione Polanus sub instante fine hujus Monarchiæ desiderat?

Sextò arguit; *Prophetiæ occasionem prohibere hoc regnum quartum de Romana Monarchia intelligere, quæ occasio fuerit sollicita Nebucadnezaris cogitatio, quid posthac de suo regno futurum esset. Nam de ignotorum sibi, & remotissimorum regnorum statu futuro eum sollicitè cogitasse, persuaderi nemini posse.* Pol. l. c. pag. 373.

Respond. 1. Imò de ignotorum sibi regnorum statu sollicitus fuit, eo ipso, quia is sibi notus non erat. Et quidem 2. etiam de remotissimorum regnorum statu, quæ, ut textus vers. 28. expressè habet, *ventura erant in novissimis temporibus.*

Septimò concludit: *Typum idem figurare, cum una imago oblata fuerit, unius tantum corporis ditionum administrationem representans, non autem Romanæ urbis Monarchiam significans, quæ per 1200. milliaria Babylone distet.* Pol. l. c. p. 373.

Respond. 1. Ergò sequeretur, nec Persicam, nec Græcam Monarchiam hac statua adumbrari; Quia nunquam probabitur, has duas monarchias, cum prima, fuisse unius duntaxat corporis ditionum administrationem. Sed absurdum est consequens; ergò etiam antecedens. *2.* Non ex unitate imaginis, sed ex diversitate partium integralium ejus, faciendum est de interpretatione iudicium: Quatuor enim regna ex diversis statuæ partibus, non unum tantum diversæ administrationis ex unitate statuæ, Propheta numerat. *3.* Si tot milliarium distantia urbem Romam ab hac visione excludit, profectò plura regna, ob eandem causam, quod facilimum ex Geographicis fundamentis esset demonstratu, ab eadem visione excludenda essent, quæ tamen nec ipse Polanus excludit.

Octavo tricatur; *Deum Nebucadnezari ideò hoc somnium objecisse, ut non tam Nebucadnezar cognosceret regni sui futuras vices, quàm ut Ecclesia Iudæorum sciret statum, usque dum Christus adventu suo, profligatis illis regnis, à quibus*
oppress-

oppressiones passura erat, gratiosum suum regnum in toto mundo propugnaret, & ita inter futuras calamitates consolatione certâ pii fulcirentur, Polan. l. c. pag. 373.

*Respond. à positione unius causæ ad negationem subordinatæ, nulla est consequentia. Non sequitur, hoc somnium in consolationem Ecclesiæ Iudaicæ in V. T. regi à Deo objectum fuit, Ergò non etiam in consolationem Ecclesiæ Christianæ. Quàm pressè enim se mutuò sequuntur consolationes propheti-
cæ, quibus utraque utriusque Testamenti Ecclesia, uno & eodem momentorum fiducia decursu, fuit erecta! Talpa est in Scriptura, qui hanc methodum Spiritus sancti apud prophetas non observat.*

Annon autem Polanus suas habet rationes, quibus suam sententiam de Seleucidarum & Lagidarum regno, quasi id in Nebucadnezaris somnio per pedes partim ferreos, partim fictiles præfiguratum fuisset, stabilit?

Equidem in speciem plausibilia afferuntur argumenta à Polano, quasi in hoc Seleucidarum & Lagidarum regno solo eventus prædictioni exactissimè responderent, id quod etiam in fingendâ & refingendâ quarta bestia
Dan.

Dan. c. 7. affectat, quibus omnibus & singulis incidendis duo sequentia fundamenta abundanter sufficiunt; 1. Quia in utraque visione, expressè numero quartum, à tribus antecedentibus diversum, & distinctum regnum vi Interpretationis propheticae, ponitur. Dan. v. 40. *Et regnum quartum erit velut ferrum.* Dan. 7. v. 17. *Hæ quatuor magnæ bestiae quatuor sunt regna, quæ consurgent de terra* Atqui regnū Seleucidarum & Lagidarum non fuit distinctum regnum à regno Græcorum. Ergò regnum Seleucidarum & Lagidarum non potest per pedes partim ferreos, partim fictiles, aut per quartam bestiam intelligi. II. Quia eventus sub Romanorum Monarchiâ, usque ad hunc præsentē diem, longè pressius & exactius cū dictis visionibus conveniunt, quàm convenire cum Seleucidis & Lagidis à Polano finguntur, id quod *αὐτοψία* demonstrabit, si quinque illa hujus quarti regni *κερτήρια*; *ejus r. robur & ferociam, 2. divisionem & mutilationem, 3. redini egrandi frustraneam attentationem, 4. majestatem & exaltationem, 5. ad usque finem mundi durationem*, cum eventibus conferemus; quod capitibus sequentibus satis planum erit & apertum.

CAP. IV.

De Romanorum Monarchiæ robore & ferociâ.

Quibus in verbis apud Daniele fit mentio quarti regni roboris & ferociæ?

DAN. c. 2. v. 40. hæc habentur verba: *Et regnum quartum erit velut ferrum: quomodo ferrum comminuit & domat omnia: sic comminuet & conteret omnia hæc: Cap. 7. v. 7. Et ecce, bestia quarta terribilis, atque mirabilis, & fortis nimis: dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, & reliqua pedibus suis conculcans.*

(Hæc duo vaticinia de quarti regni robore & ferociâ agere, ex tinnitu vocabulorum constat. Et notabilia sunt verba, Cluten in sua Sylloge thes. 1. pag. 8. de quarta bestia Danielis, cap. 7. habet, quando scribit: *Illud quoque hic obseruari potest, Apocal d. c. 13. & 2. huic Bestiæ omnia attribui, quæ in precedentibus singula fuerunt, sicuti rectè monuit Hieronymus Est enim similis Pardo, habet os leonis, pedes Ursi, atque ita veluti conflata est ex prioribus, & ferocia potentiaque omnes superat. Et quemadmodum pardus ferus & celer, Ursus vorax & truculentus, leo crudelis, animosus, iracundus, & rex animalium reliquorum: Ita sine dubio horum animalium natura Romani Imperii ingenium quasi & studium adumbrat, propter prudentiam, crudelitatem, rapacitatem, dominandi libidinem. Et hæc for-*

*de causa est, cur Daniel d. c. 7. nullum nomen, nec cer-
tam bestiae speciem exprimit. Haftenus Cluten.)*

*Vbinam sunt eventus horum vaticinio-
rum, sub hac quarta Monarchiâ Ro-
manorum?*

In utroque statu imperii, tam ecclesiastico, quàm seculari robur & ferocia κατ' ἐξοχήν se offerunt. *Statum secularem* quod concernit, satis graphicè illum verba Pererii comment. l. 2. p. 95. exprimunt. Quæ tametsi à Jesuita profecta sint, ob eorum stabilitatem huc transcriberenos non pigeat. *Et sanè, inquit, Romani domuerunt omnes gentes, vel robore corporis & viribus prævalidas & feroces, ut Germanos, Gallos Hispanos, vel imperio tunc potentes, ut Carthaginenses, vel majorum gloria, sapientia & prudentia præstantes, ut Græcos vel divitiis & militum copiis abundantes, ut Asiaticos: vel terrarum longinquitate remotas, ut, Cappadoces, Ponticos, Armenicos, Iberos, Albanos Scythas: vel interfuso oceano à nostro orbe disjunctas, ut Britannos: vel Patrum suorum sanctitate & suæ legis religione confisas ut Iudæos, qui post mortem Domini nostri à Deo derelicti & abjecti sunt, eorumque religio inanis, Deoque invisæ fuit, & superstitio magis, quàm Religio nominanda. Ergò Romani perdomuere omnes gentes, ipsi verò à nullo subacti, nulliusque sub dominatum subiecti sunt.* Haftenus verba Pereri. Quæ omnia ex

bellis, à Romanis toto ferè orbe terrarum gèstis, manifesta sunt. *Statum ecclesiasticum* quod concernit, ex annalibus Ecclesiæ constat, quàm horrendis persecutionibus tragoediæ à seculis ad secula actæ fuerint, & adhuc eas agi, experientiâ pronum est cognoscere. Martyrologia integræ in medio sunt, quæ testimonia locupletissima hujus ferociæ continent: Adeò, ut illa Maccabæorum ab Antiocho Epiphane proveniens persecutio, tantùm umbra fuerit persecutionum Testamenti Novi, quod ferè cum Monarchiâ quartâ initium suum cepit. Er hoc quidem propter Christum, eiusque regnum, sub hac Monarchia diffundendū in univèrsū mundum, qui per lapidem de monte sub hac Monarchia sine manibus abscissum intelligendus est. Ex quo factum, ut *draco steterit, (& adhuc stet) ante mulierem, quæ erat paritura, ut, cū peperisset, filium ejus devoraret*, Apoc. 12. v. 4.

[Tria persecutionum genera sub hac Monarchia potissimū gliscere animadversa sunt; 1. Fuerunt *persecutiones ethnicae*, quarum decem sub Imperatoribus ethnicis, ut suo loco audiemus, recensentur. 2. *Persecutio Arriana*, de qua Hieronymus scribit contra Luciferian. c. 3. *Ingemuit totus orbis, & Arrianum se esse ingemuit*. 3. Fuit, & est adhuc dum *persecutio antichristiana*, cujus umbra fuit & figura ista Antiochi contra Maccabæos persecutio.]

CAP. V.

De divisione & dismembratione
Romani imperii

*Quid divinus Vates refert de divisione &
dismembratione Imperii sub hac
Monarchiâ?*

CAp. 2. v. 41. clara sunt verba: *Quia vi-*
disti pedum & digitorum partem testeam fi-
guli, & partem ferream, regnum divisum erit. V.
42. Et digitos pedum ex parte ferreos & ex par-
te fictiles: ex parte regnum erit solidum, & ex
parte contritum. Cap. 7. v. 7. Quarta bestia dissi-
miliserat ceteris bestiis, quas videram ante eam,
& habebat cornua decem, Considerabam cornua,
& ecce cornu aliud parvulum ortum est, de medio
eorum, & tria de cornibus primis evulsa sunt à
facie ejus. Et ecce, oculi hominis erant in cornu
isto, & os loquens ingentia. V. 24 Cornua de-
cem ipsius regni decem reges erunt. Et aliud con-
surgit post eos, & ipse potentior erit prioribus, &
tres reges humiliabit. Et sermones contra excel-
sum loquetur, & sanctos Altissimi conteret. Et pu-
tabit, quod possit mutare tempora & leges. Et tra-
dentur in manu ejus ad tempus, & tempora, &
dimidium temporis.

*Quotuplex Divisio his vaticiniorum
verbis innuitur?*

Duplex : Una *imperii constantis*, altera *imperii labentis*.

Quenam est divisio Imperii constantis?

Illa, qua imperium adhucdum in flore tot regnis, quot bestia cornibus, constitit: Qualia erant, *Italia, Hispania, Gallia, Germania, Græcia, Asia Syria, Ægyptus, Africa, Anglia*; pro qua alii numerant *Sarmatiam*.

[Tot cornua enim bestia habuisse in visione dicitur, id quod ad statum Imperii constantis, tot regna, in provinciarum formas redacta, habentis, referendum est. Hinc Cluten in Syllog. thes. 2. pag. 9. *Per fissionem pedum in digitos, & cornua, denotatur divisio provinciarum Imperii Romani in totidem regna, puta, quæ tum Romana Monarchia sub potestate habuit. Sic hodiernum Imperium Romanum loco regnorum circulis contentum est, in tot circulos, in quot olim regna, divisum. Quæ Fr. Junius & Brugtonus objiciunt, ex suprâ allatis, & Polano repositis, facile solvi possunt*]

Quæ est divisio Imperii sub hac Monarchia labentis?

Illa, qua cornua bestię ceperunt evelli, hoc est regna Imperio eripi. *Ex parte enim*, inquit Daniel c. 2. v. 42. *Regnum erit contritum*, quod dismembratio veriùs, quàm divisio dicendum est.

[Vide D. *Mülleri* Disp. de statibus Imperii, in specie de diminutione ejusdem, &c. pag. 7.]

Quomodo & quando hoc factum est?

Factum est hoc aliquoties, & multoties, & adhuc fieri non cessavit. Quomodo enim,
quod

quod in fatiis, hoc est, providétia Dei, ut eveniat, dispositum est, fieri desinat? Maximè autem notabiles divisiones & comminutiones Imperii Romani contigerunt.

I. Cùm Oriens ab Occidente separabatur, quod tempore Constantini M. factum est: Quæ divisio vel tandem fuit totius Orientis comminutio, ut historiæ loquuntur.

II. Cùm plurima regna ab Imperio Romano deficerent, & barbaræ gentes in id irrumperent; uti erant *Vandali, Alani, Gothi, Franci, Suevi, Longobardi Saraceni*, &c. qui Imperium circa, & post tempora Theodosii Imperatoris miserè dilacerârunt, donec vel tandem Orientali Imperio ab Imperatoribus Constantinopolitanis continuato *Carolus M.* Imperium Occidentale ad Germanos transtulit, Pannoniamq; superiorem Orientis & Imperii limitem constituit. Cujus exemplo succedentes Imperatores excitati, Orientis Imperium restituere quidem sunt conati, sed quod conabantur, efficere non valuerunt, alii aliis fortiores feliciorésque, alii imbecilliores infelicioresq; , ut historiæ, & eventus, vaticinii complementum & commentarius, loquuntur; *Regnum ex parte fuisse solidum, ex parte contritum.*

III. Maximè autem violenta divisio & dismembratio Imperii Romani adscribenda est duobus Antichristis; Unui Orientis extra, alte-

ri Occidentis intra Ecclesiam, quorum hic Danielis 8. v. 9. per *cornu in principio modicum*, ille Dan. 7. v. 8. in allegata visione bestiae quartae, per *cornu parvulum*, fuit adumbratus: à quibus utrisq; miseranda, ob peccata hominum à Deo indulta Imperii comminutio, pessundatio & afflictio profecta fuit.

Quis igitur est ille Antichristus Orientis, extra Ecclesiam?

Turca, Anti Christianismi sui originem ducens à blasphemiarum futore Muhamete, qui ab initio vilissimus, progressu factus est crudellissimus, ut Asiâ, Africâ, Græciâ occupatis, & ita tribus bestiae cornibus avulsis, blasphemias in blasphemio Alcorano in Deum horrendas eructaverit, bellum cum sanctis gerendo, cœtum & festa Christianorum immutando, victoriâsque multas de Christianis reportando; & id quidem humanis oculis, hoc est, perspicacitate, fraudumque solertia inexplicabili, divinis oculis iusto iudicio conniventibus, hæreditarius hostis nominis Christiani.

Ergò per cornu parvulum Dan. 7. Mahometem cum Turcico regno praefiguratum esse statuis?

Omniò statuo, id quod ex interpretatione angelica, cum ipsis eventibus collata, apertissimè sequitur.

I. Si consideramus Muhametis originem, quæ

quæ tempore Heraclii, Anno Christi 560. fuit contemptissima. Patria enim Arabs, patre mago, matre Ismaelitide natus, à nobilitate sanguinis alienissimus fuit. *En! parvulum cornu!*

(Hic dissentientem habemus *Vilhelmum Schickardum*, qui in præfatione *Tarich* à se enarrati, pag. 6. a & 7. b. Ita scribit: *Septima* (familia regum Persiæ) est *Muhammedis*, & *agnatorum*, qui genus hic palam ducunt à *Keidar*, *Ismaelis* filio, tantum abest, ut ex *Hagar* ancilla se natos esse negent, quod imperiti quidam tradidere. Habetque pseudopropheta inter proximos avos *Cudajum*, *Abdomenaphum*, *Haschimum*, & *Abdolmutalibum*, sat celebres *Arabie* Reges, è quorum postremo per filium *Abysalib*, etiam *Haly* nepos, descendit, *Muhammed* patrueis, ut omnino errent, qui ex obscuris parentibus natum dicunt. Haftenus *Schickhardus*. Sed contra: Quid si hic liber *Tarich* ad fimbrias *Othmani* extendendas scriptus, etiam multa fabulosa & falsa contineat, ut ipsum *Muhammedem* sibi consanguineum fingat. Vide hujus *Tarich* p. 23. Et verò quis fide dignior? An *Mahumetista*? qui *Mahumetem* celebrat, ejusq; genealogiam extollit? An verò Christianus scriptor, qui ex *Annalium*, libris rei veritatem prosequitur? Qualis *Cedrenus*, *Chalcocondylas*, *Paulus Diaconus*, *Leunclavius*, alii, quibus religio est, etiam hostibus affingere falsa; Quorum in historiis hæc *Mahumedis* prædicta menta recensentur. vide, quæ supra l. i. c. ult. de fide dignis historicis dicta sunt, quòd tutius credendum sit iis, qui aliorum historias referunt, quàm qui suorum, vel suas: juxta *Bodini* prudentiam, citato loco scribentis; Itaq; libenter *Cæsari* de *Gallorum* moribus scribenti, aut *Tacito* de *Germanis*, aut *Polybio* de *Romanis*, aut *Ammiano* de *Francis*, assentior, cum peregrini essent, & eorum, de quibus scripserunt, antiquitates planè cognitae haberent.)

II. Puer existens, & patris sui iussa exequens captivus in Scenitarum manus devenit, ab iisdemque mercatori Ismaelitico venditus, & mercaturæ abhinitus, venit in familiaritatem Christianorum, Judæorum & Paganorum, quorum tam religionum instituta, quam mores & actiones externas, sagacissimè observarat. *En! tenuissima crescendi initia parvuli cornu!*

III. Ingenii ejus sagacitatem, & versutissimam res moliendi solertiam ex artibus, quas exercuit, videre licet. In statu Ecclesiastico loquatur ejus *Alkoranus*, cuius compilationi Sergium monachum, & alios quosdam hæreticos, Judæosque adhibuisse scribitur hominū versutissimus, ut liber blasphemiarū nulli non hominū generi acceptior esset, iactatis colloquiis cœlestibus, & enthusiasmis, ut auctoritatem religionis novæ augeret: In statu domestico non acquievit, donec ex servo liber, ex libero mercator, ex Mercatore dux & Princeps fieret, ductâ Chadigâ Abdimoneplis, heri sui nuper defuncti, locupletissimâ viduâ, & per hanc occasionem pecuniâ, nervo rerum gerendarum, comparatâ. In statu publico sagacissimè odoravit capillatam apud Saracenos occasionem inchoandi regnum, quod diu meditatus fuerat. His enim usque ad Imperatorem Heraclium in fide Constantinopolitanorum Imperatorum manentibus, sed tandem

dem quæstoribus ob stipendia petita, instar canum repulsis, Mahometi pronum erat, offensos se duce ad capienda arma contra Imperatorem pellicere; cuius prima præda erat Damascus, Mecha, & cum Mechâ integra Arabia *En! oculos hominis, quos statim in ortu sui parvulum cornu habuit! hoc est, versutissimum, ad fallendos & attrahendos ad se homines, ingenium!*

IV. Incrementum corniculi hujus testantur historiæ, & ferè tertia pars orbis, à Mahomedana tyrannide occupata. Quid enim *Asia, Africa, Græcia*, si non tria cornua à decem cornibus bestię avulsa? Longum esset, recensere Saracenorum sub Mahomete, & post Mahometem, sub ejus successoribus progressus, quibus rerum in orbe terrarum longè latèque potiti sunt, nec dum Ottomanica crudelitate, quæ Mahometanæ impietatis studiosissima est, adversus Christiani nominis professores, reges Europæos, gliscere desinente, ut verè, etiam in posteris & asseclis re & nomine sit *Mahomet*, hoc est, ira & indignatio, *Ein Grin* eum rechte furia Diabolica; Uti Chytræus in Onomastico pag. 259. scribit. *En! alium istum, quem angelus post reges, per cornua significatos, consurrecturum esse ait: addito, & ipse potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit!*

V. Sermonibus contra Excelsum Alcoranus redundat. *Infideles* appellat, qui crucifixum

colunt, & qui sanctam Trinitatem credunt. Negat, in Christo esse duas naturas: Contradicit hisdictis: *Mundus per ipsum factus est: Item, Antequam Abraham natus est, ego sum. Negat Christum missum esse, ut ejus mors sit pretium pro peccatis nostris, ut propter eum detur remissio peccatorum, imputatio justitiæ, Spiritus Sanctus, & vita æterna. Negat, per eum, & propter eum fieri resurrectionem mortuorum. Negat, Christum animam suam posuisse hostiam pro peccato: sanguinem ejus purificare nos ab omni peccato, justificari nos fide gratis, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quem Deus posuit pro nobis propitiatorium. Summatim, dicere, Deum habere filiam, esse tam atrox effatum, ut exhorrescat cælum, & obstupescant Elementa. Idololatram esse quicunque Christum adoraverit; Christum enim tantum fuisse legislatorem, & quidem inermem, & inutilem imperio, &c. En! sermones contra Excelsum! Quos tamen inexplicabili astutia mundo plausibiles fecit, dum in gratiam Judæorum Christi divinitatem negavit, circumcisionem retinuit: In gratiam Christianorum Christum virtutem Dei appellavit, & pro sancto, verace, magnóque propheta agnovit: in gratiam Gentilium polygamiam, divortia, libidines, scortationes, & alia horrenda peccata concessit, &c. Nec tamen *μορφώσεσθαι εὐσεβείας* susque deque latâ, per concurrentia præcepta orationis, jejunii, peregrinationis*

nīs, eleemosynarum, etiam canibus dandarum, &c. ! *En hominis, (imò Diaboli) oculos, in eructandis & palliandis blasphemis adversus Excelsum !*

(Vide *Salmasium* in prolegom. in *Solinum* accurata Crisi Etymologiam vocis *Alcoranum*, explicantem, quasi *collectanea* vel συλλογὴ divinarum præceptionum diceret; quia *Coran* Arabicè sit lectio, vel Collectio, à Radice quod & legere, & convocare, & Colligere significet; addito: *Collectio autem indigetatur ille liber, quòd ex multis præceptionibus compositus sit, quas diversis temporibus ab Angelo Gabriele sibi traditas mentitus est ille impostor, easq; post mortem ejus repertas, & in unum corpus redactas Abubecrus Socer & successor Curanon appellavit, &c.*)

VI. Contritionem sanctorum Altissimi, à Mahumetica crudelitate factam, testantur avulsa cornua: nequidè Constantinopoli, imò nequidè sancta terra, prima Christiani nominis metropoli, exceptis, juxta propriū, què iacet, titulum, quo *destructorem fidei Christianorum* se profitetur.

VII. Profanatis, Judæorum Sabbatho, & Christianorum die dominica, in despectum crucifixi Salvatoris feriam sextam celebrat, id quod apud Arabes retinuit, qui morem hunc celebrandi diem Veneris ex gentilitate habebant, referente id ex Scaligero Setho Calvisio in *Isag. Chronol.* c. 13. de annis Hegiræ, p. 122. de quibus annis idem Calvisius l. c. p. 124. scribit: *Anni Hegiræ (id est, Turcici, sive Mahumetani) nunquam exactè coeunt in amicitia*

am cū annis ære Christianæ nec est æra alia, quæ ita contumax esset ad annos Iulianos, fortassis quia omen est dissidii perpetui inter Romanū Imperiū & Turcas, En mutationem temporum & Legum!

VIII. Tempus, tempora, & dimidium temporis, quibus Sancti in manibus hujus orientalis Antichristi permansuri ab angelo dicuntur, supputet is, qui articulos temporum ab æterno videt. Si tamen angelici anni per hanc Chronologiam angeli innuuntur, quorum annorum singuli dies singulos annos cōmunes constituunt, tum 1260. anni communes prodeunt; incipiendo calculum ab Imperatore Heraclio: Quæ res cū sit altioris indaginis, ut & vaticinia de *Gog & Magog*, quæ adhuc orientalem Antichristum à plerisque referuntur, cujuslibet devotioni, ad altius ea expendenda per nos relicta maneant.

[De Mahometis origine, progressu, regnique Turcici robore, Tyrannide, &c. vide *Leunclavii* historias: *Neue Chronick Türckischer Nation*. Item: *Neue Musulmannische Histori/Türckischer Nation/ von ihrem Herkommen/ Geschichten und Thaten*. Item: *Turcogracia* libros octo *Martini Crusii*; nec non *Deum orbem Saracenorum* *Vilhelmi Schikhardi*. Imprimis Historiam rerum in Oriente gestarum, *Iohannis Zonara*, item *Niceta Choniata* Annales, & Historiam *Chalco condyle* unâ complectentem; ut & *Paulum Diaconum*, *Cedrenum* q̃.

Omniurne est eadem sententia de hoc parvulo cornu, scil. Mahometanum regnum eo denotari?

Quod patres Ecclesiæ concernit, mirum nō est, eos ante vaticinii complementum fuisse lapsos, dum hoc vaticinium de Antichristo occidentali in Ecclesia interpretabantur, ut Hieronymus, & cum Hieronymo Augustinus à Pererio in comment. in Dan. l. 8. citati, testantur: Hinc ipsi Pererio à patrum opinione divortium facere l. c. pag. 356. 357. religio esse videtur, ut maximè Vatablus, & alii, nostram interpretationē graviter demonstrent; Pererius profert argumenta duo, quibus probari putat, non *Mahumetem*, sed *Antichristum* propriè dictum *magnum* hoc parvulo cornu adumbratum fuisse.

Profer argumenta Pererii, cum eorundem solutionibus?

Primum argumentum Pererii est: *Dici hic, tunc futurum illud cornu parvulum, cum quartum regnum, quod est Romanorum, dispersitum fuerit in decem reges. At, inquit, quo tempore Mahumetes fuit, eo tempore unus duntaxat Imperium Romanum tenebat, & administrabat, Perer. l. c.*

Respondetur; 1. Si antecedens loquitur de divisione Imperii constantis, tum negatur consequens. Tempore enim Mahumetis Imperium omninò decem regnis constitit. Hinc textus v. 24. cornua decem ipsius regni. Regna per cornua intellige nondum avulla, sed avel-
len-

lenda de bestia, quorum tria ipsum parvulum cornu humiliaturum v. eod. dicitur. 2. In eo etiam Pererii error est, quod per parvulum cornu singularem tantum personam intelligi autumet, sicut etiam in quaestione de Antichristo in Ecclesia, unam tantum personam in vaticiniis intelligi putat. Sed falsò, ut alibi abundanter nostri theologi demonstrarunt.

Secundum argumentum Pererii. *Scriptura*, inquit hoc loco, *illud cornu parvulum insectaturum, & divexaturum populum Dei, per tempus, tempora, & dimidium temporis, hoc est, per tres annos, perque dimidium annum. Atqui luce clarius est, persecutionem Mahumeti, & sectatorum ejus adversus Christianum populum, non tantum tribus annis & dimidio durasse: quin hodieque in Christianos exerceri, & deservire.* Perer. l. c.

Respondetur; Probare incumbit Pererio, per tempus, & tempora tres annos communes, per dimidium temporis, annum dimidium communem notari. Annos enim mysticos, hoc est, angelicos, quorum singuli dies singulos annos integros denotant, per tempus, tempora, & dimidium temporis denotari, probatu facilimum est. Imò quis vitio nobis vertet, si de hac prophetæ Chronologia respondeamus, quod Josephus Scaliger de 2300. diebus Danielis & v. 14. respondit l. 6. de emend. temp. cap. R. liquum tempus Danielis, &c. fol. 280. ubi ait: hoc enigma solvent, qui meliore erunt ingenio.
Nam

Nam ego in toto Daniele nihil obscurius invenio.

[*Quid si sic? Si per tempus, tempora & dimidium temporis, intelligendi essent anni mystici, nuper à Cl. Hainlino prolatis? in quibus ut septem dies unam hebdomadam; ita septem hebdomades unum mensem; septem menses unum annum mysticum constituunt, ut lib. 1. c. 6. hujus calculi mentionem fecimus. Vide ipsam Clavem Sacrorum temporum Dni. Hainlini. & nunc Solem Temporis, quem interea temporis, donec nostræ Institutiones recuderentur, publicavit.]*

At qui plura, quàm tria regna à Saracenis, quorum primus dux erat Mahumetes, occupata esse, constat. Quomodo ergò hoc parvum cornu huc quadrat?

Non arithmetica est ista cornuum avulsio, sed geometrica regnorum occupatio, ubi minora regna ad hæc tria majora referenda sunt, uti in omnibus Imperiorum mutationibus fieri amat. Inveniunt ergò, quod pueri in faba, qui in hujus vaticinii complemento amplius tricare volunt.

Fuit Antichristus Orientis extra Ecclesiam; Quem dicis Antichristum Occidentis intra Ecclesiam?

Eum Ipsum, quem absque controversia ipsorum papistarum profitemur, esse præfiguratum Danielis! c. 8. v. 9. per cornu modicum, quod de quatuor cornibus, super cornu magni hirci ortis, egressum est, de quo visio Danielis v. 10. 11. dicti c. 8. refert, factum esse
illud

illud grande contra meridiem, & contra Orientem, & contra fortitudinem cœli, & deiecisse de fortitudine, & de stellis, & conculcavisse usque ad Principem fortitudinis, & magnificatum esse, & ab eo tulisse iuge sacrificium, & deiecisse locum sanctificationis ejus. Robur autem datum esse ei, contra iuge sacrificium propter peccata: addito; & prosternetur veritas in terra, & faciet, & prosperabitur.

*Quomodo probatur, hoc vaticinium loqui
de Antichristo occidentis intra
Ecclesiam?*

Hoc probatur ex natura typi & prototypi, qui se mutuò ponunt & arguunt. Ex quo fundamento ita procedimus argumentando.

Quocunque vaticinium juxta literam referendum est ad Antiochum Epiphanem, tempore Maccabæorum in V. Test. illud juxta sensum mysticum etiam referendum est ad Antichristum Occidentalem, intra Ecclesiam in Test. N. Quia constat, & utrinque in confesso est, Antichristum N. T. occidentalem per Antiochum Epiphanem fuisse adumbratum in V. Testamento: ipso Christo hanc typi cum antitypo convenientiam confirmante, quando abominationem desolationis in Ecclesia Novi Test. à propheta Daniele dictam esse, Matth. 24. v. 15. per desolationē templi Hierosolymitani non

non adeò obscure, etiam juxta patrum sententiam, innuit. Subsumimus.

Atqui hoc recensitum vaticinium Danielis, in ejus visione d. l. expressum, juxta literam referendum est ad Antiochum Epiphanem, tempore Maccabeorum in V. Testamento. Id quod angelica visionis interpretatio c. d. v. 9. 10. 11. 12. & ipsum complementum i. lib. Maccab. à principio usque ad c. 6. inclusive demonstrat.

Ergò hoc vaticinium juxta mysticum sensum etiam referendum est ad Antichristum Occidentalem intra Ecclesiam in Test. Novo.

(Hoc argumentum papistis, ipsique Iesuitæ Pererio, omnimodè probatur: Hic enim in Comment in Dan. l. x. pag. 417 ex Gregorii libri 30 Moral c. 2. integram paginam exscripsit, & adprobavit, in qua Gregorius hæc verba Danielis, quæ ad literam de Antiocho accipienda sunt, de ipso Antichristo, cujus rex ille multis rebus figuram insigniter prætulit, interpretatus est. Vbi hæc ad marginem adscripta habentur verba Pererii. *Quæ Daniel hoc loco vaticinatus est de Rege Antiocho, ea interprete D. Gregorio, mirifice competunt Antichristo* In hoc tantum puncto δὲ δὲ τὰ πᾶσι distamus Lutherani à Papistis, quòd Antiochi typum in papa mysticè quàm exactissimè completum esse contendimus: hi verò Papam omni conatu hujus commatis absolvunt, & futurum aliquem Antichristum fingunt, in quo omnia literaliter debeant compleri, quæ in hoc vaticinio, & alibi in Scriptura mysticè de Antichristo fuerunt adumbrata: Quæ quidem Papistarum de futuro suo Antichristo opinio ex sequenti fundamento absurdissima est. Si Antichristus propterea nondum venisse dicendus, sed adhuc ex-

pectandus est, quia vaticinia de eo à prophetis, Christo, aut Apostolis prolata, ad literam nondum completa sunt, tum nec ipse Christus, Messias, Salvator Mundi venisse dicendus, sed adhuc expectandus est: propter eandem causam, qua nondum exhibitum, sed adhuc exhibendum Mesiam Iudæi probare præsumunt, quia in ipso Christo omnia de Messia loquentia vaticinia ad literam nondum completa, rectè demonstrant, v. g. quòd populi gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces conflaturi sint: nec gens contra gentem gladium levatura sit, &c. Esa. c. 2. v. 4. &c. Et quæ sunt ejusmodi plura, in æternum ad literam non complenda Sed consequens, ipsis Papistis confitentibus, absurdissimum est Ergò & antecedens absurdissimum esse oportet)

Quomodo autem probatur hypothesis, ipsum Papam Romanum esse illum Antichristum Occidentis intra Ecclesiam, per Antiochum præfiguratum?

Hoc ut demonstremus, non est nostri instituti, relinquendum theologis, qui id prolixis demonstrationibus probaverunt alibi; hoc tantum ut probemus, nobis incumbit: Papam dilacerandi, pessundandi, & enervandi Imperii Romani fuisse, & adhuc forsitan esse incentorem deterrimum, & tubam tribuniciam, quod nemo, nisi qui historiarum ignarus est, & plus partium studio, quàm annalium veritati tribuit, inficias ibit.

Quomodo id demonstras?

Ne odiosius, quàm veriùs loqui videamur,
alle-

allegari possent domestici Papistarum Historici, qui prolixè testantur multos Pontificum cruentis manibus Imperium cum Imperatoribus pessimè lacerasse, uti vel ex solo *Ludovico Imperatore quarto defenso*, *Bzovio injuriarum postulato*, libro ab *Iohanne Georgio Hervvarto* ab *Hoenberg* / 2c. anno 1618. evulgato, & Monachii impressio, abundantissimè videre est: at tamen ut saltem per transennam in rem præsentem introspiciendam deducamur, nonnulla specimina dismembrationis hujus, summis saltem digitis attingemus.

Quid est Romanæ Urbis, & magnæ Italiæ partis, à Pontifice Romano, sub prætextu *Donationis Constantini*, apprehensa possessio, quàm Imperii Romani, præcipuâ sui parte diminutio, quâ incunabula Imperii, & in etropolim ab ipso Imperio abscissam intuemur? Quâ donationem *Petrus de Vineis*, *Dantes Florentinus*, *Marsilius Patavinus*, *Laurentius Valla*, *Cusanus Cardinalis*, *Aeneas Sylvius*, deinceps ipsemet Papa, gravissimè impugnant, quippe præjudiciosissimam integritati & majestati Imperii, dum Imperatoribus hujus monarchiæ per dolum Pontificum sua Regia ex manibus est erepta.

Quid est affectata à Pontifice Romano politicum magistratum confirmandi, ipsumque Cæsarem ungendi potestas, quàm majestatis Imperii pessundatio, & jurium ejusdem dimi-

nutio? professione apertâ, *Imperatorem gladium à Deo, quia à Papa, ut Dei vicarius est, recipere, qui septuagies major sit Imperatore, quem ceu plumbum aurum; Planetas & Lunam Sol, à quo lumen Imperii recipiat, dignitate superet divinâ; utpote à cujus nutu omnes principes Christiani dependeant.* Nec Baronium producit sub A. 1191. num. 2. *Celestini Papæ, ejus nominis III. petulantiam referre, quam in coronatione Heinrici VI. Imp. ejusque uxoris Constantie anno 1191. exercuit, dum in sede Pontificali sedebat, tenens coronam auream Imperialem inter pedes suos, & Imperator cum Imperatrice inclinato capite coronam de Pontificis pedibus recipiebat, statimque Pontifex coronam Imperatoris pede in terram dejiciebat, ad significandum, quasi ipse potestatem haberet, eum ab Imperio dejiciendi, si ille mereatur.* Imperatores ergò Romani, *Heinrici cum primis & Friderici* loquantur, quàm perniciosi pessundatores Imperii fuerint suorum temporum Pontifices: *Ludovicus Bavarus, justissimus incisionum Imperii, per Pontifices factarum, detestator, ut ex libro Hervvardi, modò allegato constat, testis esto ejus, quo de Papas ob divisum Occidentis Imperium accusamus, omni exceptione major.*

Summatim, quid Imperio Romano perniciosius accidere potuisset horrendis Pontificum bellis, & tribuniciis adversus Imperatores

res

res Romanos, & eorum majestatem, machinationibus: de quibus Palingenius in Capric. non immeritò scripsit:

*Pontifices nunc Bella juvant, sunt cetera nugæ;
Nec præcepta Patrum, nec Christi dogmata
curant.*

Quas fissuras stricta contra Imperatores bannorum fulmina imperio attulerint, iterum historia loquantur, quæ ut maxime coram Deo bruta fuerint, non tamen in Imperio perturbando, & in ejus axiomatico elevando fuerunt nulla, sed cum multorum gemitibus efficacissima & potentissima; ut cum Mantuano l. 1. Sylv. qui vis Imperii Venerator justè conqueri possit:

*Roma quid insanis, toties quid sanguine gaudes,
Sic fremis, ut frendens, cum ferrea vincula
mandit.*

*Cerberus, & Stygias murmure turbat aquas.
Tu fratres in bella vocas, in pignora Patres,
Nec lovis Imperiũ, nec Phlegetontæ times, &c.*
Copia exemplorum fatiscimus, quibus ex temporum annalibus probari posset, Pontifices Romanos omnium violentissimos fuisse divisores & incisores Occidentalis Imperii, ne quidem Orientis Imperio ab illorum incisio- nibus omnimodè excepto.

(Fuit Imperii Romani divisio, restat divisi redintegrandi frustraneus conatus & attentatio.)

CAP. II.

De Imperii redintegrandi frustraneo
conatu & attentatione.

*Quibus Propheta verbis hoc punctum
innuitur?*

CAP. 2. V. 43. *Quod autem vidisti ferrum,
mixtum testâ ex luto commiscebuntur qui-
dem humano semine, sed non adhærebunt sibi, si-
cuti ferrum misceri non potest testâ.*

*Quid intelligitur per semen humanum in
his Propheta verbis?*

Historiæ loquuntur, intelligi hîc loci per
semen humanum partim quæsitâ, partim ini-
ta connubia, quibus multi Imperatores inten-
derunt quidem, sed quia in fatis non erat, non
valuerunt Imperium redintegrare & restituere

(Sic etiam marginalis Glossa Bibl. D. Andreae Osi-
andri habet super hæc verba : *Significatur fiducia Ro-
manorum Imperatorum in affinitate, contracta cum
regibus, ad Romanum Imperium non propriè pertinenti-
bus, ut, Rex Gallorum, Angliæ, Poloniae, &c.*)

*Operæ pretium est cognoscere hæc exempla,
ad melius intelligendum, fundatam in
hoc vaticinio Dei providentiam: recense
ergò aliquot eorum insigniora monu-
menta ex historiis.*

Hîc loci D. Helvici vestigia & verba sequi
lubet, qui in Synops. Hist. Univers. pag. 55.
hanc commixtionem per connubia seminis
hu-

humani sequenti modo exprimit. In Theodosii Magni (inquit) familiâ, cujus temporibus cæteruatim barbarica diversa agmina irruerunt, quinque vel sex exempla occurrerunt tentatæ consolidationis corroborationis Imperii per conjugia. Nam 1. Theodosius Magnus contra Gothos à Gratiano Imperatore missus, & postea consors Imperii factus in Oriente, ducit Gallam, Gratiani sororem. 2. Ipse Gratianus, antea in imperii societatem adscitus, duxerat Constantini Imperatoris filiam, Marcell. l. 29. 3. Placidia, filia Theodosii Magni, Gratiani neptis à sorore, soror Honorii Imperatoris, à fratre Imperatore nuptum datur Constantio duci, & ipse Cæsar, seu successor in imperio Occidentis declaratur; Prosper in Chrō. Sigeb. Iornand. 4. Ex hoc conjugio natus Valentinianus III. Imperator Occidentis, ducit filiam Theodosii I l. consobrini sui Imperatoris in Oriente, nomine Eudoxiam. Tripart. l. 12. c. 1. 13. 5. Ex hoc conjugio nata Eudoxia, nuptum datur Hunerico, à Genserico Vandalorum Rege Hunerici Patre. 6, Eudoxiæ enim mater, Valentiniano III. occiso coacta fuit nubere Maximo cædis auctori: Quo conjugio ut liberaretur, evocat Gensericum Vandalorum regem ex Africa. Ille igitur in Italiam ingressus, fugato Maximo, Imperatricem cum duabus filiabus abducit, & postea remittit, retentâ alterâ, Eudoxiâ, quâ filio uxore dedit. Marcell. Niceph. 7. Altera soror Placidia nupsit Olybrio Imperatori Occidentis, qui à Leone l. in

Occidentem missus & imperator constitutus fuit
 8. *Leo Thrax*, Imperator Orientis, mittit *Anthemium*, ut sit imperator Occidentis: Ejus filius
Fl. Martianus duxit in uxorem *Leontiam*, Imperatoris *Leonis* filiam Posthæc adducuntur ex
 Iornande quinque connubia, quibus *Theodoricus Veronensis*, Rex Gothorum, pace cum
 Zenone Imperatore facta, & Occidentali Imperio postea sibi commisso, regnum, quamvis
 frustra, ut Iornandes testatur, stabilire fuit nisus. Quibus subjungitur porro 1. *Caroli M.* Imperatoris consilium, quando per nuptias *Irenes*
 Imperatricis in Oriente, quas ambivit, conjunctionem utriusque imperii rursus molitus est, cum prius *Irene* legatos ad *Carolum* misisset, petitem filio suo filiam ipsius in uxorem, consentiente quidem *Irene* in nuptias, sed proceribus græcis id impredientibus. *Theoph. vita Eginhard. 2. Othonis secundi*, Imperatoris Germani, exemplum, qui *Theophaniam* filiam Romanæ junioris Imperatoris Constantinopolitani anno 967. duxit: vel, ut alii dicunt, filiam *Nicephori* Imperatoris, nempe privignam, *Sigeb. Regin. app. Wittich, Cuspin in Oth. I. & II. Luitpr. 3.* Exemplum *Philippi Cesaris*, *Frederici Barbarossæ* filii, qui duxit *Irenen* *Isaaci Angeli* Imperatoris Constantinopolitani filiam, ipsius *Philippi* filia postea nupsit *Othoni IV.* reconciliationis ergo. *Nacler. Reusn. in Genealog. &c.*

(Notabiliter scribit Cluten in Sylloge th 21 pag. 9. *Ad extremum, per ferri lutique mixturam Prophe-
ta innuit, Imperium Romanum partim forte, partim
imbecillum, quaesiturum sibi praesidia, seque cum adfinsi-
tatibus & fœderibus cum regibus, non vero amplius Ro-
mano Imperio adherentibus (ut reges Gallia, Anglia, Hi-
spania) nec tamen omnino separatis, maniturum. Ve-
rùm sicut ferrum & lutum non coalescunt: (licet enim
limus, dum humorem habet, videatur, ferro aggluti-
nari, mox tamen, ubi aruerit, decidit) ita etiam inter
ipsos conjunctionem istam neququam fore firmam, sta-
bilem, & constantem. Et sanè adfinsitates constantem
atque sinceram amicitiam minime efficiunt, nisi Deus
ipse hominum corda conjungat, & charitatis vinculo
consociet. Quid multis? Adfinsitates majorum potius si-
multatum atque odiorum, quàm constantis & sincere
amicitiae occasionem praeberunt. Exempla suppeditat
historia antiqua plurima, nova & novissima non pauca
quae cum odiosa fortè futura sint, sicco pede praetereo.
Haftenus Cluten.]*

*Ergò nulla spes de redintegratione Imperii
Romani reliqua est?*

Si vaticiniis tenaciter inhæremus, actū est
de restoratione Imperii: & nisi ex iis de dura-
turâ plantâ pedis cauti essemus, utique plus pe-
riculi de metuenda ejus panolethria, quàm
expectanda restitutione ob nostros oculos
versaretur, praesertim dum intuemur Germa-
niae nostrae incendium, quo summa summa-
rum domuum & familiarum Imperii culmi-
na concidere, partim ad interitum inclinare
videmus, & incendii flamma eò usque pro-
gressa flagrat, ut metuendum sit, ne paces ten

tatæ sint suffusa bellorum frigida, & intestinos motus externi insultus excipiant.

[Non obstat quod Pax inter eam temporis in Imperio fuit facta. quæ hanc nostram sententiam magis confirmat, quàm infringit. Quid enim est illa pars de tunica, quæ à Galliarum Rege per hanc pacem aliodialiter ab Imperio scissa est, quàm frustum, cadens de luto pedis? quod ipsum quid aliud, quàm Imperii diminutio?]]

CAP. VI.

De Imperii Romani majestate, quâ singulariter præ cæteris monarchiis hæc quarta Monarchia excellit.

Quid divina visio de huius Monarchiæ maiestate refert?

E Quidem magnum & excellens est axioma, quòd hæc Monarchia præ omnibus regnis in externis rebus, quæ de hoc mundo sunt, habere dicitur, de quibus *Arumæus* Vol. 1. de jure publ. disc. 1. Item *D. Müllerus* de statibus Imperii, nondum tamen hoc conferendum est cum eo, quod Propheta Daniel de hac Monarchia cap. 2. v. 44. 45. refert. *In diebus autem regnorum illorum, inquit, suscitabit Deus cæli Regnum, quod in æternum non dissipabitur & regnum ejus alteri populo non tradetur. Comminet autem & consumet universa regna hæc, & ipsum stabit in æternum. Secundum*
quod

quod vidisti quod de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuet testam, & ferrum, & aes, & argentum, & aurum. Hæc tanta est hujus Monarchiæ majestas, ut Imperium Romanū exinde meritò SACRUM nominari soleat; Et non dubium fit, Diabolum ei longè acerbius invidere hanc dignitatis majestatem, quàm si imperatori Romano diceretur: *Tu es aurum caput*: Ex hoc fundamento, quia, quantum in se, ex hâc Monarchia bestiam, cui meretrix Babylonica infidet, facere omni conatu, indulgente Deo, laboravit: manente tamen Imperio suo axioma monarchico.

Definias mihi velim hanc maiestatem ex verbis prophetis?

Verbo rem dicam: *Hæc majestas est Christus cum regno gratiæ*, quamvis propriè loquendo id non sit de hoc Mundo; quod ex verbis visionis mysticis quidem, sed ob complementum apertis, facile demonstrari potest.

Nam I. solum Christi regnum est *æternum*, quod juxta præsens vaticinium, in æternum non dissipabitur, nec, ut regna hujus mundi, alteri populo tradetur. *Regnabit enim in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis.* Luc. 1. v. 33.

II. Solum regnum Christi comminuet & consumet universa regna hujus mundi, consummatè ea abolendo in die novissimo, cum *Christus evacuaverit omnem principatum, & o-*
menis

omnem potestatem & omnem virtutem, 1. Cor. 15. v. 24. Ecclesiæ Statum militantem in Triumphantem versurus.

III. Solus Christus est 1. *ille lapis anguli*. Ps. 118. v. 22. *offensionis*, Es. 8. v. 14. *lapis probatus, angularis, pretiosus, in fundamento fundatus*, Es. 28. u. 16. &c. Matth. 21. v. 42. Act. 4. v. 11. 12. 1. Pet. 2. v. 6. 7. 2. *Lapis sine manibus*, puta, virilis feminis, solo mystico spiramine, per obumbrationem Spiritus S. in utero Mariæ virginis, Luc. 1. v. 35. *abscissus*. 3. *De monte*, nempe cœli, *unde venit auxilium* Psal. 121. v. 2. 4. *Factus mons magnus*, fundando regnum per orbem universum, Esa. 2. v. 1. 2. Mich. 4. v. 2. 3. Psal. 68. v. 16. Psal. 87. v. 1. &c. Quid hâc majestate filii Altissimi, quâ Romanorum Monarchia præ reliquis cluet, splendidius? quid alti⁹ in universo mundo? O si terrigenæ hanc novissimi temporis gratiâ agnoscerem⁹! *Tempore accepto exaudi vi te, & in die salutis audi vi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce, nunc dies salutis!* 2. Cor. 6. v. 2.

C A P. VII.

De duratione Imperii Romani usque ad finem mundi.

Quibus in locis prophetarum apud Dani-
elem

*elem visionum fundatur duratio huius
quarta Monarchia usque ad fi-
nem mundi?*

CAp. 2. v. 32: inquit visio, quod tibi Sta-
tua ferrea futura sint, & pedum quaedam
pars ferrea futura sit; Hoc Daniel v. 41. ita
exponit iuxta Chaldaicam, hic loci authen-
ticam veritatem, circa finem regnum illud erit
ex parte solidum. Cap. 7. v. 9. Visio hæc quar-
ta bestia, quartam Monarchiam, ut proba-
vimus, designanti, subicitur. *Adspiciebam, in-
quit Propheta, donec throni positi sunt, & anti-
quus dierum sedit. Vestimentum ejus candidum,
quasi nix. & capilli capitis ejus, quasi lana mun-
da, Thronus ejus flammæ ignis, rotæ ejus ignis ac-
census, v. 10. Fluvius igneus rapidusque & egre-
diebatur à facie ejus, millia millium ministra-
bant ei, & decies millies centena millia assiste-
bant ei, judicium sedit, & libri aperti sunt, v. 11.
Adspiciebam propter vocem sermonum grandium,
quos cornu illud loquebatur; Et vidi, quoniam
interfecta esset bestia, & periisset corpus ejus, &
traditum esset ad comburendum igni. 12. Alia-
rum quoque bestiarum ablata esset potestas, & tem-
pora vite constituta essent eis, usque ad tem-
pus, & tempus. V. 13. Adspiciebam ergo in visio-
nibus noctis, & ecce, cum nubibus cæli, quasi fi-
lius hominis veniebat, & usque ad antiquum di-
erum pervenit, & in conspectu ejus obtulerunt
eum*

cum. V. 14. Et dedit ei potestatem, & honorem, & regnum, & omnes populi, tribus & linguae ipsi servient, potestas aeterna, quae non auferetur, & regnum ejus, quod non corrumpetur.

Quomodo concluditur ex his duobus locis Danielis duratio quartae Monarchiae ad usque finem mundi?

Ut duo sunt loci; alter ex secundo, alter ex septimo capite Danielis, ita duo palmaria argumenta ex iis, ad concludendum id, quod in quaestione est, sumimus.

Locus capitis secundi manifestissimè affirmat; quòd pedum statuæ pars quædam ferrea futura sit, hoc est, ut ipse textus explicat, quod *circa finem regnum illud ex parte solidum erit*, quo manifestissimè duratio hujus regni confirmatur. Atqui per hanc statuæ ferream partem intelligitur Imperium Romanum, ut supra probavimus; Et textus expressè ait: *Quartum regnum id esse, cujus pedum quædam pars ferrea futura sit.* Locus capitis septimi hoc argumentum nobis suppeditat: *Cujuscunque imperii destructionem ultimum novissimi diei iudicium immediatè secuturum est, illud Imperiū certò stabit & durabit usque ad finem Mundi.* Quia interitus mundi & ultimum istud generale Judicium, quando Christus venturus est ad judicandum vivos & mortuos, sese im-

me-

mediate excipient, ut ex Apostoli verbis 1. Cor. 15. v, 24. constat, quod *Christus tum evacua-
verit omnem principatum, & omnem potestatem,
& omnem virtutem Subsumimus: Atqui Im-
perii Romani destructionem immediate sequetur
ultimum novissimi diei iudicium: Sic enim cla-
rissima verba textus innuunt, quo interneci-
onem bestiae quartae, per quam quarta Monar-
chia, uti probavimus, indigitatur, ultimum
novissimi diei iudicium secuturum esse, pres-
sissimis verbis innuitur. Ergo, Imperium Ro-
manum certo stabit & durabit usque ad finem
Mundi.*

[Luserit ergo ille Galliae Sejanus ad suum placitum, qui dum vita ejus adhuc manebat, ex intestinis Germania cladibus augurium sumendo Regem suum publicam comedia par un ballet, in Germanos animavit, representando in theatro quendam Imperii Romani Globum, igne artificiali repletum & comburentem, à quo tandem consumptus in quatuor partes frustillatim cecidit: pari modo (dicens) nunc instare diem, quo Imperium R. G. intestinis simultatibus attritum & fractum, urgentibus fatis, quatuor Imperii hostibus divisum eat. Ast Deus providet. D. Müllerus disp. de statibus Imperii, pag. 8.]

*Atqui & hoc probandum est, hic loci per de-
scriptum iudicium certo intelligi ultimum
novissimi diei iudicium; Probetur ergo
probatio Minoris argumenti
prolati.*

Hoc

Hoc probatu facilimum est, si descriptionem ultimi iudicii in N. Test. fundatam, cum descriptione hac prophetica iudicii confereamus. Ex qua collatione probatio in mensa Solis posita erit, juxta canonem infallibilem; *Cuicunque competit definitio, ei etiam convenit definitum.* Atqui iudicio, de quo hîc loci Daniel agit, competit definitio iudicii ultimi in N. T. à Christo & Apostolis descripti: Hoc *νευόμενον* probamus.

I. *Ex thronis positis, inter quos thronus antiqui dierum, qui sedisse scribitur, eminet. Eadem ferè descriptio extat Apocal: 4. v. 2. 3. Et ecce, sedes posita erat in cœlo, & supra sedem sedens. Et qui sedebat, similis erat aspectui Iaspidis & Sardini, & iris erat in circuitu sedis, similis visioni smaragdina. Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor, & super thronos viginti quatuor seniores, &c.*

II. *Ex Deo Patre, qui per antiquum dierum intelligitur, non quasi ætate proficeret; Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient, inquit David Psal. 102. v. 18. sed 1. propter æternitatem ejus, respectu hominum, quorum tempus breve est. Homo enim natus de muliere, brevivivens tempore, repletur multis miseriis, Hiob 14. v. 1. 2. Propter incarnationem filii, respectu cujus pater ipsa æternitate antiquus dierum est, quem ipsum canonici libri N. T. mul-*

multoties iudicem novissimi diei constituunt
*Deus enim statuit diem, in quo iudicaturus est
orbem in equitate, in viro, in quo statuit. Act.*
17. v. 31.

III. *Ad abjunctis multis hujus antiqui dierum,*
quæ Deo patri, cum filio, novissimi diei judi-
ci competunt, cujusmodi sunt; 1. *Vestimen-*
tum candidum quasi nix ad denotandum veri-
tatis candorem in iudicando, omniscientiam
in cognoscendo. 2. *Capilli capitis, quasi lanae,* ad
denotandum temperamentum gratiæ cum
iustitia, de qua David ait: *Semel locutus est De-*
us, duo audiivi, quia potestas Dei est, & tibi, Domi-
ne misericordia, quia tu reddes unicuique secun-
dum opera sua, Psal. 62. v. 12. 3. *Flamma ignis,*
quæ thronus est, ad denotandam exquisitam e-
jus contra impios iustitiam, juxta quam hic
noster Deus ignis consumens est, Hebr. 12. v. 29.
4. *Rotæ throni, quæ ignis accensus sunt,* ad deno-
tandam iudicii ab impiis inexpectati pernici-
tatem & præsentiam, quia sicut fulgur exit ab
Oriente, & apparet usque in Occidentem, ita erit
& adventus filii hominis, Matth. 24. v. 27. 5.
Fluvius igneus rapidusque à facie ejus egrediens,
ad denotandum fulmen condemnationis cō-
tra impios: *Discedite à me, maledicti, in ignem*
eternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis e-
jus, Matth. 25. v. 41. 6. *Millia millium, & deci-*
es centena millia ministrorum ejus, ad iudici-

um, quia *omnes angeli Christum adorant*, Hebr. 1. v. 6. *cum quo venturi sunt, cum ipse venerit in maiestate sua*, Matth. 25. v. 31. 7. *Libri aperti*, ad innuendum normam iudicii, quæ erit lex & evangelium. *Sermo enim, quem locutus sum, ille judicabit in die novissimo*, inquit Christus Joh. 12. v. 40. Hinc Apocal. 20. v. 12. *Et vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & mortui iudicati sunt ex his, quæ scripta sunt in libris secundum opera illorum*: Id quod intelligendum est, non de operosa Bibliorum inquisitione, sed mirabili manifestatione in momento, quia *nihil opertum erit, quod non revelabitur & occultum, quod non sciatur*, Matth. 10. v. 26.

IV. *Ex filio hominis*, quem exinde Christum esse oportet, 1. Quia in humanitate assumpta redibit ad iudicium, quemadmodum discipuli viderunt eum euntem in cælum, Act. 1. v. 11. 2. Quia tunc videbimus filium hominis venientem in nube, Luc. 21. v. 27. Quod præter Christum, nulli hominum Scriptura tribuit. 3. Quia comitatu angelorum stipatus sedebit apud antiquum dierum, super sedem maiestatis suæ, Matth. 25. v. 31. 4. Quia pater, (*Antiquus dierum*) potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Joh. 5. v. 27. 5. Quia tum congregabuntur ante eum omnes gen-

gentes, Matth. 25. v. 32. hoc est, omnes populi, tribus, & linguæ. 6. Quia tum incipiet regnum gloriæ, quod non corrumpetur, cujus potestas æterna erit, quæ non auferetur, juxta vocem magnam in cœlo auditam: *Nunc facta est salus, & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus*, Apoc. 12. v. 10. &c.

Ex his fundamentis luce clarius est, per hoc judicium, quod internecionem bestię quartæ immediatè sequuturum est, non aliud, nisi ultimum novissimi diei judicium intelligi posse, aut debere.

Suntne doctores hodierni Ecclesiæ in hac interpretatione de Antiquo dierum, de filio hominis, de judicio

ὁ μὲν ἔνδοξος ?

Equidem sunt, qui hoc apertissimum vaticinium non de Christo, sed de alio quodam rege, seu liberatore Ecclesiæ, qui triumphatis omnibus externis Ecclesiæ hostibus, regnatus sit, interpretantur, ac si abolitâ Romanâ Monarchiâ, sub eo aureus quasi Ecclesiæ status in his terris expectandus esset: in quam sententiam *Iohann. Henricus Bisterfeldius*, lib. 1. de uno Deo patre, Sect. 1. cap. 8. ambobus pedibus ire contendit, nixus quidem suis rationibus, quibus tamen quid soliditatis subsit, videre non possumus.

Quaeso, propone argumenta Bisterfeldiana, & ubinam singula hient, aut deficient, directis solutionibus remonstra?

Quare *Bisterfeldius* non credat, Christum intelligi per eum, qui (Dan. 7. v. 9.) sicut filius hominis venit,

Primum ejus argumentum est: *Illi filio hominis de quo hic loci agatur, regnum non tradi, nisi bestiis deletis, & Romanâ Monarchia ever-
sa scilicet, ut regnum pacatum sit, hostibus exter-
nis victis & triumphatis.*

Atqui Christo regnum in ascensione traditum esse, non pacatum, sed potissimam partem hac in vita in medio hostium vicens.

Ergo: *Illum filium hominis, de quo hic loci apud Daniele agatur, non esse Christum.*

Respond. Nulla consequentia est in argumento; Christo in ascensione in Cœlos regnum non pacatum traditum fuit. Ergo Daniel hic loci non agit de ultimo novissimi diei judicio, quo Christus, filius hominis, deletis bestiis, & everſâ Monarchiâ Romanâ venturus est ad judicandum vivos & mortuos. Probetur consequentia: Qua non probata, Bisterfeldi argumentum fumus est, non argumentum.

Secundum argumentum Bisterfeldii:

Hic

Hic filius hominis ad Antiquum dierum dicitur adducendus, juxta Chaldaicum fontem appropinquare fecerunt, id est, adduxerunt eum.

Atqui tum personæ tum officio Christi repugnat, ut ab aliis ad Antiquum dierum adduci dicatur, utpote unigenitus patris filius, & unicus mediator.

Ergò: Per filium hominis in hac visione Christus non intelligendus est.

*Respond. 1. ad Minorem per instantiam. Si personæ & officio Christi non repugnat, quòd, cùm illi subjecta fuerint omnia, & ipse tum subjiaciendus ab Apostolo dicatur illi, qui subjecit sibi omnia, ut sit Deus, omnia in omnibus, 1. Cor. 15. v. 28. tum multò minus ejus personæ & officio repugnabit, si juxta visionem, eum ad Antiquum dierum deducendum dicamus. Sed prius ex Apostoli verbis est verum. Ergò etiam posterius. Distingendum igitur est 2. inter deductionem, quarum alia est *Pædagogica*, alia *majestatica*, qua ipsi Imperatores ab electoribus Imperii, Regni-que vasallis deduci dicuntur. De pædagogica deductione vera est Bisterfeldii Minor, sed textus visionis eam agnoscit, de hac verò, majestaticâ puta, quam visio in textu statuit, falsa est. Cùm enim venerit filius hominis in majestate sua, & omnes sancti angeli cum eo, tunc sedebit super thronum majestatis suæ,*

&c. En! deductionem comitatûs angelici, quæ tantum abest, ut majestatem personæ & officii Christi minuat, ut potius eam solidissimè confirmet.

Tertium argumentum Bisterfeldi.

Per filium hominis hic non tam una persona, quàm primus (fortè pius) quidam rex intelligitur, quo Christus in extirpandis hostibus Ecclesiæ utetur. Ratio: Regnum enim hoc non tam uni personæ, quàm populo Sanctorum v. 27. dabitur, &c.

Atqui Christus una tantùm persona est.

Ergo: Per filium hominis Christus hic non intelligitur.

Respond. 1. in Majors Levsepuvele est, quæ non tam probanda, quàm improbanda est. 2. Adducta probatio est textûs prophetici obscuratio. Diverso enim respectu regnum tradetur Christo, tanquam uni personæ, tradetur populo sanctorum, tanquam multis: Quin & ipse Christus regnum Deo & patri traditurus, ab Apostolo scribitur 1. Cor. 15. v. 24. qui modi regnum tradendi, supponendi; non opponendi sunt. Res ipsa, & textus propheticus clarior est, quàm ut multis vocabulis in contrarium productis has paginas impleamus.

Quartum argumentum Bisterfeldii.

Hoc regnum tradetur populo Dei, postquam ipsi judicium datum fuerit, hoc est, postquam bestiarum iniquitas, piorûmque innocentia, judicialiter fuerit demonstrata.

At-

Atqui hic modus tradendi regnum repugnat majestati Christi, utpote qui ipse omnium iudex ac premiorum diribitor, ab universa Scriptura dicitur.

Ergò: Per filium hominis Christus in hac visione non intelligendus est.

Respondetur; hæc conclusio ex his præmissis non sequitur, nisi apertè & explicitè quatuor terminos in unum syllogismum coarctare velimus: Sed hoc tantum concluditur; Ergò per populum Dei Christus in hac visione intelligi non potest, quod nos ambamus manibus Bisterfeldio damus.

Quintum Bisterfeldii argumentum.

Nullum in hac visione occurrit nomen, quod Christo attribui possit.

Ergò: Christus hic non intelligendus est.

Antecedens probatur: Non enim eum, de quo hic agitur, vocat Ben Adam, aut Bar anosch b. e. filium hominis, sed tanquam filium hominis. Per nubes autem intelligi stylo prophetico piorum exercitus.

Respond. penè quot verba, tot absurda, 1. Annon filius hominis est denominatio, Christo in evangelicâ historiâ multoties attributa? 2. Annon Christus adventurus in nubibus scribitur? 3. Si chaldaicum præfixum, tanquam, obstat, quò minùs Christus intelligi possit, multò minùs pius aliquis alius rex intelligendus

dus est, quippe, si is in rerum naturâ oriundus esset, revera homo, non *quasi homo*, dicendus esset. 4. Clarius est textus visionis, quàm ut æquivocæ nubes ex nubibus propriè dictis fingi possint. *Hunc locum citavit Christus in Evangelio, inquit Munsterus super hunc locum, cùm ad Caipham diceret: à modo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei.*

Sextum Bisterfeldii argumentum :

Hæc visio Danielis agit de illo Christi beneficio, quo Ecclesiam, Antichristo funditus extirpato, Judæisque miraculosè ad se conversis, ab externorum hostium tyrannide liberatam, & ex universi Orbis populis, ne quidem Americanis exceptis, collectam, sartam tectam in hoc mundo conservabit, donec eam ad se traducat.

Ergò: Christus per hunc filium hominis non intelligendus est.

Respond. 1. Antichristum ante ultimum Christi adventum funditus extirpatum iri, Apostolus reclamatur, quando 2. Thess. 2. v. 8. scribit: Et destruet illustratione adventûs sui eum. 2. De Judæorum miraculosa conversione Scriptura tacet, de ordinariâ spem aliquâ facere videtur. 3. Universalis ad ecclesiam vocatio iam per Evangelii præconium facta est, cùm non sint loquela, neque sermones, quorum non audiantur voces, Psal. 19. v. 4. Negato igitur antecedente, consequens sponte concidit.

Tan-

Tandem Bisterfeldius argumentum, quod in hac visione ab hujus regni *excellencia*, *diurnitate* (dicere debebat, *æternitate*) & *amplitudine* sumitur, facile solvi posse putat, si consideretur, quòd hîc, ut ille putat, reverà describatur regnum Christi, non quatenus ipsius proprium sit, sed quatenus ipse sanctis suis regnum in his terris concedat.

Sed argumentum, quod ab æternitate hujus potestatis sumitur, fortius est, quàm ut glossâ quæsitâ, & textui repugnante, infringi possit. Utrumque enim clarum est ex textu, describi regnum Christi, tum quatenus hoc ipsius proprium est, juxta textum, *Et dedit ei* (filio hominis) *potestatem, & honorem, & regnum*, tum quatenus ipse sanctis suis hoc regnum daturus est: Quæ duo non ad opposita, sed supposita referenda sunt.

His ventilatis, firmissimum manet, intelligi in hoc vaticinio ultimum novissimi diei judiciû, quod immediatè secuturum est internecionē bestię quartæ. hoc est, interitum Monarchiæ Romanæ, ὅπερ ἔδει δεῖξαι. Abundet interim suo ingenio *Bisterfeldius*, modò Danielis vaticinium incorruptum nobis relinquat, nec somniet Utopiam aurei alicujus seculi Chiliasticam, aut aliquid de illo.

Quid autem, si per adventum filii hominis primus Christi in carnem adventus hic intelligeretur? Quæ opinio Calvinii est?

Durior, imò collata cum circumstantiis textûs, absurdior est hæc sententia, quàm ut refutanda videatur, quia absurdissimum est, statuere, Christum in primo adventu venisse in nubibus, venisse ut severum iudicem, venisse ut destructorem & interfectorem quartæ bestia, Monarchiæ Romanæ, &c. quia res ipsa clamat, futura esse hæc, nondum facta fuisse. Ut quid igitur ex futuris fiunt præterita?

Quid autem respondetur Lactantio, qui libro 4. c. 15. planè contrarium statuere videtur, scilicet interituum antefinem mundi Romanum Imperium?

Hoc respondetur, abundare Lactantium suo sensu, nec præjudicare sensui prophetico, quando scribit: *Romanum nomen, quo nunc regitur orbis (horret animus dicere, sed dicamus, quia futurum est) tolletur de terra, & Imperium in Asiam revertetur, ac rursus Oriens dominabitur atque Occidens serviet*: quibus posterioribus verbis quamvis Saracenicum & Turcicum Regnum innui videatur, tamen quod de occi-

Occidentis servitute subjungitur, hætenus, qualiter qualiter adhuc stante, atque durante per dei providentiam Romano Imperio, ab eventu dissonum observavimus: adeò, ut rationi potius in hac sua sententia indulgisse, quàm vaticinium prophetæ Danielis inspexisse videatur Patrum & Philosophorum optimus, dum hanc sententiam de præcoci interitu hujus Monarchiæ secutus est; quòd ex verbis, quæ allegato loco annectit, satis liquidè patet, quando scribit: *Nec mirum cuique videri debet, si regnum tanta mole fundatum, ac tam diu per tot & tales viros auctum, tantis denique opibus confirmatum, aliquando tamen corruet. Nihil est enim humanis viribus laboratum, quod non humanis æque viribus destrui posset, quoniam mortalia sunt opera mortalium: Ex quibus verbis equidem destructio Romanæ Monarchiæ sequitur; non autem destructio necessario præcisè ante finem Mundi. Ergò adhuc dum Lactantius abundet sensu suo, dum modò nobis vaticiniis Danielis in hac quæstione tenaciter inhærere liceat.*

Atqui suprà libro 2. cap. ult. cis finem stoliditatis & impietatis damnata fuit opinio, quâ Romani Imperii eternitas, hoc est, duratio præ ceteris Regnis continuata sta-

statuitur : hac quomodo cum hac de duratione Imperii Romani ad finem Mundi sententia congruant, velim mihi explicari?

Romanorum de sua Urbe & Imperio opinio in absolutam æternitatem intendebat, juxta allegata Claudiani verba panegyri. 3. de laudibus Stilliconis :

*Nec terminus unquam,
Romanae ditionis erit.*

Et Maro in Satyrico Carmine Sulpitii repositum :

Imperium sine fine dedi.

Nostra a. sententia durationem tantum ad finem Mundi ex vaticiniis Danielis infert; adeoque ipsum Orbem, nedum imperium Urbis finitum iri ponit; Et eam quidem non perpetuò sui similem, sed insignibus, & iis quidē ab ipso Daniele prædictis mutationibus obnoxiam, planè ad omnium Regnorum & Imperiorum indolem, quibus in quarto modo proprium est vicissitudinibus esse subjectis: quod Livius quasi ex impotentia animi venenum Imperiorum Decad. 1. l. 2. appellat, inquiens: *Id unum venenum, eamq; labem civitatibus opulentis repertam, ut magna Imperia mortalia essent: Cum, ut idem Decad. 5. l. 2. ait*

ait, omnia humana, tum maxima quaque & regna & Imperia sub casibus multis sunt.

[Hac de re pulcherrimè Philo in libello, quod Deus immortalis sit, scribit, cujus verba digna sunt, ut integra huc transcribatur. An putas, inquit mortalem rem ullam verè esse ac subsistere, & non tanquam in suggestu quodam ab inani & incerta opinione sustineri, non aliter quam somniorum ludiora? Quod si non libet singulorum fortunas perquirere, vide regionum integrarum & gentium mutationes in melius & deterius. Floruit quodam Græcia, sed Macedones abstulerunt ei potentiam. Postea Macedonia viguit opibus, sed divisa in plures portiones debilitata est, donec omnino interit. Ante res Macedonum inclyta fuerat Persarum felicitas, sed una dies tam ingenti regno finem attulit, & nunc Persæ, peres quos paulo ante fuerat imperium, sunt Parthorum provincia Fuit & Aegypti olim per ampla, magnificaq; potentia, sed nubes in morem præterit ejus felicitas. Quid Aethiopes, quid Carthago in Africa? Quid Pontici Reges, quid Europa Asiaq;? Et ut compendio dicam, totus orbis habitabilis? nonne more navis susq; deque jactata marinis fluctibus nunc secundis Ventis, nunc adversis nititur? Nam Verbum divinum choreas in orbem ducit, quod vulgus hominum fortunam nominat. Et cum perpetuo feratur per civitates, gentes, regionesq;, res aliorum aliis omnium omnibus tribuit, subinde variantibus apud singulos temporibus, ut totus terrarum Orbis tanq; una civitas, optimo reipublicæ genere administretur, populari regimine. Nihil igitur est in humanis rebus ac negotiis præter umbram auramq; levissimam sine morâ præter volantem. Eunt enim ultrò citroq; tanquam astuaria. Nam & Marini æstus nunc cum magno impetu sonituq; accedunt, & longè latèq; per littora diffunduntur undis stagnantibus: nunc refluant retrò magnamq; maris partem in formam

*continentis redigunt : simile quiddam accidit , quando fortuna postquam populosam aliquam gentem inunda-
vit magnis felicitatibus, fluxu averso , ne guttam qui-
dem sinit reliquam, deletis etiam vestigiis opulentiae
pristinae.]*

*Quod si duratio huius Monarchiae tot mu-
tationibus est obnoxia, queritur, quales &
quotnam mutationes haëtenus in
imperio contige-
rint ?*

*Primum mutationis intervallum est anno-
rum 353. à Iulio Cesare usque ad Constantinum
Magnum, anno Christi 306. qui primus pa-
cem per orbem dedit Ecclesiae, & Imperii se-
dem Constantinopolim transtulit, post cuius
obitum prima divisio Imperii facta fuit inter
filios ejus, non sine fatali labefactione Mo-
narchiae.*

*Secundum intervallum est annorum 506. à
Constantino ad Carolum Magnum, anno Chri-
sti 800. hocque intervallo decurrente, facta est
secunda & tertia Imperii divisio: Secunda inter
filios Theodosii, paulò post Occidentali Impe-
rio in Augustulo anno 476. desinente, & pau-
lò antè sub ipso Theodosio I. & II. barbaro-
rum exercitu Imperium invadente, diripien-
te, dilacerante : Tertia verò sub ipso Carolo ,
sub*

sub quo ultima divisio Imperii in Orientem & Occidentem contigit.

Tertium intervallum est annorum circiter 844. à *Carolo Magno*, qui Imperii dignitatem ad Germanos transtulit, usque ad Imperatorem nostrum *Ferdinandum* III. sub cuius intervalli decursu notandum est, vel tandem captâ à Turcis Constantinopoli, Orientale Imperium Græcorum anno 1453. desisse, Occidentale verò usque ad præsentem diem, singulari Dei protectione apud Germanos stetisse, cuius iterum quinque distinctæ dynastiae sunt.

1. *Francorum*, seu *Carolidarum*, usque ad *Heinricum Aucupem*, anno 920.

2. *Saxonum*, ab *Heinrico Aucupe* usque ad *Cunradum Secundum Salicum*, anno 1024.

3. Rursus *Francorum*, à *Cunrado Salico Secundo* ad *Cunradum Tertium*, anno 1138.

4. A *Cunrado Tertio* quæ *Suevorum* est dynastia, usque ad *Rudolphum Habsburgensem*, anno 1273, quo tempore electores constituti putantur.

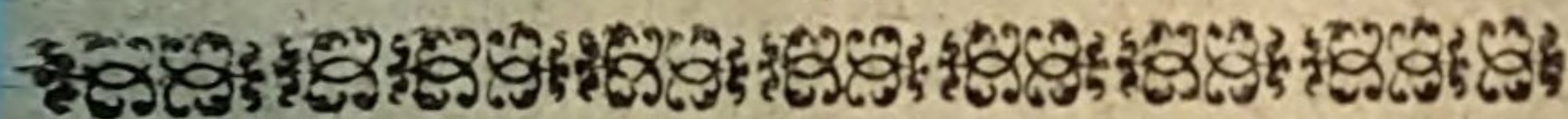
5. A *Rudolpho Habsburgensi* dynastia eorum incipit, qui ab electoribus electi sunt, quorum maxima pars est *Austriacorum*, usque ad

ad Ferdinandum Imperatorem nostrum, decimum tertium ex Archi Ducali Austriæ familiâ.

Hæc omnia ad oculum demonstrantur in libro sequenti septimo, in quo Lector in rem præsentem deducetur.

FINIS LIBRI SEXTI.

INSTITUTIONUM
HISTORICARVM
LIBER SEPTIMUS.

Continens compendiosam Historiam Imperatorum Romanorum per sua mutationum intervalla, à Iulio Cæsare, usque ad Imperatorem nostrum Ferdinandum III. cum Synchronismis, juxta Imperium decurrentibus.

C A P. I.

Imperatores Romani sub decursu intervalli primi, usque ad Constantinum M. exclusivè.

Quot, & quanam fuerunt Imperatores sub decursu intervalli primi, à Iulio Cæsare, ad Constantinum M. exclusivè?

T*Riginta novem, circiter puta, quorum series cum Synchronismis præcipuis insigniorum virorum, rerum & Eventuum hic est.*

I. JULIUS CÆSAR: (A. M, 3902.) æquè bello ac literis insignis, qui victo in pugna Pharsalicâ Pompejo, & prius fugato Ptolomæo Dionysio, ultimo Ægypti Rege, anno quinto post
a incep-

inceptum bellum Civile, in urbem rediit primusque rerum Monarchice potitus est, Dictatoris nomine perpetuo sibi sumpto, & ad suum arbitrium Senatu constituto; tandem auctoribus *M. Bruto, & C. Cassio*, conspiratione facta, in curia viginti tribus vulneribus confusus periit, ut quem ambitio ad id fastigium tulit, ambitione lapsum diceres; quippe apud socios professum, *se male in obscuro oppido primum esse, quàm Rome secundum*: Assueto etiam sibi Euripidis dicto; *Si violandum est jus, regni causâ vires, in cæteris pietatem colas*. Inter posteriora ejus opera est *fastorum correctio*, ad Solis cursum exacta, quo de l. i. c. 6. de anno *Iuliano*. Imperii ejus Anni numerantur 4.

II. OCTAVIUS AUGUSTUS. (A. M. 3907.)
Octaviæ & Accii filius, de quo Nigidius Figulus statim à partu Patri dixisse fertur: *Dominum nobis genuisti, Iulii Cæsaris ex sorore nepos*, qui partâ adversus Antonium in pugna ad Actium victoriâ, interfecto J. Cæsari successit, cuncta discordiis civilibus fessa, nomine Principis sub Imperium accipiens: Ob auctum Imperium primus à Senatu *Augustus* appellatus; tandem ab eodem consalutatus *Patriæ Pater*, cui lachrymans respondit, *compos factus votorum meorum, P. C. quid habeo aliud Deos immortales precari, quàm ut hunc consensum vestrum ad ultimum vite finem*

~~rem~~ *mibi perferre liceat. Annos 45. natus, à Deo precatuſ eſt Scipionis fortitudinem, benevolentiam Pompeji, Cæſaris fortunam. Sub hoc ergo Imperatore reſtituta Pax orbi, viſ legibus, judiciſ Autoritas, Imperiumque Magiſtratum ad certum modum redactum &c. Romam, ut ipſe gloriatus, latericiam accepit, marmoream reliquit: moriturus amicis dixit, date plauſum, omneſque voſ cum gaudio ſtrepidate. Vitæ vanitatem eo deridens. Imperii ejus anni poſt victum Antonium ad Actium ſunt 44. poſt interfectum Iulium 57. anni.*

Hoc imperante Salvator noſter IESVS CHRIS- TVS ex Virgine Mariâ A. M. 3947. natus eſt. Et audito ob infantulum JESV crudeliſſimo Infanticidio, ab Herode in Iudæâ perpetrato, in quo filius quoque Herodis occiſus perhibebatur, Auguſtum dixiſſe, Macrobiuſ autor eſt, Melius eſſe Herodis porcum, quàm filium eſſe: quòd ſcilicet, qui filioſ occideret, abſtineret à cæde porcorum utpote Iudæuſ,

[Synchroni ei fuerunt Virgiliuſ & Horatiuſ, Poetæ, Dionyſiuſ Halicarnarſenſiſ, T. Liviuſ & Strabo, Hiſtorici; Ovidiuſ in Pontum relegatuſ, horumque æ. qualeſ Q. Curtiuſ, Tibulluſ & Propertiuſ. Inprimis etiam Cicero, quem Auguſtuſ libidini Antonii permiſit, qui percuſſoribuſ in fuga ipſum deprehendentibuſ, ex lectica cervicem immotam præbuit, Moriari, inquiens, in Patriâ ſape ſervatâ: cujuſ caput, in quod

Fulvia, Antonii Vxor, muliebriter sæviit, cum manu, quâ Philippicas scripsit, pro rostris collocatum est.]

III. CLAUDIUS TIBERIUS NERO, (A. C. 15.) Liviæ filius, Octavii privignus, & adoptivus, trux, avarus, infidiosus, subdolus, quod statim in pūero apparuit, ut Theodorus Præceptor eum *lutum sanguine maceratum* appellaret, cuius in Imperio tanta crudelitas fuit, ut ruentibus sub eo Senatoribus, vix reperientur, qui Magistratum gererent. Ob ebrietatem, cui deditus erat, *Caldus Biberius Mero* dictus: quanquam principia ejus Imperii moderata fuerint, ut etiam præsidibus exactionem tributorum suadentibus, rescriberet, *Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere*: Etiam convitiis susque deque latis, inquiens, *in liberâ civitate liber as quoque inguas esse debere*: tamen in extremâ ætate ipsum nihil æquè, quàm convitia, urebant. Tantâ populus lætitiâ ejus mortem audivit, ut terram matrem oraret, *ne mortuo sedem ullam, nisi inter impios, daret*. Moritur annorum 77. senex; in ipso agone copiosâ veste injectâ oppressus, cum imperasset annos 22. Mens. 5. dies 28.

Sub hoc Salvator noster IESVS CHRISTVS crucifixus est: cui cū ex Syria Palæstinâ nuntiatum esset, quòd Christus illic suæ divinitatis

VENI-

veritatem revelaverit, detulit ad Senatum, cum prerogativa suffragii sui, & refragante Senatu, in sententia mansit, comminatus periculum accusatoribus Christianorum.

[Huic Synchroni fuerunt *Valerius Maximus, Columella, Pomponius Mela, &c.*]

IV. CAJUS CALIGULA, (A. C. 37.) à caligis militaribus ita dictus, optimi patris (nempe Germanici) pessimus filius, Tyrannus Tiberio immanior, utut moderata ejus initia fuerint, ut *Senatus filium & alumnum appellaret*. Progressu enim temporis monstrum, non Principem se exhibuit. Nefarius fratris interfector, & incestuosus sororum stuprator: tantus populi Romani osor, ut exclamarit, *utinam populus Romanus unam cervicem haberet!* Supplicii filiorum crudelissimis etiam parentes interesse oportuit: horum uni, valetudinem excusanti, leſticam miſit: alium, *an oculos claudere in ſpectaculo liceat*, rogantem maſtari juſſit. Rideo, aliquando Conſulibus dicens, *quòd uno nutu meo vos jugulare poſſim*. Ut Deus prætendeas, *congreſſe cum Luna, ſive Diana, & ob id eſſe Iovem*, coli voluit, ſtatuum ſuam illaturus templo Hieroſolymitano, ſi precibus Agrippæ Regis non fuiſſet averſus. Tandem oppreſſus à ſuis, ferro per obſcœna adaſto, ut cauſa cædis oſtenderetur, periit, Imperii ejus anni numerantur 3. Menſes 40. dies 9.

Sub hoc Imperatore *Herodes Antipa*, *Herodiadis* raptor, & *Ioh. Baptistæ* interfector, in Galliam relegatus est, qui cum hac suâ incestuosâ bestiâ inde in Hispaniam veniens, mœrore consumptus fuit. Etiam *Pilatus*, Christi ad mortem condemnator, ab hoc Imperatore in Galliam relegatus, voluntaria morte exilio finem imposuit.

[Huic Synchronus fuit *Simon Magus*, Hæreticorum Alpha, plurimarum hæresium Inventor. Item *Philo Iudæus*, causam Iudæorum magnâ constantiâ coram hoc Imperatore agens. Nascitur etiam *Iosephus Historicus* primo anno Imperii hujus Imperatoris, ut ipse testatur in principio libri de vita sua.]

V. CLAUDIUS TIBERIUS DRUSUS, Patruus *Caligulæ*, Princeps ignavus, vino, ventri & libidini deditus, stolidior, quàm peior, qui sublata *Messalinâ*, perfriçtissimæ frontis adulterâ, *Agrippinam*, fratris filiam patruus, nullo tunc desponsationis exemplo, in uxorẽ duxit. Multa ridiculè edixit. Edictum quoddam meditatũ fuisse scribitur, quo veniam daret crepitum ventris emittendi, cùm periclitatum quendam præ continentia comperisset. Hinc ita eviluit, ut litigator quispiam ei aliquando dixerit: *Et Senex & Stultus es*. De alcâ peculiarem librum scripsisse fertur, tandem anno 64. ætatis veneno ab *Agrippinâ* uxore, adjuvante
Xe-

Xenophonte Medico, interfectus est, cum regnasset annos 13. Menses 8. dies 20.

[Sub hoc Discipuli Christi Antiochiæ primum *Christiani* appellati sunt: Et Synodus Apostolorum Hierosolymis acta. Huic Synchroni fuerunt *Dionysius Areopagita: Q. Curtius, Persius*]

VI. DOMITIUS NERO, (A. C. 54.) Domitii Ænobarbi & Agrippinæ filius, Claudii privignus, ab eodem adoptatus, Germanici ex filia nepos, quo non tellus tulit sceleratiorem, id quod Patrem statim à nativitate ejus, quasi vaticinatum, de nato filio gratulantibus, dixisse scribunt, negando, *quicquam ex se & Agrippinâ, nisi detestabile, & malo publico, nasci potuisse.* Primum quidem Imperii ejus quinquennium laudabile fuit, quam diu *Burrhus & Seneca*, Imperatoriæ juventæ Rectores, abditis ejus vitiis obstiterant: refertque ejus vocem Seneca, cum à Præfecto urgeretur subscribere quorundam latronum supplicio, ipsum dixisse, *Vellem literas nescire.* Dehinc sceleratissimus, ut magis efferata bestia nunquam imperaverit. Luxus ejus incredibilis, avaritia insatiabilis: Hoc, in-
quiebat, *agamus, ne quis quidquam habeat:* Crudelitas abominanda, quâ Agrippinam matrem, Octaviam conjugem, Antoniam amitam, Senecam Præceptorem, Lucani Poetæ patrum, aliosque multos, cognatione sibi

proximos sustulit : tandem cum omnem senarum veneno tollendum, sibi proponeret, & à senatu, ut & à Populo ad necem quæreretur, αὐτόχειρ, h. e. *carnifex sui*, interiit, supremis ferè vocabulis & vitæ & mortis suæ compendium exprimens, dicendo, *vixi deformiter, at morior turpius*. Imperii ejus anni numerantur 13. menses. 7. dies 28.

Sub hoc Tyrannorum monstro *prima Christianorum* gliscebatur *persecutio*, cujus causam ipse Tyrannus præbuit, magnam Urbis partem per ludum incendendo, incendiique culpam in Christianos transferendo, quos Tacitus immeritissimè fontes appellat, & aliquos eorum crimen confessos, cæteros detulisse, ut maximè cætera gravis, mendacissimè scribit; contra propriam pennam, quâ ipsum Neronem totius populi opinione hujus cladis autorem fuisse è vestigio asserit. Horrenda erat hæc persecutio & pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis coniecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammamandi : atque ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur, tædâ, papyro & cerâ superinduti, suffixo gutturi unco, ne stantes ad palum motatione capitis picem effunderent,

VII. SERGIUS GALBA, (A. C. 68.) jam Senex à militibus, quibus præerat, acclamatus Imperator

rator. Princeps industrius, sed infelix, cujus
 Severitas breve fecit Imperium: Nam ex
 Othonis insidiis in foro Romano à militibus,
 jugulatus perit. Facto in se impetu, jugulum
 protendisse & dixisse fertur: *Hoc agite,*
siquidem ita est ex re populi Romani. Imperium,
 ejus non fuit annuum septimo mense parricidio abruptum.

VIII. SYLVIVS OTHO, (A. C. 68.) ortu
 majorum splendidus, sed vitæ turpitudine ob-
 scurus: in vaso Imperio, Galbâ, quem sustule-
 rat, haud diuturnior, à Vitellio, lævi prælio ad
 Cremonam, victus. Mori igitur sibi honestius,
 quàm imperare existimans, in pugionem
 erectum, & utraque manu suffultum,
 incumbendo finivit, anno ætatis 30. im-
 perii die 95.

IX. AULUS VITELLIUS, (A. C. 68.) Pueri-
 tiâ capreis inter Tiberii scorta actâ, Caligulæ
 propter aurigandi, Claudio propter alex, Ne-
 roni propter Musicæ studium acceptissimus,
 & inde vita omni corruptissimus. In Germa-
 nia creatus fuit Imperator. Sicubi in itinere
 campos attigit, in quibus prælium commissum
 erat, & abhorrentibus quibusdam ab iis, *optime*
olere hostem occisum & melius civem,

a s

tur:

tur: jubensque fortè quendam foeneratorum, qui olim debitum à se exegisset, in ipsa salutatione interfici; *Velle se, dixit, oculos pascere.* Imperator enim factus nemini quicquam, quamvis obæratissimus, solvere voluit, *magnum satis beneficium suos.* Creditores habere, inquiens, quod non interficerentur: sumptuosissimus insuper, septem mensium spacio in cœnas absumens bovies millies sestertium, ferè 40. milliones, cum una aliquando patina constiterit ultra quadraginta florenorum millia. Tandem à militibus, Vespasiano faventibus, intra ipsam urbem, prælio ter repetito, victus & seminudus per urbem raptus, omnique ignominiaë genere affectus, minutissimis ictibus ad gemonias unco excarnificatus, & in Tiberim projectus est. Ita tres Imperatores P. R. intra biennium per ludibrium perierunt. Imperii menses numerantur octo.

X. FLAVIUS VESPASIANUS, (A. C. 69.) propter cœdes Principum diu quasi vagum & incertum Imperium suscepit. Hic est ille Imperator, qui missus à Nerone, bellum in Iudæa gessit, atque administrante bellum filio *Tito*, Hierosolymam funditus delevit, cum hominum millia sexcentum in Urbe, ut Tacitus refert, conclusa essent, *tot scilicet, quot exierant ex Ægypto.* Stabiliendæ Reipublicæ studiosissimus.

Cum-

Cum primis Disciplinæ restaurator, Scortorumque libidinis, & Caufidicorum improbitatis, & sceneratorum iniquitatis oppressor gravis & severus, ut maximè cætera comis & amabilis: offensarum adeò non memor, ut inter virtutes vel præcipua fuerit, *inimicitias oblivisci*: etiam justis judiciis condolens: sola, ob quam culpatus, fuit pecuniæ aviditas, dum etiam urinæ vectigal commentus est, ut filio, id reprehendenti, pecuniam ex prima pensione ad nares admoverit, sciscitando, *an odore offenderetur?* & illud neganti, *atqui è lotio est*, responderit. Unde proverbium ortum, *Lucri bonus est odor ex re qualibet*. Cùm lethaliter decumbere inciperet, joco dixit: *Vt puto, Deus fio*: Quia non nisi mortuos Principes honor divinitatis sequebatur. Fessus ventris profluvio, & affurgens, dixit: *Imperatorem stantem mori o, portet*: Tandem anno ætatis 69. exacto, extinctus inter sublevantium manus. Imperii ejus anni numerantur 10. exceptis sex diebus.

[Huic Synchroni fuerunt *Plinius Senior, Quintilianus*, ex Hispania Romam à Galba ductus, *Silius Italicus, Apollonius Tyaneus* Magus, &c.]

XI. TITUS VESPASIANUS, A.C. 79.) vindicatæ necis Christi titulo clarus, ob justitiam & benevolentiam, *Amor & delitiæ generis humani* dictus. Coronas, quæ ei ob subactam

Hic-

Hierosolymam certatim mittebantur, modestissimè recusavit, non se, dicens, *illa fecisse, sed Deo, iram suam declaranti, manus suas commodasse.* Affectati Orientis suspectus redditus, festinantissimus Romam contendit, patri dicendo, *Veni, Pater, veni.* Monentibus, quasi plura promitteret, quàm præstare posset, respondit, *non oportet quemquam à sermone Principis tristem discedere.* Inter cœnā recordatus, quòd interdum nihil cuiquam præstitisset, exclamavit; *Amici, diem perdidisti.* Crimen Majestatis non admisit, inquiens; *Ego cum nihil faciam dignum, propter quod contumeliâ afficiar, mendacia nihil curo.* Duos infidiatores, Imperium affectantes, tantum ut desisterent, monuit, dicens, *Principatum fato dari.* Cum vixisset annos 40. menses 9. non sine suspitione veneni, fratre Domitiano propinante, moritur. Numerantur anni ejus Imperii 2. menses. & dies viginti.

[Eo imperante *Vesuvii* montes incendium erupit, cujus effuso cinere *Plinius Senior*, improvidus novæ rei spectator, obrutus, ojusque pumicibus, duæ Vrbes oppressæ sunt. Quod ante aliquot annos iterum factum fuisse accepimus.]

XII. FLAVIUS DOMITIANUS. (A. C. 81.)
 Titi Germanus, & fratri & patri dissimilimus, crudelis & avarus, alter ferè Nero. Deum se appellari iussit, Edictisque suis præscribi voluit. *Dominus & Deus noster sic fieri jubet.* Inter ini-

cia Principatus horam sibi sumpsit, quâ muscas captabat, styloque acuto configebat; unde interrogatus quidam, *intus ne esset quis cum Cæsare*, respondit, *ne musca quidem*. Calumniatores maximis pœnis affecit, dicens, *Princeps Calumniatores non castigans, irritat*. Tandem in omnem ordinem, Consularem, Senatorium, & Equestrum crudelissimus, novis Quæstionû generibus inventis, immisso per obscæna igne: postremò additâ sævitæ hypocrisi, spe gratiæ plenos dimittens, quos interfectorus erat; tristiori sententiâ nunquam sine præfatione Clementiæ pronuntiata, ut nullum jam certius atrocis exitûs signum esset, quàm Principis lenitas. Tandem anno ætatis 45. interit per Augustæ procuratorem Stephanum, qui, dum libellum ei legendum secretò obtulit, inter legendum inguina ejus confodit. Præcedenti die, antequam interiit, ominatus cædem, dixit, *se metuere, ne Luna in Aquariose cruentarec circa horam quintam sequentis diei*. Sed sequenti die de horis inquirenti sexta pro quinta annunciata fuit, paulò post ipso occiso. Et, quod benè notandum, Apollonius Magus Ephesi tum fuit in foro, & in media oratione, quam fortè ad populum habebat, subitò, quasi attronitus exclamavit, *Percute Tyrannum*: & paulo post; *Confidite, Tyrannus occisus est*; eodem die &

& horâ, quâ Domitianus occisus fuit. Imperii ejus anni numerantur 15. dies 5.

Sub hoc fuit *Persecutio Christianorum secunda*, crudelis admodum, cujus intuitu Eusebius eum *Neronianæ sævitie heredem* appellat. Item hoc Imperante, *Iohannes Evangelista* Romæ in oleum ebulliens immissus, & ex eo salvus evadens in *Pathmum Insulam* relegatus est. Huic Synchroni fuerunt, *Martialis*, quem ob assentationem in deliciis habuit: Cujus æquales fuerunt *Statius & Juvenalis*, item *Maximus Tyrius Platonius*.

[Nota benè: Horum duodecim priorum Imperatorum *Vitas Suetonius* candidissimo stylo descripsit, ex quo multa, quæ retulimus, sumpsimus.]

XIII. **NERVA COCCEJUS** (A. C. 96.) Bonus, sed ob senectutem brevis Imperator, Imperium penè invitus suscepit, Abolitis Domitiani Actis, omnis generis clementiæ & liberalitatis erga oppressos & pauperes judicia dedit, Iurasse in Senatu scribitur, *nullum ex Senatu suo jussu, interemptum iri*. Id quod præstitit. Hinc professus aliquando, *nihil se fecisse, quò minus posset deposito Imperio, privatus tutò vivere*. Contemptus autem ob Senectutem, à militibus, *Vlpium Trajanum*, præteritis propinquis, in filium & patrem Imperii adoptat. Imbecilli stomacho moritur anno ætat. 68. Imperii Mens. 4. die 9. Ad

[Ad hunc *Plinius* Panegyricum scripsit.]

XIV. ULPÍUS TRAIANUS, (A. C. 99.) annos 42. natus ad Imperium pervenit. Coloniae Agrippinae Insignia Dignitatis à Nerva & Senatu missa, accepit, cum antè per somnium vidisset, se à viro gravi ætate, coronâ & purpurâ indui. Id egit, ut apud populum mitis, venerandus apud Senatum, omnibus amabilis, gravis nulli, nisi hosti, esset. Hinc in insequentium Imperatorum inauguratione acclamari solitum: *Sis Augusto felicior, Trajano probior!* Leges & Iudicia Romæ restituit; Bibliothecas, cum primis à se nominatam *Vlpianam*, instruxit; Usu & re, quàm præceptione doctior. Tàm comis erga amicos, ut diceret ob id se culpan-
ti, *Talem se Imperatorem esse privatis, quales esse sibi Imperatores privatus optasset.* Vinolentus tamen, vitium prudentiâ mollivit, vetans curari iussa post epulas largiores. Foris rebus gerentis felicissimus, ut Romanum Imperium nunquam latius, quàm sub hoc Imperatore patuerit, ipsis Parthis, Romanis diu negotium facessentibus, debellatis, ut suprâ lib. 2. c. 9. fuit dictum. Hinc amicis dixisse fertur; *Vtinam juvenis essem, virè & ac robur suppetere, in fines Indorum penetrarem;* tandem tamen fortunâ pro inditâ inconstantia, vertente; ut præ tædio bellorum, & adversâ valetudine correptus, in
Itali-

Italiam navigare constituerit, in Ciliciamque veniens, membris stupore resolutis, repentina morte, 63. annos, menses 6. & dies 15. natus decesserit. Imperii ejus anni numerantur 19. menses 6. dies 15.

Sub hoc Imperatore *tertia Christianorum Persecutio* erupit: Quâ unâ, cætera laudatissimus Imperator, laudem in Ecclesia prodegit. Cùm enim is putaret, se à Jove accepisse Imperium, quem devotissimè coluerat, & aliàs in colendis Idolis valdè superstitiosus esset, primus Senatui consilium ingessit, de religione patria & antiqua tuenda: præsertim Christianis ubivis terrarum multiplicatis, Idolisque spretis, & *Plinio Secundo*, quem Trajanus Bithyniæ Proconsulem constituerat, Christianorum rem ad ipsum Epistolâ scriptâ referente, ejusque consilium super hoc negotio requirente, Cujus responsum, capto consilio Pseudopolitico, hoc erat, *Christianos conquirendos non esse, delatos autem, & in sententia persistentes, puniendos.* Hinc adversus innocentes dira & dura persecutio.

[Huic Imperatori Synchroni fuerunt *Dio, Plinius, Lucianus, Appianus*: cum primis autem ipse *Cornelium Tacitum, L. Florum, Silium, Plinium Juniores*, complexus est.]

XV. **ÆLIUS ADRIANUS**, (A. C. 117.) Tra-
jani

iani Conſobrinus, à militibus Imperator ſa-
lutaris, à Senatu confirmatus. Pacis in uni-
verſum ſtudioſiſſimus, tenaciſſimùſque, Solis
Iudæis exceptis quos, Ducem *Bencochab* naſtos,
non potuit non, ob rebellionem armis com-
peſcere; inſtauratis tamen, ſuo juſſu, ruderibus
Urbis Hieroſolymæ, in cœnibusque Calvaria
monte incluſo: appellando novam quaſi ur-
bem à ſuo nomine *Heliam*. Peregrinationis ſtu-
dioſiſſimus, omnes ferè Imperii provincias pe-
dibus circumivit, monumenta in ſui memori-
am paſſim relinquens, inter quæ ſumptuoſum
ad Peluſium Pompeji ſepulchrum, cum Epice-
dio:

Oſſa viri magni tenui quàm clauſa ſepulchro?

Ingenio fuit acerrimus; ad laceſſendum pariter
& reſpondendū ſeriis, joco, maledictis; re-
ferens carmen carmini, dictum dicto, ut medi-
tatus crederetur omnibus id audientibus. Uno
tempore ſcripſit, dictavit, audivit, & cum amicis
fabulatus eſt. Strenuus Venator, Rempublicam
tamē ob hoc exercitiū minimē negligens. Chr-
ſtianis faville, ſed prohibitus ab aliquibus, ne id
ob gentiliū Deorum metuendam defeſſionem
faceret, plures eorum ſupplicio affeciſſe ſcrib-
tur. Moriturus ita animam aſſatus eſt: *Ani-
mula, vagula, blandula, Hoſpes comesque corporis,
quæ nunc abibis in loca pallidula, rigida, nudula.*

b

Nec

Nec, ut soles dabis jocos. Imperii ejus anni numerantur 20. mens. 10. dies 29.

[Circa ejus tempora florere *Pausanias*, & *Pomp. Trogus*, Historici. *Plutarchum* quoque familiarem, & ab Epistolis *Suetonium* habuit.]

XVI. ANTONINUS PIUS, (A.C. 138.) ab Adriano adoptatus, & Senatui commendatus, factus est Cæsar: multis nominibus *Pius* dictus, cum primis ob perpetuam clementiam & beneficentiam, ut ferè prorsus inter omnes Principes solus sit, qui prorsus sine civili, & hostili sanguine imperavit. *Malo, inquit, unum civem servare, quam mille hostes perdere.* Publica privatis usque adeò prætulit, ut ab uxore reprehenderetur, reprehendenti autem responderit, *Stulta, posteaquam ad Imperium transivimus, illud etiam, quod habuimus antè, perdidimus.* Viros bonos & promotione dignos publicis muneribus præfecit, otiosis, tanquam fucis, salaria subtraxit; *Nihil crudelius esse, inquit, quam Rempublicam arrodi ab iis, qui nihil in eam labore suo conferunt.* Pacis erat studiosissimus, nulla bella excitans, sed excitata à rebellibus per legatos suppressens. In Christianos nullum Edictum publicavit, quin erga eos clemens & benignus, præsertim, postquam *S. Iustinianus*, ex Philosopho Christianus factus, ei Apologiam pro Christianis tradidit,

extinctus est placidissimè, cum triduo ante ex Casei Alpini esu sibi febrim contraxisset *Ætatis* ejus anni numerantur 74. menses 6. Imperii verò 22. menses 7. dies 26.

[Circa hujus tempora vixerunt *Ælianus, Ptolomæus Astronomus, Arrianus & Justinus Historici. Justinus Martyr, Galenus, L. Apulejus, & A. Gellius.*]

XVII. MARCUS AURELIUS ANTONINUS, (A. C. 161) cognomento *Philosophus*, qui L. Verum, Socium Imperii sumpsit; ambo ab Antonino Pio adoptati, & inde in Iustinianéo Iure passim *Divi fratres* appellati. *Philosophus* dictus erat ob *Philosophiæ* præcepta, quibus egregiè abundabat, & adoptati fratris L. *Veri* vitia magnâ moderatione tegebat, ut diceres, ab eo comprobata Platonis vocem; *Tum demum beatas fore Respublicas, si aut Philosophi regant, aut Reges philosophentur.* L. Verus enim Collega voluptatibus deditus deteriora sequebatur, cui, ne ante oculos omnium pernicioso exemplo peccaret, consentiente Senatu, Bellum Parthicum demandatum fuit, quod tamen per Legatos feliciter confecit, ipso in Syria genio licentiosè indulgente, & tandem non multo tempore post apoplexiâ, quam commessando contraxerat, extincto, summiâque rerum ad unum Antoninum devolutâ, sine ipsius voto, quod ex ejus dicto constitit, quo Im-

b 2

perium

perium Oceanum esse malorum, dicebat. Inter alia bella, quæ gessit, imprimis notabile, quod cum fratre *Marcomannis & Quadis*, hoc est, *Moravis & Silesiis*, intulit. Huic enim cum inter alias difficultates, imprimis siccitas & siti funesta & exitiosa erat, Christiana legio, quæ in hoc exercitu erat, nomen ab Insula *Melite*, ubi *Paulus* primum Evangelium prædicavit, habens, precibus suis ingentem tempestatem, & largam pluviam à Deo impetravit, & cum pluvia victoriam, ut ipse Imperator huic legioni nomen dederit *νεφελοβόλος*, h. e. *fulminatrix*: quæ de re pulcherrimi versus apud *Claudianum* sunt legendi. *Medicorum*, filio ejus gratificantium, scelere peremptus scribitur, anno ætatis 59. Mense 10. die 20, Imperii verò anno 19. die 11.

Sub hoc, ut maximè cætera laudatissimo Imperatore, *Quartæ Persecutionis Christianorum* procella sæviebat, inter quos etiam *Polycarpus Smyrnæ*, Evangelistæ *Iohannis* Discipulus, item *Iustinus Martyr*, qui alteram *Apolo-*giam pro Christianis scripsit, absumptus est.

[Circa hujus Imperatoris tempora inter alios plures claruerunt *Epictetus & Alexander Aphrodisiensis*, Philosophi, quorum æquales erant *Iulius Pollux, Aphthonius, Hermogenes Rhetor, Philostratus, Egesippus, Appianus Alexandrinus, Athenaus & Macrobius.*]

XVIII. COMMODUS, (A.C. 180.) optimi
M. An.

M. Antonini Patris pessimus filius: Imperio ætate nondum maturâ imperare cœpit. Hinc ab assentatoribus corruptus, consequenter flagitiosissimus, turpissimus, crudelissimus, ut sævitia, etiam in ipsos Senatores, vix ullus immajor fuerit, & eius scelera referre pigeat: Fastuosissimus insuper omnium, quod ex titulo quem sibi, cum scriberet ad Senatum, ultimis suis temporibus sumpserat in hunc modum: *Imperator Cæsar Lucius Ælius, Aurelius, Commodus, Antoninus, Augustus, Pius Felix, Sarmaticus, Germanicus, Maximus, Britannicus, Pacator Orbis Terrarum, invictus, Romanus, Hercules, Pontifex Maximus, Tribunus Potestatis XVIII. Imperator VII. Consul VII. Pater Patriæ &c.* Nihil tamen contra Christianos tentavit, ut diceres, Deum justo iudicio Tyranni sævitiam vertisse in Senatorum viscera, ad vindicandum effusum per Senatores Christianorum sanguinem. Hinc incrementa fidei & Professionis Christianæ. Tandem à suis strangulatus finivit. Imperii ejus anni num. 12. mens. 8. dies 15.

[Sub hoc floruit S. *Irenæus*, post sub Severo Martyr, Itemque *Vellejus Paterculus*, & *Dio Cassius*, Historici.

XIX. **ÆLIUS PERTINAX**, (A. C. 193) ita dictus, quod invitatus imperium acceperit, obscuro patre, coctiliariam tabernam exercente

genitus: primum, Professor Grammaticus, dehinc per singulos militiæ gradus ascendens, ad fastigium pervenit. Hinc *Pila fortune* nominatus. Tam reverenter autem fortunam habuit, ut nec uxorem Augustam, nec filium Cæsarem à Senatu appellari pateretur. Verùm, dum corruptissimum Reipublicæ Statum in pristinum restituere laborabat, multorum in odia, ut fit, incurrens, Iuliani Iurisperiti fraude, à Prætorianis militibus interficitur, anno ætatis 61. Imperii die 85.

XX. DIDIUS JULIANUS, (A. C. 193.) Hujus Principatus malè partus, malè dilapsus. Quippe mercatus à Prætorianis Imperium, cum non esset solvendo, in odium militum venit. Senex gulosus, aleator, & vitæ parùm continens. Ex hoc factum, ut Senatus Imperium illi abrogatum *Septimio Severo* detulerit, cujus jussu Didius peremptus periit. Imperii ejus dies numerantur 66.

XXI. SEPTIMIUS SEVERUS, (A. C. 193.) Natione Afer, Romæ educatus à M. Antonio Philosopho, tam felix bello, ut nullo congressu non decesserit Victor. Cum primis *Fescenium Nigrum*, qui Asiam, & *Albinum*, qui Gallias ad defectionem sollicitarunt, ad usque interfectionem persecutus est. In Bello Britannico, quod novissimè gessit, cum ægrotante ipso pedibus,

dibus, milites de summa rerum solliciti, ejus filium *Bassianum* Augustum salutarerent, sisti autem ob id unâ cum filio, ac veniam suppliciter precari juberentur, *sentis ne tandem* inquebat, *caput*, pulsans id manu, *imperare, non peâes*. De eo ita judicavit Senatus, *illum aut nasci non debuisse, aut non mori*; eò quod nimis crudelis esset, & nimis utilis Reipublicæ videretur. Nam cum solus Imperium teneret, magnam crudelitatem exercuit, etiam adversariorum amicos interficiens. Moriturus filios ad concordiam adhortatus est, commendans eis orationem Micipsæ apud Sallustium, supremis his verbis: *πάντα ἐγὼ ἔμεινα, καὶ ἔτι μοι λυσιτελεῖ*, *Omnia fui, & nihil mihi prodest*; vitam suam finiens, postquam implevisset ætatis annos 65. menses. 8. Imperii 17. menses 7. dies 3.

Sub hoc mota fuit *Quinta in Christianos persecutio*, quæ tam atrox fuit, ut nonnulli putarent, *Antichristum ipsum fuisse*: cujus occasione *Tertullianus* scripsit *Apologeticum*.

[Circa ejus tempora fecundissima Juris consultorum fuit ætas. Ea enim *Papinianum*, *Cassium*, *Ulpianum*, *Paulum*, & multos alios effudit. Item his Synchroni fuerunt *Ammonius Philosophus*, *Clemens Alexandrinus*, Magister *Origenis*, *Tertullianus*, &c.

XXII. ANTONIUS BASSIANUS CARACALLA, (A.C. 211.) Severi filius, ex primâ & conjugē

ge *Martiâ*: Cui pater fratrem *Getam* in Imperio moderando, ut Collegam adjunxit, quem autem *Bassianus* non tulit, sed tandem irrum-pens in ejus cubiculum, de matris collo pen-dentem, & clamantem; *Mater, opem fer mibi, interficior*, interfecit, ut mater à sanguine filii resperfa, vulnus in manu acceperit: *αἰσώπρας* ta-men atrocissimæ internecionis propriæ car-nis & sanguinis oblita, eidem postea nupsit, quasi per negligentiam sinum nudando, eun-demque ad Incestum invitando, ut dicenti, *vellem, si liceret*, responderit: *Si libet, licet*. An nescis, te Imperatorem esse, & Leges dare, non acci-pere. Occiso à se fratre, per Palatium discur-rens, & per castra, viâ se fratris insidias effu-gisse, narravit. Senatores, aliosque plures tru-cidavit, inter quos J. Ct. *Papinianus*, quod fratris *Getæ* necem excusare noluit, dicens: *Non tam facile esse excusare parricidium, quàm fa-cere*. *Dieterium*, quo ductam à se novercam *Iuliam Locostam*, ipsum verò *Oedipum* nomina-bant *Alexandrini*, cùm *Alexandriæ* esset, mul-tis millibus civium *Alexandrinorum* constitit. *Aristotelis* libros comburere fuit conatus, in-cusans *Aristotelem* initi consilii de necando *Alexandro M.* per venenum. Tandem à Satel-lite, cujus fratrem interfecerat, cùm ventri ex-onerando intentus esset, pugionem per aver-sum

sum ad actum, trucidatus perijt; Anno ætatis 43.
Imperii 6. mens. 2. die 5. cujus cineribus as-
spectis, noverca & uxor Antiochiæ mortem si-
bi conscivit, justo Dei judicio abominatio-
nem scelerum vindicante, cum instante fato
in somniis terrebar, operam dedit magicis
artibus, ubi inter evocatas, ut opinabatur nulla,
spectra esse animas præterquam Commodi ei re-
spondit, inquiens: εἰς τὴν δίκην ἄσπετον, perge ocius
ad supplicium.

XXIII. MACRINUS, (A. C. 217.) natalibus obscurus, Juris consultus magis, quam belli Dux, factus est Imperator ab exercitu in Assyria, ne milites tam procul ab Italia sine Imperatore essent. Parthico Bello malè administrato, Antiochiam regressus est, delitiis & luxui deditus, fastu alios, alios crudelitate offendit, unde non *Macrinus* sed *Marcellinus* dictus. Duos milites, qui hospitam stupraverant, duobus Bobus inclusit, sic, ut exertis capitibus, donec morerentur, colloqui possent, magis ut sævitiam novo supplicio exerceret, quàm administraret adversus scelera justitiam. Hinc militum odio in se concitato, cum filio *Diadumeno*, quem novem annorum puerum Collegam sibi assumpsit, trucidatus interiit, anno ætatis 50. cum imperasset annum 1. & menses 2. minus diebus 3.

XXIV. HELIOGABALUS, (A. C. 218.) qui
b s etiam

etiam *Avitus*, turpissimus & flagitiosissimus omnium, ut consultius sit, ejus infanda scelera, propter castas aures, tacere, quam recitare. Imperium orsus à Conjugio cum Vestali, quam sibi desponderat; Horrenti super hac re Senatu scripsit; *Sacerdoti convenire Sacerdotis nuptias, ob idque etiam augustiores futuras.* Subodorans periculum internecionis sibi imminentis, altam turrim excitavit, substratis aureis gemmatisque tabulis, ex qua se præcipitare, & violentiam militum avertere posset, dictitans, *mortem suam pretiosam esse debere, & sine exemplo.* Sed frustra: In latrina latitantem à Prætorianis obtruncari oportuit, cadavere per vias Urbis tracto, hac militum acclamatione, *indomita & rabida libidinis catulum fuisse*: tandem Tyberis ei pro sepulchro contigit, adjecto pondere, ne unquam emergeret. *Ætatis ejus anni numerantur 18. Imperii 3. mens. 5. dies 4.*

XXV. SEVERUS ALEXANDER, (A.C. 222.) Heliogabali consobrinus, optimus Princeps pessimo Imperatori successit: Severi nomen dedere milites, ob Severam disciplinam, tam adversus Tribunos, quam milites. Et aulam & Senatum, ordinemque Equestrem reformavit, honores virtuti, non gratiæ, aut opibus, distribuens. *Invitos enim, inquit, inquit, & non ambientes in Rempublicam collocandos.* Quie me-
bant

bant Magistratus, nunquam promovit : *Necesse esse, perhibens, ut, qui emit, vendat.* Ementes, aut corruptos, ut fures detestatus est, solitus per præconem edicere, *ne quis salutaret principem, quem se furem esse nosset.* Thurinū Verconiū, fumos vendere, id est, acceptā pecuniā, Imperatoris responsa fingere solitum, ad stipidem religari, fumoque necari iussit clamante præcone, *Fumo pereat, qui fumos vendidit.* Quæ quidem agebat ex Symbolo suo, à Christianis mutuato ; *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.* Sine Consiliariis, Professionis suæ peritis, nihil faciebat, doctissimum quemque in usu sibi habens : *Nihil horum consuetudine jucundius, dixit, his recreari se magis, quam cibis delicatissimis.* In primis a sem I. C. Ulpianum & Paulum amplexus est, quorum arbitrio pleraque fecit, quod quidem multis Christianis, quos illi, maxime Ulpianus, pessimè oderant, exitiosum & funestum fuit, quanquam ipse Imperator Christum, cuius imaginem in Larario posuit, non oderat. Objicientibus sibi, *se suā civilitate, cui studebat, infirmiore potestate Imperii fecisse, respondit, feci securiorem atque diuturniorem.* Tām liberalis erat, ut molestius ei fuerit, nihil peti, quàm dare. Sæpè ultrò invitabat, *Pete, dicendo, ne privatus de me queraris.* Læctioni & subscriptioni Epistolarum quotidie certas horas

ras

tas impendit, multis suâ manu adiectis, aut detractis. Contra Parthos, Arraxerxe potentissimo eorum Rege fugato, felicissimè pugnavit. At Expeditione in Germaniam susceptâ à suis militibus disciplinæ impatientibus, apud Moguntiacû, Maximini dolo, trucidatur, anno ætatis 30. Imperavit annos 13. dies 9.

[Circa hujus Imperatoris tempora vixerunt *Origenes Alexandria, Ælianus, Herodianus, Africanus, Censorinus, Historici: Pomponius, Hier., Modestinus, Icti.*]

XXVI. MAXIMINUS. Thrax, (A. C. 235.) humili ortu parentibus barbaris oriundus, ipse Pastor olim, ab Exercitu, sine autoritate Senatûs, Imperator factus. Germaniæ depopulator & pacator: tam velox corpore, ut pedibus currentem Equum cursu ubique æquaret, & ob robur corporis voracissimus. Ad altiora profectus, tam crudelem se tum in milites, tum in Senatores delatos exhibuit, ut alii eum *Cyclopem*, alii *Busiridem*, alii *Phalarin* propter sævitiam nominârint. Quæ in Germania gessit, depicta in tabulis Roman. misit, ut ante curiam proponerentur. Filium cognominem, raræ pulchritudinis, Collegam sibi fecit, Senatui gratulatus de tam pækello imperatore. In Africa, ob ejus sævitiam rebellio militum adversus ipsum incepit, qui *Gordianum*, senem nobilissimum & justissimum, cum filio Imperato-

ratorem salutarunt, quos ambos altero anno Capellio, Maximini Dux, oppressit. Quo tamen non reputato, Senatus Maximinum hostem iudicavit, faciendo Imperatorem Gordianum tertium adjunctis consularibus duobus, Pupieno Maximino, & Celio Balbo: quo audito, Maximinus exercitum ducturus Romam, in via ad Aquileiam, se recipere nolentem, hæret, & Aquileiensibus tantâ constantiâ pugnantibus, ut deficientibus nervis ad emittendas sagittas, funes ex capillamento uxorum texerent, in odium militum, quos ignaviæ accusabat, venit, qui, cognitâ Senatûs voluntate, medio die quiescentem in tenebris occiderunt; Patris interitui adjicientes internecionem filii, dicendo, *ex pessimo genere ne satulum quidem relinquentum esse*. Capita eorum contis præfixa Romam missa fuerunt. In Theatro hi versus à quodam coram ipso recitati sunt: *Elephas grandis est, & occiditur. Tigris fortis est, & occiditur. Cave multos, si singulos non times*. Eo occiso, & Gordiano tertio electo, etiam *Labinus & Pupienus*, quorum moderatione Gordianus Imperium aliquandiu pulcherrimè administravit, occisi sunt à Prætorianis, dolentibus, quòd ii autoritate Senatûs cum Gordiano rerum potirentur, & quòd iis in Gordiani inauguratione acclamaretur: *Sapienter electi Principes sic agunt: per imperitos*

ritos electi Principes sic pereunt. Imperii ejus anni numerantur 2. fere 6. Menses.

Sub hoc *flamma Sextæ Persecutionis Christianorum* erupit, ob gravem, ut putatur, invidiam erga Alexandri familiam, in qua plures Christiani erant.

XXVII. GORDIANUS JUNIOR, (A.C. 237.) quem *tertium* vocant, tametsi mitis fuerit, iustitiæ & castitatis amans, etiam felix foris contra Thraces, & Saporem, Parthorum Regem, tamen infidiis Philippi Arabis. militibus ab eo alienatis, ut vociferarentur, *adolefcentem esse Gordianum, nullo rerum usu pollentem, tutores ei querendos*, tandem periit, in tentorio obtruncatus. Meridiana Eclipsis, & terræ motus sub eo brevitatem ejus Imperii significasse videntur percussoribus omnibus, miro Dei judicio, iisdem gladiis per euntibus, quibus suum appetierunt Principem. Cum milites ex Persiâ regrederentur, Principi suo trucidato Gordiano monumentum fecerunt hoc sensu: *Divo Gordiano, Victori Persarum, Victori Gothorum, Victori Sarmatarum, depulsatori Romanarum Seditionum, Victori Germanorum, sed non Victori Philipporum.* Etatis ejus anni numerantur 22. Imperii 6.

XXVIII. PHILIPPUS ARABS, (A.C. 241.) à latrone natus, ut latro Imperium rapuit, & latrocinio oppressus amittit, tametsi autores sint, qui

qui primum inter Imperatores Christianum eum factum esse scribant, quod Scaliger in suo Eusebio refutat. Filium, *Iulium Saturnium*, puerum adhucdum, habuit, qui à quinto ætatis anno nullo commento intrinsum solvi potuit. Hunc ascivit in Collegam Imperii. *Decium* contra rebellantes *Scythas* invitum misit, quem exercitus in *Illyria* repugnantem, strictis ensibus imperium suscipere coegit: minitantes, & furore percitum *Philippum* prævenierunt insidiæ militum, qui ipsum *Veronæ* trucidarunt, etiam ejus filio duodenario à *Prætorianis* *Romæ* occiso. Imperii ejus anni numerantur 7.

[Circa hujus tempora vixit *Cyprianus*, Episcopus *Carthaginensis*.]

XXIX. *Decius*, (A.C. 250.) ex *Pannonia* ortus, morumque probitate ad Imperium e-
vectus, cogente Senatu, filium in consortium dignitatis ascivit, ipse vicissim Senatûs autoritatis studiosissimus, vicemque multis modis reddens; hinc *Trajano* æquiparatus. Bellum perjuris & rebellibus *Scythis* movens, eosque in angustias agens, à Gallo, limitis *Mœsiæ* duce, ad obsidendos aditus misso, hostibus nefarie proditur, ut ductus in paludes filium atrocissimâ cæde amiserit, ipse verò ne in hostium manus veniret, in paludem insilierit. Imperii ejus est annus 1. menses 3. ut

Ut optimus hic Imperator cætera fuerit, persecutor tamen erat Christianorum crudelissimus, exercens adversus eos *Persecutionem septimam*, de qua Cyprianus agit *lib. de lapsis*; Item Gregorius Nyssenus in *Thaumaturgo*. Erant autem, inquit hic, non solum minæ verborum terribiles, sed cum iis varius apparatus suppliciorum &c. Enses & ignes, & bestię, & fossę, & instrumenta ad torquendum membra accommodata, & ferreę in igne cathedrę, & ligna erecta, in quibus eorum extensa, qui persistebant, corpora porrectis horrendis laniabantur ungulis, &c. Ut quid igitur mirum, Si, qui bonus fuit erga mundum, crudelis autem adversus Christum, tam miserando exitu, punitus à Deo, finivit?

XXX. GALLUS, (A. C. 252) per Decii cladem à legione, quę integra fide Scytharum remanserat, salutatur Imperator, cum hoste fœdus inivit Romano nomini probrosum & pernitiosum, quippe, quo hostes ad insultandum & insidiandum nomini Romano facti fuerunt insolentiores. Convenerat enim, ut Romanus Barbaro tributum ducenta millia drachmarum annuatim penderet. Romam inde veniens, & filium *Volusianum* Con- Cæsarem faciens, Scythisque Italię dira minantibus, sed ab Æmiliano fuscis, ut Æmilianus Imperator salutaretur, cum filio à suis desertus, &
 oppres-

oppressus periit. Imprimis pestilentia è mor-
bis ejus Imperium notum est, quæ adeò sæviit,
ut Romæ ad quinque millia singulis diebus in Li-
bitinæ rationes venerint; contagio ferè in decen-
nium continuato. Imperii ejus anni numeran-
tur 4.

[Circa hoc tempus Origenes annos 69 natus, di-
em suum obiit, de quo usitate pronunciatum fuit;
*Quod in ea parte, qua probatur, neminem sibi post A-
postolos habeat equalam, in ea verò, qua reprehenditur,
nemo deformius aberraverit.*]

XXXI. ÆMILIANUS, (A.C. 256.) cum Scy-
thas Italiæ imminentes fugaret, prædamque
omnem recuperaret, & ignominiam per Gal-
lum Romano nomini illatam vindicaret,
quippe Sarmatico limiti in Mœsia præfectus,
Imperator ab exercitu appellatus est: interfe-
ctus tamen à suis, ad præcavendas turbas, post-
quam alter exercitus, qui in Alpibus erat, Va-
lerianum, nobili genere natum, Cæsarem crea-
vit. Imperavit 3. menses.

XXXII. VALERIANUS, (A.C. 256.) susci-
piens Imperium septuagenarius, magnâ omni-
um gratulatione, sed sine effectu. Profectus
enim in Persas, & victus & captus fuit à Persa-
rum Rege, Sapore, qui cervice Valeriani loco
scabelli in ascendendo Equo aliquot annis usus
est, donec ei vel tandem in extremâ senectute
viven-

viventi cutem à cervice ad pedes usque detraxit. Imperii ejus anni numerantur 4.

Sub hoc Imperatore erupit *Christianorum Persecutio octava*, qui quidem ab initio iis favit, sed seductus ab aliquo Mago Ægyptiaco, humanas hostias mactando, Christianos persecutus est, inter quos etiam Cyprianus absorptus fuit. Et quia hæc Persecutionis procella valdè sæviit, quid miremur, Tyrannum justo Dei judicio à Tyranno deglubitum fuisse?

XXXIII. GALLIENUS, (A.C. 260.) ferè similis Neroni aut Domitiano, quâ sævitiam, quâ voluptatum illecebras, ut tædium sit, obscænitatem & crudelitatem ejus scribere, quia abnominatio est eas legere. *Ecquid*, subinde quæsiuit, *habemus in prandio? Et quæ voluptates paratæ sunt? Et qualis cras erit cæna? Qualis ludii? Circenses? Gladiatores? Scenici?* Cum omnes pro patre ejus capto solliciti essent, solus ipse filius gavisus est. Et qui curâ pro patre non fuit affectus, quâ afficeretur pro Imperio? Hinc Ægyptum descivisse, nuncianti, dixit; *Quid? sine lino Ægyptio esse non possumus?* Vastitatem Asiæ referenti; *Quid? Sine Aphronitis esse non possumus?* Perditam verò Galliam annuncianti; *Quid? non sine trabeatis sagis tuta est Respublica?* Et sic de aliis. Quorum damnorum horrenda evenerunt prælagia, terræ motus & mugitus,

gitus, multorum dierum tenebræ, hiatibus absorptæ Vrbes, inaudita pestis &c. *Triginta Tyrannorum seu Ducum* historia meminit, qui sub hoc Imperatore à suis Exercitibus Imperatores fuere facti, sed partim interfecti, à quibus hic Gallienus variè exagitatus fuit, quæ laniena vires Imperii duriter afflixit, & administrationem valdè turbavit: Tandem *Aureolum* Tyrannum persequens, ad Mediolanum cum fratre Valeriano, & filio Gallieno anno ætatis quinquagesimo interfectus fuit, cum imperasset annos fere 15. cum Patre 7. Sub eo fit prima mentio *Francorum* in Historia de bellis Romanorum.

XXXIV. FLAVIUS CLAUDIUS, (A. C. 268.) è Dalmatis oriundus, prorsus ob morum gravitatem talis, qualem tot malis fractum Imperium desideravit. Iniriò *Aureolum* Tyrannum, collatis signis à Republica depulit. Scythas, Sarmatas, Gothos, magno numero in perniciem populi Romani conjurantes, diversis locis & præliis fortissimè attrivit. Ne coacervati in Græcia, maximè Athenis, libri flammis abolerentur, obstitit, dicendo: *Abstineamus hanc injuriam ab his codicibus, quibus Graji homines dum studiosius incumbunt, minùs ad bella idonei fiunt.* Summatim; *Claudi Imperator*, acclamabat ei Senatus, *tu Frater, tu Pater, tu Amicus, tu*

bonus Senator, tu verè Princeps. Syrmii Pannoniæ ex morbo decessit, cùm imperasset annum 1. menses 7.

XXXV. VALERIUS AURELIANUS, (A. C. 269.) Claudii commendatione Imperium adeptus est: Natus in Smyrnio à matre sacrificulâ Solis, quæ puero Imperium ominata fuit. Tàm validus corpore & animo, ut manu suâ uno die 48. diversis diebus 950. confoderit. Militari virtute excelluit, ad crudelitatem tamen declinans. Eo Tribuno bis peccare non licuit, militem hospitæ stuprum inferentem, duabus arboribus inflexis alligavit, quæ rursus erectæ medium discerpserunt. Hinc ejus Epistola ad suum Vicarium, in qua inter alia etiam hæc extant; *Si vis Tribunus esse, imò si vis vivere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo contingat, vinum nullus auferat, segetem nemo detrahat, oleum, sal, lignum nemo exigat, annonâ suâ contentus sit, de præda hostium, non de lachrymis Provincialium habeat.* Imperator factus, ter tribus præliis servavit Italiâ apud Placentiam, apud Fanum, apud Ticinum, Gothis devictis. Nondum Imperator triginta millia Francorum ad Moguntiam trucidasse scribitur. Pacatâ Italiâ Romæ seditio- nes urbanas sedavit, civibus multis, ut & Senatoribus, interfectis, sancitâ tandem Amni-
stia

ita, ne audirentur, qui deferebant de Principibus malè locutos, Cum urbem Tyanam Herodammonis proditione caperet, proditori pro præmio mortem intulit, inquiens, *proditorem amare non potui: nec enim mihi fidem servasset, qui Patriæ non servavit.* Memorabilis est ejus Expeditio in Zenobiam, Reginam Orientis, quæ ad deditiorem hortanti respondit, *virtute faciendum esse, quicquid in rebus bellicis gerendum sit.* Victa ergò postremò, currum Aureliani Romæ, in triumphum cum filiis & filiabus ducta, antecessit. Ob castitatem sui seculi Penelope, more matronæ privatæ reliquam vitam Romæ transigens. Tandem hic Imperator, rediturus in Orientem, non procul à Byzantio à militibus, instinctu sui Scribæ Mnesthei, cui mortem minatus erat, trucidatus interit, ipso Mnestheo bestiis objecto. Imperii ejus anni numerantur 6. minus paucis diebus.

Sub hoc Imperatore gliscere incipiebat *Nona Christianorum Persecutio*, cujus Edictum cum Tyrannus jam subscripturus esset, Divina eum corripuit ultio, ut *Eusebius* testatur.

[Circa hæjus tempora vixit *Porphyrius* blasphemus, Plotini Discipulus, item *Herodianus* Historicus.]

XXXVI. M. CLAUDIUS TACITUS, (A. C. 276.) unanimi Senatûs consensu, fit Imperator, fugiens hunc honorem secessu in Campani-

am. Prima ejus cura fuit interimere Aureliani Interemptores. Studiis ita fuit deditus, ut nullum diem, nullam noctem sine lectione prætermitteret. Ob temporis brevitatem, quo Imperator fuit, nihil memorabile ab ipso perfici potuit. Interemptus enim fuit insidiis militibus sexto regiminis mense: Ut & postea ejus Frater *Florianus*, cum Imperium quasi hæreditarium arriperet, altero statim mense à suis militibus Tharsi trucidatus fuit.

XXXVII. VALERIUS PROBUS, (A. C. 276.) Suffragiis Exercitus, qui Tharsi erat, Imperator factus, & à Senatu receptus, quanquam invictus, subinde clamitans; *Nec mihi, nec vobis expedit, milites. Ego enim vobis blandiri non queo.* Ducto exercitu ex Oriente in Galliam, Francos, qui eam invaserant, depulit, *Proculum*, qui se Imperatorem nominavit, interfecit, & *Bonosum*, eandem majestatem affectantem, nec non *Alemannos* intra Nicrum cedere coegit. Omnibus igitur benè gestis, & quiescentibus, auditus fuit dicere: *Brevi milites necessarios non habebimus.* Otiosos enim ferre non poterat, inquiens, *annonam gratuitam mihi item comedere non debere.* Ergò cum in Syrmio milites oneraret labore siccandi paludes, aliqui adversus ipsum seditionem moverunt, & fugientem in speculam trucidarunt. Reliquus Exercitus dolens

Volens extinctum, sepulchrum cum hac inscriptione fecerunt ei: *Hic Probus Imperator, verè probus situs est, victor omnium gentium barbararum, victor etiam Tyrannorum.* Sub eo prima mentio *Alemannorum.* Imperii ejus anni numerantur 6. & menses 4.

XXXVIII. CARUS NARBONENSIS, (A. C. 283.) propter virtutem à militibus Imperator factus. *Carinum & Numerianum*, filios Cæsares nuncupavit. Primum omnium Sarmatas, post Probi mortem insolentiùs in Pannoniam & Thraciam irrumpentes, repressit; Sedecim millibus interfectis, & viginti millibus captis. Ad bellum Persicum transiens, cum ad fluvium Tygridem fatalem Imperii terminum, pervenisset, mortuus est. Huic successurus erat ob virtutes filius *Numerianus*, sed *Apri* sui soceri, ut is Imperium in se transferret, insidiis fuit occisus; quo cognito, *Diocletianus* ab exercitu in Imperatorem electus. *Aper* verò spectante exercitu, occisus fuit. Imperii autem *Cari* annus unus est.

[Circa hæc tempora vixerunt *Srobæus*, *Æl*, *Spartanus*, *Lampridius*, *I. Capitolinus*, &c.]

XXXIX. DIOCLETIANUS, (A. C. 284.) natus in Dalmatia, patre Scribâ Senatoris *Amilini*. Initio Imperii vicit *Carinum*, qui Patri *Caro* succedere voluit. Metuens autem, ne

ob novos in Provinciis motus alibi alii Imperatores crearentur, *Maximianum*, fortem & militaris rei peritum, sed truculentum & libidinosum, Collegam sibi fidum elegit, pari potestate Augustum eum appellans. Cumque propter crescentes passim motus pluribus Ducibus fidelibus opus esset, uterque, *Diocletianus* *Galerium Maximinum*; *Maximianus* verò *Flavium Constantium Chlorum*, *Constantini M. Patrem*, ob insignem ejus virtutem, Cæsares nominarunt. Conjugiis etiam fœdera firmata fuerunt. Nam *Diocletianus* filiam suam *Valeriam* dedit *Maximino*; *Maximianus* verò privignam *Theodoram* *Constantio*. Hinc bellorum operæ inter eos distributæ. *Galerio* Parthicum bellum demandatum, quod cum summa offensione *Diocletiani* malè, amisso, propè omni exercitu, administrabat, donec amissam victoriam victoriâ partâ compensavit, recuperatâ totâ *Assyriâ*, & quinque Provinciis trans *Tigrim*, quæ post *Trajanum* defecerant. *Econtra* *Constantius* in Occidente cum *Alemannis* periculosissimè quidem, sed & felicissimè conflictit, cæsisque *LX. millibus*, *Germaniam* atterivit, & *Galliæ* securitatem restituit: receptâ quoque *Rhetiâ* & *Belgio*, in sui que monumentum *Spirâ* ad *Rhenum* conditâ. Inde cunctis Principibus à *Senatu* maximus triumphus decretus,

cretus, cum primis Diocletiano, qui velut Numen aliquod caeleste adorari voluit, divini honores habiti. Post Diocletianus & Maximianus, ille Nicomediae, hic Mediolani, uno die Imperium posuere, illo affirmante, istum diem & vitae, & felicitatis sibi principium illuxisse: Quamquam Maximianum repetendi Imperii libido denuo post coeperit, stimulantem quoque collegam, ut idem faceret; cui ille: *Nolo peste liberatus plus bibere veneni. Satis pro Republica laboravi. Tempus adest, ut mihi vivam, quod tum primum coepisse mihi videor, postquam ipse in patriam meam olera sevi. Nec res jam angusta pro dignitate videri debet, quia non est turpe homini, animi bonis felicitatem metienti, honestem profiteri paupertatem.* Hoc non obstante, Maximianus rem apud filium Maxentium, & generum Constantium tentavit, donec Massiliae captus, & strangulatus perit. Diocletianus autem ætatis anno 78. ex stupore mentis mortem sibi conscivit. Justo Dei iudicio, ob crudelissimam Persecutionem, quam Christianum sanguinem fundebat, ut jam dicemus. Imperii Diocletiani anni numerantur 20. Maximiani verò 18.

Sub hoc Imperatore *Persecutionis incendium*, longo tempore crudelissimè exarsit, oleum flammæ addentibus ejus Collegis, Maximiano, Galerio, post etiam Maxentio, Constantio Chloro, qui

qui Christianos amavit excepto, ut κατ' ἐξοχὴν
eam maximam & numero decimam appellare
debeamus, de qua Sulpitius: *Hac tempestate om-
nis ferè sacro Martyrum cruore orbis infectus est:
quippe certatim in gloriosa certamina ruebatur,
multòque avidius tunc Martyria gloriosis mortibus
querebantur, quam nunc Episcopatus pravis ambi-
tionibus appetuntur. Nullis unquam bellis mun-
dus magis exhaustus est, neque majore unquam tri-
umpho vicinus, quam cum decem annorum stragi-
bus vinci non potuimus, &c.* Ineffabilis Tyran-
nis in hac diuturnâ persecutione fuit exercita.

[Sub fine hujus intervalli Imperatorum ad usque
Constantinum, notandum est, historias his tempori-
bus valdè turbatas esse, ob concursum tot Imperato-
rum & Cæsarum, & Tyrannorum seditiosorum, qui
Imperium cum summo detrimento Imperiî affecta-
runt. Sic hîc concurrunt *Maximianus, Constantius
Chlorus, Galerius, Maximinus*, qui adoptavit *Flavium,
Valerium, Severum & Maximinum*, & præter hos vel
tandem *Maxentio* à Prætorianis militibus pro Cæsare
salutato: qui dum ope militum Severum occideret,
Licinius à Maximino in Collegam Imperiî fuit as-
sumptus. En confusionem, & eam quidem abomi-
nandâ tyrannide, non utrobique suâ vi nixam. Ex
quo factum, ut Nobiles Romani *Constantinum*, Con-
stantii Chlorig filium, ex Galliis, ubi agebat, evocârint,
ad Urbem liberandam à tyrannide, quam Maxentius
ibi exercuerat.]

CAP. II.

Quot, & quinam fuerunt Imperatores sub decursu Intervalli secundi, à Constantino M. usque ad Carolum M.

QUandoquidem sub hujus Intervalli decursu Imperium distractum & miserè dilaceratum fuit, ejus sede Româ Constantinopolin, ex Occidente in Orientem, translata, factum est, ut in lineâ Successionis rectâ permanere non possimus, sub hoc & sequenti intervallo, sed nobis mox digredendum sit ad lineam collateralem, conferendo Imperatores *Orientalibus* cum *Occidentalibus*, id quod in primis anno Christi 364. sub *Gratiano* & *Valentiniano* fieri incepit, ut Imperatores in Oriente & Imperatores in Occidente simul regnaverint, quorû numerus, nomina, & præcipuæ res gestæ ex sequenti Catalogo cognosci possunt.

I. CONSTANTINUS MAGNUS, (A.C. 303.) *Constantii Chlori*, ex priori conjugē *Helena* filius. Exacta sub *Galerio* pueritia, adolescens ab eo missus contra *Sarmatas*, victoriâ partâ, Ducem eorum, catenis vinctum, ad *Galerium* duxit. Hinc *Galerius* *Constantinum*, non secus,

ac

ac Saul Davidem, per insidias perdere quærebat, hortatus eum, ut cum Leone in arenam descenderet, de victâ pugnando bestia, tandem ex Italia ad Patrem profugit, intellectis, quibus petebatur, insidiis, & Patre vitâ functo Imperium Galliarum, Hispaniarum, & Alpium cepit; Principibus & militibus amore ac benevolentia magnâ sibi devinctis, ut in omnem viciniam ejus nominis & virtutis fama se diffunderet. Romæ igitur Maxentio tyrannidem & libidinem intolerabilem exercēte, Constantinus assertor & Vindex Imperii à Senatu appellatus, cum parte copiarum venit in Italiam, & præliis aliquot cum Maxentio initis, eum tandem ad angustias adegit, ut victus unâ cum equo in Tiberim insilierit, submersusque amplius apparuerit nulli. *Hocq; modo Occidens sub uno Constantino unitus.* Fulgida crux, ex lucis splendore formata, cum inscriptione, EN TOR-
TONIKA, IN HOC VINCE, victoriam ei promississe scribitur. Orientem adhuc tenuit Licinius, parentibus quidem rusticis natus, sed adoptatus à Galerio. Cum hoc fœdus icit Constantinus, traditâ ei sorore suâ Constantiâ in Uxorem, hac lege, ut Christianis parceret: Persecutus enim eos fuit graviter Licinius; Sed ad persecutionis Ingenium denuò reversum Constantinus, posthabitâ affinitate, ad ar-
ma

na progressus, tanquam fœdifragum & tyrannum persecutus est, eo progressu, ut victor vitam petenti, purpuramque, quam 16. annis gestarat, ponenti, copiam cum uxore Thessalonicae privatim vivendi dederit, ubi quietis impatiens, & res novas moliens, anno 70. ætatis à præsidio Constantini oppressus fuit. Hic Licinius, sicut odor erat Christianorum, sic etiam contemptor erat literatorum, quos pestem & venenum Reipublicæ appellare solebat: ipse tam rudis, ut vix nomen suum decretis subscribere posset. Ex his victoriis Vnus Constantinus utriusque Imperii *Orientalis & Occidentalis* dignitatem consecutus est, ut *Magnus & Maximus* dictus summis honoribus à Senatu Romano inactaretur: quibus ut facta responderent, nihil intentatum contra Imperii hostes reliquit, cum primis Sarmatas & Gothos, Imperio nimium infestos reprimens atterensque, pace Imperio sic restituta. Verum enimverò ut Constantinus Imperium Orientis valido propugnaculo adversus fœdifragos barbaros muniret, *Byzantium* urbem, in augustissimo Propontidis freto positam, portibusque duobus firmissimis munitam, prius à Severo, quâ muros dirutam, amplissimè restaurari iussit, in eamque & sedem Imperii & omnem dignitatem ejus transtulit, *Novamque Ro-*

nam appellavit, quantumvis usus obtinuit, ut Constantinopolis à Constantino, ad hæc usque tempora diceretur: quæ translatio tamen si Imperium, ut sequiora tempora & Eventus restabantur, valde debilitaverit, fato tamen, h. e. iusto Dei iudicio non caruit, dum aliis gentibus, ad invadendam Romam, & cum Româ ipsam Italiam, Imperii arce alibi conditâ, janua fuit aperta, & via strata, ad efficiendum id, quod effectum in Annalibus legimus, partim oculis nostris coràm in loco sancto intuemur. Hic est ille Imperator, *ille Constantinus Magnus*, qui abolitâ superstitione Ethnicâ, Christianam religionem passim introduxit, sub quo completa videtur *dispersio manus populi sancti*, exantlatis prius infandis Persecutionibus sub Imperatoribus Ethnicis, de cujus zelo Scriptores Ecclesiastici prolixos commentarios ad feram posteritatem transmiserunt. Ultima ejus Expeditio fuit in Persas, Mesopotamiam infestantes, in qua, non sine suspitione veneni, in morbum incidit, quo ingravescente, tandem anno ætatis 66 finivit. Princeps pius, justus, severus, felix, & in Christianâ fide constantissimus, devotissimusque, nullos labores, tum pro eâ, tum pro Republicâ defugiens. Quanquam & ipse homo fuerit, à quo, quod humanum, non alienum erat, dum Successibus
info-

insolentior factus, avaritiâ, cædibûsque multorum Nobilium, ut & suorum, divitias Regiarum virtutum, quibus pollebat, non parùm obscurasse scribitur, quod vel ex eo colligendum est, quia proprio filio Crispo Cæsari non pepercit, sed pronus ad deteriora credenda, eum supplicio affecit, circumventus ab Augusta Faustâ, Crispi novercâ, quam ipsam, ejus fraude perspectâ, deinceps neci tradidit. *Et nunc Reges, intelligite, erudimini, qui judicatis terram. Servite Domino in timore, exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de viâ justâ, Psal. 2. v. 10. 11. 12.* Imperii ejus anni numerantur circiter 30. menses 9. dies 27.

[Circa hujus Imperatoris tempora viguerunt *Arnobius, Lactantius*, Crispi Cæsaris Magister, *Juvencus* Poeta, *Eusebius*, *Donatus* quoque Grammaticus, & *Victorinus* Rhetor: Item *Athanasius* ab Arianis, quibus se constantissimè opposuit, maximò pere afflictus, &c.

II. CONSTANTIUS, CONSTANTINUS, & CONSTANS, (A C. 337.) Constantino M. ex Faustâ Galerii Maximini filiâ geniti, uxores enim duas Constantinus Magnus habuit: præter *Faustam*, etiam *Minervinam*, ex qua Crispû Cæsarem, Faustæ artibus oppressum, suscepit. Hi Tres ex Faustâ fratres divisum à Patre acceperunt Imperium, *Constantinus* Alpes Cottias, Galli-

am,

am, Hispaniam, Britanniam, Orcades, Thule;
Constans verò Italiam, Africam; cum Insulis, Il-
lyricum, Macedoniam, Græciam; & *Constanti-*
us Orientem cum Thracia; quos ipsos latius
regnandi cupido divisit, & in mutua prælia ar-
mavit. Nam *Constantinus Constanti* Bellum in-
tulit, sed ad Aquileiam, fervente prælio, à fra-
tris Ducibus per insidias circumventus, nece-
tur, triennio nondum expleto. *Constans* igitur
persequendo quidem prudenter victoriam,
propter insolentiam tamen vel tandem gravis
militi & populo, causa fuit conspirationis Cen-
turionum adversus se, qui *Maxentium* Impera-
torem salutarunt, cujus iussu percussores *Con-*
stantem trucidârunt, quiescentem in tentorio,
anno 30. ætatis, Regni 13. Ergò percusso *Con-*
stante à *Maxentio*, Imperium ad unum *Con-*
stantinum, *Constantini* M. primogenitum, re-
volutum fuit, qui victo, & ad desperationem
adacto *Maxentio*, fratris sui interfectore, tri-
umphans Romam venit, miratus Urbis suæ
Majestatem, è contrà ob pusillam staturam
de ridiculo ab urbe habitus: ibi ab *Hormisda*
in triumpho, quid de Roma sentiret, interroga-
tus, respondit: Id sibi tantum placuisse, quòd ho-
mines ibi quoque mori didicisset. Post aliquando in
Orientem regressus, duobus bellis gerendis
implicatur, uno Persico, quod ipse conficere
insti-

instituit; altero Germanico, quod *Juliano* patrueli 23. annos nato, commisit, quem adoptavit, Cæsaremque fecit, sororem Helenam ei elocando, tutelamque Galliarum committendo. Intellecto autem, *Julianum* ab Exercitu suo *Augustum* esse salutatum, omisso bello Persico, novo Imperatori offensus occurrit, verum correptus febris, ad Tauri montis radices, anno ætatis 40. vitam finivit; *Juliano* tamen Successore in Imperio prius designato, relinquens uxorem gravidam, quæ enixa est filiulam, quam deinceps in uxorem duxit *Gratianus* Imperator. Sub hoc Imperatore cœpit usurpari nomen *Paganorum*, exautoratis ab eo militibus Ethnicis, & in Pagos relegatis, quanquam hæresi Arianæ deditissimus erat, Catholicorum persecutor severus & rigidus. Hic ille *Constantius* est, à quo *Constantia*, urbs illa Episcopalis, ad lacum Podamicum, fuit ædificata. Imperii ejus anni numerantur 24. menses 6.

III. JULIANUS APOSTATA, (A. C. 361.) ita dictus, quia, cum initio Christianus esset, ad Ethnicam superstitionem, cujus semina adolescens, in scio Eusebio, à Philosophis hausit, fuit delapsus. Hinc Christianorum persecutor & oppressor; Scholas eis prohibendo, inquit, *οἱ κρείοις τῶν ποῖς βαρβόμεθα*, propriis pennis ferimur, & in odium Christianorum ludæis Templi ædificationem

tionem Hierosolymis concedendo, quos tamen statim in moliendis ejus fundamentis, erumpentes flammarum globi ab instituto abegerunt. Prosperitate rerum ex voto succedentium elatus, supra hominis conditionem se sperare non dissimulavit: alioquin animi dotibus ad admirationem excellens, à quibusdam scribitur, ut lenitate Tito, felicitate Trajano, clementiâ Antonino, moderatione Marco Aurelio, & literarum studio summis Philosophis similis æstimatus fuerit, quanquam Nazianzenus planè diversum ex ejus Physiognomiâ judicium tulerit, de juvene adhuc existente, inquit; *Quantam pestem Romana Monarchia nunciat!* In Persico Bello hastâ per Ilia ictus, dum evellere ferrum dextrâ tentabat, digitorum nervos utrinque sensit excisos. Paulò antequam animam exhalabat, exceptum volâ sanguinem in aërem projecit, Christum rabiosè allatrans, vociferando, *Vicisti tandem Galilee.* Alexandrum M. rebus gestis aut superaturum se sperabat, aut exæquaturum, quòd Palingenesi Pythagoricâ animam ejus in se descendisse crederet. Anni ætatis ejus numerantur 31. Imperii 1. menses 8.

Synchroni ei fuerunt *Hilarus, Macarius, Optatus Milevitanus, Ammianus Marcellinus, Basilus Magnus, Gregorius Nyssenus, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, Ephrem, &c* Eodem

Eodem ferè tempore templum Delphicum horrendâ tempestate disiectum, & Constantinopolis sævo terræ motu quassata fuit.

IV. IOVIANUS qui & JOVINIANUS, (A.C. 365.) militari favore fit Imperator, & quia Christianum se fuit professus, gentibus se imperare nolle significanti, milites acclamârunt, *etiam se Christianos esse*; Saporî Regi Persico quinque Provincias trans Tigrim à Galerio occupatas, partemque Mesopotamiæ paciscendo reddidit, ut Ecclesiis, aliisque gentibus tranquillitatem à Iuliano turbatam, restitueret, quam obrem dicteriis ejus fama non caruit, in quibus & hæc: *Venisti è bello, utinam ibi perisisses*; Item, *quanta longitudo est, & profunditas, tanta est stultitia*. Morbo ex intemperantia contracto, periisse scribitur, quidam ex odore cubiculi, recenti calce illiti. Imperii ejus menses sunt 7. dies 22.

[NB. De hinc aliquandiu utcunquè divisum Imperium in Orientem & Occidentem, ab Orientalibus & Occidentalibus Cæsaribus administratum sequitur. Horum primi fuerunt.]

V, VALENTINIANUS Occidentis, & VALENS, (A.C. 3647.) Orientis Imperator. *Valentinianus*, quòd ædituo gentilium, aquâ lustrali aspergenti se, colaphum dedisset, à Iuliano ordine motus, ab exercitu post interregnum, mortuo Ioviano, Imperator factus est,

fratrem *Valentem*, quem exercitus prius *Collegam* *Valentiniano* obrulit, *Augustum* *Constantinopoli* pronuntiat, *Occidentis Imperio* sibi servato, *Orientis Valenti* commisso. Aliquanto post etiam filium *Gratianum Augustum* nominavit. *Valentinianum* severum, animo gravem, ingenio solertem, vitiis omnibus, maxime avaritiæ infestum, commendant *Res gestæ*, utpote sunt magna prælia, quæ victoriosè contra *Alemannos* gessit, inprimis contra *Saxones*, quos infra *Coloniam Agrippinam* repressit. Ad *Nicrum* arces condidisse scribitur. In *Pannonia* ex commotione nimia subitâ febri paucos intra dies finivit. Nam postquam *Legati Sarmatarum* in habitu sordito eum sequerentur, & *Valentiniano* interroganti, quinam homines essent, responderent, se præcipuos esse inter *Sarmatas*, adeò illè iracundiâ exarsisse scribitur, quòd cum tam despectis hominibus bellum gereret, ut subitò conciderit, & venâ frustrâ sectâ, cum nihil sanguinis flueret, diem suum obierit; anno ætatis 50. cum imperasset annos 12. minus 100. diebus.

Valens fratri dissimilimus ob impietatem & sævitiam, dehortante eum fratre, amplectitur *Arianam hæresin*, *Orthodoxis Episcopis* in *Exilium* missis. *Procopium* cognatum rebellantem, acie vicit, victumque arboribus

violenter inflexis, discerpi jubet medium. Contra Gothos & Adranopolin pugnans, vulnere accepto ex Equo decidit, in proximum tugurium ductus, incendientibus id hostibus persequentibus, qui Cæsarem ibi esse nesciebant, flamma perit, luens adversus Orthodoxos, exercitæ sævitæ meritas pœnas. Imperii ejus anni numerantur 14. mens. 4. dies. 9.

[Hâc tempestate vixit *Ausonius Gallus*, Gratiani Cæsaris, & Paulini, Nolani pòst Episcopi, Magister : Item *Eutropius*, *Vegetius*, & *Martinus Turonensis*.]

VI. GRATIANUS, Valentiniani I. (A. C. 375.) filius, natus ex Severa, & VALENTINIANUS II. Gratiani frater, natus ex Iustina, hunc vix quadrimum à militibus Cæsarem appellatum, lubens in consortium Dignitatis admisit Gratianus. Erat is egregiè doctus, & orthodoxæ fidei addictus, Episcopos Orthodoxos ab Exilio revocans, Hæreticos exesse cogens, omnesque Ecclesias ad amplectendum Symbolum Nicænum incitans. Vivo adhuc Valente, ad Argentoratum 30000. Alemannorum trucidavit. Valenti contra Gothos succursurus, serò venit, eo jam interfecto. Adjuncto sibi præter *Valentinianum* fratrem, *Theodosio*, curam gubernationis Imperii omisit, ludisque & venationibus deditus, Maximi Galliæ Præsidis & Andragathii conspiratione è medio fuit

sublatus, divinâ vindictâ in percussores animadvertente, dum alter à Theodosio peremptus, alter metu deditiois in mare profiliens, vitæ finem imposuit. *Valentinianum*, hæresi Ariana imbutum, non melius fatum, quàm *Gratianum* mansit, ut mox in vita Theodosii audiemus. Imperii Gratiani & *Valentiniani* anni numerantur 17.

[Hæc Ætas fertilis fuit Virorum illustrium. Vixerunt enim tum, præter eos, quos suprâ nominavimus, *Casarius*, Nazianzeni frater, *Cyrillus*, Antistes Hierosolymitanus. *Dydimus* cæcus oculatissimus, *Aurelius Prudentius*, *Ephremus* Eremita. *Damasus* Pontifex, *Epiphanius*, *Ambrosius*, *Hieronymus*, *Augustinus*, *Orosius*, *Severus Sulpitius*, *Cassianus*, alii.]

VII. THEODOSIUS I. MAGNUS, cui GRATIANUS & VALENTINIANUS, (A. C. 379.) quorum Collega in Oriente quatuordecim annos erat, meritò ad latus denuò collocantur. Hic Patre Honorio, matre Tremantiâ in Hispania ex familia, cujus origo ad Trajanum refertur, natus, literis, pietate, justitia & fortitudine excellens, postremus Romanum Imperium in Occidente & Oriente integrum tenuit. Mox enim sub Honorio ejus filio *VVaramundus* Rex in Gallia regnavit, & Roma ab *Alarico*, Rege Gothorum, capta est. Sub *Valentiniano* I. Magister Equitum, pacavit Africam & Rhetiam: Gratiani Collega factus, Gothos multis

multis præliis vicit: *Maximietiam* ut dictū, vi-
 ctor & interfector, qui interfector *Gratiani* fuit.
 Pace in Oriente constitutā, terribile bellum in
 Occidente ingruit. Postquam enim *Valentinianus*
 post *Maximi* interitum Galliam quinque
 circiter annos regeret, à cubiculariis, per *Eugenium*
Scribam, & *Arbogastum* Exercituum *Valentiniani*
 Ducem corruptis, strangulatus in-
 terit. Interfecto igitur *Valentiniano*, cum par-
 ricidis, ingenti exercitu ad Alpes instructis,
 confligendum fuit, quod etiam feliciter, post-
 habita loci incommoditate, in somno, ut con-
 fligeret, admonitus *Theodosius* præstitit, pictis
 in vexillis literis *XPZ*, etiam divinitus magnis
 ventorum flatibus, qui hostibus contrarii e-
 rant, adspirantibus, de quibus noti sunt versus
Claudiani:

O nimium dilecte Deo, cui militat æther,

Et conjurati veniunt in Classica venti.

Victus enim *Eugenius*, & ad pedes *Theodo-*
sii prostratus, à militibus capite truncatus est;
Arbogastus metu deditiois αὐτόχρη interit.
 His expeditis, Romam profectus, multa ibi
 emendavit, & *Valentiniano* in Galliam misso,
 ipse Constantinopolin rediit, ut convocatā Sy-
 nodo Ecclesiæ paci consuleret. Domestica
 hujus Imperatoris vita itidem laudatissima
 fuit Christianus natus Ἀπὸ τῆς ἑσέως doctrina

Cœlesti imbutus fuit: Symboli Nicæni Confessor, & hæresium osor omnium. Felix etiam conjugii, priori cum *Placilla*, ob beneficentiam in pauperes laudatissima, & mariti monendi, ut legibus acceptum imperium administraret, eumque qui contulit, coleret, studiosissima, ex qua suscepit *Arcadium & Honorium*; Posteriori cum *Galla*, Valentiniani I. filia, ex qua suscepit *Placidiam Gallam*, post nuptam Constantio. Baptizari non nisi ab Orthodoxo voluit. Singulare in eo conspicitur exemplum pœnitentiæ & reverentiæ erga Ecclesiam, dum ob Sævitiā, quā propter seditionem Urbis Thessalonicæ iratus, per cohortes aliquot eō missas, septem millia hominum, non inquisitis culpæ autoribus, inibi promiscuè trucidavit, ab *Ambrosio* ex templo fuit exclusus, lamentisque pœnitentiā ostensā; non nisi absolutione ab *Ambrosio* acceptā, octo mensibus dilapsis in templum rediit. *Arcadium & Honorium*, adhuc pueros, creavit Cæsares, quos cum *Arsenio* Præceptori commendaret, non ut Cæsares, sed ut discipulos tractari voluit, etiam verberibus, si quid deliquissent, additis. Moritur Imperatorum nulli secundus, si tam potens sui, quàm pius fuisset. Cum *Gratiano & Valentiniano* regnavit annos 4. cum *Valentiniano* tantum, annos 10. solus annos circiter tres, ut anni totius

ius Imperii, quibus præfuit, completi numerentur 16. dies 2.

[Circa ejus tempora vixerunt *Theodoretus*, *Rufinus*, *Claudianus Ausonius*, *Pappus Mathematicus*]

[NB. Dehinc consummata sequitur Imperii Divisio, utpote quæ Orientem & Occidentem ita distraxit, ut nunquam amplius sub unius Imperatoris regimine coaluerint, utrinque variis vicissitudinis eventibus, donec, oppresso Occidente, solus Oriens, Axiomate Monarchico insignis, aliquandiu permanfit. Ante oppressum autem Occidentem, tres Orientales Imperatores, nempe *Arcadius*, *Theodosius II.*, & *Martianus*, duo verò Occidentales, *Honorius* & *Valentinianus III.* numerantur: quod notandum est, ne lectio memoriam confundat.]

VIII. Ergò *ARCADIO*, (A. C. 395.) Orientis Imperatori, jungimus ad latus *HONORIUM*, Imperatorem Occidentis. Uterque, ut ex superioribus constat, *Theodosio I. Magno* genitus, & Cæsar à Patre creatus, sed & propter ætatem, Imperio nondum maturam, tutoribus, Ducibus, *Arcadius Rufino*, *Honorius Gildoni*, *Africæ Præfecto* ut & *Stilliconi*, quos *Theodosius* fidos fore putabat, conceditur.

Arcadius expertus est *Rufinum* affectare Imperium, postulantem consortium Imperii, factâ conspiratione cum *Gothorum Rege Alarico*, quem milites, cùm hoc ante tribunal peteret, dato ei præmio perfidiæ, trucidarunt, capite ejus ad portâ *Constantinopolis* cuspidi suf-

d s

fixo

fixo, & dexterâ per urbem circumlatâ, exclamando; *Date stipem viro avaritiæ inexplebilis*, Post Rufinum *Cajanus*, alius Gothorum Dux, seditionem ei movit, qui ipsam Constantinopolin, & in eâ Arcadii Regiam, incendere conabatur, Cajani militibus ab exercitu Angelorum, qui conspectus fuit, miraculosè depulsis, & ipso Cajano post multa atrocita conamina deprehenso & interfecto. Tandem *Eutropius Eunuchus*, ceu serpens in sinu, Aulæ pestis, cum diu Magistratus, præfecturas, & ipsam justitiam venalem habuisset, transferre in se Imperium molitus, in ipso Consulatu, jussu Arcadii, decollatus est. Conjux Arcadii erat *Eudoxia*, Chrysostomi, tum temporis Episcopi Constantinopolitani, non secus ac Herodias Iohannis Baptistæ insidiosa persecutrix, quippe taxantis luxum, & spectacula, quæ ad statuam Eudoxiæ, non procul à templo, in columnâ marmoreâ collocatam, ab Histrionibus & Mimis propudiosius fiebant, hanc statuam, & cum eâ ipsos ludos, templo vicinos Chrysostomus tolli voluit, comparans in concione Eudoxiam Herodiadi, inchoando; *Iam iterum insanit Herodias*. Hinc Eudoxiæ contra Chrysostomum odia, quæ incitato in ipsum *Severiano*, facundo aulico, Chrysostomum prius ut publicè concionaretur, sæpè adhortato, non desti-

destitit, priusquam Chrysostomus, prætextu
dissensionis inter *Epiphanium* & *Se* de libris O-
rigenis, in Exilium frigidam suffundente Seve-
riano, mitteretur, in quo Patri huic zeloso mo-
riendum fuit, Spectaculis tamen gladiatorum
abrogatis, & privilegiis Ecclesiarum auctis,
Arcadius decessit ætatis anno 31. imperii 13.
menses 3. dies 15.

HONORIUS in occidente ferè eandem sor-
tem expertus est, quam frater Arcadius in Ori-
ente. Primus, qui Imperium affectavit, fuit *Gil-
do* Præfectus Africæ, qui ob hanc perfidiam à
proprio fratre Mascelize, in fugam coniectus,
navisq̃ue yelo, in qua fugiebat, strangulatus
est: Hunc secutus *Stilico*, Imperium per tute-
læ speciem, affectans in Gallia, quamvis à
Thedasio familiæ suæ ingentibus beneficiis
obstrictus; Hic oppresso in Hetruria *Rhada-
gasio*, Gothorum Rege, cum ingenti exercitu,
turbarum maximarum semina in Oriente jecit,
Vandalosque, Suevos, Alanos & Burgundos
in Gallias sollicitavit, sperans fore, ut aut *Hono-
rius* bello cadat, aut filius suus *Eucherius* in
consortium Regni veniat. Quibus artibus ac-
cessit, quod idem *Stilico Alaricum* cum exer-
citu, cui Honorius Gallias petenti concessit, ut
Francis velut propugnaculum objiceretur, eò
pergentem per insidias adortus fuit, quam ob
inju-

injuriam Gothi cum suo Rege *Alarico* quasi in rabiem acti, cœpto itinere deserto, Romam rectâ contendunt, eâque capta multa insolenter agunt, impetrato tamen ab *Alarico*, ut templis Apostolorum parceretur, militesque præda contenti à cæde abstinerent. *Alarico* mortuo, successit *Arnulphus*, connubio sibi jungens sororem *Honorii Blacidiam*, quæ Romæ deletionem avertit: Mortuo *Arnulpho* successit Rex creatus *Rogerus* & hoc defuncto, *Vallis*, Dux astutus & prudens, Rex constitutus est. Verum horum mortuum pœnas *Stilico* maturè dedit: cognito enim, *Stiliconem* Imperium affectare, *Honorius* eum, cum filio *Eucherio* interfici imperavit. Imperii Anni, quibus *Honorius* regnavit, numerantur 28. menses 6.

[Hac tempestate floruerunt *Prudentius*, *Sedulius*, *Paulinus*, *Nectarius*, *Hesychius*, *Synesius*, *Isidorus*, *Orestes*, *Salvianus*, *Eutropius*, &c.]

IX. THEODOSIUS II. Orientis, & VALENTINIANUS III. (A. C. 408.) *Honorii* è sorore nepos, Occidentis Imperator. *Theodosius* *Arcadii* ex *Eudoxiâ* filius, septennis à Patre relictus, Persarumque Regi potentissimo, & *Arcadio* fidissimo *Iezdegirdi* commendatus, sub tutore *Anthemio*, negotia Imperii feliciter & prudenter agente, optimis literis moribusque institutus fuit; Sorore *Pulcheriâ* multum adjumenti con-

conferente. Ex Ephebis egressus, *Athenaidem*, *Leontii*, Atheniensis Philosophi filiam, adeò eruditam, ut de victoria Arcadii & mariti poemata scripserit, suasu sororis, duxit, quam deinceps Eudoxiam nuncupavit, quale matrimonium pater filiae priùs prædixerat testamento, quod condidit. Quæ puer hausit *Theodosius*, ea Vir egregiè probavit, omnis generis pietatis, amorisque erga Deum, & erga proximum exercitiis, ut universam ejus Aulam *Pietatis officinam*, non *vitiorum sentinam*, diceres. Discendi desiderio, & quotidianâ cum Pastoribus conversatione, ad amorem librorum illectus, exemplo Ptolomæi, instructissimam Bibliothecam ex omnis generis Scriptoribus comparavit, nō tam ut subtiliter de rebus differeret, quàm benè secundùm virtutem viveret. Potentissimus affectuum suorum Domitor, aliquando quæsitus, *cur obrectatores maledicos non puniret*, respondit, *utinam mortuis vitam dare possem*. *Non est enim difficile, neque magnum aliquid, hominem jugulare*: in quarum virtutum Stadio, sororis Pulcheriæ monitu nunquam segniserat. Hæc cùm aliquando negligentem in subscribendis libellis observaret, obtulit ei libellum de venditione uxoris, quam plurimùm amabat, subscribendum, subscriptumque, sed non lecto, quid intus scriptum esset, ita

ita subornavit, ut ex syngraphâ Eudoxia peteretur: quo stratagemate Principis negligentiam festivè correxit. Hanc tamen sui fidissimam sororem circumventus Eudoxiæ, ab Eunucho Ariano eâdem hæresi infectæ, impulsu, aulâ & dignitate movit. Quam Augustæ ingratitudinem Deus talione compensavit dum adulterii ob inusitatæ magnitudinis pomum, quod à Marito acceptum, sed *Paulino*, erudito viro, sibi familiari, à se donatum pertinaciùs negavit, Imperatori suspecta, Hierosolymam abiit, vitam reliquam sacrorum curâ ibi exigens; Pulcheriâ in pristinum statum restituta. Talis fuit Theodosius domi. Foris cum Gothis, ut tranquilli essent, pacem sancivit, quâ, longè facessere iussu voluptatum abusu, usus est ad Leges utiles in Republica observandas, & ad pacem in Ecclesia colendam, præsertim Synodo Ephesina contra nestorium instituta. Etiam contra Persas duabus vicibus, magnis commissis præliis, Victor, de Pace facienda Legatos ad eos misit, ut intempestivè Pacificum cum tum temporis diceres. Mortuus est Constantinopoli placidè, in Theodosii primi, & Patris Arcadii sepulchro reconditus. Horrendus terræ motus, sex menses durans, Constantinopoli, & multa Asiæ loca concutiens, sequentes Imperii ruinas, ipsiusque Mahometis
ini-

initia, significavit. *Ætatis ejus anni numerantur 51. Imperii verò 42. menses 2. dies 28.*

VALENTINIANUS III. ex Constantio & Placidia prima, Honorii sorore, genitus: filiam Theodosii II. Eudoxiam secundam in matrimonio habuit. Ultimus, ut dictum, Occidentis Imperator, usque ad Carolum Magnum, sub quo, quicquid de Imperio in Occidente fuit reliquum & à barbaris divulsam, proprios Reges sibi sumpfit. Fax & tuba Tragediæ Imperialis, primùm erant Bonifacius, qui Africam, & Aëtius, qui Narbonensem rexit Galliam. Bonifacius ab Aëtio apud Placidiam calumniis proscissus, & vocatus ex provincia, metuque periculi venire renuens, Vandalorum Regem Gensericum attraxit, quo attracto, de ipso Bonifacio, de Exercitu Romano, & de Carthagine in Africa actum fuit: Magna crudelitate à Genserico Ariano in Orthodoxos exercita: eo progressu ut Valentinianus cū eo pace facta, Africæ partem ei concesserit: Hac pace non considerata, Gensericus ex Pannonia contra Gothos attraxit Hunnos & Attilam, venientem cum quingentis millibus in Germaniam & Italiam ad Tolosam usque, ubi Aëtius Francos sub Rege Meroveo, & Gothos, sub Rege Theodorico sibi adjunxit, ut nunquam majores exercitus inter se oppositi fuisse scribantur. Commisso
prælio

prælio ad Campos *catalaunos*, ex altero exercitu Dux Theodoricus, Gothorum Rex, ex altera parte totus exercitus peremptus est, *cadentibus centum octoginta millibus hominum, ex utraque parte, Præter nonaginta millia Gepidarum & Francorum, qui mutuis vulneribus ceciderunt.* Quamquam autem Attila penè ad desperationem tum adactus fuerit, tamen collectis novis copiis, ita instructus in Italiam regressus est, ut plerasque Istriæ & Insubriæ Urbes diripuerit, idemque Excidium reliquis Italiæ urbibus minatus fuerit. Hinc potentissimi quique, patria relicta, Insulis, paludibus, stagnisve salutem suam permisserunt, & hac necessitate etiam Venetiæ, in Adriatici sinûs ora, ubi rivus altior, & reliquis tutior videbatur, securitatis ergò ædificari fuerunt ceptæ Attila Leonis I. Romæ Episcopi precibus ab oppugnatione Urbis fuit aversus, interrogatus, *cur ita exorabilẽ se præbuisset?* respondit: *Se vidisse adstantem Leoni senẽ. specie supra humanam terribili, mortem stricto gladio intentantem, ni supplicibus parceret.* Ut maximè hi motus Imperio funesti fuerint, tamen Valentinianus præter alia scelera sua, etiam adulterio eidem fuit funestior. Maximo, Consulari viro, Conjux erat pulcherrima, hanc deperiebat. Vocato igitur Maximo in aulam, lusuque talorum iplius annulo, per annulum ipsa
ejus

ejus conjuge potitur, misso eo Maximi conjugi, ut quasi à Maximo vocata in aulam veniret, quæ dum veniebat, à Valentiniano per vim stuprum passa est, quâ injuria motus Maximus, statim de occidendo Valentiniano cogitare cæpit. Metuens autem Aëtium, eumque prius tollendum judicans, per cuniculos calumniarum effecit, ut Aëtius quasi affectator Imperii ex Galliis vocatus, nihilque tale metuens, à Valentiniano propria manu, sed aliena, ut dictum, Maximi fraude peremptus fuerit: Quo facto, duo milites, impulsu Maximi, demum ipsum Valentinianum in campo Martio confoederunt. Hinc Maximus raptor Imperii, & Eudoxiæ, uxoris Valentiniani, quam turpibus nuptiis sibi copulavit; hujus injuriæ adeò impatientem, ut Gensericus, Vandalorum Rex, ab ea vocatus Romam venerit, ultum injurias. Maximus ergò, veniente Genserico, membratim discissus in Tiberim projicitur, & Roma, orbis Domina, tanquam mancipium, diripienda & stupranda in Prædatoris manus venit. *En ! horrenda Dei judicia ! En ! fata Urbis potentissimæ !* Numerantur anni Valentiniani 29. menses 5.

X. MARTIANUS, (A.C. 450.) grandævus, autoritate, & quod virtutum caput est, pietate & justitiâ excellens, quo regnante, Attila in,
e
Itali-

Italiam venit. Cum per bellum captivus tenebatur à Genferico, Aquila ejus caput, dum in campo dormiebat, ne radius Solis læderetur, tegere visa est, quo spectaculo delectatus Genfericus, prælagiens, hunc Imperatorum fore, dimisit eum, hac conditione, ne Imperator factus, bellum inferret Vandalis. Hunc igitur Pulcheria ad Imperium vocavit, utque ei ~~major~~ esset auctoritas, ipsum sibi despondit, hac conditione, ut intacta maneret ipsius virginitas, Pacis ubique erga omnes, & cum omnibus erat studiosissimus, frequenter dicere solitus; *Quamdiu pacatè vivere licet, non est Principi decorum, ut arma sumat.* Orthodoxæ fidei erat sincerè addictus, Ecclesiisque ab hæresibus purgandis valdè intentus. Imperii ejus anni numerantur 6. menses 6.

MARTIANUS, quamvis à Patriciis Romanis de auxilio sibi ferendo, & ut Imperatorem novum in locum Valentiniani crearet, invocaretur, nihil tamen, vel ætate, vel tædio novæ curæ impeditus, tunc molitus est. Ob Synchronismum Regiminis in Occidente ei ad latus jungendi sunt.

I. VALENTINIANUS III. de quo modo dictum, quo adhuc vivente, Martianus successit Theodosio.

2. MAXIMUS, Valentiniani Interfector, Imperii

perii Invasor, de cujus interitu itidem in Valen-
tiano modò dictum.

3. AVITUS, creatus à Senatu Imperator,
cum quo Martianus fœdus icerat, qui anno
nondum finito à *Richimero* Gotho apud Pla-
centiam captus, Imperiumque deponere coa-
ctus est.

4. MAJORANUS, quem Marcianus militiæ
Magistrum creavit, dimissum ad accipiendum
Imperium occidentale; qui Ravennæ Impera-
tor factus, & Vandalis in Africa bello illato,
tertio anno Imperii mortuus est.

5. SEVERUS, Ravennæ Majorano succedens,
tertio Imperii anno veneno extinctus.

6. ANTHEMIUS, à Martino missus in Itali-
am, ut Occidentis Imperium teneret, qui *Richimerum*
Gothum, pacis causâ in Collegam
ascivit, elocatâ suâ filiâ; Sed Richimerus Aria-
nus, cum Episcopos suos Romæ cathedris pro-
hiberi videret, arma in socerum sumpsit, in ip-
sâ Urbe dimicans, socerumque Victor occi-
dit, quarto anno Imperii: quadragesimo die post
ipse sævissimis corporis cruciatibus extinctus,
& justâ Parricidii pæna affectus.

[Restant quatuor Occidentis Reguli magis, quam
Imperatores, *Olybrius, Glycerius, Iulius Neros, Augu-
stulus*, de quibus mox sub Leone, cui fuerunt Synchro-
ni.]

XI. LEO I. (A.C. 457.) natus in Thraciæ autoritate *Asparis* Gothi conlectus est Imperium, cum *Ardaburio*, *Asparis* filio spem adoptionis, & Cæsareæ dignitatis fecisset. Coronatus ab *Anatolio*, Patriarchâ Constantinopolitano, non ut Imperium, sed testimonium Christianæ Professionis, hæreses puræ ab eo sumeret. Cunctante Leone, *Ardaburium* facere Cæsarem, *Aspares* pater, prehensâ in senatu purpurâ, inquit; *Nefas est, mentiri Principem hac veste indutum*, admonens eum promissi: Cui Leo; *Etiam cogi, & instar mancipii trahi, nefas est*: cedens tamen tempori, post Cæsarem appellavit. Structis autem Leoni ab *Aspare* insidiis, subinde dictitante; *Devoremus nos Leonem*, *πρότερον αὐτὸν ἡμᾶς ἀγιστῆσαι*, priusquam ipse de nobis prandium instruat: ipse cum filio oppressus est. Ex quo Rempublicam tranquillè administravit Leo, ornando eam justitiâ, prudentia & beneficentia dicere solitus, sicut *Sol* cunctis, quæ illustrat, non nihil caloris impertit, Sic Princeps dignabitur misericordiâ, quoscunque contuetur. Et quamquam non valdè doctus erat, doctos tamè impendiò amavit, eamque in primis seculo so felicitatem optavit, quæ stipendia militum in *Salaria doctorum* convertere posset, Imperii anni, quibus regnavit, sunt 17. menses 6.

Leoni ob Synchronismum regiminis in Occidente, adjungendi sunt. dente,

1. *Olybrius*, à Leone missus Romanam, affinitate Imperatorum clarus, ut qui *Placidiam*, *Valentiniani* filiam, in conjugio habuit, septimo Imperii mense decedens.

2. *Glycerius*, invito Senatu à militibus eventus, cui, cum non totum annum regnasset, *Julius Nepos* eripuit Imperium, faciens ex eo *Episcopum Salonæ* in *Dalmatia*. Ergò

3. *Julius Nepos*, quem *Orestes*, militum Magister deposuit, filiumque *Augustum* adolescentem Imperatorem fecit, qui postea per contemptum *Augustulus* vocatus est. Ergò

4. *Augustulus*, à Patre Imperator factus, qui postquam *Odoacer Rugianus* *Orestem*, *Augustuli* Patrem, victum, captumque spectante exercitu interfecit, fugiens Imperio se abdicavit; Exspirante cum eo Occidentali Imperio, quod cum *Augusto* incipiens annos 500. stetit.

[Sequuntur ergò dehinc Imperatores, qui in Oriente, Occidentali Imperio sub *Gothis* extincto, ad usque *Carolus M.* regnaverunt, stabiliente *Theodorico Veronensi* novum Regnum.]

XII. *ZENO* (A.C. 474.) Leonis gener, *Ciliciæ* loco ignobili natus, informis corpore & animo, *Sebastiani* cujusdam, qui Magistratus & Præfecturas vendebat, mancipium, ut socrus *Berina Augusta* in ejus absentia fratrem suum *Basiliscum* Imperatorem vocaverit. Zenone

metu consternato, & ad privatum vitæ statum in natale solum regresso; Basilisco autem interea moribus nec meliori, nec religione puriori, quippe Eutychiano, & Orthodoxis gravissimo. Ergò Zenone Constantinopolin revocato, Basiliscus in solitudines Cappadociæ nudus relegatus, fame & frigore periit. Zenonis reditus insignis fuit incendio Constantinopolis, in quo præter sumptuosas structuras, pretiosissima Bibliotheca conflagravit: calamitate hæc susque deque latâ, ad nefanda scelera conversus, illustrissimos quosque interfecit. Filium Zenonem, quem Successorem suum speravit fore, jam tum in pueritia fastu turgentem, immaturâ ex alvi profluvio morte amisit, ipse miserrimè oppetens. Errore enim mentis, & comitiali morbo, quo frequenter corripiebatur affectus, ut similis mortuo prolaberetur, vivus sepultus est, prohibente *Ariadnâ* uxore, cui invisus erat, ne quis aperiret monumentum, quamvis è sepulchro lamentabiliter implorare domesticos auditus fuisset. Lacertis propriis comestis periit. Imperii ejus annumerantur 17. menses 5.

XIII. ANASTASIUS DICORUS, (A. C. 491.) ex Scribarum ordine Ariadnes Augustæ dolo ad Imperium evectus, quæ ipsum, vivente Zenone, sibi maritum desponderat: intrans ut vulpes,

Vulpes, regnans ut Leo, Syngraphâ suâ se Or-
 thodoxum testatus, deinceps eadem per vim
 Patriarchæ *Macedonio* extortâ, Eutychetis hære-
 si se infectum prodidit, Orthodoxis Ecclesiis
 perturbatis, & earum Episcopis expulsis, inter
 quos ipse Macedonius Patriarcha fuit. *Vitali-*
anum seditionem moventem, Constantinopo-
 lin, que obsidentem, navali prælio vicit, navi-
 bus ejus, industriâ *Procli* Mathematici, exem-
 plo *Archimedis*, cavis speculis de mœnibus su-
 spensis, combustis. Tunc temporis infude-
 runt se Hunni in Asiam, Getæ in Macedoniam,
 Bulgari in Thraciam atque Illyricum, qui reli-
 cta Moscovia sedem in Mœsia fixerunt, appel-
 lantes eam de suo nomine *Bulgariam*. Denique
 Persarum Rex *Cabades* armis pressit Anastasi-
 um; cujus Regis fortuna ex eò memorabilis,
 dum latâ lege, ut uxores essent communes, re-
 bellionis causam præbuit, ut procures Regni
 eum in custodiam conjecerint, commissâ rerum
 summâ fratri ejus *Baldio*, ab accessu carceris e-
 tiam uxore ejus exclusâ, cujus tamen formâ
 præfectus carceris illectus, accessum ei pro-
 mittit, si ipsa vicissim sibi noctem permitteret:
 studio liberandi virum pudicitia tuit expugna-
 ta; hinc intromissa vestes cum marito muta-
 vit, ut custodes virum pro muliere emiserint.
 Elapsus Ergò *Cabades*, & ab Hunnis adjutus,

Regnum recuperat, fratremque luminibus orbatum, vinculis durissimis mancipavit. Porro memorabilis est interitus Anastasii, cui prædictum erat, eum fulmine interiturum esse, quod etiam factum; ut ut Proclus Mathematicus ædificium construxerit, in quo tutus esset à fulmine; arte ab irato Deo in ludibrium versa. Imperii anni, quibus Anastasius rerum positus est, sunt 27. mens. 3.

XV. IUSTINUS THRAX, (A. C. 518.) ignobilis ortu, sed pietate clarus, in juventute subulcus, post faber lignarius, inde miles, tandem conscensis omnibus dignitatibus militarium gradibus, Imperator factus; *Insidiis* ab *Aman- tio & Vitaliano* structis non caruit, quibus tamen oppressis, securitatem sibi præstitit. Orthodoxus is fuit, & tantus Arianae hæreseos ossor, ut Antiocheno Episcopo *Severo* linguam præcidi jussit, ob Arianam blasphemiam. Tum temporis *Theodoricus* Rex sævisse, *Symmachum & Boetium* interfecisse, & alia plura tyrannicè egisse scribitur, cui cum fortè cænantis ingentis piscis caput apponeretur, Symmachi, nuper à se occisi, caput id esse, torvisque oculis, & exertis dentibus ei exitium minitari fuit visum; hinc territus, suammet incusavit Tyrannus crudelitatem. *Iustinus* verò in Oriente senex, quarto mense ante obitum *Iustinianum*, ex
foro-

Forore nepotem, Imperatorem creavit, præsentibus *Epiphanio* Patriarcha, & Senatoribus præcipuis. Imperii ejus anni sunt 9. dies 23.

XV. IUSTINIANUS, (A. C. 527.) Iustini ex forore nepos, restituendæ veteris Romanorum gloriæ studiosissimus, & per Duces suos, cum primis *Belisarium* Patricium, & *Narsetem* Eunuchum felicissimus. Omnes mundi plagas *Belisarius* victoriis peragravit. Persas repressit, Parthos ad amicitiam adduxit; *Gilimerem* in Africa Regem fregit, ad deditionem coegit & cepit, Carthaginem recuperavit, Lybiam pacavit, Bulgaros latâ strage fudit, Gothos, multis jam annis in Italia rerum potiros, penè delevit, ipsorum Regem *Vitigem* captivum duxit, Siciliam, ipsamque Urbem Romanam à Gothorum tyrannide liberavit, in fide Imperatori præstandâ constantissimus, etiam Italiæ regno à Gothis sibi oblato, responderat; *Qui aliquid innovarem, qui Sacramento fidem obligavi meam?* hinc Constantinopolin triumphans ingressus, duobus Regibus dictis triumphum suâ captivitate decorantibus, cum Elogio, missilibus ab Imperatore spargi jussis, inscripto, *Belisarius, decus Romanorum*; Variis tamen vitiis conspurcatus, & ob uxoris impudicitiam infamis fuisse scribitur; tandemque gratia Imperatoris, sui Domini, excidens, miserrimus, ut nonnul-

lieum ad extremam paupertatem redactum, alii excæcatum, & mendicare coactum scribant, hâc voce usum : *Date Belisario, quem virtus extulit, Invidia depressit.* Ejus victorias *Narsetes*, justitiâ & prudentiâ nixus, continuavit in Italia, Africa, alibi. Interim Constantinopolis seditione & damnis afflictissima, ut Imperatorem factiones largitionibus distrahere, distractasque opprimere oportuerit. Hic Imperator est iste *Iustinianus*, qui leges Romanas, prolixè diffusas, operâ *Triboniani* correxit, & in certa volumina digessit : ex quibus *Institutionum libri 4.* Romani Iuris compendium. Ipse est Conditor Templi *Sophiæ* ; etiam *Theodora* ejus Uxore, passim monumenta sui excitante. Quanquam uterque, & Imperator, & Augusta, multa tyrannicè perpetrâsse scribantur, dum ille ex innocentum, per calumniam delatorum, facultatibus lacunas Fisci explebat, doctorumque stipendia arrodebat, ad luxum continuandû, hæc verò in excogitandis aucupis erat ingeniosissima : Hoc imperante, duo Monachi bombycum ova ex India primum Byzantium attulerunt, Græcosque rationem conficiendi serici docuerunt. Tum temporis etiam cœpti sunt anni numerari non per Olympiades, aut Consules, aut Indictiones ; Sed à *Nativitate Christi*, ut Exordium salutis nostræ
notius

notius fieret in mundo : Et hoc quidem *Dionysii Exigui* operâ, qui composuit Cyclum Paschalem. Ætatis Iustiniani numerantur 80. Imperii verò 38. anni 3. menses 19. dies.

[Circa hæc vixerunt tempora, *Vigilius, Avitus, Priscianus, Procopius, Iornandes, Simplicius, Agathangellus, Marcellinus Comes, Evagrius, Fortunatus, &c.*]

XVI. IUSTINUS IUNIOR, (A.C. 565.) Justiniani è sorore nepos : Imperium aggressus, Edictum de recta fide scripsit ; Princeps vecors & avarus, fœdans progressu regiminis turpi vita , quæ Imperium ingressus laudabiliter egit. Hoc imperante, Persæ Asiæ sævis populationibus fuerunt funestissimi. *Narsetem* Belisarii victorias in Italia feliciter continuantem, ita pressit in Aula Imperatoris Invidia, ut avvocato *Longinus* Successor mitteretur, mandante simul *Augusta Sophia*, ut ad partiendorum interpuellas pensorum ministerium rediret : quâ contumelia incitatus *Narses* respondit, talem se telam orsurum, qualem ipsa, dum viveret, detextura non esset : id, quod plane fecit. Longobardis in Italiam attractis, qui crudelissimè sæviendo, novum regnum istic condiderunt : ut in cæteris Provinciis, quæ Imperio subiectæ manserunt, Iustinum *Exarchatum*, novum Magistratûs genus, ad vices suas obeundas, constitueret oportuerit. Tandem *Tiberium Cæsarem*,

con

consilio Sophiae, declaravit verbis memoria dignissimis coram Episcopo, Senatu, & militibus, clara voce prolatis: *Ne te in errorem inducat vestis splendor* (induebat enim eum purpura) *neque illustris ornatus istarum rerum, quæ sub aspectum cadunt, decipiat, quibus ipse in fraudem impulsus, imprudens meipsum gravissimis suppliciis obnoxium reddidi. Itaque tu in Republica summæ cum mansuetudine, & animi lenitate regendâ, vitia mea emendato, Digito interim monstrans Magistratum, & porro addens, non oportet horum consiliis morem gerere: nam hi me ad istas, quas cernis, miserias, deduxerunt. Imperii ejus anni numerantur 12.*

XVII. TIBERIUS II. (A. C. 578.) pius & beneficentissimus, cum primis in pauperes, & ob id à Sophia Augusta reprehensus, *quod redacturus esset ad pauperiem Rempublicam*, respondit: *Nequaquam. Non deerunt nummi Fisco nostro, quoad inde pauperibus elargiemur. Bella contra Hormisdam Persam felicissimè gessit, ipsa Melopotamia ad Imperium reducta. Ulus Ducis Mauriti perutili opera, eidem & filiam suam Constantiam in uxorem & Imperium tradidit: Imperator & vita, & Imperio dignissimus, Imperii annos exegit 7.*

XVIII. MAURITIUS, (A. C. 586.) gente Cappadox, Princeps pius, cordatus, & gravis,
duas

duas virtutes, pœnè dissociabiles, magnitudinem & mansuetudinem, ab omni superbia alienam, conjungens. Contra Persas feliciter pugnavit, cui ex intestinis eorum dissidiis victoria nata fuit, ut tandem ex pactis pacem cum iis coluerit. *Cagani* autem Avarum seu Hungarorum Regis bellum ei causa fuit miserrimi omnium interitus. Postquam enim commisso prælio valde cruento, utrinque magnus erat captivorum numerus, tredecim millia in manibus Mauriti, & duodecim millia in manibus *Cagani*, Mauritiusque *Cagano* quidem suos remiserat, *Caganus* autem non, nisi pro singulis aureo soluto, Mauritio suos restituere voluerat, quos pro captivis cum Mauritiusolvere recusaret, *Caganus* iratus omnes trucidavit: Ex qua tenacitate Mauritio ingens invidia conflata fuit, accedentibus, tanquam ab animo ægro, aliis factis & Consiliis, à Iustitiâ & humanitate alienis, ita, ut milites missâ legatione, cujus Princeps erat *Phocas*, *Commentiolum* trucidati exercitus Ducem, tanquam Proditorem, ad mortem deposcerent, cujus defensio à Mauritio suscepta (ut & alia quædam) ita offenderat milites, ut *Phocam* in clypeos elatum Imperatorem salutaverint, & ad urbem properaverint, in quam admissus, diademate à Patriarcha *Cyriaco* fuit ornatus

natus. Cum autem inter ortas seditiones Phocæ diceretur: *Abi, cognosce statum rerum, disce ordinem, Mauritius vivit, Mauritius non est mortuus*, clamore hoc Phocas incitatus, Chalcedonem suos misit, ut Mauritium ex fuga retraherent, qui adductus, primo filiorum, quorum minimus à lacte nutricis fuit abreptus, inde piensimæ conjugis supplicia spectavit, quos ipse crucidatus vel tandem secutus est, unâ hæc ejus voce inter suorum cædes editâ; *Iustus es, Domine, & rectum judicium tuum*. Oculos suos in cæsorum cadaveribus, donec foetor nares non offenderat, Tyrannus pavisse scribitur. Per somnium sibi se tribunali Dei, & tradi Phocæ Mauritius antea spectavit & cum sciscitanti, *quisnam mortalium Phocas esset*, responderetur, *juvenem esse temerarium, sed timidum*: subjecit, *παῖν δειλὸν φοιτῶν, si timidus est, homicida est*, pœnitens etiam facti, quod captivos non redemerit, ad omnes Ecclesias scripsit, deprecatus culpam, jubensque Deum pro se orari, ut pœna divina mitigaretur. Imperii ejus anni numerantur 16.

XIX. PHOCAS, (A. C. 602.) per seditionem Imperator factus, crudelitatem in amicos Mauritiū continuans, toto Imperii progressu nihilo melior, quàm fuit ingressu: crudelitati, libidinūque flammis deditus, Imperium Persis,

sis, Hunnis, Cagmo diripiendū reliquit, scelerato ejus exercitu, Mauritiū sanguine resperſo, mox dante pœnas in Oriente, ubi captā Hierosolymā, à Cosroe Persarum Rege fuit partim trucidatus, partim captivus abductus. Hinc Tyrannum non potuerunt non odisse tam populus, quam Principes; Ergò *Heraclius*, *Africae* Præfectus, Procerum rogatu, Phocæ bellum movit, qui adducto ad Constantino-
polin exercitu Tyrannum cepit, captoque superbiam in miseria retinenti, collum pedibus conculcavit, tandemque exectis pudendis, ut libido hominis notaretur, trucidavit: quā occasione *Photius* quidam cujus uxorem Phocas rapuerat, ultus, eundem è solio deturbatum, numellisque constrictum, ad *Heraclium* adduxit, cum insultatione; *Miser, itane Rempublicam gubernasti?* ad quæ desperatæ salutis homo, *Tuum est, rectius eam regere.* Hic est ille Phocas, qui in odium Episcopi Constantino-
politani *Cyrilli*, edicto sancivit, ut titulus *Universalis* Episcopo Romano tribueretur. Imperii seu Tyrannidis ejus anni numerantur 8.

XX. *HERACLIUS* (A. C. 610.) afflictissimum Imperium accipiens, rebus alibi aut ad Pacem compositis, aut induciis dispositis, totis viribus in Orientem profectus *Cosroem*, Persarum Regem ex Syria propulsavit, ut triginta
millia

millia hostium perierint, postquam eorum Rex Cosroes nullam aliam conditionem Pacis esse Heraclio respondit, quàm ut Christiani religionem crucifixi ejurarent, & in cultum Solis Persici consentirent. Hinc Christo Duce, victoriosa Romanorum adversus Persas expeditio, & Persarum in ipsum Cosroem tam atrox inflammatio, ut is conspiratione factâ, ab ipso suo filio *Syræ* domi occisus, & pax cum Romanis sancita fuerit. Felix ergò erat Heraclius in mediis periculis, donec pius erat & Orthodoxus: Infelix autem, Monothelita factus, & conspurcatus nuptiis cum *Martina* fratris filia, lege etiam lata, ut ejusmodi conjugia dehinc licita essent, Tunc enim Saraceni, Heraclio militantes, sed stipendiis suis fraudari, maximâ multitudine defecerunt, & Duce Mahumete per Syriam grassati, Damascum occuparunt, Ægyptum vastarunt, Arabiam subjugarunt, ut nullum Imperatorem Reipublicæ Christianæ Heraclio majora damna dedisse diceretur, tum quòd incendio per seditiosa arma Mahometis orto non obstitit, tum quòd Monothelitarum hæresi obstetricatus fuit. Tandem curis animi & corporis molestiis, utpote Hydrope, confectus infelici exitu finem vitæ imposuit. Imperii ejus anni sunt 30. menses 10.

XXI. CONSTANTINUS III. (A.C. 641.) filius Heraclii, Patri successit, Vir pius, & Orthodoxæ tenacissimus, sed veneno à novercâ Martinâ propinato sublatus est, dum vix 4. menses post Patris obitum regnaret.

XXII. HERACLEONES, (A.C. 641.) alter Heraclii ex *Martina* filius, adjuvante Pyrrho, Episcopo Constantinopolitano, ad Imperium profectus : sed à Senatu, cùm deponeretur, nasi mutilatione punitus, ipsius insuper Matri Martinæ, quod Constantinum occidisset, lingua in supplicium abscissa, Imperii ejus menses sunt 6.

XXIII. CONSTANS, (A.C. 642.) Constantini III. filius, Heraclii nepos, nec laudandus, nec felix. Nam Monothelita Orthodoxos pessimè tractavit, ipsi Romano Episcopo *Martino* non parcens, quem in vinculis Constantinopolin missum, ad Carceres in Thracia Chersoneso damnavit, quorum squalore aliquantò post fuit extinctus. Tantos progressus eo regnante habuerunt Saraceni, ut comparata in Phœnicia classe Asiæ littora popularentur, & ipse Constans ingenti prælio in Lycia, à Saraceno Duce *Muthaviâ* victus fugerit. Interfecto etiam, ob quandam offensionem, fratre Theodosio, ex quo priùs Diaconum fecerat, in suorum odium incidit : unde profectus in Sicili-

f

am,

am, Syracusis Aulam instituit, hoc interim agendo, ut Imperatoriam sedem Constantino-
poli Romam transferret, inquit, *amplio-
rem honorem matri, quàm filiae deberi*: sed insidiis præ-
ventus, & aqua fervente in balneo perfusus,
situlâ capiti ejus ab Andreâ Troili filio gra-
viter impactâ, infelicem animam exhalavit.
Imperii ejus anni sunt 27.

XXIV. CONSTANTINUS IV. (A. C. 669.)
cognomine *Pogonatus* seu *Barbatus*, sic dictus,
quod imberbis in Siciliam navigans, postea
Constantinopolin regressus, prolixam barbam
retulerit. Princeps Orthodoxus, ut ex Syno-
do Constantinopolitana sexta constat. Hujus
Principatus cladibus, quàm Successibus, insi-
gnior est. Inter alias enim clades Saraceno-
rum progressus Imperio fuerunt funestissi-
mi, qui, capta Rhodo, in Sicilia Syracusas, in
Africa Carthaginem cepere, quin ad Byzantiũ
atque Cyzicum navigantes occuparunt, quod
stationem septennẽ eorum Classi præbuit, do-
nec arte *Callinici* ignes sub aqua facti, naves Sa-
racenicæ combustæ, & Saracenorũ 30000. mil-
lia submersa fuerunt: ex quo Pax triginta anno-
rum inter ipsos & Romanos facta, quo exemplo
etiam reliqui in Oriente hostes mitiores facti
fuerunt, exceptis Bulgaris, contra quos Con-
stantinus, valetudine præpeditus, expeditionem
pro-

prosequi non potuit, majori cum dedecore, quam damno his hostibus tributarius factus, Domestica etiam dissidia passus est, ut fratres, *Heracium & Tiberium*, naribus eorum mutilatis, ob affecta tum Imperium amoverit, solusque rexerit cum Iustiniano filio. Imperii ejus anni numerantur 17.

XXV. JUSTINIANUS II. (A. C. 685.) sedecim annorum puer, inquietus, crudelis, intemperie sua Rempublicam in maximas angustias præcipitans. Fœderum ruptor, quæ cum Bulgaris & Saracenis Pater Constantinus fecerat, filius exercitu Sclavico, quem *populum acquisitum* vocabat. Hinc Iustiniano ad pugnam progresso, Saraceni, invocato Deo, ut tam manifestæ perfidiæ vindex esset, tabulis induciarum de hastis suspensis, in pugna victoriam obtinent, Sclavis deficientibus, & deserentibus Romanos. Duos in Aula Sycophantas aluit. *Theodosium* Monachum, & *Stephanum* Sacellarium: Hi summam rerum tractantes, crudeles in ipsos Duces fuerunt, inter quos fuit Dux *Leontius*, biennium in carcere detentus, qui, cum è carcere, juvante *Callinico* Patriarcha, evasisset, Imperator factus est; Iustinianum naribus præcisis, in Chersonesum relegans, *Theodosiumque & Stephanum* funibus ad pedes alligatos, per urbemque tractos, comburens.

rens. Hunc eundem Leontium triennio post
Tiberius Absimarus, ab exercitu suo Imperator
 salutatus, itidem truncatis naribus in Monaste-
 rium detrussit: Iustiniano autem denuò ad
 Imperium post decennale Exilium regresso, &
Leontius, & *Absimarus*, & Patriarcha *Callinicus*,
 & Absimari frater *Heraclius*, trucidati fuerunt,
 sed ne sic quidem Iustiniano extra teli jactum
 constituto, utpote quem exercitus Philippici
Bardanis cum filio *Tiberio* interfecit, postquam
 is hunc suum Ducem Bardanem Imperatorem
 creavit. En! judicia Dei, dum Tyranni semu-
 tuò, non ut muli mulos scabunt, sed ut carni-
 fices torquent, interficiunt. Ultimus erat hic
 Iustinianus stirpis Heraclii Imperator. Imperii
 ejus anni numerantur 26.

[Tum temporis vixit *Beda Anglicus*.]

XXVI. PHILIPPICUS BARDANES, (A. C.
 711.) prudens is erat, sed ad res gerendas ine-
 ptus: ex quo Bulgaris & Saracenis animus
 crevit, ut cristas altiùs erexerint, Imperatore
 domi securo, thesauros ab antecessoribus reli-
 ctos prodigente. Hinc odia Senatùs adversus
 ipsum concitata, ut *Artemii* Secretarii consiliis
 privatus oculis in carcerem fuerit conjectus.
 Imperii annus erat 1. menses 6.

XXVII. ARTEMIVS ANASTASIUS II. (A. C.
 713.) Eruditus, amans quietis, & bello infelix.
 Exer-

Exercitus enim seditionibus corrupti, novæque disciplinæ impatientes, *Theodosium Adramitenum*, telonio præfectum, ad Imperium vocârunt, qui ipse post paucos menses Imperatoriam dignitatem Leoni sponte cessit: Artemius verò, cum collecto ex Bulgaris milite Imperium repetere conaretur, à suis proditus & interfectus est. Imperavit 2. annos.

XXVIII. **LEO III.** (A.C. 716.) Patria Isaurus, omnes exercitus in sua verba adegit, res maximas contra Saracenos gessit, & maxima pericula ab Imperio depulit. Stratagematibus felix, adjutus ope Numinis divini, dum grando ignea cœlitus hostium naves combussit. Destructor erat Imaginum, easque ex Templis Christianorum ejici curavit, ob idque fulmine Excommunicationis à Gregorio III. Pontifice vexatus, qui Imperii subditos in Italia sub Exarchorum regimine, tum fidei nexu, tum tributorum pendendorum necessitate solvit, id quod avellendæ Italiæ à Græcia, Francôsque ad Imperium vocandi, initium fuit. Imperii ejus anni numerantur 25. menses 2.

XXIX. **CONSTANTINUS, V. Copronimus** (A.C. 741.) filius Leonis, sic dictus, quòd infans, dum baptizabatur, aquam sacram stercore inquinavit. Exemplo Patris vehemens Iconomachus: hinc *Artabasdu* propugnator Imaginum,

ginum, à Patriarcha, & omni nobilitate, in ejus odium factus Imperator. Quem tamen hic Copronimus vicit, victumque cum filio oculis privavit, & Patriarcham fustibus subiectum, asinóque retrorsum impositum, ut freni vice caudam teneret, per Urbem equitare jussit; Proceribus asperrimis suppliciis percutuntibus, Synodo, quam septimam Oecumenicam haberi voluit, Constantinopoli indictâ, decrevit, ut Imagines Idóla dicerentur, earumque cultores Idololatriæ; quibus omnibus Gregorius III. Papa se valdè opposuit. Hoc regnante, in Franco Gallia Merovingorum linea cessavit, *Chilperico* Rege ob ignaviam depositus, & *Pipino*, *Metelli* filio, in locum regni substituto. Hic *Pipinus* contra *Aristulphum*, Longobardiæ Regem, qui Exarchatui, à Constantinopolitanis in Italia instituto, finem imposuit, ejus urbes in suam ditionem redigendo, Papam Romanum acriter defendit, ut cum filiis inter Patricios urbis fuerit receptus. Imperii Copronimi anni numerantur 34. menses 3.

XXX. LEO IV. (A.C. 775.) Constantini filius, vivo adhuc Patre Imperator factus, in Uxorem ductâ Irene, Bulgarorum Regis filiâ, moribus Græcis imbutâ, quæ Leoni filium Constantinum peperit, suâque gratiâ effecit, ut sibi, suæque posteritati Dignitas Imperatoria hære-

hæreditaria confirmata fuerit. Ab initio Orthodoxus visus, sed póst imaginum cultorum persecutor, cum duas Imagines in pulvinari Irenæ reperisset, eam ob id repudiavit, & repulit. Ejus Imperii Anni numerantur 5. dies 6.

XXXI. CONSTANTINUS VI. (A.C. 780.) adhuc Imperio immaturus, prudentissimæ Matris *Irenæ* curâ & laboribus, optimis literis imbutus, & in dignitate conservatus est, eâ moderatione insidiis punitis, ut favor sibi filioque apud reliquos integer manserit. Hinc Constantinus, Imperium aggressus, tantisper felix fuit, quantisper Matris consiliis obtemperabat. Grandior autem factus, dejectâ matre, insolenter regnare cœpit, ardore libidinis legitimâ conjuge abdicatâ, prætexens insidias, & *Theodote* cubiculariâ in ejus locum ductâ, ex quo magni Ecclesiæ motus orti sunt, aliis probantibus, aliis improbantibus hoc Imperatoris factum. Hinc Mater *Irene*, potiore rationem habens Imperii, quàm filii, eò rem deduxit, ut filius Constantinus caperetur, & capto oculi eruerentur, eoque ex impatientia maternæ contumeliæ paucis diebus póst defuncto, Imperium ad solam *Irenen* redierit, quod dum tribus annis tenuit, per occultos nuntios *Caroli Franci* connubium petiisse scribitur. Qui am-

bitus ita Proceres offenderit, ut ipsa, jam tum ob sævitiam in filium exercitam publico odio subjecta, tanquam Exteris Imperium proditura, in Lesbium relegata, & ab imperio de communi sententiâ amota fuerit, postquam annos 23. regnavit.

CAP. III.

Appendix de reliquis Græcorum Imperatoribus, dehinc cum Occidentibus Impp. usque ad captam Constantinopolin, puta, annum Christi 1453. decurrentibus.

REstant adhuc quinquaginta, circiter Imperatores Constantinopolitani, qui post avulsum ab Oriente Occidentem à Carolo M. usque ad captam Constantinopolin imperarunt, in quorum historiis recensendis, quatenus à *Zonara*, *Niceta*, *Cedreno*, *Nicephoro*, & *Chalco*, *Condyla* eas descriptas habemus, paulò succinctiores erimus.

I. NICEPHORUS LOGOTHETA (A. C. 800) qui expulsâ *Irene*, Imperium Caroli M. indignè tulit, quem tamen Carolus suâ humanitate delinivit, ut utriusque Imperii limites certi fuerint constituti. Tandem in Bello con-

tra Bulgaros cum omni ferè nobilitate trucidatur, & interit; cum regnasset annos 8. menses 9.

II. STATUATIUS, Nicephori filius, (A.C. 811.) acceptis multis vulneribus, ex bello contra Bulgaros à patre gesto evadens, succedit in Imperio, cui, quia ineptus erat ad res gerendas, substitutus fuit *Michael Curopalates*, Nicephori gener, anno sequenti ex ulcere tabefactus finivit 11. die Januarii.

III. MICHAEL CUROPALATES, Nicephori Gener (A.C. 812) Vir multis virtutibus præditus, sed rebus gerendis, imprimis bello adversus Crunnum, Bulgarorum Regem, infelix, de Imperio sustinendo desperat, idque cum consensu Procerum Leoni Armenio tradit; ipse cum Uxore & Liberis abiens in Cœnobium, cum imperasset anno 1. & mensibus 9.

IV. LEO ARMENIUS (A.C. 813.) à Legionibus Imperator salutatus, cui Michael, ut dictum, sponte cessit, de cuius interitu, postquam imperaverat annis 7. & mensibus 7. vide in Michaele è vestigio sequenti.

V. MICHAEL BALBUS (A.C. 820.) qui rudis literarum, etiam ut pueri literas docerentur vetuit; reus Majestati è carcere elapsus, & Leone occiso, adhuc in compedibus salutatus Imperator. Nam postquam cum aliquibus

contra Leonem, de tollendo ipso conspiraverat, Leo, re proditâ, ipsâ vespere vigiliarum. Nativitatis Christi, ut se inspectante, vivus combureretur, decrevit; Intercedente tamen Augustâ, ut supplicium differetur, in compedes, quarum claves Imperator ipse sibi sumerat, fuit conjectus; quo factô, Michael sibi Sacerdotem adjungi petit, per quem conjurationis socios admonuit ut pergerent, secus se omnes proditurum esse, qui sibi metuentes eâ ipsâ nocte Leonem in templo interficiunt, & Michaelem adhuc compedes gerentem in thronum collocant, posterôque Nativitatis die coronant, qui filios Leonis, virilibus eorum exactis, in Insulas relegat, conjuge ejusdem in Cœnobium inclusâ, moritur, cum imperasset annos 8. & menses ferè 10.

VI. THEOPHILUS Michaelis filius (A.C. 830.) qui, cum justus videri vellet, interfectores Leonis occidit, non reputato, quôd parentem suum ex præsentissimo ignis periculo liberaverint, & ad Imperium promoverint; Iconomachus, â Saracenis victus moritur, cum imperasset annos 14. & mens. 2.

VII. MICHAEL (A.C. 842.) Theophili filius, valde adolescens, aliquandiu benè regnavit cum matre Theodorâ; hac semotâ, novus Nero factus, tandem in ebrietate â Basilio per
sicarios

ficarios trucidatus interit, cum Basilius insidiis ab eodem sibi structis, videret, quod vivente eo vivere sibi non liceret. Cum Matre imperavit annos 14, solus annos 12.

VIII. BASILIUS MACEDO, (A. C. 867.) natione Armenius, extremè inops per industriam emerfit, sub quo *Photius* Episcopus Constantinopolitanus à Pontifice Romano damnatus, & à Basilio de sede deturbatus fuit; ex quo processu magnæ in Ecclesia turbæ. Tandem cum solus post Michaelē, cuius Conſar aliquandiu fuit, 19, annos imperasset, filio Leone ad rectè administrandum Imperium fideliter informato, moritur.

IX. LEO, Basilii filius (A. C. 886.) dictus *Sapiens*, cuius sunt illæ Novellæ, quæ Novellis Iustiniani suffiguntur: cui sexto anno Imperii in ipso festo Pentecostes structæ fuerunt insidiæ, ut fuste prostratus salvus tamen evaserit, parricidâ ætrociter punito: Moritur alvi profluvio, cum imperasset annos 25. mens. 1.

X. ALEXANDER Leonis frater; (A. C. 911.) Hic *Enthymium* Patriarcham, virum senem & venerandum, statim ab initio sui Imperii sede dejecit, quem Clerici ob asperiores disciplinam, barbâ ei evulsâ, verberibus exceperunt. Ergò ut meruit, cum pilâ luderet,
men-

menſe decimo tertio Imperii ſanguinis proflu-
vio finivit.

XI. CONSTANTINUS VII. (A. C. 912.)
Leonis filius, *PorphYROGENITUS* dictus, puer ſep-
tem annorum, progreſſu ætatis virtutibus &
vitiis inſignis: primùm cum Matre, poſteà cum
Romano, inde ſolus imperans. Romanus enim
claiſſis præfectus, incitatus ab Aulicis, ut Impe-
rium Matris Imperatoris pueri in ordinem re-
digeret, tandem juxta Conſtantinum Concæ-
ſar, Auguſtùs que proclamatus fuit, filiâ ſuâ Im-
peratorii Conſtantino prius elocatâ; & ipſo
filio Chriſtophoro coronatione pro Auguſto
declarato, ut Imperium tres Auguſtos pro uno
habuerit; donec vel tandem anno Chriſti
944. *Romanus*, non tantum per ſe Conſtanti-
no gravis, ſed etiam per filios, quos Conſtan-
tino prætulit, intolerabilis factus, juſto Dei ju-
dicio à proprio filio Stephano in Inſulam re-
legatus, Conſtantinùsque, Romani filiis par-
tim relegatis, partim occiſis, dignitati Imperii
quaſi poſtliminiò ſolus reſtitutus fuit: ſingula-
ris ſcientiarũ amator & promotor, quas propo-
ſitis præmiis excoli juſſit, tanquam longo tem-
pore ex incuria ſepultas. Tandem moritur,
cum ob venenum à filio *Romano*, cui juſto diu-
tius vivere videbatur, propinatum, ſed magnâ
parte egeſtum, diuturnè ægrotaret & impe-
raſſet

raſſet annos 54. videlicet cum Alexandro fra-
tre; & matre annis 13. cum Romano 26. ſolus
15.

XII. ROMANUS, filius Constantini (A. C. 959.) moritur, cum imperaſſet annis 3. menſ. ferè 4.

XIII. NICEPHORUS, (A. C. 963.) ob res in Cretâ adverſus Saracenos præclarè geſtas, poſt-
habitis Romani filiis Imperator eligitur. Hic Imperium ſuum inſigni perfidiâ adverſus Ot-
tonem M. Imper. maculavit, dum ſub prætextu oblatae filio Ottonis privignae præſtantiffimos Viros Ottonis, ad excipiendam Sponſam miſ-
ſos, trucidavit, ut in Ottonis M. vita audie-
mus. Tandem cum fortificatione palatii ſe
adverſus ſuorum odia tueri cogitaret, adju-
vante uxore per *Zemiſcen* trucidatur, cum im-
peraſſet annos 6. menſes 6.

XIV. IOHANNES ZEMISCES (A. C. 969.) Nicephori fraudem adverſus Ottonem exerci-
tam ſtatim correxit, ſatisfaciens Ottoni per
omnia: dehinc Barbaris victorioſè debellatis,
Deo, non ſibi, victoriæ gloriam adſcripſit.
Tandem cùm videret ampliffimas poſſeſſiones
ſuorum ſpadonum, & militum, qui Imperium
defendebant, inopiam, cum his conferret, ob
rei indignitatem ingemuit: Hinc *Baſilius* eum
veneno ſuſtulit, cum imperaſſet annos 6.
menſ. 6.

XV.

XV. BASILIUS (A.C.975.) filius Romani, continuans Nicephori adversus Ottonem perfidiam : adversus Bulgaros & Saracenos victoriosus ; tandem anno ætatis 72. finiens, cum imperasset annos 50.

XVI. CONSTANTINUS IIX. (A.C.1025.) frater Basilii, homo pravus, delectans scurris, bonos odio persequens. Cum desperatè decumberet, hac conditione Romano Argyropolo Imperium obtulit, ut filiam suam in conjugem duceret conjugem, quam Romanus jam habebat, dimissâ, secus ei oculos erutum iri ; quam conditionem, Romanus consentiente, & in Monasterium concedente conjugem, suscepit : Imperium Constantini est annorum 3.

XVII. ROMANUS Argyropolus (A.C.1028.) à Zoë, conjugem propria lento veneno consumptus, & adjuvante Michaelē adultero strangu-latus interit, cum imperasset annos 5. & menses 4.

XVIII. MICHAEL (A.C.1034.) formâ pulcherrimus, arte Argentarius, iusto Dei iudicio factus deformissimus, cum Romano adulter in thoro succederet, pœnitens tandem, peccato suo deplorato : Imperavit annis 7. Mens. 8.

XIX. MICHAEL CALEPHATHES, (A.C.1042.) iussu Zēos, quæ eum in filium adoptavit,

vit, & in ipsum thorum assumpsit, coronatus, sed ejus ut vetulæ, pertæsus, dum Monialem ex ea fecit, populum offendit, ut & ipse, exoculatus prius, à populo Monachus factus fuerit, cum imperasset mens. 4.

XX. CONSTANTINUS IX. *Monachus* (A.C. 1043.) in matrimonium Zoës assumptus, quam Michael Antecessor jam ralam revocare fuit coactus. Sub hoc res Turcarum fuerunt auctæ. Moritur cum annos 12. imperasset.

XXI. THEODORA (A.C. 1055.) soror Zoës, tantâ moderatione Imperii habenas tenuit, ut nemo Augustum desideraret. Moritur, cum imperasset annum 1 mens. 9.

MICHAEL *Siratonicus* (A.C. 1057.) bonus miles, sed malus politicus; quippe homo morosus, duces suos nullo in pretio habens; hinc abdicatus à proceribus, in Monasterium, purpurâ depositâ, abiit, cum imperasset annum 1.

XXIII. Isaacius *Comnenus* (A.C. 1057.) Imperium invadens, cui Michael cedere coactus cessit; factus in studitarum Cœnobio Monachus, ubi interdum ex obedientiâ Abbati præstitâ lanitoris officio functus est, Imperatore, qui sibi non sanguine junctus, sed Reipublicæ peritus erat, prius electo; nempe Constantino Duca: Imperavit annos circiter 2.

XXIV. CONSTANTINUS X. *Ducas* (A.C. 1059.

1059.) Vir strenuus & prudens, cui Isaacius purpurâ depositâ sponte cessit, Monachus uti dictum, factus: Imperavit autem Constantinus annos 7. mens. 6.

XXV. ROMANUS DIOGENES VESTARCHES (A.C. 1067.) quem *Eudocia*, Constantini Vidua, contra fidem, defuncto Marito de servando filiis Imperio, nec ineundo cum alio conjugio, datam, in Matrimonium accepit, re tandem malè cadente; Quia Michael successor ei oculos eruit, non, ut fieri solebat, medicamentis adhibitis, ut vermibus in ejus capite enatis mortuus fuerit, postquam annos ferè 4. imperasset.

XXVI. MICHAEL *Ducas* (A.C. 1071.) Constantini Ducæ filius, antea cum patruo Iohanne Duca, & fratribus Cæsar appellatus; qui, cum Musis, quam armis deditior erat, Sultano in Asiâ minori januam ad progressus aperuit: Tandem proclamato Nicephoro pro Imperatore, cum uxore in cœnobium detruditur, cum imperasset annos 6. Mens. 8. Biennio tamen post è Cœnobio aufugit, petens à Pontifice & Normannis, ut Imperium sibi restitueretur.

XXVII. NICEPHORUS *Botoniates* (A.C. 1078.) detruso Michaeli in Monasterium, Imperium tyrannicè obtinet; Imperans annos 3.

XXVIII.

XXVIII. ALEXIUS *Comnenus* (1081.) qui Nicephoro, ut quod fecerat, ipse pateretur, in Monasterium detruso, Latinis in recuperandâ Palæstinâ multum nocuit; simulando cum Latinis amicitiam, sed clam conspirando cum Turcis. Imperavit annos 37. Mens. 4.

XXVIII. IOHANNES *Comnenus* (A. C. 1119.) Alexii filius, ex vulnere sagittæ venenatæ venando acceptæ interit, nolens vulneratam manum sibi præcidi, Negans, *Imperium unâ manu regi posse.* Imperavit annos 24.

XXX. MANUEL *Comnenus* (A. C. 1143. Iohannis filius, qui maluit vagas sequi libidines, quam virtute eximiam amare conjugem, Cunradi Romanorum Regis sororem. Is frustra, cum Almarico, Hierosolymitano Rege, Ægyptum invasit; etiam Venetis bello illato: Contra Sultatum Iconii prælians primâ vice magnâ clade vincitur, vice secûda prælio instaurato victor evasit, in literis ad Frider. Barbarossam scriptis de hac Victoriâ magnificè gloriatur, missis muneribus, inter alia cantharo Smaragdineo, qui capax erat sextarii. Moritur, cum imperasset 38. annos, & menses aliquot.

XXXI. ALEXIUS *Comnenus* (A. C. 1180.) Emanuelis filius; tredecim annorum puer, biennio post ab Andronico, Manuelis patruele,
g chor-

chorda arcus strangulatur; suffocatâ etiam, vidua Emanuelis, & trucidatis Regis tutoribus: Alexii ergò Imperium 2. annorum est.

XXXII. ANDRONICUS (A. C. 1181.) Non secus, ac Adoni Beseck, justissimâ talione tyrannidis suæ pœnas crudelissimas dedit, trucidatus ab Isaacio Angelo & universo populo infandum in modum, id, quod ei â malo Spiritu prædictum fuit, periturum ipsum ante 14. Septembrem, & trucidatum iri ab aliquo, cujus nomen ab Is inciperet, qui, uti dictum fuit, is ipse Isaacius Angelus; quod fœdis modis cruciatio, & trucidato Andronico evenit; cujus Imperii anni 3. numerantur.

XXXIII. ISAACIUS *Angelus* (A. C. 1185.) hic cum die 11. Septemb. comprehendi deberet, acriter se defendit, & quosdam trucidat; confugiensque in templum, statim Imperator proclamatur: Walachos aliquoties infelicitè adortus est: A fratre Alexio Comneno & imperio privatus, & oculis orbatus fuit; quod Eremita quidam, qui futura prædicare solebat, ei significasse scribitur, nihil quidem dicendo, sed imagini ejus, quæ fortè aderat, oculos effodiendo. Imperavit annos ferè 10.

XXXIV. ALEXIUS (A. C. 1195.) cum coronaretur, equus eum sessorem capere noluit: tandem, cum Imperator in eum insiluiisset, adeò

adeò ferocivit, ut coronam, & ipsum Imperatorem dejiceret, &c. Deficiente pecuniâ ad gerendum bellum, Imperatorum sepulchra aperuit, ex quibus ad septuaginta talenta conflavit. Imperavit annos 8. menses 3.

XXXV. DUCAS ALEXIUS (A.C. 1204.) ob conjuncta supercilia *Mur zuſſi* dictus: hic interfectis Isaacio & Alexio Imperium stabilire sibi visus est: sed captâ Constantinopoliâ Balduino in fugam conjicitur, cum vix imperasset menses 2. & dies 16.

XXXVI. BALDUINUS Flandriæ Comes (A.C. 1204.) hic, ut dictum, captâ Constantinopoli Imperator eligitur, qui Innocentio III. Romam scribit, & ex dicto Petri, subditi estore &c. concludit, *quod Sacerdotium sit sub Imperatore, Imperiumq; præeminere, & Imperatorem Iurisdictionem habere tam in Sacerdotes, quàm Laicos*: Victus & captus â Walachis miserri-
mè interit, dum manibus & pedibus truncatis, in vallemque conjectus, tertio demum die expirat, cum imperasset annum 1.

XXXVII. Henricus, Balduini frater (A.C. 1206.) Communibus votis Constantinopoli eligitur: Imperavit annos ferè 10.

XXXVIII. PETRUS Comes *Antissiodorensis* (A.C. 1216.) Henrici gener, cum filiâ Henrici *Iolanta* Imperium pro dote accipiens. Con-
stanti-

stantinopolim autem iturus in itinere captus, tandemque obtruncatus est; Imperio penes Iolantam manente, quæ imperavit annos 5.

XXXIX, ROBERTUS, Petri filius (A.C. 1221.) nuntio paternæ captivitatis accepto, Constantinopolin profectus est: dicitur imperasse annos 7.

XL. BALDUINUS II. (A. C. 1229.) Impubes, Roberti filius, Ioannis Brenni, Regis Hierosolymitani Gener: hic de retinendâ Cōstantinopoli desperans, ablatis templorum donariis defertur in Italiam ad Imperatorem Fredericum. Imperium ejus, usque ad Michaelē Palæologum numerando est annorum circiter 30.

XLI. MICHAEL *Palæologus* (A.C. 1259.) Latinis Constantinopolin deferentibus, Imperium obtinet; cujus posterii in successione permanserunt usque ad eversum à Turcis Græcorum Imperium. Hic Palæologus imperavit annos 24.

XLII. Andronicus II. *Palæologus* (A. C. 1283.) filius Michaelis, justitiæ sine respectu Personarum tenacissimus, scribens ad Magistratus; *Aut injurias, aut vitam relinquite.* Sub hoc Imperatore, anno nempe circiter 1300. fundamentum Othomannici Imperii jactum est; Imperavit is annos 45.

XLIII. ANDRONICUS III. *Palæologus*, (A.C. 1328) Andronici secundi nepos, Avo suo expulso solus regnat, crescentibus Turcarum rebus inter Avum & Nepotem Augustos. Moritur è splenis tumore, cum post captum Avum 13. Annos imperasset, ante viginti jam annos jure belli Constantinopoli captâ.

XLIV. IOHANNES, filius Andronici (A.C. 1341.) qui annos 12. natus tutorem *Contacuzenum* accipit, sed in vasorem Imperii, cuius filiam *Orchanes* Turcarum Rex cum ingenti Græciæ malo uxorem habuit. *Calcocondylas*, qui post *Nicaphorum* Historicum, hoc anno desinentem, Græcorum res descripsit, in connotatione temporis non adeò diligens est: hinc in sequentibus Chronologia Græci Imperii fluctuat.

XLV. IOHANNES VI. (1354.) filius Andronici, dictus *Calo*, Cantacuzeno Francisci Caralusi Genuensis ope exacto, paternum Imperium obtinet. Hic pressus Bulgaricis armis cum Turcarum Rege societatem init, quâ Amurates, Orchane genitus, in proprium compendium usus est, per speciem armorum lociorum multa oppida circa Hellesponti fauces occupando, & Adrianopolin Imperii sui sedem transferendo; quæ damna & pericula detestanda hujus Imperatoris negligentia valdè

promovit, cum occupato aliquo in Thracia à Soleimanno Castello, victa etiam Calliopoli diceret; *Vini Amphoram tantum amissam esse, & stabulum quoddam Porcorum*; quid autem amissum fuerit, eventus post docuit, Hadrianopoli captâ, & ingenti Christianorum numero in miserissimam servitutem conjecto, Hujus Imperatoris filius Andronicus cum Amurathis filio conspiravit, ut uterque suum parentem interficeret, & ipsi Imperiis paternis potirentur: Sed re patefactâ Amurathes suum filium oculis privavit; quod idem Iohannes tentavit, sed impeditus, ut sequentes historiæ ostendunt.

XLVI. ANDRONICUS IV. Palæologus (A.C. 1384.) Iohannis filius. Hic patrem & fratrem Emanuele tres annos in captivitate tenuit, adjutus à *Bajazethe*, cui pro auxilio Impietatis tributarius factus est, donec ambo, Iohannes & Emanuel ex carcere elapsi ad ipsum Bajazethem venerunt, à quo Emanuel vicissim tributarius Imperium accepit, capto Andronico, & ad Bajazethem misso; donec vel tandem *Temir Cham*, vulgò *Tamerlanes*, ab Emanuele, quem Bajazethes ut servum habuit, evocatus, Bajazethem vicit, victumque ob insolentius responsum caveâ per quatuor ferè annos inclusum tenuit, donec ob contumeliam uxori illatam, quam seminudam aliis ministra-

re coactam amplius videre non potuit, Capite ex impatientia in caveam illiso, mortem sibi conscivit.

XLVII. *EMANUEL Palæologus* (A.C. 1387.) Iohannis filius, Andronici IV. frater; sub quo, ut & sub antecedentibus, nec non ponè secutis Imperatoribus Imperium Græcorum non secus fluctuavit, donec interiit, quàm obortâ tempestate navis desperatis navigantium Consiliis in Mari fluctuat, donec naufragium, scopulis illisa, patitur.

XLVIII. *IOHANNES Palæologus* Emanuelis filius (A. C. 1422) Turcicæ dominationis periculis pressus, anno Chr. 1438. venit ad Concilium Ferrariense, postea Florentiæ continuatum, ad sancendam unionem inter Ecclesias Orientales & Occidentales; sed frustra: sperans quidem, *Mustapham* & *Amurathem* Muhamedis I. filios mutuis certaminibus attritum iri; sed & hoc frustra; quia Amurathes Mustapham cepit & strangulatione ejus dissidium intestinum composuit: de hinc Constantino-
poli obsessâ, tormentisque horribiliter concussâ; jugulum Imperii Græcorum petiit; re tamen infectâ discedere coactus, prædam hanc filio Muhamedi reliquit: Imperavit Iohannes annis ferè 25,

XLIX. *CONSTANTINUS Palæologus* (A.C. 1448.)

1448.) Iohannis frater, Emanuelis filius, cognomine *Dragoses*, Ultimus in Oriente Imperator, cui magna cum fratribus, in Peloponneso conditiones suas habentibus, fuit controversia, ut fratres *Amurathem* de auxiliis sollicitarent, quæ ad sui perniciem facile impetrarunt, donec defuncto Amurathe filius ejus Muhamed, ejus nominis II. *Solimanni* Proavus, anno tertio sui regni, Christiverò 1453. Constantinopolin incredibili opum vi obsedit, obsessamque diebus 54. die 29. Maii cepit; præter alia infandæ crudelitatis genera, ipsum Constantinum Cæsarem cum omni familia interficiens, Turcici Imperii sede eò translatâ; nomine item & successionem Christianorum Imperatorum inibi funditus deletâ, finitoque plane Orientali Imperio. *Diligite justitiam, qui judicatis terram!* Sap. I. v. 1.

CAP. IV.

Sequuntur Imperatores sub decursu Intervalli tertii, à Carolo Magno usque ad Imperatorem nostrum Ferdinand. III.

Quod intervallum in certas Dynastias distributum est. Et quidem de Dynastiâ primâ Carolidarum.

Qui-

*Quinam fuerunt Imperatores sub decursu
Intervalli tertii Imperatorum Romanorum?*

TRanslato Imperio Occidentis ad Germanos, quorum *Carolus M.* quod suprà l. 2. adversus Bodinum probavimus, primus Imperator fuit, singulari Dei providentiâ factum est, ut axioma hoc apud Germanos adhuc usque diem constanter permanserit, diversis tamen in familiis, quas *Dynastias* appellare solemus.

Quenam sunt istæ Dynastie?

Prima est *Carolidarum*, hoc est, eorum, qui plerique à Carolo M. ortum habuerunt.

Secunda est *Saxonum*, ab Henrico Aucupe ad Cunradum secundum Salicum.

Tertia est *Francorum*, à Cunrado Salico ad Cunradum tertium.

Quarta est *Suevorum*, à Cunrado tertio ad Rudolphum Habsburgensem.

Quinta est eorum *Imperatorum*, qui ab Electoribus constituti sunt, à Rudolpho usque ad Imperatorem nostrum Ferdinandum III.

*Recita Imperatores sub Dynastiâ Primâ, quæ
est Carolidarum.*

CAROLUS MAGNUS, (A. C. 800.) Patre Pipino, Matre Bertâ, natus Ingelhemii, altero à Moguntia lapide. Animi & corporis do-

nis ornatissimus, & quarumvis virtutum ac literarum capacissimus: *Petro Pisano, & Alcoino Anglo* Præceptoribus usus, nullo non Philosophiæ genere excultissimus: tam Vir, quam puer SS. literarum Lector studiosissimus, Cultor Dei sui devotissimus, ut nimis longum esset, à Pietatis & virtutum ejus genere transire ad species Mortuo Patre Pipino Regnum cum Carolomanno fratre fuit partitus, Wormatiæ residens. Adriano Papæ, & afflictissimo Ecclesiæ statui, contra *Desiderium* Longobardorum Regem auxiliatrices manus potentissimè præbuit, fugato, tandemque in obsidione Ticinensi capto Desiderio, & Leodium relegato, Regnòque Longobardorum in Italiâ extincto. Hinc summa, & ea quidem Imperatoria ei oblata fuit Romæ dignitas. Bellum Italicum excepit Expeditio in Saxones, quæ duravit annos circiter 33. ob Saxonum partim fidem lubricam, partim in resistendo fortitudinem, Ducibus ejus gentis *VVitekindo*, ad Visurgim Principe, & *Albione*, Principe ad Albim: his victis, multæ inter eos à Carolo erectæ fuerunt Scholæ & Ecclesiæ. Hoc bello gliscente; erupit etiam Bellum in Hispania Saracenicum, in quo Carolus his victus, amissis multis, & inter hos etiam Rolando, ex Sorore nepote, Duce fortissimo, tandem tertiâ vice pugnans, victor ad

ad usque internecionem Saracenicam evasit, ut
resurgendi facultas victis ampliùs non daretur.
Hâc progressum felicitate Thassilo, Rex Bo-
jorum motus, in Carolum incitavit univer-
sam Bavariam; Et quanquam inter Carolum
& Thassilonem paciscendo res composita es-
set, fractâ tamen Pace Thassilo ad arma re-
gressus, à Carolo victus, regno mulctatus, &
Laureaci in Monasterium detrusus fuit. Hun-
nos & Avars, quos Thassilo in bellum con-
tra Carolum asciverat, Bavariam post victum
Thassilonem hostiliter vastantes, ex superiore
Pannoniâ pepulit, eamque Regni sui limitem
versus Orientem constituit: Germaniam Gal-
liæ conjunctam in duo Regna distrahens, in
Occidentale ad Galliam, quod *Westreich* &
Orientale quod *Oestereich*/teutonicis vocabu-
lis nominatur. Hæc præcipua Bella Caroli.
His peractis, ad sopiendos Romæ tumultus
Romam profectus, & anno Christi 800. festo
Nativitatis templum ingressus, Imperator Ro-
manorum à Pontifice Leone renunciatus fuit,
populo acclamante: *Carolo Augusto à Deo coro-
nato, magno & piissimo Imperatori Romanorum, vi-
ta & victoria!* quam inaugurationem licet ille
primùm averfatus fuerit, tamen missis ad Ire-
nen Orientis Imperatricem legatis, de toto Oc-
cidentis Imperio sibi concessio transegit, quæ
transactio

Transactio à Successore Nicephoro rata habita fuit, ut Carolum triplici jure Occidentis Imperatorem fuisse, dicendum sit; *Belli, Electionis & Transactionis*: Pontifice nihil, præter declarationem Electionis legitimæ, conferente. Hinc exteris Principibus & populis admirationi fuit, etiam Persarum Rege, & Maurorum Principibus Legatos cum muneribus mittentibus. Divisis ergò, & distributis inter filios Regnis, cura ei præcipua fuit constituere Ecclesias, & ædificiis exornare Regna. Luxum quoque Sacerdotum compressit; Aliquando non neminem eorum, sine suppedaneo, uno impetu in equum insipientem revocavit, ei dicens; *Vales, ut video, viribus, & Eques non malus es, opera tuâ in bellis utar, ubi tua virtus enitescat: oves Christi alii ignobili, & imbecillo committam. Moriturus testamentum erexit, uti justissimum, ita propter misericordiam erga pauperes, piissimum: Ludovicum etiam filium, Aquitaniam Regem, Procerum consilio & consensu diademate imposito, jussit Imperatorem appellari. Tandem febri & pleuritide, septimo, postquam decubuit die, decessit, ætatis anno 72. Regni 47. Imperii 14. Aquisgrani, ubi templum condidit, humatus.*

[Hac ætate florere *Paulus Diaconus* Historicus, *Haymo*, *Rabanus*, *Oecumenius*, *Suidas*, *Theophylactus*, *Alcuinus*, *Eginhardus*, alii, Ludo-

II. LUDOVICUS Pius (A.C.814.) cum Leone Armenio, Constantinopolitano Cæsare, amicitiam renovans. Pius dictus ob favorem erga Ecclesiam. Ante Imperium bello, in Hispania contra Saracenos, clarus. Danicum bellum, à Patre Carolo relictum, confecit, Bernhardum, Longobardiæ Regem, suum ex fratre Pipino nepotem, rebellantem, & omnes ejus affeclas, luminibus privavit, excæcatumque in Monasterium detrussit, paucis diebus post ex mœrore fato functum. Tandem instinctu Episcoporum, quorum fastum represserat, à propriis filiis captus, & in Monasterium detrusus fuit, missa Augusta novercâ in Italiam, ob suspicionem molitionum, quam ei Episcopi concitaverant, & Lothario filiorum Ludovici natu maximo, impulsu Episcoporum, Imperium invadente, qui, cum exercitus ad liberandum Ludovicum undique conflatos videret, nolens volens Patri supplex factus, rebellionis veniam petiit & impetravit. Tandem Insignia Imperii in Lotharium transmittens, Moguntia mortuus est, anno ætatis 64. Imperii 27. tres filios relinquens, *Lotharium, Ludovicum, & Carolum Calvum.*

[Hæc ætate vixerunt *Maurus, Nicetas &c.*

III. LOTHARIUS; (A.C.840.) Hic jure successionis omnia ad se revocans, Ludovicum
Baya-

Bavariâ, & Carolum Aquitaniâ contentos vivere, sibi que parère jubens, à duobus his fratribus, ad æqualem divisionem, ineundam adigitur, ita, ut Ludovico *Germania*, Carolo Calvo *Francia*, Lothario cum *Imperio Italia, Gallia, Belgium, provinciæ regnum, cum Austrasiâ & Lotharingiâ*, cesserint: Dehinc externis bellis quemlibet horum Fratrum in suis Provinciis vexantibus, contra Ludovicum Bohemi & Marcomani, contra Carolum Normanni, contra Lotharium Pontifices, Græcos Imperatores reducere conati, surrexerunt. Tandem deposito Imperio inque filium Ludovicum derivato, Lotharius in Monasterium concessit, non diu pòst finiens, ipsius etiam filiis ad breve tempus superstitis. Imperii ejus anni numerantur 14.

IV. LUDOVICUS II. (A. C. 855.) filius Lotharii: Princeps pius, perhumanus, beneficius, ingenio & consiliis valens, ad stuporem in literis divinis & humanis versatus. Cum Sclavis & Saracenis graviter confligens, victor evasit, adjutus à fratre Lothario. *Adalgisium* Ducem cum Græcis colludentem, turpissimâque prodicione se Beneventi in Palatio captum tenentem, nec sine cautelâ veniæ, sub juramento, dimittere volentem, ut hostem publicum proscript, postquam Papa Iohannes eum hoc jura-

ramento solverat. Expostulavit cum Nobilitate Romanâ, quôd absque suo consensu Papam elegissent moritur nullis relictis hæredibus. Imperii ejus anni numerantur 19. menses 10.

V. CAROLUS II. *Calvus*, (A. C. 876.) Galliaæ Rex, à Iohanne IX. Pontifice, ingentibus donis culto, hoc est, corrupto, Romæ consecratus Imperator, resistente licet fratre Ludovico, natu majori. Metu ergò fratris, ut Italiaæ Imperium firmiùs muniret, rem amicitiiis aggressus est. Duces novos creando in Italia, quæ res Carolinis, & ipsi Italiaæ, pessimè cessit. Variam expertus fortunam veneno à Sedechiâ, Medico Hebræo extinctus interit, Princeps alioquin literarum amantissimus, & eruditorum Fautor, qui etiam Arabum libros in latinam linguam transferri curavit: Regni ejus post parentem anni numerantur 37. Imperii verò 2.

VI. LUDOVICUS III. *Balbus*, (A. C. 878.) *Calvi* filius. Patri succedens, morbo præpeditus & correptus interit, Imperio non diu gustato, relictò filio posthumo, *Carolo Simplici*. Imperii ejus est annus 1. menses 6.

VII. CAROLUS III. *Crassus*, (A. C. 880.) Ludovici Germaniæ Regis filius, Pontificem contra Saracenos juvans, & Longobardorum Regno

Regno occupato, Romæ pronuntiatur Imperator. Clarus & felix fuisset hic Carolus, si tam scivisset parta tueri, quam quærere. Duobus enim ejus fratribus, quos habebat, defunctis, Germaniam omnem, Italiam & Galliam obtinuit, quod præter Carolum Magnum, & Ludovicum Pium, nulli contigit: Sed infelicitissimus, vel tandem propriâ culpâ, dum armis suis diffusus, turpiter cum Normannis pactus erat, bonam regionis Franciæ trans Sequanam partem de suo deinceps nomine Normanniam appellatam, ipsis concedendo: quæ res in magnum odium eum conjecit, & id quidem in majus auctum, cum uxorem Richardam, Regis Scotiæ filiam, foeminam pudicissimam, adulterii falso accusatam, repudiaret. Tandem inutilis Imperio, nec animo, nec corpore valens, à subditis depositus, vivus Successorem *Arnulphum* habuit, ad tantam paupertatem reductus, ut sæpè victûs quotidiani penuriam pateretur, derelictusque ab omnibus in ignobili Sueviæ pago vitam finiverit. Imperii ejus anni numerantur II. & quod excurrit.

VIII. *ARNULPHUS*, (A. C. 888.) *Carolomanni* Regis Bavariae, & Ducis Carinthiae filius naturalis, nepos *Ludovici Senioris* Regis Germaniae. Nullam provinciam pacatam accepit, scissumque sub eo diversis modis Imperium,

rium, cum singulæ Provinciæ singulos Reges creare niterentur. Tunc etiam Hungari ex Scythia pulsi, irruerunt in Pannoniam, & Germaniæ insignes Clades intulerunt, Bis cum Normannis, ut eos à Burgundia abigeret, conflixit, prima vice, se absente, victus; secunda vice, se præsentem, fortiterque pugnante, Victor. Cum Othone in Francia transegit, ut ad *Caroli Simplicis* maturam usque ætatem titulo Tutelæ Franciam administraret. Hinc à *Ruperto* Othonis fratre, Avo *Hugonis Capeti*, *Carolo Simplicis* de Regno lis fuit mota, ut hujus nepos *Carolinæ* stirpi tandem ademptum Regnum ad se transferret. Progressus in Italiam, *Guidone* ejusque filio victis, tandem à Guidonis conjuge, quam in arce Camerina obsidione clausit, insidiosè victus interit, dum hæc valde astuta, per quendam, auro in id corruptum, ei pharmacum ingessit, quo accepto, ipse in tri-duanum, & eum quidem tam altum somnum coniectus fuit, ut nullo strepitu excitari potuerit, expergefactusque nihil senserit, & corpore putrefactus tanta pediculorum multitudine infectus fuerit, ut nulla Medicorum cura minui posset; Quanquam sit, qui scribat, eum ex Italia, morbis gravissimis obnoxium, rediisse, & ob conjugis suæ adulterium, cujus convicta fuerit, turbatum, paralyti finivisse.

h

Quo

Quo morbo etiam extinctus finivit. Imperii
ejus anni numerantur 12.

IX. LUDOVICUS III. (A.C.900.) filius *Arnulphi*, ultimus Carolinæ stirpis Imperator, tres
à Pontifice coronatos Pseudo Cæsares sibi op-
positos habuit, *Ludovicum* Bisonis filium, quem
Carolus Regem Italiae creârat, hoc que à Be-
ringario Veronæ capto, & exoculato ipsum
Beringarium, sed & hujus coronatione, tan-
quam per vim facta, in Synodo Episcoporum,
quàm Papa Iohannes IX. Ravennæ anno
pòst egit, abrogatâ, *Lambertum*, quem Conci-
liabulum hoc quasi penes ipsum fuisset abro-
gare & eligere Imperatores, pro legitimo Im-
peratore habuit; ut iniquissima tunc tempora
fuerint, passimque in Italia, in Germania & in
Lotharingia motus gravissimi, à quibus sopien-
dis Ludovicum abstraxit Hungarorum in Ba-
variam truculenta irruptio, contra quos infeli-
cissimè pugnavit, ut pace ab ipsis auro redem-
pta, præ mœrore animi in morbum delapsus,
vitam finiverit, annos vix novendecim natus,
non relicto hærede, ultimus ex Imperatoribus
stirpis Carolinæ, quæ continua successione an-
nos 112. dignitate hac fuit gavisa. Imperii
ejus anni numerantur 12.

X. CUNRADUS I. (A. C.912.) filius *Canra-*
di, Comitis Franconiae Orientalis, ab Ottone
Duce

Duce Saxoniae, Imperium oblatum ob ætatem recusante, nominatus, cui Arnolphus Bavarus, cognomine *Malus*, Giselbertus Lotharingus, alii, Carolum Simplicem opposuerunt, quæ res erupisset in incendium, nisi Hungarorum irruptio in Bavariam id suppressisset. His autem submotis, Cunradus indictis Comitibus Imperii, hostes suos proscripsit, Bavarum pepulit, Lotharingi duos fratres, quos captos tenebat, securi percussit, hocque modo Germaniam pacavit, contra Henricum Saxonem, Arnolphi Imperatoris, ex filia Ludgarda, nepotem, diu belligerans, tandem morti propinquus, sceptrum & Insignia Imperii ei mitti curat, ob insignem ejus virtutem, Imperio defendendo suffecturam, quam fuit in Expeditionibus adversus eum expertus. Laudatissimo Patriæ amore privatis inimiciis publicam salutem præferens: Qui Imperator ob maternum à Carolo M. in se derivatum sanguinem, Carolidis annectendus fuit. Imperii ejus anni numerantur 7.

CAP. V.

Recita Imperatores sub Dynastiâ
 Secunda, quæ est Saxonum, ab Henrico Au-
 cupe, ad Cunradum Saliquum.

h 2

Hen-

HENRICUS AUCEPS, (A. C. 910.) sic dictus, quod in Aucupio Imperii Insignia à Cunrado I. per fratrem Eberhardum suscepit, inaugurationis ritu Frizlarii peracto: Pontifici Herigerio unctionem offerenti in conventu Procerum, respondit: *Satis est, me divinâ annuente gratiâ, vestrâque, Principes, pietate, Regem dici Romanorum. Tanto honore nos indignos arbitramur. Penes eos unctio sit, qui majores esse cupiunt. Hac sumus appellatione contenti.* His dictis manibus cœlum versus elevatis, Deo se Imperiumque commendavit. Hinc populi adplausus: *Deus te Regem custodiat! Deus de juat! Dia tibi gratia adsistat!* Duxerat is jam antea filiam Comitis Oldenburgensis, viduam, quæ post obitum sui Mariti Monialis facta fuerat, ex qua filium *DanckWerdum* suscepit, sed Episcopis hoc non licere affirmantibus, divortio eam dimisit, in ejus locum ductâ *Mechtilde Ringelheimensi*, quæ ipsi, antequam Imperator fieret, *Othonem Magnum* peperit. Intestinos inter Principes motus æquitate suâ, non armis diremit. *Arnolphum Bavarum*, cognomento *Malum*, æmulum Imperii, ab exilio reducem placavit. *Brandenburgum*, Henetorum propugnaculum, asperriam hyeme, Castris in glacie positis, expugnavit: orâ istâ in Præfecturas limitaneas, quas *Marchias* vocamus, præsidibus distributâ. Hungaros in Saxoniam furio-

sè irruentes ad Mersburgum, implorato prius nomine divino per Kyrieleeison ad intercessionem delevit, quadraginta millibus eorum cadentibus: hinc *Pater Patriæ* dictus. Cinctus itineri in Italiam, ad sedandos inditos in eâ motus, paralyfi diem obiit, ætatis anno 60. Imperii 17. mense 6.

II. OTTO I. *Magnus*, (A. C. 936.) Henrici filius, ut dictum, ex Mechtilde susceptus; *Magnus* dictus ob rerum gestarum magnitudinem, & virtutis præstantiam, à Patre Imperii Collega designatus. Initia gubernationis periculorum habuit plena, motibusque intestinis turbida, quos tamen tam feliciter, quàm fortiter compressit, hostibus in fugam coniectis, & Principibus, qui Fax & tuba erant tumultuum, armatâ manu victis, fugatis, cæsis; quos inter imprimis erant *Arnulphi Mali Ducis Bavarie* filii, *Eberhardus*, *Arnolphus* & *Hermannus*, qui Patre defuncto se Ottoni Imp. opposuerunt, quos Otto Ducatu Bavarie exutos, titulo *Comitum Spirensium* contentos esse iussit, donec *Ottoni III. Wittelsbachio* ex his comitibus postea genito à Friderico Barbarossa Bavaria, *Henrico Leoni* erepta, cum Palatinatu iterum fuit concessa. Domi rebus compositis, *Hugonem Capetum* in Gallia, *Ludovicum Franciæ Regem*, Imperatoris generum, vinculis tenentem, exerci-

tu suo Parisiorum urbi admoto, ita afflixit, ut Ludovicum libertati, regnum Ludovico restituerit. Hinc in Italiam profectus, *Beringarium*, consensu Papæ titulum Imperatoris jactantem fregit, cum filio relegatum in Germaniam, mox tamen Longobardiæ restitutum. Ex quo offensio filii Ludolphi, & generi Cunradi Suevi, ut arma in Patrem sumserint, quorum tamen copiae fusæ sunt, ut filius & gener nudis pedibus ad Patris genua advoluti, & multis lachrimis culpam deprecati, veniam consequi adacti fuerint. Hungaros interea, incredibili multitudine Germaniam infestantes, & potentiam Imperatoris attritam opinatos, propè Augustam fudit & fugavit, tribus eorum Regulis, ad dedecus gentis, suspendio punitis. Bella etiam minora contra Danos & Henetos gessit, iisque confectis, & Pace firmatâ, ludos Equestres, quos *Torneamenta* vocant, primus in Germaniâ instituit, & Privilegiis ornavit. Interim Berengarii inhumanitas in Italiâ recrudit, quem Otho à communibus Italiæ quiritationibus attractus, ditione exuit, exutumque ad perpetuos carceres Bambergæ damnavit, cuius filio Alberto cùm Iohannes XII. Pontifex, oblitus recentissimorum beneficiorum Othonis, adhæreret, eò indignationis Othonem commovit, ut deposito Iohanni XII, Leonem substitui-

stituerit, & jura Imperatoris in eligendo Pa-
 pā hoc actu renovarit, Romanis & Papā
 denuò ad ingenium Perfidiae redeuntibus,
 gravissimamque Othonis offensam & anim-
 adversionem sibi attrahentibus : donec vel tan-
 dem majoris autoritatis ergò filium Othonem,
 Romam vocatum, Imperatorem renuntiari
 curavit, desponsā ei Theophaniā, Nicephori
 Constantinopolitani privignā ; quod cūm
 Græci agrè ferrent, Othonis exercitum,
 quem miserat ad excipiendam nurum, violato
 Legationis jure, trucidaverunt : injuriā tamen
 non diu inultā manente, Calabria & Apuliā
 per Othonis Duces Græcis ademptā, captisque
 sine naribus Constantinopolin remissis. Re-
 gressus ex Italia, recordatus, mulierem, quæ
 eunti in Italiam de illato sibi stupro retulerat,
 advocavit, quæ dum abolitam matrimonio
 ignominiam referebat, nec pœnam urgebat,
non sic per Othonis barbam, respondit, sentit dola-
brum (barbam enim in pectus promissam ritu
 prisco gestavit.) *Nam inter vos* (addebat) *facta*
collusio sacris legibus non imperat. Exemploque
 adulter securi percussus. Circa ejus tempora
 Otho Hatto, Episcopus Moguntinus, Comb-
 stor ille pauperum famelicorum, *frugibus con-*
sumendis mures eos natos, dicens, vixit, tandem
 ipse comestus à muribus, cujus turris in medio

Rheno, propè Bingham adhuc conspicitur: quam historiam *Serrarius*, contra *Trithemium*, aliósque negat, *Marcus Fridericus VVendelinus* affirmat. Circa vitæ finem gratitudinis causâ erga Deum, cujus auxilium & protectionem multipliciter senserat, Archiepiscopatum Magdæburgi instituit, primusque Archiepiscopus *Albertus* ordinatur; cui Otho suffraganeos esse voluit Episcopum Misnensem, Cicensem, Mersburgensem, quos Episcopatus instituerat, & redditibus ex agris atque urbibus, Sclavis ademptis, liberaliter instruxerat, &c. Tandem Meinlebiæ, deficientibus viribus præsentem filio & uxore, vitam placidissimè claudit, cum imperasset annos ferè 37.

[Per eadem tempora claruere *Luitprandus*, & *VVitzekindus* Historici.]

III. OTHO II. (A.C. 973.) Othonis M. filius, & Patris, & propriâ virtute clarus: Imperium pacatum accepit, excepto uno *Henrico Bavaro* patruele, qui iuvantibus Episcopis *Ratisbonæ* Imperator renunciatus fuit, quem tamen nullo negotio compescuit, & Principum consensu Exilio multavit posthac tamen rebus ei non benè cedentibus, *Lotharius* Rex Franciæ movens de Lotharingia controversiâ bellis eū eò adegit, ut Lotharingia in fide Imperii quidem manserit, sed valdè imminuta, multisque de corpore membris abscissis, & ad ali-

os, verbi gratiâ, Episcopum Coloniensem & Leodiensem translatis. Contra Græcos, qui auxilio Saracenorum Apuliam & Calabriam, ab Othone I. ob violatum ius Legatorum ipsis ademptas, recuperare tentabant, infelicius pugnavit, atroci prælio fugatus, conscensâque scaphâ à Pyratis interceptus, sed ab his non agnitus, & græcâ linguâ, quam puer didicerat, amabilis, lytro se redemit, recollectis tamen vel tandem viribus, Saracenos ad internecionem delevit, ut inde *Pallida mors Saracenorum* diceretur: Inde Benevento deletus, Romam regressus, Senatum cum Papa convivio excepit, oculisque Rebellionis autores notavit, quos à mensa abreptos militum gladiis jugulari iussit. Hinc à quibusdam *rubeus*, à quibusdam *Sanguinarius Otho* dictus. Romæ decessit ventris profluvio, vel, ut alii volunt, ex vulnere sagittæ venenatæ in bello Saraceno. Imperii ejus anni numerantur 10. mens. 7.

IX. OTHO III. (A.C. 983.) filius Othonis II. ex Theophaniâ Reginâ, cognomento *das Kind* / quod puer decennis Patri substitutus fuerit, multis aliis Imperium affectantibus; *Italis*, qui dare, non accipere, volebant Imperatorem; *Lothario* item Rege Francico, & *Henrico Bavaro*. Regimen aggressus, ea specimina sapientiæ edidit, ut *mirabilia Mundi* diceretur. Sum-

ma rerum ab ipso gestarum est, caprum Consilium pacandæ Germaniæ efficax, in quo undecim integros annos fuit versatus, Sudiosus conjungendæ Italiæ cum Germania, ut duæ nobilissimæ Nationes in unum corpus coalescerent, & Italia æquabili servitutis & libertatis temperamento cum Germania Imperii Sceptum agnosceret; *Crescentii*, Consulis Romani, tribunitio supercilio Romæ tumultuantis, Pontificatûmque pro lubitu tractantis, justissima trucidatio, quem post summam ignominiam, qua averfa facie vili jumento per Urbem ductus fuit, minutis sectionibus membrorum cruciari, cruciatûmque ad portam suspendi jussit. In primis in rebus ejus gestis notabilis est Paparum Romanorum tûm punitio, tûm in ordinem redactio; dum ex Brunone Saxone Pontificem, Gregorium V. fecit; Johannem XVII. à Crescentio factum, & Gregorio V. oppositum, naso truncavit, oculisque privatum de Capitolio præcipitavit: In reliquis omnibus ad Germanorû Imperium ita attentus, ut post Providentiam Dei, ejus Constitutionibus adhuc dandum sit, quòd Romani Imperii Axiomate Monarchico Germania decora esse nondum desierit: fundamento ab eo jacto laudatissimi Electorum Collegii, (numero licet septenorum nondum definito) quod

quod Majestatis Imperii conservandæ quasi maceria est, inter quam Germania, & cum Germania ipsum Imperium, quantum in fatis est, factum tectum permanet, præsertim Caroli V. Aurea Bulla accedente, de qua infra suo loco dicetur: Unó conjugio infelix, ob impudici-
tiam conjugis *Maria de Arragonia*, quam vi-
vam flammis addixisse scribitur, cognita mira-
bili casu ejus impudicitia. Hæc enim cum fru-
strà ad adulterium tentatum Comitem elegan-
tioris formæ, ut insidiatorem suæ pudicitia, ac-
cusaret, & ut capitis damnaretur, Maritum Im-
peratorem facile permoveret, factum est, ut
Comitis relicta vidua, rerum omnium gnara,
Mariti innocentiam, illæsis manibus ferrum
candens sumendo, probaverit. Hunc Otho-
nem; viduarum conthorali costa, Crescentii vi-
dua Romæ pellexit, quæ dum frustrà ejus con-
jugium sperasset, veneno occulto Roma abe-
untem, adorta est, missis ei Chirothecis affabrè
factis, sed veneno infectis, quibus pruden-
tissimus Imperator ab astutissima fœmina ex-
tinctus fuit, anno ætatis 28. Imperii ejus anni
sunt 18. Mensis 1.

V. HENRICUS II. (A.C. 1002.) *Sanctus*, sic
dictus ob vitæ morumque sanctitatem illu-
strem; Bavarie Dux, Othonis Magni pro-
pinquus. Rebus intestinis pacatis, Henetos, &
Christi & Imperatoris jugum excutientes, ad
officium revocavit. Bohemie Ducem, & Po-

loniæ Regem *Boleslaas*, se ut Imperatorem asperrantes, adegit ad obedientiam, compressa simul rebellione, quam fratres *Chunigunda* Augustæ moverant. *Bambergensem* Comitatum, masculo Successore carentem, in Episcopatum convertit. Sororem *Ciselam* virginem, forma præstantissimam, Ungarorum Regi, eam per Legatos in uxorem petenti, hac conditione concessit, ut Christianus fieret. Hinc Ungarorû ad fidem Christi conversio. *Arduinû* Marchionû, à Proceribus Imperatorem factû, bello vicit fugavitque. *Claudus* etiam dicitur, quòd infidiis in Italia interceptus, & Ticini in curia negligenter custoditus, luxato crure saltu evaserit, claudusque per vitam reliquam manserit: quam injuriam graviter ultus est. Mutuo consensu ejus conjux *Chunigunda*, *Sigifridi* Palatini *Rheni* filia, illibata in ipso thoro *Virgo* māsit, ut moriturus Episcopis dixerit: *Recipite, quã mihi tradidistis, virginem vestram*. Paulò ante obitum Successorem nominavit *Cunradum Saliquum*, de quo jam in Dynastiâ tertiâ dicetur. Imperii ejus anni numerantur 22. menses 5.

CAP. VI.

Quinam fuerunt Imperatores sub Dynastiâ terriâ, scilicet Francorum, à *Cunrado Saliquo*, ad *Cunradum tertium*?

CUNRADUS II. (A. C. 1024.) *Saliquus*, post integrum biennium in possessione Imperii, contradictione sublatâ, confirmatus, & post confirmâtionem æmulatione conspirantium Ducum turbatus, quos bello fudit, Ernestumque Sueviæ Ducem, factionis caput, trucidavit, aliis bellis alibi, cum primis contra Mediolanenses & eorum Episcopum, feliciter confectis; & Burgundiâ cum Germaniâ denuò conjunctâ. Tandem in Germania repentinâ morte fato functus, Spiræ in summo Templo sepelitur. Imperii ejus anni numerantur 14. mens. 10.

[Circa hæc tempora vixit in Italia *Guido Aretinus* Monachus, qui novam cantandi rationem per Syllabas, *ut, re, mi, fa, sol, la*, excogitavit.]

II. HENRICUS III. (A. C. 1039.) *Niger*, Cunradi filius, undecim annorum adolescens, progressu Imperii felix, & pius. Bohemos, tributum pendere renuentes, subegit, victo eorum Rege Bretislao, regiumque titulum deponere coacto. Hungaros, Regem suum ob religionem de Statu deturbantes, in ordinem redegit; Alberto Bavaro, fidelem operam ei in hac Expeditione contra Hungaros præstanti, parte de superiori Hungariâ concessa. Pontifices ipsos, totam Italiam scindentes, deposuit, **Benedictum IX. Gregorium VI. Sylvestrem III.**

III. iis substituto Clemente II. sed & hoc per venenum sublato, & post eum, Damaso, etiam à se constituto, Leonem IX. nominavit : Civibus Romanis Imperatori jurantibus, se post-hac sine Cæsaris consensu neminem electuros. Tandem fortunâ versâ, in bello contra Slavos Lufatios victus, fugatusque, Bretfeldiæ ad Hercyniæ sylvam morbo correptus, anno 40. ætatis decessit ; Ultimus Imperator, qui Imperii Majestatem à Pontificis tyrannide illibatam conservavit. Imperii ejus anni sunt 17. mens. 4.

[Huic Imperatori Synchronus fuit *Hermannus Contractus*, Monachus S. Galli. Item *Lambertus Schaffnaburgus*.]

III. HENRICUS IV. (A. C. 1056.) puer quatuor annorum, Patri successit, Matre ejus Imperatrice Rempublicam moderatè & benè administrante. Hujus Imperatoris vitam, si quid dandum est cœlestium peritis, perpetuis oppositionibus & quadraturis luminum erraticorum, turbatam fuisse oportuit. Sed sortes nostras, quomodocunque id fiat, in manibus Domini esse, fidelis anima statuit. Ejus adolescentia maternæ educationi Episcopi Coloniensis, Ecberti, & Othonis artibus subtrahita, summis periculis fuit obnoxia. Puer enim Henricus, persuasus ab Hannone Episcopo Coloniensi, &

& Egberto Marchione Saxoniae, ut secum ascenderet in navim, abductus fuit, & cum se abductum videret, vim metuens, ex navi defiliit, ut periisset in aqua, nisi Marchio cum maximo periculo se in flumen conjiciens, puerum servasset. Hujus Imperatoriae Juventuti adhibitus fuit Adelbertus Archiepiscopus Bremensis, pessimus neglector, Seductor & Instigator pueri ad vitia, in quae ejus Ingenium pronum videbat. Annorum 13. puer, ad Imperium quasi extrusus, primò Salomonem, Hungariae Regem à Bela patruo ejectum, armatâ & victrici manu in Regnum restituit : dehinc in Slavos Lusatios felix Expeditio, quam seditiosa Saxonum ex odio, adversus Henricum incepta conspiratio excepit, cujus autor erat Otho, Dux Bavariae qui missus in Italiam ad exigenda Tributa, Imperium, adminiculantibus aliis Episcopis & Principibus, haud obscure affectavit, quos justo praelio à Suevis & Bavaris adjutus Henricus in Thuringiâ fudit, Principibus, qui se dediderunt, in custodiam traditis, qui elapsi, atrocioribus bellis Imperium cum Imperatore concusserunt. His motibus nova Fax incendii, ad absumendam Majestatem Imperii accessit, nempe edictum Gregorii VII. qui antea Hildebrandus dictus, quo solenniter abrogavit Imperatori suam potestatem in distri-

stri-

tribuendis & confirmandis Episcopatibus, vindicando eam inprimis Romano Pontifici, quæ res uti Episcopis, ad eximendos se ab Imperatoris, legitimi sui Magistratûs divinitûs datâ potestate, erat acceptissima, sic etiam ad opprimendum Imperatorem accomodatissima, Saxonibus præsertim universæ Germaniæ exitiosum Edictum approbantibus, ignique Romæ ardenti delationibus adversas Henricum oleum affundentibus, ut Henricus gravissimis minis territus, ob delicta juventutis, quæ non nulla fuisse, facile concedimus, Iudicio Papæ se sistere, ejusque cognitioni subjicere coactus fuerit, qui Romam veniens, antequam in conspectum Papæ veniret, totum tri-duum in Arcis, ubi Pontifex erat, arcam & vestibulo, tenui cultu, nudis pedibus, regiisque Insignibus depositis, ad usque vesperam jejunus permansit, donec quarto die amissus, leges repetitas, vix mancipio, nedum Imperatori, præscribendas, denuò accepit, & abominanda sacra Pontificis sustinuit, post multam Majestatis pessundationem, vel tandem dimissus, interim Imperio per Saxonis conspirationem domi privatus, ab ipsaque Ecclesiâ proscriptus, in Rudolphum, Sueviæ Ducem, Imperio collato, cui Pontifex coronam cum hac inscriptione misisse scribitur :

Petra

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho,
Hâc rerum indignitate Rhenani & Franci, eti-
am Italiæ Proceribus, ob contumeliam Impe-
ratori illatam freudentibus, Duce Gothofredo
Bullionæo commoti, arma pro Henrico con-
tra Rudolphum sumunt, ad quos Henricus,
clâm Româ abiens, se contulit, cum Saxoni-
busque novem justis præliis confligit, & quar-
to prælio Rudolphum fugavit, ut amissa pu-
gnando dextra (Helmoldus eam tantùm le-
thaliter lauciam scribit) eâque sibi allata, jam
expiraturus, Episcopis circumstantibus dixe-
rit: *Hæc dextra est, qua Imperatori promissam fi-
dem confirmavi, hæc violatæ à me, vobis impulsori-
bus, fidei argumentum, & nefariæ perfidiæ vestræ
testis est, de qua vobis rationes reddendæ erunt Deo.*
Cum Henrico referebatur, esse Rudolphum
regaliter sepultum, Optarem, respondit, omnes
meos hostes tali monumento conditos. Hinc ab Im-
peratore tota belli moles in Pontificem con-
versa, captâ post biennium Româ jura Impe-
ratorum asserta, Gregorius Pontifex fugitivus
dignitate dejectus, & Clemens Ravennas ei
substitutus fuit. Dehinc regressa in Germani-
am adversus Saxones expeditio, quorum impe-
tus, ipsis ferro, aliisque casibus absumptis, de-
ferbuit. Romæ tamen rabie Pontificum non
desinente, sed instar hydræ Lerneæ vires novas,
i prio-

prioribus truculentiores, resumente. *Attritis* enim Saxonibus, Urbanus II. Papa, Clementis Successor, *Cunradum*, Henrici filium, in Henricum Patrem concitavit. Urbano immatura morte sublato, Paschasius II. Urbani Successor, *Henricum* filium alterum Henrici Imperatoris, itidem in Patrem parricidalis inflammavit odio, ut is adjutus Saxonum ope, Patri multis certaminibus afflicto, auxiliisque nudato Imperium extorlerit, Moguntino, Pontificis jussu, ornamenta Imperatoria ei in conspectu filii detrahente, ipsique filio in conspectu Patris conferente. Valdè quidem inter se Scriptores de hoc Imperatore discrepant, prout erat affectus, & studium partium : ut sit, Acta, quæ utrinque in confesso sunt, Imperatoriam majestatem à Papa & Episcopis pessimè pessundatam esse loquuntur. Fortissimum quoque, & Patriæ amantissimum fuisse hunc Imperatorem, ex rebus gestis colligendum est, ut discas *ex ungue Leonem*. Sexagies sex cum hostibus ferocissimis pugnavit, supergressus M. Marcelli Expeditiones, & Iulii Cæsaris bella, si numerum spectes. Motus horum temporum antecesserunt multa prodigia, quorum ex divina intentione scopus est, nostra ante plagas ad Deum conversio : quæ erant, Cometa aliquot mensium ; ignea acies in æthere, monstrosi

par.

partus; infantes in utero materno locuti; panes fracti sanguine fluentes, &c. Imperatore imperante Expeditio sancta in Palæstinam suscepta fuit, cujus Autor imprimis *Petrus Eremita* erat; *Vilhelmus Malmesburiensis*, qui tum vixit, putat, si in unâ summâ computentur, fuisse ad sexagies centena millia hominum, qui tum temporis, anno nempe Chr. 1096. & sequentis temporibus in Palæstinam profecti fuerunt. Mortuus est hic Imperator Leodii mœrore animi, quo relegatus fuit, postquam 56. annos pila fortunæ, 49. Imperator fuit.

[Sub hoc Imperatore floruit *Ivo*, Episcopus Carnotensis, qui ex Canonibus Sanctorum Decretalia conscripsit, & pro Iureconsultorum Patrono habetur: Item *Marianus Scotus*. Monachus Fuldensis, *Cunradus à Niechtenaw*/Abbas Urspergensis, &c.

IV. HENRICUS V. (A. C. 1106.) magis falsa superstitionis fascino, quàm dominandi cupiditate seductus, patre vivo Imperator factus. Prima ejus Expeditio fuit adversus Polonos, Tributa Imperio debita denegantes. De pace cum Legatis Boleslai Regis agenti, & monstrando iis thesaurum dicenti; *Hic Polonos perdomabit*, unus Legatorum, detractum digito annulum adjiciens, respondit, *jungatur aurum auro*. Pontificem *Paschasium* Romæ cum summo suæ vitæ periculo armata manu coegit, ut occupatis Imperatoris iuribus in Episcopos

cederet: mox tamen post abitum Imperatoris, Pontifex hæc Decreta, quasi per vim extorta in Concilio Lateranensi rescidit, ipso Imperatore excommunicato. Hinc nova Rebellionis occasio, cui *Lotharius*, ob Saxoniam, quam beneficio Imperatoris possidebat, extreme ingratus, se Ducem contra Henricum præbuit, sed ingenti prælio ab Henrico superatus. Tandem tamen vertente fortuna, ingenti clade *Henricus* ad *Wolffsholtz* affectus, ut nec in Italia, nec in Germania, quò se verteret, videret, in Postulata Pontificum consensit, traditis Imperatoris Iuribus, quæ in Episcopos à *Carolo M.* habebat: Quæ traditio magna fuit Majestatis Imperii diminutio: sed ne sic quidem Saxonibus quiescentibus, qui res novas ubique moliendo, Patriæ communi valdè graves fuerunt. Tandem pacandæ oræ *Belgiæ* ad *Trajectum* *Henricus* incumbens, sine liberis, ut tenor quarti præcepti, immorigeris liberis consequenter vindictam Dei minitantis, maneret, infelix discessit, Imperii anno 18. mens. 9.

[Circa hæc tempora vixerunt *Bernhardus*, *Helmoldus*, *Honorius Augustodunensis*, *Hugo de S. Victore*.]

V. *LOTHARIUS II. Saxo.* (A .C. 1125.) quem loco *προσθήκη* huic Dynastiæ añectimus. *Hic Cunradum Suevum*, æmulum Imperii, præver-

vertens, Imperator factus, duas in Italiam expeditiones suscepit, primam ad defensionem Papæ Innocentii II. contra *Anacletum*, qui tamen defensus Imperatori sua in Episcopos iura restituere detrectabat: alteram contra *Rogerium*, Siciliæ Regem, in Bona Ecclesiæ involantem, quâ expeditione iterum valdè auxit Pontificis potentiam. Hic *Lotharius* Leges Romanas in Apuliâ invenit, quas Pisanis donavit, iussu, ut explicarentur, & Jus in Imperio Romano juxta eas diceretur: de qua jure in primis *Vernerus*, homo Germanus, quem *Irnerium* vocant, benè meritus fuit; libros Iuris Civilis renovans, & primus Bononiæ in Italia Iuris Professor, hanc professionem, tum collapsam, aperiens. Regressus ex Italia in Germaniam *Lotharius* in itinere propè Tridentum, morbo correptus discessit. Imperii ejus anni numerantur 12. mens. 3.

CAP. VII.

De Imperatoribus Dynastiæ Quartæ, quæ est Suevorum,

Quinam fuerunt Imperatores sub Dynastia IV. quæ erat Suevorum, à Cunrado III. usque ad Rudolphum I. ?

CUNRADUS III. (A. C. 1138.) Franconiæ & Sueviæ Dux, excluso Hérico Superbo Duce Baviariæ, Lotharii genero, qui per vim Insignia Imperii tenebat, certò sibi despondens Imperium hoc tamen neglecto, Cunradus ab Imperii Proceribus Lothario suffectus fuit. Hinc novi motus, quos Cunradus proscriptione dissipavit, Belli tamen telam *Guelphus*, Frater Henrici, Baviariam armis sibi vindicans, ejecto *Lupoldo* Austriæ Duce, pertexuit, fortunâ variâ, exitu memorabili. Conclusus is in oppido *Weinsberg* (ditionis *wirtembergicæ*,) tandem armis & fama oppugnatus, se suosque arbitrio Victoris permittere fuit coactus, hâc conditione, ut oppidum militibus diripiendum daretur; Fœminis verò ab irato Victore impetrantibus ut liberè abirent, sumptis iis Bonis, quæ asportare possent, & neglectis opibus, suos viros humeris exportantibus, Cunradi Ira conversa fuit in gratiam, ut matronis, suorum conjugum fidissimis, etiam bona concessa fuerint; frementibus militibus, quòd hæ feminæ leges deditiōis dolo violassent, Cunradus respondit; *Non revocandum esse verbum Regium*. Circa hæc tempora factiosa & feralia *Guelphorum* & *Gibellinorum* nomina nata sunt, Milites enim *Guelphi* in pugna congressu clamârunt; *Hic Weiff* Cæsariani verò, *hic Weiblingen*. Quòd Cun-

Cunradus Weiblingæ, in agro Wirtembergico, non procul à Stutgardia, natus & educatus esset: hinc Italicâ Dialecto vocabulum, Weiblingen, mutatum in *Gibellinorum* nomen: *VVelpis* Pontificum, Suevis seu *Gibellinis* Imperii partes tuentibus. Hic Cunradus, piissimis S. Bernhardi suasionibus commotus, ut *Christianorum* in Asia tribulatissimorû, ob invalescentem Turcarum potentiam, miseraretur, contractis ingentibus copiis, Franciæ etiam & Angliæ Regibus auxilia sua addentibus, iter Constantinopolin versus ingressus est, cum *Emanuele Comneno* de universa ratione belli deliberaturus, qui plusquàm Punicâ perfidiâ optimos conatus Cunradi evertit. Et quanquam Cunradus Turcas ad Mæandrum ingenti clade fudit, & ad Hierosolymam accessum aperuit, tamen triennio elapso, in Germaniam, re infectâ, exercitûque attrito, reversus fuit. Is Imperator est, qui *Dicasterium Rotweilense* instituit, & multas Germaniæ Urbes privilegiis exornavit, non sine suspitione veneni à Medicis Italicis propinati, decessit, Lorchæ sepultus. Cùm decumberet, tam paternè de Imperio sollicitus fuit, ut Principibus, qui aderant, *Fridericum Barbarossam*, præterito Filio suo *Friderico*, ob egregias virtutes, quibus Barbarossa eminebat, commendaverit. Imperii ejus anni fuerunt 14.

[Circa hujus tempora vixit *Otto Frisingensis*.]

II. FRIDERICUS I (A. C. 1152.) *Barbarossa sine*
*Æno barb*us, à barbâ ruffâ sic dictus, Sueviæ Dux,
Cunradi ex fratre nepos. Uno omnium Pro-
cerum ore Imperator electus. Suscepto Im-
perio Principes dissidentes mutuâ beneyo-
lentiâ devincire studuit: Ottoni Wittelsba-
chio Bavariam, Henrico Leoni ademptam, cum
Palatinatu Rheni concessit; qui Wittelsba-
chius modernorum Electorum Bavariæ & Pa-
latinatus Genitor est, à quo universa hæc fa-
milia descendit: sic etiam relictos à Cunrado
in Italiâ motus composuit. Veronenses, quod
nondum à Papa inauguratus esset, obsequium
præstare recusantes, ita castigavit, ut urbes re-
liquæ venientem promptissimè exceperint:
etiam Mediolanenses solâ autoritate compes-
cuit, inò tertio in Italiam profectus, eorum
urbem funditus evertit, insperso sale, & indu-
cto aratro, ob recrudescens rebellandi ingeni-
um; à Pontifice *Hadriano* III. inauguratus, in
Germaniam rediit. *Arnoldum* Moguntinum, &
Hermannum Palatinum, in ejus absentia totum
Rheni tractum commoventes, pacavit; Mo-
guntino quidem ob ætatem & ordinem par-
cens, Palatino autem ad receptam tum censu-
ram damnato, qua canem in publicis specta-
culis circumgestare cogeбatur. Graves porro
ini-

inimicitia inter hunc Imperatorem, & Pontificem *Hadrianum* ortæ sunt: ut Pontifex Imperatorem excommunicare statuerit, quod tamen mors ejus interveniens, dum muscâ suffocatus interiit, impedivit. Causam inimicitiarum præbuere ad Imperatorem literæ, in quibus Pontifex jactavit, *se dignitatis & honoris plenitudinem, coronamque Imperialem Imperatori libentissimè contulisse*, quæ verba non tantum *Barbarossam*, sed etiam Principes ita offendunt, ut *Otho* Palatinus Comes Pontificis Legato exerto gladio mortem intentarit. Nec satisfacit Imperatori, quod Pontifex voces, *Beneficium & coronam conferre, leniverit, ita eas interpretatus, ut non Beneficium pro feudo, sed simplici acceptione pro bono facto, nec conferre pro dare pleno jure, sed simpliciter pro imponere acciperetur*. Convocatis igitur *Lombardiæ* Proceribus, per Iuriconsultos Regalia Imperii *Fridericus* discuti præcepit, ex quibus *se jure Dominum Mundi esse intellexit*. Romæ interea *Hadriano* mortuo, duo Anti papæ emerferunt, *Alexander III.* & *Victor IV.* quorum iste proscripsit, hic defendit *Fridericum*: *Victore* autem extincto, *Alexander*, Imperatoris *Persecutor*, prævaluit, qui *Italos*, & vicinos contra Imperatorem incitavit. *Friderico* ergò in *Germaniam* regresso, *Mediolanenses* Urbem excitare denuò insti-

tuerunt, quos denuò dissipavit; tandem cum
ipsis Romanis pugna inita, duodecim milli-
bus civium caesis, ipsam Urbem occupavit,
Alexandro fuga, induta veste nautica, dilapso,
quem Venetias fugientem cum Imperatoris
filius *Otho* ad Istriam usque persequeretur, à
Veneto *Ciano* captus, & cum triumpho in ur-
bem ductus fuit. Hinc *Fridericus* pro filio *Ve-*
netiis Papæ supplex factus & ad pedes ejus pro-
stratus, collòque à Pontifice conculcatus fuit-
se scribitur, cum hac insultatione: *super assidem*
& basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem &
Draconem, *Fridericò*que replicante; *Non tibi,*
sed Petro, etiam Pontifex replicasse; *Et mihi*
& Petro. Accepta dein salute pacis, *Fridericus*
in bellum sacrum se recepit. Omnibus ergò
rebus in Germania priùs benè constitutis, sum-
ptibusque in tam longinqui Belli subsidia
comparatis, Expeditionem Asiaticam aggres-
sus fuit, tribus ingentibus præliis Turcarum
copiis superatis fuisque, plurimisque Provin-
ciis Saracenis ereptis, ita ut *Saladinus*, *Ægypti*
Sultanus, de relinquenda universa Asia cogita-
rit. Sed fata, Asiam urgentia, obstiterunt Vir-
tuti tanti Principis, qui ingressus aliquod *Ar-*
menia flumen, à vorticibus ejus abreptus fuit,
tanto omnium cum luctu, ut vix ulli Princi-
pum plus lachrimarum datum fuerit, utpote
cujus

ujus virtutibus integer & justus debetur pa-
negyricus. Non multò post etiam Saladi-
nus decessit in cujus funere Præco, ferens in-
teriore[m] ejus tunicam, clamavit: *Saladinus,*
Asiæ Domitor, ex tanto Regno, tantisq[ue] opibus, ni-
bil præter hoc secum aufert. Friderici anni qui-
bus regnavit, sunt 38. Mens. 3.

[Circa hæc tempora vixerunt *Gratianus*, Decre-
torum Compiler, *Petrus Lombardus*, Magister sen-
tentiarum, *Avenroës*, item *Petrus Comestor*, ita dictus
quòd Biblia ita memoriter proferret, quasi ea in me-
moriæ ventrem esu comedisset.]

III. HENRICUS VI. (A. C. 1190.) *Asper*, sic
dictus ob severitatem: Hic cum Pater Fride-
ricus in Oriente bello sacro occupatus esset,
titulo Regis res Germaniæ atque Italiæ admi-
nistravit, ejus uxor erat *Constantia*, Rogerii Si-
culi filia, quæ quinquagenaria enixa est filium
in publico tentorio, mulis utriusque sexûs ad-
stantibus, ne filius supposititius haberetur,
quod quidam pro figmento habent. Hunc
cum *Cælestinus* Papa inauguraret, coronam e-
jus pede in terram dejecit, ut significaret, se
habere potestatem ejiciendi Imperatorem ab
Imperio, si ille demereret, Manifesta Maje-
statis pessundatio! In Italiam ingressus, rebel-
les in ordinem redegit, Siciliam puta, Calabri-
am, Apuliam, Neapolin, exquisita supplicia in
autores rebellionis exercens, quibusdam ex-
coria-

coritatis, aliis ex oculatis, stiptibúsque suffixis, nonnullis, qui Regnum affectarunt, ignitis Coronis redimitis. Hinc non tantum *Asper*, sed etiam *Cruelis* habitus. Legem sancivit, ut Imperium Successione esset hæreditarium, non arbitrarium Electione; Papâ & Principibus Germaniæ quinquaginta duobus hanc Legem successionis confirmantibus, & ipso *Henrici* filio successionem declarato; quæ tamen Lex cum ipso *Henrico* mortua est. Ipso regnante, ordo militiæ Teutonicus institutus fuit, in obsidione Ptolomaidis: Bello sacro mediocriter progredienti suppetias procuravit, præmaturâ morte majores conatus impediens, dum in Sicilia venationi deditus, aliquando leniendi caloris gratiâ, ad frigidissimos fontes secessit, contracto morbo lethali, quo Panormi extinctus fuit, relicto filio quadrimo. Imperii ejus anni numerantur 8. & Menses aliquot.

IV. PHILIPPUS, (A.C. 1198.) *Henrici VI.* frater: Huic Pontifex opposuit *Othonem*, *Henrici Leonis* filium; ex quo magni motus in Germania, & magna Principum dissensio, *Othonem* tamen *Philippus* fortiter profligavit, fugavit, placato spe lucri Pontifice, qui *Philippo*, ne Imperium obtineret, adeò obstitit, ut juraret, se potius Pontificiam dignitatem amissurum, quàm *Philippo* permissurum diade-

liadema Regium; stricto in Philippum excommunicationis fulmine. Tandem regressus Philippus in Germaniam, cum Bambergæ post venæ sectionem fortè in cubiculo quiesceret, *Otho Wittelsbachius* Palatinus, cui olim filiam sponderat sed ob homicidium repudiatus, ad eum, præsentibus tantum Episcopo Spirensi, Camerario, & Dapifero, venit, qui admissus primo intuitu, unòque ictu Philippum trucidavit, & effugit, cum imperasset Philippus annos 10.

V. OTHO IV. (A.C. 1209.) Princeps, qui neglectis Principibus, cum Episcopis multa secretò disposuit. Pontifici tamen suspectus, quòd vagam potentiam sedis suæ circumscripturus videretur, imprimis quia Pontificem de restitutione Marchionatus *Ancone*, qui ad Imperium pertinuit, postulavit; hinc excommunicatus. Sub hoc Imperatore lex de eligendo Imperatore denuò his verbis sancita fuit; *Imperatorum nullus hereditariam dignitatem vindicato*: Definitus etiam Electorum numerus constitutus. Tandem *Friderico II.* à Bohemo, Bavaro, Saxone, & potentioribus ob majorum merita, & virtutes proprias electo, spontè cessit, postquam regnasset annos 3.

VI. FRIDERICUS II. (A. C. 1112.) Henrici VI, filius: deposito Othone, Coronam more majore-

majorum Aquisgrani accepit. Inclitus Heros, exemplo majorum Majestatis Imperii strenuus assertor; à Pontificibus Romanis multoties excommunicatus. Clemens in augurationem ejus differendo potius denegavit, quam denegando distulit. Hoc mortuo, *Honorius* eam detulit, sed gratiâ non diu flagrante, ob animadversionem, quâ Cæsar in seditiosos Apuliæ Principes, & eorum Episcopos, Papâ non reputato, usus erat. Hinc prima in ipsum Excommunicatio. Non mitius à *Gregorio* X. Honorii Successore, cum hoc Imperatore actum, dum præpeditus valetudine, & ventis contrariis Brundusii moram fecerat in prosequendo Bello sacro, ita ut scripto criminationibus Pontificis prius dilutis, demum ut Dux ejus Belli in Syriam navigaverit, ubi pactis cum Sultano induciis decennialibus, in Italiam reversus est; & multo auro Papales diras redemit: Sed mox relabente Papâ ad dirum fulminandi ingenium, cum cerneret, Fridericum petere, ut filio *Cunrado* decerneretur à Proceribus Imperium; (Nam Henricum primogenitum suum, jam electum Romanorum Regem, Pater Fridericus ob molitiones adversus se, in carcerem conjecit, in quo miserabiliter mortuus est) quod ut impediret Pontifex nihil intentatum in concitandis motibus ad

ver

versus Imperatorem reliquit, etiam *Gibellinorum* & *Guelphorum* factionibus recrudescentibus, quorum illi Cæsari, hi Papæ addicti erant. Imperator igitur, ut lupum auribus fortiter teneret, Italiam magnis copiis ingreditur, magno ubique progressu : hinc Pontificis tertia Excommunicatio, cujus ira ne vana sine viribus esset, etiam exercitum à cruce signatum comparavit, quem Imperator, Imperatoriâ vix nixus, delevit, Urbi tamen parcens, Mortuo *Gregorio & Cælestino*, ejus Successore, extincto, *Innocentius IV.* creatus est, qui orsam à *Gregorio* telam masculè pertexuit, transmigrans in Franciam, & coacto Lugduni Concilio, Imperatorem ob insidias comparere nolentem, omnibus diris devovit, quæ fuit quarta Excommunicatio. Quanquam autem & huic insultui magnum exercitum opposuit, tamen vel tandem desertus ab amicis & fortuna, rebus diffidit, & in Siciliam ire cogitavit : ubi in itinere nō sine suspitione veneni vitam finivit. Quanquam sint, qui à notho *Manfredo* suffocatum fuisse affirmant. Pertinacia adversariorum, & domesticorum perfidia suspiciosum ipsum reddidit, quæ res & ipsi, & fidiſſimis ejus Ministris plurimum nocuit. Princeps erat eruditus, & multarum linguarum peritissimus. Hinc etiam literarum Patronus, qui curavit, ut Pro-

loma-

lomaus, Avicenna, Aristoteles, Galenus, alii, in latinam linguam transferrentur. Fundator Academiae Viennensis. Imperii ejus anni numerantur 38.

[Hoc imperante, vixerunt *Hugo Cardinalis, Accursius glossæ Compilator, Liranus ex Iudæo factus Christianus, Vincentius Beluacensis; Theologus & Historicus, Alexander Alensis, Albertus Magnus, nobilis Suevus, ejus discipulus, Thomas de Aquino, Alphonsus Castellæ Rex, præclarus Astrologus, Bonaventura, &c.*]

VII. CUNRADUS, (A. C. 1250.) Friderici II. filius: cui adjungendi sunt *Henricus Landgravius*, viventi Friderico, ejusque filio *Cunrado*, Pontificis machinatione oppositus, nec non *Wilhelmus, Holandiæ Comes*; Item *Richardus Angliæ Regis frater*, qui iidem Imperatores fuerunt electi: adeò, ut mortuo Friderico interregnum ferè in Imperio viginti duorum annorum secutum fuerit, quia hi non ab omnibus pro Imperatoribus fuerunt habiti. *Cunradus* à Landgravio ad Francofurtum profligatus in Italiam abit ad occupanda Regna *Neapolis & Siciliæ hæreditaria*, *Cunradino* filio, quem habebat, *Bavariæ Duci*, spe successionis commendato, tandem à *Manfredo, Fratre Spurio*, iisdem Regnis inhiante, veneno sublatus est. *Henricum Landgravium*, profligato *Cunrado*, etiam sua fata manserunt. Postquam enim

enim Reutlingam frustra obsederat, ariete, qui adhuc ostenditur, ibi relicto, tandem Ulmam oppugnans, sagittâ percussus interiit. Nec *Wilhelmus* Holandiæ diu fuit superstes, dum Imperatorelectus in Frisios res novas moliebatur, in insidias delapsus, hastisque confossus fuit nihil memoriâ dignum præstans. *Richardus* Anglus, qui, ut Imperator fieret, suffragia emit, vi potius quàm moderatione procedens, & crudeliter persequens eos, qui in ejus Electionem non consenserant, tandem spretus & desertus, desperatione in Angliam ad Fratrem, bella contra subditos gerentem, rediit, ubi in aliquâ obsidione telo trajectus, periit. His mutationibus præcipuæ familiæ extinctæ fuerunt, inter quas *Suevica*, quæ in *Cunradino* *Cunradi* IV. filio, lugubriter desiit, utpote Regnorum Neapolis & Siciliæ, multarumque in Germania provinciarum hærede unico. Hunc *Carolus Andegaviensis*, Ludovici Regis Francorum Frater, ab Urbano IV. Pontifice attractus in Italiam, utroque ejus Regno occupato, in Marfis devicit, & cum *Friderico Austriaco* captum, Neapolin duxit; ubi non diu post securi percussus, vitam miserabiliter finivit; *Clementis* IV. Pontificis impulsu Carolum hanc cædem designasse agunt, cui Pontifex de captivis scis-

citanti responderit ; *Vita Cunradini mors est Caroli, Mors Cunradini vita Caroli.*

CAP. VIII.

Qui fuerunt Imperatores à Septemviris Electi, à Rudolpho I. usque ad tempora nostra, & Imperatorem nostrum ?

RUDOLPHUS I. (A.C. 1273.) Habspurgensis, exiguo quidem censu, angustoque Principatu, sed generis Nobilitatem ad Veteres Francones referens, ex Castris vocatus, factus fuit Cæsar, cum Ottocarus Bohemiæ Rex, qui se Imperatore Romano longè potentiorē putabat, à Principibus oblatum Imperium stulto consilio repudiaret ; Princeps prudens, armisque & bello strenuus, qualem turbatum Imperium tum poscebat. Italiam, ut à Pontifice coronaretur, ingredi nunquam voluit, non dissimulans causam, quod Cæsarum in Italiam vestigia læta, magnifica, plenaque bonæ spei videret, ex Italia verò referentia, & foras versa tristitia, misera, luctuosa, alludens ad apologum :

- - Quia me vestigia terrent,

Omnia te vorsum spectantia, nulla retrorsum.

Liberalis fuit in dandis Italiæ urbibus, quæ ditio-

tionis Imperii erant, pro pecuniâ, Immunitatibus; hinc *Bononienses, Florentini, Genuates, Lucenses*, alii, liberi. Germaniæ autem restitutor, & à Latronibus, quibus ea scatebat, repurgator, Pacificator: Consilia moderata & tuta priùs semper experiri maluit, quàm quenquam aggredi bello. Bohemiæ Regem *Ottocarium*, apud quem antea Magister Aulæ fuerat, Imperio Austriam restituere nolentem, ad pacificandum adegit, sed Pactis, impulsu conjugis suæ non stantem, armis denuò aggressus est, victumque in prælio interfecit. Toto Imperii sui tempore bellavit, in 14. Conflictibus semper Victor evadens, ut *Victoriosi* nomen inde reportaverit. Paulò ante mortem *Frankfurtum* Electores convocavit, ut filium suum *Albertum* crearent Regem Romanorum, quod obtinere non potuit. In postremo vitæ decursu plura de Imperii curis questus, conspecto ante se aliquando regio diademate, dixit: Quàm blando & jucundo fulgore oculos aspectantium perstringis, & ad te allicis, verùm si mortales scirent, quantum molestiarum sub de lateat, nemo etiam humo sublevaret. Privatim humanissimus fuit erga omnes, Satellitibus præcipiens, ne quenquam pauperum ab accessu suo abigerent, Sinite, inquit, homines ad me venire. Non enim ideò ad Imperium vocatus sum, ut in ar-

culâ inc'udar Frequens in ore ejus erat hæc sententia: *Severum & immitem me fuisse aliquando pœnituit, lenem & placabilem nunquam.* In castris, ut miles, habitu incessit, detrita nonnunquam veste, visus interdum vestes resarcire, ut exemplo esset aliis. Facetus etiam salibus, cûm aliquando duos audiret Oratores, quorum alter barbâ canâ, nigro capillo; Alter verò barbâ nigrâ, cano capillo erat, iis, citam expeditionem flagitantibus, respondit, se non prius absoluturum esse eos, quàm rationem diversitatis barbæ & capillorum reddiderint: qui postero die responderunt, Alter, cujus barba cana, capilli nigri erant: *Omnem suam curam fuisse, ut ori & gulæ satisfaceret, hinc barbam suam esse canam, capillos nigros:* Alter: *Barbam suam 24. annis juniorem esse capillis, qui statim creverint, cûm infans natus esset, barbâ non itidem: hinc barbam suam esse nigram, capillos canos.* Hoc responso delectatus Imperator, benignè eos dimisit. Tandem cum Erfordiæ graviter ægrotare inciperet, Spiram verius properat, inquiens, sibi multos Reges ibi conveniendos esse, alludendo ad sepulturam, quam inibi desideravit: sed fato præpeditus decessit in oppido Germersheim ad ripam Rheni, in Palatinatu, anno ætatis 74. Imperii 17. Mense 9. die 16. Spiræ in Templo juxta *Philippum Frid. Barbarossæ* filium, dormiens. II. Adol.

II. ADOLPHUS NASSOVIVS, (A. C. 1292.)

Moguntini favore electus, nec autoritate, nec divitiis, nec prudentiâ pollens; inimicitias cum Alberto, Austriæ Duce, fidelitatem jurare nolente, exercens, quem tanquam æmulum Imperii, ditione pellere fuit conatus. Imperator ergò factus, ob rem domi angustam, quam suo Symbolo, *Præstat vir sine pecuniâ, quàm pecunia sine viro*, non dissimulavit, Angliæ Regi Eduardo mercenariam 100000. aureorum stipendio militiam contra *Philippum*, Franciæ Regem, locavit: quod ejus existimationem valdè læsit, & Principum studia à se avertit; *Stipendiarius Angli* ab Alberto nominatus: quam tamen operam aliis negotiis impeditus, quamvis servatâ pecuniâ, non præstitit, sed emptam Thuringiam, quam Albertus Thuringiæ Landgravius ei venum obtulit, armatâ manu occupare laboravit. Re autem lentè progressâ, multisque sceleribus, qualia erant adulteria, stupra per vim Monialibus illata, fides violata, ab eo designatis, Moguntinus, favore in odium verso, de ipso dejiciendo, in ejusque locum Alberto substituendo, Electoribus autor fuit. Adjutus autem Adolphus Rudolphi Palatini, & Baviariæ Ottonis auxiliis, cum Alberto inter Wormatiam & Spiram in campo, qui dicitur *Hasenpffel*, confligit, sed congressu infelici:

felici : quippe ipsius Alberti manu interfectus, plusquam 60. Ducibus & Comitibus cum eo cadentibus : Victoriâ tamen etiam conjurantibus adversus Adolphum malè cedente, quorum singulos Adrastia divina mansit. Albertus decennio post à fratris filio ense peremptus, eodem mortis genere Comite de Hohenloe & de Ochsenstein pereuntibus ; Moguntinus apoplexiâ tactus ; Comes gemini Pontis in fluvio submersus : Episcopus Argentinensis à rustico gladio transfossus ; Comes de Leiningen phrenesi correptus, aliis aliâ strage demessis. Imperii Adolphi numetantur anni ferè 7.

[Circa ejus tempora vixit *Gregoras Martinus Polonus, Bonaventura, alii.*]

III. ALBERTUS AUSTRIACUS, (A. C. 1298.) sic dictus, quia per conjugium Elisabethæ Exarchatum Austriæ, Comitatum Tirolis & Goriciæ acquisivit : Francofurti denuò eligitur, & more prisco Aquisgrani coronatur. Papa inaugurationem ei primò denegavit, Parricidam ipsum appellans, quòd Adolphum interfecisset, tandem ut haberet, quem Philippo Regi Galliæ opponeret, ejus Electionem approbavit. Papa tum erat *Bonifacius VIII.* annum Christi 1300. primùm pro Jubilæo Orbi Christiano obtrudens, quo pecuniæ aucupio vix aliud

aliud efficacius fuit. Ipse tum Papa primo Ju-
 bilæi die Pontificis habitu, secundo Imperiali-
 bus ornamentis indutus processit, evaginato
 gladio ante se proclamari iubens: *Ecce duo gladii
 hic.* Huic Pontifici sequenti Epithaphio pa-
 rentatum fuit: *Intravit ut Vulpes, regnavit ut
 Leo, mortuus est ut Canis.* Expeditiones Alber-
 ti fuerunt variæ: cum ipsis Electoribus Rhe-
 ni ipsi confligendum fuit ob telonia, quæ ad
 Imperium spectare dicebat. Sic etiam de
 Hungaria cum Othone, Duce Bavarix, ei pro-
 lixa fuit controversia, ut vel tandem ad arma
 fuerit ventum, eventa Alberti lugubriori,
 quàm feliciori. Filium suum Rudolphum ar-
 matâ vi Regem Bohemix constituit, qui vix
 regnum ingressus, in Cubili fraude fuit obtrun-
 catus. Summatim, duodecies in ipsa Germa-
 niâ, fortunâ variâ conflixisse memoratur Al-
 bertus, extra Germaniam nullo bello memo-
 rabili gesto. Tria potissimum genera dea-
 mârre scribitur; *Pudicitia feminas claras & illu-
 stres, Ceterum devotum & religiosum; ac milites
 strenuos & fortes.* id quod luxuria tam severè
 eâ tempestate punita loquitur, dum adulteris
 pudenda fuerunt amputata, aliis exemplis se-
 veritatis in alios sceleratos statutis. Tandem à
 fratris filio Johanne, cuius Bona Tutoris no-
 mine iusto diutius obtinere videbatur, truci-

datus ad Vindonissæ flumen interit. Uxor ejus
Elisabetha acuti erat ingenii, quæ mineram Sa-
lis, ejusque faciendi usum invenit in Hallis pro-
pè *Smunden* in superiori Austriâ: inter cæte-
ros ejus filios clarus est *Leopoldus*, dictus *Mi-
litie Decus*, qui in prælio occubuit, ab Hel-
vetiis trucidatus ad oppidum *Sempach*. Im-
perii ejus anni numerantur 9. menses 6.

[Circa hæc tempora floruit *Franciscus Petrarcha*,
Ioh. Bocatius, *Raimundus Lullius*, *Arnoldus de Villa
nova*, *Iohannes Scotus*, *Nicephorus Callistus*.]

IV. HENRICUS VII. (A.C. 1308.) Comes
Lucemburgensis: non quidem opum sed vir-
tutum ditissimus, hinc conjunctis Electorum
suffragiis electus, ut laboranti Imperio mede-
lam adhiberet, id quod insigniter præstitit.
Curæ initio facto in Germaniâ, æquissimâ ju-
stitiæ trutinâ bella & controversias auferens,
tum demum in Italiam profectus, alios in de-
ditionem accepit, alios armis subegit; impri-
mis *Theoboldo Bruffato*, seditionis autore, equis
discerpto, Guelphorumque compressâ inso-
lentiâ, & Gibellinis denuò recreatis. Romæ,
Pontifice tunc Avinione sedem habente, jus-
jurandum, quod Cardinales Pontifici præstan-
dum dicebant, pronuntiare recusavit, nolens
jurando devinciri Pontifici. Circa hæc tem-
pora bellum Wirtembergicum à *Cunrado*
wins-

VVinsbergensi Barone, & civitatibus Suevicis est excitatum, Victo Wirtembergiæ Comite, & ejecto, sed post mortem Imperatoris amissa, & plura iis, recuperante. Item *Philippus Pulcher* Francorum Rex, extinxit *Templarios*, inhians eorum opulentia, quorum prædia Hospitalariis S. Iohannis attributa fuere. Tandem *Henricus* Imperator veneno, quod *Monachus* quidam Ordinis Prædicatorii, à *Guelphis* subornatus, in ablutione calicis, cum sacra Synaxi uteretur, ei in Italia dedit, extinctus est; Monasterio exusto, ipso verò Monacho excoriato, Imperii ejus anni numerantur 4. Mens. 8.

V. LUDOVICUS IV. *Bavarus*. (A. C. 1314.) Hic laudatissimus Imperator, non sine contradictione rerum potitus est. Adversarium enim habebat *Fridericum* Austriæ Ducem, Cæsaris Alberti filium, cognomine *Pulchrum*: quem *Coloniensis Bonnæ* inauguravit; Suffragiis tamen superior *Ludovicus*: hinc inter utrumque magna vi dimicatum ad *Eslingam* (alii scribunt ad oppidum *Muldorf* propè pagum *Ampfingen*/ Nam ad *Eslingam* incertâ victoria pugnatum affirmant *Paralip. Vrspergensis*.) victoriam obtinente *Bavaro*, qui *Frider.* Austriacum triennio in custodia captivum detinuit, tandem his conditionibus dimisit, ut quoad viveret, nomen, non verò jus & potestatem Imperatoris,

usurparet, qua victoria Ludovicus moderatè
usus erat, confirmatâ sibi omnium benevolen-
tiâ. Inde in Italiam profectus, ad sopiendâ Gi-
bellinorum & Guelphorum dissidia, istis,
quàm his æquior. Hic Ludovicus ferè fuit
σημεῖον ἀντελεγόμενον Pontificum. Eum enim
excommunicavit Papa Iohannes XXII. quia si-
ne Papali confirmatione sibi partes Imperato-
ris sumpserat, quam Tyrannidem Ludovicus
masculè repressit, publico scripto ex divinis &
humanis literis muneris sui dignitatē asserens:
nihilominùs Mediolani ferreâ, Romæ verò Im-
periali coronâ à Cardinali *Columna*, ex consen-
su Senatûs Populiqûe, coronatus, ubi, habitâ
Synodo, Papam Iohannem à Pontificatu deje-
cit, & surrogavit ei *Nicolaum V.* quem Itali
captum Avennionem Papæ miserunt, ubi in
carcerem coniectus periit. Ludovicum ex-
communicavit Iohannis Successor, *Benedictus*
XII. &, quantum in se, privavit dignitate,
cui itidem generosissimus Imperator restitit,
Francofurti Conventu indicto, masculè de-
monstrans, quòd Pontificibus Romanis nihil
juris in Imperium Romanum competat. Lu-
dovicum excommunicavit *Clemens VI.* furiosis-
simè Omnium in optimum Cæsarem debac-
chatus, eò usque re deductâ, ut Moguntinus E-
lectores convocaverit, qui abdicato Ludovico
surro-

furrogarunt *Carolus* filium *Iohannis Bohemi*. Quanta autem impudentiâ *Bzovius* hodiernus Baronii continuator, Paparum fastum palliet & defendat, è contrâ *Ludovici* heroicam constantiam in afferenda dignitate Imperatoriâ incuset, videre est ex libro, *Monachii* anno 1618. evulgato, cui titulus est: *Ludovicus Quartus Imperator defensus, Bzovius injuriarum postulatus, quòd eundem Divum Imperatorem, Serenissimorum Bavarie Ducum Progenitorem contra jus, fas, æquum, verum, in mendosissimis Annalibus suis infectatus, gravissimis calumniis oneravit: ab Ioanne Georgio Hervvarto ab Hoenberg, Serenissimo Bavarie Duci ab intimis consiliis, Præsidente Suabæ &c.* Paulò post *Carolus* sibi illegitimè oppositum *Ludovicus* veneno potatus, & in venatione de Equo præcipitatus, mortuus est. Imperii ejus anni sunt 33.

Circa hæc tempora floruere *Nicolaus Lyranus, Guilielmus Occam, Iohannes Taulerus, alii.*]

VI. CAROLUS IV. (A. C. 1346.) *Henrici VII.* nepos, filius *Iohannis, Regis Bohemiae*. Hujus electio denuò magnis difficultatibus laboravit. Nam Principes, mortuo *Ludovico*, *Frankofurti* convenientes, negaverunt, *Carolus* legitimè antea electum. Hinc electus *Edwardus, Rex Angliæ*, ob gloriam rerum gestarum, qui agens, quæ domi agenda habebat, oblatum

latum Imperium reverenter recusavit. Post hunc electus fuit *Fredericus*, Marchio Misniæ, quem Carolus corrupit oblatiis muneribus, ut & ipse Imperium, quod alii affectarent, omitteret. Post hunc *Guntherus*, Comes Suarzburgensis, industrius vir, & bellicosus, electus fuit, & publicè Imperator proclamatus, sed & hunc Carolus arte Principibus infensum & odiosum fecit. Facto igitur Francofurti decreto, Carolus ab Electoribus electus, etsi à Pontifice non unctus, declaratus Imperator mansit, confirmans tum Francofurtensibus suas nundinas, & vernaes, & autumnales; Gunthero per venenum, à Medico in potiunculâ porrectum, inutili ad Imperium facto, & Carolo Romæ etiam à Pontifice Innocentio VI. coronato, qui in Francia educatus, Francorum ubique fuit studiosissimus; horum mores & artes in gubernatione egregiè exprimens. Iura Regni Arelatensis, quæ penes Imperium fuerunt, Francis concessit. Econtrà Bohemiæ amplificandæ fuit studiosissimus. Corruptis etiam Philippi Ducis Austriæ Legatis, ut terrore Principi suo incusso, fugæ capeßendæ autores essent, adulterinâ monetâ perfidiæ officium compensavit, & Proditoribus de compensatione conquerentibus, *non alio, quàm adulterino auro dignam esse perfidiam*, respondit. Utut autem

tem hic Imperator homo, & nihil, quod humanum, ab eo alienum fuerit, tamen saluberrimam *Carolinam* legem, *Aureæ Bullæ* nomine notam, Imperio reliquit, de cujus tenore JCti multa differunt, in qua imprimis Jus Electionis Electoribus Principibus *diap̃pholu* est assertum. Tandem ambitu largitionis etiam suo filio V Venceslao, januam ad Imperium, ut ipse ingressus fuit, aperuit, dum obtinuit, ut is Successor Imperii designaretur. Cùm autem promissam pecuniam Electoribus dare non posset, publica vectigalia ipsis oppignoravit, & sedecim Urbes Sueviæ vicinis Principibus vendidit, Imperii Patrimonio insigniter imminuto, ut Maximilianus I. Imperator dixerit; *Eo pestilentiorē pestem nunquam aliās Germaniæ contigisse.* Alii etiam eundem *dissipatorem Imperii*, alii *Vitricum Imperii*, vocarunt. Literatus fuit, & literatorum fautor: Academiarum fundator & auctor. Commentarium de suâ vitâ scripsit, quem edidit *Reineccius*, Imperavit annos post Ludovicum 30. Menses 5. sed à primâ Electione annos ferè 32.

[Circa ejus tempora vixit Iohannes Wicclef in Angliâ Papatus oppugnator strenuus; Bartholus, Baldus, Maximus Planudes, Ioh Bocatius]

VII. V VENCESLAUS, (A. C. 1378.) filius Caroli IV. naturâ & educatione admodum vitiosus.

tiosus, Reipublicæ negligens, vini, quàm Imperiū curiosior, ut *Aeneas Sylvius* loquitur. Intestini etiam tunc ingentes motus exorti sunt, cum Civitates Sueviæ, Bavarix & Franconiæ contra Principes conspirarent, unde Principes vicissim vicinas civitates oppugnandas esse statuerunt. Tandem *Venceslaus*, cum nulla in ipsum animadversio, ne quidem squalidus carcer, quicquam proficeret, ab Electoribus de ponte fuit dejectus: cum enim voluptatibus etiam adderet tyrannidem, Pragenses & Proceres Regni eum aliquoties captivum tenuerunt; primum quidem carcere publico, & eo quidem terribilissimo quatuor mensibus, ex quo precario, ut tantum lavaret, operâ balneatricis nudæ ipse nudus evasit, in arcem suam penetrans; sed nihilo melior factus iterum capitur & elabitur: Tandem clam captus Viennam Austriæ deducitur; ex qua captivitate operâ Piscatoris denuò elapsus, & habitu mendici Pragam reversus, regnum, ut alter *Nebucadnezar*, sed sine pœnitentiâ, recuperavit: donec, uti dictum, ab Electoribus accusatus communi suffragio ab Imperio fuit remotus, postquàm imperasset annos 22.

Eâ tempestate vixerunt *Paulus Venerus*, *Chrysoloras*, qui Græcas literas in Italiam revexit; Latinâ etiam linguâ excoli denuò inceptâ, Item *Bertholdus Niger*

Niger Chymista, & *Monachus Germanus*, qui in perniciem generis humani excogitarunt ferale tormentorum bellicorum genus, quæ à sonitu *Bombardas* vocamus, cum ex filice excussa scintilla fortè in pulverem sulphuraceum in mortario servatum, incidisset, Veneti contra Genuenses bombardis primùm usi fuisse dicuntur.)

VIII. *RUPERTUS Palatinus* (A. C. 1400.) hic *V Venceslao* non immediatè successit, sed *Friderico Brunsuicensi*, qui in locum *V Venceslai* *Frankofurti* electus, in reditu ad patrios Lares, ab *Henrico V Valdeccie Comite*, instinctu *Moguntini*, prope *Frizlariam*, occisus est. Huic ergo *Friderico* *Rupertus* successit. Hic Imperio restituere cogitavit, quæ à suis antecessoribus alienata fuerunt: inprimis *Mediolanensem Ducatum*, & *Insubriam* priùs *Galeacio*, *Mediolanensi Duci* concessam, sed à fati in aliam viam retractus, obiit. Imperii ejus anni numerantur 9. Mens. 9.

IX. *JODOCUS BARBATUS*, (A. C. 1411.) *Marchio Moraviae*, *Caroli IV.* ex fratre *Henrico* nepos. Brevis Imperio, & ad res gerendas ineptus. Extat ejus cōstitutio, quòd status Imperii Imperatori ipsi resistere possint, sic cōtra ordinationes Imperii fecerit, absque ullo crimine rebellionis & fidelitatis. Goldast. Imperavit 5. Menses.

X. *SIGISMUNDUS*, (A. C. 1411.) *Caroli IV.* filius, *V Venceslai* frater, *Hungariae* & *Bohemiae*

miæ Rex: Imperator bello, & secundo conjugio, ob Conjugis Barbaræ, Germani Comitis Ciliæ filia inestabilem libidinem, satis infelix, sed propriâ virtute nulli Principum secundus. Is interfuit Constantiensi Concilio, contra tres Pontifices, *Iohannem XXIII. Gregorium XII. & Benedictum XIII.* coactum, quibus ob varia vitia depositis, substitutus fuit *Martinus V.* tum temporis non obstante salvo conductu, quem Imperator dederat, combusti fuerunt *Iohannes Hufs, & Hieronymus Pragensis.* Hoc ipso in Concilio *Adolphus Cliviæ, & Amadæus, Sabaudia Comites,* in ordinem Ducum Imperii, & *Fridericus IV. Burggravius Noribergensis,* nec non *Fridericus Bellicosus, Misniæ Marchio,* Electores ab Imperatore creati fuerunt. Tunc etiam Academia Rostochiensis fundata. Ad bellum Turcicum iturus, bello Hussitico implicatur, in quò *Iohannes Ziska,* monoculus, sed natalibus splendidus, & belli gloriâ nulli secundus, Sigismundo multis præliis gestis, gloriôsè se opposuit. Summatim, nihil præter meliorem fortunam, quæ in Dei, non hominum, manu est, in hoc Imperatore desideratum fuisse, scribunt. Purpuratis, maledictionem Germanorum apud eum accusantibus, respondit; *An vobis grave videtur, illos malè loqui, cum nos malè agamus?* Obijicienti ministro-
rum

rum nonnulli, quod ditioribus multa, egenis nihil largiretur, duabus pyxidibus, alterâ auro, altera plumbo impletâ in optionem oblatis, ostendit, *bona & honores non tam humanitus, quàm divinitus, conferri.* Tandem obiit Imperii anno 26. mense 8.

[Bâ tempestate floruere viri doctrina illustres, *Laurentius Valla, Iohannes Hufs, Iohannes Gerson, Iohannes Turrecremata, Aretius, Flavius Blondus, Foro-Julien-sis, Georgius Trapezuntius, Laurentius Iustinianus, Dionysius Carthusianus, Nicolaus Cusanus, Antonius Florentinus, &c.*]

XI. ALBERTUS II. *Austriacus* (A. C. 1438.) Sigismundi Gener, postquam ab Alberto I. occiso, sex Imperatores ex aliâ, quàm Austriacorum familiâ successerant, Princeps virtutum & Charitum choro stipatus & cumulatus, eodem anno Rex Bohemiæ, & Rex Hungariæ, & Imperator Romanus factus, ter coronatus fuit. Bohemiam à Polonis, Hungariam ab Amurata Turcâ vindicavit, tandem ex immodico peponum esu, ob ingentem æstum, ad refrigerandum corpus, obiit, relictâ Uxore gravidâ, quæ *Ladislauum Posthumum* peperit. Imperii ejus annus 1. est, & Mens. 9.

XII. FRIDERICUS III. (A. C. 1440.) filius Ernesti, Archiducis Austriæ. Pacificus Imperator, Principes suos amans, ut Pater: contra *Carolum Burgundiæ Ducem* hostem se magis

ostendit, quàm præbuit. Imperium undique turbulentissimum accepit; turbarum causas præbentibus Papis, *Eugenio IV. & Felice V.* item contrariis Conciliis, *Basileensi & Florentino*. Eo regnante, *Pius II.* Pontifex, antea *Aeneas Sylvius* dictus, ab Episcopo Moguntino juramentum exegit, ut nunquam Septem viros convocaret, nisi de Pontificis voluntate: hoc denegantem, dignitate dejecit, substituto ei *Adolpho Nassovio*. Moguntinus contra à *Friderico I.* Palatino, & *Ludovico Bavaro*, cognomine *Divite*, defensus fuit, adversæ factionis exercitu fuso & captis tribus Principibus, *Badensi, Metensi, & Wirtembergensi*, quibus cùm capti erant, in prima Cæna nihil panis appositum fuit, quòd contra Belli leges, & segetes, & Molas omnes, incendio delevissent. Etiam contra Hungaros, & Austriacos bellare fuit coactus. Cæteróquin summa sub eo Pax in Imperio fuit. Fabio enim quàm in Scipioni similior, plura cunctando, quàm celeriter agendo confecit. Ejus Symbolum fuit: *Irreparabilem felix oblivio rerum*. Itali scribunt, *neminem potuisse introspicere latebrarum hujus Cæsaris pectus*. Eo regnante, *Vladislaus*, *Poloniæ & Hungariæ Rex*, ab *Amurathe II.* Turcarum Rege, ad *Varnam* victus fuit, dans pænas induciarum violatarum. Porro *Friderici* pacifica monumenta sunt *Académie*
exci-

excitata & privilegiis donata, Friburgensis, Basileensis, Ingolstadiensis, Moguntina: Tubingensis fundata fuit ab *Eberhardo Wirtembergensi* Comite. Eo imperante, etiam Ars Typographica inventa est Argentorati, à *Iohanne Gutenbergio*, alii tamen Moguntiae hoc nunquam satis laudatum inventum adscribunt. Tandem anno ætatis 78. decessit *Fridericus Linzii*, altero crure prius ob enatum Carcinoma amputato, propter gangrænam, cum imperasset 53. annos, quos Imperii annos nullus Imperatorum attigit; *Ultimus*, qui Romæ coronatus fuit.

[Eo seculo vixit seges virorum illustrium: *Pomponius latus, Platina, Bessario Nicæus, Theodorus Gaza Cardinalis. Antonius Sabellicus, Marsilius Ficinus, Iohannes & Franciscus Pici, Mirandula Comites. Philippus Callimachus, Hermolaus Barbarus Venetus, Iohannes Iovianus Pontanus, Angelus Politianus, Ambrosius Calepinus, Hieronymus Vida, Iohannes Trithemius, Rudolphus Agricola, &c.*)]

XIII. MAXIMILIANUS I. (A.C. 1493.) *Friderici III. & Leonoræ Portugalensis Reginae* filius, *Aquisgrani Rex Romanorum*, superstite adhuc Patre, coronatus: *Caroli Burgundi* unicam filiam *Mariam* castissimam & pulcherrimam. duxit, loco dotis *Belgii Provincias* acquirens, quas tamen uxore præmaturè ex casu equi mortuâ, filio *Philippo* consignavit. Varia &

gravissima bella gessit, vario eventu, ut periculum mortis vix evaserit. A Brugenſibus per 9. menses captus, ſuis oculis nobiliores ſuos Aulicos decollari conſpexit, cum momentaneo horrore idem fatum metuens. Celebratis à morte Patris Wormatiæ Comitibus, *Iudicium Camere Imperialis* inſtituit & *Eberhardum Comitem Wirtembergicum* Principibus Imperiũ adſcivit, hunc honorem non ambientem. Inter alia bella etiam Helveticum ei grave fuit, dum octies cum Helvetiis confligit, ad eos reducendos ſub Imperii jugum, iis tamen paciſcendo libertatem ſuam reliquit: quorum Exemplo Ruſtica Seditio de abolendo Magiſtratu exarſit, inſitiis in pago Ditionis Spirensis, *Undergrimbach* exortis: horum fœdus appellabatur *Bundſchuch*. Helveticum bellum excepit Bavaricum, ob *Georgii Divitis Bavari* reſtamentum, quo genere *Ruperto*, *Philippi Electoris Palatini* filio, legata diſpoſuit, quæ Imperio præjudicaverunt. Hujus belli occasione Dux *Virtembergicus Maulbronnensem*, *Noribergenses Altorfanum tractum* Palatinatui detraxerunt. Poſt ſecutum fuit decennale Bellum cum Venetis, quo hæc Reſpublica graviffimè afflicta fuit. Memorabile eſt, cum Legati Venetorum Romanâ voce Maximiliano bellum indicerent; *S. P. Q. Venetus indicit bellum Maxi-*
mila-

miliano, Maximilianum placidè respondisse;
Ite, & gerite bellum simili stultitiâ, quâ indixistis.
Filium, uti dictum, habuit *Philippum* Belgarum
Principem, qui ductâ *Iohanna* Ferdinandi &
Isabellæ Hispanorum filia, familiæ Austriacæ
Hispaniam, Siciliam, Neapolin, Indiâsque tum
primùm inventas, nomine Dotaliciorû acqui-
sivit: anno verò ætatis 28. decessit, duobus fi-
liis, *Carolo & Ferdinando*, & filiabus quatuor re-
lictis, superstite adhuc *Maximiliano* Patre,
annis aliquot. Tum temporis *Selimus*, Tur-
carum Imperator, devictis regnis Orientis, re-
versus in Thraciam, orbi Christiano terrâ ma-
riq̃ue bellum minitabatur, cui Maximilianus
pro Imperio vigilantissimus, quàm potentissi-
mè resistere parabat, cujus conatus tamen
Mors, quam incautus Medicus suo pharmaco
multum accelerasse putatur, impedivit; Mors,
inquam, inexpectata Imperio, sed non Maxi-
miliano, qui mortalitatis memor, triennio an-
te mortem, funebrem capulum, è querno li-
gno, secū circumferri iussit, cavitq̃ue testamen-
to, ut corpus suum exanime rudi linteo invo-
lutum, sine ullâ exenteratione, huic capulo in-
ferretur, & vivâ calce, ut citò putresceret, in-
persum, in quietem poneretur. Hic Maximi-
lianus ab infantia in nonum ætatis annum elin-
guis fuit, sed progressu temporis tam facun-
13 dus

duſ, ut ſupra patriam linguam, Latinè, Gallicè, Hispanicè, Italicè, eleganter loqueretur. Præceptorem primum habuit *Petrum*, Novæ civitatis deinceps Antiftitem, importunum Pædōtribam, utpote ſolas Dialecticas argutias doctum, ad quæ capeſſenda Maximiliani pueritia apta non erat, qui optimam indolem verberibus à literis magis abſterruit, quàm ad eas amandas excitavit: quâ de Scholaſticâ tyrannide Imperator dicebat: *Si hodie Præceptor meus viveret Petrus, quanquam multa Præceptoribus debeamus, efficerem, ut eum inſtituiſſe me pœniteret.* De huius Herois Ingenii profunditate Judiciũ fiat ex ſpeciminibus, quæ edidit. Primus inter omnes Principes ſingulorum Genealogias indagavit. Interdum philoſophabatur, ingenioſè de rebus naturalibus diſputans, acriùs diſſerens de rebus ſacris: in ipſâ Medicinâ haud rarò magna experimenta exhibens; Solis Jureconſultis, *Bartolum & Baldum* crepantibus, parùm æquus. Ipſe res geſtas ſuas poëmate Teutonico Emblematicè conſcripſit, libro titulum *Theordaneſ* præſcribens, fingens curioſitatem & Invidiam, quaſi perſonas comicas, quas prudentiâ ſuâ aut vitaverit, aut vicerit: cujus poëmatis clavis extat apud *Sebastianum Francken* in Chronico Germanico. Si, quibus virtutibus laudatiſſimus hic Imperator, claruit

claruit, dicendum esset, integra oratio vix sufficeret. Summa humanitas in Majestate summâ, & summa Majestas in humanitate summâ. Corpore erat in omnibus Expeditionibus laboriosissimo: nec æstus, nec frigus, nec com-
 meatûs penuria eum frangebatur. Tantâ valebat memoriâ, ut quem semel viderat, is longo post tempore ab eo certò agnosceretur. Prudentissimus injuriarum dissimulâtor, & per hoc multarum molitionum in se dissipator. Justitiæ tantus assertor, ut loca suppliciiis destinata præteriens, venerabundus soleret dicere, *Salve Iustitia*. Militaris disciplinæ excultor fuit gravissimus, & machinarum bellicarum excogitator ingeniosissimus. Ob venationis & aucupii studium, quo plurimum delectabatur, ut etiam cum summo vitæ periculo in altissimis rupibus capreas sectaretur, à quibusdam culpatur: sed leve, & veniale in tanto Heroe vitium. Tâc castus & pudicus, ut virgini exemplo esse potuisset. Iturus cubitum, ne quidem cubicularium ad se exuendum, admisit. Dum ægrotabat, præ verecundia urinam paucis concessit Medicis: Testamento cavit, ne mortuo sibi induerentur feminalia aut caligæ, ne in cujusquam arbitrio esset etiam cadaveris denudatio. Symbolis his delectabatur; *Tene mensuram, & respice finem*. Item, *Châ-*

non expectat egentis petitionem, ubi necessitatem videt, priusquam petitur, opitulatur, & auxilium offert. Imperii ejus anni numerantur 25. menses 5.

(Circa hæc tempora florere *Gabriel Biel, Iohannes Râuchlin, dictus Capnio, Iohannes Nauclerus, Iohannes Stôflerus, V Vilhelmus Badaus, Desiderius Erasmus, Philippus Melanchthon, Iohannes Reysersberg/ Beatus Rhenanus, &c.* cum primis LUTHERUS, Papæ Leoni, ejusque Indulgentiarum præconibus anno 1517. sese opponens, thesibus suis numero 95. templo Arcis V Vittembergensis affixis, ex quo Reformationis Evangelicæ primordium.)

XIV. CAROLUS V. (A.C. 1518.) *Maximilianus* è filio *Philippo* nepos : natus Gandavi in Flandria, à juventute ita informatus, ut anno ætatis 15. egregia specimina futuri regiminis ediderit. Hinc Belgii administratione maturè susceptâ, obortis lachrymis Deo gratias egit, quòd tam amœnâ provinciâ ab ipso donatus esset, cùm Ultrajecti eam ex editissima turre in circumjacente planitie aspiceret. Cognitâ avi materni morte, statim *Castellæ & Hispaniæ* Regis titulum usurpavit. Sicuti etiam avo paterno electus Imperii Imperator successit, Francisco Galliarum Rege frustrâ id ambiente. Susceptum ejus Imperium varia, & ea quidem gravia bella ponè secuta sunt. Eo regnante, Rusticorum tumultus, longè latèque in Germania

mania grassans plenis velis erupit, quem de cennio post fanatica in Westphalia secuta fuit seditio. Bellum primum extra Germaniam gestum, fuit *Gallicum*, contra Franciscum Regem Galliae, quo ipsum Franciscum, & in Italia Urbem Romam cepit, ob Pontificem *Clementem VII.* qui in foedere contra Carolum erat. De hinc secuta *Expeditio Asiatica*, qua *Mule-asset* Tuneti Regem restituit, & oras Siciliae atque Italiae a Pyratis liberavit: tandem aliam belli biennio post infeliciter repetitam, cum suis periculosè, ut prius victoriosè regressus est, se malle, dicens, unum Christianum servare, quam mille Mauros, Turcas & Pænos occidere. Asiae bellum excepit in Austria *Turcicum*, quod Solimannus non sustinuit, sed in Thraciam, Carolo non expectato, & arctissimam Viennae obsidione solutam, praedam onustus, rediit. Varia quoque erant bella in Germaniam; *Wirttembergicum* contra Ducem *Ulricum Clivensem*; de possessione Geldriae; *Brunsvicense*, ab Henrico Brunsvicensi natum, & quod omnium gravissimum fuit Principibus Protestantibus, *Smalcaldicum*, cuius ἀφορμὴ Causae, Initia, Consilia, Conflictus, Progressus & Eventus, passim apud Historicos, cum primis *Hortlederum*, *Sleidanum* & *Thuanum* extant: *Smalcaldicum* dictum, quia Evangelici, auditis Pontificiorum

minis Smalcaldiae foedus defensionis mutuae sanciverunt. Helena, pro qua in hoc bello saltabatur, fuit Religio, quæ armis nunquam fuit coacta, multò minus si verbo Dei nixa est, victa, aut expugnata; quod non nemo inter Pontificios, victis & captis Saxoniae Electore, & Hassiae Landgravio, dixisse fertur: *Victos esse Principes, sed causam triumphare.* Laboravit quidem Carolus in Germania Philippo filio Imperium relinquere hæreditarium, sed præter Ordines Imperii, obstabat ei ipse frater Ferdinandus, jam tum non sine Ordinum offensione factus Romanorum Rex, qui hanc ipsam in spem filium Maximilianum educaverat. Tandem resignato Electoribus Imperio, & hæreditariis Regnis filio Philippo traditis, quod reliquum vitæ erat, invictissimus Imperator Monasticum esse voluit, à Confessionibus juxta se habens Constantinum, virum gravem & pium, cujus suavissimis consolationibus mirificè erectus fuit. *Hinc in solo crucifixo se omnem salutis spem collocasse,* Bernhardi verbis confessus, sumpto viatico, *in me mane,* dixit, *dulcissime Servator, ut ego in te maneam:* in quæ verba deficiens, exanimis Evangelicè finivit. Hujus Imperatoris fortunæ & laudes integros libros, quorum septem Guilielmus Zenocarus, ejus olim Consiliarius, conscripsit, requirunt. Non ta-

men

men negligenda Apophthegmata, ex quibus
ejus gravitas prudentia, & virtutum aliarum
cumulus colligi debet. A Gallis laudatus, re-
spondit, *Laudes illas existimare se eò pertinere, ut
commonefiat, qualis esse debeat.* Querentibus
Antonio Levá, aliisque Ducibus, quòd non, ut
Iulius Cæsar, & Alexander M. victoriis suis
uteretur ad amplificandam potentiam, respon-
dit, *Alexandro & Iulio in bellis gerendis unum fu-
isse finem, honorem & gloriam: Christianis autem
Regibus duos esse propositos, honorem, & anime sa-
lutem.* Legati Veneti inculpationem, tardita-
tem exprobrantis, nihil offensus diluit, Mun-
dum, inquiens, *nunquam à bellis quieturum, aut re-
spiraturum, si eà oeleritate, quam res & causæ ple-
runque postulant, bella statim moveret.* Pontifici-
bus frustra Concilium promittentibus, dice-
bat; *Concilium Dei Consilium est.* Cùm Religio-
ni & Turcici belli negotium in Comitibus
sæpè frustra tractaret, *Diæta, dicebat, diætam
parit, & partus suffocat matrem.* Conspectis ad
Ingolstadium Protestantium Castris, quæsiuit,
Suntne isti omnes Germani? Subdens, *benè est, citò
eis deerit consilium, & pecunia, & concordia.* De
Principe quodam bellum moturo, dixit: *igno-
rat ille, quid ad bellum requiratur; In comparan-
do bello inquiebat, se caput sumere ab Italis, bra-
chia & manus ab Hispanis, pectus à Germanis, ven-
tre*

trem & pedes ex reliqua gentium colluvie. Nervos belli esse pecuniam, commeatus, milites: si ex iis aliquo carendum esset, militem veteranum se electurum esse, reliqua duo ex hoste comparaturum. De Francisco, Galliae Rege pugnam semper detrectante, dixit optare se, Gallo vet plus audaciae, & felicitatis, vel minus verborum & odiorum inesse. Sic etiam, re exigente, severa protulit Apophthegmata. Consiliariis ejus consulentibus, ne Imperium deponeret, sed aliis ad regendum per suam auctoritatem relinqueret, respondit: me praesente ita res administrastis, ut omnes de vobis conquerantur, quid fieret, si consiliis & rebus gerendis ipse non interesssem? Admonitus aliquando, ut militibus Germanis ebrietatem prohiberet, respondit; id perinde esse, ac si Hispanis interdicerem, ne furarentur. De Hispanorum ad Wittebergam exercitâ crudelitate & libidine commotus dixit: Profecto, si quod aliquando mihi accidet ingens infortunium, propter istorum nebulonum scelera mihi accidet. Cùm aliquando Genuae Oratorem Latine perorantem, non satis plenè percepisset, tristi & ingenuo ore confessus est, dare se nunc puerilis incuriae poenas, & praesagum Hadrianum Praeceptorem fuisse, qui hanc poenitentiam ei praedixisset. Adulteria & libidinum turpitudines toto pectore execratus est: cùm Farnesium, Pontificiarum copiarum Ducem, quas-

quasdam matronas per vim stuprâsse intellexisset, prehensio gladii capulo dixit, *si adesset impurus ille, manu meâ eum confoderem*, jussu Stupratore in Italiam regredi. Interrogatus, cur *Luthero* Salvum conductum præstaret, respondit, *Fidem rerum promissarum, etsi toto Mundo exularet, tamen apud se consistere oportere, nec ullius rei ergò labefactandam, aut mutandam, &c.* Hinc à bonis & sapientibus quibusdam viris *Miraculum naturæ sui temporis* dictus. Edicta asperiora, quæ Protestantium confessioni opposuit, non tam virtutibus ejus, quàm candori deferentium præjudicant, qui Optimo Imperatori Orthodoxam Confessionem exosam reddiderunt. Imperii ejus anni numerantur 40.

XV. FERDINANDUS I. (A.C. 1558.) Filius Philippi, Regis Hispaniarum, Caroli V. Frater. Primum Electus Romanorum Rex, reclamante Electore Saxone, *deferri Imperium ad externum, contra Auream Bullam.* Tandem Carolo Fratre Imperium resignante, unanimi Electorum consensu Francofurti Imperator declaratus fuit, cui declarationi Papa, tanquam se inscio factæ, reclamavit. Auspicia Ferdinandi Imperii fuerunt pacifica, conciliatis inter se Principibus, qui ob reliquias ex bello Alberti Brandeburgici, controversias habuerunt: Quin inter ipsos Evangelicæ & Pontificiæ religio-

ligionis assertores pax religiosa, & Transactio Passaviensis ejus autoritate fuit constituta. Ergò pacifici Imperatoris filius *Maximilianus*, Electorum suffragiis, Francofurti Romanorum Rex renunciatus fuit, ut, qui Successor erat virtutum Patris, esset etiam Successor coronæ in Imperio. Religionis conciliandæ studiosissimus, vehementer gavisus est, cum paulò ante mortem Pontificium Diploma, de potestate utriusque speciei in sacrâ Cœnâ Laicis exhibendæ, ad Archiepiscopum Salisburgensem mitteretur. Uxorem *Annam*, Ludovici, Pannoniæ Regis, sororem habuit, ex qua 15. libros tulit, & in iis 3. masculos, *Maximilianum* Imperatorem, Regemque Bohemiæ; *Ferdinandum*, cui Tirolis; *Carolum*, cui Stiria, Carniola & Carinthia, more germanico, celsere. Religionem non tam armis cogere, quàm Colloquiis & Collationibus conciliare semper studuit. Literas & literatos impendio fovit, libellumque Erasmi de Institutione Principis semper in manibus habuit. Ab *Alvaro Otorio* Præceptore fideliter institutus, Ciceronis de Officiis præcepta puer ita hausit, ut ea Rex & Imperator, magno usu ad praxin transtulerit. Imprimis historiarum fuit amantissimus, in prandio sæpè Sleidani lectioni vacavit: Inter Magistros imprimis *Ludovicum Vi-*
van

*ven, & Erasmus imitabatur, per sanctè aliquo-
ties asseverans, se gemmas & thesauros malle
perdere, quàm literas nescire, quas permodi-
cas se scire aiebat, Naturâ clementissimus e-
rat, Rudolphi atavi sententiam sæpiùs infe-
rens; Severum & immitem fuisse me aliquando pa-
nituit, placabilem nunquam. Cubicularium qui
humilem mulierem ab accessu suo arcuerat,
acriter increpavit, dicendo, si nos excludimus in-
opes à conspectu nostro, quid nobis ipsis ad tribunal
Dei eveniet? cùm in venatione Magistro vena-
tionis aliquando fasciculum supplicationum
daret, ad summam earum colligendam, & Ve-
nator, se id nescire, responderet, ipse reposuit;
Ergò finite me alere scribas, qui id possint. Fidei,
ipsis hostibus datæ, fuit servantissimus, ut eti-
am Arces per traditionem sibi oblatas con-
stanter recusaverit, quam virtutem ipse Soli-
mannus in eo laudavit. Si enim, dicebat ali-
quando, ex duobus alterum me ferre oportet, levi-
us rerum, quàm famæ jacturam subibo. Castis-
simum fuit ejus conjugium cum Uxore Annâ,
quindecies puerperâ. Esse enim, aiebat, honesti
Principis, in conjugio castè vivere. Tanta erat e-
jus temperantia & sobrietas, ut Cæsarem Fer-
dinandum I, nunquam visum esse ebrium, con-
stanter asserant. Cùm dicenti, eveniente ali-
quo casu præter expectationem, Accidit in pun-
cto*

*Et o, quod non speratur in anno, aliquis Consiliario-
rum subjiceret ; Perditur in puncto, quod non re-
paratur in anno, denuò subjunxit: Incommode isti
medentur piæ preces & sapiens consilium. Ejus
Symbolum fuit: Fiat Iustitia, & pereat Mundus!
Tandem præeunte levi febre, aquâ intercute,
placidissimè obdormivit, prædefiniens obitûs
sui diem, cum solus regnâssset annos 6.*

XVI. MAXIMILIANUS II. (A. C. 1564.)
*Ferdinandi, & Annæ Vladislai, Poloniæ & Hun-
gariæ Regis, filiæ pientissimæ, filius, qui puer
ad Carolum Patrum in Hispaniam missus, cum
ejus filio Philippo optimè educatus fuit. In
bello Carolo semper à latere fuit: exinde ar-
gumentum sumatur de insignissimis ejus Tyro-
ciniis, quæ puer posuit. Reversus in Patriam,
Pacificationem Passaviensem, commune Ger-
maniæ Πολίτευμα, constitutum invenit, ipse to-
to Imperii tempore Pacis & Iustitiæ amantis-
simus: exinde optimis auspiciis vivo & præsen-
te Patre Ferdinando Rex Romanorum, & eo
mortuo, Imperator fuit constitutus. Primo-
rum ejus Comitiorum, quæ Augustæ Vindeli-
corum instituit, acta fuerunt de Pace in Reli-
gione & Regione conservandâ, & Turcico
bello gerendo. Ipse Augusto, Saxonie Duci,
insignia sub aperto cælo, magnâ cum solenni-
tate, contulit, Austriacæ ditionis Nobilitati
docti-*

doctrinam Augustanæ Confessionis liberam concessit, hâc lege, ut secundum Pacificationem, in Religione factam, quietè, piè & modèstè viverent. Spirensium, quæ indixerat, Comitiorum scopus Principalis erat pax. continuanda. Biblia sacra, in Hispanicam linguam transposita, dono accepit à *Friderico III.* Electore Palatino, quæ benignè accepit, promittens, *se ea lecturum.* Ejus Legatorum interpositione decennale bellum inter Daniæ & Sueciæ Reges, Stetini Pomeraniæ æquè fuit compositum : tantùm abest, ut se immiscuerit Exterorum bellis, ut ea magis componere laboraverit. Hinc etiam ab Exteris amatus, ut Rex Poloniæ in Polonia electus, & publicè proclamatus fuerit. Comitia Ratisbonæ novi Regis Romanorum creandi causâ indixit : Is erat *Rudolphus II.* ejus filius, à Rudolpho Habsburgensi in Austriacâ familiâ, decimus. Tandem Comitibus ibidem repetitis, de reprimendo Turcâ curam suscepit, ubi inter manus Ordinum Imperii pientissimè, & examussim Evangelicè, finivit : nam interrogatus à Neostadiensi Episcopo, *An in fide Christi vellet mori ?* respondit : *Non aliter.* Princeps æquitate animi, prudentiâ & justitiâ insigni, & in quo ad summam fortunam nihil meritò desiderares, nisi firmiorem valetudinem. Ex sedecim liberis, m quos

quos ex conjuge Mariâ Caroli V. filiâ, tulit, superstites ei fuerunt *Rudolphus II.* ejus in Imperio Successor. *Ernestus*, qui in Belgio decessit, *Matthias*, Fratris Rudolphi in Imperio Successor, *Albertus*, Cardinalis, Item *Anna*, quæ Philippo Hispaniæ, & *Elisabetha*, quæ Galliæ Regi, Carolo IX. nupsit. Longum esset, ejus numerare virtutes. Pietas illarum caput erat: Ejus Symbolum fuit: *Dominus providebit.* In negotio Religionis, quod in Germania multis ab hinc annis agitatum est, eam rationem servavit, ut, cum à sacris Majorum non ex professo recederet, non propterea Protestantibus suspectus fuerit, mediam Emendationis viam totâ vitâ consecratus, cui etiam post Concilium Tridentinum, ad finem perductum, insistit, impetrato suis calicis usu à Pontifice, quem & pro Sacerdotum Conjugio sæpius interpellavit, sed nullo exitu. Audita etiam fertur præclara ejus vox ad *Guilielmum Olmucensem* Antistitem; *Nullum peccatum gravius esse, neque ullam tyrannidem graviolem, quàm Conscientiis velle dominari, addito insuper, Qui in Conscientias imperium sumant, eos cæli arcem invadere.* Plura ejus Apopthegmata, insignem pietatem, sapientiam & justitiam spirantia, omittimus, quorum tamem pauca huc reponenda. Gratulanti cuidam de anno 49. ætatis completo, ut
Clyma-

Clymaeterico, respondit: *Anni omnes sunt Clymaeterici*. Etiam adolescens de nimia lenitate sui Præceptoris aliquando ad Patrem querulus dixit; *Se istâ lenitate, & erga se reverentiâ Præceptoris, diu sub ferulâ hæsurum*. Chymico pro 20. florenis, in carbonum sumptus inpendendis, aureos montes promittenti, respondit; *Mirari se, tantillum subsidium tot annis Cræsi opes non comparasse*. Consuetas nonnullis leges, sed variè ad casus deflexas, *cereos nasos* appellavit. Literatorum tantus Fautor & amator erat, ut Aulam haberet ob decora, in omniumque rerum scientiâ exercitatissima ingenia, nulli Academiae secundam. Hinc, ut Vespasianus, *Amor & deliciae humani generis* in publicis Elogiis appellatus. Imperii ejus anni sunt 12.

XVII. RUDOLPHUS II. (A.C. 1575.) *Maximiliani II.* filius, successit Patri in Imperio: cujus Regimen multa memorabilia in Statu Ecclesiastico & Politico, insigne fecerunt, quorum angustia hujus paginae non est capax. Eo regnante, *Gebhardus Truchses*, Episcopus Coloniensis, ducta Uxore, subditis Confessionem Augustanam liberè amplectendam, concessit. Hinc Episcopali Dignitate privatus. *Ernestum Bavarum*, Alberti filium, Successorem habuit. Eo imperante, Calendariū Gregorianū introductū; Frater ejus *Maximilianus* frustra in Regē

Poloniæ electus; Archiepiscopatus Argentinen-
sis, post obitum *Manderschidii*, inter *Carolus*
Lotharingum, & *Iohan. Georg. Brandenburgi-*
cum, in duas partes distributus; Turca in
Hungariâ & *Transsylvaniâ* fortiter oppugna-
tus; *Mendoza* Hispanus hostiliter in *VVest-*
phaliâ invecus; *Ordinum Belgii* Status
magis magisque stabilitus; *Calvinismus* non si-
ne magno *Marpurgicorum* motu in *Hassiam*
introducitur. *Henricus Iulius*, Dux *Brunsvicen-*
sis, ad urbem *Brunsvigam*, cui inhæbat, oppu-
gnandam, armis, frustaneo conatu, cinctus; &
aliquot *Comitiis* institutis, tandem cum hæ-
reditario nominis *Christiani* hoste, *Turcarum*
Imperatore, pax in 20. annos constituta fuit;
in Imperio tamen ne sic quidem belli fomiti-
bus extinctis. Proscripta enim *Donavverda* à
Bavariæ Duce in potestatem redigitur, novâ
diffidentiae aleâ inter Imperii Status jactâ;
Fratrūque gratiâ, puta, *Rudolphi Imperato-*
ris, & *Matthiæ*, valde languidâ, dum *Matthias*
Rudolphum armatâ manu coëgit ad faciendâ
petita, donec incendium, interventu *Statuum*
εἰρηνοποιῶν, amicâ reconciliatione fuit sopitum.
Novis tamen subinde flammis in Imperio fu-
migantibus, donec progressu temporis incen-
dium, quod nunc flagrat, erupit. Mortuo
Düsseldorpii Iohanne VVilhelmo, Duce *Julia* &
Cli-

Clivie, sine hærede masculino, *Electo Brandenburgicus*, & *Philippus Ludovicus Palatinus Neuburgicus*, de Successione concertarunt, quibus amicè convenientibus, Saxonum nova interveniebat prætenſio. Subſecuta dehinc è veſtigio Evangelicorum *Unio Politica*, & Pontificiorum *Liga Catholica*, duo angulares Lapides motuum, in quibus ferè ad internecionem ceſſavit Germania. Primum inquietudinis ſpecimen fuit *Bellum Iuliacum & Alſaticum*, Proteſtantium copiis geſtum, interventu tamen Ducis Lotharingici, *Iohannis Reinhardi*, Comititis Hanoviensis, Legatorum Argentoratensium, & Nobilitatis Alſaticæ, compoſitum. Mortuo *Friderico Palatino IV.* *Iohannes Palatinus Bipopontinus*, ex Electoris Teſtamento, Palatinatûs Adminiſtrator ſucceſſit, cùm vi Aureæ Bullæ, Dux *Philippus Ludovicus Neoburgicus*, proximior agnatus, ſuccedere debuiffet, hinc nova diſſidendi ſcintilla. Tandem placidè obdormivit *Rudolphus*; Princeps, cujus virtutes in ore omnium jucundiſſimâ memoriâ ſunt celebratiſſimæ. Autoritate Imperatoriâ ipſum flagraſſe, teſtabantur Principes, quos ſuâ Majeſtate quaſi terruit; Legati item Perſici, Turcici, Moſci, per quos iſti Dynaſtæ & fœdus & amicitiam *Rudolphi* ambiverunt. Literatorum Meccœnas erat incomparabilis, ipſe omni in

disciplinâ literatissimus, quod vel ex solis Tabulis Rudolphinis, à *Tychone* inceptis, & à *Keplero* continuatis, est conjiciendum. Latine egregiè doctus, ut ipse disertissimus ex tempore Oratoribus responderit, præter linguas, Hispanicam, Gallicam, Italicam, Bohemicam, quas egregiè calluit. In Mechanicis vix habuit secundum: Pictor, Aurifaber & horologiorum artifex ingeniosissimus, ut qui ipse coronam auream, & mensam ex meris gemmis fecerat. Cibi potusque parcissimus. Gravis Imperator non nisi cum gravibus viris conversari gavisus. Moriones ferre non potuit. Symbolum ejus erat: *Omnia ex voluntate Dei*. Imperii ejus anni numerantur 35.

XVIII. MATTHIAS, (A. C. 1612.) Hungariæ & Bohemiæ Rex, frater *Rudolphi*, ab Electoribus Francofurti in Imperatorem electus, coronatus ibidem, ejus Imperio magis magisque à quiete in turbas declinante. Sua enim gravamina Uniti Principes, sub *Rudolpho* remonstrata, in comitiis conqueri perrexerunt; Mülhemium extrui inceptum, inhibitorio Cæsaris mandato impeditum, soloque adæquatum: Turbæ & seditiones Francofurti & Wormatiæ ob exactiones Judæorum exarserunt, quas severâ Cæsaris animadversione suppressi oportuit: Incendium dissidii Brunsvicens-

censis inter ducem *Ulrico-Fridericum*, Henrici Julii filium, & *Brunsvigam*, in apertum bellum exarsis, quod non, nisi utrinque multis millibus viro-
rum cæsis, componi potuit. Etiam à Venetis *Ferdinando* Archiduci Græciensi bellum illatum: Heilbronnæ à Protestantibus & Statibus Imperii Unitis Conventus fuit habitus, quem Cæsar *Matthias* ipsis exprobra-
vit. *Ferdinandus* Archidux, consentiente & petente *Matthia* Imperatore, Rex Bohemiæ & Hungariæ fuit electus, capto à *Ferdinando* & *Maximiliano* Archiducibus, clam *Matthia*, Cardinali *Cleselia*, & in Stiriaë fines abducto, ob rerum administrationem, uti incusabatur, malam, & seminatam inter Archiduces discordiam, donec vel tandem sub cinere gliscentes in Bohemia bellorum flammæ in apertum eruperunt incendium, defenestratis in Aula Pragensi *Vilhelmo Slavata*, supremo Judicii Provincialis Præfecto, item *Jaroslao Borzita Sme-
zanski*, unâ cum Secretario *Paulo Michna*, qui se Proceribus Regni, relevationem gravaminum urgentibus, opposuerunt, quæ defenestratio causa fuit Belli Bohemici, quo etiam vicina Germaniæ, totiusque Imperii tecta, non secus, ac flagrantissimo incendio ardere inceperunt, ut modus grassanti flammæ triginta ferè annis statui non potuerit; quæ clades

m 4

statim

statim à primordio eruptionis tantò funestior fuit, quò instantior erat suprema Matthiæ Imperatoris lux, quem Deus singulari consilio ex fluctibus imminentibus, qui dehinc indies iracundiores fuerunt Adria, exemit, cum vixisset annos 62. imperáset annos 6.

XIX. FERDINANDUS II. (A. Chr. 1619.)
Ferdinandi I. nepos, Caroli Archiducis filius.
 Hic Francofurti unanimi Electorum suffragio in Imperatorem electus, Imperium adivit diffusionum flammis undique periculosum, proximum Regni Bohemici parietem, jam tum præ oculis suis intuitus vehementissimè ardentem, ex quo bellorum mala progressu temporis eò ruinarum progressa sunt, ut Ilias scribenda esset volenti, prudentissimi Imperatoris vitam, acta, & res gestas prosequi, quæ cum non tantum ab aliis jam tum in Commentarios, & certa virtutum capita, totius Imperii Principibus & Statibus in suis generationibus in exemplum, sint relata, sed etiam omnibus, rerum publicarum Statum intuentibus, experiendo cognita, & recentissimè nota, haud intempestivè modum pennæ statuimus, notatis Imperii annis, quem 18. annos regnasse constat.

XX. FERDINANDUS III. (A. Chr. 1637.)
Ferdinandi II. Filius, Ratisbonæ ab Electoribus

bus in Romanorum Regem electus, victorioso Patri Imperator in Imperio succedit, cujus rebus & temporibus dicendis suo tempore non deerunt Ingenia. Eo florente, candidior est penna, quæ silet, quàm quæ vocabula, adulationis suspecta, pingit. Non tamen abs re fuerit, si Majestatis suæ Imperium ob pacem anno 1648. in Westphalia conclusam, & anno postero executione firmatam, prædicemus AUGUSTISSIMUM, quâ sub Imperatoriâ ejus Majestate post triginta continuos annos, quibus Germania in sanguine suo natavit veriùs, quàm stetit, cuilibet licet esse pio, & in religione sua devoto, quamvis *Papa* ob bolos sibi ereptos protestando eam irritam pronunciavit, Deo pacis, & qui Dii sunt, vanitatem protestationis merito ridentibus; ratihabentibus contra, quæ *in verbo veritatis* sunt cõfirmata. Quod beneficium tantum abest, ut dissimulemus, ut potius huic nostro Imperatori, post Deum in debitæ gratitudinis tesseram, PACIFICI titulo vindicato, hanc Cæsarum historiam finiamus; orato Deo, ut bene cepta continuet!

¶ o ¶

m s

CAP.

CAP. IX.

Synchronismus Ecclesiæ Christianæ sub decursu Monarchiæ

Quarta.

*Quomodo se habuerunt Res Ecclesiæ Christianæ à Nato Salvatore Iesu Christo, usq;
ad tempora nostra?*

QUÀM commodissima videtur esse *Aggr.*
πρωτῆς Synchronismi Ecclesiastici, temporibus Novi Testamenti cum Monarchia Romana decurrentis, si consideratur 1. Gentilium ad fidem Christi conversio. 2. Hæresium contra fidem Christi Irruptio. 3. Fidelium propter fidem Christi Persecutio. 4. Eorundem in fide Christi divina conversatio & Protectio,

I. GENTILIUM AD FIDEM CHRISTI CONVERSIO, exacto à Salvatore nostro Iesu Christi Redemptionis opere. 1. conspicitur in Apostolorum, quorum sonus exivit in omnem terram, prædicatione Evangelicâ; Petri, qui prædicavit potissimum Iudæis dispersis in Asia, Iacobo statim inter Ecclesiæ nascentis initia Hierosolymis gladio sublato; Iohannis, qui prædicavit

cavit in vicinis Ecclesiis totius Asiæ; *Andree*, qui prædicavit in Scythiâ, Cappadociâ, Galatiâ, Bithyniâ, Thraciâ, Macedoniâ, Thessaliâ, Achaia; *Philippi*, qui prædicavit in Scythiâ, & Minori Asiâ; *Thomæ*, qui prædicavit in India, & extrema Orientis ora; *Bartholomæi*, qui itidem prædicavit in India, Lycaonia, Armenia, &c. *Matthæi*, qui prædicavit in Asia, Ponto, Æthiopia; *Iacobi Minoris*, dicti etiam *Alphæi*, qui post Iacobum Majorem prædicavit Hierosolymis; *Simonis Zelotæ*, qui prædicavit in Ægypto, Libya, Persia, Africa; *Iudæ Thaddæi*, qui prædicavit in Mesopotamia, Ponto, Perside, *Matthiæ*, qui prædicavit in Æthiopia. Quibus in prædicatione non minor fuit *Paulus* Apostolus, Doctor gentium, ut ipse de se scribit, quòd *abundantius illis omnibus laboraverit*, 1. Corinth. 15. v. 10. Quorum temporibus Ecclesiam *Virginem puram, & incorruptam mansisse*, Eusebius scribit. 2. Apostolos secuti sunt *Apostolici viri*, salutaria regni cœlorum semina per universum terrarum orbem, ut *Eusebius* inquit, quaquā patet, auctiora reddentes, donec præterlapsis tribus primis persecutionum seculis, *dispersio manus populi sancti*. (Dan. 12. v. 7.) sub *Constantino M.* fuit completa, & facta solennis integrarum Nationum, Regnorum & Principatuum ad Evangelium accessio, nempe *Hibernorum,*

norum, *Scotorum*, *Burgundiorum*, circa annum Christi 433. *Noricorum*, circa A. C. 454. quorum Apostolus *Severinus* fuisse scribitur. *Vandalorum*, circa A. C. 474. *Francorum* cum suo Rege *Clodoveo*, circa A. C. 496. *Persiae* quorundam *Hunnorum*, circa A. C. 528. C. 518. *Herulorum* & *Theodone Ratisbonæ Bojorum*, eorum *Regulo puloporum*, circa A. per *Rupertum* circa A. C. 537. baptizato. *Armeniorū*, circa A. C. 574. *Britannorum*, cum *Edelberto Centauriorum Rege*, circa A. C. 602. *Gandavorum*, per *Amandū Gallū*, circa A. C. 612. *Flandrorum*, circa A. C. 648. In primis *Germanorum*, fidelissima *Anglorum* & *Scotorum* opera, quam in prædicando Evangelio Germaniæ navarunt, uti *Scotorum* adhuc, quæ passim visuntur, Monasteria testantur. Hinc ad Evangelium accesserunt *Franci*, conversi per *Chilianum*, circa A. C. 688. *VVostphali*, cōversi per duos *Evaldes*, *Album* & *Nigrum* dictos, & *Frisi*, conversi per *Wilibrodum Anglum*, ipsorum Duce *Rabodo* victo, circa A. C. 696. *Thuringi* & *Hessi*, circa A. C. 740. conversi per *Bonifacium Moguntinum Episcopum*, quem *Germanorum Apostolum* vocant, qui diversos Episcopatus in diversis Germaniæ locis instituit, *Herbipolensem* & *Eistettensem* in *Franconia*, *Frisingensem* in *Bavaria*, cum cœnobio *Fuldensi* in *sylva Buchonia*, donec Imperium Occidentis ad *Carolum Magnum* fuit devolutum,

qui ab A.C. 772. usque ad A. C. 800. adeoque triginta tres annos continuum & difficile bellum contra Saxones gessit, & sæpissimè victis nullam aliam legem tulit, quàm ut abjecta Idolomania Ethnica, Christianam Religionem amplecterentur, quippe colentibus duo Idóla, unum *Irminful*, alterum *Crodon* dictum, quorum illud *Mercurium*, hoc *Saturnum* designasse putatur. His Idólis deletis, Saxonum progressa est conversio, decem Episcopatibus à Carolo constitutis, *Osnabrugensi*, *Halberstadiensi*, *Paderbornensi*, *Monasteriensi*, *Hildesheimensi*, *Verdensi*, *Mindensi*, *Bremensi*, *Magdeburgensi*, *Hamburgensi*: Non, ut Episcopi essent seculares Principes, Episcopatum curâ *Suffraganeis*, quos ineptè vocant, commissâ, sed ut oves & agnos Christi doctrinâ cœlesti ad vitam æternam salubriter pascere, officiûmque bonorum Pastorum animæ fideliter ipsi agerent, quem ipsum in finem etiam reliqui in Germania Episcopatus fuerunt constituti & fundati, v. g. *Moguntinensis*, cujus Episcopus *Maximus* A.C. 345. graviter refutavit sectam *Arii*; *Curiensis Rhetie*, cujus Episcopus *Asimon* A. C. 452. Chalcedonensi interfuit Concilio, *Vindonienensis*, postea sub *Clodoveo* Gallorum Rege *Constantiam* translatus; *Argentinenensis*, à *Dagoberto*, Galliarum Rege, fundatus, cujus primus Episcopus-

piscopus *Amandus* Aquitanus circa A. C. 640.
 fuisse scribitur; *Spirensis*, cujus Episcopus *Iessius*
 circa A. C. 348. Coloniensi Concilio inter-
 fuit; *VVormatiensis*, qui circa A. C. 500. ex mu-
 nificentia *Clodovei* primi incepisse vulgò puta-
 tur; *Augustanus*, cujus primus Episcopus *Nar-*
cissus A. C. 296. ex Hispania Augustam venis-
 se dicitur; *Herbipolensis*, quem *Bonifacius*, ut su-
 pra dictum, *Germanorum Apostolus*, auxiliis *Pipi-*
ni, A. C. 700. instituit: Sexennio pòst *Eichstet-*
*ten*si constituto, *Bambergensis*; A. C. 1007. ab
Henrico II. Imperatore, ejusque Uxore *Cuni-*
gunda fundatus. Quem ipsum in finem, scilicet
 ut Episcopi Pastores ovium, non Principes se-
 culares essent, etiam *Carolus M.* ut suprà in e-
 jus historia mentionem fecimus, immensas o-
 pes in Episcopatus contulit, non contentus
 curâ Conversionis, quam pro populis sibi sub-
 jectis gessit; quin ad *Holsatos*, *Ditmarsos*, *Van-*
dalos, *Vngaros*, *Venetos*, *Slavos* & *Avares*, suo ius-
 su missis præconibus, quorum loquelis hi po-
 puli ad fidem Christi informarentur, Ecclesiæ
 pomœria proferri oportuit, ut accessione ho-
 rum & aliorum, versus Septentrionem popu-
 lorum ad Ecclesiam, in Occidente quodam-
 modo compensatum diceres, quod per Ma-
 humetanam impietatem in Oriente & *Ægy-*
pto tum temporis fuit corruptum & amissum.
 Ger-

Germanos enim in accepta fide Christi secuti sunt *Dani* circa A.C. 826. eorum Rege *Haraldo*, cum conjuge & proceribus, Moguntiaë baptizato; *Avares & Hunni* in Pannonia & Norico, ubi nunc Austria & Ungaria, quos *Vrolphus*, Pataviensis Episcopus, circa A.C. 845. instituit. Hos secuti sunt *Moravi*, instituti ab eodem; *Bohemi*, eorum Duce *Borsipho* circa A.C. 895. à *Methodio*, Moravorum Archiepiscopo, cum *Ludimilla* conjuge baptizato; *Slavi*, quos itidem *Methodius & Cyrillus* instituit; *Bulgari*, A.C. 865. per *Irmenricum* Episcopum, & Collegas Sacerdotes, informati; Iterum *Ungari*, prius à fide deficientes, sub Henrico II. Imperatore, cujus Sororem *Cisela* Rex *Dien* in uxorem duxerat; *Poloni*, circa A.C. 965. *Miecislao*, eorum Principe *Cesna* baptizato; *Russi*, qui hodie Moscoviam possident, circa A.C. 988. *Vladomiro*, Russiae Duce, Constanti-nopoli baptizato, & Imperatoris Sorore *Anna* in uxorem ducta; *Pruteni* quibus *Adolbertus*, Episcopus Pragensis, Evangelium circa A.C. 1008. prædicavit; *Heneti*, qui sub Henrico II. fidem Christi abjecerunt, quam sub *Othone I.* professi erant, circa hoc tempus ad Ecclesiam redierunt: restitutis ab Henrico Episcopatibus, cum primis *Merspurgen*, quos Barbari prius armis devastaverant, Labentibus autem in Oriente

ente Christianorum rebus per arma Mahumetica, suscepta est Christianorum in terram sanctam, Duce *Godofrido Bulione*, Lotharingæ Principe A. C. 1099. expeditio, Hierosolymis armatâ manu Saracenis ereptis, & *Bulione* spinis, exemplo Christi ita ornari volente, coronato, regno tamen hoc non amplius annis 88. durante, dum per intestinum Occidentalium Christianorum in Oriente bellum *Saladino*, Ægypti Regi, janua fuit aperta, & Hierosolymis anno 1187. Christianis denuò ereptis, finis regno impositus. Nec dum tamen Evangelio versus Septentrionem currere desinente: ad ejus Confeſſionem accedentibus *Pomeranis*, circa A. C. 1114. eorum Principe *VVartislao* cum totâ gente ab *Othone* Bambergensi Episcopo baptizato: *Vandalis*, quorum ad fidem Christi *Pædagogus* & Pastor *VVicetius* A. C. 1154. fato decessit; *Borussis* sive *Prutenis* A. C. 1164. à *Boleslao* Polono ad Ecclesiam traductis, & post defectionem A. C. 1217. à fratribus Teutonici Ordinis in ordinem redactis; *Rugianis*, A. C. 1168. eorum Principe denuò à *Iaremario* Baptismi sacris initiato; *Livoniensibus*, A. C. 1186. per *Meinhardum*, Episcopatus Rigensis fundatorem, conversis; *Tartaris*, A. C. 1249. Evangelium professis, quorum Princeps *Erkaldaus* suam ad fidem Christi conversionem

nem Galliarum Regi per Legatos significavit : *Lituanis*, A.C. 1387. ab *Vladislao* Rege in regiâ Urbe Vilnâ, Ecclesiâ Cathedrali, & Episcopatu constituto. Tandem novis Insulis Hispanorum, & Lusitanorum navigationibus seculo superiori inventis, & ad Christi fidem, concurren- te quantumvis fermento Papistico, adductis. Ex quibus omnibus præter propter colligenda est Universalis gentium ad Ecclesiam Vocatio, ut verè cum Regio Psalte ex- clamare possimus : *Domine, Dominus noster, quàm admirabile est nomen tuum in univ- ersa terra*, Psal. 8. v. 2. *non sunt loquela, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*, Psal. 19. v. 4. 5. Fuit gentilium ad Christi fidem Conversio, sequitur.

II. HÆRESIUM CONTRA FIDEM CHRISTI IRRUPTIO : In vobis enim, inquit Petrus 2. Epist. c. 2. v. 2. *erunt Magistri mendaces*, οἱ τινὲς παρεσάξουσιν ἄνθρωποις ἀπωλείας, *qui introducent sectas perditionis*, a signante Apostolo causam 2. Thess. 2. v. 10. 11. *Eò, quòd ebaritatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio, &c.*

Primi seculi hæretici fuerunt Simoniani, à Simone Mago, Hæreticorum Alpha. Pseudo Apostoli, Alexander Hymenæus, & Philetus,

n

Dio-

Diotrephes, Menandriani, Saturniani, Basiliniani, Carpocratiani, Gnostici, Cerinthiani, Ebionitæ. *Secundi seculi* hæretici erant Aquilas Ponticus, Valentiniani, Secundiani, Ptolemæus Secundi Successor, Heracleonitæ, Marcitæ Colarbasiani, Floriniani, Sethiani, Abeliani, Cainiani, Adamiani, Ophitæ, Archontici, Angelici, Ascodruptæ, Ascitæ, Cerdoniani, Marcionitæ, Apelliani, Severiani, Encratitæ, Apostolici, Mōtanistæ, Tascodrongitæ, Theoditiani, Artemonitæ, Artolyritæ, Alogiani, Noëtiani, Elcesæitæ. *Tertii seculi* Origeniani, Arabici, Novatiani, Sabelliani, Nepotiani, sive Chiliastæ, Samosatreniani, Agrippiniani, Manichæi, Patriciani, Paterniani, sive Venustiani, Tertullii. *Quarti seculi* erant Arian, Aëtiani, Eunomiani Anomæi, Macedoniani, Aëriani, Apollinaristæ, Donatistæ, Gnostici, sive Priscillianistæ, Pelagiani, Marcelliani, Photiniani, Audeani, qui & Anthropomorphitæ, Melitonii, Semi Arian, Massaliani, Helvidiani, Collyridiani, Luciferiani, Joviniani. *Quinti seculi*, præter aliquot nunc recensitos, hæretici insuper erant Abelonii, Paterniani, Prædestinati, Nestoriani, Moses Cretenensis, Eutychiani. *Sexti seculi* erant Monophysitæ, qui & Theopaschitæ, Acephali, qui & Severitæ, Agnoetæ, in Damianos, Paulianos, & Peritas divisi, Iacobitæ, Armenii, Monothelitæ. En! monstra ho-

minum & nominum! *Septimi & sequentium se-*
culorum hæreses compendiosè in Papismo con-
 fluunt, præsertim post stabilitum à *Phoca* uni-
 versalis Episcopi titulum, & tyrannide Mo-
 narchicâ plenis velis, circa A.C. 602. in Eccle-
 siam introductâ, ut jam in proclivi sit, digito
 monstrare & dicere, Hic est, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας,
filius perditionis, 2. Thess. 2. v. 3. Qui juxta fun-
 damenta salutis introducit τὰς αἱρέσεις ἀπωλείας,
hæreses perditionis, 2. Pet. 2. v. 1. qui sedet θιὲ εἰς τὸν
 ναὸν τοῦ θεοῦ, *in templū Dei*, ὡς θεός, 2. Thess. 2. v. 4. Ut de-
 hinc difficile sit pronunciare de subsequenti-
 um virorum, qui annotati leguntur, erroribus,
 omnesne numerandi veniant in hæresibus pro-
 priè dictis, quia nihil expeditius est, quàm sub
 tenebris sine pertinaciâ impingere in lapidem
 offensionis, & accusari Errorum ab errantibus.
 Præponderet ergò judicium Charitatis in
 multis, in plerisque judicio Veritatis relicto
 Deo, si sub tenebris Papalibus fuisse legimus
 Felicianos, Bajolenses, Concordenses, Eli-
 phantinos, Paulicianos, Bagomilos, Beringaria-
 nos, Petrobusianos, Henricianos, Arnoldistas,
 Abaraldianos, Patarenos, waldenses, sive pau-
 peres de Lugduno, Albigeneses, Flagellantes,
 Dulcinistas, Templarios, Begardos & Begi-
 nas, Lamperianos, VViclevistas, Lolhardos,
 Armacanos, Turrelupinos, & reliquos, ob ne-
 gligen-

gligentiam Scriptorum istorum temporum in
Annales non relatos, donec exorto per *Luthe-*
rum Evangelii jubare, in reformatis Ecclesiis
tenebræ diffugerunt, & Reformationis opus
fuit progressum, quod ipsum ab heterodoxâ
Sacramentariorum contradictione nō fuit im-
mune, ut penultimum, & novissimum, in
quod incidimus, mundi seculum testatur. Et
hæc quidem omnia in *Occidente*: Interim in
Oriente Ecclesiæ rebus eò perditionis ob Ma-
humeticam tyrannidem & blasphemiam ad-
actis, ut licet multi Christiani inibi invenian-
tur, tamen plerique periculosissimæ religionis o-
pinionibus & horrendis Erroribus delibuti
sint, quorum decem genera numerantur. *Lati-*
ni, multum de Papistica Traditione partici-
pantes; *Græci*, Patriarchæ Constantinopoli-
ta-
no subjecti; *Indi*, sive *Æthiopes*, sub Presbyte-
ro Johanne; *Iacobitæ*, circumcisionem susci-
pientes, unamque tantum in Christo naturam,
divinam nempe, agnoscentes; *Nestoriani* &
Maronitæ, quorum hi etiam Monothelitæ sunt;
Armenii, præsidem habentes, quem *Catholicum*
appellant; *Georgiani*, à Georgio Equite dicti,
in Persiâ & Mediâ Græcorum linguâ & riti-
bus utentes: *Suriani* cum Græcis fermenta-
tum panem in Cœna adhibentes, & in pleris-
que Græcis *ὁμολογητοί*, *Mozarabes*, Romanæ Ec-
clesiæ

clesiæ parentes, in multis tamen ab eâ diffiti, quorum Successio brevior fuit, eò, quòd tantum inter suæ gentis & religionis homines dicuntur iniisse conjugia. En ! relictas de Apostolicis Ecclesiis in Oriente lacinias ! Ad quas atterendas valdè efficax fuit *Iconomachorum* vehementia, ut supra in Cæsarum historia aliquoties meminimus, quæ in extirpandis Idólis, adversus superstitionem illius temporis, in alteram extremitatis partem nimium declinavit, ut diceres *Excessit Medicina modum*, qualis hoc nostro tempore etiam observanda est in Iconoclastiâ Calvinisticâ. *Fuit Hæresium contra fidem Christi in Ecclesiam irruptio*, sequitur.

III. ECCLESIAE PROPTER FIDEM CHRISTI PERSECUTIO, à Christo, & Apostolis multoties prædicta, & piè in Christo vivere volentibus inculcata, cujus intuitu fideles

ὡς πρόβατα σφαγῆς, θανατῶμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, sicut oves occisionis, mortificatæ totâ die, æstimantur,

Rom. 8. v. 36. Hæc incepit statim cum Christo Nato, juxta querelam ejus in spiritu; *Sæpè expugnaverunt me à juventute meâ*, Psal. 129. v. 1.

Et quis quæso est, qui spem in Salvatoris sui meritum ponit, cui pretiosissima ejus *Passio*, in qua torrentes Belial confluxerunt, tanquam *Persecutio persecutionum*, non notissima esse possit ? Ergo quid mirum, si à capite in membra

passionum Catarrhi decidant? Post Christum proximi erant Apostoli, post Apostolos Apostolici viri, post hos vigilantissimi Patres Ecclesiæ, cum integris suis, quas pascebant, Ecclesiis, imò sæpissimè cum integris Regnis & Nationibus, ubi in Christianos, tanquam in purgamenta hujus Mundi, & peripsemata fuit inquisitum, & sævitum. Ut multa transeant, ordiamur saltem à *Nerone*, ab hoc decurrunt Persecutiones denario numero insignes, insigniores crudelitate, ut auditu, nedum exantlatu horribiles & tremendas diceres, quarum in historia Cæsarum à nobis suis in locis est mentio facta, ut in vita *Neronis*, *Domitiani*, *Traiani*, *Antonii*, *Severi*, *Maximini*, *Decii*, *Valeriani*, *Aureliani* & *Diocletiani*, ejusque complicum, *Maximiani*, *Galerii*, *Maxentii*, *Maximini* & *Licinii*: Donec dispersio manus populi sancti sub *Constantino M.* fuit completa, & tanto tempore in sanguine suo undanti Ecclesiæ quies parta: quæ tamen diuturna non fuit, externis Symptomatibus in intestina per hæreticos versis, ut Ecclesiam tam acriter ab his, quàm ab istis afflicta videretur. Horrendum dictu, in quantas angustias *Ariana hæresis* eam conjecerit, ipsis Imperatoribus, *Constantio*, *Valente*, aliisque potentioribus, ab hæreticorum astutissimis hoc penetrantissimo veneno infectis, & delibutis;

batis: Totum mundum ingemuisse, & Arianum se esse, cognovisse, Hieronymus scribit. Athanasium præ hujus persecutionis atrocitate sex annos in puteo delituisse, historia Ecclesiastica testatur, ut aliorum Orthodoxorum Exilia, tormenta, & Martyria taceamus. *Iuliani Apostate Persecutionem* tam fraudulentam, quam truculentam quis nescit? quam quasi *προδοτικὴ* hostis humani generis persecutioni Arianæ addidit. Longum esset, referre Acta persecutionum, quibus *Persæ, Gothi, Vandali, Occidentis Imperiū* invadentes, quibus *Donatistæ, Manichæi Longobardi, Morotbelitæ* exercuerunt Ecclesiā, donec *Mahumetana impietas*, hæreditaria nominis Christiani Persecutio, in Oriente suo furore invaluit, & Occidenti hoc ipso tempore denuò terribilis esse incepit.

Quin in ipso *sancto loco*, hoc est, in templo Dei, abominatio desolationis in possessionem venit. O! quantis fluminibus sanguinis Evangelicorum, saltem à novissimo Reformationis Evangelicæ seculo, inundavit Ecclesia, dum homini peccati, & filius perditionis spiritu oris Christi fuit revelatus! Hinc animæ propter verbum Dei, & propter testimonium, quod habebant, subtus altare Iohanni in Apocalypsi c. 6. v. 9. 10. visæ, & voce magnâ clamare auditæ: *Usque quò Domine, sanctus & verus, non*

judicas, & non vindicas sanguinem nostrum de his, qui habitant in terra? Persecutiones futuræ, quæ Ecclesiam uti novissimè, ita juxta Christi vaticinium, funestissimè manent, cognitæ sunt Deo: Nostrum est, animas nostras, si eæ ingruunt, possidere in patientia, & constanter ferre, quæ Deus etiam porro imposuerit. Fuit Ecclesiæ propter Christi fidem Persecutio; sequitur

IV. EJUSDEM DIVINA IN FIDE CHRISTI CONSERVATIO ET PROTECTIO, ad demonstrandum, quòd *fundamenta eius sint in montibus sanctis*, Psal. 87. v. 2. *ut nec portæ inferorum contra eam præva ere valeant*, Matth. 16. v. 18. quæ quidem protectionis divinæ demonstratio est quintuplex: Quis enim i. divinum esse neget Martyrum robur, quo eos ad contemnenda & perferenda exquisitissima tormenta incitados, cum admirationis Stupore legimus, ut in omni cruciatuum genere *αἱς ὑπερβύτας* eos ex Rom. 8. v. 37. cum Apostolo dicere fas sit, eorumque *Sanguis pinguedo Ecclesiæ, & semen Christianorum* ab hoc divinæ conservationis eventu à Patribus dictus fuerit? Longum quidem, sed perutile esset, si instituti ad brevitatis legem adstricti ratio id pateretur, referre Martyrologia, in quibus nobilissimæ passionis Martyrum victoriæ referuntur, non tantùm quas,

teste

teste Eusebio, gloriosissimi Athletæ sub Imperatoribus Ethnicis olim, sed etiam novissimè sub crudelissimâ tyrannide Meretricis Babylonicae tam fortiter obtinuerunt, ut suo sanguine mulierem purpuratam inebriaverint, & Iohannes, cum inebriatam in spiritu videret, *miratus fuerit admiratione magnâ*, Apoc. 17. v. 6. Quis 2. in divinæ protectionis documentis non numeret solaminum momenta, quibus se mutuò ad non cedendum malis, sed contrà audentiùs eundum, extimulaverunt Martyres, v. g. Cyprianus ipse tandem Martyr, qui hunc ipsum in finem singularem libellum de exhortatione Martyrii ad Fortunatum scripsit? *Populus enim sciens Deum suum, obtinebit, & faciet, & docti in populo docebunt plurimos, & ruent in gladio, & in flammâ, & in captivitate, & in rapina dierum*, Dan. 11. v. 33. Quorum alii, ut Epist. ad Hebr. c. 11. v. 36. 37. testatur, *ludibria & verbera experti, insuper & vincula, & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt, &c.* qui omnes testimonio fidei (quæ à solo Deo) probati non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consummarentur. Quis 3. Dei protectioni non adscribat respirandi spatia, quæ Ecclesiæ in medio persecutionum Ethnicarum salo contigerunt? v. g. sub Vespasiano & Tito post
 n 5 Nero.

Neronem, sub Nerva post Domitianum, sub Adriano post Trajanum, sub Commodopost Antoninum, sub Philippo, ut multi ipsum Christianum fuisse volunt, post Maximinum, sub Constantino M. post Decium, Valerianum, Galienum, Aurelium, Diocletianum, Maximinum, Galerium Maxentium, Licinium, &c. quo intuitu ipse Athanasius horrendam persecutionem, Ecclesiæ ab Arianis intentatam, *nubeculam citò transiuram*, appellavit. Quod divinæ protectionis specimen Ecclesia Evangelica hoc ipso tempore satis illustri documento comprobatum habet, dum indemnitate suæ confessionis, renovatâ Religionis pace augustiùs, quam unquam antea nixam videt, etiam *cùm exurgerent homines in nos, & ferè vivos deglutissent nos, cum irascereur furor eorum in nos, & aqua absorbsisset nos*, Psal. 124. v. 3. 4. ut talpam esse oporteat, qui nō videt, factū id esse à Domino, & esse mirabile in oculis nostris, Ps. 118. v. 23. Nec 4. parvū momentū habuerunt horrenda Judicia, quæ Deus in Tyrannos & persecutores statuit, ut ea in Cæsarum historiâ magnam partem sunt añotata, juxta Psalmistæ verba : *Gladium evaginaverunt peccatores, intenderunt arcum suum, ut dejiciant pauperem & inopem, ut trucident rectos corde, Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum confringatur*, Psal. 37. v. 14. 15. Videbunt justī, & timebunt, & super eum

*eum ridebunt, Psal. 52. v. 8. Et 5. quis divinum protectionis Ecclesiæ opus esse negaverit illam Hierarchiam Ecclesiasticam, dum Christus aliquos dedit Apostolos, quosdam Prophetas, alios Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii, in edificationem corporis Christi? describente eam Apostolo, ad Ephes. 4. v. 11. 12. Quæ in vigilantissimâ Doctorum Ecclesiæ operâ & curâ satis luculenter videre est, ut longum nimis esset, singulorum seculorum Patrum nomina, opera, libros & labores referre, quibus operosissimè rigaverunt & plantaverunt Ecclesiam, præsertim multis conciliis, autoritate Christianorum Imperatorum, ad extirpanda hæreticorum zizania convocatis & actis: ut decumani Conciliorum Tomi proluxa testimonia loquuntur, inter quæ quatuor *Oecumenica* seu *Universalia* eminent: *Nicænū* anno Chr. 325. sub Imperatore *Constantino M.* celebratū, & *Ario* hæretico, Deitatem Christi oppugnantem, oppositum, trecentis & octodecim Episcopis constans, inter quos *Eustathius*, Episcopus Constantinopolitanus suo merito primas tenuit, cui ipse *Athanasius*, non ut Episcopus, sed adhuc ut Diaconus, interfuit. *Constantinopolitanum*, quod propter subsequencia alia ibi celebrata Concilia, *prima Synodus* nominabatur, anno 381. sub*

Impe.

Imperatore *Theodosio Majore* celebratum, & *Macedonio* Deitatem Spiritus S. oppugnantem oppositum, cui interfuerunt centum quinquaginta Episcopi, inter quos *Gregorius Nazianzenus*, qui Constantinopolitanam Ecclesiam rexit, emicuit. *Ephesinum*, anno 431. Sub Imperatore *Theodosio Iuniore* celebratum, & *Nestorio*, ex unâ personâ Christi, ob negatam communicationem Idiomatum, consequenter, ut concluderunt Patres, duas facienti oppositum; quod ducentis & triginta Episcopis constitit, inter quos *Cyrillus Alexandrinus* primas tenuit. *Chalcedonense*, anno 451. sub Imperatore *Martiano* celebratum, & *Eutychi* è duabus in Christo naturis unam facienti, oppositum, quod sexcentis & triginta Patribus à *Martiano* convocatis, constitit, qui *Leonis Romani* Episcopi, licet absentis, Epistolâ, ad *Flavianum*, Constantinop. Episcopum super hoc commate scriptam, maximi fecerunt, eamque *σύλον τῆς ὀρθοδοξίας*, columnam rectæ doctrinæ appellârunt. Hinc totidem Symbola, *Nicenum*, cui addi debet *Athanasii*, *Constantinopolitanum*, *Ephesinum*, *Chalcedonense*, quæ Ecclesiæ invariatae Confessioni Augustanae addictæ, tantâ venerationis asseveratione amplectuntur, ut pro auro, argento, & lapidibus pretiosis, unico fundamento Iesu Christo, constantissimo pietatis zelo, ab his

vener-

venerandis Antiquitatis Synedriis, super ædificatis, ea sanctissimè habeant longum & æternum facessere iussis lignis, fœno & stipulis Papisticis, à B. *Luthero* expurgatis per Reformationis opus Evangelicæ, superiore seculo mirabili progressu susceptum (*Quid enim paleis ad triticum? Ier. 23. v. 28.*) Ex quo lemniscata, & novissima Mundi tempora concludimus, ut præter finem, & præsentibus in futurum majores Ecclesiæ tribulationes, vix ulla residua videatur esse expectatio, postquam *revelatus est homo peccati, filius perditionis, qui adversatur, &c.* Quem Dominus Iesus interficiet Spiritu oris sui, & destruet illustratione adventus sui cum, cujus est adventus secundum operationem Sathane, in omni virtute & signis, & prodigiis mendacibus, & in omni seductione iniquitatis 2. Thess. 2. v. 7. 8. 9, &c. Ergò *Veni Domine Iesu, & noli tardare.*

CAP. X.

Synchronismus præcipuorum Regnorum, & Politiarum aliarum, sub decursu Monarchiæ Quartæ in Mundo extantium.

PLurima alia Regna in Quartam Monarchiam incidunt, præcipua eorum ob brevitate[m] perstrinxisse ad præsens sufficiat.

I. *Parthorum regnum* sub hac Monarchiâ adhuc duravit, multum ei negotii facessens, usque ad Alex. Severum, sub quo *Artaxerxes* Persa hoc regnum obtinuit: occiso Arsacidarum ultimo eorum Rege, ab Arsace ita dicto, victo autem anno Christi 631. Persico Rege *Hormisdâ Iezdegird*, filio *Sirois*, filii *Cosrhois* ad oppidum Merga, hoc regnum ad Saracenos, quorum Dux *Othman* erat, fuit devolutum; hinc *Æra Iezdegirdica*, qua Persæ adhuc utuntur, incidens in annum Christi 632, postquam ex *Æra Nabonassarea* effluxissent anni 1379. Ex principio autem annorum *Hegiræ* dies 3623.

II. *Francorum Dynastia secunda* incidit in annum Christi 419. quo *Francones* è Germania in Gallias transierunt Duce *Pharamundo*, duravit ad *Pipinum & Carolidas*, A. C. 750. Dynastiam tertiam facientes: usque ad *Hugonem Capetum*, A. C. 987. qui Quartam Galliarum Dynastiam, ad usque præsentem diem perdurantem, constituit.

III. *Scotorum Dynastia* prima ad A. C. 1370. decurrit: Secunda est *Stuartorum* ad hunc usque diem, sed amisso sui Rege ad præsens quasi in statu *rege* fluctuans:

IV. *Vestgothicum regnum in Hispaniâ*; hujus prima Dynastia incidit in A. C. 381. sub *Alarico*, Dy-

qui postea Romam populatus est: *Secunda Dynastia* incidit in A.C. 716. quam *Pelagius* ex regia stirpe Gothorum, vir bellicosus, Westgothis regno ejectis, in Asturibus & Legionem constituit. *Tertiam Dynastiam* orsus est *Ferdinandus Primus* Rex Asturum, Legionis & Castellæ. *Quartam Dynastiam* *Ferdinandus Quintus* Rex Legionis, Castellæ, Arragoniæ & Siciliæ: dehinc *Dynastia Sexta* à *Philippo I. Austriaco*.

V. *Ostgothicum Regnum in Italia*. Hoc *Theodoricus Veronensis*, *Winitharii Ostgothici* Ducis pronepos, tempore *Zenonis* Imperatoris in Italia tenuit: Ultimus eorum Rex erat *Tejas*, A.C. 554. ad *Cumas* à *Narsete*, Duce *Iustiniani*, victus & occisus; Gothico Regno in servitutem verso.

VI. *Hunnorum*, qui postea Hungari, è *Scythia* in *Pannonias* erumpentes, primum A.C. 381. innotuerunt. Tempore *Theodosii Iunioris* eorum Rex *Attila* terror gentium dicebatur. A.C. 744. nova constituta Dynastia sub Ducibus septem in *Transylvaniâ*, unde *septem Castra*, *Stiebenbürgen*. A.C. 1000. *Stephanus*, *Hunnicæ stirpis* Rex fuit creatus, primus ibi Christianus, Dynastiam novam condidit A.C. 1300. successerunt Reges extranei, *Bohemi*, *Austriaci* hucusque.

VII. *Vandali*, oriundi è *Scythia*: sub *Con-*
stantino.

stantino M. Imperio subiecti, pòst in Panoniis sibi concessis, quietè habitàrunt, usque ad A. C. 410. inde cum *Alanis & Suevis* Gallias vastàrunt, & Hispanias occuparunt. Tandem ob metum Westgothorum in Africa sedem figentes, & usque ad Iustinianum ibi commorantes, à *Belisario*, Iustiniani Duce, A. C. 534. victi fuerunt, eorum regno deletò.

VIII. *Longobardi*, à longis barbis ita dicti; hi A. C. 582. egressi è Scythia in Rugiorum Insulam, inde in Pannoniam transgressi, usque ad A. C. 568. habitàrunt inibi: Inde sub *Alboino* Rege, Italiam occuparunt. 206. annos regnantes, usque ad Carolum M. qui A. C. 774. ultimum eorum Regem *Desiderium* vicit, regnòque ipsi finem imposuit.

IX. *Exarchi Ravennates*, ab Impp. Constantinopolitanis in Italia Longobardis oppositi, quorum gubernatio ab A. C. 169. ad A. C. 743. duravit. Tunc enim *Luitprandus*, Longobardorum Rex, Ravennam cepit, & Exarchatui huic finem imposuit.

X. *Saraceni*, vel *Arabes Scenitæ*, ab Heraclio ob denegatum stipendium militiæ deficientes circa A. C. 622. *Mahumedem* Pseudopphetam Ducem creant, totàmque Syriam, Ægyptum, & Africam ab Imperio avellunt, ipsamque Persiam occupant, & usque ad A. C. 868. reti-

retinent, quo tempore Caliphatus in Syriam & Ægyptum divisus, & constitui cepta fuit *Dynastia secunda*; ita quidem, ut in Ægypto hæc *Dynastia* continuâ successionē duraverit usque ad A. C. præter propter 1246. ubi rerum potiti sunt *Mamaluci*, Sultani Ægyptiaci servi, usque ad annum 1517. quo *Campson & Tomumbejus* à *Selimo* Turcarum Rege victi sunt, regno eorum destructo & finito. In Syria verò eadem *Dynastia* itidem continuâ successionē usque ad A. C. præter propter 1260. manente, quando *Musteazam* à Tartaro *Haleacho* interfectus fuit. Hinc nova *Osmanidarum* seu *Turcorum* *Dynastia* & Successio, cujus regnum *Othomanicum* vocant; A. C. 1297. ab *Osman* Sarraceno, cujus genealogia ex Annalibus Turcicis petenda est, conditum, & usque ad præsentem diem *ἐν παρούσῃ* à Deo, ob nostra peccata, toleratum. Ex quo etiâ de regnis Ægypti, Africae & Persiae præterpropter iudiciû sumendû est.

XI. *Polonorum* regnum à principio Duces habuit è diversis familiis. 1. *Lechidarum*, 2. *Cochidarum*, 3. *Primislai*, 4. *Lesciadarum*, 5. *Prastiolarum*, & horum quidem ab A. C. 806. usque ad *Boleslaum*, quem *Otho* Imperator circa A. C. 1000. Regem creavit. Post hos *Vngari*, circa A. C. 137. *Iagellonidæ* à *Iagellone*, Lituaniæ Duce, circa A. C. 1386. usque ad A. C. 1573. tandem

dem A. C. 1594. regno ad *Sigismundum Iohannem* Regis Sueciæ filium devoluto, apud cuius posterum nunc perdurat.

XII. *Britannorum regnum*, ante Christum natum 1116. floruit tempore J. *Cæsaris* vectigale factum, postea in Provinciae formam redactum, tempore autem *Theodosii Iunioris* eos gravissimè affligentibus *Scotis & Pictis*, è Germania Angli & Saxones evocati venerunt in prefectorum auxilium, qui re bene gestâ sedes ibi fixerunt, tandemque in septem diversa regna divisi, paulatim ipsos Britannos excusserunt ex imperio, mutuis bellis in se invicem grassati, donec A. C. 800. *Egbertus Rex Occidentaliū Saxonum* ferè solus rerum potitus, edicto sancivit, ut universa hæc gens nominaretur *Anglica*; quæ forma regiminis permansit usque ad A. C. 1017. quo Dani per quinque Regum successionem Regnum tenuerunt. Dehinc *Normannorum* redordienda successio, à *Guilielmo Conquæstore* A. C. 1067. evocato: Quam A. C. 1136. excepit *Stephanus Comes Blefensis*, Gallus, unde *Stephani* adoptivus F. Comes *Andegavenſis Henricus II.* Et postea A. C. 1185. *Comites Vallorum & Richemontani*: donec Regnum ad *Jacobum VI. Scotorum Regem*, devolutum est, cuius filius *Carolus*, Regni Successor, solio indignus iudicatus fuit, nisi rationes

tionem administratæ Reipublicæ redderet; quo tandem capto, & publicâ sententiâ capitis damnato, atque securi subjecto, Regnum in Reipublicæ formam redactum, hætenus Regibus caruit.

XIII. *Bohemorum regnum*: hujus conditor *Zechus* Frater *Lechi*, qui Polonicum Regnum condidit; domo ex gente Illyriâ profugus fuisse scribitur. Ab eo Duces incertâ annorum serie: donec A. C. 1086. *Vradislaus II.* ab *Henrico V.* Imperatore primus regium titulum accepit, titulo tamen hoc non omnibus Successoribus competente, donec *Primislaus II.* à *Philippo Cæsare*, A. C. 1199. denuò Rex dictus fuit, titulo hoc usque in præsentem diem in omnes Successores derivato.

XIV. *Danorum, Suecorum & Norwegiorum* Regnum ad *Magogum* Japeti filium, ut conditorem, referunt, qui *Scandiam* Insulam Septentrionalem tenuerit. *Danorum* regnum apud Historicos obscurum est, usque ad *Ivari* tempora, circa A. C. 869. Indigenis Regibus id gubernatum scribitur, usque ad *Ericum*, *Pomeraniæ* Ducem, à *Margarethâ Waldemari* filiâ, adoptatum, A. C. 1411. Hinc A. C. 1439. ad *Christophorum Bavarum* devolutum; Cujus regimen A. C. 1448. excepit Dynastia Ducum *Slesvici & Holsatiæ*, ex veteri stirpe Comitum *Olden-*

denburgensium, Norvvegiæ Regū hucusque. *Suecorum* regnum antiquitus cum Danis unitum, plurimū tamen distinctos Reges habuit, sed incertā serie annorum, usque ad *Albertum Megapolitanum*, à *Margaretha VValdemari* filiā Daniae Regina, captum; donec *Gustavus Stenonis*, Gubernatoris nepos A. C. 1523. ejus Regni peculiare sceptrum denuò apprehendit, cujus victoriosa posteritas adhucdum in Regina abnepte *CHRISTINÂ*, gloriosissimæ memoriæ Regis *GUSTAVI ADOLPHI* filiâ relictâ rerum potitur. Etiam Poloniae Regibus suis datis, ut *Sigismundum* modò in Polonorum regno nominavimus. *Norvvegiæ* regnum modò propriis Regibus, modò Succis, modò Danis paruit; & his quidem à *Margaretha, Waldemari* filiâ, usque ad hæc tempora nostra.

XV. De *Hierosolymorum* regno paulò suprà in *Synchronismis Ecclesiasticis* dictum est, stetisse hoc ab A. C. 1099. usque ad A. C. 1287. puta, à *Gothofredo Bullioneo*, usque ad *Saladinum*, Ægypti Regem, qui Christianis Hierosolymam denuò eripuit, ipsique regno finem imposuit.

XVI. *Tartarorum* regni successio est incerta. Clarus in historia *Temur Cham*, quem vulgò *Tamerlanem* vocant, qui *Bajazethem* Turcam in cavæ ferreâ captivum circumduxit, uti in histo-

storia Cæsarum ejus à nobis est mentio facta.

XVII. *Iudæorum* regnum per *panoethriam* extinctum, sit *scriptionis nostræ finis*. Hoc circa *Quartæ Monarchiæ* initium adhuc sub *Herode* stetit, sub filio autem *Herodis Archelao* in *Provinciæ* formam à *Romanis* reductum, & usque ad excidium *hierosolymitanum* per præsides administratum fuit, *Archelao* per relegationem ejecto. Eversis A. C. 70 *Hierosolymis*, ipsum regnum eversum est, sub *Traiano & Adriano*, *Iudæis* ob rebellionem ad internecionem denuò cæsis, & per totum terrarum orbem dispersis, nec reversuris ad sceptrum, donec orbis steterit, quia decretum est, usque ad consummationem & finem desolationem perseveraturam esse, *Dan. 9. v. ult.*

APPENDIX APOLOGETICA,

Propter allegationes Autorum in hoc septimo Institutionum libro omissas.

Qui fit, quòd in hoc septimo libro ferè tot historiæ extent, quot sunt lineæ, & Autorum, ex quibus eæ desumptæ sunt, propè nulla fiat allegatio? id, quod in superioribus libris non est factum.

Cer.

Certo consilio id factum est. Nam 1. si singulis momentis Autores, ex quibus ea desumpta sunt, fuissent assignati, torrefere allegationum apicibus, quot rerum vocibus, totus liber fuisset interpolandus, quæ res memoriam confunderet, & lectionem per se jucundissimam, faceret ædiolosam.

Ergò 2. consultius visum fuit, contextum sine hiatu, stylo leniter presso, ne brevitatis rebus obscuritatem afferret, pertexere, ut uno, & eo quidem continuo intuitu, flosculorum varietas oculis Lectorum exponeretur, ut sit in hortis rectè dispositis, liliis, rosis, cariophyllis aliisque flosculis benè confitis.

Fecimus hoc 3. Lectoris æquanimittati nihil diffusi. Si enim fidem habemus *Tacito*, *Suetonio*, *Livio*, aliis, in paucis, unde sua habeant, allegationes exprimentibus, etiam nostra fidem citra allegationes habitura speramus; quia nec isti sibi tantùm visa, sed maximam partem multis ante se seculis gesta, & alibi lecta referunt, & sua tam ex aliis habent, quàm nos nostra ex ipsis.

Et tamen 4. ne planè sine cortice nateret libellus noster, hunc ipsum in finem Catalogus Autorum frontispicio ejus præfixus extat, ut constet, ex quibus Scriptoribus nostra sint desumpta, in quibus præter *Veteres*, *Herodotum*,
Thu-

Thucydidem, Halicarnasseum, Curtium, Iustinum, Tacitum, Suetonium, & sequiores per quos Cæsarum historiam continuatam habemus, etiam recentiores, & moderni veniunt, Cuspinianus de Cæsaribus Romanis, Melanchthon in Chronicis, Thuanus in historiis sui temporis, Helvicus in Synopsi historiæ Universalis, Pappus in Epitome historiæ Ecclesiasticæ, Cramerus in Arbore Hæreticæ consanguinitatis, Tursellinus in historiæ Epitome, Pareus in historiæ universalis medulla, ambo cum iudicio, ille ut Jesuita, hic, ut Calvinista legendus: Besoldus in rerum ab Orbe condito gestarum Synopsi, editionis novissimæ, suis allegationibus in singulis ferè rerum momentis nixæ, itidem ut Apostatata, præsertim sicubi de corio Papæ luditur, iudiciosè & discretè legendus: Cum his, & aliis, nos etiam in hoc ultimo libro nostra contendimus, ne is in suo decursu Ariadnes filo careret.

F I N I S.

INDEX

IN

LOCO

SCRIPT

Information

afa

GENESI

metaphysica

C. 10. v. 8.

terra, & era

128. 185.

C. 11. v. 2.

anos, & gen

7. 11.

29. 18

Abra

32. Fu

dominann

LODU

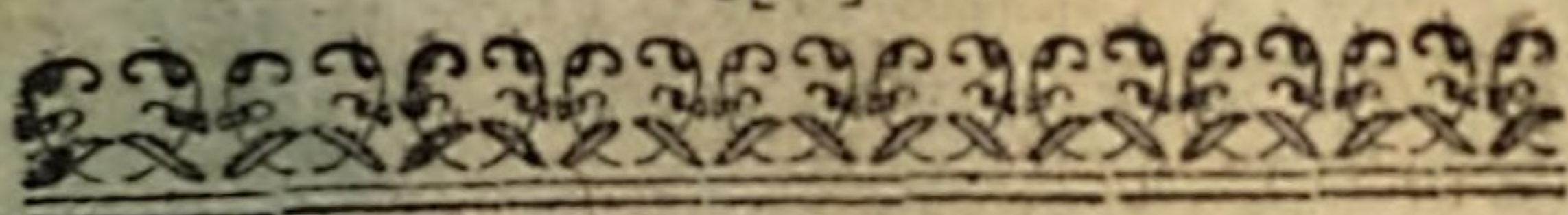
rummel, &

dringura

C. 15. v.

C. 23. v.

nam & 60

INDEX PRIMUS
 LOCORVM SACRÆ
 SCRIPTURÆ, QUÆ IN HIS
*Institutionibus Historicis explicantur, partim
 à falsis interpretationibus vni-
 dicantur.*

GENESIS, Decem priorum capitum summa exegetica. Pag. 193. 194.

C. 10. v. 8. Nemrod, ipse cœpit esse potens in terra, & erat robustus venator coram Domino. 48. 185.

C. 11. v. 26. Vixit autem Tharah septuaginta annos, & genuit Abram, Nachor & Aran. 69. 70. 71.

V. 29. Iste sunt generationes Tharah, Tharah genuit Abram, Nachor & Aran 57. ibid.

V. 32. Fuerunt autem dies Tharah quinque & ducenti anni, mortuusq; est Tharah in Haran 70. EXODUS. Cap. 12. v. 40. Habitatio filiorum Israel, quâ manserunt in Aegypto, fuit quadringentorum annorum, &c. 72.

C. 15. v. 11. Quis similis tui in Diis? 362.

C. 23. v. 10. 11. Sex annis seminabis terram tuam & congregabis fruges ejus, &c. 49. 50.

INDEX PRIMVS.

LEVITICVS. C. 25. v. 34. Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, &c. 49. 50.

V. 20. 21. Quod si dixeris, quid comedemus anno septimo, si non seuerimus &c. 49. 50

I. REGUM. C. 6. v. 37. Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph 73. 74. 75.

C. 11. v. 42. Dies autem, quos regnavit Salomon, in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, &c. 74.

II. CHRON. C. 3. v. 22. Anno autem primo Cyri Regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremie, suscitavit Dominus Spiritum Cyri, &c. 32.

ESRA C. 1. v. 1. 2. & seqq. In anno primo Cyri, Regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremie, suscitavit Dominus, &c. 32.

C. 6. v. 1. 2. 3. &c. Tunc Darius Rex precepit, & recensuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babylone, & inventum est in Ec-batani, &c. 32.

C. 7. v. 11. Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit Rex Artaxerxes Esdræ Sacerdoti, Scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini &c. 32.

NEHEMIA C. 2. v. 1. 2. & seqq. Factum est autē in mense Nisan anno vicesimo Artaxerxis Regis, &c. 32.

IEREMIA. C. 25. v. 12. Cumque impleti fue-
rint

*erint septuaginta anni visitabo super Regem Baby-
lonis, & super gentem illam, &c. 83.*

EZECHIEL. C. 4. v. 4. 5. 6. *Et tu dormies
super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates
domus Israel super eo numero dierum, quibus dor-
mies super illud &c. 74.*

DANIEL. C. 2. à v. 31. ad 40. *Tu Rex vi-
debas, & ecce quasi statua una grandis statua il-
la magna &c. p. 139. & seqq.*

V. 38. *Tu es aureum caput 184.*

V. 32. *Pectus & brachia de argento 277.*

V. eod. *Venter & femora ex are, V. 39. Et
regnum tertium aliud areum, quod imperabit u-
niverse terre 309 310.*

V. 33. *Tibia autem ferrea, pedum quedam
pars autē fictilis. V. 40. Et regnum quartum erit
velut ferrum à p. 370. item à p. 377. & seqq.
item 417. 418.*

V. 41. 42. *Quia vidisti pedum & digitorum
partem testeam figuli, &c. 392. & seqq. 417. &
seqq.*

V. 43. *Quod autem vidisti ferrum mistum
testa ex luto, commiscebuntur quidem humano
semine, sed non adhærebunt sibi, &c. 410. & seqq.*

V. 44. 45. *In diebus autem regnorum illorum
suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum
non dissipabitur, & regnum ejus alteri non trade-
tur. Commouet autem, &c. 417. & seqq.*

C. 5. v. 28. *Divisum est regnum tuum, & da-
tum est Medis & Persis 278. 279.*

INDEX PRIMVS.

LEVITICVS. C. 25. v. 34. Sex annis serues agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, &c. 49. 50.

V. 20. 21. Quod si dixeris, quid comedemus anno septimo, si non seuerimus &c. 49. 50

I. REGUM. C. 6. v. 37. Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph 73. 74. 75.

C. 11. v. 42. Dies autem, quos regnavit Salomon, in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, &c. 74.

II. CHRON. C. 3. v. 22. Anno autem primo Cyri Regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremie, suscitavit Dominus Spiritum Cyri, &c. 32.

ESRA C. 1. v. 1. 2. & seqq. In anno primo Cyri, Regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremie, suscitavit Dominus, &c. 32.

C. 6. v. 1. 2. 3. &c. Tunc Darius Rex precepit, & recensuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babylone, & inventum est in Ec-bataniis, &c. 32.

C. 7. v. 11. Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit Rex Artaxerxes Esdræ Sacerdoti, Scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini &c. 32.

NEHEMIA C. 2. v. 1. 2. & seqq. Factum est autem in mense Nisan anno vicesimo Artaxerxis Regis, &c. 32.

IEREMIA. C. 25. v. 12. Cumque impleti fue-
rint

*erint septuaginta anni visitabo super Regem Baby-
lonis. & super gentem illam, &c. 83.*

EZECHIEL. C. 4. v. 4. 5. 6. *Et tu dormies
super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates
domus Israel super eo numero dierum quibus dor-
mies super illud &c. 74.*

DANIEL. C. 2. à v. 31. ad 40. *Tu Rex vi-
debas, & ecce quasi statua una grandis statua il-
la magna &c. p. 139. & seqq.*

V. 38. *Tu es aureum caput 184.*

V. 32. *Pectus & brachia de argento 277.*

V. eod. *Venter & femora ex are, V. 39. Et
regnum tertium aliud areum, quod imperabit u-
niverse terre 309 310.*

V. 33. *Tibia autem ferrea, pedum quedam
pars autē fictilis. V. 40. Et regnum quartum erit
velut ferrum à p. 370. item à p. 377. & seqq.
item 417. 418.*

V. 41. 42. *Quia vidisti pedum & digitorum
partem testeam figuli, &c. 392. & seqq. 417. &
seqq.*

V. 43. *Quod autem vidisti ferrum mistum
testa ex luto, commiscebuntur quidem humano
semine, sed non adhærebunt sibi, &c. 410. & seqq.*

V. 44. 45. *In diebus autem regnorum illorum
suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum
non dissipabitur, & regnum ejus alteri non trade-
tur. Commineuet autem, &c. 417. & seqq.*

C. 5. v. 28. *Divisum est regnum tuum, & da-
tum est Medis & Persis 278. 279.*

INDEX PRIMVS.

LEVITICVS. C. 25. v. 34. Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, &c. 49. 50.

V. 20. 21. Quòd si dixeris, quid comedemus anno septimo, si non seuerimus &c. 49. 50

I. REGUM. C. 6. v. 37. Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph 73. 74. 75.

C. 11. v. 42. Dies autem, quos regnavit Salomon, in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, &c. 74.

II. CHRON. C. 3. v. 22. Anno autem primo Cyri Regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremie, suscitavit Dominus Spiritum Cyri, &c. 32.

ESRA C. 1. v. 1. 2. & seqq. In anno primo Cyri, Regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremie, suscitavit Dominus, &c. 32.

C. 6. v. 1. 2. 3. &c. Tunc Darius Rex præcepit, & recensuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babylone, & inventum est in Ec-batani, &c. 32.

C. 7. v. 11. Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit Rex Artaxerxes Esdræ Sacerdoti, Scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini &c. 32.

NEHEMIA C. 2. v. 1. 2. & seqq. Factum est autē in mense Nisan anno vicesimo Artaxerxis Regis, &c. 32.

IEREMIA. C. 25. v. 12. Cumque impleti fue-
rint

erint septuaginta anni visitabo super Regem Baby-
lonis, & super gentem illam, &c. 83.

EZECHIEL. C. 4. v. 4. 5. 6. Et tu dormies
super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates
domus Israel super eo numero dierum quibus dor-
mies super illud &c. 74.

DANIEL. C. 2. à v. 31. ad 40. Tu Rex vi-
debas, & ecce quasi statua una grandis statua il-
la magna &c. p. 139. & seqq.

V. 38. Tu es aureum caput 184.

V. 32. Pectus & brachia de argento 277.

V. eod. Venter & femora ex are, V. 39. Et
regnum tertium aliud areum, quod imperabit u-
niverse terre 309 310.

V. 33. Tibia autem ferrea, pedum quedam
pars autē fictilis. V. 40. Et regnum quartum erit
velut ferrum à p. 370. item à p. 377. & seqq.
item 417. 418.

V. 41. 42. Quia vidisti pedum & digitorum
partem testeam figuli, &c. 392. & seqq. 417. &
seqq.

V. 43. Quod autem vidisti ferrum mistum
esta ex luto, commiscebuntur quidem humano
imine, sed non adhærebunt sibi, &c. 410. & seqq.

V. 44. 45. In diebus autem regnorum illorum
scitabit Deus cœli regnum, quod in æternum
non dissipabitur, & regnum ejus alteri non trade-
r. Commineuet autem, &c. 417. & seqq.

C. 5. v. 28. Divisum est regnum tuum, & da-
tum est Medis & Persis 278. 279.

INDEX PRIMVS.

LEVITICVS. C. 25. v. 34. Sex annis serues agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, &c. 49. 50.

V. 20. 21. Quod si dixeris, quid comedemus anno septimo, si non seuerimus &c. 49. 50

I. REGUM. C. 6. v. 37. Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph 73. 74. 75.

C. 11. v. 42. Dies autem, quos regnavit Salomon, in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, &c. 74.

II. CHRON. C. 3. v. 22. Anno autem primo Cyri Regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremie, suscitavit Dominus Spiritum Cyri, &c. 32.

ESRA C. 1. v. 1. 2. & seqq. In anno primo Cyri, Regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremie, suscitavit Dominus, &c. 32.

C. 6. v. 1. 2. 3. &c. Tunc Darius Rex precepit, & recensuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babylone, & inventum est in Ec-bataniis, &c. 32.

C. 7. v. 11. Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit Rex Artaxerxes Esdræ Sacerdoti, Scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini &c. 32.

NEHEMIA C. 2. v. 1. 2. & seqq. Factum est autem in mense Nisan anno vicesimo Artaxerxis Regis, &c. 32.

IEREMIA. C. 25. v. 12. Cumque impleti fue-
rint

rint septuaginta anni visitabo super Regem Baby-
lonis, & super gentem illam, &c. 83.

EZECHIEL. C. 4. v. 4. 5. 6. Et tu dormies
super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates
domus Israel super eo numero dierum, quibus dor-
mies super illud &c. 74.

DANIEL. C. 2. à v. 31. ad 40. Tu Rex vi-
debas, & ecce quasi statua una grandis statua il-
la magna &c. p. 139. & seqq.

V. 38. Tu es aureum caput 184.

V. 32. Pectus & brachia de argento 277.

V. eod. Venter & femora ex are, V. 39. Et
regnum tertium aliud areum, quod imperabit u-
niverse terre 309 310.

V. 33. Tibia autem ferrea, pedum quedam
pars autē fictilis. V. 40. Et regnum quartum erit
velut ferrum à p. 370. item à p. 377. & seqq.
tem 417. 418.

V. 41. 42. Quia vidisti pedum & digitorum
partem testeam figuli, &c. 392. & seqq. 417. &
seqq.

V. 43. Quod autem vidisti ferrum mistum
esta ex luto, commiscebuntur quidem humano
imine, sed non adhærebunt sibi, &c. 410. & seqq.

V. 44. 45. In diebus autem regnorum illorum
scitabit Deus cœli regnum, quod in æternum
non dissipabitur, & regnum ejus alteri non trade-
r. Commineuet autem, &c. 417. & seqq.

C. 5. v. 28. Divisum est regnum iuum, & da-
m est Medis & Persis 278. 279.

INDEX PRIMVS.

LEVITICVS. C. 25. v. 34. Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, &c. 49. 50.

V. 20. 21. Quòd si dixeris, quid comedemus anno septimo, si non seuerimus &c. 49. 50

I. REGUM. C. 6. v. 37. Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph 73. 74. 75.

C. 11. v. 42. Dies autem, quos regnavit Salomon, in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, &c. 74.

II. CHRON. C. 3. v. 22. Anno autem primo Cyri Regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremie, suscitavit Dominus Spiritum Cyri, &c. 32.

ESRA C. 1. v. 1. 2. & seqq. In anno primo Cyri, Regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremie, suscitavit Dominus, &c. 32.

C. 6. v. 1. 2. 3. &c. Tunc Darius Rex præcepit, & recensuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babylone, & inventum est in Ec-bataniis, &c. 32.

C. 7. v. 11. Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit Rex Artaxerxes Esdræ Sacerdoti, Scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini &c. 32.

NEHEMIA C. 2. v. 1. 2. & seqq. Factum est autē in mense Nisan anno vicesimo Artaxerxis Regis, &c. 32.

IEREMIA. C. 25. v. 12. Cumque impleti fue-
rint

*erint septuaginta anni visitabo super Regem Baby-
lonis, & super gentem illam, &c. 83.*

EZECHIEL. C. 4. v. 4. 5. 6. *Et tu dormies
super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates
domus Israel super eo numero dierum quibus dor-
mies super illud &c. 74.*

DANIEL. C. 2. à v. 31. ad 40. *Tu Rex vi-
debas, & ecce quasi statua una grandis statua il-
la magna &c. p. 139. & seqq.*

V. 38. *Tu es aureum caput 184.*

V. 32. *Pectus & brachia de argento 277.*

V. eod. *Venter & femora ex are, V. 39. Et
regnum tertium aliud areum, quod imperabit u-
niverse terræ 309 310.*

V. 33. *Tibia autem ferrea, pedum quedam
pars autē fictilis. V. 40. Et regnum quartum erit
velut ferrum à p. 370. item à p. 377. & seqq.
item 417. 418.*

V. 41. 42. *Quia vidisti pedum & digitorum
partem testeam figuli, &c. 392. & seqq. 417. &
seqq.*

V. 43. *Quod autem vidisti ferrum mistum
testa ex luto, commiscebuntur quidem humano
semine, sed non adhærebunt sibi, &c. 410. & seqq.*

V. 44. 45. *In diebus autem regnorum illorum
suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum
non dissipabitur, & regnum ejus alteri non trade-
tur. Commineuet autem, &c. 417. & seqq.*

C. 5. v. 28. *Divisum est regnum iuum, & da-
tum est Medis & Persis 278. 279.*

INDEX PRIMVS.

LEVITICVS. C. 25. v. 34. Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, &c. 49. 50.

V. 20. 21. Quòd si dixeris, quid comedemus anno septimo, si non seuerimus &c. 49. 50

I. REGUM. C. 6. v. 37. Anno quarto fundata est domus Domini in mense Ziph 73. 74. 75.

C. 11. v. 42. Dies autem, quos regnavit Salomon, in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt, &c. 74.

II. CHRON. C. 3. v. 22. Anno autem primo Cyri Regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Ieremie, suscitavit Dominus Spiritum Cyri, &c. 32.

ESRA C. 1. v. 1. 2. & seqq. In anno primo Cyri, Regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Ieremie, suscitavit Dominus, &c. 32.

C. 6. v. 1. 2. 3. &c. Tunc Darius Rex præcepit, & recensuerunt in Bibliotheca librorum, qui erant repositi in Babylone, & inventum est in Ec-bataniis, &c. 32.

C. 7. v. 11. Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit Rex Artaxerxes Esdra Sacerdoti, Scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini &c. 32.

NEHEMIA C. 2. v. 1. 2. & seqq. Factum est autē in mense Nisan anno vicesimo Artaxerxis Regis, &c. 32.

IEREMIA. C. 25. v. 12. Cumque impleti fuerint

LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

*erunt septuaginta anni visitabo super Regem Baby-
lonis, & super gentem illam, &c. 83.*

EZECHIEL. C. 4. v. 4. 5. 6. *Et tu dormies
super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates
domus Israel super eo numero dierum quibus dor-
mies super illud &c. 74.*

DANIEL. C. 2. à v. 31. ad 40. *Tu Rex vi-
debas, & ecce quasi statua una grandis statua il-
la magna &c. p. 139. & seqq.*

V. 38. *Tu es aureum caput 184.*

V. 32. *Pectus & brachia de argento 277.*

V. eod. *Venter & femora ex are, V. 39. Et
regnum tertium aliud areum, quod imperabit u-
niverse terre 309 310.*

V. 33. *Tibia autem ferrea, pedum quedam
pars autē fictilis. V. 40. Et regnum quartum erit
velut ferrum à p. 370. item à p. 377. & seqq.
item 417. 418.*

V. 41. 42. *Quia vidisti pedum & digitorum
partem testeam figuli, &c. 392. & seqq. 417. &
seqq.*

V. 43. *Quod autem vidisti ferrum mistum
testa ex luto, commiscebuntur quidem humano
semine, sed non adhærebunt sibi, &c. 410. & seqq.*

V. 44. 45. *In diebus autem regnorum illorum
suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum
non dissipabitur, & regnum ejus alteri non trade-
tur. Commineuet autem, &c. 417. & seqq.*

C. 5. v. 28. *Divisum est regnum iuum, & da-
tum est Medis & Persis 278. 279.*

INDEX PRIMUS

V. 31. *Et Darius Medus successit in regnum, annos natus sexaginta duos &c.* 280.

C. 7. v. 2. ad v. 8. item v. 17. *Videbam in visione mea nocte, & ecce quatuor venti coeli pugnabant in mari magno &c.* 138. 139.

V. 4. *Prima (bestia) quasi leæna, alas habebat aquilæ, &c.* 186. 187.

V. 5. *Et ecce bestia alia similis Urso in parte stetit, &c.* 256. 277. 278.

V. 6. *Posthac aspiciebam, & ecce alia quasi Pardus, & alas habebat quasi avis, quatuor super se* 314. 315. 316.

V. 7. *Bestia quarta terribilis, atque formidabilis, & fortis nimis, &c.* 295. 302. 303. 312. 313. 314. 315. 316. 369. 377. 378.

V. 8. *Et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum, tria de cornibus primis avulsa sunt à facie ejus, &c.* à p. 394. ad 403.

V. 9. 10. 11. 12. 13. 14. *Aspiciebam, donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, vestimentum ejus candidum &c.* à p. 417. ad 429.

C. 8. v. 5. *Ecce autem hircus caprarum veniebat ab Occidente super faciem totius terræ* 215. item à p. 252. ad 255. 256. 316. & seqq.

V. 23. *Regem impudentem facie, & intelligentem anigmata* 344.

V. 9. 10. 11. *De uno autem, ex eis egressum est cornu unum modicum, & factum est grande contra meridiem, & contra Orientem* 403. & seqq.

C. 2. v. 2.

LOCORVM SACRÆ SCRIPTURÆ

C. 9. v. 2. Ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, & c. 83.

V. 24. 25. Septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum tuum 82. & seqq.

V. 25. Scito ergo, & animadverte, ab exitu sermonis, & c. 29. 227. 32. 289. 290.

C. 11. v. 2. Ecce adhuc stabunt tres Reges 288.

V. 3. 4. Surget Rex fortis, & dominabitur potestate multâ, & faciet, quod placuerit ei 320. 321. 322.

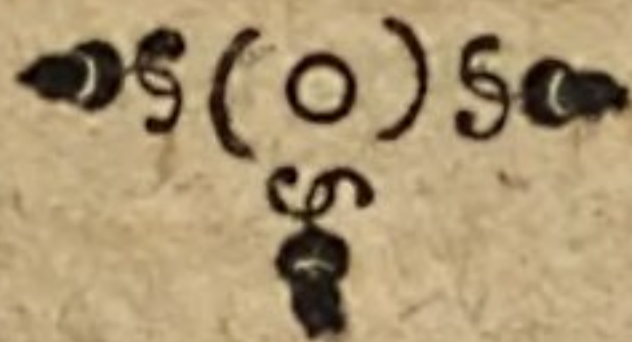
I. MACCAB. C. 2. v. 50. 66. Nunc ergo, ô filii, emulatores estote legis, & date animas vestras & c. Et Iudas Macabeus fortis viribus & c. 361. 362.

LVCAS. C. 2. v. 1. Παῖσα ὁμωμένῃ, & c. 137.

ACTOR. C. 7. v. 4. Postquam Therales mortuus esset, transtulit Deus Abrahamum in terram hanc 70.

C. 13. v. 20, Et destruens gentes septem in Canaan sorte distribuit eis terram eorum, quasi post quadringentos & quinquaginta annos, & c. 97.

GALAT. Epist. c. 3. v. 17. Hoc autem dico, testamentum confirmatum à Deo, quæ post quadringentos & triginta annos facta est Lex 72.

INDEX SECVNDVS

INDEX SECUNDUS
POTISSIMAM SVM-
MAM RERVVM ET VERBORVM
Harum Institutionum in se
continens.

A.

Aboriginum Regnum, quod etiam Latinum
& Albanum, sub Monarchia prima 251.

Academia à Frid. III. fundatæ 593.

Adolphus Nassovius Imper. ab Alberto Au-
striæ Duce interfectus 580.

Egyptiacum Regnum sub Monarchia pri-
ma 247. sub secunda 302. sub tertia 322. &
seqq. sub quarta 638.

Ælius Pertinax Imper. *Pila fortuna* dictus,
ejus regimen, exitus 454.

Emilianus imp. ejus electio, interitus 465

Æra quid? 24. Etymologia vocabuli
æra, de qua Calvisius minus criticè 25. 26. quo
tuplex? 26. 27. dissensiones de ea 25. ejus er-
ror infinitos errores pariens 126. Nabonassa-
ris 29. Olympiadum 30. Romæ conditæ 31.
Septuaginta hebdomadam Danielis ibid.
Hispanica 33. Christiana ibid. sub Justiniano
incep-

incepta 505. 506. ejus correctio 34. æra Indi-
ctionum ibid. Modernorum Impp. 35. Iezde-
gird 37.

Eternitas quid 36.

Ævum quid; ibid.

Alaricus, Gothorum Rex, Romam capit
491.

Albertus I. Imp. dictus Austriacus, ejus res
gestæ, severitas in puniendis adulteris, violen-
ta mors 580. 581. 582.

Albertus II. Imp. Austriacus, uno anno
tribus coronis coronatus 591.

Alcorani blasphemix 397. 398. ejus Auto-
res 396.

Alemannorum sub Valerio Probo prima
mentio 470.

Alexander Magnus, Græcorum Monar-
chiæ conditor, 306. 307. per pardum Danie-
lis c. 7. 314. 315. per hircum caprarum prædict⁹
316. 317. 318. 319. 320. ejus res memorabiles,
310. 311. 312. 313. 314. adscribit suam potesta-
tem Deo 315. successores ejus quatuor 322.
323.

Altorsum in Noribergensium possessionem
venit 594.

Anastasius Dicorus, Orientis Imp. Eutyche-
tis hæresi imbutus 501. 502. 503.

Anastasius II. Orient. Imp. ejus vita, regi-
men, &c. 415. 416.

a 4. *Anna-*

INDEX SECVNDVS

Annales quid? 8.

Annus, quid? quotuplex? 36. 37. communis 37. cælestis 38. Solaris, Lunaris 38. 39. 40. Bisextilis 41. Solaris an Lunaris in Scriptura? 42. 43. politicus 43. 44. anni constituendi apud veteres difficultas 44. annus Julianus, ejusque præstantia 45. ejus item defectus 46. annus sacer seu mysticus 46. 47. 48. Sabbathicus, & ejus usus 49. 50. Jubilæus ejusque significatio 50. 51. Sabbathicorum & Jubilæorum nova forma & ratio 47. 48. annus climactericus 52. anni collecti, dispersi, currentes, completi 53. annus Nativit. & Passionis Christi 65. anni Consulium Romanorum 31. anni Mundi quousque in Scriptura currant 65. annus nativitatis Abrahamæ valde disputabilis 69.

De Anni Partibus, cujusmodi sunt ver., æstas, Autumnus, hyems 56.

Antichristus, Orientis intra Ecclesiam, à p. 394. ad 403. Occidentis intra Ecclesiam, à pag. 403. ad 409. Antichristiana intra Ecclesiam persecutio 629. 630.

Antonini Pii Imp. optimi Principis imperium & finis, Christianis bonus 350. 351.

Antonini Bassiani *Caracalla*, Imp. fratricidæ & incestuosi regimen, interitus 455. 456.

Apollonius Magnus eo momento, quo Domitianus Imp. Romæ fuit occisus, Ephesi dixit, *Tyrannus occisus est* 445.

Arra-

RERUM ET VERBORUM

Arabes, Turcæ 154. 155

Arcadius Imp. Orientis, ejus vita, regimen
488. 489. 490

Argentinenſis Episcopatus inter Carolum
Lotharingum, & Joh. Georgium Brandenb.
distributus 610. 611

Argivorum regnum sub Monarchia prima
249.

Ariana perſecutio 628. 629

Aristotelis libri a Caracalla comburi juſſi
456

Arithmetica in quantum neceſſaria hiſto-
rico 109. 110

Arnulphus Imp. ejus regimen & interitus,
à Guidonis conjuge aſtu & veneno paratus
542. 543. 544

Aſſames vel Aſſes, nonus Perſarum Rex
291

Artaxerxes Mnemon, ſeptimus Perſarum
Rex, Eſdram & Nehemiam mittens Hiero-
ſolymam 290. 291

Aſſarhaddon à Merodacho victus, ultimus
Phulbelochi familiæ Rex 210.

Aſſur, primus Monarcha, Ninives extru-
ctor 200. unde Aſſyriaca Monarchia 184

Aſtyages ultimus Medorum Rex, à Cyro ex
filia nepote victus 231. ejus ſuſpicio in nepo-
tem nondum natum 284.

Attila, venit in Italiam 498.

INDEX SECVNDVS

<i>Athemius</i> Imperator Occidentis, Martiano σύγγραφον	498
<i>Atheniensium</i> Regnum sub Monarchia prima, cum suis familiis 250. sub Monarchia secunda	304
<i>Augustana</i> Confessio	634
<i>Augustulus</i> , ultimus Occidentis Imperator, per contemptum ita dictus, Leoni I. Orientis Imp. σύγγραφον	500
<i>Avitus</i> imp. Occidentis	498
<i>Aureus numerus</i> , quid?	54
<i>Aulus Vitellius</i> imper. ejus luxuriosissima vita,, & turpissimus interitus	441. 442

Sequuntur Viri illustres Monarchis & Imperatoribus σύγγραφον.

Abbas Vrßpergensis 156. *Accursius* Glossæ compiler 5-4. *Africanus* 460. *Æl. Spartanus* ibid. *Æschylus* 288. *Æschynes* 292. *Agathias* 506. *Alcibiades* 290 *Alcuinus* 538. *Alexander* Aphrodisiensis 452. *Ambrosius* 485 *Ammianus* Marcellinus 481 *Angelus* Politianus 593. *Antonius* Florentinus 591. *Antonius* Sabellicus 598. *Aphthonius* 452 *Apollonius* Tyaneus Magnus 443. *Appianus* 448 452 L. *Apuleius* 451 *Ara-*tor 506 *Aretinus* 591. *Aristides* 288. *Aristoteles* 290 292 *Aristophanes* 290. *Arnobius* 478. *Arnoldus* de villa nova 582. *Arrianus* 451. *Arsenius* *us* *Are*

RERVM ET VERBORVM.

as Arcadii & Honorii preceptor 487. Athanasius 478, Athenæus 452. Averroes 569. Augustinus 485. Ausonius Gallus 484.

B.

Babylonica Monarchia 183. primus ejus lapis angularis Babel 190. Hinc Babylonici Reges in Scriptura 139. 184. eorum canon Chronologicus sub Dynastia prima probabilis 250. sub Dynastia secunda & tertia valde intricatus 209. 210. scopuli Chronologici in hac dynastia monstrati 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. hujus Monarchiæ initium 187. mutationes & Dynastiæ 191. 192. 193. 194. triplex ejus appellatio, Chaldaea, Assyriaca, Babylonica 139. Ejus Excellentia 177. 186. Babylonica turris descriptio 198. 199. Pontis item super Euphratem 227. 228

Bagoa insignis Regicida apud Persas 291

Balbinus & Pupienus, socii Gordiani in Imperio, trucidati 461

Basileense Concilium 592

Bambergensis Comitatus ab Henrico II. Imp. in Episcopatum conversus 574

Belisarii iniquissima fortuna 504. 505

Bellum Græcorum Peloponnesiacum 289
eorundem sacrum 291. Romanorum multiplex 367

Belus Nemrodi Succellor 184. ejus templi, cum turre descriptio 198. 199

Bern-

INDEX SECVNDVS.

<i>Bernhardus</i> , expeditionis in Asiam ad succurrendum Christianis contra Turcas	Cunrado III. Imp. suator & autor	565
<i>Bisextum</i> quid? ejus usus		41
<i>Boëthius</i> & <i>Symmachus</i> à Theodorico interfectus		503
<i>Bohemia</i> sub Matthia Imp. erumpens incendium funestissimum Germaniæ		613
<i>Bohemorum Regnum</i> sub Monarchia quarta ad usque tempora nostra		641
<i>Bombardarum</i> inventores		589
<i>Bonifacius VIII.</i> Papa instituit Jubilæum Papisticum		580. 581
<i>Britannia</i> sub Monarchiâ tertiâ & quarta ad usque tempora nostra		640. 641
Brunsvvicense dissidium		613
Burgundia cum Germania denuò conjuncta		555

Viri illustres, Imperatoribus

αὐτοκρατορ.

<i>Bartholus</i> , <i>Baldus</i> 587. <i>Basilius Magnus</i>	482
<i>Beatus Rhenanus</i> 598. <i>Beda Anglicus</i>	515
<i>Bertholdus Niger chymista</i>	588. 589
<i>Bessario Nicæus</i> 593. <i>Boethius Bonaventura</i>	580

C.

<i>Cabadis</i> Persarum Regis historia	502
<i>Cain</i> sparsit imperiorum semina	181
Calen-	

RERVM ET VERBORVM

Calendarium Gregorianum	142.552
Caligula Imp. abominandus tyrannus, ejus vita, regimen, interitus	437
Calvinismus in Hassiam introductus	614
Cambyfes , secundus Persarum Rex. ejus ty- rannis, regimen, facinora, interitus	285
Camera imperialis Judicium, à Maximilia- no I. institutum	594
Canon Ptolomæi	211. 212. 213. 283 359
Captivitis Babylonicæ initium	70
Caroli Imperatores. I. dictus Magnus, natio- ne Germanus 166. 167. ejus coronatio 168. excellentissima dona, bella gesta in Italia, Ger- mania, Hispania, Pannonia, &c. Germanicæ divisio, pietas erga Ecclesiam, pauperes, &c. testamentum, mors, &c. à pag. 531. ad pag. 538. Episcopatus ab eo erecti 620. 621. 622	
Carolus II. Imper. dictus Calvus, ejus regi- men, interitus à Judæo Medico	541
Carolus III. dictus Crassus, initio felix, in fine pauperrimus, vitam in ignobili Sueviæ pago finiens	541. 542
Carolus IV. Imp. ejus ambitus & artes: Au- tor Aureæ Bullæ, <i>Vitricus Imperii</i> dictus 585. 586. 587	
Carolus V. Imp. ob nativitatis locum Ger- manus 167. Avi materni in Regnis, paterni in Imperio, successor, ejus bella, obitus pientissi- mus. Apophregmata, à pag 598, ad pag. 603	
<i>Carthago</i>	

INDEX SECVNDVS

<i>Carthaginensis Respublica</i> sub Monarchia tertia	366
<i>Carthaginis & Didonis historia</i>	240
<i>Causidicorum improbitas</i> coercita	443
<i>Chalcedonense Concilium</i> Oecumenicum	
634	
<i>Chaldaei</i> , quasi Chasdæi	184. 185
<i>Characteres annorum</i> quid?	53. 54
<i>Christus</i> summa Imperii Romani Majestas	
415. 416	
<i>Christianorum</i> Legio sub Marco Aurelio Antonino fulminatrix	452
<i>Christiani</i> primum sic appellati	437
<i>Chronologia</i> , quid? 22. quotuplex? 23	
Scripturæ à Mundo Cond. quousque se ex- tendat; 65. respectu Regum Monarchiæ pri- mæ, certitudine caret 205. & seqq. ejus dubia 214. 215. 216. &c. ejus fundamentum sub Mo- narchiâ Græcâ 308. 309. in profanis autori- bus continuatur	322
<i>Chronologi</i> , eorum dissensiones in allegan- dis epochis ad annos Mundi 89. 90. Dissensi- onum eorum causæ 90. 91. eos quod antenus conciliandi monstrata ratio, à pag. 93. ad pag. 103.	
<i>Chrysostomi</i> Exilium ob Eudoxiæ Augustæ, quam taxabat, luxum.	489. 490
<i>Chymicorum</i> aurificum vanitas	604
<i>Ciceronis</i> , ab Augusto Antonio relictæ inte- ritus	435
	Clau-

Claudii Imp. Principis ignavi vita, regi-
men, exitus 438

Claudii Taciti Imp. Fratrisque ejus *Floriani*
perbreve Imperium 469. 470

Claudius Tiberius Nero Imp. Augusti Suc-
cessor, pessimus Tyrannus, ejusque de Christi
divinitate sententia 436. 437

Cleselii Cardinalis captivitas 613

Clivia & Sabaudie Comites duces facti 590

Cælestinus Papae fundator Coronæ Im-
peratoriae 569

Commodi Imp. pessimi Principis pessima
vita, & interitus 452. 453

Conscientie dominium magnum pecca-
tum & tyrannis 608

Connubia ad roborandum Imperium Ro-
manum, ab Imperatoribus inita 410. 411.
412

Constantia, Henr. VI. Imp. uxor quinquagenaria parit filium 569

Constantia Civitas ad lacum Padam. à Con-
stantio Constantini M. filio ædificata 480

Constantinus M. Imp. Constantii Chlo-
ri, & Helenæ Britannicæ filius, ejus tyroci-
nia, à Romanis evocatus vincit Maxentium
474. 475. fulgida lux spondet ei victorias i-
bid. vincit Licinium osorem Christianorum
& literatorum, Orientis & Occidentis potitur
476. *Magnus* dictus, & *Maximus*; transfert
Imperii

INDEX SECVNDVS

Imperii sedem Constantinopolim 476. profli-
gator Ethnicæ superstitionis; propagator
Christianæ Religionis 410. tandem insolens,
crudelis & avarus 477. 478

Constantinus II. Constantini filius; Patri,
cum duobus fratribus, Constantino; & Con-
stante succedit; in bello contra fratrem gesto
interit 479. 480

Constantinus III. Imp. Orientis, ejus breve
regimen, interitus per venenum 512

Constantinus IV. Pogonatus, ejus regimen
513

Constantinus V. Copronymus, ejus re-
gimen Orthodoxis grave 516. 517

Constantinus VI. Imper. Orientis, ejus vita
regimen, interitus, jussu matris Irenæ exocu-
latus 518 519

Constantiense Concilium 590

Constantinopolitanum Concilium Oecu-
men. sub Theodosio M. 633. item sexta Sy-
nodus sub Constantino Pogonato 513. septi-
ma sub Copronymo 517

Corinthiorum Regnum sub Monarchia pri-
ma 252

Cornelius Tacitus castigatus 286. 287. 358.
mendax 440.

Casrois Persarum Regis adversus crucifi-
xum Christum insolentia 448

Crescentii Consulis Romani supplicium 552

Cro-

RERVM ET VERBORVM

- Crodon*, Idolon Saxonum 619
Cunradus I. Imp. instante ejus fato, mittit insignia Henrico Saxoni, hosti suo, ob ejus virtutem 545
Cunradus II. Saliquus, ejus regimen, exitus 555
Cunradus III. Imp. Waiblingæ natus, hinc *Gibellini*, ejus res gestæ, inter quas suscepta in Asiam ad liberandos Christianos expeditio 564. 565
Cunradus IV. Imp. à Spurio fratre Manfredi sublati 574
Cunradinus, Cunradi filius à Carolo Andegaviensi, impulsu Pontif. Clem. IV. securi percussus 575. 576
Cyclus Solis quid? Lunæ, qui & decennovialis, quid? 54
Cyaxares, Rex Medorum, Nini, expugnator, everfor 231
Cyrus, à Patre Persa, Matre Meda 318. ejus Regni triplex initium 111. 112. primus ejus annus quisnam Esræ sit? 86. prius Rex Persicus factus, Babylonicæ Monarchiæ axioma in suum regnum transtulit 158. hæc translatio qualis? 278. ejus res gestæ & interitus 284. 285
 Viri illustres Imperatoribus

σὺ γ' ἔσσοι.

- Cassianus* 485. *Casius* ICT. 455. *Chrysoloras* 588. *Claudianus* 488. *Clemens Alexandrinus* 455. *Columella* 437. *Cornelius Tacitus* 448.
 b D. D.

INDEX SECVNDVS

D.

Danielis vaticinia de Monarchiis à Johan:
Bodini objectionibus vindicata 145. & seqq.

Danorum Regnum sub Monarchia quarta
ad tempora nostra 641.

Darius Codomannus, ab Alexandro M. vi-
ctus, ultimus Persarum Rex, ejus expeditio-
nes, bella, interitus 292. 293

Darius, Histaspis filius, tertius Persarum
Rex, ejus electio, de Monarchia consultatio,
Babylonis per Zopyrum recuperatio; & epi-
thaphium 286

Darius Medus, ultimus Monarchiæ pri-
mæ Rex 155. ipse Nabonidus 228

Darius Nothus, sextus Persarum Rex, anno
secundo edictum de reædificandis Hieroso-
lymis promulgans 289. 290

Decius, Imp. & Persecutor, cætera Princeps
bonus, ejus vita, regimen, interitus 463. 464

Deioces, Medorum Rex, justitiæ strenuus
assertor 230

Delphicum templum tempestate disiectum
482

Deus Monarchiarum causa 130. 131

Diaria 7. 8

Dies quid, & quotuplex? 59

Didonis & Carthaginiis historia 240

Diodori Siculi, de Vita historiarum pulcher-
rima Dissertatio 111. 112. 113

Dido

Didius Iulianus Imp. ejus vita, regimen,

interitus 454

Diversitas circumstantiarum unius & ejusdem hystoriæ à diversis scriptæ ; quid de ea sentiendum? 121. 122

Diocletianus Imp. ejus regimen, cum Collegis Maximiano, Gallerio, Maximino, Flavio Constantio Chloro 471. 472. 473. 474

Domitianus Imp. pessimi Principis pessima vita, regimen, interitus 444. 445. 446

Domitius Nero Imper. sceleratissimi tyranni sceleratissima vita, & turpissima Mors 439. 440

Donavverda à Duce Bavarix capta 610

Dynastie diversæ Hebræi populi 195. Patria cum patrum Catalogo 233. 234. Heroica cum Heroum Catalogo 235. 236. Regia cum Regum Catalogo, à p. 236. ad p. 247. Ejusdem populi post Babylonicam captivit. sub Monarchia secunda Ducalis potestas 295. Ducum horum Chronologia incerta 296. 297. 298

Dynastie tres Regum Monarchiæ primæ. Prima à Nino ad Sardanapalum: Secunda à Phulbelocho ad Assarhaddonem: Tertia à Nabonassare ad Monarchiæ finem 193. 194

Dynastie quinque Imperii Germanici Carolidarum, Saxonum, Francorum, Suevorum & eorum, qui electi fuerunt ab Electoribus

INDEX SECVNDVS

Viri illustres. Imperatoribus

συγχεομαι.

Damasus Pontifex 485. **Democritus** 289. **Demosthenes** 292. **Desid. Erasmus** 598. **Dio Cassius** 453. **Diogenes Cynicus** 291. 292. **Dionysius Areopagita** 439. **Dionysius Halicarnassensis** 439. **Donatus Grammaticus** 478

E.

Eberhardus Comes Wirtenbergiae fit Dux
594

Ecclesiae conservationis quinque specimina. 1. Martyrum robur 2. Solaminum efficacitas. 3. Respirandi spatia. 4. Horrenda Dei adversus persecutores judicia. 5. Doctorem Ecclesiae vigilantia à p. 630. ad 635

Eclipses incomparabilis Chronologiae thesaurus 55

Edictum de restitutione populi Iudaici qua duplex 32

Eduardus, Rex Angliae, Imperium oblatum recusat 585. 586

Elimai & Elamita, Persae 256

Electoral Collegium, quando & à quo fundatum 552

Emanuelis Comneni Imp. Constantinopolitani punica fides adversus Cunrad. III. Imp. Occid. in expeditione Asiatica 565

Enneadecaeteris quid? 54

Epa-

RERUM ET VERBORUM

<i>Epactæ</i> quid? & earum Autor	41
<i>Ephemerides</i>	7. 8
<i>Ephesinum Concilium</i>	634
<i>Episcopatus</i> , quem in finem instituti	619
<i>Episcopi</i> . Jura in eos ad Imperatorem spe-	
ctant 54. 548 552. 555. 556. 559. 561. 565. à Pa-	
schasio Papa per tyrannidem rapta	562
<i>Epochæ</i> Quid? 62. quotuplices 63. 64. de-	
monstratio Epochæ primæ 65. 66. 67. secundæ	
67. 68. 69. 70. 71. Tertiæ 71. 72. Quartæ ibid.	
Quintæ 73. sextæ 73. 74. Septimæ 74. 75. Octa-	
væ 83. Nonæ 84. 85. Decimæ, quæ est 70. heb-	
domadum Danielis 86. 87. 88. 89	
<i>Eudoxia</i> Augusta, Persecutrix Chryso- sti	489. 490
<i>Eusebii Error</i> in numerandis annis Mundi	
66	
<i>Evilmerodach</i> , Herodoto Labynitus	226
<i>Exarchatus Italie</i> , ab Imp. Justino constitu-	
tus 506. ab Aristulpho, Longobardiæ Rege	
abolitus	517
Viri illustres. Imperatoribus	
συγγραφαι.	
<i>Eginhardus</i> 538. <i>Empedocles</i> 288. <i>Epietetus</i>	
452. <i>Epiphanius</i> 481. <i>Ephremus Eremita</i> 485.	
<i>Evagrius</i> 506. <i>Euclides</i> 292. <i>Euripides</i> 289. <i>Euse-</i>	
<i>bius</i> 478. <i>Eutropius</i> 484.	

F.

b 3

Fabu

INDEX SECVNDVS

F.

Fabulosa quatenus in historico toleranda

122

Fasti quid ?

8

Ferdinandus I. Imp. ejus electio, pacis studium, mascula proles, studia juvenilia, Princeps fidei servantissimus, castus, temperans, pie finiens

603.604.605

Ferdinandus II. Imp. ejus electio, & Regiminis periculofissimus status

614

Ferdinandus III. Imperator modernus, ejus electio, successio

614.615

Flavius Vespasianus Imp. Optimi Principis vita regimen, obitus

442.443

Flavii Claudii optimi Principis optima vita, decessus

467.468

Flavius Constantius Chlorus, Maximiniani Collega, Constantini I. Pater

472

Francofurtensium & Vormatiensium, ob exactiones Judæorum seditio

612

Filius hominis Danielis 7. est Christus, non alius Princeps terrenus in Ecclesia 423. usque ad pag. 429

Francorum Regnum sub Monarchia secunda 303. sub Monarchia quarta, ad usq; nostra tempora 636. Prima eorum mentio in bellis Romanis sub Gallieno Imperatore

467

Fridericus I. Imp. Barbarossa dictus, ejus Imperium & res gestæ, inter quas Mediolani everfio, Hermannii Palatini castigatio, juris Impe-

RERVM ET VERBORV M.

Imperii adversus Papam assertio , Alexandri
Papæ profligatio , vicissim exantlata Alexan-
dri pessundatio, ad bellum sacrum profectio ,
interitus 566.567.568.569

Fridericus II. Imp. valdè tribulatus , ter à
Papis excommunicatus 571.572.573.574

Fridericus III. Austriacus Imp. ejus Impe-
rium initio tribulatum , progressu pacatum ,
res gestæ, Academia ab eo fundatæ , captis
principibus , Badensi , Metensi, V Virtenber-
geni in cœna nihil panis apponit, Cur? 591.
593. ejus mors 593

Fridericus Brunsvicensis Imperator electus
in reditu ad suos occiditur 589

Fridericus Burgr. Norib. & *Fridericus* Mar-
chio Misniæ facti Electores 590

Fridericus Marchio Misniæ corruptus, im-
perium respuit 586

Viri illustres , Imperatoribus

συγχεσθαι.

Flavius Blondus 591. *Floro* juliensis ibid. *Flo-*
rus 448. *Fortunatus* 506. *Franciscus Petrarca*
582

6.

Galerius Maximinus, Collega Imperatoris
Diocletiani 472

Galli origine pro Germanis haberi postu-
lant 166

b 4

Galli-

INDEX SECVNDVS

- Gallieni* Imp. fere Neroni similis imperium, interitus 466. 467
- Gallus* Imper. ejus regimē, interit⁹ 464. 465
- Gebhardus Truchseß* Episcop. Coloniensis, ductâ Vxore, fit Evangelicus 609
- Gelo* Tyrannus Siciliae 303
- Gentilium* ad fidem Christi successivæ in Universo Mundo conversionis, compendiosa descriptio, à p. 616. ad 623
- Genferici* Vandalorum Regis Arianī in Orthodoxos lævitia 494
- Geographia* quatenus historico necessaria 104. & seqq.
- Germanici Imperii* Dynastiæ quinque Carolidarum, Saxonum, Francorum, Suevorū, ab Electoribus electorum Imp. p. 536. ejusdem Majestas etiam à Grotio, sed frustra explosa 168. 169
- Germanorum Regni* initium, & duratio, sub Monarchia prima 249. eorum ad fidem Christi conversio 618. 619
- Gildonis* adversus Honorium perfidia 490
- Glycerius*, Orientis Regulus, Leoni I. Imp. Orient. σύζυγος 500
- Gothorum* ab Honorio Imperatore in Italiam irruptio 490. 491
- Gratianus* Imp. Orthodoxus, Orthodoxorū adiutor. Ejus regimen, interitus 484. 485
- Græcorum Monarchia*. Ejus Summitas, Definitio, Causæ, Adjuncta, Comparata 306. 307. 308

307.308. Fundator Alexand. M. 307. In quatuor
Duces distributa 327.328. Ejus stat⁹ sub Du-
cibus inquietissimus & Finis 325. 326. Reges
à p. 327. ad p. 357. Respublicæ sub ea, inter
quas Carthaginensis & Romana, de domina-
tu orbis æmulæ 365.366.367

Græcorum perfidia adversus Othonem I.
Imp. 549

Gravamina protestantium 612

Gregorius III. Papa sua excommunicati-
one occasionem præbuit attrahendi Francos
in Italiam, & avellendi à Græciâ Italiam 516

Gregorius VII. Hildebrand. dictus, Henri-
co IV. Imp. abrogat potestatem suam in di-
tribuendis Episcopatibus 557.558

Gregoriana Calendarii adhucdum vitiosa
correctio 46.609

Guelphorum & Gibellinorum nomina, & fa-
ctiones, unde? 564.565

Guido Aretinus Monachus, inventor sex
votum Musicalium, ut, re, mi, fa, sol, la, 555

Guntherus Imp. Electus, à Carolo IV. Prin-
cipibus odiosus redditur 586

Viri illustres, Imperatoribus

σύγχεροι.

Gabriel Biel 598. *Galenus* 451. *Georgius Tra-*
pezuntius 591. *Gratianus*, Decretorum Compil-
lator 569. *Gregoras* 580. *Gregorius Nazianzenus*
481. *Gregorius Nyssenus*, ibid.

INDEX SECVNDVS

H.

Hadrianus IV. Pontifex, ex Imperio Romano beneficium Papæ facere primus conatus est 372.

Heilbronensis Conventus Vnitorum Principum 613

Hatto, Episcopus Moguntinus, Combustor pauperum 549.550

Heresium omnium, à tempore Apostolorum, usque ad hodiernum diem successivæ in Ecclesiam irruptionis compendiosa descriptio, à p. 623. ad p. 627

Hebraei populi Dynastiæ diversa: Patria 196. 197. Heroica 197. 198. Regia, à p. 108. ad usque 206

Heliogabalus Imp. ejus vita, regimen, interitus 457.458

Helveticum bellum Maximiliano I. Imper. grave 594

Henrici Imperatores.

Henricus I. Imp. Auceps dictus, Vnctionem Papæ nihili faciens, victoriosus, *Pater patriæ* dictus. Ejus res gestæ, finis 546.547

Henricus II. Sanctus, idemque Claudus dictus, & cur? Ejus regimen, finis. Augustam Chunigundam in thoro Virginem relinquit 553.554

Henricus III. Imp. Niger dictus. Ejus regimen, res gestæ: inter quas Pontificum in ordinem redactio 555.556

Hen-

RERVM ET VERBORVM.

Henricus I V. Imp. Ejus à puero inquietis-
sima vita, tribulatifimum Imperium, cum pri-
mis Papis, Gregorio VII. Urbano II. & Pa-
schasio II. aquam Imperii per Saxones tur-
bantibus, filium in Patrem concitantibus 556
557. 558. 559. 560. 561

Henricus V. Imp. Patre vivo creatus: ejus
cum Paschasio II. Papa ob jura in Episcopos
concertatio 561. 562

Henricus VI. Imp. Asper dictus. Severus re-
bellium in Sicilia & Neapoli castigator 569.
570

Henricus VII. Imp. ejus res gestæ: Pontifi-
ci jurare recusat. Veneno per Eucharistiam à
Monacho extinctus decedit 582. 583

Henricus Landgravius, in Imperatorem e-
lectus, Reutlingam occupat, ante Vlmam ca-
dit 575

Heraclius Imp. maritus Martinæ, fratris fi-
liæ: Ejus regimen ob Saracenorum defectio-
nem infelix 510. 511

Heracleonas Orientis Imp. ejus regimen
interitus 512

Herodis ob commissum infanticidium ab
Augusto notata crudelitas 435

Herodis Antipæ, Joh. Baptistæ interfectoris
interitus 438

Hierosolymitanum Regnum sub Monarchia
Quarta 642. numerus eorum, qui in Palasti-
num

INDEX SECVNDVS

nam ad hoc Regnum obtinendum sunt pro-
fecti 561

Hystaspis domus apud Persas ante axioma
Monarchicum illustrissima 282

Historia quid? & unde dicta: 1. ejus obje-
cta, causæ & fines 2. 3. Divisio in Vniuersalem
& Particularem, humanam, naturalem, divi-
nam 5. Vniuersalis, introitus in particularem
10. ejus necessitas & utilitas 110. 111. 112. 113.
Omnibus, in omnibus, ad omnia 114. Mag-
natibus, Consiliariis, Theologis, Jureconsul-
tis, Politicis utilissima 114. 115. 116. 117. 118.
119. 120. Historiarum multitudo 127. earum
lectio à scopo & qualitate legentium pendens
11. 12.

Historici Vniuersales 6. 7. particulares 7. 8.
9. de Monarchiis 14. 15. de singulis Regnis 15.
de Rebus publ. 16. de Electoratibus. Ducati-
bus 18. Historicus in scribendo sit ἀπαθής 123.
124. An judicium rebus à se descriptis inter-
ponat? 124

Honorius Imp. Occidentis, ejus imperium
à Gildone & Stilicone valdè turbatum 490.
491.

Hore quid? earum principia 61

Hungaria superior à Carolo M. versus O-
rientem limes Imperii constituta 393. ab Hen-
rico III. Alberto Bayaro concessa 555

Hun-

Viri illustres, Imperatoribus

εὐρυγενοί.

Hermannus Contractus 556. *Hermogenes Rhetor* 452. *Hermolaus Barbarus* 593. *Helmoldus* 562. *Herodianus* 460. *Herodotus* 289. *Hesychius* 491. *Hieronymus Pragensis* 590. *Hilarius* 481. *Hippocrates* 289. *Honorius Augustodunensis* 562. *Horatius* 435. *Hugo Cardinalis* 575. *Hugo de S. Victore* 562

I.

IESVS CHRISTVS sub Augusto Imper. in hunc mundum natus 435. sub Tiberio crucifixus 437

Imperium summum 129

Imperium Chaldaeorum, Medorum, Arabum, num Babylonico fuerit majus? 153. 154.

Imperia ante diluvium paterna 181

Imperium Romanum sub Trajano latissimum 447. ejus in tres filios Constantini distributio 473. 479

Incertitudo Catalogi Regum Monarchiae primae 196

Intercalationes temporum 40

Indictio quid? 34

Indiculus Regum tertiae Dynastiae Monarchiae primae 211. 212. 213

Invi-

INDEX SECVNDVS

<i>Invidiæ</i> perniciosissimus fructus	506
<i>Innocentiæ</i> miraculosa probatio	553
<i>Joh. Henrici Bisterfeldii</i> sententia, de filio Hominis Dan. 7. refutata à p. 423. ad 429	
<i>Johannis Bodini</i> sententia, & argumenta contra Monarchias refutata, à p. 145. ad us- que	178
<i>Joh. Evangelista</i> in Oleo fervente servatus, & in Pathmum missus	446
<i>Jovianus</i> , qui & <i>Iovinianus</i> Imp. ejus vita, regimen, finis	482
<i>Italia exarchatus</i> à Justino constitutus, ab Aristulpho abolitus	517
<i>Jubileum primum</i> Papisticum à Bonifacio VIII. institutum, & magno fastu celebratum	580. 581
<i>Julius Cæsar</i> primus Romanorum Impe- rator, ejus vita, regimen, interitus	433. 434
<i>Julianus Apostata</i> Imp. ejus educatio, vita, ingenii dotes, regimen, interitus 580. 581. Per- secutio adversus Christianos	629
<i>Julius Nepos</i> , Occident. Regulus, Leoni I. ἐὺν ὕστερον	500
<i>Ivo</i> , Jureconsultorum Patronus	165
<i>Jura in Episcopos</i> , à Paschasio Ponrif. Hen- rico V. per tyrannidem erepta	165
<i>Justinus Junior</i> Imper. Occidentis, ejus vita, regimen	506
	Justi-

RERVM ET VERBORVM.

Justinus Thrax Imp. ejus vita, subulctus, faber lignarius, miles, Imperator, Orthodoxus
503.504

Justinianus I. Imp. Orientis 504.505

Justinianus II. Orient. Imper. Perniciosus Princeps ejus in aula Sycophantæ, regimen, interitus 514.515

Judeorum αὐτονομία sub Monarchia Persica 295.296. Eorundem Ducalis potestas sub hac Monarchia 296.297

Viri Illustres, Imperatoribus

εὐχρηστοί.

Irenæus 453 *Isocrates* 209 *Jonas* Propheta 207
Iornandes 506. *Julius Capitolinus* 471. *Julius Pollux* 452. *Iustinus Historicus* 451 *Ivo*, Iureconsultorum Patronus 497. *Iustinus Martyr* 451

L.

Labynithus Evilmerodach 226

Labynithus Nabonedus 229

Lacedæmoniorum Respublica sub Monarchia prima 251. sub secunda 303

Leges Juristicæ Cereus nasus 609

Leo I. Pontifex avertit Attilam ab oppugnatione Romæ 495

Leo I. Imp. Orient. ejus vita, regimen 499

Leo II. Imp. Orient. Iconomachus, à Papa excommunicatus 56.

Leo III. Imp. Orient. ejus vita, imperium, hære-

INDEX SECVNDVS

hæreditarium id esse volentis, constituentis
517

Leopoldus, Alberti Austriaci Gloriosi filius,
ad oppidum Sempach cadens 582

Lex Regia quartæ Monarchiæ quando lata
375

Licinius à Maximino in Collegam ascitus

474

Liga Catholica 610

Lis inter Electorem Brandenburgicum, &
Philippum Ludovicum Palatinum Neob. de
Successione Juliæ & Cliviæ ibid. Item inter
Johannem Palatinum Bipontinum, & Phil.
Ludovicum Neoburgicum, de administra-
tione Palatinatus 610.611

Lotharingia imminuta 550.551

Lotharius I. Imp. ejus regimen, & imperii
cum fratribus Ludovico & Carolo Calvo di-
visio, nec non discessio in Monasterium 538.

539

Lotharius II. Imp. restitutor legum Roma-
narum 562.563

L. Verus Imp. ejus regimen, M. Aurelii in
Imperio socius 451.452

Ludovici Imperatores.

Ludovicus I. Imp. dictus Pius, ejus vita an-
ceps, finis 839

Ludovicus II. Imp. literatissimus, ejus vita,
regimen 540

Ludo-

Ludovicus III. Imp. *Calvus* dictus ejus,
regimen 541.

Ludovicus IV. ultimus ex Carolina stirpe
Imperator, ejus regimen 544

Ludovitus vulgo *IV.* Imp. *Bavarus*, ter à
diversis Papis excommunicatus, ejus res ge-
stæ, finis 583. 584.

Lydorum regnum sub Monarchia prima
255.

Viri illustres Imperatoribus

σὺν ἄλλοις.

Lactantius 4-8 *Lambertus Schafnaburgensis*
356. *Lampridius* 471. *Laurentius Iustinianus* 591
Laurentius Valla, ibid. *Luitprandus* 550

M.

Maccabæorum ortus, unde dicti 362. eorum
Catalogus 362. 363. 364.

Macedonicum Regnum sub Monarchia pri-
ma 211. sub secunda 303.

Mahomet Antichristus Orientis extra Ec-
clesiam 394. ejus descriptio ab Origine, insti-
tutis, ingenio, rebus gestis, blasphemiiis, cru-
delitate, durarione à p. 394. ad 400.

Majoranus Imperat. Occidentis, Martiano
σὺν ἄλλοις 498

Mapparum Geographicarum utilitas, ju-
cunditas 105

Marcus Aurelinus Antoninus Philosophus

c Imp.

INDEX SECVNDVS

Imp. optimi Principis optima vita, imperi-
um, mors 451. 452.

Mardokempades, qui & Merodach Bala-
dam, 223. 224.

Marchia undedicta 546.

Martinus, Lutherus, ejus theses indulgen-
tiis oppositæ 598.

Matthias Imp. ejus electio, regimē,
mors 612 613. 614.

Maulbronnensis tractus in manus Wir-
tembergicas vniens 594.

Mauritius Imp. ejus vita, imperium, miser-
rimus exirus 507. 508.

Maxentii Tyrannis Romæ exercita 474

Maximus Thrax Imp. ejus celeritas, vo-
racitas, crudelitas, interitus 460. 461.

Maximus, Valentiniani Imp. interfecto-
& Imperii inuasor 497. 498.

Maximianus Diocletiani Collega 472.

Maximilianus I. Imp. Ejus Conjugium,
periculum, bella, virrutes, per incautum Me-
dicum accelerata mors 585. dotes item, &
specimina ingenii 596. de Carolo IV. la-
tum iudicium 587.

Maximilianus II. Imp. electus Romano-
rum Rex, pacis studium. Nobilitati Austria-
cæ concessa Evangelii prædicatio 606. 607. E-
jus pientissimus finis, virtutes & apopthegma-
a 607. 608. electus in Poloniæ Regem 607.
sed frustra 609.

Medo-

Medorum Regni, pet Arbacem ab Assyri-
aco abscissi Reges, & usq; ad Monarchiam se-
cundam status 230. 231.

Mensis Solaris, juxta Sacrobustum quan-
titas 38

Menses quid sint; 7, eorum partes Calen-
dæ, Nonæ, idus 57. 58.

Merovingorum linea in Francogallia cessans;
Pipini incipiens 517.

Mesullam secundus Judæorum Dux 296.

Methodus historiarum anayltica 9. 121.

Monarchia quid? 128. Ejus vocabulum
non Philosophicè, sed politico Theologicè
sumptum 128. 129. Eius Synonyma 129. 132.
causæ 130. 131. adiuncta propria, 132. 133.
134. 135. Numerus earum, & distributio 136.
137. 138. 139. 140. 141. 142. Mutationes & de-
nominationes 170. 171. 181. Fines & interitus
fatales 182. Canones de iis 179. 80. 181. 182.

Mycenarum Regnum sub Monarchia pri-
ma 249

Viri illustres, Imperatoribus

εὐχρηστοί.

Macarius 481 *Marcellinus Comes* 506.
Marianus Scotus 165. *Marsilius Ficinus* 563.
Martialis 446. *Martinus Lutherus* 598 *Mar-
tinus Turonensis* 484, *Martinus Polonus* 580

INDEX SECVNDVS

N.

Nabonassar, quis? *Salmanassar*, an *Mero-*
dach? 29. 66. 67.

Nabuchodonosor cujas? 154.

Nabuchodonosor dictus Magnus, decanta-
tissimus in scriptura 225. 226.

Nabonedus seu *Nabonidus*, ipse *Darius Me-*
dus, apud *Danielem*, Filius *Evilmerodachi*,
ultimus *Babyloniæ* Rex, à *Cyro* victus 228.
229

Nemrod primus tyrannus 197. 198.

Nerva Cocceius Imp. bonus, sed brevis tem-
poris Princeps, ejus vita, regimen, obitus 446

Ninus primus Monarcha primæ Monar-
chiæ 200.

Ninyas, tertius Monarcha Monarchiæ pri-
mæ, voluptuarius, 202.

Nitocris Regina *Babyloniæ* 186. ejus pons
super *Euphratem* 186. 187. *Evilmerodachi*
conjux fuisse putatur 226. 227. 228.

Normannia unde dicta 542.

Noverca Caracallæ uxor *Caracallæ* 456.

Nicenum Concilium 633

Norvegorum Regnum sub Monarchia
quarta, ad tempora nostra 641

Viri illustres, Imperatoribus

ἐν γλῶσσῃ.

Nesta-

Nectarius 491. *Nicephorus Calistus* 582. *Nicolaus Lyranus* 585. *Nicolaus Cusanus* 591.

O.

Ochus, octavus Rex Persarum 291.

Octavius Augustus Imp. ejus vita, regimen laudabile, obitus placidus, Christi Salvatoris nostri sub eo nativitas, ejus de infanticidio judicium 434. 435.

Octoeteris Romonorum quid 41.

Olybrius Regulus Occidentis, *Leoni I.* Imp. 500.

Olympiades quid? earum usus cum Nabonassaris æra collatio 30. 31.

Orientis Imperatorum à *Carolo M.* ad usque captam *Constantinopolim* imperantium Catalogus à p. 519. ad 535.

Ostgoticum Regnum in Italia à *Theodor. Veronensi* fundatum 637.

Othones Imperatores.

Otho I. dictus à rerum gestarum magnitudine *Magnus*: Eius vita, heroica facta, regimen, subitanea mors 547 548. 549. 550

Otho II. Imp. ejus severum regimen, ob Saracenos debellatos *Pallida mors Saracenorum*, ob Romanos punitos *Rubens Otho Romanorum* dictus 550 551.

Otho III. Imp. ob edita specimina sapientix *mirabilia Mundi* dictus, ejus animadversio in *Crescentium Consulem Romanum* &

INDEX SECVNDVS

Pontifices, fundator Collegii Electoralis, venenatis chirothecis à Crenſcentii vidua interemptus 551. 552. 553.

Otho IV. Imp. excommunicatus à Papa, ſponte cedit Friderico II. in Imperatorem electo 571.

Viri illuſtres, Imperatoribus

σύνθετοι.

Op'atus Milevitanus 481. *Origines* 460 *Orosius* 485 *Ovidius* 435. *Otho Friſingensis* 566.

P.

Pagani qui, & unde dicti 480.

Papa nihil juris habet in Imperium 373. &c. tuba tribunitia Imperii dilacerandi 407. 408. 409. 559. 567. 592. Peſſundator Maieſtatis Imperatoriæ ibid. Ejus, & Episcoporum Electio Imperatoribus aſſerta 541. 548. 549. 552. 556. 559. 563. 565. per tyrannidem Henrico IV. pag. 558. item Henrico V. erepta 562.

Parricidii divina vindicta 580.

Papinianus Ictus à Caracalla Imp. trucidatus, quia fratricidium ejus excuſare noluit 456.

Partborum Regnum ſub Monarchia tertia 365. ſub Monarchia quarta 636.

Patria in Mundo poteſtas ante diluvium 188

Pax cum Turca 610.

Per-

RERUM ET VERBORUM

Persica Monarchia, eius definitio, causæ, subiecta, adiuncta 255. 256. 257. magnitudo respectu aliorum Regnorum 155. & seqq.

Perse, à Græcis sæpe dicti Medi, & cur? 256. etiam Elimæi ab Elam, filio Sem dicti ibid. Eorum Regni status, ante Monarchiam confirmatam, disputabilis 282. 283.

Persecutionum in N. Test. tria genera, Ethnica, Arianæ, Antichristianæ 627. 628. 629. compendiosa descriptio 390.

Persecutionum Ethnicarum numerus denarius: Prima 440. Secunda 446. Tertia 448. Quarta 452. Quinta 455. Sexta 463. Septima 464. Octava 466. Nona 469. Decima 473. 474.

Pestis Romæ sævissima 465

Phariseorum origo 361.

Philippus Bardanes, Orientis Imp. 515.

Philippus Arabs Imp. eius regimen, interitus 462.

Philippus Imperatoris Henrici VI. Frater oppugnatus à Papa, ejus interitus 370

Philippus Macrinus Imper. malus Princeps, ejus interitus 457.

Philippus, Maximiliani I. filius nomine dotatitotum acquirit Hispaniam, Siciliam, Neapolim & Indias 595

Phocas Imp. Mauritiï interfectior, ejus regimen, interitus 509. 510.

I NDEX SECVNDVS

Phocensium Respublica sub Monarchia se-
cunda 304

Phulassar cognomento Teglath, hinc Ti-
glathpileser, eius res gestæ contra Israelitas 208

Phulbelochus, qui & Belesis, socius Arbaces
contra Sardanapalum 193. 194. eius vita, res
gestæ 207. 208.

Pilati interitus 438.

Placidia, Arnulphi uxor, avertit everfio-
nem Romæ 491.

Plinii Senioris interitus 444.

Polanns negat, Danielis 2. & 7. cap. Ro-
manam Monarchiam in visionibus intendi,
eius argumenta examinata, refutata à p. 378.
ad 387.

Polonia Regnum sub Monarchia quarta
639. 640.

Pompeji sepulchrum 449.

Pons Nitocris Reginae Babyloniae 226. 227.

Pontificum Iudæorum Potestas qualis 298.
eorum Catalogus 299. 300. 301. Chronolo-
gia, sed incerta 301.

Præceptorum inventutis exempla, Theodo-
rus Tiberii Præceptor 436. Lactantius Crispi
Cæsaris 478 Ausonius Gallus Gratiani Cæsa-
ris 484. Arsenius Arcadii & Honorii 487. Pe-
trus Pisanus & Alcoinus Anglus, Caroli M.
537. Petrus (importunus Pædotriba) Maxi-
miliani I. 596. Hadrianus Catoli V. 602. A-
varus

Varus Orosius Ferdinandi I. 604. Præceptor
Maximilianii I. importunè lenis sic & Præcep-
 tor 609.

Providentia Dei, in mutationibus Regni
Græcorum valdè conspicua 358.

Proclus Mathematicus cavis speculis com-
 burit naves hostium 431.

Pulcherie pulchrum stratagemma, quo fra-
 tris Theodosii Imp. negligentiam in subscri-
 bendis epistolis non lectis correxit 492. 493.

Viri illustres, Imperatoribus

συγχοροί.

Paulus Diaconus 538. *Paulinus* 491. *Paulus*
ICtus 455. *Paulus Venetus* 588. *Pausanias* 450.
Persius 439. *Petrus Comestor* 569. *Petrus Lom-*
bardus ibid. *Philippus Callimachus* 593. *Philip-*
pus Melancton 598. *Philo Iudæus* 438. *Pinda-*
rus 288. *Plato* 291. *Platina* 593. *Plinius Senior*
 444. *Plinius Iunior* 448. *Plutarchus* ibid. *Po-*
lycarpus Martyr 452. *Pompejus Trogus histori-*
cus 450. *Pomponius ICtus* 460. *Pomponius Lætus*
 593. *Porphyrius blasphemus* 469. *Procopius* 506.
Priscianus ibid. *Prudentius* 485. *Ptolomæus* 451.

Q.

Quintus Curtius 435. 437.

Quintilianus 443.

R.

Reges Regni Iudæ & Israel 236. & seqq.

Reineccius Reinerus, Antiquitatis studiosis-
 simus 195.

c 5

Richa-

INDEX SECVNDVS

Richardus Anglus, in imperatorem electus
interit 575.

Richimerus Gothus, Arianus, Interfector So-
ceri Anthemii 498.

Roma, quando condita 371. eius initia, in-
crementa, conditores, status, regimen 270.
capta & spoliata ab Alarico 491. iterum à
Genserico 496.

Romanum Imperium. Eius iurisdictionis
amplitudo, maiestas, vires 132. 133. 134. ter-
ritorii latifundium, cum in flore esset 135.
hodiernus, in summas angustias redactus sta-
tus unde ibid. Cur *Sacrum* appelletur 415. E-
ius status à Constantino M. ad Carolum M.
474.

Romana Monarchia. Eius definitio 369. de-
finitionis analysi 370. 371. 372. Robur in sta-
tu seculari 389. 390. divisio eiusdem duplex,
respectu Imperii constantis & labentis 391.
392. Constantis Imperii decem regna 392. La-
bentis tres species divisioni 393. 394. La-
bentis Imperii nulla expectanda in pristinum
statum restitutio 413. Eius tamen Maiestas
ob residuum axioma Monarchicum omni-
bus aliis Regnis, Hispanico, Gallico, Lusitano
Turcico, Æthiopico, Tartarico, præferenda
163. & seq. Duratio eiusdem ad finem Mun-
di, à p. 417. ad 434. symptomata & interval-
la 434. 435.

Roma-

RERVM ET VERBORVM.

Romanorum Regnum sub Monarchia secunda 302. sub Monarchia tertia 366. varia ejus bella 367.

Rostochiensis Academia fundata 390.

Rouueilense Dicasterium à Cunrado III. Imp. institutum 565.

Rudolphus I. Habsburgensis Imp. victoriosus à victoriis dictus: ejus electio, res gestæ, Princeps bonus, misericors, facetus 576. 577. 578.

Rudolphus I. Imp. ejus regimen 552. memorabilia in Imperio sub eo 609. 610. Inter ipsum & fratrem Matthiam diffidentia 610. ejus Majestas juxta virtutes & gratias incomparabilis 612. 613.

Rudolphi, Sueviæ Ducis, justa pœna ob perduellionem, instinctu Papæ adversus Henric. IV. Imp. motam 559.

Rupertus Palatinus Imp. 589.

Viri Illustres, Imperatoribus

εὐχρηστοί.

Rabanus 538. *Rudolphus Agricola* 593.

S.

Sadduceorum origo 363

Saladini, Aegypti Regis justa funeralsia 569

Saraceni, Arabes & Turcæ dicti, sub Heraelio Imp. rerum potius incipientes 555. 510.

Sardanapali vita, regimen, interitus 204. 205.

Sal-

INDEX SECVNDVS

- Salmanassar*, ejus res gestæ, Regni Israeliti-
ci everfor 208.
- Sargon*, qui & *Sennacherib* esse putatur
ibid.
- Saxonum lubrica fides* tempore Caroli M.
537. eorum duo idola *Irmisul* & *Crodon* 619.
Iidem tepore Henrici IV. & V. patriæ com-
muni valdè graves & perniciosi 562
- Scotorum Regnũ* sub Monarchia Græca 365.
sub Monarchiâ quarta 636.
- Scripturæ sacræ* summaria Relatio, status &
rerum ante Monarchias gestarum, cur tam
brevis sit in describenda historia à condito
Mundo ad Monarchiam primam 198. 199.
- Selymus* Imperator Turcarum minatur or-
bi Christiano bellum 595
- Semen humanum* Danielis cap. 2. quid de-
notet 410. 411. 412.
- Semiramis* ejus vita, res gestæ 201. 202. ipsi
Alexandro M. mirabilis 187.
- Sennacherib*, ejus res gestæ, interitus 208.
- Septimana* quid 59.
- Septimius Severus* Imp. ejus vita, regimen,
mors 454.
- Sergius Galba* Imp. ejus vita, regimen, inte-
ritus 440. 441.
- Serici conficiendi ratio*, primùm per duos
Monachos ex India in Græciam allata 505.
- Sever-

RERVM ET VERBORVM

Severianus perversissimus Politicus, occul-
tis technis Chrysostomum persequens 489.

490

Severus Alexander Imp. ejus vita laudabi-
lis, regimen, fatum 458. 459.

Severus Imperator Occidentis, Martiano
ἐὺ γέγονε 498.

Sigmundus, Caroli IV. filius, Imp. bello
& conjugio infelix 589. 590. 591.

Sicilia Regnum sub Monarchia Græca 366.

Smalcaldicum Bellum unde dictum 599.

Smerdes, à Fratre Cambyse interemptus,
cui opponitur falsus Smerdes 285.

Sogdianus septem Mensium Persarum Rex
289.

Somnium Traiani 447.

Spartanum Regnum sub Monarchia primâ
251. sub secunda 304

Stiliconis contra Honorium perfidia 490.

Suecorum Regnum ad usque tempora no-
stra 636.

Suevica Familia Imperatorum interitus in
Cunradino 575. 576.

Sycophantia Pestis perniciosissima 514.

Summitatis Imperiorum natura 159.

Sicyonium Regnum in Græciâ antiquissimū.
sub Monarchia prima 249

Sylvius Ottho Imper. ejus regimen, interit⁹
ἐὺ τέλει 441.

Sym.

Symbola Conciliorum 634

Symmachus & Boetius à Theodorico interfecti , horrendum adversus conscientiam Theodorici iudicium 504.

Syriacum Regnum sub Monarchia prima 253.

Viri illustres , Imperatoribus

σύνθετοι.

Salvianus 491. *Sedulius* ibid. *Severus Sulpicius* 485. *Silius Italicus* 443. *Simon Magnus* 438. *Simplicius* 596. *Socrates* 209. *Solinus* 448. *Sophocles* 289. *Statius* 446. *Strabo* 435. *Suetonius* 450. *Suidas* 538.

T.

Tartaricum Regnum sub Monarchia quarta 642.

Theodoreti lapsus , scribentis , *Cyrum* esse à Patre Medo, Matre Persa, quod contrariè verum est 256. 318.

Templarii extincti 583.

Tempus Astronomicum quid? *Politicum* quid? 26. 27.

Tempora Mundi distributa secundum

τὸ ὑπεριονὸν θυμικὸν ἐπιθυμητικὸν 188. 189.

Tempora meliora vix speranda 179. 413.

Thasilo Rex Bojorum , à Carolo Magno victus , & *Laureaci* in Monasterium detrusus 538.

Theo-

Theodosius I. Magnus Imp. Gratiani & Valentiniani quatuordecim annos in Oriente Collega, pientissimi Principis vita & res gesta, ultimus, qui Orientis & Occidentis Imperium simul tenuit 485. 486 487.

Theodosius II. Imp. Valentiniani III. ultimi Imperatoris Occidentis Collega, pientissimus Princeps, ejus aula *Officina pietatis*; inter ejus res gestas Synodi Niceni convocatio 491. 492. 493.

Tiberius II. Imp. Orientis vita 567.

Titus Vespasianus Imp. Optimus Princeps, Hierosolymorum everfor 443. 444.

Torneamenta ab Othone Magno instituta 548.

Tractatio Passaviansis 604. 605.

Trajanus Imp. Optimus Princeps, sola persecutione Christianorum laudem suam prodigens 447. 448.

Troja excidium 191.

Trojanorum Regnum sub Monarchia prima 251.

Turca quis? 349. 350. Antichristus extra Ecclesiam ibid.

Turcarum Regnum sub Monarchia quarta ad usque tempora nostra 638. eorum Imperatoris observantia erga Majestatem Caesaream 135.

Tycho-

INDEX SECVNDVS

Tychonis Brahe sententia, de anni Solaris
quantitate 38. ejus tabulæ 612.

Tyranni triginta tempore Imperatoris Ga-
lieni 467.

Tyrannica regnorum invasio providentiæ
divinæ non præjudicat 184.

Tubingensis Academia ab Eberhardo Co-
mite fundata 593.

Typographia quando, & ubinam inventa
593.

Viri illustres, Imperatoribus

συγγραφες.

Tertullianus 455. *Theophylactus* 538. *Thu-
cydides* 289. *Tibullus* 435. *Titus Livius*, ibid.
Theodorus Gaza 593.

V.

Valentinianus I. Occidentis, & *Valens* O-
rientis Impp. eorum regimen, res gestæ, inte-
ritus 482. 483.

Valentinianus II. Imper. ejus regimen, in-
teritus 484. 485.

Valentinianus III. Occidentis ultimus Im-
perator, ejus regimen, interitus 494. 495.
stuprum, quod uxori Maximi intulit, &
Occidenris Imperio finem attulit 496.

Valerius Aurelianus Imp. Persecutor Chri-
stianorum, cætera laudatissimus, ejus interitus
468. 469.

Valee

RERVM ET VERBORVM.

Valerius Probus Imp. ejus regimen, interi-
us 470. 471.

Vandalorum Regnum sub Monarchia quar-
ta 637. 638.

Vaticinia complementis fiunt clara 147.
magnam partem neque de Christo, neque
Antichristo ad literam, sed tantum mysticè
complenda 405.

Venetie quando, & qua occasione ædifica-
te 495. à Venetis Archiduci Austr. Ferdinand-
do bellum motum 613.

Vesuvii montis incendium 444.

Vladislaus Poloniae & Hungariae Rex dat
pœnas violatarum induciarum 592.

Ultimi Iudicii descriptio 419. & seqq.

Unio Evangelicorum politica 611.

Viri illustres, Imperatoribus

σύντομος.

Valerius Maximus 437. *Vegetius* 484. *Vel-*
lejus Paterculus 453. *Victorinus Rhetor* 478. *Vir-*
gilius 435. *Vlpianus* 1 Ct. 455. *Vincentius Belua-*
censis 574.

VV.

VVaiblingæ Cunradi III. Imperatoris Pa-
tria: hinc *Gibellini* Italica dialecto dicti 500.

Veinspergensium matronarum fidelitas er-
ga maritos 565.

VVetæ

INDEX SECVNDVS

VVernerus Germanus, quem Itali Irneri-
um vocant, primus Professor Juris Bononiæ,
Professionem Juris etiam in Germaniam affe-
rens 563.

VVilhelmus Holandiæ Comes in Imperato-
rem electus interit 575.

VVestgothicum Regnum in Hispania sub A-
larico 636. 637.

VVürtembergicum Bellum 582. 583.

Viri Illustres, Imperatoribus

συγγενοιοι.

VWilhelmus Occam. 585. *VWilhelmus Budens*
598.

X.

Xerxes, quartus Persarum Rex Darii filius,
Estheræ, ut putatur, maritus: ejus expeditiones
287.

Z.

Zeno Imp. Orientis, vivus sepultus miser-
rimè interit 500. 501.

Zenobia Regina Orientis, à Valerio Aure-
liano in Triumphum ducta 469.

Zorobabel primus Judæorum Dux post ca-
ptivitatem Babylonicam 296.

Erra-

 Errata, magnâ parte leviora, quæ le-
 ctionem parum remorantur, ita
 correctâ legantur.

Paginâ 1. lineâ 19. lege *speclata* p. 2. l. 4. & 5.
 pro *quoad* l. *quod* lin. 28. *πρὸς* p. 3. l. 1. l.
demulceantur p. 11. l. 2. l. *prodierunt* p. 22. l.
 9. l. *prolegomenis* p. 23. l. 22. l. *Chronologie* p. 31.
 l. 12. l. *Era* lin. 20. l. *aggressi* lin. 29. l. *initium*
 p. 48. l. 27. pro *Hebræo* *fabesch* l. *kaddesch* p.
 52. l. 8. l. *recentiorum* p. 55. l. *penuit* l. *Chara-*
cterum p. 58. l. 9. l. *Nonæ* lin. 10. l. *Februarii*
 lin. 16. l. *precedente* p. 72. l. 10. l. *Epochæ* p. 78.
 l. ult l. *adminiculo* p. 81. l. 24. l. *glaciem* p. 82.
 l. ult. l. *scripturam* p. 93. l. 13. l. *abest* p. 105. l.
 22. l. *inconcinneas* p. 111. l. 22. l. *προφῆτιν* p.
 112. l. 26. l. *αἰών* p. 118. l. 17. l. *Vir es* p. 124.
 l. 15. l. *dignitatum* lin. 17. l. *scribenti* p. 131. l.
 14. l. *Monarchæ* p. 136. l. 7. pro *hebræo* *ha-*
chakal l. *bachabba* p. 138. l. 7. l. *tibiæ* p. 140. l.
 10. l. *quaternario* p. 141. l. 23. l. *ἀρχὴν* p. 146. l.
 22. l. *statim* p. 150. l. ult. l. *poetarum* p. 151. l.
 25. l. *asserendum* p. 167. l. 22. l. *iaçoit* p. 178. l.
 6. 7. l. *junceto* p. 195. l. 22. pro *nobis* l. *nos* p.
 197. l. 8. l. *conveniat* p. 200. l. 5. l. *atqui* p. 207.
 d 2 l. 4.

l. 4. l. hae p. 215. l. 27. l. literam p. 218. l. 7. l.
alterius p. 224. l. 7. l. indagandae p. 228. l. 10. 11.
l. iucundissima lectio p. 250. l. 21. l. finiebatur
p. 279. l. 9. l. Belsazarem p. 286. l. 20. l. ~~mon~~
p. 320. l. 6. l. vatibiniokum p. 333. l. 17. 18. l. V-
xor Demetrii p. 343. l. 10. l. rescisceret p. 357.
l. 9. l. ipse p. 362. l. 11. 12. pro hebræo Ma-
jabai l. Maccabai p. 365. l. 19. l. Regnum p.
369. l. 18. 19. l. terribilem p. 373. l. 6. l. Imperii
p. 374. l. 16. 17. l. parricidarum p. 388. l. 17. l.
quæ Cluten habet p. 399. l. 8. l. Coran lin. 9. l.
radice kara lin. 10. 11. l. indigitatur p. 404. l.
16. l. quodcunque p. 425. l. 25. l. eam non agnos-
cit p. 434. l. 9. l. malle p. 436. l. 10. l. reperiren-
tur p. 437. l. 22. l. bratendens p. 444. l. 19. l.
mensēs 2. lin. 20. l. montis p. 447. l. 19. 20. l.
gerendis p. 452. l. 5. l. sitis p. 456. l. 15. pro
via l. vix p. 457. l. 7. dele nulla; lin. 8. l. nulla
præterquam lin. 9. pro ~~αστορ~~ l. ~~αστορ~~ l. 18. l.
Macellinus p. 458. l. 6. l. Senatu lin. 16. l. in-
domitæ l. ult. l. qui emebant p. 459. l. 14. l. con-
suetudine lin. 16. l. autem p. 461. l. 16. 17. l. re-
linquendum p. 466. l. 15. l. abominatio p. 472.
l. 1. pro albi l. alibi p. 473. l. 15. l. honestam p.
477. l. 5. l. testabantur p. 479. l. 23. l. deridicu-
lo lin. antep. l. aliquantū p. 483. l. 15. l. sordido
p. 484. l. 2. l. Adrianopolin p. 488. l. 5. l. con-
summata lin. 8. 9. l. eventibus p. 491. l. 8. l. Pla-
cidiam

eidiam lin. 22. l. *Theodosius* p. 495. l. 14. l. *per-*
miserunt p. 497. l. 5. l. *Imperatorem* p. 499. l.
 24. l. *suo* lin. ult. dele *Dente* p. 502. l. 7. 8. l.
Constantinopolinque p. 509. l. 6. 7. l. *minimus*
 p. 511. l. 16. 17. l. *fraudati* p. 512. l. 2. 3. l. *Or-*
thodoxia p. 514. l. 5. l. *affectatum* p. 515. l. 18.
 l. *Philippicus* p. 516. l. 5. l. *dignitatem* p. 517. l.
 11. l. *Idololatra* p. 519. l. 19. l. *Chalcocondyla* p.
 520. l. antepenult. l. *Majestatis* p. 521. l. 5. l.
diffaretur p. 522. l. 20. l. *atrociter* p. 523. l. 9.
 10. l. *redigere* p. 525. l. ult. l. *Zoes* p. 532. l. 13. l.
Nicephorum p. 533. l. 25. 26. l. *insolentius* p.
 536. l. 1. l. *Imperatores* p. 540. l. 19. l. *beneficus* p.
 542. l. 24. l. *Arnulphus* p. 546. l. 13. 14. l. *te*
juvet p. 548. l. 7. l. *generi* lin. 14. l. *attritam* l.
 24. l. *damnavit* p. 549. l. 23. l. *extemploq;* p.
 552. l. 3. l. *Studiosus* p. 554. l. 11. l. *Marchio-*
nem p. 558. l. 9. l. *adversus* l. 19. l. *admissus* p. 563.
 l. 2. l. *hæc Imperatore* lin. 13. l. *Imperatore* p. 564. l.
 13. l. *fame* p. 566. l. 2. l. *sive* p. 567. l. 25. l. *Persecu-*
tor p. 569. l. 19. l. *multis* p. 570. l. 1. l. *coriatis* p.
 575. l. ult. l. *ajunt* p. 577. l. 23. l. *te.* p. 580. l. 13.
 l. *numerantur* p. 581. l. 3. l. *processit* p. 587. l. 6.
 l. *Διαβ' ἡδ' ἡν* p. 590. l. 2. l. *Hermanni* p. 592.
 l. 20. dele *in* p. 596. l. ult. l. *Imperator* p. 598.
 lin. 7. l. *Budeus* p. 601. l. 18. 19. l. *Religionis* p.
 604. l. 7. l. *concilianda* p. 608. l. pe-
 nult. l. *tamen* p. 618. l. 5. 6. 7. 8. pro.
Persia quorundam Hunnorum circa A. C. 528.

C 518. *Herulorum & Theodone Ratisbonæ Bojo-*
rum, eorum Regulo puloporum circa A. per Ru-
pertum circa A. C. 537. baptizato; lege; Persia
quorundam populorum, circa A. C. 518; Herulo-
rum & Hunnorum, circa A. C. 528. Bojorum,
Regulo eorum Theodone Ratisbonæ per Rupertum
circa A. C. 537. baptizato. p. 623 l. 1 l. significa-
vit lin. 12. l. universal. 22. l. ἀπέσεις p. 624. l.
12. l. Saturniniani Basilidiani lin. 11. l. Theodo-
tiani p. 625. l. 10 pro θεῶν εἰς τὸν ναὸν τῶν, lege,
εἰς τὸν ναὸν τῶν θεῶν p. 629. l. 22. 23. l. homo p. 640.
l. 10. l. bene p. 641. l. 22. l. circa p. 643. l. 7. l. re-
ductum p. 645. l. 15. l. Apostata.

Errata in numeris commissa ita
 corrigantur.

Pag. 120. lin. antep. lege *Cap. XIV.*
 P. 194. l. 24. l. *Cap. IV.*
 P. 221. l. 22. l. fol. 315.
 P. 230. l. 23. l. 3217. pro 3117.
 P. 235. l. 12. l. Jos 13.
 P. 244. l. 14. l. 2. Reg. 15.
 P. 252. l. 16. l. 442. usq; ad.
 P. 253 l. 15. l. 1. Reg. 5. v. 1.
 P. 277. l. 1. l. *Liber IV.*
 P. 387. l. 6. 7. l. Dan. 2. v. 40.
 P. 410. l. 1. l. *Cap. VI.*
 P. 414. l. 10. l. *Cap. VII.*

P. 438. l. 15. l. *Drusus* (A.C. 41)

P. 474. l. 21. l. (A.C. 306.)

P. 482. l. 4. 5. l. (A.C. 363.)

P. ead. l. 25. l. (A.C. 364.)

P. 546. l. 1. l. (A.C. 920)

P. 589. l. 21. l. (A.C. 1410)

P. 642. l. 21. l. pro 1287, l. 1187.

Tandem corrigatur Autoris ab aliis seducti
lapsus, qui pag. 582. de *Leopoldo* Austriae Duce,
in prælio ad oppidum *Sembach*/ ab *Helvetiis*
trucidato scribit, quòd *Alberti* I. *Austriaci* fi-
lius fuerit: qui fuit filius *Alberti* II. de quo
Cuspinianus in *Austria* fol. 50 ita scribit: *Leo-*
poldus quartus, Alberti secundi filius, dictus co-
gnomine Militie Docus, ab aliis Gloria aurato-
rumequitum &c. Confer etiam *Limina nostra*
Genealogica p. 40 &c. Reliqua æquani-
mitati Lectoris commit-
tuntur.

F I N I S.

Wagner, Tobias

Institutionum historicarum libri septem

Ulmae Suevorum 1653

Bamberg, Staatsbibliothek -- H.p.o.25#0

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11689936-6

VD17 12:207171A